

NAVARASA TARANGINHY

నవరసతరంగిణి

OR

BEAUTIES OF SHAKESPEARE

AND

KALIDAS

BY

SREE

Ajjada Adibhatta Narayanadas

PRINCIPAL VIZIARAMA GANA PATASALA

VIZIANAGRAM

శ్రీ విజయనగర వాస్తవ్యులగు శ్రీమదజ్ఞాదాదిభట్ట
నారాయణదాసుగారిచే నాంధ్రీకరింపబడిన షేక్స్పియర్కాళిదాసుల
కవితా విశేషములు.

ALL RIGHTS RESERVED

1979

First Edition — 1922 Copies 500
Second Edition — 1979 Copies 1,000

**Associations which have accorded Financial Aid
for the Printing of this Book**

ఈ ముద్రణకు కొంత ఆర్థిక సహకారము అందించిన సంస్థలు.

1) ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి, హైదరాబాద్.

Andhra Pradesh Sahitya Academy, Hyderabad.

2) శ్రీ నారాయణదాస శతజయంతి కమిటీ, హైదరాబాద్.

Sri Narayana Das Centenary Committee, Hyderabad.

3) రోటరీ క్లబ్, పఠాన్‌కోట్, (పంజాబ్)

Rotary Club, Pathankot, (Punjab).

ప్రకాశకులు :

శ్రీమతి క ఙ్గా శ్యా మ లా దే వి,

శ్యామలానగర్, గుంటూరు-6.

ముద్రణ :

శ్రీ పి. రా మ కృష్ణ మూ ర్తి,

మేనేజింగు డై రెక్టరు,

వెల్‌కమ్ ప్రెస్, ప్రైవేట్ లిమిటెడ్., లెస్సెస్ శ్రీవిజ్ఞానమంజూష, గుంటూరు-2.

మూల్యము : రు 80/-

Adichhatla Narayanaswami
Principal,
Sri Vijaya Rama Ganapathaswami.
Vizianagaram.

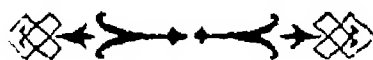
DEDICATED

B Y

GENEROUS PERMISSION

T O

**SRI SRI SRI RAJA MIRZA SRI PUSHAVATI
ALAKH NARAYAN GAJAPATY RAJ
MAHARAJ MANYA SULTAN BAHADUR
MAHARAJA OF VIZIANAGRAM**

B Y

**HIS HIGHNESS'S EVER
LOYAL SERVANT**

A. NARAYANADAS

PRINCIPAL

**SRI VIJAYARAMA GANA PATHASALA
VIZIANAGRAM.**

సీ॥ సాత్వికతపముయు - ష్మత్ప్రపితామహు వలననికలరుఁ

బా-వనచరిత్ర ।

శౌర్యపరాక్రమ - చాతుర్యముల్నికుఁ దాతస్వభావమో..

ధర్మమూర్తి ।

బహుజనపోషణ - పరతనీతండ్రినై జమునీకువచ్చెనో -

సదయహృదయ ।

సకలజనప్రియ - చారుఢోరణి నీకు సహజసిద్ధమ్మురా - కులదీప ।

పూషవాట్కులమునఁ దొల్లి పొడముటరుదు ।

నీవలె న్నద్గుణంబుల ప్రోవుభళిర ।

తగును నీ పేరు నీ కుమా ధవుని కృపను ।

విజయమందు నారాయణ గజపతీంద్ర ॥

గీ ॥ శ్రీ విజయరామగజపతి జ్యేష్ఠపుత్ర ।

వీరలలితా కుమారీ కుమారశూర ।

ధీరసుకుమార విద్వావతీ కళత్ర ।

రాజకులముఖ్య యలక నారాయణాఖ్య ॥

గీ ॥ కాళిదాస షేక్ష్మియరుల కవితలపయిఁ ।

ప్రబేమపడెదవుగాన నర్పించినాడ ।

ఈకృతిస్తయతోడ నంగీకరించు ।

మలక నారాయణగజేంద్ర యధిపచంద్ర ॥

శ్లో॥ తవదాసాత్మ సంభూతా । న్యనన్య సులభాకృతిః ।

నారాయణ గజపతే । సాహ్యేంద్రకృతికన్యకామ్ ॥

అదిభట్ట నారాయణదాసుడు.

FOREWORD BY

Prof. G. J. SOMAYAJI, Vidwan, M. A; L. T. Kalaprapurna Dr,

Chairman (Retd.) Commission for Scientific and Technical
Terminology Ministry of Education

Head of the Dept. of Telugu

Andhra University, (Retd.)

PRABHATAM.

Official Colony

VISAKHAPATNAM-2

(formerly) NEW DELHI

CHAIRMAN. (Academic

Sub-Committee Board of

Governors Telugu Academy

HVDERABAD

Sri Adibhatla Narayana Das who lived and enjoyed a full life of 81 years (1864-1945) a scholar in Telugu, Sanskrit, Urdu, Persian, Arabic, Dance, Drama Prose, Criticism of literary and social structure, Music, Musicology, ancient Hindu traditional culture had been a Samson and a Solomon in one during his time. Six feet four of height, a hefty constitution, a suntanned colour, standing like a palm, long arms, thick upturned mustache had been natural gifts to him. He could swim the rapid torrents of local rapids with lusty strokes, could defeat any opponent of his age in free wrestling, walk without break a distance of 25 miles without food or drink in the middle and could win any wager in feats of physical strength, and endurance.

At the middle and high school level of education, transplanted from the rural hermitage to the brick and stone structure of Vijayanagaram, he had started with a knowledge of Telugu and Sanskrit as an advantage over his school fellows. He had earlier contacts with the rural bards and the village musicians, whom he held at bay in all contests. At the age of 22 when he completed his matriculation he had established a name for himself in the surroundings as a learned musician, a stage performer, a skilled composer of verse and poetic narration accompanied by music.

He gave up his school education after joining the F. A. class and chose to build up a career as a people's-stage-musical narrator. Packed audiences of all types of people, rural, urban, educated, illiterate, the superstitious, the rational, public servants and private land owners, all of whom highly admired him, rewarded him with gifts of money, apparel, ornaments etc. His perambulations extended to the whole of the Andhra Pradesh, Madras, Mysore, Tamilnadu, Delhi, Utkal and other provinces where also he had been in great demand.

At the age of 40 he had mastered Urdu, Parsee, Arabic, later translated Omar Khayyam into Telugu and Sanskrit, had produced a huge literature consisting of prose works, poetry, musical plays and his fame extended and got established in the whole country.

Before we can assess any one work of any reputed author, it may be advantageous to know his biography and place it, properly in the list of all his works. He has himself given us an autobiography from which we can gather a number of facts and the atmosphere he had to work in, at the time of the production of this particular work. The present work *Navarasatarangini* was first published in 1922, three years exactly after he became the principal of the Music college established by the Maharajah of Vizianagaram. Before this he had been honoured everywhere outside Vizianagaram in Mysore, Madras, Calcutta etc.

At that time there were already two colleges in that place, the Maharajah's English College a first grade institution, and a Sanskrit College where very reputed Pandits taught the various Sastras, Telugu and Sanskrit literature, which had two principals of great name, fame and learning. He did not want to lag behind them, being the principal of the College of Music which had not got a great respect in the estimation of these scholars. Narayana Das was never contented to be a man thought inferior to his

colleagues even to the slightest extent. These scholars must not have been paying the credit he deserved at their hands, and he must have thought of teaching them a lesson by demonstrating his great learning in English, Telugu and Sanskrit both in Literature and language. His method had always been to face the lion in his den and shake him by the mane. An open staggering, frontal attack to deal a fatal blow on his adversaries has been his method.

For this purpose, his proficiency in sematic languages, or his great mastery of the histrionic arts, or his wide popularity with the classes and masses which began in Vijayanagaram, could not provide him with an opportunity. To outshine them in English, Sanskrit, and Telugu, in literary composition, and exhibit his wide learning and stupendous energy, he took up this work.

This present work required a mastery of all the works of Shakespeare, consisting of 37 dramas, the sonnets and other miscellaneous works and all the works of Kalidasa, his 3 dramas, 4 poetic classics and other works which were doubtful in authorship but ascribed to him. The scholars in English, Sanskrit or Telugu whom he knew, had been familiar only with a few of the works of a particular author in that particular language. He made a thorough study of all these works, analysed them, collected the pieces in all of them, amounting to 594 in English and 231 in Sanskrit. All these were classified into the native Rasas, the sentiments of *love, hate, mercy, disgust, fear, Tranquility, gaiety, wonder, energy or vigour, and Benfvolence*.

These have been translated into chaste Telugu Verse mostly free from Sanskrit vocabulary, a stupendous task requiring understanding, analysis, equivalence, and precision, in Vocabulary and persistent labour. In addition he has provided a critical introduction in Telugu of 75 pages comparing the dramatic and poetic Techniques, of both Shakespeare and Kalidasa with also a summary

in prose of the plots, of the dramas etc. A list of all the Dramatic personae, and a glossary of difficult words has been a welcome addition. All this he did collect by himself without any assistance.

The English teachers of the colleges who would always look down upon the oriental scholars and the musicologists, had been familiar with a few of those Shakespeare's plays which were being prescribed for the study in the classes. They had been generally negligent of the others, not to speak of his other works, the sonnets etc., but this gentleman had rummaged all his works and collected the best passages dealing with all sentiments (Rasas). The Sanskrit scholars who had been teaching Kalidasa's works had been reading through a few cantoes of Raghuvamsa or portions of other works, but so far I could know there had been few who had studied the whole of Raghuvamsa or Kumarasambhava. The present work has silenced the sanskrit scholars. The telugu teachers were writing in the kavya style of Telugu replete with Sanskrit vocabulary and had not been accustomed to write simple chaste current native Telugu, even in original composition not to speak of Translations. By using mostly indigenous vocabulary (Accha Telugu) he had silenced them. In this way Sri A. N. Das had been able to silence all the scholars who had been competing with him for gaining the favour of the Maharajah and his courtiers. The Musicians, the Musicologists were no-where before him. His victory had been complete.

Now for the matter and manner adopted in the book much more need not be said as it has been discussed to some extent above. He had selected for translation long passages minutely depicting mental conditions, agonising soliloquies or detailed descriptions and short statements, couplets, pithy sayings, from every one of the works practically from all the chapters or acts. I leave the work of going through the whole work to the reader to select

passages of his liking, and only point out a few examples. Henry VIII ACT III Sc ii no 29 English and its translation on the opposite page in the text. The next passage Act V and Sc iii a couplet. He mentions the sentiment as (Santa Rasa) or gentleness. For (VIRA RASA) however one may read the Nos 66 & 67 of the Rape of Lucrece for a short and a long passage. For (Karunarasa,) Mercy Julius Ceaser 21, 22, Act II Sc iii and Act III Sc ii, For (Sringara) Love As you like it 2, Act III Sc ii 5, Act III Sc vi Merriment (Hasyarasa) As you like it 5, Act II Sc VII 6, Act II Sc ii. Marvel (Adbhutarasa) Coriolanus 34, Act I Sc i. 35 Act II Sc i. Wrath (Raudrarasa) Timon of Athens – 9, Act IV Sc iii, 10, Act IV Sc iii. The above are only a few examples.

The name of the work ‘The river of the nine rasas’ (sentiments) means that all the nine sentiments as have been accepted by the sanskrit critics, have been illustrated in this book with examples from the works of Shakespeare and Kalidasa in a continuous flow.

With the vast basement of music and dancing, the superstructure of proficiency in many languages, Sri Narayana Das has built a temple for the Goddess of Saraswathy and the tower has been completed by this book, for worshipping the knowledge that is immortal and universal, though couched in different languages.

Preface

The magnum opus of Sri Adibhatta Narayana Das. “*Navarasa Tarangini*” was originally printed in 1922, 500 copies only which were all distributed by Mr. Das to his friends and admirers. This book was not available for reading public for the last Many years.

The idea of reprinting of this book was initiated by Dr. P. S. R. Appa Rao M. A ; PhD., the then Director, Telugu Academy, Hyderabad & his ambition was to divert some funds left over from the A. N. Das centenary Celebration Committee. (a little over Rs. 2000). Eventually this stupendous task of reprinting this great book was taken up by me, a year back. The original sponsors, who facilitated this task by initially providing funds to begin this work are (1) Andhra Pradesh Sahitya Academy who were kind enough to grant a sum of Rs. 1500. (2) The Secretary Adibhatta Narayanadas Centenary celebration committee Sri Mamidipudi Anandam. M. P. and Chartered Accountant Hyderabad who was kind enough to spare the balance of a little more than Rs. 2000/- left over after Sri Das's Centenary celebrations in 1965 in its Bank account. (3) Rotary Club Pathankot, who came forward to bear the expenses of binding and promised a decent donation under their community Service programme.

My thanks are specially due to these three bodies who lessend my task in bringing out this useful and great book which is presently out of public reach. Several other friends also have come forward to help the cause and I am thankful to each one of them even though space does not permit me to mention their names individually.

Trust this book will adore the hands of general and literary public interested in the books of Shakespeare & Kalidasa & evince greater interest in making them go deeper in the study of the works of the two world poets-Kindred Souls.

K. Eswara Rao

వి ష య సూ చి క

	పేజి నెం.
వీరరసము	3
శాంతరసము	61
కరుణారసము	127
శృంగారరసము	221
హాస్యరసము	267
అద్భుతరసము	305
రౌద్రరసము	465
బీభత్సరసము	493
భయానకరసము	505
షేక్స్పియరుని నాటకముల సంగ్రహము	561
గుర్తుగల శబ్దముల కర్థములు	689
తప్పొప్పుల పట్టిక	i

దాసభారతీ ప్రచురణములు

1. మేలుజంతి : సంపాదకుడు - శ్రీ యస్వీ జోగరావు.
2. కచ్చపీశుతులు : సంపాదకుడు - శ్రీ యస్వీ జోగరావు.
3. వ్యాసపీఠము : సంపాదకుడు - శ్రీ యస్వీ జోగరావు.
4. నాయెఱుక : సంపాదకుడు - శ్రీ యస్వీ జోగరావు.
5. తల్లివిన్ని : సంపాదకుడు - ఆచార్య శ్రీ ఓరుగంటి నీలకంఠశాస్త్రి.
6. సంస్కృత శతకద్వయము : - శ్రీ రాంభట్ల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిగారి తెలుగు & డాక్టర్ శ్రీ "భాను" గారి హిందీ అనువాదములతో.
7. పంచశతి : సంపాదకుడు - శ్రీమాన్ కోగంటి సీతారామాచార్యులు
8. నూఱుగంటి : సంపాదకుడు - శ్రీ మన్నవ గిరిధరరావు.
9. బాటసారి (పద్యకావ్యము) : సంపాదకుడు - శ్రీ యస్వీ జోగరావు.
10. దశవిధరాగ నవతి కుసుమమంజరి (సంగీతసాహిత్య ప్రబంధము) :
11. నవరస తరంగిణి
12. సారంగధర

— నారాయణదాస విరచితములు.

13. MONARCH OF RHYTHM - Ganti Sreeramamurthy.
14. జగజ్జ్యోతి : శ్రీ పేరి సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారి క్లుప్తపీఠికరణము
15. THE LIGHTS OF THE WORLDS :
Sri Peri Suryanarayana Sastry.
16. మహాకవి శ్రీ ఆదిభట్ట నారాయణదాస చరిత్రము :

కృతికర్త : శ్రీ యం. వి. ఆర్. కృష్ణశర్మ.

మహాకవి, మధుర సరస్వతి, సాహితీరత్నాకర

ఆచార్య శ్రీ యస్వీ జోగారావు, M. A., Ph. D.,

Head, Dept. of Telugu,

Chairman, Bd. of PG. Studies & Faculty of Oriental Learning,
A. U., Member of the Andhra University Syndicate & A. P.
Sahitya Akademi, Formerly Professor of Telugu, Leningrad
University. U. S. S. R.

సహృదయ భూమిక

నాట్య సంగీత సాహిత్యాది నైకకళానైపుణచణుడైన నారాయణదాసుగారు తన రచనలందును ఒక రస ప్రపంచ విరించునుడై రాణించిన మహనీయుడు. ప్రాచ్యపాశ్చాత్య సాహిత్యరాసిక్యపారదృశ్యుడు. సునిశిత వైమర్శిక దృక్పథ సుదూరగామి. ఏపరిధిలక్షణములకు సువిశాల లక్ష్యభూమిగా ఈ సవరసతరంగిణిని పంతురించినారు నారాయణదాసుగారు.

కవితలో విశ్వమును విశ్వములో కవితను దర్శించి తమ కావ్యనాటకములందొక రసజగత్తును ప్రగల్భింపజేసిన లోకైక మహాకవులు షేక్స్పియరు కాళిదాసులు. వారి సారస్వత మొక మహా సృష్టి. అదియొక అద్భుత రసజగత్తు. వారి అమృత లేఖిని నాశ్రయించి నవరసములు నెట్లు పరిపుష్టములైనవో వై నమువారిగా పటిష్ఠ ప్రణాళికముగా నిరూపించుటయే ఎత్తగ్గింథ సముద్దేశము. ఇందా మహాకవుల సర్వ కావ్యనాటకములందలి ప్రముఖ పద్యములు, ప్రసిద్ధపంక్తులన్నియు వివిధ రసశీర్షికల క్రింద వింగడింపబడి యెదురుగా తదనువాద మెక్కువగా పద్యములలోను ఎడనెడ వచనములోను చూపబడినది. ఆంగ్లమున కనువాదము మిశ్రభాషయందును, సంస్కృత ప్రాకృతముల కనువాదము అచ్చ తెలుగునందును సాగినది. ఒక బాష ననువదించు పట్టున ఆ భాషయొక్క పద మొక్కటైన అనువాదమున పడగూడ దని దాసుగారి నియమము. అనువాద మెప్పుడును “అహో మూలచ్చేదీ తవ పాండిత్య” మృను నట్లుండరాదు. మూలపంక్తి పరమార్థమును కరబదర మొనర్ప వలెగాని దానిని మీరి కఠినపాకమున బడరాదు. తాతకు దగ్గులు నేర్పవలెనా ? దాసు గారికి తెలియనివి కా వీ సులువులు.

ఈ మహద్గ్రంథమున ఈ బృహద్గ్రంథమున వివిధ మూలపంక్తుల ఆకర సూచనలు, సందర్భ వివరణము, మూలగ్రంథముల ఇతివృత్త సంగ్రహము, అనువాదమునందలి కఠినశబ్దముల కర్థవివరణమును గలవు. వీని యన్నిటికిని మకుటాయ సూచనముగ నిపులమైన పీఠిక గలదు. అందు కవిత్వము-అనువాదము, ప్రాకృశ్చిమ కావ్యమర్యాదలు, షేక్స్పియరు విశిష్టత, అనువాద భాష, శ్రవ్య దృశ్య కావ్య తారతమ్యము, హేమెట్-శాకుంతలముల తులనాత్మక పరిశీలనము, రూపకప్రయోజనము, తౌర్యత్రికము, సంగీత సాహిత్యములు, సంప్రదాయము, ఆధునిక యుగము-అస్మద్భాషాస్థితి, కళలు-కవిత్వము, నరుల ఊహాప్రోహములు, మహాకవుల సందేశము, సత్కావ్య లక్షణము అను అమూల్య విషయములనేక మొక మహా సారస్వత స్రవ్య ద్రవ్యము నైన మహాభాగుని సూక్ష్మక్షికతో సమ్యగనుశీలతములై సకల జిజ్ఞాసూపాదేయములై పండితులకుగూడ కనువిప్పు గలిగించునట్లు పరిథవిల్లుచున్నవి.

ఈ గ్రంథ మెపుడో ఏబదియేడేండ్ల క్రిందట అచ్చయినది-అదియు శత సహస్రముఖముగా సహృదయ హృదయముల నుద్దిప్త మొనర్చగల దైదువందల ప్రతులుగా. ఎరిగినవారి ఉల్లములెల్ల కొల్లగొట్టినదయు్య ఎరుగదగినవారి కెందరికో దుర్లభమై కాలపురుషుని అంతఃపురకాంతవలె కనుమరుగై పోయినది. ఇదిగో ఇపు డీ సహృదయ సార్వభౌము డీ యీశ్వరుని ధర్మమా యని ఆ గ్రంథ జగన్మాతృ దివ్య సౌందర్య దీధితులు సకలాంధ్ర సహృదయ జగత్తుకుచ్చకచ్చకితముగా ప్రసరింప నున్నవి. ఎన్నడెన్నడటంచు నవరసతరంగిణి కోసము అర్రులు చాచుకొనియున్న అస్మదాదుల చిరవాంఛితమున కీ ఈశ్వర సాక్షాత్కారము మోక్షమొసగినది. రసజ్ఞ ప్రపంచ మాయనకు ఋణపడిపోయినది.

యస్వీ జోగారావు.

10-10-79.

నవరసతరంగిణి

పీఠిక

షేక్స్పియరు - కాళిదాసు

తూనాత్మక పరిశీలన :

జగత్ప్రసిద్ధులైన షేక్స్పియర్ కాళిదాసుల కవిత్వమందలి సాగ
సులు తెలుఁగువారలకుఁ దెలుపఁ దెలిగించినాఁడను. షేక్స్పియ
రాంగ్లేయభాషలో ముప్పదేడు నాటకములు న్మఱియు నాఱు చిన్న
కావ్యములు వ్రచియించె. కాళిదాసుఁడు నాల్గునాటకముల న్మఱియు
నేడు కావ్యముల నొనర్చెను. కేవల మాంగ్లభాషా పాండిత్యము
మాత్రమే కలిగి సంస్కృత మెఱుఁగనివారు షేక్స్పియరు కాళిదాసుని
కంటె నెక్కువకవి యనియు, సంస్కృతజ్ఞానముండి యాంగ్లేయభాషా
పరిచయము లేనివారు కాళిదాసునిఁగించినకవి లోకమున లేడనియును
వాదించుచుందురు. గీర్వాణాంగ్లేయభాషలు రెండుఁగూడఁ దెలిసిన
వారి కాసందియ ముండనేరదు. ఇంతకు నొకభాషలోనే యిద్దఱు
కవిత్వముచెప్పినపుడు వారల తారతమ్యముఁ దెలుప నులభము కాని
వేఱు వేఱు భాషలయందుఁ గవిత నొనర్చినవారల వాసిఁదెల్ప
మిక్కిలి వీలుకాదు. భాషాగౌరవమును బట్టి రసోన్నతి యగపడును.
రాజునకు మఱియు నేవకునకు న్నలుగు రసము లుపాధిభేదంబుల
గౌరవలాఘవము లందుననుటకు సందేహములే దింతకు రాజు మెచ్చి
నది రంభ యను సామెతయే తార్కాణము. భాషలకెల్ల సంస్కృ
తము తల్లియు వ్రాజువంటిది. రాజులైన - లోకులెల్లరన్ భయపడఁ
జొచ్చిరి. మఱియు నతఁడు చిఱునవ్వునవ్వెను - జనులందఱుల్లాసమం
దిరి. నేవకునియల్కగాని, నగవుగాని యంతగా లక్ష్యము నేయఁబడవు.
న్వతస్సిద్ధమగు దేవభాష న్నదువునపుడు రసోదయమగునట్లు దేశభాష
న్నదువఁ గానేరదు. పాలకొకరుచి, యద్దియే పెరుఁగు, వెన్న, నేయి,

మీఁగడ, చల్ల మొదలగు వికారము లందునపుడు వింతవింత చవు
లగు. అందొకదానికొకటి పోల్చి యెద్దియు నెక్కువనికాని తక్కువని
కాని యనరాదు. సంస్కృతము పాలన్ బోలి దేశభాషలను బెరుఁగు
మొదలగు వికృతుల నందెడును. మఱియు నూహ మొదట నొదవి
పిదప భాషారూపమున బయలుపడియెనుగాన భాషలతోఁ బనియేమి?
యూహల నొండొంటికిఁబోల్చి హెచ్చుతగ్గు లేర్పర్చవచ్చు నన్నచో
నదియుఁగూడ వీలుపడదేమన నేయూహల కలవడినవారల కాయూహ
లెక్కువగ నివాసస్థానములు భోజనపదార్థములు మొదలగువాని
వలె రుచించుట యనుభవసిద్ధముకదా! ఇంద్రదనీలములవంటి కురు లిచటి
వారలకు - మఱి బంగరుచివ్రుఁబోలిన యెఱ్ఱనికొప్ప హాణులకుం,
జల్లని యాదరము మనలో - వెచ్చని యాదరము పాశ్చాత్యులలోను
నుచింపలేదా? ఇట్లు తర్కించినకొలఁది షేక్స్పియర్కాళిదాసుల
కవిత్వములలోని వాసి యేర్పర్చ వలనుపడదు. ఏభాషలందైనఁ గవు
లు నాఁ బరంగిన వారలలోఁ బరులయూహలం దొంగిలి మచ్చునకు
మచ్చువన్ని యుదరపోషణార్థముకాని, పేరెక్కుటకుఁగాని గ్రంథము
లల్లువారు నూటికిఁ దొంబదితోమ్మండ్రు. నిజమైన కవు లేకాలమందైనఁ
గడునరుదు. సహజకవులకు సామాన్యప్రసిద్ధియుం దొంగకవులకెక్కుడు
కీర్తి. కవితారసజ్ఞులు సత్కవులకంటెఁ గడునరుదు. షేక్స్పియర్కాళి
దాసులకన్న నెక్కుడు కవితాప్రతిభగల కవిశిరోమణులు సామాన్య
లుగ నుపేక్షింపఁబడియుండవచ్చు. కొందఱి యూహలు వ్రాయంబడ
కయు, గొందఱి వ్రాతలు బయల్పడకయు, గొందఱి కావ్యంబులు
వ్రచురింపఁబడియుఁ గొన్ని హేతువులచే గణింపఁబడకయుఁ బ్రఖ్యాతిఁ
గొనఁజాలకున్నవి. పలుగురాడిన మాట పాటి కెక్కుఁగనకఁ బై యిరు
వుర న్నవిశ్రేష్ఠులుగ నెన్ని వారి నొండొరులతోఁ బోల్చునపుడు నా
యభిప్రాయమన నేపాటిది? వారల కవిత్వమందలి సొగసులేర్చుటకు
దొరకొనినప్పుడు పేదవాఁ డొకతావున నవరత్నము లపరిమితముగ

నొండొండుమీటి కన్నడ నెద్దాననైన దృష్టిపడ కెద్దియందోచక
తుదకెవ్వయో కొన్నిమాత్రము తెచ్చుకొనినట్లు, మఱియు నాకలి
గొనువాఁ డొకదానికన్ననొకటి క్రొంజవులనొప్పి పలుతెఱంగులఁ
దుఱంగలించు వంటకంబులు దొరకునెడ నెద్దియుం గడుపునిండఁ దిన
లేక వచ్చినట్లయ్యె. నాపని ఆయరువుర కబ్బములందలి సౌందర్యము
కొనియాడ వేనొళ్ళుచాలవు. పున్నమచందురుం జూచినకొలందిఁ దనివి
తీఱని తీరున వారలం జదివినకొలంది సంతృప్తితీఱదు. మఱియు ఖగోళ
ములఁగాంచి యానందించి వానిం గూలంకషంబుగఁ దెలియఁజాలనట్లు
వారి యూహ లత్యామోదకరములయ్యుఁ గొన్నిచోట్ల దురవగాహ
ములు. సముద్రమువలె వారల కవితాశక్తి యపారము. దిగంత రేఖకరణ
వారి యుద్దేశము కొన్నితావుల సందీయందకుండును. వారి వాక్చ
మత్కృతి యనిర్దేశ్యము. సరియె. ఆ మహాకవిశ్వరులు లోకప్రసిద్ధులు.
నే వేతెల్పనేల? నిజమగు కవులొకరికొక రిడుదీయకుండు. వారిలో
నొండొరులఁ బోల్చి వీలుకా దెవనిమట్టుకు వాడే ఘనఁడు.

కవిత్వము—అనువాదము :

రసము చెడనీక యమకపుష్టిగఁ జెప్పట, సందర్భశుద్ధిగల పద
ప్రయోగము, స్వతంత్రముగఁ గథనుగల్పించి యపూర్వమగు నూహ
లందెల్పుట, యతుకుంచక పద్యములల్లుట, పండితపామరరంజకముగ
మృదు మధురోచిత శబ్దంబులం బొందుపర్చుటయుం గవిత్వమున
ముఖ్యాంశములు. సర్వసాధారణానుభవము న్యథోచితంబుగఁ దెల్పి
జనుల హృదయంబులకెల్ల రసముప్పతిలంజేసి నీతినుద్బోధించుటయే
కవితకుఁ దగు ప్రయోజనము. మఱియు నొకభాష యింకొక భాషకు
సరిగా మాటదు. చాల మట్టాహఁ దెల్పునట్లు మాత్రమే మార్గ
వచ్చుఁగాని యథాస్థితిగ భాషాంతరీకరణ మసాధ్యము. పుట్టుభాష
తల్లి పాలవంటిది. పెట్టుభాష యెంతచదివి యంటించుకొన్ననుఁ బోత
ఫలనలె సంతగా నొడలుపట్టదు. లాఁతిభాషపొంకము కూలంకష

ముగించెదలియఁబడదు. మఱియు నొక మాతృభాష యొకజన్మదేశ
 మొకజాతి యొకవయసొక స్థితి కలవార లన్యోన్యము సహజముగాఁ
 దెలిసికొందురు. “ఒకకొంత యొదిగిన సికమీఁద ముడిపువ్వుపెత్తులు
 దొరయు తాయతులుజాట్టి” యను నీసపద్యపాదమందలి యభిప్రాయము
 వచ్చునట్టిరకొక నీసపద్యపాదము చెప్పట గాని లేక ఛందస్సు మార్చి
 చెప్పటగాని. లేక పర్యాయపదంబుల న్దానికర్థము చెప్పటగాని
 యంతగా రసము పుట్టింపనేరనపుడు భాషాంతరీకరణమునఁ దదనఁ
 మెట్లుత్పాదిల్లును? మేనమామ పోల్కిగాఁ గొంతవఱకు భాషాంతరీ
 కరణమున నూహఁదెల్పఁ బీకులాడవచ్చును. విధిపేరితుఁడనై
 షేక్స్పియర్దాలిదాసుల కవిత్వమందు నాయెన్నినకొన్ని సాగసులు సాహ
 సంబునఁ దెలుఁగునందెలిపినాఁడ, నీ యాంధ్రంబున నొకవేళ నంతగా
 రుచిపొడమనిచో నాంధ్రీకరణమున నాశక్తిలేమిగాని యక్కవీశ్వరుల
 కొఱంత యేమాత్రము న్గాదని నేఁదెల్పనవసరము లేదు. షేక్స్పియర్దాలి
 దాసుల తారతమ్యము కొంతవఱ కీపుస్తకంబున నాంధ్రులకుఁ దెలియఁ
 గలదని నానమ్మకము. మొగి, యొగి మొదలగుపదంబులు వ్యర్థముగా
 నదుకవలయుఁగాన యతిప్రాసవర్జ్యంబుగాఁ బద్యములల్లిన బాగుగ
 నుండుననియు, సర్వజనసాధారణముగాఁ దెలియుఁగాన గ్రామ్యమే
 కావ్యంబులఁ జెప్పట యుచితమనియు, గణయతిప్రాసముల న్వాక్యకర
 ణమున్నాని వచనకావ్యములు మాత్రమే చెప్పిన మఱింత సులభబోధ
 కము లగుననియు కొందఱు నవనాగరకులవలెఁ బల్కుచుఁ గొంత
 వింతమార్పునకు గారణమగుచున్నారు. సంస్కృతమునఁ తు, హి, వై,
 చాదులుండెనుఁగున నొగి మొగ్యాదులుం బాదపూరణ మాత్రఫల
 కములయ్యుఁజేట్లపేకలలోని జోకరుబొమ్మవలె నభీష్టార్థసిద్ధిదాయకము
 లయి పద్యమును మేకుబిగింపువలె దృఢపర్చును. గ్రామ్యమమితముగాఁ
 బలుదేశంబులం బెక్కు తెఱంగులుగ నేఁచబట్టి భేదముగనుండుఁగావున
 సర్వసాధారణముగాఁ దెలియఁబడదు. సుశబ్దప్రయోగము పుణ్య

జనకమని ప్రయోగార్థశబ్దంబులు పరిమితములుగా గ్రంథమునకు
నియమింపఁబడియె. గణయతిప్రాసములు నుపమాద్యలంకారములుం
జమత్సరింబుట్టించుచు దృఢధారణమునకు సాహాయ్యముగా నేర్పర్చు
బడియె. ప్రాసమో విశ్రమవర్ణనియమమో లేని తెలుఁగుసామెతయే
కానరాదు. కావునఁ దెలుఁగుభాషకు మార్దవమువలె తెలుఁగుపద్య
ములకు యతిప్రాసములు వర్ణధర్మములు, వావివరుసలతీరున నల్లం
ఘ్యములుగాఁ గన్పట్టెడు. కార్యముతోనే ప్రయోజనముగాని కట్టు
పాటు లవసరము లేదన్నచో జాతిసీతులు, వావివరుసలు, తలమొలల
కుడుపులు, భక్త్యాభక్త్యవివేకము, పిన్న పెద్ద తారతమ్యము, పాపభీతి,
యాస్తీక్యము మొదలగువానితోఁ బనిలేదనవచ్చునా? మన యాహల
కందని పుణ్యవిశేషమెద్దియో లోకోపకారార్థ మన్నికట్టుపాటయందుఁ
బూర్వులచే నుద్దేశింపఁబడియెను. బాల్యయావన వార్ధక దశలందు
నరుఁ డవస్థా భేదమున నెల్ల గతుల మారుచుండియుఁ దా మాటన
ట్లాచారములు న్భాషలు కాలానుసారముగాఁ బ్రవాహదశమున నీతి
మాటుచుండియు మాటకుంట చిత్రము. భారతమునాటి తెలుంగిప్పటి
గ్రంథములందు మాటుచుండినను మాట కా కట్టుపాటనే యనుసరించి
యుండలేదా? నవనాగరకు లన్నిటజ్ఞేయఁదలంచు మార్పులెల్లఁ
గావ్యదోషరూపముగా మఱియు గ్రామ్య భాషాకారముగా నిది
వఱకున్నవే. వారి మార్పుకోర్కె వ్యర్థము. గానమునకు శ్రుతిభయ
లక్కరలేదనియు, భాషకు వ్యాకరణమెందుకనియు, బద్యముల గణ
యతిప్రాసనియమ మవసరము లేదనియుం బాడికాని లేక కావ్యముల
రచించికాని సార్వత్రికులు కానేరక గాన కవిత్వలన్హార్చి తెలిసీ తెలి
యని యభిప్రాయములిచ్చు సంగీతకుఠారములుం గవితాభాతలుం
గ్రహచారంబున రాజభాషాపండితు లనిపించుకొని యన్నతపదవులం
దినమాత్రం దమకన్నియుం దెలియనని దురభిమానంబునం బండితమ్మ
న్ములై విపరీత బుద్ధి న్నవనాగరకాగ్రగణ్యులుగాఁ బ్రభుసన్మానము
పడయఁగోరి గాన కవితా విద్యలకు న్నదాచారములకు న్నేరువీతు

లగుచున్నారు. జాతిసాంకర్యము, నాస్తికత, గ్రామ్యభాష మొదలగు పెడత్రోవలు స్వభావసిద్ధముగా లోకములోనే యున్నవి; యొకరు క్రొత్తగా నేర్పర్చినక్కఱలేదు.

ప్రాకృత్తిమకావ్యమర్యాదలు :

సంస్కృతమునఁగల కావ్యనిబంధనము లాంగ్లేయభాష కంతగాఁ గానరావు. నాయికానాయక లక్షణము భారతీయకృతులందువలెఁ బాశ్చాత్య కావ్యములఁ గాన్పించదు. మఱియు నశ్లీలాది కావ్యదోషంబులం దనకబ్బములం గణింపకుంట పేక్సియరుని దోషముకాదు. క్రొత్తగా నాగరకతం బొందుచున్న యాంగ్లేయభాష కనాదినాగరకతఁగల భారతీయనాగ్గారవ మంతగా లభించకుంట వింతకాదు. కావ్యంబునఁ బిఱుఁదనుటకుఁ బిఱియనిప్రయోగింపఁ జెవి కేవలకాదా? స్వభావవర్ణన మనుచితముగాఁ చేయరాదు. ముంగురులు వాల్చుపులు ముత్తైపుంబల్వరున చిఱునగవు తఱుకుంజెక్కులు గల మోమున్నిండుచందురునితోఁ బోల్చి వర్ణించునట్లు దినమొల నద్దాని విశేషంబులతో వర్ణించుట సభ్యమగునా? మోముంగనబర్చినట్ల ధోభాగము నగపర్చఁదగునా? శృంగారమున - స్త్రీపురుషు లొండాదులం గ్రుచ్చి కౌగిలించుకొని దశవిధచుంబనము లొనర్చుచు గుహ్యభాషితంబులనుచుఁ గామకేళిఁ గావించుట; హాస్యంబున - గోప్యవయవంబు లగపర్చుచు మోటుమాటులు పల్కుట; రాద్రంబున - నవయవంబులనఱకుచుఁ బ్రేవలంబెఱుకుచు నతికఠోరముగ భాషించుట; బీభత్సంబున - నెత్తురువరదలు ప్రేవులప్రోవులు చొంగ మొదలగు నసహ్యములఁ గనబర్చుట; కరుణయందుఁ - బలువురుగలసి యొక్కపెట్టున గోలుమని యేడ్చుట, శ్మశానక్రియలు మొదలగు ఘోరములఁ జూపుట; భయానకంబున - మాత్రపుఁజోత్సర్జనాభినయమును నాట్యతంగమునఁ బ్రదర్శనార్హ మెంతమాత్రముం గాదు. జుగుప్సాభయశోకములతో సభాసదుల కాధివ్యాధులు కలుగునట్లు నాటకములు

ముగింపరాదు. యాపకాభినయప్రయోజనము సభ్యుల కుల్లాసపర్చి
 నీతి నేర్పుటగాని జుగుప్సాభయశోకములఁ గల్గఁజేసి కర్తవ్య మెఱిం
 గించుట కాదు. కుళ్ళుపుండునుండి కులకులరాలు పురుగులు వాంతులు
 విరేచనములు చేసికొనుచుఁ గడునీరసిలి చావసిద్ధముగనున్న మనుష్యుల
 నొకవైపు పొడిచి వీఁకి తిను రాబందుముక్కుల ప్రేలాడు ప్రేవులు,
 పూర్ణగర్భవతులం బొడిచి చుట్టుబందున్లు లేడ్వఁ గడుపులోని శిశు
 వులం బైకిలాగి కాలఁదొక్కుచుఁ బగఁదీర్చుకొను క్రాదాకారుల
 క్రూరచేష్టితములుం జూడవేడ్కఁబడు నాచూపులు సవరత్నస్థగిత
 సింహాసమున సకలజనసమ్మతి నధిష్ఠించు చక్రవర్తులం బరస్పరవద
 నావలోకన కుతూహలంబుతో నానందంబు మూర్తీభవించునట్లు
 పెండ్లివీట నలంకరించిన నవవధూవరులం, దేశోష్ఠదకారులగు దుష్ట
 శత్రువుల నిర్బించి పాఱఁ దఱిమి సకలజనరక్షణదక్షులై జయభేరి
 మ్రోయ నిజనిలయంబుల కేతెంచు వీరమూర్ధన్యుల నాలోకింప నాశిం
 చునా? తనతల్లి పినతండ్రిన్మరగి తన తండ్రికి వ్యసమిడి చంపించిన
 కారణమునఁ దాఁ బినతండ్రింబొడిచి పగఁ దీర్చుకొని తన్నుంబొడుచు
 కొని చచ్చుట; ముదురువిటుకులాడిం బెండ్లాడి యాపె తనయెదుట
 విటకానితోఁ జేయు దుశ్చేష్టితంబు కనిపెట్టియు నొక మహారాజేమియు
 ననఁజాలక నోర్మాసికొని, తుదకాపె తనకొడుకులచే యవరాజుం
 జంపించి వానిభార్యం జెఱపెట్టించి యాపెకాలేస్తుల నృతీయు
 నాల్కన్ ఖండింపించుట మొదలగు తనదుష్కృత్యములఁ బహిరంగ
 ముగా నొప్పుకొని పరునిచేఁ బొడవఁబడఁ జూచుట; తలిదండ్రులన్న
 దమ్ములు మొదలగు సన్నిహితబంధువుల న్రాజ్యాభిలాషచే నన్నియో
 కుట్రలంబన్ని బందెలిడి చంపుచుం బసిబాలుర హతమొనర్చుచు
 భర్తలంజంపించి యాదీనవృద్ధవితంతులం బెండ్లాడి విడిచిపెట్టుచు
 ఘోరకృత్యము లాచరించుచుఁ దుద కొకదుష్టరాజు యుద్ధమునఁ
 గూలుట మొదలగు నసమంజస కథావిధానములు రంగస్థలమున నభిన
 యించుట కొంత నీతిబోధకమయ్యు సభాసదులకు హృదయక్షోభకరం

బని యెంచియే భరతమునిప్రముఖ నాట్యవేదవిదులు శృంగారవీర
రసప్రధానములుగా నాటకము లుండవలయుననియు, సుఖపర్యవసాన
యుతములు కావలయుననియు శాసించిరి.

షేక్స్పియరు విశిష్టత

భారతీయాలంకారికు లేర్పర్చిన దోషములు పెక్కులున్నప్పటి
కిని షేక్స్పియరుని కృతులు లోకోత్తరములనుటకే సందియమునేడు.
షేక్స్పియరునివంటి కవిశిఖామణి నభూతో నభవిష్యతి యనఁదగినది.
షేక్స్పియరుని కవిత్వముతో నన్యుని కవితంబోల్చుట సూర్యునితోఁ
గరదీపిక సరిచేయుటవంటి దను విచక్షణుల నసడ్డనేయరాదు. తన
కావ్యదర్పణంబున జగమునెల్లఁ జూపిన సుహానుభావుఁడు భారతీయు
లలో వ్యాసుఁడు, నాంగ్లేయులలో షేక్స్పియరుని నాయభిప్రాయము.
భారతము చదివినప్పుడు, షేక్స్పియరుని కృతులన్నియుం బరికించినపు
డును నామనసునకు లోకమంతయు నొకపోల్కి స్ఫురించెను.

కావ్యంబులయెడ నెవరి కట్టుబాట్లు వారివి. ప్రాచీన కావ్య
పద్ధతి పాశ్చాత్యులకు లేకుండుట యొక కొఱంత యనరాదు. కవితా
ప్రతిభం బరికించుట ముఖ్యముగాని వారి నియమములు వీరికి లేవని
యేవగింపరాదు. సహాయసంపదతోఁ గార్యము నెరవేర్చినవానికన్న
నసహాయుఁడై నెగ్గినవాఁడు స్తవసీయుఁడుకదా! శాస్త్రము చదివి
సుశిక్షితుఁడై సాగసుగ నిల్లుకట్టిన మానుషశిల్పి చాతుర్యముకన్న
సహజపాండిత్యంబున రమ్యముగఁ దనగూడల్లుకొనిన బంగరుపిచ్చుక
నేర్పు శ్లాఘ్యము. సకల భాషాజనని యగు దేవభాషలోఁ గావ్యముఁ
జెప్పి లోకుల మెప్పించినవానికన్న దేశభాషలోఁ గల్ప మొనర్చిజగము
నంతోషపెట్టువాఁడు వేయిరెట్లెక్కు డనఁదగు.

తారతమ్యము :

కాళిదాసకృతు లాంగ్లేయభాషకును, షేక్స్పియరుని కావ్యం
బులు గీర్వాణభాషకును మార్చినయెడ నా యిరువుర తారతమ్యము

స్పష్టపడు ననియెంచి నాకుదోచిన కాళిదాసుని మూడుపద్యములు
లాంగ్లేయభాషకును, పేక్స్పియరుని మూడుపద్యములు సంస్కృతమునకు నార్చినాడను :-

పేక్స్పియరు సొగసులు

[గీర్వాణాంధ్రములలో అనువాదము]

మూలము :

To guild refined gold, to paint the lily
To throw a perfume on the violet
To smooth the ice, or add another hue
unto the rainbow, or with taper-light
To seek the beauteous eye of heaven to garnish
Is wasteful and ridiculous excess :

౧ శ్లో॥ శా॥ స్వర్ణే హేమవిలేపనం సమధికే శక్తోత్పలే రంజనం
చాంపేయప్రసవే సుగంధకలనం హైమోపలే స్నేహనమ్
జేవేంద్రస్య శరాసనే సముదితే వర్ణాంతరప్రపాదణం
దీపే నాశ్కరుచిప్రదీపన మతివృద్ధి మ్రహాసాత్పదమ్.

౨ ద్వి॥ బంగరుపూత మే-ల్బంగారమునకు,
జెంగలువకు రంగు-నేత. నెత్తావి
సురవున్న కెరవుతె-చ్చుట, మంచుగడ్డ
మఱి నున్న సేయుట, -మతియొక రంగు
వగవైరి వింట నొ-నర్చుట, పట్టు
పగలు వెలింగెడు-భాసుని కాంతి
హెచ్చింపఁ జేవ త్తి-నె త్తిపట్టుటయు
జేవ త్తి పట్టుట సగుఁబాటు-నధికము వృథయు.

B. He was a man, take him for all in all
I shall not look upon his like again.

(Hamlet-Act I. Sc ii)

౧ శ్లో॥ సోఽభూత్సుమా స్సర్వధైవ
సంపూర్ణ సుగుణాకరః
నాహం కదాపి వీక్షిష్యే
తస్య ప్రతినిధిం పునః

౨ ద్వి॥ పురుషుఁ డాతండు సం-పూర్ణ గుణుండు
నరయఁ బోవ నికఁ నే-నతనికి సాటి.

C. O, She doth teach the torches to burn bright!
It seems she hangs upon the cheek of night
Like a rich jewel in an Ethiop's ear
Beauty too rich for use, for earth too dear!
So, shows a snowy dove trooping with crow
As yonder lady O'ur her fellows shows.

(Romeo Juliet - Act I-Sc 2)

౧.శ్లో॥ అత్యంతం ప్రజ్వలితు మబలా శిక్ష తేఽహో ప్రదీపాన్
రాతౌ కాళీశ్రవణ విచలదత్న భూషేవ భాతి
సౌందర్యంచానుభవితు మత్రిశేష్ట ముర్వ్యా అమూల్యం
వాయసౌఘే చరతి వరటావ త్సఖీమండలే సా.

౨.గీ॥ చిలుకలకొలికి దివిటీల - వెలుగనేర్పు
గలిగి వ్రజంబు పగిదిఁ జీ-కటిని మెఱయు
వందమంద నత్యధికంబు-నవని కరుదు
కాకులం దంచ యది తోడి-గరితలందు.

D. The world is grown so bad
That wrens make prey where eagles dare not perch

Since every Jack became a gentleman
There is many a gentle person made a Jack

అను.గీ. జగము చెడె, జేగ వాలంగ సాహసింప
కున్నచో జీనువ యెఱ తిన్నునుండె నెల్ల
నీచుడున్ ఘనుఁ డౌటచే నెరపఁబడిరి
తక్కువారుగఁ బల్వరు తగు మనుసులు.

కాళిదాసుని సౌగంధము
[అంధ్రాంగమలలో అనువాదము]

A. మూలశ్లోకః॥

తస్మి శ్యామా శిఖరిదశనా పక్వబింబాధరోష్ఠీ
మధ్యేక్షామా చకితహరిణీ ప్రేక్షణా నిమ్ననాభిః
శ్రోణీభారా దలనగమనా ప్రోకనప్రమా స్తనాభ్యాం
యాతత్రాస్తే యువతివిషయే సృష్టిరాద్యేవ ధాతుః.

[మేఘ సందేశమ్ - ఉ. భా. 21]

౧.నీ॥ పల్చని మైదీగఁ బరగెడు నెలనాగ,
నడుజవ్వనంబున న్దనరుచామ.
సూదిపల్చలున సొంపగు ముద్దియ,
నిండారఁ బండిన దొండపండు
నగెడు వాతెఱఁ దల ననఁబోడి, నన్నని
కొనుకుల్కెడు మచ్చెకంటి, బెదురు
తేడి చూపుల నన్నెలాడి, లోతైన పూ
క్కిలిఁ గల్గు చిలుకలకొలికి, పిఱుదు

బరువుమై నడ్చు మెల్లన, వంగు సుంత
చన్నుగవ ప్రేగుతోడ నే యన్నమిన్న

యలరుచుండెడుఁ జెలువల నలుపఁ దలచి
నలువ యొనరించు తొలిమచ్చ నాఁగనచట

→ She who is there, a lovely and delicate woman of middle - age, sharp toothed, scarlet lipped, tender waisted, gazzle eyed, deep navelled, slow footed on account of heavy loins, slightly bent down by breasts, is like the first female creation of the Creator.

B. శ్లో॥ ఆకారసదృశప్రజ్ఞః, ప్రజ్ఞయా । సదృశాగమః
ఆగమై స్సదృశారంభ ఆరంభసదృశోదయః ॥

[రఘువంశము - I - 15]

౧.గీ॥ సాగసునకుఁ దగినట్టి తెల్విఁ గలవాఁడు
తెలివిక్లి దగు చదువుల వెలయువాఁడు
చదువులకుఁ దగిన పనిని నల్పువాఁడు
పనికిఁ దగినట్టి పెంపునఁ దనరువాఁడు.

→ He is as intelligent as beautiful, as learned as intelligent, as engaged as learned, as famous as engaged.

C. శ్లో॥ ఆభరణస్యాభరణం ప్రసాధనవిధేః ప్రసాధనవిశేషః
ఉపమానస్యాసి నభే ప్రత్యుపమానం వపుస్తస్యాః

[విక్రమార్వశీయము : II-3]

౧.కం॥ తొడవులకుఁ దొడవు, వేసం
బుల చందంబునకు వేసముల చందం బో
చెలికాఁడ! దాని యందం,
బలరారెడు మాపు పోల్కియఁ బోలికకున్

→ Ornament of ornaments, decoration of decorations, simile to simile, friendnd! her beauty is.

షేక్స్పియరుడు సహజపండితుడు. స్వతంత్రకల్పనాచతురుడు. పదుల కట్టుపాట్లకు లొంగక యధేచ్ఛగాఁ గావ్యంబులొనర్చెను. మఱియుం బెక్కుశబ్దంబులకు నిజేచ్ఛానుసారార్థంబులు వినియోగించెను. కాళిదాసుడు ప్రాచీననిబంధనములకు లోబడి కృతులొనర్చె. అందునాకు లభించిన కావ్యంబులు: 1. రఘువంశము 2. కుమారసంభవము 3. మేఘసందేశము 4. ఋతుసంహారము 5. శృంగారతిలకము 6. పుష్పబాణవిలాసము 7. నలోదయము 8. రాక్షసకావ్యము. నాటకములు : 1. విక్రమోర్వశీయము 2. శాకుంతలము 3. మాలవికాగ్నిమిత్రము 4. ప్రహసనము. షేక్స్పియరుని 37 నాటకంబులలోఁ గొన్ని* యతనిని కావనుకొనెదనుఁగాని నిశ్చయము చెప్పరాదు. వివిధవేషంబుల నొక్కఁడే నొక్కఁడే వివిధావస్థలం దోచునటు లొకని సరస్వతి పెక్కుతేటంగులు గాన్పించుటకూడ నై జమనవచ్చును. రఘువంశమున నవసానసర్గములు, కుమారసంభవములోని పదవసర్గ మొదలు కడమసర్గలును, మాలవికాగ్నిమిత్రము, నలోదయము, ఋతుసంహారము, శృంగారతిలకము, పుష్పబాణవిలాసము, రాక్షసకావ్యము, ప్రహసనము కాళిదాస కృతులగునా యేమో దేవునకెఱుక. కేతనముగాఁ జెప్పలేదన — నలోదయ రాక్షసకావ్యములు, స్వభావోక్తి చాలదన — ఋతుసంహార మాలవికాగ్ని మిత్ర శృంగారతిలక పుష్పబాణ విలాసములు, మోటహాస్యము కనుపడదన ప్రహసనంబు నెడమచేతి వ్రాతవలె రఘువంశకుమారసంభవ వసాన సర్గలు స్రవించెనేమో! కాళిదాసుడు షేక్స్పియరునివలె స్వతంత్రుడుకాఁ డతని కవిత్వ మువాల్మీకివ్యాసకవిత్వముల ననుసరించినది.

*Comedy of Errors, Macbeth, Love's Labour Lost, Merry wives of windsor, Midsummer Night's Dream, Much Ado About Nothing, Othello, Taming of the Shrew, Titus and Andronicus, Troilus and Cressida, Winter's Tale.

భారతీయ గ్రంథములలోని యూహలన్నియుఁ గలిపినచో షేక్స్పియరుని యూహలగు నేమో! ఎన్ని మహానదులు కలసిపాటినను నముద్రమున కొకమూలకు వచ్చునా? సూర్యవంశపాలనపద్ధతి సూర్యకాంతి, గీర్వాణభాషా గౌరవము, భరతవర్షాచారసౌకర్యము, షేక్స్పియరుని కవితాప్రతిభయు నిరూపమానములు. పూర్వులలో వాల్మీకి వ్యాసులు, నవీనులలో జయదేవమాఘభవభూత్యాదులుం గాళిదాసునకు సమానులో లేకధికులోగాని లోకమునందలి కవులలో షేక్స్పియరునకు సమానుఁడుగాని యధికుఁడుగాని తేడనవచ్చును. నామట్టుకునాకుఁ గాళిదాసుం జదువునపుడు షేక్స్పియరు - నగరున నున్నపుడు పట్టణమువలె స్ఫురించెను. షేక్స్పియరునిఁ జదువునపుడు కాళిదాసుఁడు మహారణ్యమునృశీలించునెడ నుద్యానవనమువలెఁ జోచెను.

అనువాద భాష :

మఱియు నీ గ్రంథమున నాయుపయోగించిన భాషయుం బద్య లక్షణముం బూర్వకవిమతానుసారము. కాళిదాససంస్కృత మచ్చ తెలుఁగునఁ దెల్పినాఁడ. గీర్వాణభాషం దెలుఁగునకు మార్పునపుడు “గమికర్మకృత నైకనీవృతుండనై” యని యాంధ్రీకరించిన లాభమేమి? ఆంగ్లేయభాష నాంధ్రమొనర్చునెడ నాంగ్లేయభాషాపదముల వాడు టెట్లు తగదో దేవభాషం దెలిగించునపుడు తత్సమ మట్లుపయోగింప రాదు. మిశ్రకావ్యములం గూడఁ గొండాక యర్థముం దెలుప నచ్చ తెలుఁగునకు శక్తిచాలనపుడు మాత్రమే వాడుకలోనున్న తత్సమ ముపయోగింపవచ్చును.

“వడి గోరు వెచ్చ గుబ్బలఁ గ్రమ్మకొఁగిలి,

గట్టిగ మొదలంటబట్టు మోవి” — అని చెప్పక

“సహసా నఖంపచ సనదత్త పరిరంభ,

మామూల పరివీడితాధరోష్ఠ” మని

సింగారమునకుఁ దగని కఠిన సంస్కృత దీర్ఘసమాసములఁ దెలుఁగు పదైము ల్గడముట్టింపరాదు. ఇపు డఱిసున్నకుఁ పల్కుబడిలేదు. తెనుఁగున నఱిసున్నలు న్నకట రేఫములుగలపదములఁ దెలిసికొనుట దుస్సాధము. కాని కొన్నికొన్ని ప్రయోజనములంబట్టి పూర్వమతాను సారంబుగ నీగ్రంథమున నఱిసున్నలున్, శకట రేఫములు, దంత్యచబలకుఁ బీఠిక మొదటి పదిపుటలయందున్నట్లు గుర్తులు దెలుఁపబడియెను. మిగిలిన బుద్ధిమంతుఁడు నోటివిరడఁదీసి చెర్వులోని చేపలు చెట్లెక్కి పోయెనన్నట్టిప్రవాదాక పండితస్మృత్యుఁడు కొండకుఁగొడ్డ - యొందు కెన్నకు - నంపుట కమ్ముట - మంచికిమళ్ళి - యింక కిజ్జయనియుం దెలుఁగువాతల జంపుచున్నాఁ డాహ డోమి పిదపకాలము! తెనుఁగున లేని జిహ్వలు తద్దినము కొనునట్లు తగిలించుకొని గోరంజీలునది గొడ్డటంజీల్పునట్లు సులభముగా సున్నతో వ్రాయఁగలిగిన దానికి జిహ్వ మ్ బో న్లం బోధించు వృద్ధాప్రయాసమునకు లేఖకులకు గావింపఁ దగదు.

హవక నిరాసము :

షేక్స్పియర్కాళిదాసులలోని సాగసులు శృంగారాది నవరసంబులు నీగ్రంథమునఁ బోల్పఁబడియె. కావ్యంబులం గీతగోవిందము వంటి గీతప్రబంధము త్తమము. మాఘమువంటి కేవలపద్యకావ్యము మధ్యమము. శాకుంతలమువంటి గద్యపద్యమిశ్రరూపక మధమము. మొదటిది సంగీతసాహిత్యవిద్యావేత్తల కానందదాయకము. రెండవది కేవల భాషాపండితైకవేద్యము. మూడవది పండితపామరభయ నేత్రశోతమాత్రరండకము. మొదటిదాని న్రచించుటకు వాగ్దేయ కారుఁడే తగును. రెండవదానికిఁ కేవల భాషాపండితుఁడు చాలును. మూడవది పలువుర వాలకములతోఁ గాని యక్కఱకురాదు. నాటకాంతం కవిత్వ మనుదానికి నాటక రచనమే యుత్తమకవిత్వమని యభిప్రాయమా లేక కవికి కావ్యరచనా శక్తితగ్గినపుడు నాటకరచన

మొనర్చుననియా ? నాటకవిరచనములు చెట్టుచచ్చెడుకాలమునకుఁ
 గుక్కఱుఁతిపిందె లనఁదగునేమో ! ప్రసూతా న్తము యోవనమనఁ
 నయసు చెడుటకుగుర్తు కాన్పుకాదా ? సహజమగు చంద్రబింబముఁ
 జూచి యానందించక చిత్రపటమున నద్దాని ప్రతిఁజూచి యలరు వెట్టి
 వలెఁ గొమ్మ నుపేక్షించి కొయ్యబొమ్మ న్వలచు వెంగలిమాడ్కి,
 మఱియుఁ బ్రత్యక్షమగు పాలు మాని మనసులోఁ బాల్పాపు
 వెడఁగుతెన్నునఁ, దాఁ బరికించు యథార్థవస్తువుల వాస్తవంబున
 కానందింపక వాలకంబుల కుల్లాసపడువాఁ డెంతవెట్టివాఁడో ! ఇప్పటి
 లోకులసంగతి తెలిసికొనుటకు మోచేతికంకణమున కద్దమట్లు నాట
 కము చూడనక్కఱలేదు. పూర్వులస్థితి తెలిసికొనుటకు నాటకముల
 కన్నఁ గవికృతేతర గద్యపద్యకావ్యములే తెన్ను. ఒకరివేస మొక
 రూచినచో నపహాసాస్పదమగుఁగాని స్వాభావికముగ నుండునా ?
 కావున నాటక ప్రయోగమునఁ బ్రయోజనములేదు. పూర్ణ గర్భ
 వత్తియై తనమాటమఱచి తన్నునిరసించు భర్తయెదుట శకుంతల పడిన
 పాట్లొక పదాతేండ్ల కుఱ్ఱవాఁ డాపెవేషము పూని తెలుపదొరకొన్న
 టయు నందుకు జనులలరుటయు వెట్టికుదిరినది రోకలి తేరా తలఁ
 జుట్టుకొనియెద నన్నట్లుండదా ? అట్టి వాలకంబులవలన వెఱ్ఱులకుఁ
 దప్ప జ్ఞానులకు హృదయంబుల రసముప్పతిలునా ? తనతల్లి న్మరిగి తన
 తండ్రికి విసమిడి చంపించిన తనపినతండ్రి యెదుటనున్నప్పు హేమెట్
 యొక్క ముఖవైఖరి యెట్లుండునో మన యూహకే యందనప్పు వేష
 ముచేఁ దెలుపఁబడుటెట్లు ? కథాసందర్భము తెలుపుటయందు నాట
 కము ప్రదావిడప్రాణాయామమువంటిది. ఒకవత్సరము క్రిందటఁ దాఁ
 గలసిన త్రిలోకై కసుందరి యగు శకుంతల న్మఱచి యాపె యెన్ని
 గుర్తులు చెప్పినను నమ్మక సభాస్థలి నాపెందూలనాడి పొమ్మనిన
 మవ్యంతుఁడాపె యేఁగిన వెంటనే యాపెకు దానొసంగిన యుంగ
 మొకజాలరియొద్ద దొరికినంతమాత్రముచే నాపెం దాఁగూడినట్లు
 వ్రష్టికిఁ దెచ్చికొనుటయు మఱియైదేండ్ల కాపె కొడుకుంజూచి తన

కొడుకని విశ్వసించి విరహావతధారిణియగు నాపె న్నకుంతలగాఁబోల్చి
కలిసి యున్నట్లు పురాణకథకు విరుద్ధముగ లేనిపోని యసంభవములఁ
గూర్చిన యది యొకనాటకమట ! నాటకాంతం కవిత్వమంట ! ఏమీ
చోద్యమేమీ నాటకంపుఁ బిచ్చి ! వాల్మీకవ్యాసాదికవుల కీనాటకవిరచ
నోన్మాద మేల పుట్టలేదో ! కవిసార్వభౌములగు భారవిమాఘలు,
సన్నయభట్లు, తిక్కన, పోతన, పెద్దనాదులు, స్పెన్నరు, మిల్టన్ ప్రము
ఖులు నాటకవిరచన మసంభావ్యమని జుల్కనిపనియనియు మానివేసి
యుందురు.

హేమెట్ - శాకుంతలము :

గద్యముకన్నఁ బద్యము రచించుట కష్టము. పద్యముకన్న
పాటయొనర్చుట కష్టము. నాటకవిరచన మధమ మైనసేమి, యుత్తమ
మైనసేమి ? దాని లోపాలోపములతోఁ బనియేమి ? కడచినదానికి వగ
వేల ? లోకైక కవులు నాఁ బరఁగిన షేక్స్పియర్కాళిదాసుల కృతు
లలో విచారించినచో షేక్స్పియరుని హేమెట్టును, గాళిదాసుని శాకుం
తలమును నిరుపమాన ప్రఖ్యాతిం గాంచినందున వానిఁగూర్చి కొంత
చర్చింపవలసియున్నది. హేమెట్టు - “డెన్నార్కు దేశమంతటిలోను
వానివంటి దుర్మార్గుఁడు లేడు. హోరేష్యో ! యీసంగతి చెప్ప
టకు సమాధినుండి యా ప్రభువు దయ్యమే లేచిరా నక్కర లేదు”
అని యనుటఁబట్టి యదివఱకే రాజు బలాత్కారముగా నతని తమ్ము
నిచ్చేఁ జంపఁబడినట్లందఱికిఁ దెలిసియుంట స్పష్టము. మఱియు
హేమెట్టు కావలసి వెఱ్ఱివానివలెఁ గన్నట్టెదనని తనచెలికాండ్రతోఁ
జెప్పియున్నాడు. తన తండ్రితో నొఫీలా తన నడుము హేమెట్టు
పట్టుకొని యెంతయో ప్రేమఁ జూపించి యెట్టకేలకుఁ దనయందలి
మోహము విదల్చుకొన్నట్లు కాన్పించెనని చెప్పటవలన హేమెట్టు
నకుఁ దనతల్లి యుఁ బినతండ్రియు నొనర్చిన దౌర్జన్యముంబట్టి సంసార
భోగములందు గాఢవిరక్తి కలిగె. ఉత్తముఁడగు తనతండ్రిం జంపి

తనతల్లిం బెండ్లాడి రాజ్య మాక్రమించుకొన్న తనపినతండ్రిం బొలయించి పగఁదీర్చుకొనుటయే తన బ్రతుకునకు సార్థకమని నిశ్చయించి వెఱ్ఱినానివలె నటించుచు నదును వేచుకొని యుండెను. హేమెట్టు దల్లికి మఱియాపె క్రొత్తపెన్నిటికిని హేమెట్టు వెఱ్ఱి వేషంబునకుఁ దమ దుర్నయమే కారణమని నిశ్చయముగాఁ దెలియును. హేమెట్టాతెన్ను టైమనువలె మానుషసంఘముపై నసహ్య పడెను. లోకము నుద్ధరింపఁ గోరిన బుద్ధుఁడు భార్యను, రాజ్యభోగముం దృణప్రాయముగఁ బరిత్యజించినట్లు హేమెట్టు తాఁబిట్టవలచిన యోధీలాను, మఱియుఁ దనజీవితేచ్ఛం గూడఁ బాపాత్ముఁడగు తన పినతండ్రి జంపి తనతండ్రి ఋణముతీర్చుట కెంచి విడనాడెను. హేమెట్టు ధర్మాత్ముఁడు, మఱియు విచక్షుణుఁడు. హేమెట్టుయొక్క పినతండ్రి ప్రతిక్షణము తన తప్పనకై పశ్చాత్తాప మందుచుండియైన స్వభావముగ దుష్టాటచే నాత్మరక్షణకై హేమెట్టుం బొలియింప నిశ్చయించెను. సుగుణ సౌందర్య బలములం బరిపూర్ణుఁడగు తనతండ్రి ని్విడిచి దుర్గుణభూయిష్టుఁడును గురూపియు నగు తన పినతండ్రిం దనతల్లి మరిగి తనతండ్రిం జంపుట హేమెట్టునకు బ్రతుకునందు రోతఁ బుట్టించెను. తనతల్లితోఁ బోలినస్సనకుఁ గూడఁ గూడని సంబంధముంట శంకించియే కాఁబోలు హేమెట్టు తన తల్లి గదిచెంత నర్ధరాత్రమున నొంటిగ డాఁగిన పోలినస్స నెఱుఁగ నట్లు పొడిచి చంపెను. హేమెట్టు లోకులందఱిచే మిక్కిలి ప్రేమింపఁ బడెఁగాన నతనికి బాహాటముగా హానిచేయుట కాతని పినతండ్రి వెఱచెను. పశ్చాత్తాపదశయందు దైవప్రార్థనము చేయుచున్న పరమ దుర్మార్గుఁడు చంపఁబడి నద్దతినొందుట కిష్టపడకుండుటచే ధర్మజ్ఞుడైన హేమెట్టు దైవమునకు మ్రొక్కుచున్న పినతండ్రి రాత్రి మొంటిగఁ దనకు దొరికినప్పటికిఁ జంపకుండెను. మఱియు నోధీలా తావలచి వలపించుకొనిన హేమెట్టుం బొలియించుటకై యాతని పిన తండ్రి యింగ్లాండునకుఁ బంపుట విని నిరాశచెంది పిచ్చితిపోయె.

అట్టి వెఱ్ఱికిఁ గారణ మాపెతండ్రి యాకస్మికముగా హేమెట్టుచే
 జంపఁబడుటయని హేమెట్టు వినతండ్రి భ్రమపడెను. బుద్ధుఁడు పట్ట
 ణపువీధి న్వచ్చెడి మనుజశవముం జూచినపుడు తనసారథిం బ్రశ్నించి
 నట్లు హేమెట్టు సమాధిచెంగట హఠాఁరేఖ్యను బ్రశ్నించి ఈఅస్థిర
 మానుషజీవితముపై మిక్కిలి రోతపడెను. మఱియు దుష్టశిక్షఁ
 గావించి లోకమున సదుపకారముసేయుటయే జన్మమునకు సార్థకత
 యని యోఫీలాకు వలపుజాబు వ్రాసిన తరువాత రూఢిగఁ దెలిసెను.
 హేమెట్టు తల్లికన్నను మఱియుఁ దనప్రాణముకన్నను దుష్టశిక్షఁజేసి
 పితృాణముం దీర్చుకొనుటయే ముఖ్యమని యెంచెను. వెఱ్ఱతినట్లు తన
 యుద్దేశము నెఱవేర్చుటకు నటింపకున్నయెడ హేమెట్టు ధీరోదాత్తుఁ
 డనవచ్చును. హేమెట్టుతల్లికి హేమెట్టునకు వెఱ్ఱతినట్లు నందియ
 మున్నదేమోకాని హేమెట్టు వినతండ్రికి మాత్ర మట్టినమ్మకము
 లేదు. హేమెట్టు తన్నుఁ జంపి పగఁదీర్చుకొనుటకై వేసిన వేసమనియే
 రూఢిగ విశ్వసించెను. పైసంగతులవల్ల హేమెట్టు ప్రత్యక్షముగాఁ
 దనతండ్రిం దనవినతండ్రి చంపుట చూడలేదు. లోకులు గుసగుస
 లాడుకొని యుండవచ్చు. ఆ కారణముంబట్టియుఁ దనయిర్వురు
 సవయస్కులు తనయనుమానము న్బలపర్చగాఁ దీవ్రసంకల్పవశ
 మునఁ దనకుఁ దోఁతెంచిన తనతండ్రి దయ్యము తనవినతండ్రి
 దౌర్జన్యముం దెలిపినట్లు భ్రమపడుటచేతను మఱియుఁ దనతల్లిఁ దన
 తండ్రి గతించిన రెండునెలలలోఁ దనవినతండ్రి పెండ్లాడిన కారణ
 ముంబట్టియుఁ దనతండ్రిచావు దృష్టాంతముగాఁ దెల్పు నొకనాటకము
 నడవఱకు వినఁజాలక లేచిపోయిన తనవినతండ్రి వైఖరిం బోల్చియు
 హేమెట్టు వినతండ్రిం దునుమాడి పితృాణముం దీర్చి లోకులకుఁ దన
 ధర్మాచరణము దెలియఁబర్చ నిశ్చయించెను. హేమెట్టించుమించు
 చిరునదియై దేండ్లు నయస్సుకలిగి యుండవచ్చును. హఠాఁతముంబట్టి
 తనతల్లి తనవినతండ్రి స్మార్తనుమాడు తొకదోషము కాదు. తనతల్లి

గాని మఱియటువంటి సన్నిహిత బాంధవ్యముకల పెద్దలెవరైనఁగాని
 తనపినతండ్రి తనతండ్రిం జంపి రాజ్య మాక్రమించుకొన్నట్లు తనతోఁ
 జెప్పియుండలేదు. ఇంతియొకాక తనపినతండ్రి తనతల్లిం బరిణయమైన
 వెంటనే రాజ్యమునకు నాపిమ్మట రాజువీచని యెంతయో
 ప్రేమతో బహిరంగముగా రాజసభలో నిష్కపటముగ వక్కా
 నించెను. గాబట్టి హేమేట్లు లేనిపోని యనుమానముపడి పెద్దల
 నరయక పడుచుతనపు టవివేకముతోఁ దీవ్రోన్మాదమెత్తినట్లు
 నటించుచుఁ దావలచి వలపించుకొన్న కన్నియ నాపెతండ్రి స్మఱియుఁ
 దనతల్లిం దనపినతండ్రి మొదలగు నాత్మబంధువుల బొలియించి కోరి
 తనమిత్తికిఁ దాహేతువయ్యె. అట్లు తన ప్రియురాలికి, తల్లికి, తన
 వంశమునకుఁ జెఱుపుచేసి తాఁజెడిన కుట్టుని దుస్సాహస మొకనాటక
 ముగాఁ బన్నుట లోకులకు సునీతిబోధక మెంతమాత్రముం గాదు.
 మఱియు నేఁబదియేండ్లకు మించిన వయసుగల్గి తనయన్నకు
 ద్రోహముఁ గావించి నది నెంబెండ్లాడి రాజ్యమాక్రమించుకొన్న తన
 దౌర్జన్యముం బ్రతిక్షణము జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చుకొనుచుఁ బశ్చాత్తప్తుఁ
 డగుచు భగవంతునిఁ దన నేరమునై న్నిచుమని ప్రార్థించుచుటచే హేమేట్లు
 పినతండ్రి హేమేట్లునఁ కోఁఫీలానుబెండ్లిఁ గావించి వానికిం బట్టముం
 గట్టి తానోరసిలి యండక మీఁదుమిక్కిలి హేమేట్లుం బొలి
 యింపఁజూచుట ప్రాజ్ఞ స్వభావము కానేరదు. ఒకవేళ పూర్వ
 గాథ ననుసరించి చేసినచు షేక్స్పియరుని వంటి మహాకవి
 యింత యసందర్భముగా నొక పడుచువాని దుస్సాహసముచేఁ
 గుల నాశనమగునట్లు దుఃఖ పర్యవసాన నాటక మొనర్చుట
 సునీతిబోధనఫలకమగు కావ్యమునకే తలవంపుతెచ్చె. ఒక కోడెకాఁ
 డొక యెలఁదవ్వని న్వలచి యండియుం బిట్టకొంచెము కూతఘనమును
 నట్లు ముసేశ్వరా రమగు జ్ఞానవై రాగ్యము లగపర్చుట నూత్నయావన
 స్వభావము కానేరదు. మనకార్యముల నెరవేర్చు దైవమొకటి
 కలదు. దానివశమున సర్వము బరుగు చున్నదని స్నేహితునకుఁజెప్పిన

హేమెట్టు తనతండ్రి మరణమునకు మఱియుఁ దనతల్లిం దనపినతండ్రి పెండ్లాడి తాద్యమాక్రమించుకొనుట కా దైవమే కారణమని నమ్మి పగఁదీర్చుకొనుతలంపు మానవునికి చిత్రము. సకల కార్యములకు దైవమే కర్తయను దృఢవిశ్వాసముం గలవాఁ డేపనికైన నంతగాఁ దీవ్రప్రయత్న మొనరింపఁజాలఁడు. సుఖపర్యవసాన నాటకములలో సుఖమార్గములఁ బన్ని పాత్రమునకుఁ జిటునగు మోములబ్రతుకుఁ గల్పించునట్లు లేనిపోని యూహలతో దుఃఖావసాన నాటకముల భూమి కల కెట్టులో బీభత్సమరణములం గప్పావిప్ప నమర్థులమని తెచ్చిపెట్ట బుద్ధివై పతిత్య మేనునవచ్చును! కానిచో రంగస్థలమునకుఁ దొలుత నొకముడుసలివాని, వానికూతుతోఁగూడ బలియిచ్చి యాపిదవ నొకదుష్టమిధునము, స్మఱియు రాచపీనుఁగు తోడులేక పోవదను నట్లాక యవివేకపుపడుచు రాచకొడుకు నింకొక వీరునితో జతపర్చి ఘోరముగఁ గూలించుట చూపఱ నేత్రముల కానందమా? లేక లోకోపకార నీతిబోధకమా? కవితాప్రతిభ కొకవన్నియయా? ఓఫీ లాకు హేమెట్టుం జంపించుటకై వాని పినతండ్రి యాంగ్ల దేశమునకుఁ బంపివేసినట్లు స్పష్టముగాఁ దెలియఁబర్చినచో నాపె యాత్మహత్యకుఁ దగినకారణము నాటకమున నగపడుఁగదా! ఏలోపము లెట్లున్నను లోకములోఁ బ్రాజ్ఞులందఱున్ హేమెట్టు నాటకంబు లన్నిట సుత్తమ మని తలంచినపుడు నేఁ గాదనఁ జెల్లునా? హేమెట్టువంటి పండితునకు దయ్యమగపడి యపన్యాస మిచ్చుటయు మఱియు నా మాటచొప్పున నలఁడు తనతోఁగూడఁ దనకులము సంతయుం బొలియించుకొనుట యిట్టి కథ పిల్ల కాయలకైన నసంభవముగాఁ దోచదా? కథకుఁ గాల్సేతులు లేవు. ఈలోకములో జరుగని యసందర్భము లెవ్వి, తక్కిన యంశముల జోలి నీకేల, కవితాచాతుర్య మెట్లున్నదని షేక్స్పియరుని కవితృప్రతిభకు మార్తాండ్రప్రభకును లోపమెవఁ డెఱచఁగలఁడు? షేక్స్పియరుని నాటకములు కావని శంకింపఁబడిన యవి తప్పఁ దక్కిన యిరువదియైదింటిలో నీతిబోధకము 'కొరియొలా

నన్ను", మఱి "యే తెన్నుటెచును జీవన" మనుటకు సందియములేదు. "నీ యిష్టానుసారము" (As you Like It) జగమున నాటకరాజ మన వచ్చును. లోకులకు నుత్తములవల్ల స్మృతీయు నీచులనుండియు నొక్క తీరుగనే నీతిని బోధింపవచ్చుగాని యుత్తముల సత్త్వవర్తనముల నీతిగఱపుట పండితాభిరుచి. నీచుల దుష్ప్రవర్తన మగపర్చి నీతిఁ దెల్పుట పామరంజనము.

కాళిదాసుని నాల్గునాటకములలో సతనివికావనుకొన్న మాలవి కాగ్నిమిత్రప్రహసనములు గాక తక్కిన రెండింటిలో సనేకపండితుల యభిప్రాయము శాకుంతలము శ్రేష్ఠమని, కాని విక్రమోర్వశీయమే మేలుగఁ గన్నట్టెడు. భర్తలుండగా నన్యపురుషులఁ గవయఁగోరుట భార్యల కెట్టితప్పో భర్తలకుఁగూడ భార్యలుండగా మఱియొకతెఁ గూడ నెంచుట యట్టిదోనము కాదాకా! పురుషుఁ డింకొకతె నాసించునట్లు (స్త్రీ) వేఱొకనిఁ గాంక్షింపఁదగదా? అలదానిం గవఁ గూడిన నా నేరము పైచుచుని భార్యపావములకు భర్త మొక్కునట్లు వానిఁగలసిన నాతప్పోర్పుకొమ్మని భర్తపాదములకు భార్య మొక్కుట సరసముకాదట. (స్త్రీ)కే గాత్రవ్రత్యమువలెఁ బురుషున కేకపత్ని వ్రతము ముఖ్యము కానేరదో! ఒకరి కట్టింకొకరికి ముక్కతగునా? భారతీయ నాటకములలో దక్షిణనాయకత్వము సభాసదులకు దుర్నిత బోధకము.

విక్రమోర్వశీయ శాకుంతల మాలవి కాగ్నిమిత్రములలో నాయకులు వేశ్య నొకఁడు, వేశ్యకూతు నొకఁడు, వేశ్యావేషమున నున్నదాని నొకఁడు క్రమముగా వలచి, యగ్నిహోత్రసాక్షిగాఁ బరిణయమాడుకొన్న భార్యల న్నొచ్చించిరి. శాకుంతలమున సఖులతోఁ బూలుగోయుచున్న శకుంతల తేనెటీగెకు జడసి చెలుల స్నాయము న్నకై పిలిచినపుడు చెట్లుచాటునం బొంచియున్న సార్వభౌముఁడగు దుష్యంతుఁడు "పురుషంశపురాజు భూమినేలుచుండగా ముద్దరాండ్ర కేవల దవజ్జనేయుచున్నాఁడారా" యని కతిజలిపించుచు నాపె దఱి

కుటుకు టదెంత సరసము? కనికర మాముద్దయ (పాప మాముద్దయ) యదివఱ కచట రాజు సక్కియంట యెఱుంగకుండెనేని యతని యాక స్మికౌద్ధత్యమునకు జడి సి యొక్క పెట్టునఁ బ్రాణములు గోల్పోయి యుండును. బ్రాహ్మణులు కణ్వామునికూఁతుచే నాతిధ్యమందుమని రాజునకుఁ జెప్పినపుడు తనలో సరియో యాపెఁజూచెద ననుకొన్న రాజు పూలమొక్కలకు నీర్వోయుచున్న శకుంతలంజూచి యిదే కణ్వాముని కూఁతురని చెట్టచాటునఁబొంచి యాపె చక్కఁదనము జూచి యూటలూరుట తననంటి యుత్తిమత్సరియున క్షరమైన పని గాదు. “తపస్సు బాగుగ జరుగుచున్నదా?” యని రాజడిగినపుడు శకుంతల మునికన్నెయయ్యుఁ బ్రత్యుత్తర మీఁబోక వేశ్యాకన్యవలె సిగ్గు నటించుట బ్రాహ్మణ్యకులాచారవిరుద్ధము. రాజుచేఁ దపోవన రక్షకై నియోగింపఁబడిన ధర్మాధికారివని రాజు నీచునివలె దబ్బరపలుకు టనుచితము. రాజు శా రాజభృత్యుఁడనని చెప్పు కొన్నప్పు డతనింజూచి శకుంతల శృంగారలజ్జ నగపర్చుచుఁ బండ్లిగి లించుట మఱింత యనుచితము. “శకుంతలా! నీ తండ్రి వచ్చెడు” నని సకియలు రాజునన్నిధి ననంగానై న నాకేమని చిరాకుపడు టాక రసమా? ఇఁక నాకోర్కె తీరుట కవకాశమున్నదని రాజు శకుంతల వేల్పుసానికూఁతురని తెలిసినపై ననుకొనుటచే నంతకుముందాపె మునికన్నె యని తెలిసియు మోహించుట జేన్యాయము? శకుంతలం జూపించి ప్రియంవద రాజుతో ‘మతేమడగెద’ రని పల్కునపు డాపె న్నకుంతల వ్రేళ్ళతోఁగొట్టి సానిటక్కగపర్చెను. కేవలకన్యక కట్టి చమత్కారము తెలియుట స్వభావవిరుద్ధము. మన్మథ వ్యాపారమున కడ్డగు ఘోరతప స్సీపెచేఁ జేయఁబడఁదగినదా? యని మునికన్యక లతో రాజంత ప్రౌఢముగాఁ బల్కునా? కన్యలకు మన్మథ వ్యాపార మన సర్థము తెలియుటెట్లు? ఇప్పటికి స్తనకంపమని రాజు కన్యకలతో నిగూఢావయవవర్ణనము సేయఁదగునా? శకుంతలకుఁ బానుంగుర

మిచ్చుటచే నాపె వృక్ష సేచనమును గ్రాడెట్లు తీర్చగలడో? విర
జాజివువ్వు జిల్లేడువువ్వులఁ బడునట్లు వేల్పుసానికూఁతురు కశ్యపముని
యొద్ద నున్నదను పోల్కి బాగుగలేదు. జిల్లేడుచెట్టుకన్న బొమ్మచెము
డుడొంక కొంతయొప్పునేమో! పూవు, చివురు, తేనె, పండులతోఁ
బోల్చి యా నడుమ వృక్షసంబంధములేని రతనముతోఁ బోల్చునేల?
“నీ కోర్కె యిపు డనుకూలించె”నని విదూషకుఁ డనుటకన్న “సీరొట్టె
నేతిలోఁబడినదన” బాగుండును. “నవ్వులాట కన్నమాట నిజముగ
నెంచకు” మని రాజు విదూషకున కనుట ధీరోదా త్తలక్షణము కాదు.
పొదలోఁ బొంచుండి శకుంతల తా వ్రాసిన వలపుజాబుఁ జదువగానే
యట్టిపడ్డట్లు వచ్చి “మన్మథుఁడు నిన్నుం దపింపఁజేయుచున్నాఁడు గాని
నన్నుం దగులఁ బెట్టుచున్నాఁడని నైఁబడఁబోవు టదెంత వైదికపు
సరసము? శకుంతల కన్నెయయ్య నంతఃపురస్త్రీల నెడసియుంటం
గుందు రా జని సానిపిల్ల యనుటచే మద్భుఁబడినదానివలెఁ బల్కినది.
కేవలకన్యక కట్టిపల్కు స్వభావమా? ఒడ్డెమంగలివలె నీకు
విసరుదునా? నీ కాళ్ళు పిసుకుదునా? యని రాజు సరసమునకు
మొదలిడుట యెంత బాగున్నది! మిట్టమధ్యాహ్నపు వేసవియెండ
మండుచుండగా నిషిద్ధవేళ న్సంయోగమున కేర్పర్చుట యనుచితము.
క్రియ యంతయు న్ముగిసినపిదప ‘నా తండ్రి నిట్టి పనిచేసి యవమా
నింపఁదగదు. నాసఖు లనుమానించెదరరేమో. ఇంక నన్నిడువు”మని
ప్రౌఢజార యనునట్లు కేవలకన్య యనుట యస్వాభావికము. కామకేళి
కృత్యముల నిట్లు బాహాటముగా రంగస్థలమునఁ బ్రదర్శింపించుట
మిక్కిలి తగనిపని. దృశ్యకావ్యమునం దిట్టి యనౌచిత్యము వర్ణింప
రాదు. బలాత్కారముగా నాపె నాపుట. ‘యందుము విడిచెదను;
నీ వా తెఱతేనెఁ గ్రోలనీ’ యని తలపడుటయు సభాసదులకు లజ్జా
జనకము కాదా? ఇట్టి యసభ్యములు ప్రచురింపఁదగునా? ‘పౌరవ!
యిట నా సేమ మరయ గౌతమి వచ్చుచున్నది. నీవు చెట్టుచాటున
దాఁగుండు’ మని శకుంతల యనుట చూడఁగా రాజు శకుంతలను

శాస్త్రోక్తరీతిగా గాంధర్వ వివాహమాడినట్లు కనబడదు. సానిపిల్ల
దొంగసరసము లాగున్నది. శకుంతల చెప్పినట్లు రాజు చెట్టుచాటున
దాఁగుట యాఁక పొణకలో దాఁగి 'యిటనేల యంటివిరా?' యన
నూఁకఁ దినుచున్నానన విటునిచందము సార్వభౌముని కేగతి పట్టెను?
“సంతాపమార్ఘిన లతావలయమా? తిరిగి నినుఁ బరిభోగమునకుఁ
బిల్వేద”నని యంత ప్రౌఢముగాఁ బల్కుశక్తి యదివరకే కన్నెటి
కడైన సానిపాపకుఁడక్త మునికన్నెయ కెట్లుండును? రాజు శకుంతల
కెంత మాత్రముం దెలుపకయే తనరాజధాని కరుఁగుట కాముక
న్నేహ స్వభావవిరుద్ధము. ఇష్టప్రవాసజనిత దుఃఖములు సుదుస్స
హములని బ్రహ్మచారి యనుట యనుభవ విరుద్ధము. రాజు శకుంతలతో
రహస్యసంభోగ చూచరించుట యొకవత్సరముదనుక కాశ్యపుఁ డెఱుఁ
గక శకుంతల నిండుచూలాలైన పిదప నా సంగతి తెలిసికొని యావంత
యైనఁ దనతో జరిగిన వృత్తాంతముఁ దెలుపని దుష్కర్మంతుని యొద్దకు
నాకాశవాచీ న్నమ్మి యాపెనంపెను. రేపో నేఁడో నీళ్ళాడుటకు
సిద్ధముగానున్న కూఁతు నత్త వారింటి కెట్టికఠినుడైనం బంపునా?
పురాణములోఁ జెప్పినట్లాపెం బుత్రసహితంబుగాఁ బంపుట కేమి
యభ్యంతరమో! ‘ఓ పుత్రుల మొక్కలారా! మిమ్ముల నెంతయో
ప్రేమతోఁ బెంచిన యీ శకుంతల యత్త వారింటి కేఁగు నాపెకు
మీ సెలవొసంగుఁకీ’ యనికాశ్యపునివంటి సంయమధని పిచ్చివాని
వలె చెట్లతో మాట్లాడునా? ‘మలయ తటోన్మూలిత చందనలతవలె
నిన్నెడసి వేఱుచో నేనెట్లు బ్రతుకఁగల’ నని శకుంతల యను నుప
మానము క్లిష్టము. బండియో బటయో చేయరాదా? నిండుచూలా
లైన కూఁతుం గాలినడక నంపనేల! తనకంత ధైర్యమున్నచో రాజు
నొద్దనుండి యరదమైనఁ దెప్పించరాదా? కాశ్యపముని యంత
మోటుదనము చేయఁదగునా? ఒకవత్సరములోపలఁ దానెంతయో
వలచి కలసిన త్రిలోకైకసౌందర్యవతి న్రాజు మఱచుటెట్లు?

రాజౌనర్చిన సాధారణకృత్యమైన సర్వలోకవిదితమాఁగదా ! రాజు శకుంతలం గవఁగూడుట యేరికిం దెలియకుండు టెట్టిటికథ యెంత యసందర్భము! రాజౌకసారి మాత్రమే శకుంతలం జతఁగూడె, ఇప్పుడు కనుటకు సిద్ధముగ నాపె వచ్చె. ఆపెకుం గొడుకు పుట్టెనేని తక్కిన భార్యల కనిష్టముగా వాని న్యువరాజుగా నేర్పర్చవలసియుండును. “ఒకసారి దీనితో భ్రాంతిఁ దీర్చుకొంటి నిక నీ యనుమానపుతట మోయుటెందుకు ? లోకులెవ్వరి కీసంగతి తెలియదు గాన నెద్దియు నెఱుంగున ట్లూరకుంట మేలని రాజు తలంచుట యన్యాయముకదా ! కవి యిట్టికథ ప్రచురించుట లోకులకు దుర్నీతి బోధించుటగదా ! వలచినందుకుఁ బలుపుదెబ్బ లన్నట్లయ్యె శకుంతల పని ! తాఁ జదువు కొన్న టక్కరిసానిపిల్లకదా రాజుతో నుత్తరప్రత్యుత్తరములు జరుపకుండునా ? లేక మతేవిధముగనైనఁ దన గర్భము ముదురక మునుపు రాజసమాచారము వెల్లడిసేయకుండునా ? పోనీ రాజు తన కిచ్చిన యంగరపైన బంధువులకుఁ జూపకుండునా ? నిండుచూలాలి న్రంగస్థలమున సిగ్గుఁదీసి బీభత్సంబుగ నేడ్పించు తొక నాటక చమత్కారమా ! దుర్వాసుని శాపమున రాజునకు మఱపు కలుగనీ ...కాశ్యపాది మహామునీశ్వర వాక్యము విశ్వసింపకుంటకుఁ గత మేమి ? రాజు మూర్ఖుఁడా ? లేక కథకుఁ గాల్పేతులుండవా ? పెద్దలమాటలు లక్ష్యపెట్టని రాజుం గథానాయకునిఁ జేయ రాదు. ‘ఓహో తాపసి ముదుసలీ,’ యనియు సార్వభౌముఁ డగు దుష్యంతునివంటి క్షత్రియోత్తముఁడు బ్రాహ్మణ (స్త్రీ)లు మోసకత్తెలనియు నధిక్షేపించుట యుచితము కాదు. “నీపోర్చి నీపె కొడుకున్నచో నీమె నేలుకొమ్ము, లేకున్న నీపెం దండ్రొద్ద కింపవచ్చు”నని పురోహితుండు చెప్పఁగా రా జందు కంగీకరించె. ఓహో ! ఇట్టిది నీచకులుల తలం పుత్తము లిట్టి తీర్పుచేయదురా ? ఇసి. భారతీయోత్తమార్య చరితమునకుఁ గాళిదాసుఁ డెంత తలవంపుఁ దెచ్చె ? ఉదారమగు పూరువంశ క్షత్రియకులము కాశ్యపాది మహా

మునీశ్వర పావనచరిత్రము స్రుతిసంప్రదాయము చెప్పిచెప్పి తుదకు
 గొల్లలు మంగళ్ళు తీర్చు తగవువలె నిక్కవి తుస్సుమనిపించినాఁడేమి!
 నిండుచూలాలగు శకుంతల కనికరమెద్దియుఁ దోచ కనాభయై రాజ
 పురోహితుని యింటి కేడ్చుచు నరుగుట యెగిరెగిరి యెంగిలాకు
 మీఁదఁ గాలువైచిన యాచారవంతునివలె నభ్యంగమొనర్చుట
 కత్తరువుఁ బూసికొని పేడతట్ట నెత్తికెత్తుకొన్న ట్లెంతయో సింగార
 మున నాటకము మొదలిడి తుదకిట్లు కరుణాబీభత్సములఁ జూపఱ
 డెందములం గలంపఁదగదు. నాటక మిచట ముగింపఁబడవలసినదే కాని
 దుఃఖపర్యవసానముగాఁ బూర్వనిబంధనములంబట్టి ముగింపఁబడరాదను
 హేతువుచేతనో రాజునకుఁ దక్కిన భార్యలవలన సంతానములేమిఁ
 దానొకసారి దొంగతనమునఁ గలిగిన శకుంతల కొకవేళఁ దనపోల్కిం
 గొడుకొదవినచో వానికిఁ దనముదుసలితనమున రాజ్యమప్పగించఁ
 గోరియో - రాజు శకుంతలం దిరిగిచూడనెంచి తుదకొక వనములో
 నై దేండ్లపిచ్చుట తన్నుఁబోలిన కొడుకుఁ గాంచిన శకుంతలం జూచి
 యాపెం గొడుగుతో నింటికిఁ దెచ్చుకొన్నట్లు బిటకాయపీచువలె
 కథ ముగింపఁబడియె. రాజు శకుంతలం జిత్రముననైనాసి చూచునేమో
 యని భయంపడుటయుఁ దోడనే తనకు సంతానములేదని దుఃఖపడు
 టయు బిచ్చికళలు కావా? శకుంతలం బెంచి యెంతయో ప్రేమించి
 యాపెం దుష్కృతునికడకంపిన కాశ్యపముని దుష్కృతుఁ డాపెన్నిరా
 కరించెనని శిష్యులవలన వినియు నాపెయోగక్షేమ మరయ కూరకుంట
 లోకవిరుద్ధము. తనదేవి కంతగా జడిసిన రాజెట్లు శకుంతల నాపె
 కొడుగుతో నగరిలో నుంచుకొనునో ఈ నాటకమెంతయు నసంపర్భ
 ముగా నున్నది. నాటకరచన మందుఁ గాళిదాసుని కంతగా శక్తి
 చాలదు. కాళిదాసు నాటకములకన్న నతని కావ్యములు బాగున్నవి.
 వానిలో రఘువంశములో మూఁడువంతులవేర మిగుల శ్లాఘ్యము.
 కాళిదాసుఁడు జ్యోతిషమునందు వైద్యమునందు ఛందోఽలంకార

శాస్త్రములందు దన పాండిత్యముఁ జూపుటకొఱకుఁ గొంత గ్రంథ రచనఁ గావించినట్లు ప్రసిద్ధింజెందెను.

షేక్స్పియ రొనర్చిన “ల్యూక్రేసీచేఱ” (Rope of Lucrece) యను కావ్యమందలి కవితాశక్తి గొనియాడ వేనోళ్ళు చాలవు. దేవుడంతట వ్యాపించినట్లు షేక్స్పియరునిజ్ఞాన మఖిలమానుషానుభవముం బొదవెను. షేక్స్పియరు కనిపెట్టని మనుష్యానుభవము లేదు. సకల మానుషసంఘము నోధించి శోధించి తచ్చేష్టితముల న్లోకులకుఁ దేట తెల్లముగ వెల్లడించెను. కాళిదాసుని కవిత్యమందు బూర్వులు త్రొక్తని త్రొత్తమార్గ మెద్దియు లేదు. కొంతవఱకు జయదేవభవభూత్యాదులు నవీన భారతీయకవులలో స్వతంత్రులుగాఁ గాన్పించిరి. షేక్స్పియరుఁడు స్పెన్సరుని కవిత్యము నెంతయో కొనియాడుటవల్ల షేక్స్పియరుని కంటెఁగూడ నెక్కుడు కవు లుండియుండు రనుటకు సందియము లేదు. భారతీయ నాటకములలో మృచ్ఛకటికా, వేణీసంహారములు మిక్కిలి రమ్యములు.

రూపక ప్రయోజనము :

క్రతువిధానములు శ్రాద్ధములు, వివాహము లుత్సవ విగ్రహము లూరేగించు సంబరము, లేకాంతసేవ, లసిరమ్మ వాలకములు, పగటి వేసములు, భాగవతములు బొమ్మలాటలు మొదలగునవి జనుల కాస్తిక్యబుద్ధియు వేడ్క యుఁ గలిగించుటకై వైదికస్మార్తతాకికకర్మములం దనాదిగ నాటకరూపములుగ నున్నవి. నటులకు సభ్యులకుం గూడ సంకల్ప వశమున రసములు పుట్టించునది నాటకము. క్రమక్రమముగ నాగరకత ముదిరినకొలంది రూపకవిశేషములు తలచూపందొడంగె. సహజముం గనుఁగొనుటకన్నఁ గృత్రిమముం జూచుటకు మిగుల వేడ్క పడుట పామరజనస్వభావము. మఱియు నూర కగపడు కుక్కం గడు నరయఁడు గాని పదిహాకలకై నఁ గుక్కప్రతిమం గొని యింట నుంచుకొని యవివేకి యబ్బురపడుచుండును. దేవుఁ డూహాపోహలు

గల ముఱుఘ్నానివంటి యాశ్చర్యగలవాడనియు, శకుంతల రవివర్మ
పటమున లిఖింపబడిన యాశ్చర్య పోల్కిదనియు, గవి పన్నినట్లు
మఱియు నాటసు లగపర్చిన తీరున పురాణప్రసిద్ధులు చరించిరనియు
నాత్మజ్ఞానవిహీనులు భ్రమపడి నృథా న్యయప్రయాసములకుఁ
బాలగుచున్నారు. స్వప్నమునఁ దన మననెట్లు తాఁజూచు నఖిల
జగద్రూప మగుచున్నదో యట్లు తన యజ్ఞానమే నమస్త ప్రపంచా
కారమునఁ బరిణమించుచున్నదని తెలిసిన తత్త్వజ్ఞులకు సంసారము
రుచించనట్లు వివేకులకు రంగస్థలమందలి వాలకము లింపుగానేరవు.
రుచ్యములగు పదార్థముల జిహ్వా వాంఛించునట్లు మధుర గీతముల
వినుటకు శోత్రములు ప్రస్థురూపములఁ జూచుటకు నేత్రములు
న్నవరసాస్వాదన మొనర్చుటకు హృదయముఁ గోరుట నైజము.
తత్త్వదసోచితాభినయం బొప్పారఁ గవిగాయక శిగోనుణులగు నాది
మునులు వేదపురాణేతిహాసాది శ్రవ్యకాన్యముల విన్పింపఁ బ్రాచీను
లెల్లరు స్సంతసిల్లుచు నీతిం గ్రహించి సత్కాలక్షేపము నేయఁచుం
దురు.

కం॥ “పట్టెడు కొప్పువ, మీఁదికి
మిట్టించిన చన్నుఁగవయుఁ మిఱమిఱ చూడ్కుల్,
నట్టెడు నడుము, తేనియ
లుట్టెడు మోవియును డెంద మూరింపంగన్”-అని

పోతన చెప్పిన పద్యముం బుస్తకములోఁ జూచినంత మాత్రమున
నర్థస్ఫురణముచే నట్టి యందముఁగల స్త్రీ మనమున మూర్తిభ
వించును. మఱి యా పద్యము నాట్యధర్మమునఁ జదువునెడ శ్రోతల
కట్టి చేడియ కన్నులఁ గట్టినట్లుండును. అశ్వశబ్దార్థ మెఱుంగ కశ్వ
మన్న నెట్లుండునో తెలియనివాని కశ్వము నగపర్చి యశ్వ మన
నిట్టి దని చెప్పినప్పుడుగదా బోధపడును. అశ్వశబ్దార్థ మెఱింగినవాని
కశ్వమూర్తి మనస్సునకుఁ దోచును. మఱియు నట్టివాఁ డశ్వము

న్యధార్థముగఁ జూచునెడ వాని కశ్యమన నేమో మఱింత స్పష్టమగు
గాని వాని కశ్యమని గాడిదం జూపినచో సమాధానపడఁబోఁడు. అశ్వ
శబ్దార్థ మెఱుంగనివాని కశ్యమని గాడిద నగపర్చిన సప్పటి కదే
యశ్వచుని నమ్ముకొనును. యధార్థముగ నేనాఁడోయున్న శకుంతల
నిప్పటివారికిఁ జూప శశ్యము కాదుగదా ! చదువుకొన్న వారికి
మాత్రము పై పద్యము చదువుటచేఁ గవి వర్ణించిన తీరున శకుంతల
రూపు మనసున స్ఫురించునుఁగాని పామరుల కట్లు తోఁచనేరదు.
రంగస్థలమున నొకఁడుగాని యొక తెగాని తా శకుంతలనని వాలకము
వేయుట పామరుల న్మోసపుచ్చుట. మఱియుఁ బండితులకు నవ్వు
పుట్టించుట. కాని రసోత్పాదక మెట్లగును ? దుష్యంతమహారాజునే
నని యొక పేద ముచ్చెకిరీటముం బెట్టికొని నటించుట హాస్యాస్ప
దము కాదా ? కాబట్టి నాటకరూపమునఁ జదువరులకు మఱింత
వెల్లడిగఁ బదార్థములం దెలుపఁ గవులు కావ్యము లొనర్చినప్పటి
కా కావ్యార్థము మఱింత ప్రచురపర్చఁగోరి తేనెకు మఱింత తీపి
కలిగింపనెంచి బెల్లము కలిపిన యవివేకులవలె రంగస్థలయిన సిగ్గటి
వాలకములు వేయఁ జనదు.

కం॥ అలవాటుకాని పయ్యెడ,
వెలి ముచ్చెతోడవులు, నెరవు వెట్టిన చన్నుల్
గల సిగ్గిడి, దేబె శకుం
తల యని డబ్బిచ్చి చూచు ద్రాబ యయారే !

యొక నటుండుగాని లే కొక్క నటిగాని చతుర్విధాభినయముల ప్రసంగ
మున సభాసదుల నవరసంబుల ప్రసరింపవచ్చును. దుష్యంతుఁడు, రథము
నకుఁ బూన్పఁబడి పర్విడు గుఱ్ఱములఁదోలు సారథి, యడివిం బరు
గెత్తుచు శరపతనభయమున మెడఁ ద్రిప్పి వెనుఁజూచులేడి, పూల
మొక్కలకు సకియలతో నీర్వోయ శకుంతల మొదలగు భూమికలచే
నాటకమునఁ గవివర్ణిత వస్తువులఁ బ్రత్యక్ష మొనర్పఁ గోరినచో నయ్య

వారిం జేయఁబోయినఁ గోతియై యపహాస్యకరమగు. పోనీ, యొక వేళఁ బామరరంజనమునకై వేషము వేసినపుడే వేషమున కెవ్వ రర్హు లో తెలియఁదగినది. తొంబదేండ్ల ముదుసలి వేషము నై దేండ్ల బాలుఁడు వేసిన బాగుగనుండునా? కులాంగనా వేషము కులట గైకొన్నఁ దగియుండునా? నిరుపేద చక్రవర్తివీ నెట్లగపర్చఁగలఁడు? మగవాఁ డొయారి వేసమూని పైటసర్దుకొనఁజాలునా? ఆడుది పురుష గాంభీర్య మెటుచూపఁగల్గు? గొఁడూలు కాన్పునొప్పు లెటు తెల్పు?

పండితపామర రంజకమాలుగా దృశ్యకావ్యములు కల్పింప బడియె. అవి చదువుకొని పండితులు మఱియు వానిబట్టి వేసిన వేష ములకుం బామరులు న్రంజిల్లుచున్నారలు. అడ్డమైనవారలు వేష ములు వేసికొని రసాభాసము చేసెదరనిదో యూహించి కాఁబోలు నాట్యలక్షణ మొనర్చిన భరతమునిగాని, సంగీతకావ్యముగ రామాయణ మొనర్చిన వాల్మీకిగాని నాటకంబు లొనర్చకుండిరి. కాళిదాస ప్రహసన మొక బూతుపంచాంగము. షేక్స్పియరువలె హాస్యరస మంత మృదువుగా భారతీయ కవులెవ్వరై నం జెప్పంజాలకుండిరి.

తౌర్యత్రికము :

నాటకములందుఁ దౌర్యత్రిక మవశ్య కర్తవ్యము. చతుర్వి ధాభినయములలో లోకవ్యవహారముం దెల్పు శబ్దమాత్రముగాక కావ్య నాటకాదులుగూడ వాచికాభినయమగును. అందు కేవల వాక్యోచ్ఛారణము లోకధర్మి రాగయుక్త వాక్యోచ్ఛారణము నాట్య ధర్మి నాఁ బరఁగును. అట్లే తక్కిన యాంగికాంగహార్య సాత్త్వికాభి నయములకుఁగూడ రెండేసి ధర్మములు కలవు. సామవేదమున కుప వేదము గాంధర్వవేదము. దానికే రెండవపేరు నాట్యవేద మని. అభి నయప్రధానమగు నాట్యవేదమున వాచికాభినయమగు నాటకము నందు గీతవాద్యనృత్యము లుపయోగింపఁబడును. గీతవాద్యనృత్య ములు సహజములని కృత్రిమములని రెండువిధములు. అందు దైవ

సృష్టములు సహజములు. మనుష్య కల్పితములు కృత్రిమములు.
 మయూర, చాతక, చాచ్చగ, క్రౌంచ, కోకిల, దద్దుర, గజధ్వనులు
 సహజములు. వాని ననుసరించి యేర్పర్చిన సరిగమపథని సంజ్ఞా
 సప్తస్వరములు కృత్రిమములు. మేఘగర్జనము, పక్షిరుతము, మృగా
 రావము, నదిప్రవాహధ్వని, వాయునిర్ఘోషము మొదలగునవి సహజ
 గీత విశేషములు. అందు స్వభావముగా నుదాత్తానుదాత్త స్వరిత
 స్వరభేదమును సవరనము లుండును. ప్రాణు లుల్లాసముగ
 నున్నపుడుగాని లేక తమయూహం బరస్పరముం దెల్పఁగోరి
 నపుడుగాని లేక బాధపడు నే జంతువైనఁ గాని ధ్వనినేయుట
 సహజము. మనుష్యులు కాలక్రమమునఁ దమ బుద్ధి విశేష
 ముచేఁ దమ ముఖిధ్వనివిశేషముల నచ్చులుగ మఱియు హల్లులుగ
 నేర్పర్చి వానికి స్వరభేదము నిర్ణయించిని. అట్లు నియతస్వరవిశేష
 లతో వర్ణ ముచ్చరించుట కృత్రిమగీతము. వేదపురాణేతిహాస
 కావ్యాది గద్యపద్య ప్రబంధము లన్నియు మనుష్యులు పరస్పరముం
 దమ యూహల వర్ణ స్వరరూపములుగాఁ బ్రచురించు కృత్రిమ
 గీతములే. కంఠధ్వనిగాక ప్రాణుల తక్కు నవయవములచేతను మఱియు
 నచేతనముల కదలికచేత నొదవు శబ్దవిశేషము సహజవాద్యము.
 కృత్రిమగీతానుకరణముగ మనుష్యులు తతానద్ధఘనసుషిరభేదంబుగ
 నేర్పర్చిన శబ్దవిశేషము కృత్రిమవాద్యము. కంటి కగపడు సమస్త
 చేతనాచేతనాకార చలనవిశేషము సహజ నర్తనము. కృత్రిమగీత
 కృత్రిమవాద్యానుకరణముగ మనుష్యులు చేయు కరచరణాద్యవయవ
 చలనవిశేషము కృత్రిమనర్తనము. వినికివల్ల గీతవాద్యములును,
 జూపువలన నర్తనముం దెలియఁబడుఁ గాన గీతవాద్యములు శ్రవ్య
 ములు, నర్తనము చాక్షుషము. వీనులుం జూపులున్న సార్థకముగ
 వివేకులు సహజకృత్రిమరూపమగు తౌర్యక్రికమునుండి నవరసా
 స్వాదన మొనర్చెదరు.

సంగీత సాహిత్యములు :

సంగీతరస మెఱుంగని వాఁడు దుర్మార్గుడు. వాని నిష్వశ్వసింపఁ జనదని షేక్సియ రన్నమాట — సంగీత సాహిత్యరస మెఱుంగని వాఁడు తోఁకయుం గొమ్ములులేని పశు వను భారతీయ వాక్యము కన్న గణనీయము. మఱియు నీ సంగీత కుఠారములలో నానవేసిన గొడ్డళ్ళు, నానవేయని గొడ్డళ్ళని రెండు తెఱంగులు. సహజకృత్రిమ సంగీతములు వ్యయప్రయాసములతో వినుచుం గనుచు వెఱ్ఱియానంద మానందించుచుండియు నాడెము కట్టలేక నందిం బందియనియుం బంది నందియనియుం దెలిసినట్లు నటించి యభిప్రాయ మిచ్చు రసికమ్మన్యులు మొదటిమచ్చు. సంగీతమం దభిరుచియే లేనివారు రెండవరకము. లోకమందలి ముదిరిన మనుజులలోఁ బలువు రీరెండు విధములలోఁ జేరినవారే. కానిచో నారలు సంగీతము కతమున శిశువులవలె నాఁకలి మఱువరా? పశువులతెన్ననఁ బ్రాణమిడరా? పాములరీతిఁ బరవశులుకారా? సహజసంగీతమువలెఁ గృత్రిమసంగీతము ప్రాణుల వశపర్చుకొనఁ జాలదు. కోయిలకూఁత శృంగారము, సింహగర్జితము వీరశౌర్య భయానకంబులు. గుంపుగూడిన నానాజాతుల యార్పులు హాస్యాద్భుతంబులు; గుడ్లగూబ యఱపు బీభత్సంబును; జిఱుతొలపై జలజలఁబాటు సెలయేటి మ్రోత శాంతంబు నిట్లు జగమున స్వభావ ముగఁ జేతనాచేతనములు నవరసములం దమ ధ్వనులం దెలియఁ బర్చును. గాలికిఁ గదలు వివిధస్థావరంబులు భూమిపై వాయువశమునఁ బలురూపులుగఁ దోచు. మబ్బులు న్మఱియు వానిలోని మెఱపులు సూర్యచంద్ర నక్షత్రకాంతులం గలుగు వివిధచ్ఛాయ లాకసంబునను సహజంబుగ నాంగికాహార్య సాత్త్వికాభినయంబు లగపర్చెడు. ఇట్లరసినకొలంది సహజసంగీత రసానుభవ మగుచుండును. కేవల వివేకులకుఁ గృత్రిమ సంగీతముకన్న సహజసంగీతమే మిక్కిలి యుగానంద ధాయకము. ఛందస్తాలాంగ ధాతురాగ రసభాషాది నియమముచే

నిర్ముక్తమనియుం, దదనియమమున ననిర్ముక్తమనియుం బ్రబంధము
 ద్వివిధము. గద్యపద్యాత్మకమగు గ్రంథములన్నియుం గృతిమ సంగీత
 ప్రబంధములే. వాల్మీకి శ్రీమద్రామాయణముం గుశలవులచే గీత
 వాద్య నృత్యసహితముగ శ్రీరామునకు విన్పించెనని యుత్తర రామా
 యణము వలనఁ దెలియవచ్చెడు. ఇప్పటి కొన్ని సంగీతకుఠారములు
 గీతగోవింద మధ్యాత్మరామాయణము మృత్యుంజయవిలాసము మొద
 లగు సంగీతప్రబంధములందు బాలబోధ కేర్పర్చిన రాగతాళములఁ
 గాంచినంతమాత్రముచేతనే యవియే సంగీతప్రబంధములనియు,
 వాల్మీకి రామాయణ, శాకుంతలనాటక, మనుచరిత్రాదులు సంగీత
 ప్రబంధములు కావనియు, రాగతాళనియమితములగు గీతగోవిందాదు
 లకుఁ గావ్యగౌరవము లేదనియు, మఱి యట్టి యక్షగానములు పఠనా
 ర్థములు కావనియు న్వానిం గళాపాఠశాలలం జొరఁబడనీకున్నవి.
 నవరసము లననేమో, వృత్తిరీతు లననేమో, నాట్య మననేమో,
 నాటకము లననేమో, తత్ప్రయోగ మననేమో లక్షణసూత్రములం
 దెలిపిన భరతముని పన్నిన శాస్త్ర మెఱిగియెఱుఁగని సంగీతగొడ్డళ్ళు
 కళాపాఠశాలలం బఠనగ్రంథముల నియమించు నధికార్లుగ గ్రహచార
 వశమున నుంటచేతను, నేత్రహస్తవిన్యాసమూలమున నుత్తరప్రత్యు
 త్తరములం బ్రతికల న్మాఁగపరీక్ష జరుగుటచేతనుఁబ్రయోగప్రధానము
 లగు శ్రవ్యదృశ్యకావ్యముల రసమంతగా బయల్పడకుండెను. సుశారీర
 సౌష్ఠవములుగల సుశిక్షిత నటీనటులచేఁ దార్యత్రికసహితముగఁ
 బ్రదర్శింపఁబడు కావ్యనాటకాది ప్రబంధములు సభ్యుల హృదయ
 రంజనముం బాత్రప్రవీణ్యము న్నాచనలు సలుపునట్లు కేవలగ్రంథా
 వలోకన మొనర్పఁజాలదు. కాశీపురీవర్ణన గ్రంథమును జూచుటకుం,
 గాశీపట్టణముం బ్రత్యక్షముగఁ జూచుట కెంత భేదముండునో
 యనుభవశాలులకే యెఱుక. యథార్థవస్తువుం బ్రత్యక్షముగఁ బరికించి
 నపుడు హృదయమునకుఁ గల్గు రసము తద్వర్ణన గ్రంథముం జూచి
 నపుడుగాని లేక తద్వస్తాంతము నివ్వనపుడుగాని యటుగాక

తచ్చితపటముం గన్నప్పడుగాని కలుగునా ! సమస్త వృత్తజాత్యుప-
 జాతులను రాగతాళముల సహితముగాఁ బాడిరస ముప్పతిల శ్రోతల
 నానందపర్చవలయునను భరతమునిపద్ధతిం బాఠశాలల నివృద్ధార్థులకు-
 మప్పినయెడ జనుల నందఱ నభీష్టరసపరవశులంజేసి యభేష్ట
 కార్యంబుల న్నెఱవేర్చవచ్చుఁగదా ! వాచికాంగికాభినయవిశేషంబుల
 నవరసంబుల స్వరభేదంబుగ నుపన్యసింపఁజాలి యొక్క విద్వాంసుఁడే
 వేలకొలంది జనుల న్నాన్వధీనపర్చుకొని యభీష్టారంబు లందుచుండ,
 యట్టి యశాపన్యాసికు లనేకులు బయలుదేఱినచో వారి సంగీత
 సాహిత్య రసపరవశత్వంబునఁ జొక్కిన ప్రజ వారి యిష్టానుసారముగ
 నెట్లు నడువకుండును ! హస్తవిన్యాసమునఁ గలిగిన యక్షరములు
 గనుటచేఁ గలుగు రసముకన్న సుశారీరమునఁ బొడము నక్షరములు
 వినుటచే నొదవురసము చేతితో విసిరిన గుండుకన్న దుపాకీచేఁ బేల్చు
 బడు గుండువలెఁ గోటింతలు పనిచేయదా ! రమ్మను రెండక్షరముల
 మాట పత్రిక న్వాఱఁబడగా నద్దానిం జదివికొన్నవాని కా మాట
 యొక్క యభిప్రాయమంతగా స్ఫురించదు. కాని ప్రత్యక్షముగా నది
 పల్కుచున్న యాతని హావభావములు కనిపెట్టినపుడు దాని తాత్ప-
 ర్యము సాకల్యముగా బోధపడకమానదు. మఱియు నుచ్ఛారణ స్వర
 విశేషములంబట్టి మాటకర్థము మాఱుచుండును. గనుకనే యపస్వర-
 మునఁ బ్రత్యేవాఱము కలుగునని పాణిని ముని వల్కెను. వేరేల ?
 “కాఁకఁ బోఁగొట్టిన తీఁగెజొంపమా ! తిరిగి కూటమికై పిల్చెద”నని
 శకుంతల యన్నమాటం బుస్తకమునఁ జదివికొన్నప్పుడు న్మఱియు
 శకుంతలనుండి ప్రత్యక్షముగ విన్నప్పుడుం గలుగు రసముల తార-
 తమ్యము వేఱే తెల్పనక్కఱలేదు.

శంకరాభరణ రాగము — ఆదితాళము పామా పామ గమపమ
 (గామగరి గరిసా) (పైతాలము)—మరియా—దగా ॥ ఇట్లు వ్రాసినపుడు
 వైణికుఁడు వీణపై స్వరమును మాత్రము కాలానుసారముగ వాయించు

చును గాని వీణైవై 'మరియాదగా' యను సాహిత్యము నిన్విన్వింపఁ జాలఁడు. స్వరయుక్తముగా నా యక్షరములు విన్వించుట శారీరైక సాధ్యము. త్యాగరా జా యక్షరములం బాడిన స్వరగమకభేదము సంపూర్ణముగ వ్రాయుటకుఁగాని, వాయించుటకుఁ గాని యసాధ్యము. మఱియు నొకని శారీరమందలి యొద్దిక వేఱొకని శారీరమునకు నైజముగఁ గుదురదు గానఁ ద్యాగరా జాముక్క యన్నట్టి తీరు లనఁజాల కున్నప్పటికి నతఁడు పాడిన యా పాట కొంతవఱ కతని శిష్యులు శారీరమునఁ బట్టఁగలరు. కవుల కవితాశక్తి కొంతయైన గ్రంథరూపమున వెలువడి శాశ్వతంబుగ జగమున వారిపేరు నిల్పుఁగాని రాలగఁ గించు గాయకోత్తముల శారీర మాధుర్యమును జతుర్విధ వాద్య విశారదుల వాదనచాతుర్యమును నటినటుల నాట్యసౌందర్యమును వారలతోనే చెల్లిపోవును. ధ్వనిగ్రాహి యంత్రమున గీతవాద్యములు, రూపగ్రాహి యంత్రమున నృత్యముం జూచాయగాఁ గొంతవఱ కిప్పుడు నిల్పఁబడుచున్నది గాని తౌర్యత్రిక మొక్కసారి యాకర్షింపఁ జాలు యంత్రముకూడఁ బుణ్యవశమున నబ్బెనేని నృత్యగీతవాద్యముల నొక్కమొగి న్నభను రంజింపఁగల పండితుల విద్య యొక్కింతయైన శాశ్వతముగ జగంబున నిల్పుకొనవచ్చును. నాటకములోని గద్యపద్యములు రంగస్థలమున నటినటు లెట్లుచదువవలయును? రాగతాళ యుక్తముగాఁ జదువవలయునా? లేక కళాశాలలం బాఠముచెప్ప కేవల పండితులవలెఁ జదువవలయునా? ఈచదువుంగూర్చి వచనములు లోకధర్మముగఁగాని నాట్యధర్మముగఁగాని యుచ్చరింపవలయును. రసానుకూలమగు రాగలయలతోఁ బద్యములు చదువవలయును. ఉచితాభినయముగ స్వరరాగతాళములతోగీతములు పాడవలయును. లోకములో సాధారణముగా నందఱుం బరస్పరబోధకై యాడుకొను మాటలుం, జేసికొను సంజ్ఞలుం జతుర్విధాభినయములలోనే జేడుంగనుక భరతముని ప్రతిపాదించిన తీరున సమస్తజగము స్సంగీతమయమే కాన సభాసదు లెవ్విధముగా సంతోషించెదరో యా తీరున నాటక

మభినయించునది. నాటకము వాగ్దేయకారై క విరచితము కాఁడగినది కనుక యథావిధిగా మార్గివలెఁ బ్రదర్శింపరాదు. మతేమన సర్వజన రంజన మగునట్లు యథేష్టముగాఁ బాడియాడుచు నెల్లరికి బోధపడు తీరున గద్యపద్యగీతము లుచ్చరించుచు న్రసానుకూలముగ నటినటు లభినయించునది. రాగరూపకాలపులం బ్రౌద్ధపుచ్చం దగదు. నాటక మవలఁబెట్టి రాగాలాపచాతుర్యముం దాళపాండిత్యము న్నృత్యవైశ ద్యము న్నాటక మాడువారు చూపరాదు. గాజుకుప్పెలోని దీప కాంతివలె, బొగించిన కూర తీరున సాహిత్యమునకు సంగీతము తోడై నచో మిఱింత రుచిహెచ్చును గనుక గద్యపద్యగీతము లొక ప్పడు మాటాడు, నట్లంకొకప్పు రాగతాళాభినయ సహితంబుంగ జన రంజనమగునట్లు యథోచిత సంగీతప్రయోగమున నుచ్చరింపవలయును. స్వరయుక్తంబుగఁ బద్యములు చదువవలయుఁగాని పద్యముల నడుమ నడుమఁ దెగబాఁచెడు చీర్ఘములు తీయచున్నచో శ్రోతలకుఁ బద్య సమన్వయము కాక తల వ్రులిననట్లుండును. కమ్మెచ్చునఁ దీసినట్లు రాగాభినయ సహితంబుగాఁ బద్యము ముగింపవలయు. తూఁచినట్లు పరిమితాభినయగీతవాద్యసహితంబుగా గీతము పాడవలయును. సౌక్షణ్య సంగీత సాహిత్యములకు గుర్తు సకల పండితసామరజస హృదయ రంజనమగుటయే. నటినటులు సౌష్ఠవసంపన్నులు, సుశాసితయుక్తులు, సుశిక్షితులు, గులీనులుగ నుండవలయునని భరతముని నియమించెను. నాటకమునఁ జెప్పినం దప్ప యథేష్టముగా (స్త్రీ) పురుష వేషము, బురుషుఁడు (స్త్రీ) వేషము న్రంగస్థలమునం గైకొనుట రసాభాసము. గాంధర్వవేద మనుటచే గీతవాద్యనృత్యకర్మములు నెరవేర్చుట కర్హులు బ్రాహ్మణులు కావుననే “బ్రాహ్మణౌవీణా గాధినౌ గాయతో బ్రాహ్మణోన్యోగాయే” త్తని శ్రుతినొడ నెను. మార్గపట హమును బద్మాసనస్థుడై వాయించునది యని భరతముని పల్కెను. “వీణా వాదన తత్త్వజః శ్రుతిజాతి విశారదః, తాల్పశ్చాప్రయోగేన మోక్షమార్గం నిగచ్ఛతి”—యని యాజ్ఞవల్క్యస్మృతియందుఁ

బ్రతిపాదింపఁబడెను. కనుక నెన్ని విధములఁ జూచిన న్నాట్యవేదా
భ్యాసమునకు బాహ్మణేతరు లనర్హులని చెప్పకతీరదు. వాగ్దేయకారు
నకుఁ జెప్పిన లక్షణములలో వేదాంగములై న ఛందశ్శబ్దానుశాసన
జ్ఞానము లుండుటచే వేదాధ్యయ నాధికారము ద్విజై క్పార్వమే గాన
గానకవితావిద్యాప్రయోక్తలు ద్విజులు గాని యితరులు కానేరరు.
బ్రహ్మనందముకన్న నెక్కువగ నారదాదిమహామునులు గడించిన
సంగీతవిద్య నలరుట కొక్క బ్రాహ్మణులే వేదపఠనపాఠనములకు
వలెఁ గుత్తకొన్నారా యేమనఁగా - ఋగ్యజుస్సామాధర్వణముల
యుచ్ఛారణమందు, మఱియు శ్రౌతకర్మములందు నుపయోగించునది
వైదికసంగీత మయ్యది శ్రోత్రియాధీన మద్దానికే మార్గి యని భరత
మునికృతసంకేతము. వైదికేతరజనంబుల వ్యవహరింపఁబడునది తాకిక
సంగీత మద్దానికే దేశ్య మని భరతమునికృతసంకేతము. మొదటిది
యథావిధిగ నడపకున్న నదృష్టఫలము రాకపోవుటయే గాక పైపెచ్చు
ప్రత్యవాయముగూడ సంభవించును. రెండవది దేశమున కెట్లింపా
యట్లు యథేష్టఫలముగాఁ బ్రయోగించినప్పటికిఁ జతుర్వర్గైక సాధన
మగునని భరతముని వల్కెను.

గీతాభినయములు ;

షేక్స్పియర్కాళిదాసాదికృతులు కళాపాఠశాలల న్సంగీత
నిబంధనానుసారముగఁ బఠింపించుట శ్రేయము. షేక్స్పియరులోని
“Come hither” అను పాటతో గ్రంథమున నొనర్చిన తెనుఁగుదర్ప
బిలహరిరాగ రూపకతాళములఁ బాడువిధము రెండవకాలాక్షరములు
రెండతీత్రగహముగా గీతము మొదలిడి యీ దిగువ వివరించిన
తెన్నునఁ బాడునది :

* ఉద్గ్రాహము *

స స రి రి గ గ పా - గ ప (ధా ధ ప పా) పైకాలము

॥ ఇవలకు రానీ - రానీ]

ద్రువము

గగపథ సాససససా - సరిగరీ సనినిధ ధదా
ఎవఁడు దురాశ దొఱఁగు మఱి-యెండ నుండ వలచునో

మేలాపకము

గగపరీరిసరిగరి సన్నిధధ - సససని దపదా పమగరి
తవిలిని తిండికై - వెదకుచు - దనియు దొరుకు దానితోడ

అభోగము

సస రిరి గగ పా - పద సని దప ||నిస||

నివలకు రానీ - రానీ ||మ్మివ||

సనిదసరిగధధపమగరి - గపమగారిగరిసా

యిచట శీతుగాడ్పుతప్ప - నెదిరివాఁడు గనఁడు.

పైనుంచిన గుర్తులలో - పైకాలమూఁ దెల్పును. ఆరోహణము
అవరోహణముందెల్పును.

శాకుంతలములోని గీతము - “ఈషచ్ఛ్చుభితాని” - అందుకు
దెలుఁగుపాట వసంతరాగ, చతురశ్రజాతి త్రిపుటతాళములఁ బాడు
క్రమము: పైకాలపు తెండక్షరము లతీతగ్రహముఁ జేయుచు

* ఉద్గ్రాహము *

సససగామగమధామధానిరీ - నిధమగనిదమగరిసరిసని

కొదనుతుమ్మెద లొకింత గ్రోలు నూ - గుజడలు తుమ్మెదల
గలుగు దిరిసెపువులు

ద్రువము

సగగమగరిసానిధనీసామగ - ధామానిధామాగరినీసా

విదలు కలికరం బలరారం దమ - వీనుల కై సేయుచునుండ్రు
ఉద్గ్రాహ ద్రువ మేలాపకాభోగములు గీతావయవములు. సంగీత బం
ధములన్నియు యథేష్టగీతనృత్యవాద్యసహితముగా ముగించవలయును.
విక్రమార్కశీయములో నాందీశ్లోకమునకొనర్చిన తెలుఁగుపద్యము వధి

నయించు విధము* తాళధరుఁ డొకమాట 'తత్తాధీ'యని శబ్దముచేయు
సమకాలము నందే నటి మండలస్థానకమునఁ గరముల రెండింటిం జతు
రస్త్రములుగాఁజేసి 'పలికెద రెవ్వనిఁ బ్రాఁజదువుల కొనల'నని తన
తోడిపాటక తైలు పాడుచుండగా నా స్వరప్రమాణముగా మొదట
'పలికెద'రను పదము మొక్క యర్థము నుద్వేషితకరణపూర్వకముగా
ముఖమునం మార్థ్యముఖముగాఁ గొంచెము చాపఁబడిన హంసాస్వాఖ్య
మగు నుత్తానదక్షిణ హస్తముచే నభినయింపఁదగును. అప్పుడే యెడమ
చేయి కూడ కటినాభిచరముగాఁ జేయవలయు 'ఎవ్వని' యనుపదార్థము

మూలము :

వేదాంతేషు యమాహు రేకపురుషం వ్యాప్య స్థితం రోదసీ
యస్మిన్నీశ్వర ఇత్యనన్య విషయ శ్శబ్దో యథార్థాక్షరః
అంతర్యశ్చ ముముక్షుభి ర్నియమిత ప్రాణాధిభి ర్మృగ్యతే
స స్థాణుః స్థిరభ క్తియోగసులభో నిఃశ్రేయసాయాస్తు వః॥
— విక్రమోర్వశీయము

అనువాదము :

తరువోజ ॥ పలికెద రెవ్వనిఁ బ్రాఁజదువుల కొ-

నల మిన్ను మన్ను నిండ నగు నొక్కనిగఁ

గలుగ కొండునకు నిక్కముగ నెవ్వని

యెడఁ జెల్లుచుండెడు నేలిక బిరుదు

నెడద నుసులు బిగియించి ముత్తికయి

కడఁగు వారల వెదుకంబడు నెవఁడు

కలిగించు ? బత్తిజోగమునకు సుళువు

గాఁ జిక్కునట్టి ముక్కంటి మేల్మీకు

నవరసతరంగిణి ; పుట 121

న్యాయవర్తితకరణ పూర్వకముగాఁ బార్శ్వగతమై యూర్ధ్వముఖ సూచీ ముఖాఖ్యమైన యెడమచేతిచివరతో నభినయించవలయు. అపుడు కుడిచేయు కటియందుఁగాని నాభియందుఁగాని యుండవలయును. 'ప్రాఽజదువుల' నను పదార్థ ముద్వేషితకరణపూర్వకముగా నవిలాసముగా నధోముఖమైన పరాజ్ఞుఖాఖ్య నికుంచితకరములతో నభినయించునది. అభినయమంతటం దృష్టిహస్తానుగతముగఁ జేయవలయును. 'కొనల' నను పదార్థము నూర్ధ్వ ముఖముగాఁ బార్శ్వగతమగు సూచీముఖాఖ్య వామకరాగ్రతలమున నభినయించునది. 'మిన్ను మన్ను నిండ' యనుపదార్థ ముద్వేషిత పూర్వకముగా నూర్ధ్వముఖముగా నూర్ధ్వగతోత్తాన పతాకాఖ్య దక్షిణహస్తముతో నాకసముఠి జూపి యధోముఖమై యధోగతమైన యా హస్తముచేతనే భూమింగన్పర్చవలయును. 'అగు' నను పదార్థము న్యాయవర్తితకరణ పూర్వకముగాఁ బార్శ్వగతమై యధోముఖమైన శిఖరాఖ్య వామకరమునఁ దనకు సమ్ముఖతలముగా నభినయించవలయును. 'ఒక్కనిగ' నను పదార్థముం దానేకభ్రమరికంజేసి క్రమముగా నావేషితోద్వేషిత పూర్వకములుగా నగ్రగతమైన యూర్ధ్వముఖమైన సూచీముఖాఖ్య దక్షిణకరాగ్రతలముచేత మఱియుఁ బార్శ్వగతమై పరాజ్ఞుభోత్తాన పతాకాఖ్య దక్షిణహస్తముచేత నభినయించునది. 'కలుగకొండునకు' ననుపదార్థ ముద్వేషితకరణ పూర్వకముగ ముక్తకటక ఖటకాముఖాఖ్య వామకరముతోమఱియు నాహస్తముచేతనే మఱల నుద్వేషిత పూర్వకముగాఁ బార్శ్వగతోత్తాన సూచీముఖముతోడన మఱియు నుద్వేషితపూర్వకముగాఁ గొంచెము పార్శ్వగతమైన పరాజ్ఞుభోత్తాన చతురదక్షిణహస్తముచే నభినయించునది. 'నిక్కముగఁ జెల్లు'నను పదార్థ ముద్వేషితపూర్వకముగాఁ గొంచెము ముందునకు వెళ్ళి యధోముఖోత్తానితసందశనాఖ్య దక్షిణహస్తముచేతను మఱియు నావేషితపూర్వకముగా నూర్ధ్వముఖ పార్శ్వగత సందంశనాఖ్యదక్షిణ కరముచే నభినయించునది. 'ఎవ్వనియెడ' ననుపదార్థము ఎవ్వనియను

పదార్థమునకువలె నభినయించునది. “ఏలిక”యను పదార్థ ముద్వేషిత కరణ పూర్వకముగాఁ బార్శ్వగతోర్థముఖోత్తాన చతుర దక్షిణకరముచే నాస్యప్రదేశమున నభినయించునది. ‘బిరుదు’ అనుపదార్థము వ్యావర్తితపూర్వకముగాఁ గర్ణరంధ్రాభిముఖ సూచీముఖాఖ్య వామ కరముచే నభినయించవలయును. ‘ఎడఁద’ యనుపదార్థము వ్యావర్తిత పూర్వకముగా హృదయనిహితమైనట్టియు సమ్ముఖమైనట్టియుసందంశ నామక దక్షిణకరముచే నభినయించునది. ‘ఎవఁడు’ అను దానికెవ్వని యను దానివలె నభినయించునది. ‘ఉసులు’ అనుదాని వ్యావర్తిత పూర్వకముగా రెండుమూఁడుసార్లు పతితోత్పతిత సమ్ముఖాగత పార్శ్వముఖస్వసమ్ముఖతల సందంశాఖ్య దక్షిణకరముచే నాసాదేశమున నభినయించునది. ‘బిగియించి’ యనుదానికి వ్యావర్తితపూర్వకముగా హృదయదేశస్థిత సమ్ముఖాగత శిఖరాఖ్యవామకరమున నభినయించునది. ‘ముత్తికె కడఁగు వారల’ అనునపుడు వ్యావర్తిత పూర్వకముగా నాభీహృదయ దేశములందు మీఁదుమీఁదుగా నుంచఁబడిన యుత్తాన సందంశనద్వయమున నభియించునది. ‘వెదుకంబడు’ అనుదాని కుద్వేషితపూర్వకముగా హృదయ దేశమునందు మెల్లగాఁ ద్రిప్పఁబడినట్టి పర్మాణుఖ పార్శ్వతల కర్తరీముఖాఖ్య దక్షిణకరమున నభినయించునది. ‘ఎవఁడు’ అనునది మునుపటివలె, ‘కలిగించు’ అనునది పరివర్తితపూర్వకముగాఁ బార్శ్వంతర గతోత్తానిత పార్శ్వముఖపతాకాఖ్య దక్షిణకరముచే, ‘బత్తి’ యనునది పరివర్తితపూర్వకముగా హృదయమందుఁ జేతులుమోడ్చి పతాక ద్వయముచే ‘జోగమునకు’ ‘ముత్తికె కడఁగువారల’కు వలె నభియించవలయుఁ గాని నాభియందెడమచేయి యుత్తానితముగాఁ బతాక రూపముగఁ జేయవలయు, ‘సుళువుగాఁ జిక్కు’ అను అనునప్పు వ్యావర్తిత పూర్వకముగా హృదయముఁ గూర్చి సమ్ముఖాగత పార్శ్వగతోత్తాన చతురాఖ్య దక్షిణకరముచేత, ‘అట్టి’ యనునది ‘ఎవఁడు’

అనుదానికివలె నెడమచేత 'ముక్కంటి' వ్యావర్తితపూర్వకముగా శరము
 నం దంజలి బంధించి పతాకద్వయముచే 'మేలు' అనునది వ్యావర్తిత
 పూర్వకముగా సవలనముగా వ్యావర్తితపూర్వ ముఖోత్తానితారాశద్వ
 యముచే 'మీకు' అనునపుడు పరివర్తితపూర్వకముగ నగ్రమైనట్టియుఁ
 బురోముఖమైనట్టియు నుత్తానితమైనట్టియుఁ బతాకాద్వయముచేత
 నభినయించునది. ఆవేష్టితో ద్వేష్టిత వ్యావర్తితపరివర్తితములని హస్త
 కరణములు నాలుగు. వీని లక్షణమును, హంసాస్య సూచీముఖ పరా
 జ్ఞుఖ పరాకాశిఖర ఖటకాముఖ సందంశన చతురకర్తరి ముఖారా
 శాది హస్తభేదలక్షణము నిచట గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయఁబడలేదు.
 యుక్తింబట్టియు సంప్రదాయమునుబట్టియు లోకముంబట్టియు నభి
 నయించందగినది. లోకములో సాధారణముగా నేన్దుతోండమున కెట్లు
 భినయించెదరో యదే తీరున లోకవృత్తానుసారముగ నభినయించ
 వలయు. నాట్యప్రమోగమునకు లోకమే ప్రమాణము. సాధారణ
 ముగా మాటాడునపుడుగాని, పాడునపుడుగాని, గొప్పయాలోచనము
 సేయునపుడు గాని జనులు నానావిధముగాఁ గన్బొనులు కన్నులు
 ముక్కు నోరు నాల్క పెదవులు మూఁతి చాడలు కనుతెప్పలు
 మెడ తొమ్ము భుజములు మోచేతులు చేతులు చేతివ్రేళ్ళు అడు
 గులు మొదలగు సవయవము లాడించుట స్యభావము సుశాశీర దేహ
 సౌస్థవములు కలవా రాడినదాట, పాడనదిపాట. ఈరెండుగుణములు
 లేనివారెంత శాస్త్రీయముగఁ బాడనీ యాడనీ జనరంజన మొంతగాఁ
 గానేరదు. కాని సంప్రదాయానుసారముగ నున్నచో సుశాశీరసౌస్థవ
 ములు లేకున్నం బండితైకవేద్యము కాకమానదు. 'రమ్ము' అను
 రెండక్షరము లుచ్చరించుచు నటచేయి క్రిందునై పుగా బొటన
 వ్రేలుతక్కుఁ దక్కినవ్రేళ్ళు తనకభిముఖముగాఁ బ్రసరింపజేయుట
 సంప్రదాయముగాని యానాల్గుఁ బైకెత్తి మండ తన కభిముఖముగు
 నట్లు కుడియెడిచుల కాడించినచో లోకరీతిచే రావద్దను సర్థమిచ్చుఁ
 గనఁగల విల్వబుడిసవాఁడు 'ర'మ్మును మాటనుబట్టి లోగలఁడు? లేన

వద్దను సర్థమిచ్చు కరతలాభినయముఁబట్టి మానఁగలఁడా? కావున జనుఁడు లోకసంప్రదాయాభినయము ననుసరించకతీరదు. తన యభిప్రాయము నె్వల్లడించుటకై లోకుల ననుసరించి చతుర్విధాభినయ మొనర్చవలయును. అట్లు చేయనియెడల నపాయ సూచనమందుఁ బొగబండి కెఱ్ఱజెండాకుమాటు తెల్లజెండా చూపిన చందమున వై పరీత్య మగును. సంప్రదాయమునకు వ్యతిరేకముగా గ్రంథరచనముఁగాని, యుచ్ఛారణముఁగాని, యాచారములుగాని మార్చినచో హాని కలుగుఁగాని లాభముకానేరదు.

సంప్రదాయము :

బ్రహ్మక్షత్రియ వై శ్యశూద్రజాతు లిదివఱకు సంప్రదాయ సిద్ధముగా భరతఖండమున నాల్గుజాతు లున్నవి. వానిలో నెన్నియో భేదములు కలవు. బ్రాహ్మణజాతి పదివిధము లం, దవాంతర శాఖా భేదము లెన్నియో కల వాతీరుగానే తక్కిన జాతులుకూడ నానావిధములుగ దేశాచార భేదములఁ బట్టి విభజింపఁబడినవి. ఇప్పుడు సంప్రదాయసిద్ధ మతాచారములకు విరుద్ధముగాఁ బొడమిన బ్రహ్మసమాజార్యసమాజములచేత నిదివఱకే యెన్నియో కులములుగ నేర్పడి యైకమత్యముం దొఱఁగి హానిం బొందుచున్న భారతీయజనమునందు మఱింత వైషమ్యము చేటుకలుగుటతప్ప లాభ మేమివచ్చెను. శిష్టాచారానుసారులగు ద్విజులయందును శూద్రులలోఁ గొన్ని తెగలయందును బ్రౌఢవితంతువివాహముల నేర్పర్చుచున్న సంఘసంస్కార పరాయణుల యవివేకముచే నేర్పర్చబడిన ప్రౌఢవితంతుజాతి సంప్రదాయ సిద్ధజాతులకు వేఱై భారతీయులలో మఱింత హానికిం గారణ మగుచున్నది. శాస్త్రముకన్న సంప్రదాయము బలీయము. ‘శిష్టాచార సంప్రదాయముతో మాకుఁ బనిలేదు. వేదములొప్పుకొన్న యాచారములు సంప్రదాయ విరుద్ధము లైనప్పటికి ప్రకృతకాలానుసారముగ నవలంబించెద’ మని వేదబాహుల్యము తెలిసీ తెలియ కిప్పటి సంఘ సంస్కరణపరాయణులు కొఱమాలిన మార్పులఁ దాము చెడి యొరు

లం జెలుపఁజూచుచున్నారు. వీరలొనర్చు చెలుపు నదులు సముద్ర
 మునఁ గలుపు లెఱురంగు చెత్తలవలె లోఁతు ముట్టనేరక వెలితి
 యొడ్డున మాత్ర మగపడుచుండును. గరిసెడు ధాన్యములో నొకటి
 రెండు తప్పకాయలున్న లోతుమి? వెనుకటి ఋషులు ప్రాథవితం
 తువులకుఁ బెండ్లి మాన్పించుటకుఁ గారణ మందువలనఁ గొనసాగు
 చున్న శిష్టాచారము. అందుకు విరుద్ధముగ నడిచి ములుదీసి కొయ్య
 గొట్టుకొన్న ట్టిడుమలందు నవనాగరకుల దుఃస్థితి కనిపెట్టినకొలది తేట
 తెల్లమగును. పురుషులకన్న స్త్రీలకుఁ-తిండి రెండురెట్లు, ఊహా నాల్గు
 రెట్లు, సాహస మాఱురెట్లు, కామ మెన్నిదిరెట్లు, స్త్రీల నమ్మరాదు.
 స్త్రీ స్వాతంత్ర్యమునకుఁ దగదను భారతీయవాక్యములు, మగువల
 కుండును మాయమర్మము లను షేక్స్పియరుని వాక్యము, 'సాలా
 వృకాని స్త్రీసఖ్యాని' యను శ్రుతియుం దార్కాణముగ నిపుడు
 స్త్రీలకు రాజసభలో నధికారమిచ్చుటకు జంకు నాంగ్లదేశీయ పురు
 షులే సాక్షి. సంస్కృతగర్భయగు వితంతువునకు నుల్కి పెండ్లి నేయ
 కుంటచేఁ గలుగు మే ల్కాపెకుఁ బ్రసూతిగండముం నప్పించుట - పర
 మార్థ సంపాదనమున కడ్డుదగులు సంసారభారముఁ దొలగించుట -
 స్వార్థపరత లేని యామెచేఁ బుణ్యకార్యములఁ జేయించి యాపెం
 దరింపఁజేయుట - యాపె మఱి సంతానము కనదు కనుక నున్నవార
 లకు సమృద్ధిగా నాహారాది సుఖలాభమును మఱియు నీజన్మములో
 ననుభవించు సుఖదుఃఖములకుఁ గారణము పూర్వ జన్మకృత పుణ్య
 పాపములనియు, విధినియోగము దాటరాదనియు, జన్మమె త్తినఫలము
 పరమార్థసంపాదనమే యనియు, నిద్రాహారములు మాత్రమే బ్రతు
 కున కేవలసరము లనియు, నిషిద్ధరతి సౌఖ్యము దుష్టవ్యసనమనియు, నొక
 నిం గవఁగూడిన తనదేహము వాని పరోక్షమున నింకొకని కర్పించుట
 నీతి కాదనియు, నింకొక జన్మమందు వేదశాస్త్రసమ్మతమున గతించిన
 తనపెనిమిటినిం గూడవచ్చు ననియు, గామసౌఖ్యము వదలలేనిచో
 భర్తలు గతించినకొలఁదిఁ బెండ్లికి వ్యవస్థయుండ దనియు, మఱియొక
 జన్మమున నై నం బెనిమిటిం గలియు నానతో క్షణభంగురమైన

యావనకష్టము నలక్ష్యపెట్టవచ్చు, నవియు, నెల్లవిధముల నిష్కా
చారానుసరణమే మిగుల శ్రేయ మనియుం దెలిసిన యాస్తికబుద్ధిగల
కుటుంబములయందలి సుశిక్షితలగు (స్త్రీ)లు దుర్భరభర్తవియో
గంబు నతికష్టంబున సహించుకొనియైన గర్భాధాన సంస్కారానం
తరమున మఱల మార్మనువున కాసింపకున్నారు. శరీరమునకుఁ గలిగిన
రోగము మందుచేఁ గుదుర్చుకొని సుఖించునట్లు భర్తృవియోగ
దుఃఖము మార్మనువునఁ బోఁగొట్టుకొనరాదా యన నిశ్చయముగ
మార్మనువు పెనిమిటి తనజీవితమువఱకుం బ్రతుకునని మార్మనువాడిన
దాని కెట్లు తెలియును? భర్తలు గతించినకొలఁది యెందఱం బెండ్లాడి
బెత్తమ్మ కాఁగలదు? కోర్కెకు హద్దుగలదా? చెల్లఁగలిగిన యెన్ని
విధముల కోర్కెలు ప్రతిక్షణ ముదయించినప్పటికి మర్యాదాభంగ
మగుననియు, లేనికష్టములు తగిలించుకొనవలసి వచ్చుననియు, వివే
కులు లో నడంచుకొనుచుండలేదా? కులాగత సంప్రదాయాను
సారముగ రాజ్యమున కర్హుఁడు పెద్దకొడు కగుచుండగాఁ దక్కిన
పుత్రులు తమ కాభాగ్య మబ్బలేదని చేతులు పిసుకుకొనుచున్నారు,
వారిదుఃఖము కుటుంబసహితముగఁ దమ యన్నల యుపాయముల
వెదకి కడతేర్చినఁ దీరదా? రాజుకొడుకే రాజు కానేల? యింకొకఁడు
సింహాసమునఁ కూర్చుండనొల్లడా? కుడుచుటకుం గట్టుకొనుటకు నేక
బాధపడు పేదలకు భాగ్యవంతు లేల తమయాస్తి పంచియిారో!
తమకన్న సౌందర్యబలచాతుర్యములుగల (స్త్రీ)పురుషుల నాలుమగ శృ
న్యోన్యమేల యనుభవించనొల్లరో! ఇంతకు నిష్కాచారము దైవనియో
గముం దప్పింపఁ బూనుకొన్న సంఘసంస్కార పరాయణుల ప్రయ
త్నము తీతువు రాయబారమువలె వ్యర్థము. మఱియు నపహాసాస్ప
దము. కనుక చతుర్విధాభినయము స్సంప్రదాయానుసారముగ
జేయవలయు.

ఆధునికయుగము - అస్మద్భాషాస్థితి :

ఎద్దులేచినది, పేడవై చినది, తుప్ప తలదాసి చీపురుకట్టతో
దొడ్డి బాగుచేయుచున్నది. ముదుసలినారు పల్లోముకొంచున్నారు. ఫిరం

గులు పేలుచున్నవి, కాకు లఱచుచున్నవి, బడిపిల్లలు చల్లికూడు మెక్కుచున్నారు— అని యీ విధముగ స్వభావవర్ణనము చేయుటయే కవిత న్ముఖ్య మనువారును—‘నాకు పాటలూ ఆటలూ అంటే తలనొప్పి, చూసేరూ, బోగంమేళము చూడకూడ దన్న వాళ్ళలో నేనొళ్ళిగా, విధిలేక వచ్చింది రాజుగారి బలవంతంపై దిక్కుమాలి నొఖి గాని గుల్బీజానీచేత టాను క్లబ్బు రీడింగురూములో పాడించి దాని కైదు వందలు చందావేయించి తక్షణం జమచేయించి, “యస్ దేరీజ్ నో అదర్గో” యిచ్చే సర్కి నా అవస్థ అట్టివ్వక తీరిందికాదు, సాయెబూ! బండికట్ట. నీకు బుద్ధుందా చెప్పేకానూ స్ట్రపిడ్ పో రేల్వేషన్కు వెళ్ళి వీరేశలింగం పంతులుగారు వస్తారు, వార్నితీస్కురా. ఏం పాటలు! ఆడవాళ్ళంటే కొంత వినవచ్చు కాని సంగీతపాటకులంటే నాకొళ్ళుమంట. వాళ్ళ వికారాలు వాళ్ళ రుంజుకోవటాలు ఎడ్మ్యుకేషకా? వాళ్ళకు స్టేటస్లేదు. ఇంగ్లీషు ఎడ్మ్యుకేషను లేనివాడికి సివిల్లేష నేముంటుందండీ? సంగీతం అంటే నా కసయ్యంగాని మా అమ్మాయిలకు కుమారసంభవం చెప్పిస్తూన్నాను . డెబ్బయియేళ్ళు శాస్త్రుర్లుగారు బాగాచెప్తాడు. అబ్బా! చూశారా, గ్రామ్యం ఎందుకు రాయకూడదు? నల్లరికి తెల్లాలా? ఐటెల్లూ మిస్టర్, గణాలు ప్రాసలు వీటికై వ్యర్థపదాలు నోపి మీనింగ్ గాడుచేస్తూవున్నారు. దీని తస్సావలవా, ఆ ఏంవి చేయాలండీ? ఆర్బతునాటు కంపెనీలో పోయినాయండీ పన్నెండువేల రూపాయలకు పైగా. గాడ్సువిల్ ! గ్రామ్యభాషతో అనగా మనవంటి కొంచెము సివిల్లెజ్డమె న్నాట్లాడే భాషతో కావ్యాలు వ్రాస్తే ఫెల్లో ఆఫ్ యూన్వర్సిటీనిగా వర్ణా క్యులర్ బ్రాంచికి ఆ పొస్తకాలు స్కూళ్ళకు పెట్టించుటకు ప్రై చేస్తాను. ఆ సబ్జక్టుమీది. ప్రౌఢరజస్వలానంతర వివాహసబ్జక్టు మహా మహోపాధ్యాయులగారిది. డూ యువరెబ్బెస్టు, ఓ థేంక్యూ’ ఇట్లు తగుమనుష్యు లాడుకొను భాషం గ్రంథములు వ్రాయవచ్చు ననియు

నాంగ్లేయభాషాపాండిత్యము కొంతఁ గలిగియున్న మాత్రమున గీర్వాణాంధ్రభాషలుగూడఁ గూలంకషముగఁ దెలిసినట్లు వేషములువేసి, తమకు పాండిత్యముం బజీతునేయు బజారుపత్రికల స్వీధిఁబెట్టుచు సభల సిగ్గటి సొఱకాయలు తెగనఱుకు నాంధ్రులును - మఱియుఁ బుస్తకములఁబట్టి కొన్ని తెలుఁగుమాటలు వల్లించుకొని తెలుఁగన్న నేమో తెలియని యాంగ్లేయులవద్ద నాంధ్రభాషాపండితులమని నటించుచు నాంధ్రభాషా పరీక్షకులైన యఱవలునుం - తెనుంగుబాస యుసుఱు పోసికొనుచున్నారు. శాకుంతలనాటకము విద్యార్థులకుఁ బాఠముచెప్పఁగల గైర్వాణపండితునకు నెలకుఁ బదై దురూప్యములు మాత్రమే వేతనముగాని హేమెట్లు పాఠముచెప్ప నాంగ్లేయభాషా పండితున కై దువందలు రూప్యములు నెలకు వేతనముకదా! ఆంగ్లేయ భాష రాజభాష యగుట చేతఁగదా యంతజీత మీయఁబడుచున్నది. కేవల గీర్వాణాంధ్రభాషాపండితుల నిప్పటి చెడుకాలములో నెవరు చూచెదరు? వేదశాస్త్రములు సంగీతసాహిత్యరసజ్ఞతయు నడుగంటి నవి. మానవ ధర్మశాస్త్రము సంస్కృతమునఁ జదివికొన్నవానికి దమ్మిడియైన రాబడిలేదుకాని యదే యాంగ్లేయభాషలోఁ జదివికొని పరీక్షలో నెగ్గినవాఁడు న్యాయాధికారియొద్ద వాదించుట కర్హతకల్గి నెలకు వేలకొలఁది సంపాదించుచున్నాడు. కావుననే కొంపగోడి యమ్ముకొనియైన నాంగ్ల భాష భారతీయులు నేర్చుకొనుచుఁ దమ భాషల నిరసించుచున్నారు. తుద కాంగ్లేయభాషలో భగవద్గీతలఁ గూర్చి యుపన్యాస మిడు నేనిబెసంటమ్మగారి పాదములఁ బెట్టుచు సంస్కృతమున భగవద్గీతలు బోధించు నాచార్యులంగూడ సరకు నేయ కున్నారు. భరతవర్ష పరిపాలకులు భరతవర్ష మునందు భారతీయ భాషలనే యుపయోగించి పాలించునెడ భారతీయభాష లన్నియు సమున్నతదశ నందుఁగదా !

కళలు - కవిత్వము :

సంగీతవిద్వాంసులమని బయలుదేసినవారిలో నూటికిఁ దొంబది తొంబండకుఁ బైగా శ్రుతిలయజ్ఞానములు స్ఫుటముగా నుండబోవు. కవిత్వము సంగీతము సహజముగాఁ బుట్టవలయుఁగాని శక్తిహీనులెంత నేర్చుకొని యంటించుకొన్నను లాభములేదు. వేనవేలు భాషాపరీక్షయందు నెఱవేరినవారు కలరు గాని సాగసుగా గద్యపద్య ప్రబంధముల న్యతంత్రముగఁ గల్పించి కవితాప్రతిభఁ జూపఁగల కవీశ్వరు లొకరిద్దరైన దేశమంతటం దేలుట కష్టము. కూనిదీర్ఘములు దీసి గద్యపద్యములు చదువువారు లక్షలకొలందిగలరు. కాని శారీరసౌష్ఠవయుతులై సభలం దౌర్యత్రికమున వేలకొలంది పండిత పామరుల న్రంజింపఁజేయువా రొకరిద్దరు జగమున నుంట కడునరుదు. లోకములో సార్వతౌకికులు నాఁబరఁగు కవులు షేక్స్పియర్కాళిదాసులే కదా! కవీశ్వరుల కవితాప్రతిభ వారిగ్రంథములు వెల్లిడించును. మఱియు నొకభాషలోని గ్రంథ మింకొక భాష లోని కర్థము పోనీ కించుమించుగ మార్చవచ్చుఁగాన సకలదేశముల జనులకు భూత వర్తమానకాలములం బరఁగు కవీశ్వరుల శక్తి లోకమంతట దెలియఁబడుఁగాని యొకని తౌర్యత్రికచాతుర్య మింకొకనికిఁ బరోక్షమున నొక్కమొగిఁ దెల్పఁజాలు యంత్రములిదివఱకును లేవుకదా! ఈశ్వరానుగ్రహమున నిక గనుఁగొనఁబడినప్పటికి నట్టి యంత్రము లభింపకముందున్న సంగీతపండితులు పెక్కండ్రు జగద్విశ్రాంతకీర్తిఁ బడయనేరరుకదా! షేక్స్పియర్కాళిదాసుల కావ్యములకన్న సాగసైన కావ్యములెన్ని వ్రాత లోకులకుఁ దెలియని కాలమున ఖిలములై పోయెనో దేవుని కెఱుక ! వాచికాభినయరూపమగు కావ్యమునకు గీతవాద్యములకన్నను మఱియు నాంగికాహార్య సాత్త్వికాభినయములకన్నను గౌరవమంతగా వచ్చుటకుఁ గారణము స్వరసందర్భముం జతుర్విధవాద్యము న్మఱియు నృత్యముం గ్రమముగ గాయకుని శారీర సంపదయు, న్వాదకుని కరగుణము, న్నటుని నృత్యవిశేషము, న్నెండియు నా మువ్వరి విద్యావైశద్యము స్సభకుఁ గన్బర్చుఁగాని కావ్యము సకలజగము నద్దమువలెఁ జూపుటయేగాక మానవులకు

వివిధావస్థలయందుఁ దలంపు లెట్లుండునో వానింగూడ బయల్పెట్టును. సర్వరూపము లొక ర్షించుటకు రూప గ్రాహియంత్రమును, సకల ధ్వనుల నొక ర్షించుటకు శబ్ద గ్రాహియంత్రమునుం గలవుకాని నానావ స్థలయందు బయల్పడని మనుష్యుల తలంపులంగూడఁ దెలుపుటకుఁ గావ్యముకన్న వేఱు యంత్ర మిదివఱకు లే దిఁకనుండఁబోదు. కవితా శక్తింగదా జగమున నెల్లకృత్యములు ప్రబలుచున్నది ! కవిత్వము ప్రత్యక్షముం దెలుపుటయేగాక పరోక్షముంగూడ బయటపెట్టుం గావుననే “కోవే త్తి కవితాతత్త్వం శివో జానాతి వా నవా” యని కాళిదాసుఁడును, “నతచ్ఛాస్త్రం నసావిద్యా నతచ్ఛిల్పం నసాకలా నాసా యోగో నతత్కర్మ నాత్యేస్మి న్నవీక్షతే” — యని భరత మునియు వక్కాణించిరి. కవిత్వమనఁగాఁ గావ్యముఁ బన్న నూహ కవి త్వము సహజ కృత్రిమము లని రెండు విధములు. పాంచభౌతికక్రియలు కల్పించునది సహజము. ఘటపటాది తాకికకృత్యము లొనర్చునది కృత్రిమము. కావునలోకమునఁ గల్గు సకలక్రియలును దైవికమానుష సంకల్పవశముననే కలుగుచున్నవి. షేక్స్పియర్కాళిదాసు లంత కష్ట పడి యాఁకలి నిదురలై న మఱచి సమస్తైహికభోగముల మానుకొని

రాత్రింబవ శ్చేకదీక్షతోఁ గావ్యము లెందుకు వ్రాసినారు? కీర్తి కొఱకా? ఎవఁడైనఁ జెల్లిపోయినవెనుక వానిం బై వారు దూషింతురో లేక భూషింతురో కనిపెట్టలేడుకదా ! ధనమునకా ? ఎంతో సుఖ వుగా మఱి కొన్ని పనులవల్ల ధనము కావలసినంత లభించుఁగదా ! భోగమునకా ! లోకజ్ఞానమే లేక తనువు మఱచి తదేకధ్యానముతోఁ గోరిన పదమొకటి తోఁచనపుడు కొంపవోయినట్లు విచారించుచు, నొక సందర్భము కుదుర్చుకొనుట కెంతయో గింజుకొని తన్నుకొనుచు, నెంచుకొన్న శబ్దము స్ఫురించినపుడు రాజ్యముదొరికినట్లు సంతసిల్లుచు సంతత మెద్దిమో యాలోచనమున మున్గియున్నవాఁడు స్రక్చందనవని తాది భోగము లనుభవించుటెట్లు ? మోక్షమునకా ! శకుంతల పిఱుందల, నే మేట వెఱ్ఱియందుం దగులుకొన్నవారికి నిర్విషయ మన స్సెట్లుకుదురును? పరోపకారమునకా ? శాకుంతలము నే మెట్లుం జదువకున్న ప్రాణుల కాఁకలి తీఱదా లేక నిదురపట్టదా? నీతిఁ

దెల్పుటకా? మంచిచెడ్డలు బాగుగఁ బరిశీలించక పొత్తురహస్యముగాఁ జేయరా, దెదుటివారల మనసు కనిబెట్టకచేసిన పొందు దుష్ట్యంతు నేకాంతముగఁ గలసిన శకుంతలకువలె వికటించును; మఱియుఁ బరునిఁ జంపి వాని సొత్తాక్రమించుకొనరా, దట్లొనర్చిన వాడు హేమెట్లు పినతండ్రివలెఁ బొలియింపఁబడునని - శాకుంతలమందు, హేమెట్లు నందుఁ దెలుపఁబడిన యీరెండునీతుల స్లోకములో నెఱుఁగని వారె వరు? క్రొత్తవాని నమ్ముకొని వాని స్రహస్యముగఁ బెండ్లాడి వాని వెంబడిఁ బోవ కా మర్మ మెవ్వరికై నం దెలియనీక మిండతవలె నీడు వచ్చిన కన్యక యెవ రై యుండును? మఱియుఁ దానన్యాయముగ నొరుని గొట్టినం దనపైఁ బరులు పగపట్టెదరని పిచ్చివానికిఁ దక్క నితరులకుఁ దెలియదా? లోకులందఱికిం దేటతెల్లమగు నిట్టి నీతులకై కొండం ద్రవ్వి యెలుకం బట్టినట్లు కవీశ్వరులు వృథాప్రయాసమున నంతలేసి గ్రంథముల రచింపనేల? సమస్త జగత్కారణమగు శక్తి యెద్దియో వాగ్దేయకారాది కవిరూపమున నూహించుచు వ్రాయుచుం బాడుచు నాడుచు వాయింపుచు సకలకర్మముల నాచరించుచు, వేయేల, సర్వ జగద్రూపమై సత్త్వరజస్తమో గుణములం దనలోఁ దా నాటాడు కొనుచుండును. అందులకే కారణ మూహింప మానవుల కలవికాదు.

నరుల ఊహాపోహములు :

జ్యోతిష్కులు గురుశుక్రయోగంబున నిట్టి వింతలు లోకంబున జరుగవచ్చుననియు - డెబ్బది పదునొకండు కోట్ల నలువది పన్నెండు లక్షల, తొంబది పదుమూడు వేల, రెండ్ముప్పాతిక యోజనముల దూరమున భూగోళమునుండి శుక్రమండల మున్నదనియు - నందులోఁ గాల్వ లగపడుచున్నట్లున్నవి కనుక తప్పక మనుష్యులు నుందు రేమో యనియుం-గోతలు గోయు గణితశాస్త్రజ్ఞులు భూమి యెదువేల మైళ్ళు చిల్లర యింపుమింపు దళసరిగనున్న దా నడుమ నగ్గి నీరున్నది నామాట నమ్మఁబోవనిచో నచటికిఁ బోయిచూడఁడు మీకే బోధ పడుననియు - చరిత్రకారులు పోల్చిచూడఁగా నాంధ్రాంధ్రేయ శబ్దముల ప్రథమాక్షర సంబంధముబట్టియు నుభయభాషలలో నీటు, ఈను శబ్దములు సమానరూపార్థముల నుంట చేతను, మఱియు అబ్బ,

ఆము శబ్దముల సమాన రూపార్థములం బట్టి మఱికొన్ని కారణముల వల్ల నాంధ్రాంధ్రేయులుగాని యాంధ్ర తురుష్కులుగాని^{వి} హాణ శకమునకు ముందు మూఁడులక్షల మానముల పన్నెండు దినములు దాదాపుగా బహుశా ఒక్క కులములోనివారై హిమాలయము డెప్పె నడిమిలో నుండియుండవచ్చు ననియు - పరిణామవాదులు వానర నరశబ్దముల సంత్యాక్షరములు సమానము లగుటచేతను మఱియు నుభయజాతుల చేష్ట లించుమించు నొక్కలాగుంటచేతను వానరజాతినుండి నరజాతి రూఢిగఁ బుట్టియుండవచ్చు ననియు - నిట్లు వివిధ శాస్త్రజ్ఞులు జాత్యంధు లేనుగూ బోల్చున ట్లూహించుచుం దురు. దై వమాయననుమానమున నెఱుంగ నేరితరము? మిడతంభొట్ల శకునమువలెఁ గొందఱి యూహలు గుఱికిబెత్తె డగుచుండును. మొత్త ముపై మానవులు తెలిసీ తెలియనివా రనుట కే సందియమున్నేదు.

మహాకవుల సందేశము :

మఱియు నుదాతిశయంబున లేని వస్తువులు నిజముగఁ గాన్పించు నట్లు నజ్ఞానదశయందు స్వప్నావస్థయందుఁబోలి తనకంటె నన్యమెఱుంగని నిత్యము క్త శుద్ధబుద్ధస్వరూపుఁడగు జీవున కాత్మరూపకమగు జగత్తు తోఁచుచుండును. కాని వై రాగ్యము లేక ప్రజ్ఞానదశయందు మదముడిగినపిదప న్మఱియు నిదురమేలొక్కన్న పిమ్మట నిర్వకారము లగపడన ట్లీలోకవిచిత్రము కాన్పించకుండును. సచ్చిదానందస్వరూపుఁ డగు పరమాత్ముఁ డొకఁడే మిగులుననుచుఁగాని, మఱియు సముద్రపు టొడ్డునఁ బలుతెఱంగుల నిసుక గాలిచే రూపించుతీరున మనుష్యులు పరవశులై దై వవశంబున వివిధస్థితుల మారుచున్నారనుచుఁగాని, 'కర్తా భోక్తా జనార్దన' యనుచుఁగాని, యాత్మవాక్యము తెలిసికొను వారు సంసారదుఃఖము నంటరను వేదాంతముం గాఢీదాసకృతుల బోధించుచున్నది. షేక్స్పియరుని కృతులవలన సంసారము 'దుఃఖ భూయిష్టము' మానవులది యనుభవించకతీరదు, పాపాచరణమున నిత్యనరకముం బుణ్యమున నిత్యానంద పదవియుం జీవులకుఁ బర మాత్మునిచే నొసంగఁబడునని బోధపడుచున్నది.

సత్కావ్యలక్షణము :

కావ్య మననేమో యనేకు లనేకవిధములం బ్రాచీనాలంకారి కులు తెల్పిరి. అం దిష్టార్థోపేత మగు పదావలి కావ్య మను దండి వచనమే మేలు. ఏమనఁ బ్రతిశబ్దమునకెద్దియో యర్థము లేకపోలే దా యర్థబోధమున నెద్దియో రస ముప్పతిలకమానదు. గుణదోషాలంకార ములు వివక్షామూలములు. ఒకప్పుడు గుణము దోషముగను, దోషము గుణముగను, నలంకారము హేయముగను మాతెడును. అన్న మజీర్ణ మున విషమగు, విష మొకప్పుడు పథ్యమగు. శవాలంకార మసహ్య మగును. మనసున కింపగు శబ్దార్థములు కావ్య మనఁదగును. భరత ముని చెప్పిన విభావానుభావ వ్యభిచారి సంయోగమునఁ గల్గు తొమ్మిదిరసములలో నుత్తమజనులం గాన్పించు వీరశాంతకరుణలు సత్త్వగుణప్రధానములు. మతియు నధమజనులందోఁచు శౌందర్యభత్స భయానకములు తమోగుణప్రధానములు. ప్రతి వస్తువునందెద్దియో రసము ప్రధానముగను మతియుఁ దక్కిన రసముల ప్రధానముగ నుం డకతీతిదు. చక్కెరయందు మధురరసము ముఖ్యముగఁ దోఁచు, నుప్పు మొదలగు చవు లడంగియుండును. జనుల కేశబ్దార్థసమూహము నలన మనసుల కుల్లాసము కలిగి సత్కర్మాచరణమున కుత్సాహముపుట్టునో యట్టిది సత్కావ్యము. జనులకు భయశోకజగుష్పాక్రోధములం బుట్టించి దుర్మార్గమునకుఁ బురికొల్పునది యసత్కావ్యము. మద్యమాంసా శనులై పరదారధనమ్ము లపహరించుచు మోసంబున యధేష్టంబుగఁ జరించు దుర్మార్గుల సుఖస్థితి వర్ణించుట లోకులం దుర్మార్గమునకు రేపకమానదు. లక్షణవిహీనముగ యధేష్టముగ వ్రాయఁబడిన పుస్తకములు కళాశాలలం బాలురకు మప్పుట. వేశ్యాకన్యల నిల్లాం డ్రఁగా నుంచుకొనుట. ఇల్లాండ్రు యధేచ్ఛ న్నంచరించునట్లు చూచీ చూడనట్లు నోరెత్తకుండుట, వర్ణ నియమము మాని యన్నిజాతులు కలసి తినుచుం బరస్పరవివాహము లాచరించుకొనుటయే యనశ్శ కర్తవ్యమనుట, స్త్రీపురుషులు పెండ్లి మాని వావివదునలులేక యధేష్టవిహారము సల్పినచో నెన్నియో దుఃఖములు తొలఁగి జనులు బాగుపడెదరనియు యుపన్యసించుట, పరలోకము లేదని రూఢిగనమ్మి

సుఖపడుటకొఱకెట్టి దుష్కార్యమైనఁ జేయుట, తాఁజెడుటయే కాక
 పరులంగూడఁ జెఱుపఁబూనుట, ధనార్జనముకై యెట్టి నీచకార్యము
 లైన నొనర్చుట, పూర్వాచారముల న్నెక్కిరించుట, కల్లుదావుట,
 మాంసము తినుటయు, నిప్పటి నవనాగరకులలో బుట్టుచున్న తెవుల్లు.
 స్వదేశోద్ధారణమునకై పాటుపడుచున్నట్టు కనబట్టుచుఁ దగు మను
 ష్యులవలెఁ బైకిఁ గాన్పించుచుఁ, బ్రభుసన్మానము వడయుటకై
 తోటివారి నెంతో హింసించుచుఁ, దాఁబట్టిన కుందేటికి మూఁడే
 కాళ్ళని మొండివాద మొనరించుచుం, బ్రాచీనమతము నిరసించుచుఁ,
 బాశ్చాత్యాచారముల నర్పించుచు, నాగరకాగ్రణ్యులమని విఱ్ఱవీఁగు
 చు మానమర్యాదలులేక గేదెపెయ్యయు నాఁబెయ్యయుఁగాక దిక్కు
 మాలిన పెయ్యయై నవీన భారతీయజనము కలివశంబున నవశంబై
 యుభయలోకభ్రష్ట మగుచున్నది. ఇప్పుడు భారతీయ ప్రజయం దే
 రసముఁ గాన్పించుట లేదుగాని నీరసము మాత్రమగపడుచున్నది. తన
 లోని కోర్కె పరులకుఁ దెల్పుటకుఁ జతుర్విధాభినయంబు లుప
 యోగింపఁబడుచున్నవికదా ! అవి సమయోచితములై సరసములుగా
 నుండవలయును. ఇజ్జగన్నాట్యరంగమున మానవులు యధోచితముగ
 నటించనియెడ వైపరీత్యమున రసాభాముగ నగుబాసటుం బ్రజాపీడయు
 నగును. జనులందు మహారాజు బట్టమెడఁకుజుట్టికొని దీనదృష్టితోఁ
 జేతులు జోడించి సాష్టాంగపడి 'క్షౌరము చేయుటకు విచ్ఛేయఁ
 బ్రార్థించెద'నని మంగలిం బిలుచుట, కాల్యలూడ్చు చచ్చుడివాఁ
 డాకస్మికముగా శిఖాయజ్ఞోపవీతముల ధరించి స్నానమొనరించి
 శ్రోత్రీయవేషముతో 'శ్రాద్ధ మొనరించెద, బ్రాహ్మణార్థమునకై
 రం'డని వై దికులం బిల్పుటయు, డెబ్బదేండ్లవాఁడు పిన్నవయసు
 వానివలె నెనిమిదేండ్ల కన్నెకుఁ బుస్తెకట్టుటయు, బోడ తెంపి తలపెంచు
 కొని పసుపుబొట్టు కాటుక లుంచుకొని కాళ్ళపారాణితో ముత్తైదులం
 బిల్వనేఁగుట, బ్రాహ్మణుఁడు సేవకావృత్తిఁ జేయుట, కుక్క నందల
 మున నిడి యూరేఁగించుట, న్యాయాధికారి లంచగొండి యగుట,
 మాత్సర్యమావననన్ని పాతుఁడు ధర్మాధికారి యగుట, ప్రభువు విద్యా
 హీనుఁ డౌట, కూటికై వేదాంతము చెప్పుట, బండబూతు ప్రహసన

లం బ్రచురించుట, తద్దినము మేచ్చభాషతో జరుపుట, బాలుఁడు పన్య
 సింఁచుట, క్షత్రియుఁడు ముష్టైత్తుకొనుట, యవిద్వాంసుఁడు సభా
 ధ్యక్షుఁ డౌట, మగనాలు లంజెవేసమున నగపడుట మొదలగు సంప్ర
 దాయ పిరుద్ధవేషము లూనరాదు. శృంగారమున విధ్యుక్తముగాఁ
 బెండ్లాడిన యాపెతోఁ విహరించుటయు, హాస్యమున-సూనృతవ్రతుఁ
 డన్యలచేఁ గల్గబోతని యపహాసింపబడునెడ మందస్మితము చేయు
 టయు, వీరమున సాధుసంరక్షణకై ధర్మయుద్ధమున నునుఱుఁ
 గోల్పోవుటయు, గరుణయం - దాపద న్మున్దు సజ్జనులం గాంచి కంట
 నీరిడుటయు, క్రౌదమున - సజ్జనాపకార మొనర్చు దుర్జనులం గని
 బొమముడిపాటుఁ గావించుటయు, భయానకమున - దుష్టసంపర్కము
 నకు వెఱచుటయు, బీభత్సంబున - సజ్జనోపద్రవముఁ గనుఁగొని
 మూర్ఛిల్లుటయు, శౌంతంబున - సప్తవ్యసనముల కోరసిల్లుటయు
 నుత్తమస్థితులనఁబడు. ఇట్లు నవరసంబు లగపర్చు సజ్జనుల నడువడి
 న్వరించు నిర్దుష్ట శబ్దార్థసమూహము సత్కావ్యంబు నాఁబరఁగు. అట్టి
 సత్కావ్యంబు లొనర్చువారు సుకవులు. షేక్స్పియరుని కృతులందు
 'నీయిష్టానుసార' మను (As you Like It) నాటకమును 'గొరియలేన
 స్సను' (Coriolanus) నాటకమును సత్కావ్యములు. కాళిదాసకృతు
 లందు రఘువంశ, కుమారసంభవ, మేఘసందేశములు సత్కావ్య
 ములు. రఘువంశ, కుమారసంభవ, మేఘసందేశము లొనర్చిన కాళి
 దాసు వేఱు - నాటకత్రయమును, శృంగారతిలక్ర్తుసంహారములఁ
 జేసిన కాళిదాసుఁడు వేఱు - తక్కినవి చేసినవాఁడు వేఱని నాకుఁ
 దోఁచెడును. మూఁడువేల యేండ్లక్రిందట రఘువంశ, కుమారసంభవ,
 మేఘసందేశము లొనర్చిన కాళిదాసుఁడు పరమభాగవతుఁడై
 బమ్మెరపోతనామాత్యునివలె స్వతంత్రుఁడై యుండవచ్చు! ఈతఁడే
 జగత్ప్రసిద్ధిగొన్న కాళిదాసుఁడు. కానిచో నట్టి సత్కావ్యప్రవృత్తి
 యతనినుండి కానేరదు. నాటకత్రయము శృంగారతిలక్ర్తుసంహారము

లం జేసిన యతఁడు పదాఱువందల యేండ్లకు ముందుగాఁ గృష్ణదేవ
 రాయాస్థానకవియగు పెద్దనామాత్యునివలె భోజమహారాజాస్థాన
 విద్వాంసుఁడై రాజప్రీతికై నాగరశృంగారప్రధాన కావ్యంబు
 లొనర్చెననవచ్చును. మిగిలినవాఁ డెవఁడో వేయేండ్లక్రిందఁట గొండ్
 రాజుల యొద్ద బండబూతులాడు మొండిపండితుండు కావచ్చును.
 కాళిదాసుని పేర బయల్పడు ప్రహసనము ముద్రింపఁబడి ప్రచురింపఁ
 బడుట భారతీయగౌరవమున కెంతయో లోపము. రఘువంశమున
 శ్రీరామచరిత్రాంతమువఱకును, గుమారసంభవమున మొదటియెని
 మిది సర్గలును, భూర్వమేఘము - నుత్తరమేఘమున గొంతయు
 న్నొదటి కాళిదాసుకవిత్వము. తక్కినభాగము లల్పకవి విరచితములు.
 కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమునందు శ్రీరామచరిత్రాంతము
 వఱకుఁగల భాగము, నాటకములలో విక్రమోర్వశీయమును, షేక్స్పి
 యరుని నాటకములలో 'నీయిష్టానుసారముం' గావ్యంబుల 'ల్యూక్రసీ
 చెఱయు' నిరుపమాన కవితాప్రతిభ కాటపట్టులు. కాళిదాసవిరచిత
 రఘువంశము వంటి సొగసైన కావ్యము జగమున కరుదు గావున
 లోకములోని యెల్లనాగరికులు తమభాషల కద్దాని మార్చుకొనుట
 శ్రేయము.

రసపోషణ సామ్యములు :

నవరసము లొండొంటఁ గలియక కేవల మొకటిగా దేని
 మట్టున కది నిలువనేరదు . కావున నీగ్రంథమున నొక రసమునకు
 మారుగ నింకొక రసమున సొగసు లందందఁ గూర్చఁబడియుండ
 వచ్చును. షేక్స్పియర్కాళిదాసుల యూహ యించుమించు సరి
 పోవుట.

నవరస తరంగిణి

OR
BEAUTIES OF SHAKESPEARE
AND
KALIDAS

BEAUTIES OF SHAKESPEARE

HONOUR

ALL IS WELL THAT ENDS WELL. *Act. III. Sc. V.*

The honour of a maid is her name and no legacy
is so rich as honesty. 1

Act. V. Sc. iii

Let's take the instant by the forward top,
For we are old, and on our quick'st decrees
The inaudible and noiseless foot of time
Steals ere we can effect them. 2

ANTONY AND CLEOPATRA, *Act. III. Sc. XI.*

When valour preys on reason,
It eats the sword it fights with. 3

Act. V. Sc. ii

it is great

To do that thing that ends all other deeds
Which shackles accidents, and bolts up change;
Which sleeps, and never palates more the dung,
The beggar's nurse and Caesar's, 4

షిక్ష్పియరుని కవిత్వ మందలి సాగసులు

వీ ర ర స ము

వ॥ కన్యయొక్క గౌరవమాపె విశేషమునునుతియునుబరువు నంటియై
శ్వర్యమేదాయమునాదు॥ 1

గీ॥ .అవసరంపు వంగినతలనందు కొందఁ
.మేలన నన్పద్ధులము మనమింకనుమనదు
.శ్రీఘృతమవిధుల మనము నేయకమును
—
.జరుగునన్న గఁగాలనిశ్శబ్దపదము॥ 2

ద్వి॥ .పీఠత్య మూహదోపిడి నేయనపుడు
.పోరొన చెడువారుబొదవి భక్షించు॥ 3

గీ॥ .తక్కుపనుల నెల్ల జక్కాడుకార్యము
.నేతగొప్పయద్దిచేట్లుకట్టు
.మూలుపడ్డుగుమ్మ నుతిపేడతినబోదు
.పేదకు దొరకింక దాదియగును॥ 4

His legs bestrid the ocean ; his reared arm
 Crested the world ; his voice was propertied
 As all the tuned spheres, and that to friends ;
 But when he meant to quail and shake the orb,
 He was as rattling thunder. For his bounty,
 There was no winter in't ; an autumn't was,
 That grew the more by reaping ; his delights
 Were dolphin-like ; they showed hfs back above
 The element they lived in : in his livery
 Walked crowns and crownets ; realms and islands
 were
 As plates dropped from his pocket.

5

Saucy lictors
 Will catch at us, like strumpets; and scaldrhymers
 Ballad us out o'tune : the quick comedians
 Extemporally will stage us, and present
 Our Alexandrian revels.

6

AS YOU LIKE IT

Act. I. Sc. II

I beseech you, punish me not with your hard thoughts,
 wherein I confess me much guilty to deny so
 fair and excellent ladies anything. But let your
 fair eyes and gentle wishes go with me to my trial;
 wherein if I be foiled, there is but one shamed

సీ॥ .వానిపాదంబులు .వార్నిధి కిరు, కెలం.కులను

ఁగాపాడుచు .నిలిచియుండె

ఁ.దనరారువాని యె.త్తినచేయి జగమున.కు,న్దు
రాయిగ-వాని.గొంతు,పాడు

.చున్నగోళంబుల .తెన్నునశక్తి,మై .వెలయు-
వెండియునద్ది- .విహితులకడ

.ఁగాని-మండలములఁ.గదలించి,భేదింప

ఁ.దలఁచిన-వాఁడుగ.జికలెడు పిడుగు

.వాని,యూవిన్దూర్చి-.దానిలోన,స్పృశు.కలుగ-

.దయ్యదిపంట .కాలమయ్యె

.ఁగోసినకొలఁదియుఁ.గొనసాఁగునయ్యది-

.వానివేడ్కలు గండు.మీఁనువోలు॥

.నవ్వివానివెన్ను .నగపచుఁదామున్న

.దానికన్నఁబైకి-.వాని,యుడుపు

నందుఁబెక్కు-చూశు.లఱిగె-రాజ్యంబులు

.వానిజేబుగండి .పడు,చిప్రకలు॥

5

గీ॥ పట్టుకొందురు లంబెల.ఁబగిది మనల

ఁ.జెనఁటిబంట్లు-కుకప్రలుదూ.షింఠ్రు-కల్ప

.నా,చణ ప్రహసన కాల్లు.నాటకంబు

.కట్టెదరుమనపై నాశు.కవితఁజెప్పి॥

6

వ॥ మిమ్ము బతిమాలుకొనెద-మీకూళతలంపు లసన్నిక్షింపకుఁడు-

నేనియ్యెడనగత చక్కనిమఱిగె గొప్పయగాఁడువారికెద్దియు,నిరా

కరించుట నేరమనియొప్పుకొనియెద-ఁగాని-నాపశిక్షకై నాతోఁగూ

that was never gracious; if killed, but one dead that is willing to be so. I shall do my friends no wrong for I have none to lament me; the world no injury, for in it I have nothing; only in the world I fill up a place, which may be better supplied when I have made it empty.

7

CORIOLANUS

Act I. Sc. I

I sin in envying his nobility ;
And were I anything but what I am,
I'd wish me only he.

8

Sc. iii.

I pray you, daughter, sing ; or express yourself in a more comfortable sort : if my son were my husband I should freelier rejoice in that absence wherein he won honour, than in the embracements of his bed where he would show most love. When yet he was but tender-bodied, and the only son of my womb ; when youth with comeliness plucked all gaze his way ; when for a day of Kings' entreaties, a mother should not sell him an hour from her beholding ; I,—considering how honour would become such a person ; that it was no better than picture-like to hang by the wall, if renown made it not stir, — was pleased to let him seek danger where he was like to find fame. To a cruel war I sent him ; from whence he

డమిసోయగపు చూపులుస్మిమంచి కోర్కులు న్నానిండు-నేనం
దోడితి నేని-యెప్పటి కదృప్త హీనుడొకఁడు మాత్రముఁజ్జింపఁబ
డును - నేఁజంపఁబడినచో నట్లగుటకుంగోరుచున్న వాఁడే,మడియిం
పంబడును-నామిత్రులకునే నెగ్గునలుపఁబోవ - నేమన-నన్మార్చియే
డ్చువారు నాకెవరు న్లేరు-జగమునకుఁ గీడొనరింప-నందునా కెద్దియు
లేదుగనుక-లోకములో నొకస్థలము మాత్ర మాక్రమించుకొం
టి నది నేను త్తఁజేసినప్పుడు-తగునట్లు పూర్తిచేయఁబడును॥ 7

గీ॥ .వాని,ఘనతఁజూచి .నేనోర్వలేకుంటా
.చేతఁ,బాతకంబు .ఁజెందినాఁడ
.నేను నేనుఁగానిఁ . కేదియైన న్మఱి
.వాఁడే నేనగుటకు .వాంఛ గొందు॥ 8

వ॥ నిన్బ్రతిమాలెద న్గోడలా పాడుము లేకుల్లానముగామాట్లాడుము-
వాఁడేనాపెనిమిటి యైనయెడ- నెజ్జపై బిగికొఁగిలింపులచేఁబ్రేమ
చూపుటకన్న-వాఁడు జయమందుటకై నన్నిడనాడినచో మఱింత
యొక్కఁడుగా సంతోషించెదను-వాఁడు లేతశరీరముకలిగి-నాకొ
క్కఁడేకొడుకై నప్పుడును-వయ సందము వాని త్రోవనెల్ల ,చూ
డ్కి ,నాక'షికంచి నపుడు- దినమెల్ల రాజు బతి మాలినప్పటికి
గడియయైన వానిందన కనుల యెదుట నుండి తల్లియెడఁబా
యఁగూడనప్పుడున్ గీర్తియట్టివాని నెట్లలంకరించునో యనియ

returned his brows bound with oak. I tell thee daughter, I sprang not more in joy at first hearing he was a manchild than now in first seeing he had proved himself a man.

Vir. But had he died in the business, madam; —
how then ?

Vol. Then his good report should have been my son ; I therein would have found issue. Hear me profess sincerely, had I a dozen sons, each in my love alike, and none less dear than thine and my good Marcius, I had rather have eleven die nobly for their country than one voluptuously surfeit out of action.

Act. II. Sc. i.

(1) Death, that dark spirit, in's nervy arm doth lie,
Which, being advanced, declines, and then men die. 10

Act. III. Sc. i.

(2) His nature is too noble for the world :
He would not flatter Neptune for his trident,
Or Jove for's power to thunder. His heart's his mouth.
What his breast forges, that his tongue must vent;
And, being angry, does forget that ever
He heard the name of death,

అబ్రతిష్ఠకదలింపనిచో గోడ్రన్వేలాడుబొమ్మకన్న వేల్గావనియ
 దలంచుచు వాడుపేరందుచోట నాపద కెదురేగుటకొప్పుకొంటి
 నిఘోరయుద్ధమునకు వానినంపితిని వాడునొసటన్ జయచిహ్న
 ములతోదిరిగివచ్చె-నేజెప్పెదన్గోడలా- మొదటనాకుఁబట్టినపుడు
 వాడుమగబిడ్డయనివినుటకన్న-నిపుడు తొలిసారివాడు మగవా
 డనిప్రఖ్యాతిఁగొనఁజూచుట కెంతయోసంతసించినదానను (కోడ
 లు)-కాని-యతఁడాపనిలోమడిసినచో నమ్మాయపు డెట్లు (అ
 త్త) అట్టెనవాని సత్కీర్తి నాకొడుకు కావలసియుండును- విను-ని
 వ్వుపటముగాఁబై కిజెప్పెదను- నాకుఁబన్నెందుగురుకొడుకులుండి
 నప్పటికి వారందఱున్నా ప్రేమకొక్కలాగున్నప్పటికి నొక్కఁడై
 ననీకుమగఁడునునాకుఁ గొడుకునగు వానికన్నఁ దక్కువప్రసియము
 గానుండకున్నన్ - , గొఱమాలియొకఁడు తిండిపోతుగమిగిలియుంట
 కన్న - దమదేశముకొఱకై ఘనముగాఁ బదునొకండుంజచ్చిన
 నొప్పుకొనియెదను.

గీ॥. అలరుమృత్యువా నల్లద.య్యంబువాని

.కడుబలిష్ఠమైనటువంటి.కరమునందు

.నెత్తఁబడినంతనయ్యది..యెఱఁగుచుండు

.మఱియుఁదరువాత మనుజులు.మడియుచుండ్రు॥

10 (1)

చం॥. అతనిస్వభావమిజగతి.. కత్యధికం. బొనరింపఁబోఁడు ప్ర

.స్తుతినలయినానాతనితి.శూలముఁగూరిచి-యింద్రువానిగ

.జితముగుఱించి-వానిమది. సృష్టి.ప్రసాదెడు దానివానినా

.ల్లతొలఁగఁద్రోయ-నాతఁడలు.కన్ మృతి కేరుభరాకు

చెంఁడెనున్ 10 (2)

Sc. ii.

Honour and policy, like unsevered friends,
I' the war do grow together : grant that, and tell me,
In peace, what each of them by the other lose,
That they combine not there ? 11

Act. IV. Sc. v.

Let me have war, say I; it exceeds peace as far as
day does night; it's spritely, waking, audible and
full of vent. Peace is a very apoplexy, lethargy;
mulled, deaf, sleepy, insensible; a getter of more
bastard children than war's a destroyer of men. 12

Act. V. Sc. i.

The veins unfilled, our blood is cold, and then
We pout upon the morning, are unapt
To give or to forgive; but when we've stuffed
These pipes and these conveyances of our blood
With wine and feeding, we have suppler souls
Than in our priest-like fasts : therefore I'll watch him
Till he be dieted to my request,
And then I'll set upon him. 13

గీ॥ .పరువు పాయంబు ,నని, నెడ, పడని, చెలుల।
 .వలెఁగలిసి పెద్ద-సరిగాని- .పల్కు-మివ్వ।
 .డేమినష్ట, మొండొంటి చే, .నెనయ నవ్వి।
 .కూడియండవు సంధి, చే, కూరుపట్ల॥

11

వ॥ నాకు యుద్ధముండనీ- నిశ్చయముగా రాత్రిన్నటి వలె సదిసంధిస్మితె।
 డు-చుటుకు, శ్రావ్యము, నాచాలకమునగును-సంధినిక్క-మగునన్ని
 పాతము-మాంద్యము-మొద్దు-చెవిటి-నిదురపోతు-జ్ఞానగోనమును-
 యుద్ధముచంపుమనుజులకం టె జారజూర సధిశ సంఖ్య గాఁబట్టిం చును॥

చ॥ నరముల, పూణాముల్మితీయు .నల్ల యసుష్ణమునై సఁ బ్రొద్దునక
 .గరకరి, బెట్టసె, చుటకు, గాని యనహుకల-సున్న పానసం।
 .భరితులమై వహించెదము, మాదక వ మొంతయ-గాన- .వేళునే।
 .నతిముతివాడు మొక్కు నట, శంతమదిచ్చుకు వాని లేదెదన్॥

13

Act. V. Sc. ii.

He that hath a will to die by himself fears it not
from another. 14

CYMBALINE

Act. I. Sc. VI

He sits 'mongst men like a descended god ; 15

HAMLET

Act I Sc. II

He was a man, take him for all in all,
I shall not look upon his like again. 16

Sc. iv.

Why, what should be the fear ?
I do not set my life at a pin's fee ;
And, for my soul, what can it do to that,
Being a thing immortal as itself ? 17

Act. II. Sc. ii.

Doubt thou the stars are fire ;
Doubt that the sun doth move ;
Doubt truth to be a liar ;
But never doubt, I love. 18

వ॥ తనంతఁజాననిచ్చగించువాఁ డొరులచేఁజావ వెఱవఁడు. 14

ద్వి॥ వివిధమానవ్రలందు . వెలయుచునుండు!
..నవతరించినదై వ.మట్టులవాఁడు! 15

ద్వి॥. పురుషుఁడాతండుసం. పూణాగుణుండు!
..నరయఁబోవనిఁక నే. నతనికిసాటి॥ 16

గీ॥ . ఎందు-కేటిభీతి. చెందెడు-నొకగడ్డి!
..పరక పాటినాదు. బ్రతుకుసరకు!
..గొనను-మఱియు-నాత్మ.ఁ గూచి-యేమది నేయ!
..గలుగు-శాశ్వతంబు. గనుకనద్ది॥ 17

గీ॥. శంకిలునుయగ్గి యంచున. క్షతములను!
..సవిత్పఁడుచలించునం చీవు. సంశయం చు!
..నిజమఱిన్దబ్బఱియనిసం. దేహముఁగొను!
..కాని-వలచితీ నెఱ్ఱను. మానపడకు॥ 18

Act. III. Sc. i.

O, what a noble mind is here o'erthrown !
The courtier's, soldier's, scholar's, eye, tongue, sword;
The expectancy and rose of the fair state,
The glass of fashion, and the mould of form,
The observed of all observers, quite; quite down !
And I, of ladies most deject and wretched,
That sucked the honey of his music vows,
Now see that noble and most sovereign reason,
Like sweet bells jangled, out of tune and harsh;
That unmatch'd form and feature of blown youth,
Blasted with ecstasy.

19

Sc. ii.

Nor earth to me give food, nor heaven light;
Sport and repose lock from me day and night;
To desperation turn my trust and hope;
An anchor's cheer in prison be my scope;
Each opposite, that blanks the face of joy
Meet what I would have well, and it destroy;
Both here, and hence, pursue me lasting strife,—
If, once a widow, ever I be wife !

20

సీ॥ .అకటయెంతటిఘన. మైనమానస
 మిటఁ. బాడయ్యె. రాజన. భాసదునకు।
 ., యోధకు-విబుధున. కొప్పకన్ను
 న్నాల్క. కత్తిగుణస్థితఁ. గాంచునాన।
 .మానిక-మద్దంబు. మర్యాదకు. ని
 దశే. నంబుశృంగారమునకు-మరియును।
 .లక్ష్మ్యంబుకనువార. లకుబొత్తిగాఁ
 బోయె. పానిబాసలతేనె. నాను నేను।
 . జెలులనిభాగ్యురాలనై. చింతఁగుండి।
 . చూతునా. యుత్తమప్రజ్ఞ. శ్రుతిదొఱఁగిన।
 ., ఘనమువలె-వెఱ్ఱిచే, నీటఁ. గలియునావి।
 . కసితయావననిరుపమా. కారమిప్పుడు॥

19

సీ॥ .పుడమినాకాహార. మిడ-దాకసంబు
 వె.ట్టదు వెల్లువేడ్క-యు. విదురపవలు।
 .మాపున న్నెడఁబాయు. మఱినాదునమ్మకం
 . బాసయునిస్సృహ. యగుచుమాఱు।
 .నాదువాంఛలు నిబం. ధనముగ, మునితిండి.
 వలెఁబరిమితనుగఁ. బదఁపడియును।
 .నావేడ్క మోము. వి.న్నబటచు నెల్లయె.
 దిరిన స్తువున్నాకు. వటలుకోర్కె।
 . జెఱచుదుదముట్టనిచటను. బరమునందా।
 . గూడ నెడతెగనట్టి. మి. క్కుటపు. టిడుమ
 . నన్న వెంటాడెడు-న్నేన. నాశనగించు।
 . మఱియుఁ బొందితి నేనినా. మాఱుమినువు॥

20

JULIUS CAESAR

Act I Sc. II

What is it that you would impart to me ?
If it be aught toward the general good,
Set honour in one eye and death i' the other,
And I will look on both indifferently ;
For, let the gods so speed me, as I love,
The name of honour more than I fear death. 21

Act. II. Sc. ii.

Cowards die many times before their deaths ;
The valiant never taste of death but once. 22

Act. III. Sc. ii.

If there be any in this assembly, any dear friend of Caesar's, to him I say, that Brutus' love to Caesar was no less than his. If then that friend demand, why Brutus rose against Caesar, this is my answer. Not that I loved Caesar less, but that I loved Rome more. Had you rather Caesar were living, and die all slaves, than that Caesar were dead, to live all freemen ? As Caesar loved me, I weep for him; as he was fortunate, I rejoice at it ; as he was valiant, I honour him; but, as he was ambitious I slew him. There is tears for his love; joy for his fortune; honour for his valour; and death for his ambi,

చ॥ .పలికెదవేమి-నాకిప్పుడు.వస్తువెదైనఁ బ్రజానుకూలమా!
 .నెడనొకకంటఁబర్చిడుము--మృత్యువుఁదక్కి-నదాన-నేఁబదం!
 .పడిఁగనుఁగొందురెంటినొక.భంగి-బ్రతిష్ఠకు నెట్లు,మిత్తికే!
 .నడలుటకన్న నెక్కుఁడుప్రి.యంపడెదన్-సురలట్టు,లోమసి॥ 21

గీ॥ .ఎన్నఁబిఱికివార.తెన్నియోమాఱులు!
 .చచ్చుచుంగ్రుతాము.చావకమాను!
 .పెన్నడైనదైర్య.మున్నజనులు-చాస్త్రీ!
 .చవియెఱుంగరొక్క.సారితప్ప॥ 22

వ॥ ఈ సమయమునదెవడైన నీజారునకుఁబ్రయత్నించునున్నచో-నీజారు
 నియోడం బూరితనునకున్న ప్రేమ వానిదానికన్నఁ దక్కువుకాదని
 వానికనియెద - నన్నచో నీజారునిపై బూరితనుఁ జెరుదుకు,లేచె
 సనియామిత్రుఁడడిగినయెడనిది నాయుత్తరము - నీజారు నొంచెము
 ప్రేమించలేదుకాని రోముపట్టణము నధికముగాఁ బ్రేమించినాఁడను
 నీజారు, కీల్లుటప్రజలందఱుకొ న్వతంత్రులగుటకన్న నీజారుఁడుబ్ర
 తుగుటజనులెల్లరుందాసులై, పొలయుటకుమీ, రిచ్చగించితెరా - నీ
 జారుఁడున న్బ్రేమించియుంటచే వానికై నేనేడ్చెద - సతఁడుభా

tion. Who is here so base that would be a bondman ?
 If any, speak; for him have I offended. Who is
 here so rude, that would not be a Roman ? If any,
 speak for him have I offended. Who is here so vile,
 that will not love his country ? If any, speak; for him
 have I offended. 23

Act. V. Sc. v.

His life was gentle ; and the elements
 So mixed in him, that nature might stand up
 And say to all the world, "This was a man"! 24

HENRY V

Act. IV Sc. III

if it be a sin to covet honour,
 I am the most offending soul 'alive. 25

HENRY VI—PART I

Act. IV Sc. VI

Tal. O young John Talbot ! I did send for thee
 To tutor thee in stratagems of war,
 That Talbot's name might be in thee revived
 When sapless age and weak unable limbs
 Should bring thy father to his drooping chair.
 But, O malignant and ill-boding stars !
 Now thou art come unto a feast of death,
 A terrible and unavoided danger.

గ్యవంతుఁడై నందున కేను, సంతసించెద- నాతఁడుశూరుఁడై టచేన
తని నేగౌరవించెదను-ఁగాని-యతఁడాసపోతగుటచేవానిన్నే, జంపినా
ఁడ-నిదిగోవానిప్రేమకునాకన్నీరు- వానిభాగ్యమునకుసంతోషము-
వానిశౌర్యమునకుగౌరవము - వానియత్యైశకుమృత్యువు- దానుఁ
డుగానుండఁగోరునంత నీచుఁడెవఁడై ననిచటనున్నచోఁ బలుకనీవాని
నేనల్గించినాఁడను-రోమనుగానుండఁగోరనంతమూఁఖుఁడెవఁడై న
నిక్కడనున్నచోఁబలుకనీవానినేనల్గించినాడ - ఁదనదేశముఁబ్రేమిం
చనంతదుష్టెవఁడై ననిక్కడనున్నచోఁ బలుక నీవానినేనల్గించినాఁ
డను॥

23

గీ॥ .తగినజీవనంబ.తనిది-పదంపడి।

ఁ.గూడెనతనియందు .గుణములట్లు ।

..ప్రకృతిలేచిచెప్ప .వచ్చు మఱియులోక ।

.మునకునెల్ల యితఁడె.పురుషుఁడనుచు॥

24

ద్వి .పరువునాసిఁచుట.పాపమానేని।

..దురితాత్మకులలోనఁ.దొలివాఁడనేను॥

25

నీ॥ (తర్జుణి) .జౌరనాయన్న.నీ.కంపితివాతఁ-

నేఁ..బోరుతంత్రంబులు .నేరువుటకు।

.సారంబులేని ము.సలితసమున్-శక్తి

.హీనమానంగము-..వృద్ధదశకు।

ఁ.దగుకురిచీకినీ.తండ్రినిఁదెచ్చిన

26

Therefore, dear boy, mount on my swiftest horse,
And I'll direct thee how thou shalt escape
By sudden flight ; come, dally not, be gone.

John. Is my name Talbot ? and am I your son ?
And shall I fly ? o, If you love my mother,
Dishonour not her honourable name,
To make a bastard and a slave of me !

The world will say he is not Talbot's blood,
That basely fled when noble Talbot stood.

Tal. Fly, to revenge my death, if I be slain.

John. He that flies so will ne'er return again.

Tal. If we both stay, we both are sure to die.

John. Then let me stay, and, father, do you fly ;
Your loss is great ; so your regard should be ;
My worth unknown, no loss is known in me.
Upon my death the French can little boast ;
In yours they will, in you all hopes are lost.
Flight cannot stain the honour you have won ;
But mine it will, that no exploit have done.

You fled for vantage, every one will swear ;
But, if I bow, they'll say it was for fear.

There is no hope that ever I will stay,
If the first hour I shrink and run away.

Here on my knee I beg mortality,
Rather than life preserved with infamy.

Tal. Shall all thy mother's hopes lie in one tomb ?

John. Ay, rather than I'll shame my mother's womb.

Tal. Upon my blessing, I command thee go.

John. To fight I will, but not to fly the foe.

Tal. Part of thy father may be saved in thee.

John. No part of him but will be shame in me.

Tal. Thou never hadst reknown, nor canst not lose it.

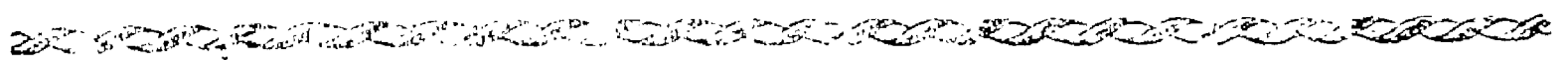
John. Yes, your renowned name ; shall flight abuse it ?

Tal. Thy father's charge shall clear thee from that
stain.

John. You cannot witness for me, being slain.

If death be so apparent, then both fly.

Tal. And leave my followers here to fight and die ?

.యప్పుడు నీయెడ. నతనిపేరు
 .ప్రస్మృతిబ్రతికెడు- యె.గాని-యక్కట
 గ్రహ.చార-మీ నైతివి. చావువిందు
 తప్పని ఘోరాప.దకు నశమైతివి-
 .కావుననాతండ్రి-శకువడిగల
 .నాగుట్టమెక్కుము- వేగనీవు
 బరు.గిడితప్పుకొనునట్లు.లేనునీకు
 -దారిజూపెద-రమ్ము- దబ్బన
 జుగు నే.యకు-పద (కొడ్డు) నీకొడ్డు.నా-తొలంగి
 .పోవుద నా-భల్లి-నీవునాతల్లిని
 .ప్రజేమింతువేని-యా. పెనుగలిగిన
 .పరువంతనున్నన్న. బానిసీడుగ-
 నుంచు.కొన్న దానికిబుట్టు.కొడుకుగాగ
 .జేసిపోగొట్టకు- చెల్ల నీవుండ-
 నేబాటిపోయిన- నెల్ల జగము
 -నీకుబుట్టగలేదు. నేనండ్రు (తండ్రి)
 పాటిపో- నేజంపబడినప్పు-నీవునుబగ !
 .బట్టుటకై-(కొడ్డు)యట్లు.పాటిపోయిన
 వాడు.తిరిగి రాడెప్పటి(త)-కిరువురమిట
 .నిలిచియుండినయెడ.నిశ్చయముగజత్తు.ము
 భయుల-(కొ)మైన న.న్నండనిమ్ము
 .మరియు-దండ్రీనీవు. తెరలు నీవట్ట
 మె.క్కు-వగాన-నీ నేమ. మనసరంబు
 .నేనెంతయు నివ్వు. లేనివాడను-నాదు
 .నాశంబున,న్గొటం.తయు.సులేను॥

My age was never tainted with such shame.

John. And shall my youth be guilty of such blame ?
No more can I be severed from your side,
Than can yourself yourself in twain divide.
Stay, go, do what you will, the like do I;
For live I will not, if my father die.

.పగవారలొకగొప్ప. పనిగనామరణంబు

.నూహింప-నీవీల్ల. నుబ్బుచుండ్రు|

.తొలఁగెడునన్ని యా. సలునుసీతోడ

నె-..పాటుట-నీవిది. వఱకుఁగొన్న|

.పేరునుఁబోఁగొట్ట. నేరదు-కాని-నే

.నిప్పటికేవీర..కృత్యమైన|

.సలుపమినాకది. తలవంపుఁదెచ్చెడుక-

.బొంచిపైఁబడుటకు నెంచిపాటి|

.తీవనినిజముగ. నెల్ల వారనుకొండ్రు-

.కాని-నేమఱలిన. కారణంబు|

.భయమనియందురు. స్పష్టంబుగా-

ఁదొలి. మాతె నేభయపడి. పాతినయెడ|

.మరియెన్నటికి నేను. దురముననిలఁబడు

.నాసయేలే-దప. ఖ్యాతితోడి|

.బ్రదుకుకంఁటెంజావు. నిదిగొమోఁకాల్బడి

.ప్రపాధికంతు(త) నీతల్లి. యాసలెల్ల|

.యొక్కసమాధిలో. నుండఁగవలయు

నా(కొ). యశానద్దియేమేలు-. నేనునాదు|

.నమ్మగభకంబునకవమానముం

బొన. గించుటకన్న(త)దీ. వించిసెలవొ|

.సంగినాఁడనొప్పుము(కొ). చనెదననికి

ఁగాని-పగతురనుండి నేఁ. బారనొల్ల|

(త). నీతండ్రయంశము. నీయెడఁదక్కెడు

(కొ). నతనిగుణంబున. న్నంటఁబోదు|

.కానిచిన్నతనంబె. కల్గెడు(త)నీకెన్న

ఁ. డైనలేదుప్రసిద్ధి-. దానినీవు|

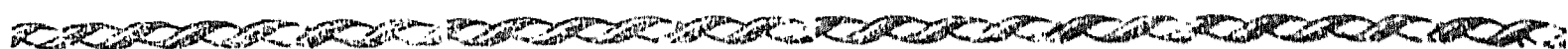
PART II

Act. III Sc. II.

What stronger breastplate than a heart untainted ?
Thrice is he arme ! that hath his quarrel just ;
And he but naked, though locked up in steel,
Whose conscience with injustice is corrupted.

.పోఁగొట్టుకొనలేవు(కొ). పొల్పారునా యెడ
 .విఖ్యాతమానీను. పేరు-దాని
 .ఁబాటిపోవుటకడు. న్దూతెడు(త)నీతండ్రి
 .మూజ్ఱఁగై కొంటనీకట్టి మచ్చు
 .దుడిచివై చెడు(కొ)నీవు. మడియింప
 .బడియది. తెలుపవు-చావంత. తెల్ల మైన
 .నిద్దటమున్నరు. గిడుదము(త)మఱియు-
 నా. వెంబడివారలు. పెఁసగి. పొలయ
 .విడిచెదనా-నాదు. పెద్దటికంబట్టి
 .నిందె నెన్నఁడుమచ్చఁ. బొంతలేదు
 (కొ). నాయకావనముమాత్ర. మా యెగ్గు
 నొందగఁ. దగునె-నిన్నీ విద్ద. టుగవిభాగ
 .మునుసలుప లేనిపోల్కి- నే. ను నెడపఁబడ
 .జాలనీప్రక్కనుండి- వే. యేల-యుండు
 .మరుగు-నీ వెట్లు సేయనే. నట్లొనరుతు
 .బ్రతుకనోపను నాతండ్రి. ప్రమందు నెడల॥

గీ॥ .తొమ్మకవచ మెడచ్చు. డెం. వమ్మకన్న
 .దగవునాయముకలవాఁడె. తగిన శక్తి
 .యాయుధనిగూఢుఁడయ్యుని. రాయుధుఁడగు
 . నెడఁదదుర్ని తిచ్చేఁజెపఁ. బడిన నాఁడు॥

Act. III. Sc. iii.

If I depart from thee, I cannot live;
 And in thy sight to die, what were it else
 But like a pleasant slumber in thy lap ?
 Here could I breathe my soul into the air;
 As mild and gentle as the cradle-babe,
 Dying with mother's dug between its lips;

28

Act. V. Sc. i.

It is great sin to swear unto a sin,
 But greater sin to keep a sinful oath.
 Who can be bound by any solemn vow
 To do a murderous deed, to rob a man,
 To force a spotless virgin's chastity,
 To reave the orphan of his patrimony,
 To wring the widow from her customed right,
 And have no other reason for this wrong,
 But that he was bound by a solemn oath ?

29

Sc. ii.

He that is truly dedicate to war
 Hath no self-love; nor he that loves himself
 Hath not essentially, but by circumstance,
 The name of valour.

30

చ॥ .నిను నెడఁబొసినంబ్రతుక. నేరను-నీయెడిలోన హా-గా।

.గునుకుటగాని-నీయెడుటఁ. గూలుటయెఁడగుటెట్లు-తల్లి-చ

.నొనఁబెదవిన్దదించి తెగు. పొత్తి టివిడ్డనిపోల్కి-నిచ్చటం!

.బెనఁగునమానినా, యనుకు. మెల్ల స గొడ్పునఁబొరఁజిమ్మనన్॥28

సీ॥ .ఓగు నేయుటకయి. యెట్లు పెట్టు కొనుట

.కడఁగీడు-మఱిదాని. కన్నఁజేటు।

.చెడునొట్టుపట్టితా. నడుచుట-యేఘోర

.సత్యంబుచేతనే. జనుఁడుబద్ధుఁ।

.డగు-జీవహింస, బి.టాచరించుటకును-

.మనుజుఁదోఁచుటకును-.మచ్చలేని।

.కన్నియంజెఱచుట. కై-తల్లి జండులు. లేని

పిల్లనిదాయ. మానుటకొఱ।

.కనదకున్వాడుకై ననా. యంబునుండె।

.బలిమి నెడయనాబిడనొడఁ. బచుకొటకును।

.మఱియుఁదాను, గేవలముప్ర. మాణనియతుఁ।

.డవుట-నీతప్పునచుక హేతు. వుఁగొనుటకు॥

క॥ అనికిన్సమకట్టినయా।

.యనకు న్నేదాత్మలాభ. మరయుగుణము-తా।

.దమఁబ్రేమించునతనికి॥

.జనదుపలు కెడప్పుశౌర్య. నామమునరిగా॥

PART III

Act V. Sc. IV.

wise men ne'er sit and wail their loss,
But cheerly seek how to redress their harms. 31

KING JOHN

Act. IV Sc. II

The wall is high ; and yet will I leap down
Good ground, be pitiful, and hurt me not !
There's few or none do know me ; if they did,
This ship boy's semblance hath disguised me quite.
I am afraid ; and yet I'll venture it.
If I get down, and do not break my limbs,
I'll find a thousand shifts to get away :
As good to die and go, as die and stay .
O me ! my uncle's spirit is in these stones.—
Heaven take my soul, and England keep my bones! 32

RICHARD II

Act. III. Sc. II.

Wise men ne'er wail their present woes,
But presently prevent the ways to wail. 33

గీ॥ .మధ్యకల్లునాహు. పొగలరెన్నఁడయినా
 .నూరకుండరుతమ. యోటమికయి
 .కాని-తమకునచ్చు. హనులసరిపుచ్చు
 .వెరపునల్ల సమున. వెదకుచుండు॥

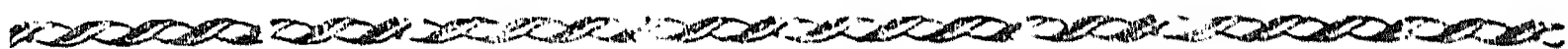
31

సీ॥ .కడుఁబొడవీగోడ. కాని-నేనుఁజేకెద-
 .మంచి నేల-కనిక. రించుము-మఱి
 .నన్న బాధించకు. నన్నెవ్వఁజేనియు. నెఱుంగ-
 రొకప్పువా. రెఱిగినయెడ
 .నెంతయుమాచెన. న్నిపిల్ల. యోడంగి
 .వంటివేషము-నాకు. భయము తోఁచె
 .నైనఁదెగించెద. నేనుఁగిందుంబొందు
 .నప్పుడునాదగు. ననయవములు
 .విఱుగకుండినయెడ. వేయియుపాయము
 .ల్లానియెడఁదప్పించు. కొనుటకేను
 .చచ్చి యుండుటకం టెనుఁజచ్చిచనుట
 .తక్కు-నెంతయుఁగానేర(ఉఱికి)-దక్క-టకట
 .తనరునీరాలనాపిస. తండ్రిగుణము
 .పొందునా. యాత్మదేవ. నె.మ్ములను. నీమ॥

32

ద్వీ॥ .జానులు. కుందరు. జరిగినపనికి
 .గాని-యడైదరు. వ. గపుత్రోవ. లొకట॥

33

Sc. iv.

Go, bind thou up yond dangling apricocks,
Which, like unruly children, make their sire
Stoop with oppression of their prodigal weight;
Give some supportance to the bending twigs.—
Go thou, and like an executioner
Cut off the heads of too-fast-growing sprays,
That look too lofty in our commonwealth
All must be even in our Government.—
You thus employed, I will go root away
The noisome weeds, that without profit suck
The soil's fertility from wholesome flowers.

34

LOVES LABOUR'S LOST

Act. I. Sc. I.

Let fame, that all hunt after in their lives,
Live registered upon our brazen tombs,
And then grace us in the disgrace of death;
When, spite of cormorant devouring Time,
The endeavour of this present breath may buy
That honour which shall bate his scythe's keen edge,
And make us heirs of all eternity.

35

నీ॥ ఆపండ్ల చెట్టు వే.లాడుచున్నది వానిఁ
 .గట్టు పొమ్మా-యది కడుదమ,యమి
 .తనృయభరమునఁ.దమతండ్రిఁ గుంగించి
 .పొంగించుపోకిరి.బాడుతలవలె
 .జూపట్టు.నేలైడు.చునకలకున్దొంత
 .సాయమిమ్మా-నునప్ర.జాప్రభుత్వ
 .మునమేటి,యాన్నత్య.మునఁదోచు
 చతివేగఁ.బెరుఁగుకొమ్మకొనఁ.నలుకు-వెల్లు
 .నూంతకునిభంగి.మనరాజ్య.మందుసరిగ
 .నొనరవలయు సంతయు-సేవి.టుండ-నేను
 .మంచిపూలకుఁగానీక.మంటిచేవ
 .నొప్పి,రిత్ర మో చెడుకల్పు-ఁ.బెఱికివైతు॥

34

నీ॥ .తగుజీవితంబులం.దగిలి యెల్లరును
 .వెం.బడెడుకీర్తిమన,యి.త్తడిసమాధి
 .పైనిశాసనముగా.ప్రవాయబడఁగ
 నిండు-.మరణమునకు నన.మానకరము
 .గామనలనదియు.గారవించగనిండు-
 .తరువాత-నప్పుడెం.తయును,సర్వ
 .భక్షకత్వంబునఁ.బ్రబలు,కాలునికి
 .దా.నిప్పటియూపిరి,యొదిరి-వాని
 .వాడికొడవలిమొనమొద్దు.వఱచిమనల
 .ననురపదవికి నెల్లదా.యాదులుగను
 .వెండియు నేయఁజాలిన.పెద్దవేడు
 .నంతయున్దొను నట్లుప్ర.యత్నపడుడు॥

35

MACBETH.

Act. I. Sc. VII.

I dare do all that may become a man ;
Who dares do more is none 36

MEASURE FOR MEASURE

Act II Sc. II

Not the king's crown, nor the deputed sword,
The marshal's truncheon, nor the judge's robe,
Become them with one half so good a grace
As mercy does. 37

Sc. iv.

'T were as good

To pardon him that hath from nature stolen
A man already made, as to remit
Their saucy sweetness that do coin Heaven's image
In stamps that are forbid: 't is all as easy
Falsely to take away a life true made,
As to put metal in restrained means,
To make a false one. 38

Better it were, a brother died at once,
Than that a sister, by redeeming him,
Should die for ever. 39

Ignomy in ransom, and free pardon,
Are of two houses : lawful mercy
Is nothing akin to foul redemption. 40

ద్వి|| .నరునకహామగునంతటనుఁ దెగింతఁ

.మఱిచేయఁజనువాఁడఁ నునుజుఁడుకాఁడు||

36

ఉ|| .కాదునృపాలునూళియనుఁ .గాదధికారికిఁగల్గు కత్తియున్|

.గాదు,చమూనియంతృగద .కాదుసభాపతిమేటియంగియున్|

.గాదరవీసమైనదయ. కై నడిశ్రేష్ఠ,నిభూషణంబు .పే|

రేడినగొప్పవారియొడ.నింపుతలిచెడు,చిహ్నమైదియున్||

37

చ|| .మనుజునిఁజంపుమానవుని.మన్నననేత .నిషిద్ధమైన,యో|

.నినలమి,సంతతిన్గనిన.నీచునిసై చుటయున్సమంబు .జీ|

.వనమునుజాలిమాలియొడ .బాపుట .కూడనిచోటఁదప్పగా|

.దనయులఁగాంచఁబూనితన,ద్రవ్యమునుంచుటతుచ్చవృత్తిమా||

38

ద్వి|| .ఒకట,నీల్లుటమేలు .సోదరుఁడాత|

.నికయి,సోకరియొప్పు .నీల్లుటకన్న |

39

గీ|| .చెఱవదల్చుటకొఱకుఁదె.చ్చికొనునింద|

మఱి,యుదారసహన,మిరు.నున్నులఁదగు|

.కానివిడుదలకున్నాయ.మైనక్షమకు|

.గలుగఁబోవదుసంబంధ.ము,లవమైన||

40

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM
Act. V. Sc. I.

Never anything can be amiss
 When simpleness and duty tender it. 41

MUCH ADO ABOUT NOTHING.*Act. II. Sc. I.*

Friendship is constant in all other things
 Save in the office and affairs of love :
 Therefore, all hearts in love use their own tongues ;
 Let every eye negotiate for itself,
 And trust no agent ; for beauty is a witch ;
 Against whose charms faith melteth into blood. 42

Sc. iii.

Happy are they that hear their detractions, and can
 put them to mending. 43

Act. III. Sc. ii.

He hath a heart as sound as a bell, and his tongue is
 the clapper, for what his heart thinks, his tongue
 speaks. 44

OTHELLO*Act. IV. Sc. II.*

And his unkindness may defeat my life,
 But never taint my love. 45

PERICLES.*Act. II. Sc. III.*

Contend not, sir ; for we are gentlemen
 That neither in our hearts nor outward eyes
 E nvy the great, nor do the low despise, 46

ద్వి॥ .నరశత,విధియును.సాయమానేని|

.బొరవోనజాలదె,ప్పడునెద్దయైన॥

41

చ॥ .వలపునఁదప్పమైత్రి,పెర.వస్తులనన్నిటనుండునిల్కడన్|

.వలచినయెల్లఁజెందములు.వాడుటమేల్దమనోళ్లఁగావునన్|

.దెలుపుతఁదన్ను.ఁగూర్చిప్రతి.దృష్టితనంతటనమ్మకన్యనిన్|

.బొలపొకమంత్రకాఁడతని.బూమేలనెమ్మికరంగుమల్లగాన్॥ 42

వ॥ తమనిండెలందాము వినివానిం దప్పించుకొనఁగలవారు ధన్యులు॥43

వ॥ వానికిగంటనలె సరియైన హృదయమున్నది-కానినాల్కే వానినా

ల్క-యేలయన-వానిఁజెందము తలంచునది వానినాల్క చెప్పివేయును॥ 44

ద్వి॥ .వానినిర్దయతీయ.వచ్చు నా,యునుట|

.కాని-నాప్రేమ,న.గడుపర్చలేదు॥

45

గీ॥ .అయ్యకలహింపఁబోకు-మే.మనఁగ-మేము|

.తగుమనుసులము-మాదుహృదయములందు|

.ఁగాని-మాయాకృతులఁగాని-ఘనుల,కీర్త్య|

.పడ,మలంతుల నవమాన.పర్చ మెపుడు॥

46

ROMEO AND JULIET.

Act. V. Sc. III.

Yea, noise ?—then I'll be brief.—O happy dagger !
 This is thy sheath : (*stabs herself*) there rust and let
 me die. 47

TEMPEST.

Act. IV. Sc. I.

the murkiest den,

The most oppurtune place, the strong'st suggestion
 Our worser Genius can, 'shall never melt
 Mine honour into lust, to take away
 The edge of that days' celebration,
 When I shall think, or Phoebus' steeds are foundered,
 Or night kept chained below. 48

TIMON OF ATHENS

Act. I Sc. I.

When we for recompense have praised the vile,
 It stains the glory in that happy verse,
 Which aptly sings the good. 49

Sc. ii.

'T is pity bounty had not eyes behind,
 That man might ne'er be wretched for his mind. 50

ద్వి॥ సరియె-చప్పడ-యెన, సంక్షిప్తనౌదు।
 ..గరము-నోహళో సుఖం. కరమగు, సురియ।
 ..యిద్దిసీయెర- (పొడుచుకొని) సీవు. నిట్రెదుప్పవట్టు।
 ..తద్దయు-నన్ను, నం. తముఁజెందనిమ్ము॥

47

తరువోజ॥

..కటికిచీకటిగుహ-..కడుసమయోచి. త
 మగుతాపున్-జెడు. దయ్యముసిగొలు।
 ..పుటయ-నాదగుధైర్య. మున్నచ్చు.
 ..కామ. ముగఁగరఁగింపనె. ప్పడయినదగదు।
 ..స్ఫుటముగానాటి. వి. శ్రుతిమేరపొల్ల. పుచ్చుట
 కేనెప్పు. ప్రపొద్దు గుఱ్ఱములు॥
 ..పటిసుఁ, దొఱఁగికుంటు. వడుట-..రేక్రిందు
 ..బంధింపఁబడియూఁపఁ. బడుటదలంతు॥

48

కం॥ మనముబహుమతికొఱకుదు।

..రజనముల, సంస్తవమునల్పు. సమయంబునస।
 జనులఁదగునట్లు కీర్తిం।
 ..చిన, సుశ్లోకమునమచ్చు. జేసెడునధియు॥

49

ద్వి॥ వెనుకచూపకట, యీ. వికిలే-దదున్న।
 ..దన, వదాన్యతకుఁగుం. దఁచుమానవుండు॥

50

Act. III. Sc. v.

You cannot make gross sins look clear :
To revenge is no valour, but to bear 51

TITUS ANDRONICUS*Act. I Sc. I*

Sweet mercy is nobility's true badge. 52

Of noble minds is honourable meed. 53
thanks to men

Act. III. Sc. i.

That ever death should let life bear his name,
Where life hath no more interest but to breathe ! 54

Act. V. Sc. iii.

Friends should associate friends in grief and woe 55

TROILUS AND CRESSIDA*Ac. I Sc. II.*

Do you know what a man is ? Is not birth, beauty,
good shape, discourse, manhood, learning, gentleness,
virtue, youth, liberality, and so forth, the spice and
salt, that season a man ? 56

గీ॥ .అచ్చదోసములన్నీపు.మచ్చలేక।

..తొంచునట్లు సలుపసమ.ధృఢవృకావు।

..ఎప్పుడయిన.నిక్కపు.నుగటి.మిపగఁదీర్చు।

..కొనుటకానేరదుసహించు.కొంటగాని॥

51

ద్వి॥.గొప్పతనంబున.కున్దగుగుర్తు।

..కప్పెన-హాయిని.చ్చెడుదమారసము॥

52

ద్వి॥.ఘనమైనమనసులు.గల్గువారలకుఁ।

..బ్రాణతులుపరువై న.బహుమానమగును॥

53

ద్వి॥ఊపిరితీయుటే.యొకపనియైన॥

..బావురే -చావేల.బ్రతుకనరాదు॥

54

ద్వి॥.హితులు,పరస్పత..మోనయంగవలయు।

..సతతమాపదయందు,సంపదపట్ల॥

55

వ॥ మనుష్యుఁడన నేమోసోవెఱుఁగుదువా-పుట్టువు-సౌందర్యము-మఱి

యాకృతి-సంభాషణము-నుగతనము-చదువు-సాధుత్వము - యో

గ్యత-యావనము-దాతృత్వము-మొదలగు నెల్లగుణములు పురు

షునకుఁజవిపుట్టించు శుభాభివృద్ధియునుపన్ను.

56

Act. II Sc. ii.

(1) The wound of peace is surety,
 Surety secure; but modest doubt is called
 The beacon of the wise, the tent that searches
 To the bottom of the worst.

(2) to be wise and love
 Exceeds man's might; that dwells will Gods above 57

Act. V. Sc. iii.

Life every man holds dear ; but the brave man
 Holds honour far more precious—dear than life.— 58

Let's leave the hermit pity with our mothers,
 And when we have our armours buckled on,
 The venom'd vengeance ride upon our swords :
 Spur them to ruthless work, rein them from ruth. 59

TWELFTH NIGHT*Act. III Sc. VI*

(1) In nature there's no blemish but the mind ;
 None can be called deformed but the unkind :
 Virtue is beauty; but the beauteous-evil
 Are empty trunks, o'erflourished by the devil.

గీ॥ .ఎంతయక శంకలేకుంట.యెడమఁదెచ్చు|
 .నాస్తనంబుగ నెల్లపు.పరిమితమగు|
 .సంశయంబు తములకు,లాం.ఛనము-కీడు|
 .లయెడనడుగంటఁజొచ్చువ.త్రియనఁబడును॥

(1)

క॥ ఎఱుకఁగలిగియుండుటయక|

.మఱినలపుంజూపుటయును.మనిసికశక్యం|
 బరయనటువంటిశక్తియ|
 .మరుచుండుడుఁబై నెలయు.న.మరులకు నెల్లన్॥

(2) 57

ద్వి॥ .బ్రతుకుప్రియంబగు.బ్రతిమనుష్యునకు|
 .బ్రతుకుకంటెఁ బ్రియంబు.పరువుశూరునకు॥

58

గీ॥ .ఋషిదయన్మనతల్లుల.యెడనిడుదము|
 .మనముకవచంబులన్దొడ్డు.కొనినయపుడు|
 .మన,యసులకెక్కనీ,విష.మత్సరంబు|
 .క్రూరకృత్యంబులకుఁబురి.కొల్పుదమవి|
 .వెండియుండెప్పదముకృప.నుండినాని॥

59

గీ॥ .మనసుకంటెఁబ్రకృతియందు.మచ్చలేదు|
 .క్రూరుఁడొక్కఁడుతప్పఁగు.కూపిలేడు|
 .సుగుణమందముకాని-సో.యగపుదుష్టు|
 .వన్నె,దయ్యంబునంగాంచు.వట్టిమొద్దు॥

(1)

TWO GENTLEMEN OF VERONA *Act. II. Sc. VII.*

(2) His words are bonds, his oaths are oracles ;
 His love sincere, his thoughts immaculate ;
 His tears pure messengers sent from his heart ;
 His heart as far from fraud as heaven from earth. 60

WINTER'S TALE

Act. I Sc. I.

't is safer to
 Avoid what's grown than question how 't is born. 61

Act. IV. Sc. iii.

If I might die within this hour, I have lived
 To die when I desire. 62

VENUS AND ADONIS.

By law of nature thou art bound to breed,
 That thine may live, when thou thyself art dead ;
 And so in spite of death thou dost survive,
 In that thy likeness still is left alive. 63

They that thrive well take counsel of their friends. 64

ఉ॥ .తాతని, నుళ్ళొడంబడిక- .లాతనియొట్టులు దేవనాక్కుతా।
 .నాతనిప్రేమినిమ్మ-పట- .మా-తనియ- .హా-కల్మషంబుతా।
 .నాతనిమానసప్రచలి- .తామలమాతలువాని, యస్ర-తా
 .నాతని, యాత్మవంచనకు- .నా-దవు- .స్వస్థమాభూట-కంబలెకా॥ (2) 60

ద్వి॥ . ముదిరినదానిఁద- .ప్యకొనుటమంచి
 .యదియొట్టుపుట్టెనం- .చడుగుటకన్న॥

61

ద్వి॥ . నేనీక్షణంబున- .సీలెదనేని
 నేనుఁగోరినపుడు- .నేజావనుంటి॥

62

గీ॥ .సహజధర్మంబు నన్నీవు- .సంతతిఁగన।
 .వలయు-నీబిడ్డలుందీవు- .ఫలయునపుడు।
 .అటులఁగావున-నీవీల్గి- .యైనబ్రతికి।
 .యున్నవాఁడవె నీపోల్కి- .యుండుఁగాన॥

63

ద్వి॥ .చెలికాండ్రమాట లఁజేకొనుచుండ్రు।
 .చెలఁగిమిక్కిలి- .వృద్ధి- .చెందెడువారు॥

64

To see his face, the lion walk'd along
Behind some hedge, because he would not fear him;
To recreate himself when he hath sung,
The tiger would be tame, and gently hear him
If he had spoke, the wolf would leave his prey,
And never fright the silly lamb that day. 65

RAPE OF LUCRECE

Princes are the glass, the school, the book,
Where subjects' eyes do learn, do read, do look. 66

He shall not boast, who did thy stock pollute,
That thou art doting father of his fruit.
Nor shall he smile at thee in secret thought,
Nor laugh with his companions at thy state ;
But thou shalt know thy interest was not bought
Basely with gold, but stol'n from forth thy gate.
For me, I am the mistress of my fate,
And with my trespass never will dispense,
Till life to death acquit my forc'd offence. 67

తే॥ .తనుఁజూచిజంకఁడ.తఁడుగాన-

నతని. మొగముఁగన్గొనుటకుఁ.బొదవెన్క-సింగి

.మనుషువఁతోచ్చెను-ఁ.బులినుచ్చి-వడి

.యూలింతుమెల్లన.నాతఁడు.రపణ

.మనఁబెడినప్పుడు-..మొససియతండు

.పలికినఁడన.యెర.స్వడిలితోఁజేలు

..నెనరు.మొజడిపంప.నేరదుమతియు

..వెంగలిగొట్టియ.పిల్లనాప్రొద్దు॥

65

ద్వి॥ ..భూమిప్రభువులవద్ద .ముం.బొత్తముబడి

.గా-..మొగిల్లబజచూడఁ .గఱవఁగఁజదువ॥

66

నీ॥ .నీడగునంతలిన్ .జెఱచినవాఁడు

తా..బడసినవానికి.భ్రాంతితోడ

..చండ్రుగానీవుంటఁ.దలఁచియెంతయు

పిఱ్ఱ.పింగఁగూడదు-తన.లోఁగడపని

..దలపోసినిఁజూచి ..యెలనగవుంజూపఁ

.జనదు-..వెండియఁదన.జట్టుతోడ

.నీయన్ని-గూరిచి..నెగడిహాస్యమునేయ

.వలదునీయూన్దిదొం.గిలఁబడియెను

..గాని-కొనఁబడలేదుబం.గారుతోడ

..హీనముగ-నింకనాగతి.కేనుఁబోదు

..నిష్కృతిసోనర్పనొల్లనా.నేరమునకు

..జూపునట్టిబల్మిసే.నల్పు.నెగ్గు॥

67

My honour I'll bequeath unto the knife
That wonnds my body so dishonoured.
'T is honour to deprive dishonour'd life;
The one will live, the other being dead:
So of shame's ashes shall my fame be bred;
For in my death I murder shameful scorn:
My shame so dead, mine honour is new-born.

Dear lord of that dear jewel I have lost,
What legacy shall I bequeath to thee ?
My resolution, love shall be thy boast,
By whose example thou reveng'd may'st be.
How Tarquin must be used, read it in me :
Myself, thy friend, will kill myself, thy foe,
And for my sake serve thou false Tarquin so. 68

O ! teach me how to make mine own excuse,
Or, at the least, this refuge let me find :
Though my gross blood be stain'd with this abuse,
Immaculate and spotless is my mind ; 69

సీ॥ . సురియకునాదగు. పరువప్పగించెద

. బవిసియట్లు డ్చగా. బడిననాదు।

. నుయ నదిచెఱచును. మర్యాదదొఱగిన

. బ్రతుకుఁ బాయుటగౌర. వంబు. నొకటి।

. మనెఁడుఁదక్కి. నయది. మడియగ. గావున

. బొలివోవునాసిగ్గు. బుగ్గివలన।

. నేపారునాదుపే. రేలన. నాచావు

. నందునాతలవంపు. మృందఁజేతు।

. నానిందెయట్లు. ణగినంత నాగొప్ప

. క్రొత్తపుట్టువుపొంది. కొమరుమిగులు।

. నేనుబోగొట్టుకొ. నినమానికము

. నేలు. వాడ. నీకేమాస్తి. వదలుదాన।

. నానిశ్చయము. ప్రేమ. నలువందు

. నీగర్వ. హేతువు. దానికి. నీవుగుర్తు।

. గాఁబగసాధింప. గవలయునెట్టులా

. యధమునిపనిపట్టు. విధమునెల్ల।

. నీవునాయందుఁజదువునే. నీకు. జెలిని।

. నీదు. పగయైన. నన్ను. నెదను. మఱియు।

. నీవునాకెగ్గు. సలిపిన. నీచునటుల।

. ద్వరగనాకయి. పరిమార్చ. వలయుఁజుమ్ము॥

68

సీ॥ . అయ్యయో నేరువు. మానాకునా. సాకు

. నెటుచెప్పవలయునో. యేను. లేక।

. తుదకునీ. తన్ని. బొం. దెదనునాకీ

. నిందె. మైవట్టి నెత్తురు. మచ్చపడియె।

That was not forc'd; that never was inclin'd.
To accessory yieldings, but still pure
Doth in her poison'd closet yet endure

८. గాని-నామదికించు. కై నదోసము

కాన. రా-దదిబల్మిప. చ్చబడలేది

८. కింతి-మేకా-కద్ది. మొన్నటికింజెడ్డ

. తనముతోడగునొప్ప. నలకుజోగు

. పనికిమాలినయలనా. పడుటలేదు

. మఱియు-నయ్యది. ప్పటి. నఱకొకింత

. యునుమకిలసంటక-నిసంబు. నెనయతనదు

.. నలవునందోవుతోడ-త. నిలిచియుండె॥

కాళిదాస కవితావిశేషాః॥

వీరరసః॥

రఘువంశే సర్గకా : 1 శ్లోక : 21 ॥

జుగోపాత్మానమత్రస్తోభేజేధర్మమనాతురః।
అగృధ్ను రాదధేసోఽర్థ మసక్తస్సుఖమన్వభూత్ ॥

1

శ్లోక : 22 ॥

జ్ఞానేమానంక్షమాశక్తౌ త్యాగేష్లాఘావిపర్యయః।
గుణాగుణానుబద్ధిత్వా తస్యస్ప్రసవాభవ ॥

2

స ॥ 8 శ్లో ॥ 31

బలమార్తభయోపశాంతయే।
విదుషాంసత్కృతయేబహుశుతమ్।
వసుతస్యవిభోర్నకేవలం,
గుణవత్ప్రపిపరప్రయోజనా ॥

3

స ॥ 9 శ్లో ॥ 7

సమృగతూభిరతిర్నదురోదరం।
నచశశ్రిపతిమాభరణమ్మధు।
తముదమాయనవానవయావనా ।
ప్రియతమాయతమానమఫాహరత్ ॥

4

కాళిదాసుని కయితయందలి సాగసులు

బీరము

గీ॥ .పంకతన, మేదితన్నుఁగా. పాడుకొనియెఁ
 .,ఁ బెనులుఁదనులక పున్నెముం. దెచ్చికొనియెఁ
 .సొమ్ముఁ, బసినాతిగాకపు. చ్చుకొనెనతఁడు
 .,కుడిచె నెంతయుహాయి. త. గులములేక॥

1

గీ॥ . తెలివియంఘాఠకుండుట., బలిమినోరు
 . పాతనికి, సీవియెడఁగొని. యాడుకొనమి
 ., దొడ్డ, గొనములొండొంటికిఁ. దోడుపొంది
 . పాలుపుమీ తెడుఁదనతోడఁ. బుట్టులట్లు॥

2

గీ॥ . ఇడుమలన్నుడువారల. జడుపెడవగఁ
 ., గడిమి., చదువర్లమన్నింపఁ ., గడిదివిదై
 . పుడమి తేనికిఁగల్గిన. యె, డమిగాక
 . గొనములున్నాడనొరులమే. లునకుఁదగియె॥

3

గీ॥ . మివులఁ, బెంపుకొఱకుఁ ., దివిరెడునాతని
 . వేటగాని. జూజ. మాటగాని
 ., జాబిలిపతిమనగ. సారాయియున్నాని
 . లాగలేదు, ముద్దు. లాఁడిగాని॥

4

శ్లో॥ 8

నకృపణాప్రభవత్యపివాసవే।
 నవితథాపరిహాసకథాస్వపి।
 నచసపత్నజనేష్వపితేనవా।
 గపరుషాపరుషాక్షరమీరితా ॥

స ॥ 14 శ్లో॥ 35

నిశ్చిత్త్యచానన్యనివృత్తివాచ్యం।
 త్యాగేనపత్న్యాః పరిమాష్టమైచ్ఛత్।
 అపిన్యదేహాత్కిముతేన్ద్రియార్థా।
 ద్యశోధనానాంహియశోగతియః॥

స ॥ 16 శ్లో॥ 8

కాత్యంశుభేకస్యపరిగ్రహోవా।
 కింవామదభ్యాగమకారణంతే।
 ఆచక్షుమత్వావశినాంరఘూణాం।
 మనఃపరప్రీతిముక్తప్రవృత్తి ॥

స 17 శ్లో॥ 43

వయోరూపవిభూతినామేకైకమృదకారణమ్।
 తానితస్మిన్సమస్తానినతస్యోత్సిషిచేమనః॥

శ్లో॥ 47

కాతర్యం కేవలాసీతిః శౌర్యం శ్వాపదచేష్టితమ్।
 అతస్స్థిద్ధిం సమేతాభ్యా ముభాభ్యా మన్వియేషసః॥

గీ॥ ..వేల్పు తేనికై న. వె ల్తిమాటాడఁబోఁ|
 .డనఁడునవ్వులాట. కై నఁగల్గ|
 .నలుకఁదొఱగినట్టి.యతఁడు.పగఱనైనఁ|
 ..బరుసమైన. వ్రాఁయి. బలుకఁజనఁడు॥

5

గీ॥ ..మూఱు. వెరవునమళ్ళని. మాట-నాలి|
 .విడచుట.న్నిచ్చయంబుగఁ.దుడవఁగోరె|
 ..బొగమూల. తెప్ప నేటికి-..బొంపకన్న|
 .ఁజే.మనా.మున్న వారికి. పెంపెమే.లు॥

6

గీ॥ .ఎవ తెవీవు. చెలువ-..యెవనికి.ల్లాలవు|
 .నా'యెదుటికివచ్చి.న.కతమేమి|
 ..యడఁచునఁగల.రగుల..యెడ-పెడమొగమిడుఁ|
 ..బెఱపడఁతులదని-..యెఱిగి.నచువు॥

7

గీ॥ .పడుచుఁదనము-సొగసు-..నొడమియు-వీనిలోఁ|
 ..బొగరిజనొకొకటియె.య-..గతంబు|
 .అన్ని కూడుకొనియ. వాల్సయందుం డెఁ|
 గాని-..త్రుళ్ళిపడచు. నాని.యెడఁద॥

8

గీ॥ .పరగునొక్క.తగవు..పందతనమ్ముగఁ|
 ..బొనఁగునొకమ.గఁటిమి.పులినడఁతగఁ|
 .గనుకనరిగఁగూడు. కొనినయా రెండిఁటి|
 ..బెడఁగుకల్పినశఁశు. వెదకికొనియె॥

9

కుమారసంభవే

స || 2 శ్లో || 55

విషవృక్షోఽపి సంవర్ధ్య | స్వయం ఛేత్తుమ సాంప్రతమ్ ||

10

స || 10 శ్లో || 23

అమీషాం సురసంఘానాం | త్వమేకోఽర్థసమర్థనే |
విపత్తిరపి సంశ్లాఘ్యో | పకారవ్రతినోఽనల ||

11

మేఘసందేశే

స || 1 శ్లో || 6

యాచామోఘా వరమధిగుణే నాథమేలబ్ధకామా ||

12

శ్లో || 57

ఆపన్నార్తి ప్రశమనఫలాస్సం పదోఽహ్యుత్తమానామ్ ||

13

విక్రమోర్వశీయే ||

స్వార్థాత్సతాం గురుతరా ప్రణయిక్రియోవ ||

14

శాకుంతలే ||

అనంశయం క్షతపరిగ్రహక్షమా!
యదార్యమస్యా మభిలాషిమేమనః |
సతాంహిసంజేహ పదేషువస్తుషు |

ప్రమాణ మంతఃకరణ ప్రవృత్తయః ||

15

ద్వి॥ .మునుఁదాను పెంచిన.ముసిఁడిచెట్టెనఁ|
 .దనచేతనఁజూట..దమ్ముముకాదు॥

10

క॥ ఈవేల్పుమొనలకగ్గి|
 .నీవొకడవెక,ర్జములను..నెరపె-దొరులమేల్|
 గావించు,నోముగలిగిన|
 .యూవారలయిడుమయుఁగొని.యూడంబడెడున్॥

11

ద్వి॥ .తగువానియందు,వి.తయగుట,నయమ|
 .డుగుట,నదునెడమే.ల్పొందుటకన్న॥

12

ద్వి॥ .ఇడుమఁబడినవారి..యేఁపుమొనుపుట|
 .కడుమంచివారల..కలుముల,పంట॥

13

ద్వి॥ .ఒరులకుమేలునే.యటమంచివారి|
 .కరయఁగఁదమపని.కంఠెనుమేలు॥

14

గీ॥ ..అరవరికలేదురాచయా..గుటకుఁదగు|
 .నీవెఁదొడనాదమునితగు.తెనయఁగాన|
 .నందియింబున్నతావు..సాదులకెద|
 ..పోకడలా,దినుసులఁగూర్చి..సాకిరికద|

భవతియః పౌరవేణ రాజ్ఞాధర్మాధికా రేనియుక్తః సోఽహమూ॥
శ్రమిణామవిఘ్నక్రియోపలం భాయధర్మారణ్యమిదమాంయాతః ॥ 16

అస్మాన్నాథు విచింత్యసంయ మధనానుచ్ఛేఃకులంచాత్మనః।
త్వయ్యస్యాః కథసుప్యభాంధవ కృతాంన్నేహ ప్రవృత్తిం చ తాన్।
సామాన్యప్రతిపత్తి పూర్వకమియం దా రేషుదృశ్యోత్తరయా।
భాగ్యాయత్తమతఃపరంనఖిలు తద్వాచ్యం వధూబంధుభిః॥ 17

శుశ్రూషస్వగురూ కురుప్రియ సఖివృత్తిః సపత్నీజనే।
భర్తుర్విప్రకృతాసిరోషణ తయామాన్మ ప్రతీపంగమః।
భూయిష్ఠంభవదక్షిణాపరిజనే భాగ్యేష్వసుత్సేకినీ।
యాంత్యేవంగృహీణీపదంయున తయోపామాః కులస్యాధయః ॥ 18

అగ్ధోహి కన్యాపరకీయపవ।
తామద్యసంప్రేష్యపరిగ్రహీతుః।
జాతౌమమాయంవిశదః ప్రకానుం।
ప్రత్యర్పితన్యాసఇవాంతరాత్మా॥ 19

వ॥ ఎనఁడుతేనిచేదగవేల, నేమింపఁబడియెనోయట్టి నేను, బదపసుల
కడ్లుదొలఁగింపసి, పున్న పుంగాన, కే తెంచినాడను॥

16

త॥ .శడు, వబమేసొమ్ము. గానున్న మమ్ముఁ
.బదపడిసిగొప్ప, వంగడం-బీపె
.తొడరితనంలసి, తోడుతనెల్ల
.సలిసినయగావొందు, జూడఁదలంచి
.శడగియాండ్రిస్సరి, గారాబుతోడఁ
.జూడఁబడునదియి, జోటిసిచేత
.నుడువఁదగినది, బం.దుగులచే
దోచ. దెద్ది, బాగెంబున. కింకలోబడునొ॥

17

త॥ .కొలువు పెద్దల-బొత్తు. గొను మెల్లతలుల
.నేరుపుతోడుత. న్నిదు, సనతుల
.నలుపకునుడ్ల, బ. సడ్లగాజూడఁ
.బడియఁ బెనిమిటికి. బలు, కిన్క చేత
.మెలఁగుము, మోమోట. మిన్న, లంగంబు. పట్ల-
మిక్కిలిత్రుల్కి. పడకు, బాగెముల
.వెలఁదులిల్లాండ్రని. పించుకొందిట్లు-
.కొలమునకుం, జెడు. గొట్లు, తెవుల్లు॥

18

గీ॥ .చెల్లడిగనఁగన్నె, పెరవానిసొమ్మెగా
.యాపెనుగనిచెంత. కంపి-యిపుడు
.డాచఁ బెట్టిపట్టి, డబ్బప్పగించిన
.యట్లునా, యెడంద. హాయిజెందె॥

19

న్వసుఖనిరభిలాషః ఖిద్య నేలోక హేతోః |
 ప్రతిదినమథ వాతే నృత్తి రేవంవిధై వ |
 అనుభవతిహిమూర్ఖా పాదపస్త్రీవ్రముష్ణం |
 శమయతిపరితాపం ఛాయయాసంశ్రితానామ్ ||

20

వ్యసదేశమావిలయితుం |
 కిమిహ సేజనమిమంచ పాతయితుమ్ |
 కూలంకషేవసింధుః |
 ప్రసన్నమం భ్రాతృదుహంచ ||

21

కుముదాన్యేవశ శాంక |
 స్సవితా బోధయతిపంకజాన్యేవ |
 వశినాం హిపరపరిగ్రహ |
 సంశ్లేష పరాఙ్ముఖీవృత్తిః ||

22

గీ॥ .జగముఁగూర్చినీదు..సుగములఁగోరక
 .,పొగలె_దిట్టినడఁత.పోలునీకు।
 .చెట్టుచుటుకుఁటెండ.సిరముచేఁగఁడిచెడు।
 .నీడఁగ్రిందివారి.వేఁడిఁబాపు।

20

గీ॥ .పేర్గలంచ_వీనింబడ.వేయటకయి।
 .యేలఁదలఁచెదవిట్టులో..యిగురుఁబోడి।
 .యొడ్డులన్దడుఁగొఱకుచు.నున్నయేఱు।
 .మంచిసీటిన్మఱియఁ.దరి..ప్రమాఁకుమాడ్కి॥

21

గీ॥ .,వేలుపులబువ్వ.తోవలనే- .,వేడివేల్పు।
 .తప్పకెప్పుడుమేల్కొల్పుఁ .,దామరలనె।
 .తమకులోఁకువయా.నెడఁదఁగలవారి।
 .నడఁత_యొరునాలికింబెట్టుఁ.బెడ మొగంబు॥

22

GENTLENESS

ANTONY & CLEOPATRA*Act III Sc. XI*

yet he that can endure
To follow with allegiance a fall'n lord,
Does conquer him that did his master conquer,
And earns a place i' the story. 1

AS YOU LIKE IT*Act II Sc. I.*

Now, my co-mates, and brothers in exile,
Hath not old custom made this life more sweet
Than that of painted pomp? Are not these woods
More free from peril than the envious court?
Here feel we but the penalty of Adam,
The season's difference; as the icy fang,
And churlish chiding of the winter's wind,
Which when it bites and blows upon my body,
Even till I shrink with cold, I smile, and say,
This is no flattery: these are counsellors
That feelingly persuade me what I am.
Sweet are the uses of adversity,
Which, like the toad, ugly and venomous,

శాంతరసము

గీ॥ .పతితుఁడైన ప్రభువును, వి. శ్వాసము, మెయి
 .ననుసరింప, నోర్వఁగలిగి. నట్టివాఁడు
 .గెలుచుఁడన, యజమానుని. గెల్పువాని
 మఱియు నార్జించు నొకచోటు, చరితమందు.

శీసమాలిక॥ .ఇప్పుడు - నాదు, వి. హితులార-
 మఱిస్వదే. శభ్రమ్మలా తోడి. జనములారా
 .పాతపరిచయమి. బ్రతుకును-
 మిక్కిలి. వర్ణింపఁబడినదం. భంబుకన్న
 .హాయిగాఁజేయలే. దా-
 యియడవులోర్పు. లేనట్టియా రాజ. ధానికన్న
 .నెక్కుడు బాధార. హితమయియుండిలే. దా-
 .బుతువులమాటు- .పాదినరుని
 .కగుశిక్షమాత్రమె .యనుభవించెదమిట-
 .మఱి- శీతుగాడుపు. మంచుకోట
 .య-నైఁపరానట్టి. యొటపిడితో-నది-
 .యెంతయు ముద్దగా. నేనుముణుఁగు
 .కొనిపోవువఱకు- నె. కొన్ని నాదు-
 .మేనిపై .వీచుచుఁగఱవ-నే. బిన్న నవ్వు
 .తనరఁబల్కె-ద-నిది. కొనియాటకాదని-
 .నాయథార్థసిలి. న్నాకుసరసా

~~~~~

Wears yet a precious jewel in its head ;
And this our life, exempt from public haunt,
Finds tongues in trees, books in the running brooks,
Sermons in stones, and good in everything. 2

Sc. iii.

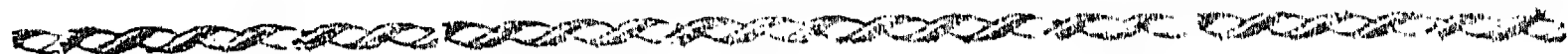
I have five hundred crowns,
The thrifty hire I saved under your father,
Which I did store to be my foster-nurse
When service should in my old limbs lie lame,
And unregarded age in corners thrown;
Take that ; and He that doth the ravens feed,
Yea, providently caters for the sparrow,
Be comfort to my age ! Here is the gold ;
All this I give you. Let me be your servant.
Though I look old, yet I am strong and lusty ;
For in my youth I never did apply
Hot and rebellious liquors in my blood ;
Nor did not with unbashful forehead woo
The means of weakness and debility ;
Therefore my age is as a lusty winter,
Frosty, but kindly. Let me go with you :
I'll do the service of a younger man
In all your business and necessities. 3

.నృష్టితోబోధించు, హితంలివి-మఱియు-
 .నా.పత్తుసామాన్యాను.భవములు- కదా!
 .హాయిగానుండెడు- .నద్ది- .కప్పట్టుల
 .సహ్యంబుమఱియు, వి.షయతమయ్యె.
 .మణిశిర.ఘనదాల్చు- మనబ్రతుకిదిగాంచు!
 .నరులరాటుదొఱుగి .నాలుకలను!
 .ఁజెట్ల- యెన్ద కముల. నెలయేళ్ళ- రాలను!
 .జ్ఞానబోధ- మంచి. సర్వమండె.

2

నీ|| .ఉన్నవినామొద్దఁ.బన్నెండువంకల
 .యేఁబదిరూకలు. నేఁ, బొదుపుగ!
 .చక్కించుకొన్నతీ.తంబునీతండ్రనిఁ
 .గొలిచి- నా, ముదిమేనఁ.గొలుపుకుంటి!
 .యానెడ- సరకునే.యెబడని యాజొ
 క.మూలఁ ద్రోయఁబడున.ప్పడునుమఱియు.
 .ననుఁబెంచుదాడితీ.రుససుంటకై యది
 .గూడఁబెట్టితిదానిఁ .గొనునునీవు!
 .కాకూనుమేపు వేల్పుని.క్క-ముగలిచ్చు!
 .కలకమ ద్దెనుఁగూడుఁబ.దిటముతోడ!
 .నగునుఁబ్రావునాముఠిమికి- .దిగొపసింజి!
 .నేనునీకిచ్చినాడను. దీనినెల్ల

3

SONG

Sc. V.

Under the green wood tree
Who loves to lie with me
And tune his merry note
Unto the sweet bird's throat,
Come hither, come hither, come hither :
Here shall he see
No enemy
But winter and rough weather.
Who doth ambition shun,
And loves to live i the sun,
Seeking the food he eats,
And pleased with what he gets,
Come hither, come hither, come hither :
Here shall he see
No enemy
But winter and rough weather.

సీ॥ ననునుండనిమ్మునీ. పనివానిఁగాముదు

. సలిగఁదోచియుగటి. సత్తువుఁగల

. వాడను - నాచిన్న. నాఁజెన్నఁడు, నెవ్వ

జి. నీళ్లునానెత్తుట. నెఱపలేదు।

. మఱియుసిగ్గరికన్నో. మనెయి, లావూడ్చు

. వెరవుఁదత్తరముసఁబిలువలేదు।

. కనుకనాముదుసలి. తనముబలియు

. నీతు. నెఱివెల్లనగుఁగాని. నెమ్మికలది।

. నన్నునీతోడఁబోనిమ్ము - చిన్నవాని।

. హఠాసునన్నేనునీపని. యంతలోను।

. గ్రమ్మఱిన్నీకుఁగల్గున. క్కరలయందు।

. గొల్వునొనరించుచుందునీ. కోరినట్లు॥

3

పాట - బిలహరిరాగము - రూపకతాళము.

పల్లవి॥ . ఇవలకురానీ - రా. నిమ్మవలకురానీ।

అనుపల్లవి॥ . ఇవలనీతుగాడ్వతప్ప. నెదిరివాడు గనఁడు॥ రానీ॥

4

చరణము॥ . అడవిచెట్టుకిందఁగున్క. నాసించునెవఁడు నాతో।

. గలుపుఁదనదుస్వరముతీయ. పులుఁగుకె, లుఁగునందునరిగ॥ని। (1)

. ఎవఁడుదురాశఁదొఱఁగుమఱి. యెండనుండఁదలఁచునో।

. తవిలితిండికై వెదకుచు. దనియదొరకుదానితోడ॥

ని॥ (2)

Act. III. Sc. II.

Sir, I am a true labourer : I earn that I eat, get that I wear ; owe no man hate, envy no man's happiness ; glad of other men's good, content with my harm ; and the greatest of my pride is, to see my ewes graze and my lambs suck. 5

COMEDY OF ERRORS

Act II. Sc I.

There's nothing situate under heaven's eye
But hath his bound, in earth, in sea, in sky :
The beasts, the fishes, and the winged fowls,
Are their males' subjects and at their controls.
Men, more divine, the masters of all these,
Lords of the wide world, and wild wat'ry seas,
Indued with intellectual sense and souls,
Of more pre-eminence than fish and fowls,
Are masters to their females, and their lords :
Then, let your will attend on their accords. 6

వ॥ అయ్యా నేనిక్కముగఁ బాటుమానిసిని - నాతిండినే నార్జించు
 కొనెదను - నాయుడుపునే సంపాదించుకొనెన - నొరునసహ్యపడను -
 మఱియు నెవ్వనిసౌఖ్యమునకైన నీర్వ్యపడను - బరులమేలునకా
 నందించెదను - నాయుడుమన్నెంచుకొనెదను - మఱియు నామేటిగర్వ
 ము నాయూఁడుగొఱియలు మేయఁజూచుటయు - నాగొఱిసిల్లులు
 పాల్గుడుపఁగనుటయును.

సీ॥ ఈశ్వరసృష్టిలో. నెయ్యోదియన్ హద్దు
 . లేనిది లేది, ల. లోనఁగడలి ।
 . యందున . విన్నున - . నలమృగంబులు
 . మీలు. నెగురుపక్షులు తమ. మగల, వశము ।
 . లగు - . దివ్యమాశక్తి. నధికులుపురుషులు -
 . య, జమానులౌదురీ . యన్నిటికిని ।
 . బ్రభువులువారు ప్ర. పంచమునకు నెల్లఁ
 . బ్రాజ్ఞతనాత్మలం . బరఁగుచుండె ।
 . తమదుస్త్రిలకు, భర్తలై . తనరుచుండె ।
 . వెండియున్వారి, విభులయి. నెలయుచుండె ।
 . కావునన్నీదుచిత్తంబు. నీవువారి ।
 . యిష్టములనుసరించున. ట్లెంచవలయు ॥

CYMBELINE

Act III. Sc III.

And often, to our comfort, shall we find
The sharded beetle in a safer hold
Than is the full-winged eagle. O, this life
Is nobler than attending for a check ;
Richer than doing nothing for a bribe;
Prouder than rustling in unpaid—for silk,—
Such gain the cap of him that makes'em fine
Yet keeps his book unerossed. No life to ours. 7

Act IV Sc II,

Cowards father cowards, and base things sire base;
Nature hath meal and bran, contempt and grace. 8

If I do lie, and do
No harm by it. though the gods hear, I hope
They 'll pardon it 9

సీ॥ మనముకన్గొనెదము. మఱియును

దర్శుగ. వేడుకమీఱఁగఁ. బేడవురుగు ।

.సాళువకం టెదా. మేలుగఁబట్టె

.నెంతయు నిశ్చితే.ని.రవుకొనుట ।

.భళిరయ్యబ్రతుగు చీ.వాట్లుతెచ్చుకొల్ప

.కన్న మిక్కిలి తెన్న యాను - లంచ ।

మన్మింగి యొద్దియుం. బొనరించకుండుట

.కంఠెనెక్కుడువిల్వ. కలది - కొనని ।

.పట్టు.డుపునందుడా బగ.పర్చుచుంట ।

.కన్నమఱి.వాసి నెనఁగెడు - .వ్యయములేక ।

.సొగసుఁజూపెడు .టోపికం టెగడు నయము ।

.జగతిమాటివితమునకు .సాటిలేదు॥

7

గీ॥ .పండలంగాంచుచుందురు .పందలు - మఱి ।

.క్షుద్రములఁగను.క్షుద్రవ.స్తులు - నిజముగ ॥

.గట్టిగింజలుపొల్ల యం.గలుగుఁబ్రకృతి ।

.కంపునింపునుఁ గూడజ.గంబునందు ॥

8

గీ॥ .నేనుదబ్బుఱంటి .నేనిపదంపడి ।

.జెలుపుదానివలనఁ జేయనేని ।

.వేల్పులెల్ల రదియు .వినిపప్పటికినన్ తు ।

.మింతురనుచు .విశ్వ.సింతునేను॥

9

Act V. Sc. V.

it is I

That all the abhorred things o' the earth amend,
By being worse than they. (1) 10

HAMLET

Act I. Sc II.

all that lives must die,
Passing through nature to eternity. (2)

Act II. Sc II.

there is nothing either good or bad, but thinking
makes it so : 11

I have of late—but wherefore I know not—lost all my mirth, foregone all custom of exercises; and, indeed, it goes so heavily with my disposition, that this goodly frame, the earth, seems to me a sterile promontory; this most excellent canopy, the air, look you, this brave o'erhanging firmament, this majestical roof fretted with golden fire, why, it appeareth no other thing to me than a foul and pestilent congregation of vapours. What a piece of work is man! How noble in reason! how infinite in faculty! in form and moving how express and admirable! in action how like an angel! in apprehension how like a god! the beauty of the world the paragon of animals! And yet, to me, what is this quintessence of dust? man delights not me – no, nor woman neither, though by your smiling you seem to say so. 12

ద్వి॥ జగతినసహ్యము .బులిపెననొప్పా
 .లుగ-వానికన్నఁజె.డుగు నేనెగనుక.

(1) 10

ద్వి॥ బ్రతికెనునదిచావ .వలయు మత్త్యప్ర !

(2)

.కృతినుండిపోవు .చ.మృతపదంబునకు.

న॥ మంచిచెడ్డలు తలంపునఁజప్పబెటలేవు.

11

న॥ అదేమోనాకుఁ దెలియదుకాని - కొంతకాలము నుండినే నుల్లాస
 ముఁజెడియుంటి - నన్నియభ్యాసముల వాడుక మానుకొంటిని - మ
 తియ - నిక్క-ముగా నామనసు మిక్కిలి, వ్యాకులముగానున్న - దీ
 .రమ్యమైన నటుచదరపునేల నముద్రములో నొఱిగియున్నకొం
 డగొడ్డు కొనవలెఁ గనుపడుచున్న - దీమిగుల సొగసైన పండిత
 గాలిచూడు - మీచక్కఁగ్రవేలాడునాకస -మీ బంగరుటగ్గి నలం
 కరింపఁబడినగొప్పక - పృద్ధిరయది - చెడురోగములఁబన్నెడి ప
 లురకముల మావిరుగుంపుకన్న వేఱుగఁ గాన్పించదు - మను
 జుఁడెట్టిపని - వివేకమున నెంతగొప్ప-శక్తి నెంత , యనంతము-
 యాపునద్దదలిక నెంతవిశేషము .మరెంత యబ్బరము - కార్యము
 నందెంత , డివ్యోపమ - బోధయొడనెంతదేసనదృశము - జగదాభర

Act iii. Sc i,

To be, or not to be, that is the question :—
 Whether 't is nobler in the mind to suffer
 The slings and arrows of outrageous fortune,
 Or to take arms against a sea of troubles,
 And by opposing end them ? — To die—to sleep,
 No more:— and, by a sleep, to say we end
 The heart ache, and the thousand natural shocks
 That flesh is heir to,— 't is a consummation
 Devoutly to be wished. To die,—to sleep:—
 To sleep ! perchance to dream:— ay, there's the rub;
 For in that sleep of death what dreams may come,
 When we have shuffled off this mortal coil,
 Must give us pause. There's the respect,
 That makes calamity of so long life :
 For who would bear the whips and scorns of time,
 The oppressor's wrong, the proud man's contumely,
 The pangs of despised love, the law's delay,
 The insolence of-office, and the spurns
 That patient merit of the unworthy takes,
 When he himself might his quietus make
 With a bare bodkin ? who would fardels bear,
 To grunt and sweat under a weary life,
 But that the dread of something after death,
 The undiscovered country, from whose bourn
 No traveller returns,— puzzles the will,
 And makes us rather bear those ills we have
 Than fly to others that we know not of ?
 Thus conscience does make cowards of us all;
 And thus the native hue of resolution
 Is sicklied o'er with the pale cast of thought;
 And enterprises of great pitch and moment,
 With this regard, their currents turn awry,
 And loose the name of action.

ణము- ప్రాణులను తమము - కాని-కొఱమాలినదాని సారాం
శ- మిదియేమినాకు- మనుష్యుఁడునన్నలరింపలేఁడు- లేదు- (స్త్రీ)
గూడ నన్నాంసనింపజాలదు- నీనగవుపట్టి నీవాలాగనునట్లు కనుప
డునప్పటికిని.

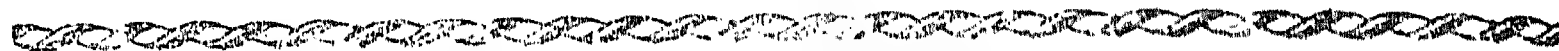
12

నీ॥ .ఉంటయో-మానుట.యో-యడె,చింత్యము-
.ఘనతరంబెద్ది-నె.మ్మనమునందు!
.దేవ్విషించునట్టిదు.ర్విధివేయనొడిసె
వే.టులుబాణములుసైఁచు.టొ-యదిగాక!
.దరిగానరానిబా.ధలపయిదండెత్తి
.యెదిరించుటన్వాని.తుదిఁగనుటయొ!
.పొలయుట- నిద్రపో.వుట-లేదికేమియు-
.మఱియు-నిద్దురచేత.మనసుశీడ!
.నెలమిదేహంబుపొందున.నేకసహజ!
.కష్టములుమనము ముగింపఁ.గలిగినయెడ!
.నన్దియేసకలోత్కృష్ట.మైనపదవి!
.మిగులనాసక్తితోఁగోరఁ.దగినదగును॥

13

కం॥ మడియుట-నిద్దురపోవుట!
.పడుకొనుట-యొకపుకలనుఁ.బరఁగుట-చూస!
క్కడనేకష్టం-దేమన!
.నొడలుదొఱఁగమరణనిద్ర .నొదవుకలలెవో॥

నీ॥ .మనలనాఁపగవలసి.న-దట,యోజన
.కల-దదియట్టిదీ.ర్మమగుబ్రతును!
.కష్టంబునొనరించు-ఁ.గానిచో-నెవ్వఁడు
.కాలతాడనతిర.స్కారములను!

.సైరింపవచ్చును- .గ్రూరమానసుని
 దు.ర్మార్గము-గర్వవ.మానము-మఱి
 .ధిఃకృతప్రణయాతి.ద్విర్భవేదనలు-
 .న్యాయాలస్య-మధికార.శౌల.మదము
 .మఱియుఁదుచ్చులచెంగట.నుంచివార
 .లోర్చుకొనియెడుగద్దెంపు-.లోక్క-చిన్న
 .నురియచేదనయంతంబు.నులభముగను
 .నలుపునట్టులఁదాఁజేయఁ గలిగినపుడు॥

సీ॥ .ఎవఁడుభారములు.వ.హించుమూల్గుటకుఁ
 జె.మ్మటవాఱవిసువగు.మనిక్రికింద
 .మరణముపిదపనె.వ్వరయినఁదిరిగి రాఁ
 .జాలనివింతదే.శంబుభీతి
 .యెదనుసంశయపర్చి.యెయ్యదియో-
 మఱి-.మనశుఱుంగనియిడు.మలకుమనల
 .బరుగిడనీ-కిది.వఱకున్నబాధల
 .నోర్చునట్టులసల్ప.కుండినయెడ
 .మనసుజంకించునట్టుల.నమనంద
 .ఱు-మిగుల.సైర్యనైజన.రంబుమాయ
 .జింతరుచిహీనమాచాయ.చేతనిట్లు
 .కనుక.సాహసోద్యమములు-.పనికి-రావు॥

Act III. Sc III.

Whereto serves mercy,
But to confront the visage of offence ?
And what's in prayer, but this two fold force.—
To be forestalled, ere we come to fall,
Or pardoned being down ? Then I' ll look up:
My fault is past. But, O, what form of prayer
Can serve my turn ? “Forgive me my foul murder” ?
That cannot be; since I am still possess'd
Of those effects for which I did the murder,
My crown, mine own ambition, and my queen.
May one be pardoned, and retain the offence ?
In the corrupted currents of this world
Offence's gilded hand may shove by justice ;
And oft't is seen, the wicked prize itself
Buys out the law : but't is not so above ;
There is no shuffling, there the action lies
In his true nature, and we ourselves compelled,
Even to the teeth and forehead of our faults,
To give in evidence.

స్త్రీ॥ .కృపయుపయోగించు .నెందుకు-

.నేరము. మోమునెదుర్చుట. పొంతుదప్ప

.నేముండుఁ బ్రార్థన. యెడ-సిజ

మిలిశక్తి. తక్కు-చునముపాటుతగులకమున

.పడ్డగింపఁబడుట. యనిగాక- పిమ్ముట

.క్షమియుంపఁబడుటయు-నరియె- నేన

.రసెదను-నాదు నే.రముజ్జరిపోయె-న.య్య

యొకాని-యెటువంటి. ప్రార్థనమ్ము

.నాకుఁబనికివచ్చు-నానొనర్చినఘోర

.హత్యఁగూరిచిపైఁచు. మానను-నది

.కానేరదేమన-ఁగలపెరివఱకు

నా. కెందుగుఱిచినధ. నేనుసలిపి

.నాడనోయదిదెల్ప. జాడలునా, మాళి-

.నాదురాశయు మఱి. నాదురాశి

.పైరింపఁబడవచ్చు. నారేగియెవఁడైన-

. నేగిమానకకొన, సాగఁజేయ

.వచ్చునా-మఱి-య. ప్ర. పంచపుచెడు

తోవ. లందు, బంగరుపూసినట్టికీడు

. చేయివినరవచ్చు. జెలఁగినాయము మెయి-

.దఱచునాచెడుగొప్ప. ధర్మముఁగొను

.గాని, పరంబునఁగా. దట్లు మోసమ్ము

.పొనఁగదచ్చుట, దగ. వెనఁగుదాని

JULIUS CAESAR

Act. I. Sc. III.

But life, being weary of these wordly bars,
 Never lacks power to dismiss itself.
 If I know this, know all the world besides,
 That part of tyranny that I do bear
 I can shake off at pleasure.

15

HENRY IV PART I.

Act. V. Sc. IV.

But thoughts the slaves of life, and life time's fool,
 And time that takes survey of all the world,
 Must have a stop.

16

PART II

Act. i. Sc. III.

Past and to come, seems best ; things present, worst.

17

Act. iv. Sc. iv.

How quickly Nature falls into revolt
 When gold becomes her object !
 For this the foolish over-careful fathers
 Have broke their sleeps with thought,—their brains
 with care,
 Their bones with industry ; for this they have
 Engrossed and piled up the cankered heaps
 Of strange-achieved gold ; for this they have
 Been thoughtful to invest their sons with arts,

.వాస్తవంబగుస్థితోడఁబల్మిపర్చు
 .బడెదమెంతయుసాక్ష్యంబు.వాకొనుటకు
 .మనము,పదపడినాచరిం.చినచెఱుపుల
 .మొగములకుఁ గట్టెడుటమన.మోములుంచి

14

గీ॥ ఉసులులోకబంధంబుల.విసిగితన్ను
 .గోల్పడుటకెన్నఁడు శక్తి.గొదవపడదు
 .ఇది తెలియజగములయె.రెడయథేచ్ఛ
 .దూఁగొట్టెదనానైచు.దుష్టశాస్తి॥

15

గీ॥ బ్రతుకుదాసులుతలఁపులు.బ్రదుకుకాల
 .మునకగువిదూషకుఁడు.మఱి.యనుసమస్త
 .జగముఁబరిశీలనముచేసి.సరిగఁగొల్పు
 .నట్టిసమయంబుకూడని.ల్పందవలయు॥

16

ద్వి॥ .కడచినవస్తువు.ల్కాఁబోవునవియు
 .గడుమంచి.యప్పుడు.గలయవిచెడ్డ.

17

తీ॥ .తిరుగఁబడెడునెంత.త్వరగ.స్వభావంబు
 .బంగరుదాని.తా.త్పర్యమైన
 .యప్పుడు.నీనికై.యవివేకులై మితి.మీఱిన
 జుగ్రత్తు.మెయినిదండ్రి
 .లాలోచనముచేత.గోలుపోయిరితమ
 .నిద్దురఁజింతనెం.తేనిబుద్ధి

18

And martial exercise : when, like the bee,
 Culling from every flower the virtuous sweets,
 Our thighs packed with wax, our mouths with honey,
 We bring it to the hive ; and, like the bees,
 Are murdered for our pains. This bitter taste
 Yield his engrossments to the ending father. 18

HENRY V.

Act. III. Sc. VII.

We are in God's hand, brother, not in theirs :— 19

Act. v. Sc. ii.

A good leg will fall ; a straight back will stoop ; a
 black beard will turn white ; a curled pate will grow
 bald ; a fair face will wither ; a full eye will wax hol-
 low : but a good heart, is the sun and the moon ; or
 rather the sun and not the moon ; for it shines bright
 and never changes, but keeps his course truly. 20

.గప్టపాటున నెము.కల-ఁబాడునల్పు
 కొ.నిరి-వారలుందీని.గుఱిచివెంత
 .గడనఁజేకురినపసిఁడినంటరాని
 వి.సనుటుకుప్పలు పెట్టి.రి- మఱి-దీని
 .కొఱకు-వారలుతను.కొడుకులకున్విద్య
 .తెల్ల నేర్పటకఁదు.తల్ల డిల్లి
 .రపు డెల్ల,నననుండి .యచ్చఁపుతేనెల
 .నేర్పుచుండెడు తేనె.టిగలవలె
 .మనతోడల్మనంబు.మయి- మనతోళ్లు
 తే.నియతోడమిక్కిలి.నిండుకొనగ
 .దెచ్చెదము.తెట్టెఁబొద్దకాతే.ంటఁబోలి
 .మనముపడినట్టిపాటుకు .మాఱుగఁదెగ
 .టార్పఁబడెదము.మఱి-యీ.వి.పానుభవము

.బఱచుఁగడముట్టుతండ్రుక.వ్యాని.ముల్లె॥

18

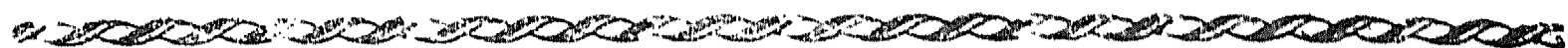
ద్వి॥ .దేవునకుమనను.ధీనంబుగాని

.భావింపనితరుల.వశమునలేము.

19

వ॥ బలమైన కాలు సీరసిల్లెడు - యెన్ననివీపు వంగెడు - నల్లనిగడ్డము
 తెల్లఁబడు - నట్టిచూగ వంగినకురులుగల తల్పాట్టయగును - సొగడగు
 మొగము వడలిపోవును-నిబ్బరనుగు కన్నులులోఁతుగ మఱిఁదెను -
 న్నాని - మంచిమనస్సు సూర్యఁడందందూరుఁడును - లేక - సూర్యఁ
 డేచంద్రుఁడుకాదేను - నట్లెప్పుడున్ బ్రకాశించును - మఱియు -
 నెన్నఁడున్నాఁడు - కేవలమొక్క - సత్యపద్ధతి న్దనగతినుంచెడు
 గనుక,

20

HENRY VI PART II.

Act II. Sc. I.

Let never day nor night unhallowed pass,
But still remember what the Lord hath done. 21

Act. iv. Sc. vii.

Large gifts have I bestowed on learned clerks,
Because my book preferred me to the king;
And seeing ignorance is the curse of God,
Knowledge the wing wherewith we fly to heaven, 22

PART – III

Act. I. Sc IV.

Open thy gate of mercy, gracious God !
My soul flies through these wounds to seek out thee. 23

Act. ii. Sc. ii.

But, clifford, tell me, didst thou never hear,
That things ill got had ever bad success ?
And happy always was it for that son
Whose father for his hoarding went to hell ?
I'll leave my son my virtuous deeds behind ;
And would my father had left me no more ;
For all the rest is held at such a rate
As brings a thousand-fold more care to keep,
Than in possession any jot of pleasure. 24

ద్వి॥ .నడపకుమెన్నఁడై .నన్రేబనల్లు ।
 .చెడుగునఁ బ్రభుచేతఁ .జిత్తమందిడక.

21

గీ॥ .పండితులకుగొప్ప.బహుమతులిచ్చితే।
 .విద్యలెస్సభూమి.విభునికన్న ।
 .దైవశౌపమజ్ఞత - మోలుకత్తెక్కన్న ।
 .రమునకు మనమెగిరె.దమనియరసి॥

22

ప॥ నీదయాద్యారముఁ దేలువుమో నెన్నరైనదేవుఁడ -

యీగాయములనుండి నిన్వేదకుటకు నాయాత్మగౌరవచున్నది. 23

నీ॥ .చెప్పఁచునాతోడఁ.నెప్పుడై నన్నీపు
 .వినలేద-కీడుమోఁ.గొనినవస్తు ।
 .పులునిచ్చలున్దుష్ట.ఫలమిచ్చునని.మఱి-
 .తండ్రిలోభంబున.ధనముఁబ్రోవొ ।
 .నరిచినకతమున .నరకమేగిన - వాని
 .కొడుకెల్ల పుడు సుఖ.పడునె.నేను ।
 .నాపుణ్యకారము.ల్నా వెన్నవిడిచెద
 .నాపట్టికిన్ - నాకు.నాదుతండ్రి ।
 .యంతకెక్కువువదలమి.నెంతుఁదక్కు ।
 .నంతయుఁదనకుఁజిక్కిన.హాయికంటె ।
 .వేయిరెల్లవిచారమ్ము.మోయఁజేయు ।
 .ఫక్కిగఁబదంపడిదలంపఁ.బడెడుఁగాన॥

24

Act. ii Sc. V.

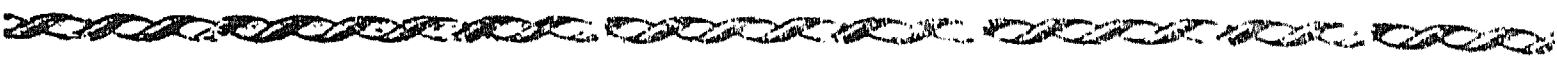
This battle fares like to the morning's war,
When dying clouds contend with growing light ;
What time the shepherd, blowing of his nails,
Can neither call it perfect day, nor night.
Now sways it this way, like a mighty sea,
Forced by the tide to combat with the wind :
Now sways it that way, like the self same sea,
Forced to retire by the fury of the wind :
Now, one the better, then, another best ;
Some time, the flood prevails; and then the wind:
Both tugging to be victors, breast to breast,
Yet neither conqueror, nor conquered :
So is the equal poise of this fell war.
Here, on this molehill, will I sit me down.
To whom God will, there be the victory ;
For Margaret my queen and Clifford too,
Have chid me from the battle ; swearing both,
They prosper best of all when I am thence.
'Would I were dead ! if God's good will were so ;
For what is in this world but grief and woe ?
O God ! methinks, it were a happy life,
To be no better than a homely swain ;
To sit upon a hill, as I do now,
To carve out dials quaintly, point by point,
Thereby to see the minutes how they run,
How many make the hour full complete ;
How many hours bring about the day :
How many days will finish up the year ;
How many years a mortal man may live.
When this is known, then to divide the times :
So many hours must I tend my flock ;
So many hours must I take my rest ;
So many hours must I contemplate ;
So many hours must I sport myself ;
So many days my ewes have been with young ;
So many weeks ere the poor fools will can ;
So many years ere I shall shear the fleece :

శ్రీ॥ విల్లనగ్రోవిని . గొల్లఁదూఁదుచుఁబగ
 . అనికానిరాతిరి . యనుచుఁగాని!
 . పిలువఁదూఁదియూకి . పెందలకడఁవడి
 . విచ్చులబ్బలు హెచ్చు . వెలుఁగుతోడ!
 . నలుపుపోర్పుల . జగడంబుచేఁగెడు
 . నియ్యరానిసారి . యేపుమీలు!
 . నీనెపుగాడుపు . నెదిరింపనలచేత
 . బలియిచ్చుటబహు . ల్కడలిమూడ్కి!
 . గడఁగునో? నదాఁటిదాడ . గాలిదెబ్బ!
 . పానయిమ్మనానందంబు . పగిలఁగొంత!
 . ననక . మున్నెరు నెగ్గుఁబి . నపఁగరువలి!
 . నానాటిపుడుతెన్న . నెనుక . వేటాకటిమేలు॥

25

గీ॥ . గుండెలొరయగగెల్పను . గోరిరెండు!
 . నెదిరిపెనఁగెడుఁగాని . యె . యెదియునైన!
 . నోర్వలేదోడ . దట్టుల . నుండెనరిగ!
 . గరముబెట్టిదమైనయూ . పరముతూఁగు॥

నీసమాలిక॥ . ఇచ్చోటఁబుట్టపై . నేనుఁగూర్చుండెద-
 . నెవ్వారియెడవేలు . పిచ్చగించు!
 . నటగెలుపుండు . నే . నునఁగనారాణియు
 . నాబంటుగూడన . న్దగిలివేసి!
 . రనినాంధివారిచ్చు . రచటనేలేనిచో

So minutes, 'hours, days, months, and years,
Passed ever to the end they were created,
Would bring white hairs unto a quiet grave,
Ah, what a life were this ! how sweet ! how lovely !
Gives not the hawthorn-bush a sweeter shade
To shepherds looking on their silly sheep,
Than doth a rich-embroidered canopy
To kings that fear their subjects' treachery ?
O, yes, it doth ; a thousand-fold it doth.
And to conclude,— the shepherd's homely curds,
His cold thin drink out of his leather bottle,
His wonted sleep under a fresh tree's shade,
All which secure and sweetly he enjoys,
Is far beyond a prince's delicates,
His viands sparkling in a golden cup,
His body couched in a curious bed,
When care, mistrust, and treason waits on him.

..వఱతెదమనియెట్లు. వెచుకొనుచు

.బ్రదుకుఁజూలింపఁగో. రెదను, దయ్యపు

నుంచి. యచ్చయ సట్లుండె. నేని-యేల

.ననఁగ-నీజగమందు. నడలుటయును

మఱి. యడుమయఁదక్కని. కేమికలదు

.అయ్యయోదయ్యమా-యచ్చపుగొల్లని

.కంఠెలెస్సగనుండ. కుంటమిగుల

.హాయిహాయిబ్రతుకని. యనుకొందు-నిప్పు

డొక. గుట్టపె నానలె. గూరుచుంట

.ప్రొద్దుజంత్రంబుల. బొలుపుగఁజెక్కుట-

.తగగుర్తులంబెట్టి. దానివలన

.బరికించుట-ట్లు. న్బర్పిడునోనిము

.సము-లవియెన్నియై. సమత్రినిండు

.గంటయశానో-యెన్ని. గంటలకుంబ్రొద్దు

.ముగియునో-యెన్నాళ్ళ. కగునొయేడు

..మానిసియెన్నేండ్లు. మననచ్చునో-యిది

.యెఱుఁగఁబడిన వెస్క-..దఱులబంచు

.టిన్నిగంటలుమంద. నేఁగాచునది-యన్ని

.గంటలునిద్దుర. న్గడుపవలయు

.నేదలంచవలయు. నికనిన్నిగంటలు-

నే. నాడుకొనవలె. నిన్నిగంట

..లోగినిన్నినాళ్లుచూ. లుండెనాగొఱెలు-

.నిన్నిపూటలకవి. యానఁగలుగు

.నిన్నియేండ్లకునున్ని. నేఁగతిరించెద-

Act. iii. Sc. i.

My crown is in my heart, not on my head ;
Not decked with diamonds and Indian stones,
Nor to be seen : my crown is called content :
A crown it is, that seldom kings enjoy.

c. గడకిట్లునిముసము. ల్గంటలుమఱి ।

. ప్రొద్దులు నెల లేండు. ముగియుచు నెరసిన
. కొప్పు సందడి లేని. గోతఁ బెట్టు ॥

. నౌరయెట్టి బతుకి. దయ్యె- నెంతటితీసి-

. యెంతముచ్చట- పొద. రిండ్ల నీడ ।

. యైనఁ- గుట్టుపనిసొం. పారుబంగరుపట్టు

. పందిరై శ-ఁదనయే. ల్బడిని నెగడు ।

. వారిమోసమునకు. వడఁకుదొరలకిచ్చు

. హాయికంఠెన్ - సుంత. యైన నెగ్గు ।

. చూపనిగొఱియల. జూచుటగొల్లల

. కిడుసంతసంబుమే- . లెంతయైన ।

. నద్దిరావేయిరె. ట్లదియొక్కు- వొను-ఁగ

. డకుగొల్ల వానియిం. టఁగలపెరుఁగు ।

. తోల్బుడ్డినుండిపైఁ. దోఁగెడువానిప

. ల్చనిత్రాగుడుకొ- గారు. కొనెడుచెట్ల ।

. నీడల, నలవడు. నిద్దురయకొ- గీడు

. వడయక హాయిగ. వాఁడు, గుడుచు ।

. సంతకున్ - మేలుమఱపును- . వంత- మోస ।

. మును-ఁదను నేర్చుచుకొనఁజేడు. పొందు, కల్ము ।

. లకు-ఁబసిఁడిగిన్నె నతనిత. లుకగుతిండి ।

. కి-ఁదగు సెజ్జందునతని, మై. కి-ఁగడుదప్పు ॥

గీ# . నాకిరీటమునాదు డెం. దముననుండు ।

. నాతలన్దాదు- వివిధర. త్నములఁజెక్క ।

. బడఁగలే- దద్దియన్దానఁ. బడఁగఁబోదు ।

. తనివినావళాళి- దొరలది. కనుటయతుదు ॥

Act. V. Sc. II

Why, what is pomp, rule, reign, but earth and dust ?
And, live we how we can, yet die we must. 27

HENRY VIII.*Act. II. Sc. III*

It is better to be lowly born,
And range with humble livers in content,
Than to be perked up in a glistering grief,
And wear a goldea sorrow. 28

Act. III. Sc. II.

Fare well ! a long farewell, to all my greatness !
This is the state of man : to-day he puts forth
The tender leaves of hope, to-morrow blossoms,
And bears his blushing honours thick upon him :
The third day comes a frost, a killing frost,
And,—when he thinks, good easy man, full surely
His greatness is a-ripening,—nips his root,
And then he falls, as I do. I have ventured,
Like little wanton boys that swim on bladders,
This many summers in a sea of glory,
But far beyond my depth : my high-blown pride
At length broke under me, and now has left me
Weary, and old with service, to the mercy
Of a rude stream, that must for ever hide me.
Vain pomp and glory of this world, I hate ye :
I feel my heart new opened. O, how wretched
Is that poor man that hangs on princes' favours !
Had I but served my God with half the zeal
I served my King, He would not in mine age
Have left me naked to mine enemies.

గీ॥ .జౌరడంబ-మౌజ-యధికార-మననేమి!
 .బొత్తి గాను-మన్ను-బుగ్గి-గాక ।
 .మఱయు-బ్రతుకనిమ్ము-మనమెట్టులెనను ।

౯. గాని-మనముచావఁ. గావలయును ॥

27

గీ॥ .తుచ్చులస్ఫుట్టి పేదలతో. డఁగలసి ।
 .తనివినండుటకడుమేలు . తఱుకువనట ।
 .యందుఁ దెగస్థిల్లుఁబోతుగ. నడరిమఱియు ।

. గొప్ప. బంగారువలవంతఁ. గొనుటకన్న ॥

28

స్తీ॥ . సెలవుపుచ్చుకొనెదఁ . జెల్ల రేనాగొప్ప
 . కెల్లఁ బెద్దసెలవె . యిదిమనుజుని । స్థితి
 యతండున్నేడు. చెలగించునాసచి
 . వురుటాకులక రేపు. పువ్వులు మఱియు ।
 . నతఁడువహించుమ. ర్యాదలు మెండుగ
 . దనపయిమూడవ. దినమునందు ।
 . వచ్చెడుఁ జలిగాడ్చు. పరిమార్చుమంచున
 . నతఁడు వెండియునిశ్చ. యముగఁ
 దనదు । గొప్పపండ్లెననుచుఁ. గొఱత
 యెద్దియులేక. హాయిగఁదానుంటి. ననుచుఁదలఁచు ।
 . నంతలోఁ బొలయుంచు. నాతనివేరది ।
 . పదపడిఁగూలునా. వలెనతండు ।
 . బొత్తిగానాకందఁ. బోవరానట్టి
 ప్ర. ఖ్యాతినముద్రంబు. నందునిన్ని ।
 . యేండ్లు తిత్తులనాని. యాఁదులాఁడెడు
 పెంకె. చిఱుతలనలెసాహ. సింఱినాఁడ ।

Act. V. Sc. iii.

Love and meekness lord,
Become a churchman better than ambition. 30

KING JHON

Act. III. Sc. IV.

There's nothing in this world can make me joy.
Life is as tedious as a twice-told tale
Vexing the dull ear of a drowsy man;
And bitter shame hath spoiled the sweet world's taste, 31

KING LEAR

Act. II. Sc. rV.

O, reason not the need; our basest beggars
Are in the poorest thing superfluous :
Allow not nature more than nature needs
Man's life is cheap as beast's. 32

.మిక్కటముగ, విజృంభించునాగర్వము.
 .తుదకునాయంఁదుదు. త్తునియలయ్యె.
 .నలసటఁబడియిష్టు. కొలువుచేముదిన
 .నను నెప్పటికడుగు. ననిడవలసి
 .నట్టి, నీచప్రవా. హదయశువిడిచె
 నీ. జగమునందలివ్యర్థ. జంభను
 మఱి. యొక్కువమిమ్ము నే. నేవగించెదను
 నా. యెడఁద్రకొత్త గపిష్టఁబడెననుకొని. యెద
 నక్కటారాజుల. దయల వేల్పలాడు
 .నతఁడెంత, కొఱమాలి. నట్టివాఁడొ.
 ., తేనిఁగొల్చునపుడు నే. నుఁబూనినశ్రద్ధ
 .తోనిసగముతోడ. నైనదేవు.
 .నింభజించియుంటి. నేనిబోడిగ, జర.
 ., నరులకప్పగించ. డతఁడునన్ను ॥

29

ద్వి॥ .తగుఁడేమవినయము. దైవసేవకున ।
 ., కగణితాధిక్రియ .నత్యాశకన్న ॥

30

చ॥ .ఇలలోన, న్నలరింపఁగల్గునదిలే. దేదైవనాజీవనం ।
 ., బలఁతన్ గున్కెడు నాని మొద్దుచెవికే. వైయస్మడిన్ జెప్పఁగా ।
 ., బడువృత్తాంతము పోల్కిఁ జీదఱగఁగ. న్నట్టెగడుంజెడ్డయా ।
 .తలవంపింపగులోకమందలిరుచిన్ ., ధ్వంసంబుగావించెడున్ ॥ 31

గీ॥ ఔరతర్కించకక్కఱ. నల్పవస్తు ।
 .వందుమితిమీఁతెదరధమ. యూచకులును ।
 ., బ్రకృతికిడఁబోకుదానియ. వసరమునకు ।
 .మిగిలి-పశుజీవనముటుచౌ. కగునరునిది ॥

Act. III Sc. IV.

Poor naked wretches, wheresoe'er you are,
 That bide the pelting of this pitiless storm,
 How shall your houseless heads and unfed sides,
 Your looped and windowed raggedness, defend you
 From seasons such as these ? O, I have ta'en
 Too little care of this ! Take physic, pomp ;
 Expose thyself to feel what wretches feel,
 That thou may'st shake the superflux to them,
 And show the heavens more just.

33

Act. iv. Sc. i.

Here, take this purse. thou whom the heavens' plagues
 Have humbled to all strokes : that I am wretched
 Makes thee the happier – heavens, deal so still !
 Let the superfluous and lust-dieted man
 That slaves your ordinance, that will not see
 Because he doth not feel, fell your power quickly ;
 So distribution should undo excess,
 And each man have enough :—

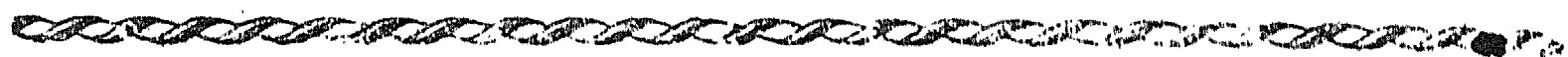
34

స్త్రీ॥ .అనుకంపకుఁడగుది.గంబర,దౌర్భాగ్య
 .లార-యిక్కొక్కటాణ్య.దూరమైన
 .గాలివానవిసరు.క్షమియించియొందుండి
 .రేనియు-మిమ్మునీ.బుర్రుఁ నుండి
 .నెలవులులేనిమీ.నెత్తు-లాహరమీఁ.బడని
 ప్రక్కలు-చింకి.యడుపులెట్లు
 .కాపాడు-నకట-జా.గ్రతుమిక్కిలికొంచె
 .మేతీసికొంటినే.నిందుఁగూర్చి
 .డంబమాపుచ్చుకొను,మౌష.ధంబు-బయలు
 .పడుమ,యనదలుపడుపాట్లు.గుడుచుటకయి
 .యదనముకొరాలెచ్చదవువారి-కట్టులెన!
 .నగపఱతుదైవమునకునా.యమధికముగ॥

33

స్త్రీ॥ .విధివశంబునవచ్చు.వివిధాపదలకు
 లొం.గినవాఁడవీసొమ్ము.గొనుమునీవు
 .మిక్కిలినిన్ననా.దిక్కుమాలినయన్ని
 యానందపర్చెడు.గాననిప్పు
 .డోదైవమాపంచుచుండుమాయట్టుల-
 .ననురాగబద్ధుడై.పనికిరాక
 .నీనియతికి,లోఁగి.తాననుభవముపొం
 .దనికారణంబున.న్దానలేని
 .మానవుఁడెఱుంగనీనీదు.మహిమవేగ
 .నట్లయినఁ-బంపకమా.పెచ్చు.నడచిపుచ్చు
 .బ్రతిమనుష్యుఁడతనకుఁగా.వలసినంత
 .కలిగియుండెనునిక్కము.గానుటియను॥

34

Sc vi.

They flatter'd me like a dog; and told me, I had white hairs in my beard, ere the black ones were there. To say 'ay' and 'no' to every thing I said ! 'Ay, and 'no' too was no good divinity. When the rain came to wet me once, and the wind to make me chatter ; when the thunder would not peace at my bidding; there I found 'em, there I smelt 'em out. Go to, they are not men of their words : they told me I was everything, 't is a lie, I am not ague-proof. 35

RICHARD II*Act. II. Sc. II.*

Comfort 's in heaven ; and we are on the earth
Where nothing lives but crosses, care, and grief. 36

Act. v. Sc. vi.

I 'll make a voyage to the Holy Land,
To wash this blood off from my guilty hand. 37

RICHARD III.*Act. III. Sc. IV.*

O momentary grace of mortal men,
Which we more hunt for than the grace of God !
Who builds his hopes in air of your fair looks,
Lives like a drunken sailor on a mast,
Ready, with every nod, to tumble down
Into the fatal bowels of the deep. 38

వ॥ నారునన్నుఁ గుక్కలాగు పొగడిరి - నాగడ్డమున నల్ల వెండ్రుకలు
 రాకమునుపే తెల్ల వెండ్రుకలున్నవని నాతోఁజెప్పిరి - నేబల్కు-
 దానికెల్ల నొనుఁగాదనుటఁగూర్చి - ఔనుఁగాదుగూడ నొకనిక్క-
 పుఁబ్రహ్మ విద్యకాదు - ఒకసారి వాననన్దకుపవచ్చినపుడు - చలి
 గాలినస్వడఁకించుతఱి - నుఱుమునాయాజ్ఞానుసార మూరకుండని
 సమయమునను - వారలఁబరీక్షించినాఁడను మఱియు వారిసంగతిఁ
 గనిపెట్టినాఁడను - పోపో-వారికి మాటనిల్కడలేదు - నేనర్వశక్తి
 నని వారునాతోఁజెప్పిరది యబద్ధము - నేశీతజ్వరమునకు తొంగని
 వాఁడనాను.

35

ద్వి॥ .కలదుస్వర్గమునను.ఖము మనమున్న!
 యిలని,డుమలుకా.కిఁకేమియులేదు॥

36

ద్వి॥ .తఱలెదఁనీర్థకయా.త్రకును-నేరంబు!
 .నెఱపునాచేలి యీ.నెత్తురుఁదుడువ॥

37

శా॥ .ఔకారా,క్షణికంబు-మర్త్యకృప-దై.వాసుగ్రహంబిట్టులకొ.
 .గోరనోబవము-నీకటాక్షములఁగో.కుక్కున్ననాతండు-సిం॥
 .డారన్ద్రావియునో-డకంబమునఁ దానాటాడుచూఁపునక॥
 .వారాసినెడనున్న,నావికువలెన్.ప్రబలమృతివించెడున్ ॥

38

Act. V. Sc. iii.

O Thou, whose captain I account myself,
 Look on my forces with a gracious eye;
 Put in their hands thy bruising irons of wrath,
 That they may crush down with a heavy fall
 The usurping helmets of our adversaries !
 Make us thy ministers of chastisement,
 That we may praise Thee in the victory !
 To Thee I do commend my watchful soul,
 Ere I let fall the windows of mine eyes :
 Sleeping and waking, O, defend me still!

39

MACBETH

Act. III. Sc. II.

Naught's had, all's spent,
 Where our desire is got without content :
 'T is safer to be that which we destory
 Than by destruction dwell in doubtful joy. (1)

MEASURE FOR MEASURE

Act. II. Sc. IV.

Let me be ignorant, and in nothing good
 But graciously to know I am no better. (2) 40

ద్వి॥ .నీపై న్యపతిగన. నైక్కించుకొందు॥

.నా సేనపైఁగరు.ణంజూడుమిచ్చు॥

.హద్దునుమిఱియ.న్యాయాక్రమణము॥

.పద్దునఁజేయుమా.పగతుఱిబొమిడి॥

.కలనుగ్గునూచగాఁ-.గావింపసేదు॥

.నలుకనుగదనిడు.మామాకు-నీవు॥

.దుష్టశిక్షయెడ మం.త్రులఁజేయుమమ్ము॥

.నిష్టజయంబంది.యేమునినొప్పగడ॥

.నాకనుతెప్పల.న్వాల్చకముందె॥

.నీకునర్పించెద. నేనునాయాత్మ॥

.నిదురించుచుండిన.న్నేనుమేల్కొన్న

ఁబదపడినన్నఁగా.పాపముదేవ॥

33

గీ॥ .మిగులఁబోదెద్దియున్-.వ్రయ.మగు.సకలము॥

.తృప్తి లేకమనదుకోర్కె.నెనయుచోట॥

.మనముచెఱచునదిగనుండు.టనయముచెఱ

.పునననిశ్చితముదమున.చునుటకన్న॥

(1)

ద్వి॥ .ఎఱిగినదాననం.చెఱుఁగుటన్దప్ప॥

.నెఱుకమాతెందెన. నేనుండనిమ్ము॥

(2) 40

Act iii. Sc. i.

Be absolute for death ; either death or life
Shall thereby be ths sweeter. Reason thus with life:—
If I do lose thee, I do lose a thing
That none but fools would keep ; a breath thou art,
Servile to all skyey influences
That dost this habitation, where thou keep'st,
Hourly inflict : merely, thou art death's fool ;
For him thou labour'st by thy flight to shun,
And yet runn'st toward him still. Thou art not noble ;
For all the accommodations that thou bear'st
Are nursed by baseness. Thou art by no means valiant;
For thou dost fear the soft and tender fork
Of a poor worm. Thy best of rest is sleep,
And that thou oft provok'st, yet grossly fear'st
Thy death, which is no more. Thou 'rt not thyself ;
For thou exist'st on many a thousand grains
That issue out of dust. Happy thou art not ;
For what thou hast not, still thou striv'st to get,
And what thou hast, forgett'st. Thou art not certain ;
For thy complexion shifts to strange affects,
After the moon. If thou art rich, thou 'rt poor ;
For, like an ass whose back with ingots bows,
Thou bear'st thy heavy riches but a journey,
And death unloads thee. Friend hast thou none ;
For thine own bowels, which do call thee sire,
The more effusion of thy proper loins,
Do curse the gout, serpigo, and the rheum,
For ending thee no sooner. Thou hast nor youth nor age

నీనమాలిక॥ నీవుండు చావుకై నిబ్బరముగ నందు

.వలనఁజూవై నను. బ్రతుకయినను!

.హితమగునుఁజేయింత. యీవుతర్కించుము

. బ్రతుకునుఁగూర్చి. యీ. భంగినిన్ను!

. నేనుఁబోఁగొట్టుకొనిన. వెంగళుల్లప్ప

. నొండుజనములుతా. ముంచుకొనని!

. వస్తువుందొఱఁగెద. శ్వాసమునీ వెల్ల

. నింగిశక్తులకుబా. నిసతనమ్ము!

. నెఱపుచీయింటిని. నిర్మించియందుండి.

. గడియగడెకుబాధ. యడెదవీవు!

. కేవలముగజ్జిత్తి. కీవుదాపకుం. డవు-

దానివిడిచి. పో. దివిరిమఱియు!

. బరుగిడెదవుదాని. పజ్జకేగొప్పదా

. నవుకావు. నీవందు. వివిధభాగ!

. ములునుఁదుచ్చతచేత. బోషింపఁబడుఁ

గాన. లేదుధైర్యమునీకు. లేశమైన!

. మిగులఁబేదపురుగు. మెత్తని జమిలినా

. ల్కుకుజంకెదవునీవు. కనుక నిదుర!

. నీముఖ్యవిశ్రాంతి. నీవుదానింగడుఁ

. బ్రార్థించిపిలిచెద. వై నమిగుల!

. నీమరణమునకు. నెఱచెద. వయ్యది

. యింకేమికాదు. కా. వీవునీవు!

. పనికిమాలినదాని. వలనఁగల్గిన పెక్కు

. వేలనల్పులనీవు. జెలయు. కతన!

But, as it wore, an after-dinner's sleep,
Dreaming on both ; for all thy blessed youth
Becomes as aged and doth beg the alms
Of palsied el d ; and when thou 'rt old and rich,
Thou 'st neither heat, affection, limb, nor beauty,
To make thy riches pleasant. What 's yet in this,
That bears the name of life ? Yet in this life
Lie hid more thousand deaths : yet death we fear,
That makes these od ds all even.

.నీకుసౌఖ్యములేదు..నీకుఁగల్గనిదానిఁ
 .బొరయయత్నించెదు..మఱియునీకు
 .గలదానిమఱచెదు. కావున-నిశ్చయ
 .మతివీవుకావు-నీ.మనసునింత

.రసములమూఁగుఁ,జం.ద్రగతినట్టులఁ
 గాన..ధనికుడవయ్యెని.ర్థనుఁడవీవు
 .కతమేమనంగ-బం.గారుకడీలచే
 .వీఁపునంగినగాడ్డ.విధముదోఁప
 .బరువగుసంపద.ల్పయనమైమోసెదు-
 .మఱి-మరణమునీదు.భరమునెడవు
 .నెవఁడైననీకువి.హితుఁడులే-డేమన-
 .నీకన్నపిల్లతే.నిన్నువేగ

.దెగటార్చుకుంటకు.దెగడుచుందురు
 పటు.వన్నెల,తెవులులన్-బ్రాయమైన
 .గలుగదునీకుము.సలితనంబైనను-
 గాని-పగటినిద్ర.కరణిఁగలను

.గాంచెదువానిపై.గారణంబేమన
 .నీ,వయసంతయున్.వృద్ధతవలె
 .జరఁగు-వెండియు-బక్ష.వాతపీడితు

లగు.వృద్ధులకడబిచ్చ.మెత్తుకొనెడు
 .ముసలివిమఱిడబ్బ.పసఁగలవాడవీ

.వైనప్పు-నీ,సిరి.ననుభవించు
 .కొనుటకగత్యమున్-గోర్కెయు.నవయవ
 .బలము-సొగసునీకు.గలుగఁబోవ
 .దున్నదేమిఁకబ్రతుకుపే.రొందుదీన
 .నైన-నితరమృతులువేయి.యణఁగియుండు

MERCHANT OF VENICE
Act. i. Sc. ii.

for aught I see, they are as sick, that surfeit with too much as they that starve with nothing. It is no mean happiness, therefore, to be seated in the mean : superfluity comes sooner by white hairs, but competency lives longer.

42

Act. iv. Sc. i.

Grieve not that I am fallen to this for you;
 For herein Fortune shows herself more kind
 Than is her custom : it is still her use
 To let the wretched man outlive his wealth
 To view with hollow eye and wrinkled brow
 An age of poverty; from which lingering penance
 Of such misery doth she cut me off.

43

MIDSUMMER NIGHT'S DREAM
Act I. Sc. I.

To you your father should be as a god;
 One that composed your beauties;

44

OTHELLO
Act i. Sc. iii.

To mourn a mischief that is past and gone
 Is the next way to draw new mischief on.
 What cannot be preserved when furtune takes,
 Patience her injury a mockery makes.
 The robbed that smiles steals something from the thief:
 He robs himself that spends a bootless grief.

45

.నీబ్రతుకునందు-మనమింక.మృత్యువునకు!

.వెఱతు-మదియెయిచిక్కులు.వీడఁగొట్టా॥

41

వ॥ .లేమిచేఁబస్తుండువారివలెఁగడుఁగల్గినెవ్వఁగడుపడువారు తెవుల్గొం
దు రేమో-కావున-మధ్యమస్థితిలోనుంటయల్పసౌఖ్యముకా-దమిత
మతివేగమునముదిమి తెచ్చు-ఁగాని-మితముచిరముబ్రతుకును. 42

ఉ॥ .కుండకునిన్నఁగూర్చిడుమఁ

.గూలితి నేనని-చూపుఁదన్నఁదా!

.నిందలవాఁటుకేం తెనుమ.ఁజింతకృపాధ్యముగానదృష్ట-

మొం! .ఓం, మడుకున్వలక్ష్మీచనుట

.న్మదిమిన్లననిచ్చు, వాళియి! .పుండగుదాని-

కట్టిదశఁ.బొందఁగనీకదినన్నఁద్రుంచెడున్॥

43

ద్వి॥ .నీయందములనుఁబ.న్నిననీదుతండ్రి!

.నీయిలువేల్పుగా.నీకుండవలయు॥

44

ద్వి॥ .కడచినముప్పకై .కలఁగుటకొత్త!

.యిడుమ, పైకొనుటకెం.తేచేర్పుతోవ!

.దైవముచేయు, నొ. తడితప్పకున్న!

.నేవతోదానినో. రేపన్ వెక్కరించు!

.గొల్లవోయినవాఁడు. కొలకొలనగిన!

.ద్రుళ్ళుమచ్చునుండి. దొంగిలున్గొంత!

.పనికిమాలిన, వంత. పడుచున్నవాఁడ!

. మొనసితనకుఁదానె. మోసంబుచెందు॥

45

Act. ii. Sc. i.

If it were now to die,
 'T were now to be most happy; for, I fear,
 My soul hath her content so absolute,
 That not another comfort like to this
 Succeeds in unknown fate, 46

Sc. III.

How poor are they that have not patience!
 What wound did ever heal but by degrees? 47

Act. IV. Sc. III.

Heaven me such uses send,
 Not to pick bad from bad, but by bad mend! 48

PERICLES

Act. I Sc. I.

For death remembered should be like a mirror
 Who tells us life's but breath, to trust it, error. 49

Act. III. Sc. III.

We cannot but obey
 The powers above us, 50

గీ॥ . ఇపుడునీ లెద సేనియ. దిప్పుడుకడు!
 . హాయి-యేమన-నాయాత్మకల రెనిండు!
 . సంతసము-దీనికింకన, జ్ఞాతభాగ్య!
 . మందుసాటి, సౌఖ్యంబుతా. దనిజడిసెద॥

46

ద్వి॥ . తానెంతజనుడుపే. దయగుసై, పేచి!
 . మానెనేపుండుక్ర. మంబునదప్ప॥

47

ద్వి॥ చెడ్డఁగన్గొనిచెడ్డు. నేయనీకు-నను!
 . నడ్డుముదేవుడా, యఘములనుండి॥

48

గీ॥ . అద్దమటు, జ్ఞప్తిఁగొనబడి. నట్టిమరణ!
 . ముండపలసిన-దెంతయో. యసులుశ్వాస!
 . మాత్రమనియును-మనలోన-మఱియుదాని!
 . నమ్ముకొనుటదోసమనియు. న్బల్కుచుండు॥

49

ద్వి॥ . మనముమన్నింపక. మఱివీలుపడదు!
 . మనమీదనుండిన, మహితశక్తులను॥

50

THE TAMING OF THE SHREW   *Act. IV. Sc. III.*

Our purses shall be proud, our garments poor :
For 't is the mind that makes the body rich ;
And as the sun breaks through the darkest clouds,
So honor peereth in the meanest habit.
What, is the jay more precious than the lark,
Because his feathers are more beautiful ?   (1)

Act. v. Sc. ii.

Fie, fie ! unknit that threatening unkind brow,
And dart not scornful glances from those eyes
To wound thy lord, thy king, thy governor :
It blots thy beauty, as frosts do bite the meads,
Confounds thy fame as whirlwinds shake fair buds,
And in no sense is meet or amiable.
A woman moved is like a fountain troubled,
Muddy, ill-seeming, thick, bereft of beauty ;
And, while it is so, none so dry or thirsty
Will deign to sip, or touch one drop of it.
Thy husband is thy lord, thy life, thy keeper,
Thy head, thy sovereign ; one that cares for thee,
And for thy maintenance, commits his body
To painful labour, both by sea and land ;
To watch the night in storms, the day in cold,
Whilst thou liest warm at home, secure and safe ;
And craves no other tribute at thy hands,
But love, fair looks, and true obedience ;
Too little payment for so great a debt.
Such duty as the subject owes the prince,
Even such a woman oweth to her husband ;
And, when she 's froward, peevish, sullen, sour,
And not obedient to his honest will,

త||. .మనములైలు, పొగరు, మైనుండవలయు - బలు, పేదలై మనబట్ట
 , టుండునది! .మనమెమే నికివిల్వ, మై , కొల్పఁగాన- వెలువడఁ
 దక్కువ. వేషంబుమీఱి! .ఘనత- సూర్యుండుచీ .కటిసున్నునుండి
 .కన్నట్టునట్లు- తొక్కఁచక్కఁదనముఁ! .గొనుకారణమున నె.క్కు
 వపాలపిట్ట .యేట్రింతకన్న నే .మీవెఁగనునె|| (1)

నీ||. విప్వనీయక్కుశ. బెడిదపుబొమముడిన్.
 .హేళనదృష్టినో. నేయఁబోకు!
 .నీవిభునీరాజు. నీపరిపాలకు-
 .నీవన్నెవాసులన్ జెఱచునద్ది ।
 .పదపడిబచ్చిక. బయలుపేర్కొనుమంచు
 .కరణి- మొగ్గలసుడి. గాలిమాడ్కి ।
 .వతుసగయుక్తము. స్వరసమెవ్విధమున
 .ఁగాదు-కోపించిన, కాంతకలఁగి ।
 .మలినమైవికృతమై. మఱిచిక్కనై సొంపు
 .తొలఁగుచెలమనకె-. మెలమినద్ది ।
 .యట్టుండ- నెంతనీ. ప్పచ్చినోరెండిన
 .వారై ననిచ్చగిం. పరోక్షగుక్క ।
 .త్రాగుటకేనియ. ద్దానినిఁజవిఁగొంట
 .కేనియనొకచుక్క. యైనఁగాని ।
 .నీయింటియాతఁడౌ. నీదుప్రభుండు-
 నీ. ప్రాణమునిన్నఁగాపా. డుపాఁడు ।

What is she, but a foul contending rebel,
And graceless traitor to her loving lord ? —
I am ashamed, that women are so simple
To offer war, where they should kneel for peace ;
Or seek for rule, supremacy, and sway,
When they are bound to serve, love, and obey.
Why are our bodies soft, and weak, and smooth,
Unapt to toil and trouble in the world,
But that our soft conditions, and our hearts,
Should well agree with our external parts. (2) 51

.నీకుముఖ్యుండును. నీయధిపతియు నీ
 .కొఱకునీరక్షనుఁ. గూర్చి మఱియు |
 .దేవులాడెడువాఁడు. నీవింటవెచ్చఁగ
 .నిర్భయంబుగను వెం. డియు సుఖముగ |
 .నుండఁ-గడలియందు. నుర్విమీఁదన్దాలి

.వానలరాతిరిం. బనలుచలిని |
 .ఁగడుఁగప్ట పాఁటున. కొడలినర్పించెడు
 .మఱియును నీనుండి. మక్కువయునుఁ |
 .జల్లనిచూపులు. నద్విధేయతతప్ప
 .నడుగఁజేపతిఫల. మైనఁగాని |
 .యంతగొప్పప్పన. కదియెంతయు నొద్ది
 .చెల్లింపుగద-ప్రజ. క్షీతిపతియెడ |
 .ఁగొనవలసినభక్తి. పెనిమిటికడభార్య

.కనుపర్చునది. యట్లు. గాకయాపె |
 .కట్టడియొ మొండి. కట్టయొమిక్కిలి
 .పెడసరముగబిట్ట. బిగసియతని |
 .యమలచిత్తంబున. కనుకూలపడదేని

.ఁదద్దయంబేమిం చుతనదుమగని |
 .విషయమైమిగులఁబా. పిష్టాపరాధిని
 .మఱిచెడ్డకయ్యాల. మారియెదిరి |

.కానిచోనింకెద్ది. యకాను-సంధికిమోఁ
 క. రిలినందనముసల్ప. వలసినప్ప |

.డంగనల్పారదొడంగుట-కటుగాక-

.భజియించుటకుఁబ్రయం. పడుటకుమఱి |

TEMPEST

Act. V. Sc. 1.

Every man shift for all the rest, and let no man take
care for himself, for all is but fortune. 52

TIMON OF ATHENS

Act. I. Sc. 11,

Immortal gods, I crave no pelf
I pray for no man but myself.
Grant I may never prove so fond
To trust man on his oath or bond;
Or a harlot for her weeping;
Or a dog that seems a-sleeping;
Or a keeper with my freedom;
Or my friends, if I should need 'em, (1)

.యడఁకువఁజూపుట.కవ్వారుబద్ధు రాం
 .డైయుండవలసిన.యవసరమున ।
 .సర్వాధికారంబు.జరుపనుంకించుట
 .కిస్సీయిసీయెంత.యెడైవారొ!
 .మనయొడఁకులేల మృదువులై.మఱియుదుర్బ ।
 .లంబులై పాటుపడనన.ర్హంబులగును ।
 .మనమృదుస్వభావంబులు.మనములుసరి ।
 .పడకయున్నమనయవయ.వములతోడ !

51

వ॥ ప్రతిమనుష్యుఁడు పరులకొఱకు సాయపడనీ - యెవ్వఁడున్
 దనకై తావిచారింపఁకుండనిమ్మేలననంతయు నదృష్టవశమే॥ 52

సీ॥ ,అమృతుతావేల్వలా.రానేను,దుడ్డుకై
 .వేడఁబోవనునన్ను.విడిచిపరుల!
 .మంచికై.దేవునిం.ప్రార్థింపమనుజుని
 .వానియొట్టుంబట్టి.కానియతని!
 .యొడఁబడికన్గొని-.గుడిసెవాటున్దాని
 .గోలనువినికాని.కునుకునటుల!
 .గనుపడుకుక్కను.గాని-నాస్వేచ్ఛఁగా
 .పాడునట్లుండు.కా.వలినిఁగాని ।
 .నేనుఁగోరవలెసె.నేనినామిత్రుల
 .నై నఁగానినమ్ము.నంతతెలివి !

Act. IV. Sc. II.

Who would not wish to be from wealth exempt,
 Since riches point to misery and contempt ? (2) 53

III

All is oblique ;
 There 's nothing level in our cursed natures,
 But direct villainy. Therefore, be abhorred
 All feasts, societies, and throngs of men ! 54

Your greatest want is, you want much of meat.
 Why should you want ? Behold, the earth hath roots ;
 Within this mile break forth a hundred springs ;
 The oaks bear mast, the briers scarlet hips ;
 The bounteous housewife, Nature, on each bush
 Lays her full mess before you. Want ! why want ? 55

TWELFTH NIGHT,

Act. I. Sc. V.

Fate, show thy force : ourselves we do not owe ;
 What is decreed must be,— 56

THE WINTER'S TALE.

Act. IV. Sc. III.

We profess
 Ourselves to be the slaves of chance, and flies
 Of every wind that blows. 57

.తక్కువందునన్ను. నెక్కాలమునజిక్క-

.నీకమీర, నుగ్ర. హింపవలయు॥

(1)

ద్వి॥ .ఎవఁడు, విత్తంబున. కెడఁబడఁడు-ధన!

.ము, విపత్తులకు నెల్ల, మూలముగాన॥

(2) 53

ద్వి॥ .అంతయు విపక్తిత. మైయుండుమనదు!

.రంతస్వభావంబు .లందెయైన!

.నరిగలేదు తదా. ర్జన్యంబుతప్ప!

.నరులపొత్తుకావు. నన్, హేయపడుము॥

54

క॥ మీకున్న గొప్పకోరిక!

.యాఁక లికిన్దగినయంత. యాహారముగా!

మీకెందుకీకొఱఁత-యా!

.లోకింపుఁడుకలవుభూమి. లోపలదుంపల్॥

55

ఉ॥ .ఇంచుంక దవ్వులోన నెల. యేఱుల నేకములుబ్బి పాతెడున్॥

.మంచిఫలంబులన్ గలిగి. మాఁకులు పెక్కురకంబులొప్ప-ఁదా!

.నెంచినతేనెఁదిండిఁబొద. రిండ్లనమర్చెడుఁ బెట్టుబోఁతలన్॥

.మించినయాలుగాఁబ్రకృతి. మీకుఁగోఱంతయిఁకెందుకుండెడున్॥

ద్వి॥ .తెలుపునీశక్తి వి. ధీ-యవశులము!

.నెలకొనవలయుని. నీ తమైనయది॥

56

గీ॥ .మనమువిధికిబంట్ల. మనిమనయంతట!

.నొప్పకొనుచునుందు. మెప్పడైన!

.బదపడియువినరెడు. ప్రతి, మాటతమునకు!

.నెగిరిపోవుచుండు. నీఁగలమని॥

57

THE RAPE OF LUCRECY.

What win I, if I gain the thing I seek ?
 A dream, a breath, a froth of fleeting joy,
 Who buys a minute's mirth to wail a week,
 Or sells eternity to get a toy ?
 For one sweet grape who will the vine destroy ?
 Or what fond beggar, but to touch the crown,
 Would with the sceptre straight be stricken down ? 58

SONNETS

LXVI.

Tir'd with all these, for restful death I cry ;—
 As, to behold desert a beggar born,
 And needy nothing trimm'd in jollity,
 And purest faith unhappily forsworn,
 And gilded honour shamefully misplac'd,
 And maiden virtue rudely strumpeted,
 And right perfection wrongfully disgrac'd,
 And strength by limping sway disabled,
 And art made tongue tied by authority,
 And folly (doctor-like) controlling skill,
 And simple truth miscall'd simplicity,
 And captive good attending captain ill :

59

త|| . ఏమి నేఁ గెత్చెద. నేను వెదకిన. . దొడఁగూడ-
 నొకకల. . యొకమాట. . పాటు।
 . సోమునుఱుంగును. . సుంత సేపుండు. . పొంగుకై
 యెవ్వఁడు. ప్రొద్దెల్ల వనరు।
 . దామోక్ష మెవఁడమ్మ. . దలఁచునుఁబనికి
 . మాలినదానికై. . మఱెవఁడుచెఱచు।
 . గామంచిచెట్టొక. కాయకై. . మాళిఁ
 . దాఁకుటకేపేద. తన్నఁగఁబడును ||

58

సీ|| . . తిరిపఁగాంజెంతయు. . సరకుగొనబడ
 . కుండుటయున్ సుంత. యునిఱుపేద।
 . లలరింపఁబడకుంట. . యచ్చపునమ్మిక
 . న్వదలుకొనుట. . ముచ్చి. పసిఁడిపరువు।
 . కడుసిగ్గువొడమఁద. గనిజారియందుంట.
 . పడుచు పెండిలిమాని. వడుచుకొనుట।
 . తగుమేలుకీడుగ. . దెగడఁబడుట. సొట్ట
 . యేలుబడిఁదగవు. మూలఁబడుట।
 . మ్రుక్కడిదొరతన. మునఁ దెల్వినోరూఢి
 . కొనబడుటయు. . వెజ్జ. కొంతెతనము।
 . నెఱుక నేరుపునులో. బఱచుకొంటయు. నిజం
 . బనుట వెంగలితన. మనఁబడుటయు।
 . మఱియునోడినమంచిము. మృరపుచెడ్డ।
 . కొలువునంబడి. నిచ్చలుం. గుందుచుంట।
 . వీనితోనెల్ల మిక్కిలి. విసిగిమిగుల।
 . నెమ్మదింబెట్టుచావుకై. నేవగచెద ||

59

శాంతరసః

రఘువంశే ||

స || 8. శ్లోకః || 87 ||

మరణంప్రకృతిశ్శరీరిణాం । వికృతిర్జీవితముచ్యతేబుద్ధైః ।
క్షణమప్యవతిష్ఠతేశ్వస । న్యదిజంతుర్ననులాభవానసౌ ॥

1

శ్లో || 88

అవగచ్ఛతిమూఢచేతనః । ప్రియనాశంహృదిశల్యమర్పితమ్ ॥
స్థిరధీస్తుతదేవమన్యతే । కుశలద్వారతయాసముద్భృతమ్ ॥

2

స || 10. శ్లో || 23

అభ్యాసనిగృహీతేన । మనసాహృదయాశ్రయమ్ ।
జ్యోతిర్మయంవిచిన్వన్తి । యోగినస్త్యాంవిముక్తయే ॥

3

శ్లో || 24

అజన్యగృహ్లాతోజన్మ । నిరీహస్యహతద్విషః ।
స్వపతోజాగరూకస్య । యాథాథక్యంవేదకస్తవ ॥

4

స || 14. శ్లో || 66

సాహితపస్సూర్యనివిష్టదృష్టిరూర్ధ్వంప్రసూతేశ్చరితుంయతిష్యే ।
భూమోయథామేజననాంతరేఽపి । త్వమేవభర్తానచవిప్రయోగః ॥

5

ఓ ర్వు

గీ॥ .చావు-మై, తాలుపులకు ,సా.జంబు-దాని
 .మాటుపనెదరెటు కగల.వారుబ్రతుకు।
 .ఒక్కనిముసమయిననూ,ర్పు.చుండెనేని।
 .పొందినయదిమేలీ .బూత.మునిజముగను॥

1

గీ॥ .తెలివిమాలినవాఁడు తా.వలచుదాని।
 .పో,కదలఁచునె దంజొచ్చు.మేకువలెను।
 .అద్దియేయెటుకగలుగు. నతఁడుమేలు।
 .తెరువునంబెర్కఁబడి నట్టు.లరయుచుండు॥

2

గీ॥ .,లెస్సయలవాటు చేతమ.ల్పింపఁబడిన।
 .,మది,మెయిన్-డెంద మందున.మరెడు,జోతి।
 .రూపయిననిన్ను,జోగులు .రోయఁచుండ్రు।
 .పొలుపుగానెప్పడున్దను .,ముత్తికొఱకు॥

3

గీ॥ .పుట్టుకయెలేక పుట్టువు.పొందువాఁడ।
 .కోర్కెఁజెందక పగతుఱన్దూల్చువాఁడ।
 .మేలుకొనియుండియు నిదుర.సోలువాఁడ।
 .యెవఁడునీదగునిజ ముఁదా.నెఱుఁగుచుండు॥

4

కం॥ నేనుంగానుపుపిమ్మట।
 .,బూనెదనోఁచుటకుఁజూపుఁ.,బొద్దుననిడిసి॥
 వేనామగఁజౌటకు-న।
 .న్నేనాటికిఁబాయకుంట, కేపుట్టువునన్॥

5

కుమారనందవే స || 12 శ్లో || 58

శాసనంపశుపతేస్సకుమారః ।

స్వీచకారశిరసావనతేన ।

సర్వధైవపితృభక్తిరతానా ।

మేషఏనపరమఃఖలుధర్మః॥

6

విక్రమోర్వశీయే ।

వేదాంతేషుయమాహురేకపురుషం వ్యాప్యస్థితంరోదసీ ।

యస్మిన్నీశ్వర ఇత్యనన్యవిషయశ్శబ్దో యథార్థాక్షరః ।

అంతర్యశ్చ ముముక్షుభిర్నియమితప్రాణాదిభిర్మృగ్యతే ।

సస్థాణుస్థిరభక్తియోగసులభోన్మిత్రేయసాయాస్తువః॥

7

అపరాధీనూనమహంప్రసీదరంభోరు విరమసంరంభాత్ ।

సేవ్యోజనఃప్రకుపితః కథంనుదాసోనిరపరాధః॥

8

శీతాంశుకామంగళమాత్రభూషణా ।

విచిత్రదూర్వ్యాంకురలాంఛితాలకా ।

వ్రతోపదేశోజ్ఞితగర్వవృత్తినా ।

మమప్రసన్నావపుషేవదృశ్యతే॥

9

అజ్ఞ ఉత్తంపురీకదుఅకోబివదవిసేసోమఏసంపాద

నిఓతాహుతలండలరోధోసహీఆదు॥

10

గీ॥ కై కొనియెడలవంచి , ముక్కంటియాన।
 . వేలుపులమూక పేరిటి . వెలదిమగడు।
 . మిగుల . బితురునిపై . బత్తి . దగులువాని।
 . కిద్దియే మేటి . శమ్మమై . యెసఁగెడుగద॥

6

తరువోజ॥

. పలికెద రెవ్వని . బ్రాజదువులకొ . నల
 . మిన్ను . మన్ననిం . డనగునొక్కనిగఁ
 . గలుగకొండునకుని . క్కముగ నెవ్వని
 . యెడఁజెల్లుచుం డెడు . నేలికబిరుదు।
 . నెడఁదనుసుఱుబిగి . యించిము త్తికయి
 . కడఁగువారలవెదు . కంబడు నెవఁడు।
 . కలిగించుబ త్తి . జో . గమునకుసుళువు
 . గాఁజిక్కునట్టి . ము . క్కంటి - మేల్మీకు।

7

గీ॥ . నాదెతప్పు - నిజముగ . నన్ను సైఁచి
 . విడువుమా . చిడముడి - నంటి . తొడలదాన।
 . యేలికకునల్కవొడమిన . యెడ - నదెట్లు।
 . బానిసీకుఁడు నేరము . నానకుండు॥

8

గీ॥ . తెలివలువ - యైదువతనంబు . దెలుపుతొడవు।
 . గరికిపోఁచలనలరుముంగురులుగలిగి।
 . నోముకట్టునబింకము . న్దొఱఁగుమేనఁ॥
 . గలకఁదేరినయటునాకు . గానఁబడియె॥

9

న॥ మిమ్ము ముందుంచుకొని యొకవింతనోము నాచే నలుపఁబడును -
 . గనుక - నిముసమడ్డపాటున కోర్చు . నది.

10

ఏనదేవదామిహుణంరోహిణీమిహులంఛణంసక్షీ కదుల
అజ్జఉ త్తంప్పసాదేమి-అజ్జప్పహుదిఅజ్జఉత్తోజం
ఇత్థిఅంకామేదిజాలఅజ్జఉ త్తసమాగమప్పణఇణీ
తాఎసహుఅప్పలిబంధేణవ త్తిదవ్వం॥

11

పరస్పరవిరోధిన్యోః రేకసంశ్రయదుర్లభం
సంగతంశ్రీసరస్వత్యోః రూప్యయాదుర్భూతయేసతాం॥

12

శాకుంతలే ॥

యాస్పష్టిస్త్రస్తురాద్యావహతివిధిహుతంయాహవిర్యాచహోత్రీ
యేద్వేకాలంవిధత్తఃశ్రుతివిషయగుణాయాస్థితావ్యాప్యవిశ్వం
యామాహుస్సర్వభూతప్రకృతిరితియయాప్రాణేనఃప్రాణవంతః
ప్రత్యాక్షాభిఃప్రపన్నస్తనుభిరవతువస్తాభిరష్టాభిరీశః॥

13

గాహంతాంనుహిషానిపానసలిలంశృంఘైర్ముహుస్తాడితం
ఛాయాబద్ధకదంబకంమృగకులంరోమంథమభ్యస్యతు॥
విస్క్రిబ్ధంక్రియతాంవరాహతతిభిర్ముస్తాక్షుతిఃపల్వలే
విశ్రాంతింలభతామిదంచశిథిలజ్యౌబంధమస్మద్ధనుః॥

14

వ॥ ఇదిగో వేల్పుటాలు మగలజత, చందురోంబులు , సాకిరులుగా
మీ. పసావముఁగోరుచున్నాను- నేడు మొదలు- మీరేయవిదన్వ
లచిరో - యెవ తెమిరాక నేచియున్నదో - దానితో మీరడ్డులేకుం
డవచ్చును. 11

క॥ ఒండొరులన్దమలోఁబడ !
.కుండెడు, లచ్చికిని, నలువ. యవిదకునొకచో!
.శుండఁగొనుటకు సరిపడని!
.యొండొరుమిక సాదులసిరి. నో, మెడఁగాతన్ ॥ 12

సీ॥ .మనెడుప్రాద్దుల, నొస. శ్లనుశ్రాయుదే
.వర. మొదటి, పన్నికమగు. నెదియఁ-నెద్ది !
.కడు నేమమున వేల్పుఁ. బడినట్టి, యిగిరికం
.దాల్చు-నెయ్యెదియునొ. వేల్పువాఁడు !
.నేరెండుఁ, దఱిజేయు- నెదిజగముననింజి
.వీనులరొద, గొన. మై, నెలకొను !
.నెల్ల, బూతములకుఁ. దల్లియంచెద్దాని
.బలికిరో-దేనిచేఁ, బానములను !
.నెలయుచుండు, నుసులుఁ. గలిగినయన్నియు!
.మూఁడునాల్గు, నొండుఁ. గూడునంత !
.వచ్చునట్టిలెక్కఁ, బత్తెచ్చమాబొందు !
.లెనయునీ, సరుండు. పె, నుచుమిమ్ము ॥ 13

శ॥ .చెఱువులనీరుకొమ్ములనుఁ .జిమ్ముచుబల్ముదున్నలీదనీ !
.విఱివిగనీడలన్నెమరు .వేయుచులేజులుగుంపుకూడనీ !
.గుఱిఁగొనితుంగదుబ్బులను ఁ.గుంటలనొంటరులేర్చితత్వనీ !
.నఱదలనెక్కుదింపబడి .నాదగువిల్లిటునేదఁదేఱనీ॥ 14

వల్మీకార్థనిమగ్నమూర్తిరురసానందప్రసర్పత్వచా ।
 కంఠేజ్జీర్ణలతాప్రతానవలయేనాత్యర్థసంపీడితః ।
 అంసవ్యాపిశకుంతసీడనిచితంబిభ్రజ్జటామండలం
 యత్రస్థాణురివాచలోమునిరసావభ్యర్కబంబంస్థితః॥

[6]

గీ॥ .ఒడలుపుట్టబలియ .నెడఁద.కుప్పసమున ।
 .నలుతఁదీఁగెకంఁటె .,నొరపిడివడ ।
 .మూఁపుచెదరుజడల .పుల్గుగూళ్ల - నెచట ।
 .బొద్దుఁగనెడుఁదపసి .మొరడటితఁడూ ।

15

M E R C Y

ALL 'S WELL THAT ENDS WELL. *Act. i. Sc. i*
 Moderate lamentation is the right of the dead,
 Excessive grief the enemy to the living. 1

ANTONY AND CLEOPATRA *Act. iv. Sc. ix.*

O sovereign mistress of true melancholy,
 The poisonous damp of night disponge upon me,
 That life, a very rebel to my will,
 May hang no longer on me : throw my heart
 Against the flint and hardness of my fault,
 Which, being dried with grief, will break to powder,
 And finish all foul thoughts. 2

Sc. xiii.

Noblest of men, woo't die ?
 Hast thou no care of me ? Shall I abide
 In this dull world, which in thy absence is
 No better than a sty ? — O ! see, my women,
 The crown o' the earth doth melt.—My lord ! —
 O, withered is the garland of the war,
 The soldier's pole is fallen : young boys and girls
 Are level now with men ; the odds is gone,
 And there is nothing left remarkable
 Beneath the visiting moon. 3

క రు ణ ర స ము

ద్వి॥ .మితమగుదుఃఖమ్ము .మృతలకు,సౌమ్ము ।
 .బ్రతుకువారల,కతి.పరితాప,మెదిరి ॥

1

గీ॥ .నిక్కమగు,దుఃఖమేలురా.జీరో-పిడుపుము ।
 .చెల్ల రేనాపయి,ప్రనేయి.చేదుచెమ్మ!
 .ఇంకనాయుచ్చకునిజమా.నెదిరియైన ।
 .యుసులునామిఁదవేలక.యుండుఁగాన ॥

2

స్త్రీ . మనుజులలోనెల్ల .ఘనుఁడ-యీలైదవ-నే
 .సైఁతునాయీమొద్దు.జగములోన ।
 .నదిపందులగుడిసె.కన్న మేల్కాదునీ
 .వుండమిచేత-న.యోకనుఁడదె ।
 .నాచెలికత్తెలా.రా-చెల్లిపోయెడుఁ
 .బుడమి తేఁ-డోనావిభుండ-యకట ।
 .తగవుగెలుపుపూవు.దండవాడెన్-గూతె
 .బంట్లజెండా - చిన్న.వాండ్లుమఱియు !
 .బడుచులీడై రిపుడు,మగ.వాండ్రతోడ ।
 .దారతన్యంబుతోలఁగె-నెం.తయుఁదలంప ।
 .నీప్రపంచమునందునె.య్యెదియునైన ।
 .విడువఁబడలేదు వెండియుం.జేర్వడినది ॥

3

AS YOU LIKE IT
Act. i. Sc. ii.

You know, my father hath no child but I, nor none is like to have; and, truly, when he dies, thou shalt be his heir: for what he hath taken away from thy father perforce, I will render thee again in affection: by mine honour I will; and when I break that oath, let me turn monster. Therefore, my sweet Rose, my dear Rose, be merry. 4

The little strength that I have, I would it were with you. 5

My father loved sir Rowland as his soul,
And all the world was of my father's mind:
Had I before known this young man his son,
I should have given him tears unto entreaties,
Ere he should thus have ventured. 6

Wear this for me; one out of suits with fortune,
That could give more, but that her hand lacks means. 7

Act. ii Sc. vii

Thou seest, we are not all alone unhappy:
This wide and universal theatre
Presents more woeful pageants than the scene
Wherein we play in 8

వ॥ నీవెఱుంగుదువు నాకుఁదప్ప నాతండ్రికి మఱిపిల్ల లే-దింకఁగలుగఁ
బోదు-మఱియు నిక్క-ముగ నతఁడువోయినపుడు నీవువానికి దా
యాదురాల-వేమన-వాఁడు నీతండ్రినుండియేదిబలిమిన్నాగుకొనెనో
యదిసీకుఁదిరిగి ప్రియమున నేనప్పగించెదను - నా, యానసుమ్మా -
నేనీయొట్టుఁదప్పినయెడ నే , రక్క-సిన్ధానిమ్ము - కావున నాతల్లి నా
తల్లీ, యల్లాసముగానుండుము॥ 4

వ॥ నాకున్న కొంచెముబలముకూడ నీతోనుండఁగోరెదను ॥ 5

చ॥ .తనప్రాణంబటువీనితండ్రినెపుడు. న్దాఁగాంచునాయయ్య-వా!
.దినిఁ బ్రేమింత్రొకలాగులోకులు-మఱా. వృ, ధాత్మజుండీతఁడం!
చునెఱుంగన్గలదాన నేని-మును-ప. శ్రుల్వే, డుకోల్మాఱుకా!
.ర్చనొకోయీతని మోలసాహసమొన. ర్పంబోకముందీతఁడు॥ 6

గీ॥ .ఈవుదీనిదాల్చు. మీ, నన్నఁగూరిచి ।
.నేనుమిగులభాగ్య. హీనురాల ।
.నింతకన్న నధిక. మేని డెదనుఁగాని ।
.చిక్క లేదునాదు. చెయికివీలు॥ 7

గీ॥ .కనుచునుంటివొక్క. మనముమాత్ర మెదుఃఖి ।
.తులముకాము-చూపు. వెడఁద, భువన ।
.రంగమిద్దిమనము. రాజులు తెరకన్న ।
.బెక్కు శోక పూర్ణ. వేషములను ॥ 8

Act. v. Sc. ii

O, how bitter a thing it is to look into happiness
through another man's eyes ! 9

COMEDY OF ERRORS

Act. iii Sc. ii

Alas, poor women, make us but believe,
Being compact of credit, that you love us ;
Though others have the arm, show us the sleeve ;
We in your motion turn and you may move us. 10

CYMBELINE

Act. i Sc. iii

Imo. Than waved his handkerchief ?

Is. And kissed it, madam.

Imo. Senseless linen, happier therein than I ! —
And that was all ? 10

I would have broke mine eye-strings, cracked them, but
To look upon him, till the diminution
Of space had pointed him sharp as my needle ;
Nay, followed him, till he had melted from
The smallness of a gnat to air; and then
Have turned mine eye, and wept, 11

వ॥ అయ్యో, పై వానిచూపులనుండిసుఖపడఁజూచుటెంతకష్టము॥ 9

గీ॥ .నీచ,యువతులార-నిండునమ్మకమున ।
 .మేముతగిలియుంట.మిమ్ము,విశ్వ ।
 .సించునట్లుమమ్ముఁ.జేయుచుందురుమీర ।
 .లోరులుమీకరంబు.లోందియున్న ।
 .జూపుడకటమాకుఁ.జొక్కాయచేతిని ।
 .మీభ్రమంబుఁబట్టి.మేముతిరుగు ।
 .లాడుచుందుమెప్పు.డట్టిట్లు-మఱిమము ।
 .నీరుత్రిప్పవచ్చు.నిచ్చకొలఁది

10

ద్వి॥ .తరువాత,నారెచ్చనే.తనచేరుమాలు ।
 .మఱిముద్దుఁగొనియెన.మ్మాదానిఁదెల్పి ।
 .లేని,వల్వందులో.తెన్ననాకంటె ।
 .నొను-వెండియుఁదెల్ప.మదియంతయెన॥

10

గీ॥ .దూరమునసూది మొనయంత.తోచువఱకు ।
 .నణువుకంటెనుఁదగ్గి.మా.యమగు,దనుక ।
 .నరములు తెగునంతకునుఁగ.న్దవనువిప్పి ।
 .వానిఁగనుఁగొనిపిదపనే.వ,గచియుందు ॥

11

Sc. vi.

A father cruel, and a step-dame false ;
A foolish suitor to a wedded lady,
That hath her husband banished :— O, that husband !
My supreme crown of grief ! and those repeated
Vexations of it ! Had I been thief-stolen,
As my two brothers, happy ! but most miserable
Is the desire that's glorious : blessed be those,
How mean soe'er, that have their honest wills,
Which seasons comfort, —

12

Act. iii Sc. iv.

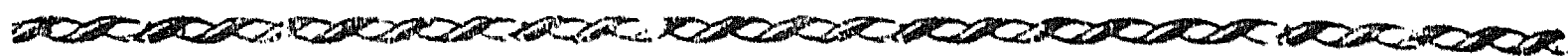
False to his bed ! what is it to be false ?
To lie in watch there, and to think on him ?
To weep 'twixt clock and clock ? if sleep charge nature,
To break it with a fearful dream of him,
And cry myself awake ? that's false to's bed, is it ? 13

శ్రీ॥ .నయలేనితండ్రి-మ.టియు మోసక త్రైయా
 .నవతితల్లి యు-స్వదే.శంబునుండి ।
 ..నెట్టింపబడిన పె.న్నిటిఁగలమగనాలిఁ
 ..బడయఁగోరిన వెట్టి.వాఁడొకండు ।
 ..అక్కటా-యామగఁ..జౌదలనావంత -
 .కందుచేబొరిఁబొరిం.బొందునొగులు ।
 .నాతోడఁబుట్లచం.దాన నేఁగూడదొం
 .గిలఁబడు నెడహాయి.చెలఁగుఁగాని ।
 .మొన్నఁదగుకోర్కె-మిక్కిలి.యిడుమలఁబడు ।
 .నెంతకొంచెపువారై న.నెవరిమంచి ।
 .కోరికల,నదునులు వేడ్కఁ.గొల్పుచుండు ।
 .నట్టివారలెల్ల శ్రుండు..బెంపారుచుందు॥

12

త॥ ..అతనిశయ్యకబద్ధ.మూట-యసత్య
 .ముగనుండుటన నేమి.., మొనసి,యచ్చోట ।
 .వెతికిలఁబడుకొని. వేచుట-మఱియుఁ
 .జెలఁగియాతనిఁగూర్చి.చింతించుచుంట ।
 ..ప్రతిఘటికకు బెంగ.వడియేడ్చుచుంట -
 ..యఖిలేంద్రియంబుల.న్వార్జితపర్చు ।
 ..కొతుకునిద్దుర వాని.కొఱకుఁజెడ్డకలఁ
 .గనిలేచు-టతని,ప్ర.క్కకుఁదప్పటిదియ ॥

13

Poor I am stale, a garment out of fashion ;

14

Act. iv. Sc. ii.

Song.

Fear no more the heat o' the sun,
Nor the furious winter's rages ;
Thou thy worldly task hast done,
Home art gone, and ta'en thy wages :
Golden lads and girls all must,
As chimney-sweepers come to dust.
Fear no more the frown o' the great,
Thou art past the tyrant's stroke ;
Care no more to clothe and eat ;
To thee the reed is as the oak :
The sceptre, learning, physic, must
All follow this, and come to dust.
Fear no more the lightning-flash,
Nor the all-dreaded thunder-stone ;
Fear not slander, censure rash ;
Thou hast finished joy and moan :
All lovers young, all lovers must
Consign to thee, and come to dust.
No exorciser harm thee !
Nor no witchcraft charm thee !
Ghost unlaid forbear thee !
Nothing ill come near thee !
Quiet consummation have ;
And renowned be thy grave !

15

ద్వి॥ .కడుఁబాఁతగావాడు.కన్దప్పినట్టి ।
 .యుడుపునై నేనయ్య.యోయుంటినిపుడు

14

పాట-వరాళి-మిశ్రగతి.

నీసమాలిక॥ .వెఱవకుమిఁక నెండ. వేఁడికై నను-జలి

.తఱి, బెట్టిదపుటల్క.దాడికై న ।

.నీపనినిహమందు. నెఱవేర్చుకొంటివి -

.నీతావుఁగంటివి-.నీకునప్ప ।

.నీతె-నూఁడెడివాండ్ర. తెఱఁగునబంగారు

.నంటిసిల్లులు,బుగ్గి.నంటవలయు ।

.భయపడకెక్కున.వారి,బొమమడికి -

.గానియేలికపోటు.గడచితీవు ।

—

.కుడుచుటకునట్లు.కొనుటకుఁదలఁపకు -

.కొంచెమున్గొప్పనీ.కున్సరియగు ।

.బ్రభుతయవిదైయ.వైద్యుండు మొదలుగ

.భూమియందన్నియు.బొలయవలయు ।

.మిఱుమిట్లుగొలిపెడు.మెఱుపులకడలకు-

—

.జడుపుచెందకుమల.పిడుగునకును ।

—

.గొండెమునకుజంక.కుండుమన్యాయంపు

.తీరుపునకునీకు.దిగులువలదు ।

—

.నగవునేడుపునీవు.ముగియించుకొంటివి -

.యావనయతులు,నీ.కడఁగియడఁగి ।

.పోవుదురెల్లరు.భూతవైద్యుఁడునిన్ను

.జేరలే-డెంతయ.జెఱుపునేత ।

.నిన్నుఁదగులదు-వీడని.నైందఁబోవ ।

.దెట్టిబాధయనిన్నిఁక.ముట్టఁబోదు ।

15

HAMLET

Act. I. Sc. 11.

Seems, madam ! nay, it is ; I know not 'seems'.
'T is not alone my inky cloak, good mother,
Nor customary suits of solemn black,
Nor windy suspiration of forced breath,
No, nor the fruitful river in the eye,
Nor the dejected haviour of the visage,
Together with all forms, modes, shows of grief,
That can denote me truly : these, indeed, seem,
For they are actions that a man might play :
But I have that within, which passeth show ;
These but the trappings and the suits of woe. 16

Sc. III.

The chariest maid is prodigal enough,
If she unmask her beauty to the moon ;
Virtue itself 'scapes not calumnious strokes ;
The canker galls the infants of the spring
Too oft before their buttons be disclosed :
And in the morn and liquid dew of youth
Contagious blastments are most imminent.
Be wary then ; best safety lies in fear :
Youth to itself rebels, though none else near, 17

.హోయిగాఁ, బరిపూర్ణ త. నందుమీవు.
.సీసమాధియుఁ బేరంది. నెగడుఁగాత॥

15

సీ॥ .కన్పట్టునమ్మ-ని.క్క-ముగనదున్నది-
.కన్పట్టుతే నెఱుం.గఁజూమ-కేవ!
.లమ్మునాకప్పన.ల్ల నిదుప్పటియె కాదు-
.జనని-యాచారాను.సార,సూత|
.కశ్యామ వేషము. కాదు-నిర్బంధము
.గావచ్చునిట్టూర్పు-. కాదు-కాదు!
.కంటఁబొల్లెడు నేఱు. కాదు-నన్సత్యము
.గాఁదెల్పఁజాలుశో.కమ్ముగుఱుతు!
.లన్నిఁటితోఁగూడ,నాస్యంబునం,డిందు
.కళకాది వెల్లయు.న్గానిపించు!
.నిడీముగ-ఁగతమేను.నిన-నవిమానవు!
ఁడగపఱచఁగలిగిన.,యభినయములు!
గాని-నాకులోనఁగలది,నటనమూఁడు-|
.బొత్తిగానుదుఃఖ.పుటు,డుపులివి॥

16

సీ॥ .శడు,జాగరూకతఁ.గలకన్నె తనదగు
.సొగసుచంద్రునికై నఁజూపె నేని!
.మిగుల,దూఁబఱదిండి.యగు-సుగుణముతన●
.తనపవాదహతులఁ.దప్పలేదు!
.పురుగుబల్లఱుచుగఁ.గొఱికెడు,నామని
,మొలకల మొగ్గలు.విడకముందు!

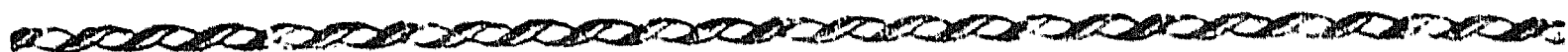

Give thy thoughts no tongue,
Nor any unproportioned thought his act.
Be thou familiar, but by no means vulgar;
The friends thou hast, and their adoption tried,
Grapple them to thy soul with hoops of steel ;
But do not dull thy palm with entertainment
Of each new-hatched, unfledged comrade. Beware
Of entrance to a quarrel : but, being in,
Bear 't that the opposed may beware of thee.
Give every man thine ear, but few thy voice ;
Take each man's censure, but reserve thy judgment.
Costly thy habit as thy purse can buy,
But not expressed in fancy ; rich, not gaudy :
For the apparel oft proclaims the man;
Neither a borrower, nor a lender be ;
For loan oft loses both itself and friend.
And borrowing dulls the edge of husbandry.
This above all, — to thine ownself be true;
Thou canst not then be false to any man.

..దలిరుప్రొద్దున..నాఁగ..నెల జవ్వనపుబిగి
 .దగునంటు తెవుళులు.దగ్గఱబడు ।
 ..గావున స్మేలుకొనియుండు.మీవు-గొప్ప ।
 .సేమముం డెడుజ్ఞంకునఁ.జెలఁగితిరుగు ।
 .పాటుఁదనకుఁదా నేలేత.వయసొసర్చు ।
 .కొనెడునెవరై న.దరి నెల.కొనకపోని ॥

17

ద్వి॥ .నీనాల్కకిడఁబోకు.నీతలంపులను ।
 ..గాని.యోజనబట్టి.కార్యంబుఁగొనకు ।
 .చనువందు-కాని-నై.చ్యంబుఁజూపకుమ ।
 ..యనుఁగుమిత్రులనునీ.యాత్మలోదాఁచు ।
 .క్రొత్తగాఁగలసిన.కొంచెపువాండ్ర ।
 .పొత్తూనివిందులు.పొనరించఁబోకు ।
 .కయ్యంబునకుముండు.కాలుదువ్వకుము ।
 .చయ్యననీకెగ్గు.సలిపినవాని ।
 ..జెనకిపోనీకనీ.చేవఁజూపించి ।
 .చనుము-వెండియు-నీవు.జనములయొద్ద ।
 ..దఱచునీచెవియొగ్గి.తఱలుము-కాని ।
 .యరుదుగమాట్లాడు.మందఱి.మోల ।
 .నొరులయభిప్రాయ.మొగిని-గ్రహించు ।
 .సరిగనీదానినిఁ.జూటుగనుంచు ।
 .మున్న సొమ్మునుబట్టి.యుదుపునుదాల్చు ।
 .వన్నెతోనుండు-దం.భముతగదేల ।

Act. iv Sc. iv.

What is a man,
If his chief good, and market of his time,
Be but to sleep, and feed? a beast, no more.
Sure, He, that made us with such large discourse,
Looking before and after, gave us not
That capability and godlike reason
To fust in us unused. Now, whether it be
Bestial oblivion, or some craven scruple
Of thinking too precisely on the event, —
A thought which, quartered, hath but one part wisdom,
And ever three parts coward, — I do not know
Why yet I live to say, 'This thing 's to do;
Sith I have cause, and will, and strength, and means,
To do 't.

.ననఁగఁబై వేషమే .యంతయునెల్ల ।
 .జనులకులోఁగల.శక్తిగన్బర్చు
 .నొరులకుబదులీకు. మొరులచేఁగొనకు!
 .తఱుచునీవిడునప్ప.దానిఁగైకొన్న ।
 .నంగడితోదవ్వు.చనుచుండెడు-బదు!
 .లుంగొంటపొదవునూ.డ్చుంగాన-నీవు ।
 .విమలచిత్తుడనై న.వేదేలపల్కు ।
 .లుమఱియన్యులకుఁగీ.డున్నల్పలేవు॥

18

నీసమాలిక ॥ .మనుజుడనగఁనేమి..మఱివానిముఖ్యకా

.ర్యంబు-నాతనిదగు.బ్రతుకువిలువ ।
 .కునుకుటకు-ఁదినుట.కున్నాత్రమే-విని
 .యోగపడినయెడ..నొకపసరము!
 .గానిమఱేదియు.గాదునిశ్చయముగ-
 .మనలఁగాలజ్ఞాన.మునస్సజించు ।
 .నట్టిదేవుడనున.కాశక్తియుందివ్య
 .బుద్ధియుఁబనిలేక.బూజునట్టి ।
 .పోవుటకిడలేదు.బొగ్గిగ-నిప్పుడు
 .కడుఁజెడుమఱి-పది.గాక-మఱియు ।
 .సరిగనావిషయము.గుఱిచియేదోయెరుక
 .పిఱికిసందేహముం.బెట్టుకొనుట ।
 .గాని-యెద్దియైనంబంప.కంబువడిన ।
 .తలఁపువంతు తెలివి..పంద.తనముమూఁడు ।
 .పాళ్ళుఁగలిగెడు-నేనేల.బ్రతికినాఁడ ।

JULIUS CAESAR

Act. i. Sc. iii.

woe the while ! our fathers' minds are dead,
And we are governed with our mothers' spirits ;
Our yoke and sufferance show us womanish. 20

Act. ii. Sc. ii.

What can be avoided
Whose end is purposed by the mighty gods ? 21

Sc. iii.

My heart laments that virtue cannot live
Out of the teeth of emulation. 22

Act. iii. Sc. ii.

Friends, Romans, countrymen, lend me your ears; 23
I come to bury Cæsar, not to praise him.
The evil that men do lives after them ;
The good is oft interred with their bones ;
So let it be with Cæsar. The noble Brutus
Hath told you, Cæsar was ambitious :
If it were so, it was a grievous fault ;
And grievously hath Cæsar answered it,
Here, under leave of Brutus and the rest, —
For Brutus is an honourable man,
So are they all, all honourable men, —
Come I to speak in Cæsar's funeral.

.జెప్పటకునింకనీ పని. చేయవలసి।

.యున్నదనియిచ్చక తములా.వుండ నెరవు॥

19

గీ॥ .అక్కటాయెంతదుష్కాల.మయ్యెనిపుడు।

.మడిసెఁగామనతండ్రుల.మానసములు।

.మనముమనయమ్మల.మదులఁ.బెనుపఁబడుచు।

.దాసులమగుటమనయాఁడు.తనముఁజూపు॥

20

ద్వి॥ .బలవంతులైనదే.వతలవిధిండు।

.బడినట్టిగతినిఁద.ప్పదరముకాదు॥

21

ద్వి॥ .నామదిపొక్కెడు.స్తామంచియోత్వ।

లేమి,బారిన్నన.లేదనియెపుడు॥

22

నీ॥ .ఘనమిత్రులార-రో.మనులారఃయోస్వదే

.శీయులారా-కటా.క్షించివినుఁడి।

.యేసీజరుబూడ్వ..నేగుదెంచితి-ఁగాని-

.యిటనాతనింబొగ.డుటకుఁగాదు।

.చెలఁగునుమనుజుల.చెడ్డయవ్వారివె

.న్కను-మంచివారితో,డశనశించు॥

~~~~~

He was my friend, faithful and just to me :
But Brutus says, he was ambitious ;
And Brutus is an honourable man.
He hath brought many captives home to Rome,
Whose ransoms did the general coffers fill ;
Did this in Cæsar seem ambitious ?
When that the poor have cried, Cæsar hath wept;
Ambition should be made of sterner stuff :
Yet Brutus says, he was ambitious ;
And Brutus is an honourable man.
You all did see, that on the Lupercal
I thrice presented him a kingly crown
Which he did thrice refuse : was this ambition ?
Yet Brutus says, he was ambitious ;
And, sure, he is an honourable man.
I speak not to disprove what Brutus spoke,
But here I am to speak what I do know.
You all did love him once, — not without cause :
What cause with holds you then to mourn for him ?
O judgment, thou art fled to brutish beasts,
And men have lost their reason ! — Bear with me ;
My heart is in the coffin there with Cæsar,
And I must pause till it come back to me.

.నటులనీ జరునకు.నగుఁగాక-మితోడ

.ఘనులై నబ్రూటసు.గారునీజ ।

.రాసపోతనిచెప్పినా-.రట్టులైన ।

.పానియందదిగొప్పత.ప్పొను-వాఁడు ।

.తనదు నేరమునకుమాఱుఁ.దగినయట్లు ।

.అందఱికిఁ దెల్లముగనిప్పు.డనుభవించె॥

కం॥ ఆరయఁగా-బ్రూటసుదొర ।

.గాతుకొ-మి రెల్ల-ఘనులు.గావున-నిచటన్ ।

దారాజ్ఞనిడగ-నీజరు ।

.గూరిచిమాటాడ నెట్టు.కొంటి-న్వినఁడీ॥

గీ॥ .అతఁడునాకుమిగుల.హితుఁడు-నామొడలవి ।

.శ్వాసయుతుఁడున్యాయ.వర్తనుండు ।

.కాని-బ్రూటసయ్య.గారతఁడాసపో ।

.తనిరి-ఘనులుబూట.సయ్యగారు॥

ద్వి॥ అందఱజనముల.సతఁడుగోమునకు

.బందాలుగాఁ దేఁగ.వారి,యప్పనము ।

.అందఱునిటవంతు.అందిరి-నీజ

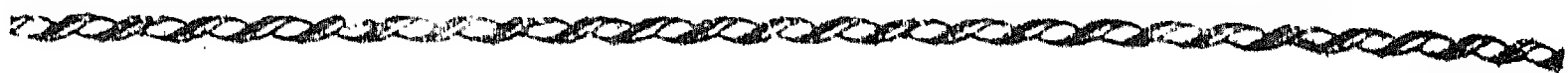
.రందిదిపేరాస.యనఁదగు నేమో ॥

కం॥ పేదలు నేడ్చిన నేడ్చెఁగ ।

.దాశయతోఁగరఁగినీజ-రాసకథినమా ।

.గాదె-యతఁడాసపోతని ।

.వాదించినబ్రూటసయ్య.వారుఘనులుగా॥

First citizen. Methinks, there is much reason in his sayings.

Sec. cit. If thou consider rightly of the matter, Caesar has had great wrong.

Third cit. That has he, masters ?
I fear, there will a worse come in his place.

Fourth cit. Marked ye his words ? He would not take the crown :

Therefore 't is certain he was not ambitious.

గీ॥ .మీరుకనులఁజూచి. నారుగా-నాటియు ।

.త్సవమునందుమూఁడు. సొర్లునీజ ।
.రునకు రాజ, మకుట. మును నేనిడఁగవద్దు ।
.పోమ్మ నె-నిదియాస. పోతుతన మె॥

గీ॥ .కాని-బూటసయ్య. గారతఁడాసపో ।

.తనిరి-ఘనులుని-శ్చ. యముగ వార్కు ।
.బూటసయ్య గారి. మాటల కెదురుప ।
.ల్కుటకుఁగా-దెఱింగి. నటునొడ వెద ॥

చ॥ .ఘనదయతోడఁజూచితెరి. గాయతనిన్మునుమీ-రకారణం ।

.బుననటుకాదుగా-యిపుడు. పొందరుజాలిన దేమి హేతువో ।

.చనితి వెన్మాయమాపసుల. చక్కటి-కొర-వి వేకమూ డెఁగా ।

.జనులకు-ఁగొంచెముండుఁడు-సి. జారుశవంబుననం తెనాదునె ।

.మ్మన-మదిమల్లి రాఁగలుగు. మట్టును నేమఱియాఁగఁగావలెన్ ॥
(పౌరులలో మొదటివాఁడు)

స్తీసమాలిక ॥

.వీనిపల్కులనువి. వేక మెంతయుఁగల

.దనినాకుఁదోఁచెడు (రెం) .నై ననీవు ।

.సరిగనీసంగతిఁ. బరిశీలనముఁజేయు

. నెడస్తీజరునకెంతొ. యెగ్గుకలదు ।

(మూ). అదివానికున్నదో. యయ్యలారా-వాని

.కం తెదుర్మార్గుఁడు. నతనిస్థాన ।

.మందువచ్చుననిభ. యంప డెదను - (నా) వాని

పల్కులనరయుఁడీ. వాఁడుమకుట ।

First cit. If it be found so, some will dear abide it.
 Sec cit. Poor soul, his eyes are red as fire with
 weeping.
 Third cit. There 's not a nobler man in Rome than
 Antony.
 Fourth cit. Now mark him ; he begins to speak.

Ant. But yesterday the word of Caesar might
 Have stood against the word : now lies he there,

And none so poor to do him reverence.
 O masters, if I were disposed to stir
 Your hearts and minds to mutiny and rage,
 I should do Brutus wrong, and Cassius wrong,
 Who, you all know, are honourable men.
 I will not do them wrong; I rather choose
 To wrong the dead, to wrong myself, and you,
 Than I will wrong such honourable men.
 But here 's a parchment, with the seal of Caesar:—
 I found it in his closet,— 't is his will.
 Let but the commons hear this testament,—
 Which, pardon me, I do not mean to read,—
 And they would go and kiss dead Caesar's wounds,
 And dip their napkins in his sacred blood ;
 Yea, beg a hair of him for memory,
 And, dying, mention it within their wills,
 Bequeathing it, as a rich legacy,
 Unto their issue.

.మున్వద్దనియెనిజ.ముగఁగానవాఁడాస
 .పోతుకా (మొ) ఁడటైన.బుద్ధికలి
 ..పొగలి.ప్రాయశ్చిత్త.ముంగొండుకొందఱు
 (రెం) .కటాకటాయాతని.కన్ను.దోయి
 .యేడుపుచేతనెం.తేయగ్గి వలెనెఱ్ఱ
 .వఱ (మూ) నెవ్వఁడునోము.పట్టణమున
 .ఘనుఁడు లేఁడాంటనీ.కంఠె (నా) జూడుమువాని
 .బలుక మొదలెవ్వఁడు.వాఁడుతిరిగి

(ఆం) నీ॥ .నిన్న నేకదసీజ.రన్నమాటకునీజ
 .గమునందు నెగురెటఁ.గానరాదు
 .నేఁడ దెపడియున్న.వాఁడయ్యయోకడు
 .దక్కువువానికిఁ.దక్కువగుచు

.నయ్యలా రామిమ్ము.నలిగించిపగఁదీర్చు
 .కొన రేఁపుటకుఁబూను.కొంటి నేని
 ..గిన్నతోబ్రూటను.కేసనుగార్లకు
 .గీడుచేసినయట్టి.వాఁడనగుదు
 .వారుఘనులనిమీకెల్ల.స్వప్నముకద
 .వాతికేనెగు నేతకు.బదులుయ్యతుని
 .కై ననాకై నమీకై న.న చరింప
 .గరముమేలనితలఁచెదఁ.గాంచుడిపుడు॥

కవిరాజవిరాజితము.

.ఇదిఘోష.శాసనపత్రిక-సీజరు.డిందుపయితదన.ముద్రయిడెన్
 .గుదురుగనాతనిలోగదిలోఁగను.ఁగొంటిని-దన్మృతిశాసనమి
 .య్యది-చదానంబనిలేదిపుడందఱు.నందుకు సైఁచుఁడు-చయ్యనమి
 రిదివిని యెనియు సీజరుగాయము.లెల్లరు నెంతయు ముద్దిడరే॥

Fourth Cittizen. We 'll hear the will : read it, Mark Antony.

All. The will, the will ! we will hear Cresar's will.

Ant. Have patience, gentle friends, I must not read it;

It is not meet you know how Caesar loved you.

You are not wood, you are not stones, but men ;

And, being men, hearing the will of Caesar,

It will inflame you, it will make you mad.

"T is good you know not that you are his heirs ;

For if you should, O, what would come of it !

Fourth cit. Read the will ! we 'll hear it, Antony ;

 You shall read us the will,— Caesar's will.

Ant. Will you be patient ? will you stay a while ?

 I have o'ershot myself to tell you of it.

 I fear, I wrong the honourable men

 Whose daggers have stabbed Caesar ; I do fear it.

గీ॥ .మఱియునీజరునెత్తుటఁ.జిఱురుమాళ్లు ।

.ముంచరే-వానికేశముల్ .ద్రెంచిజ్ఞాప ।

.కమునకుందాఁచుకొనరె-ని.క్క-మ్ముగఁదర ।

.తరముమీరవ్వెసొత్తుగఁ.దలఁచుకొనరె॥

(నా).యామృతిశాసనం.బే మెల్లవిందుము

.చదువుమామాంతనీ (అం) .శాసనంబు ।

.శాసనమేమునీ.జరుమృతిశాసన ॥

ద్వి॥ .తాళ్లుఁడిజాలితోఁ.దగుహితుతార ।

.వై శమదిచదువ.వాటముకాదు ॥

(ఆం).మ॥ .అకటామీపయినెంతజాలిపడెనో.మానీజరుండిపుడె ।

.ప్పక నేనుంటయెనుంచి-నట్టిమొరడు.ల్పాపాణముల్గారుమీ ।

.రికసన్నానవుతొటనీజరుఁడుమీ.కేర్పాటుగానిచ్చుప ।

.త్రికవిన్నంతనెబిట్టుపండిపడివె.ఱ్ఱింబొందరే-వానియా ।

.సికిమీరెల్లరువంతుదారునినేఁ.దెల్పంగనేమానొకో॥

.మాలింతు (నా) మాంటనీ.యదిచదువుమ ॥

.యాంతనీపరియించు.నదితప్పకీవది.యానీజరుంచిన.శాసనంబు ॥

(ఆం) కం॥ తాళెదరా-యాఁగెదరా ।

.యేలాచెప్పితినిమీకు.నేనిప్పుడు-బల్ ।

.వాలులనీజరుఁగుమ్ము.ద ।

.మాళ్లురకొనరిచితి నేర.మంచు జడిసెదన్ ॥

Fourth Cit. They were traitors :— honourable men !

All. The will ! the testament !

Sec eit. They were villains, murderers : The will !
read the will !

Ant. You will compel me, then, to read the will ?
Then make a ring about the corpse of Caesar,
And let me show you him that made the will.
Shall I descend? and will you give me leave ?

All. Come down.

Sec Cit. Descend.

Third Cit. You shall have leave. (He comes down)

Fourth Cit. A ring; stand round.

First Cit. Stand from the hearse, stand from the
body.

Sec. Cit. Room for Antony,— most noble Antony.

Ant. Nay, press not so upon me ; stand far off.

Citizens Stand back! room! bear back!

Ant. If you have tears, prepare to shed them
now.

You all do know this mantle : I remember

The first time ever Caesar put it on :

'T was on a summer's evening, in his tent,

That day he overcame the Nervii ;

Look, in this place ran Cassius' dagger through :

See, what a rent the envious Casca made ;

Through this, the well belove'd Brutus stabbed ;

(నా) .వా^{రై} రి^{దో} హులు- .గౌరవపాత్రులు(అందఱు)
 .శాసనంబామృతి .శాసనంబు ।

(రెం) .వా^{రై} ల్ల^{దుంగడు} .వంచకుల్, ఘాతకుల్
 .శాసనముచదువు .శాసనంబు ।

(ఆం) గీ॥ .మరణశాసనముఁ దెలియం .బఱచబల్మి ।

.పెట్టెనరయైన నీజరుచు.ట్టురండు ।

.శత్రుకంజేయువానిఁ గ.నృపర్చనిండు ।

.దిగుదునా- మీసెలవయున.దికదనాకు ॥

(అందఱు) .రహ్మాక్రిందికి (రె) దిగు (మూ) .సమ్మతినందితి

(నా) .కడియముగానిలఁ.బడుఁడు- చుట్టు ।.నుడుఁడుపీనుఁగు
 .బండికి దవ్వుగ- నిలుపుఁడు శవమున.కెడముగాఁగ।

(రెం) .చోటాగఱుకి- ఁగడు.మేటియాంటని (ఆం) నరే-

.పడఁబోవఁడట్లు నా.నై- నెడముగ ।

.నిలిచియుండుఁడుమీరు (అంద.ఱు) .తొలఁగుఁడీ నెస్కకు-

.స్థలముకావలయునుఁ .జనుఁడనలికి ।

నీ॥ (ఆ) .కన్నీరుమీకిష్టు .కలిగినపంచుఁడీ-

.యీమాడ్డుటంగి మీ.రెఱిగినదియె।

.తొలిసారియిద్దానిఁ.దొడిగనునీజరుం

.డ తఱిజుపక.మయ్యెనాకు।

.నెర్వియుద్ధములోన.నెగ్గిగుఱారంబు

.నండువేసఁగి.నంజ.యపుడుదీని।

.గె పేసికొనియె- న.క్కటచూడుఁడీచోట

.నెట్లుకేసనుక త్తి.యొగినదియె।

.కతినుఁడొకాస్కఁడెంతటి.గాయమిచ్చట।

And, as he plucked his curse'd steel away
Mark how the blood of Cæsar followed it,
As rushing out of doors, to be resolved
If Brutus so unkindly knocked, or no;
For Brutus, as you know, was Cæsar's angel :
Judge, O you gods, how dearly Cæsar loved him !
This was the most unkindest cut of all ;
For when the noble Cæsar saw him stab,
Ingratitude, more strong than traitors' arms,
Quite vanquished him : then burst his mighty heart ;
And, in his mantle muffling up his face,
Even at the base of pompey's statue,
Which all the while ran blood, great Cæsar fell,
O, what a fall was there, my countrymen !
Then I, and you, and all of us fell down,
Whilst bloody treason flourished over us.—
O, now you weep ; and I perceive, you feel
The dint of pity : these are gracious drops.
Kind souls, what, weep you, when you but behold
Our Cæsar's vesture wounded ? Look you here.
Here is himself, marred, as you see, with traitors.

.జేసెనో - .కాంచుఁడీతన్ను .నీజరుండు ।

.బిట్టునమ్మినబ్రూటసుఁ .దెట్టుపొడిచె ।

.నయ్యయొయిదికడు ఘోర .మైనదికద ॥

ఉ॥ .బ్రూటసుఁడట్లు .పెన్నునియఁ .గుమ్మితటాలునఁబైకిలాగు న ।

.చోటఁ .గడంగినీజరుని .చోక్కపునెత్తురు .నుట్టుమీఱి - యా ।

.బ్రూటసుఁడొనొకాదొయిటు .క్రూరతఁజేసిన వాఁడటంచు .బా

.హటమొనర్చుతీరునఁగ .టాచనుదెంచుచునుండె . గంటిరే ॥

కం॥ మీరందఁజెఱిగినటునీ ।

.జారునకుంబ్రూటసుండు .సగపాల్పాణం ।

.బారయఁడిపేల్పులు - నీ ।

.జారాతనితోడ నెంత .సఖ్యముఁగొనెనో ॥

నీసమాలిక :-

.అన్నిటికంఁటెని .య్యదికడుఁగూరమా .దెబ్బ
యేమన - వాని .దిక్కుమిగుల ।

.ఘనుఁడై సనీజరు .కన్దొన్నయల్లు

.స్వా .మిద్రోహమునకన్న .మేటియా .కృ ।

.తఘ్నత .కరమునా .తనీ .నోరె

.దరువాత .గొబ్బననవ్వాని .గుండెపగిలె ।

.బదపడిదనదుదు .ప్పటితోడఁ

.దనమోము .వాడుమూయుచునంత .వఱకునెత్తు ।

.రోలుకు .పాంపసుబొమ్మ .యొద్దనానీజరు .పడియె

.నయ్యొయెంత .పాటుకలిగె ।

.స్వదోరుయ్యలా .రా నేను - నుటిమీర

.లందఱముంబాటఁ .జెందినాము ।

First Cit. O piteous spectacle !
 Sec Cit. O noble Caesar !
 Third Cit. O woeful day !
 Fourth Cit. O traitors ! villains !
 First Cit. O most bloody sight !
 Sec Cit. We will be revenged,
 Citizens. Revenge! about,—seek,—burn,—fire, kill,—
 slay,—let not a traitor live !
 Ant. Stay, countrymen.
 First Cit. Peace, there ! Hear the noble Antony.
 Sec. Cit. We 'll hear him, we 'll follow him, we 'll
 die with him.

Ant. Good friends, sweet friends, let me not
 stir you up
 To such a sudden flood of mutiny.
 They that have done this deed are honorable :—
 What private griefs they have, alas, I know not,

.మనలనోర్చుచునుండె.మఱికూళ,దుండగం

.బక్కటామిరిప్పుపో..కుక్కుచుందు|

.రే,బరికించితి..నీరు,నెనరునుయి

.గరఁగుట-యిదెతగు.కంటిసీళ్లు|

.లేడ్చెదరదేమిసరుణార్ద్ర).హృదయలార|

.మిరు-మనసీజరుఁడుతన.మిఁదఁగప్ప|

.కొన్నదుప్పటిపోట్లొక.నొన్నయంత|

.వంచకులచే,నిహతుఁడైన. వాఁడెయిదిగో||

(తొ) .అబ్బబ్బగుండెసీ.రయ్యెడునిదిచూడ

(రెం) .సక్కటక్కటఘనుఁడొ.సిజారు|

(మూ) .దయ్యెయోదర్శిస (నా).మహాహస్వామి
ద్రోహు.లా,తతాయుల(తొ)కటా.యతికఠినపు

.పనియిది(రెం)మనమెల్లఁ.బగఁదీర్చుకొందము

(అం).కసిఁదీర్చుకొండుచ.క్కనవెదకుఁడు|

.కాల్చివేయుండగ్గి..కూల్చుఁడు-చంపుడు

.బ్రతుకనీకుఁడొకడు.ర్మార్గునైన||

(ఆం) .ఆఁగుఁడోయయ్యలా.రా(తొ)సద్దుమానుఁడీ

.ఘనుఁడైనచూంటని.న్వినుఁడుమిరు|

(రెం).వానినివిందుము.వానివెంబడిపోదు

.మవ్వానితోఁజత్తు.మందఱమును||

సీసమాలిక :-

(ఆం) .తగినన్నేహితులార.దయగలహితులార

.యంత,యాకస్మిక.మైనతిరుగు|

.పాటునకున్మిమ్ము.వడినన్నుఁబ్రోత్సహ

.పర్చనీకుఁడియిట్టి. పనినొనర్చు ।
 .నవ్వారుఘను-లక్క-టా-వారికేమన.స్తా
 పమున్నదిగొయి.ద్దానినల్పు ।
 .నేనెఱుఁగను-వార.తెంతయుబుద్ధిమం
 .తులు-తలఁపగనుతెంత.తోనుహితులు ।
 .నిశ్చయంబిద్ది-నెం.డియు-మీకునవ్వార
 .లిడెదరు-తెరమున.పేతుకముగ ।

.నిచ్చటనేనున్నే.హితులారరాలేదు
 .తొడరిమిహృదయము.ల్లోంగలింప ।
 .బూటనువలెనేను.నుంటికొరిన్దాను
 .మీతెరుంగుదురునే.మిగులమొరటు ।
 .గాఁబల్కు-వాడ-ని.ష్క-పటాడ-నామిత్ర

.బ్రేమించువాడ-ను.ఆయును-వాని ।
 .గూర్చి మంటాడనా.గుసలవొసంగిన
 .వారికదయొక-బిగుమిట ।
 .బొండిత్యముంగాని-.వాళ్ళనుత్కృతి.గాని
 .యభినయధోరణు.తెనఁగాని ।

.నయలమసంబుల.బురికొల్పుటకునాకు
 .బలుకుశక్తియుఁగాని.కలుగలేదు ।
 .నాకుఁదోచినదితి.న్నఁగబల్కు-వాడను
 .మీరెఱింగినదియె.మీకుదెల్పు ।

.చున్నవాడను-ఁగనుపర్చుచుంటినేను ।
 .మఱియుఁగడుగొత్తలెనచీజ.రునిపోటు ।
 .లక్కటా-మూగనోళ్లవి.యన్ని-వాని ।
 .నడిగెదన్నాకుబదులు.ప.న్యాసమిడఁగ ॥

And Brutus Antony, there were an Antony
Would ruffle up your spirits, and put a tongue
In every wound of Caesar, that should move
The stones of Rome to rise and mutiny.

Cittizens. We 'll mutiny !

First Cit. We 'll burn the house of Brutus !

Third Cit. Away, then ! come, seek the conspirators

Ant. Yet hear me, countrymen; yet hear me
speak.

Citizens. Peace, ho ! Hear Antony,—most noble
Antony.

Ant. Why, friends, you go to do you know not
what.

Wherein hath Caesar thus deserved your loves ?

Alas, you know not,— I must tell you, then :—

You have forgot the will I told you of.

Citizens. Most true;— the will:— let 's stay and
hear the will.

Ant. Hear is the will, and under Caesar's seal:—
To every Roman Citizen he gives,
To every several man, seventy-five drachmas.

Sec. Cit. Most noble Caesar ! — we 'll revenge his
death.

Third Cit. O rayal Caesar !

Ant. Hear me with patience.

Cittizens. Peace ho !

కం॥ బ్రూటసుఁడు నే.నయినని

.ప్పాటునమిము,వశమొనర్చి,బలు,రోమునరాల్

పోటాడునట్లునీజరు

.పోటులమాటాడఁజేసిపోకుండుదునే

(అం) .తిరుగఁబడెదమేము (రె) .సరిగ్రబ్రూటసు

కొంపఁగాల్చెద (మూ) .మరుగుఁడు..కాని..రండు

.వెతకుఁడాద్రోహులక

(ఆం) .వినుఁడింకమిారొహా.ప్రజలారనేజెప్ప.వలయుఁగొంత

(అం) ..శాంతమోహావిను.ఁడాంతని

మిార..లెం.తేఘనుఁడాంటని (ఆం) .యేమిమిత్తు

.లార..మియెఱుఁగని.తీరుచేయుట

.కేగు.చున్నార..లెందు,క.ర్హుండునీజ

.రయ్యెనోమిప్రేమ.కయ్యయోమిరెఱుఁ

.గరు..చెప్పవలయునే.గనుకమికు

.నేముందు,నొడవిన.మృతిశాసనముఁగూర్చి

.మఱచితిరి (అం) నిజము..మరణశాస

.నము..మనమాఁగుద.ము..మఱి

యునాలింత.మామృతిశాసనం.బేమొసరిగ

(ఆం) కం॥ ఇదిగోమృతిశాసన..మి

.య్యదినీజరుముద్రనలరు..నతడొసఁగెండె

బ్బదిరూకలుప్రతిమనుజున

.కుదయ,నొమ్ముపురిని నెల.కొనునాతనికిన్

(తెం) .భౌరసీజారుం,డు.దారుండు..మిక్కిలి

.పగఁదీర్చుకొనెదము.వానిమృతికి

(మూ) ..చాగురేఘనుఁడసిజారుడ (అం) వినుఁ

డుశాం.తంబుగమిారు (అం) శాం.తంబొహాహా

Ant. Moreover, he hath left you all his walks,
His private arbours, and new – planted orchards,
On this side Tiber : he hath left them you,
And to your heirs for ever,—common pleasures,
To walk abroad, and recreate yourselves.

Here was a Caesar ! when comes such another ?

First Cit. Never, never ! — Come, away, away !

We 'll burn his body in the holy place,
And with the brands fire the traitors, houses.

Take up the body.

Sec Cit. Go, fetch fire !

Third Cit. Pluck down benches !

Fourth Cit. Pluck down forms, windows, anything !

Ant. Now let it work:—mischief, thou art afoot,
Take thou what course thou wilt. 23

HENRY IV—

Part II. Act III. Sec. I.

O sleep, O gentle sleep,
Nature's soft nurse, how have I' frightened thee
That thou no more wilt weigh my eyelids down
And steap my senses in forgetfulness ?
Why, rather, sleep, liest thou in smoky cribs,
Upon unensy pallets stretching thee
And hushed with buzzing night-flies to thy slumber,
Than in the perfumed chambers of the great,

(ఆం) ఉ॥ . ఇంతియె కాక- టైబరున. కీవలనున్న విహారభూములకొ.

. గ్రంథలఁదోటలన్ దరత . రంబుయభేష్టసుఖంబుమీఱ-న

. త్వంతముదంబుతో నొసఁగె. నాతఁడుమీకుసమానుభూతిగా.

నింతటనుండి- సీజరిదె- యీతనిసాటియిఁకెప్పువచ్చెడుకొ॥

(తొ) . ఎన్నఁటికినాఁడిఁ. కెన్నఁటికినాఁడు-

. రండుమీరు- పదపదండు- మనము

. వాని దేహమునకు . బావనస్థలమున

. నగ్ని . సంస్కారంబు . నాచరించి ।

. యాకొఱవులతోనె . యాదోసకారుల

. యిండ్లుకాల్చెదము- లెం- . డెత్తుఁడుశవ!

. మరుగు- డగ్గి తెండు . సరగున (మూ) బల్లలు!

. పెఱకివిటిచివేయు- (నా) . డుఱికిపగుల ।

ఁగొట్టుఁడె లదొరకి. నట్టిమంచంబులు ।

. కూలుచుండుమఱికిటి. కీలెనై న॥

(ఆ) ద్వి॥ ఇప్పుడాపని జర్గసీ- నడిచెదపు!

ముప్పనీ యిష్టమాపొంతఁగై కొమ్ము॥

నీసమాలిక॥ . ఓహోయియానిద్ర- . యో, ప్రకృతికిమృదు

. నై నదాదీ-నిన్ను. నకటయెట్లు!

. వెఱపించినాఁడనో- మఱినాదుకను తెప్ప

. లంగొంచెమైనవాఁ. లంగనీవు ।

. నాననీఁబోవీవు. నాయుండెయంబులు

. మఱపులో- నేమెని. ద్దుర- సుఖమగు!

. పాటలు- మెత్తని. పాన్పులు- గలదొర

. మేడలలోఁగంటె- మిగులదోమ ।

Under the canopies of costly state
And lulled with sounds of sweetest melody ?
O thou dull god, why liest thou with the vile
In loathsome beds, and leav'st the kingly couch
A watch—case or a common' larum bell ?
Wilt thou upon the high and giddy mast
Seal up the ship—boys' eyes, and rock his brains
In cradle of the rude imperious surge,
And in the visitation of the winds
Who take the ruffian billows by the top,
Curling their monstrous heads and hanging them
With deafening clamours in the slippery clouds
That with the hurly death itself awakes,—
Canst thou, O partial sleep ! give thy repose
To the wet sea boy in an hour so rude;
And in the calmest and most stillest night,
With all appliances and means to boot,
Deny it to a king ? Then, happy low, lie down !
Uneasy lies the head that wears a crown.

.చప్పుడు-కుక్కి-మం.చము-పొగవాతిన
 .గుడిసెలలో, నెల.కొందువీవు!
 .బౌరయోమొద్దు, .వేల్పా-యసహ్యములగు
 .ప్రక్కలనీవేల.పడుకొనియెదు!
 .నీచులతోడ- వెం.డియు-రాచసెజనుఁ
 .గావలివానిచా .గది,వితాన!
 మఱియుమేల్కొనుటక.లరిచేయుగడియార
 .నుటులేలవిడిచెద .హా-పొడవుగ!
 .నుండినిల్కడలేని .యోడకంబముమీఁద
 .గలపిల్ల,యోడంగి.కన్నదోయె!
 .మూసెదుగట్టిగ- .మోటదుడుకుటల
 .యుయ్యెలలోమఱి .యుముకరడ!
 .ములచినరంబట్టి .ముమ్మరముగఁగాచు
 .కొనమొఱివిడువాని.గొప్పతలల!
 .మెలి నెట్టిదిగజూఁ .దళములుగావాని
 .బిట్టాఁపియొకగంట.,పిలుకుమారి!
 .మేలుకొనెడునల.గాలి,విమర్శలో
 .నూఁచెదవాతని .యాహలీవు!
 .కడునంతగడబడఁ.గలకాలసుందునఁ
 .దడిసినయోడ్లంగి.బుడుతకీవు!
 .పెట్టగలెదవనీ.విశ్రాంతి-యో,పక్ష
 .పాతి-నిదుర-యెల్లప్రార్థనములు!
 .ఫలముపొందఁగఁజేయును .పాయములును!
 .రితగా-నద్దుదొఱఁగిన.రేయి-తేని!
 .కిడవ-ధన్యులుక్రిందివా.ర్పడుకొనెదరు!
 .తల్లక్షిలుకిరీటుంబు .దాల్చుశిరము॥

HENRY V.—

Act IV. Sec. I.

Even as men wrecked upon a sand, that look to be
washed off the next tide. 25

HENRY VI.—

Part II. Act III. Sc. I.

And as the butcher takes away the calf,
And binds the wretch, and beats it when it strays,
Bearing it to the bloody slaughter—house ;
Even so, remorseless, have they borne him hence ;
And as the dam runs lowing up and down,
Looking the way her harmless young one went,
And can do nought but wail her darling's loss ; 26

PART III—

Act. ii. Sc. i.

Now, my soul's palace is become a prison ;
Ah, would she break from hence, that this my body
Might in the ground be close'd up in rest !
For never henceforth shall I joy again 27

KING JOHN

Act. IV. Sc. I.

Young lad, come forth. I have to say with you. 28

Arth. Good morrow, Hubert,

Hub. Good morrow, little prince.

Arth, As little prince—having so great a title
To be more prince—as may be—you are sad.

ద్వి॥ ., దెబ్బనమలియల. నెగనున్న యిసుక।

.దిట్టపై బజలు, బం. దింబడునట్లు!

25

త॥ ., తొడరికటిక నాడు. దూడను బట్టి

. దారిదప్పిన దాని. దాగటికొట్టి

. కడు, బెడిదంపుటం - గడికి గొంపోవు -

. నా లేగతల్లి యు. నట్టిట పర్వు!

. లిడుచార్చుచున్నేర. మెద్దియు లేని

. తనపిల్ల యేగిన. దారికన్గొంచు!

. దడబడియెద్దియుం. దా జేయలేదు

. బుడుతగోల్పోకకై. పొగతెడుగాని॥

25

ఉ॥ . ఈయెడ, బందిగంబయిన. దెంతయునాదగు, జీవసాధమ।

. యో - యది, యీడనుండివిడి. యుండిన - నల్లరిలేకనాదుమై।

. మూయబడంగవచ్చునిది. . భూమిని కేనుసుఖింపగా - నహా!

. హాయిని నేమతెప్పటికి. నై ననుజూడగబోవ వెండియు॥

27

నీనమాలిక :- (హ్యుబర్దు)

పైకిరమ్మా చిన్న. వాడసితో కుత. వృల్క - వలయు నేను

(ఆర్ధరు) ., వందనంబ।

. యాహ్యుబర్దా (హ్యు) కండ. మయ్య, చిటుత, తేడ

28

Hub. Indeed, I have been merrier.

Arth. Mercy on me

Methinks no body should be sad but I :

Yet I remember, when I was in Franc,

Young gentlemen would be as sad as night,

Only for wantonness. By my christendom,

So I were out of prison, and kept sheep,

I should be as merry as the day is long;

And so I would be here, but that I doubt

My uncle practises more harm to me:

He is afraid of me, and I of him.

Is it my fault that I was Geffrey's son ?

No. indeed, is 't not; and I would to Heavents

I were your son, so you would love me, Hubert.

Hub. (aside) If I talk to him, with his innocent prate,
He will awake my mercy, which lies dead:
Therefore I will be sudden and despatch,

(ఆ) .పిన్న రాజా- యంత. పెద్ద బిరుదు!

..కలిమి మైబలు తేడు. గావచ్చు- నుంటెవి. చారంబుతోడ

(హ్య) ని. శ్చయము నేను! .గడుహం. గానుంటి

(ఆ) .గరుణించునాపయి-

.వలదుచింతింపనె. వ్వారలై న!

.నాకువిడిచి-కాని- జ్ఞాపకంబయ్యెను-

.ప్రభాన్సులో నేనున్న. పట్ల-జిన్ని!

.తగుమనుష్యులు .కుండె. దరునవ్వులాటకై-

.బలు. ప్రమాణంబుగా. బల్కు-వాడ!

.నీ చెఱలోనుండి. నేదప్పుకొనిగొటి

.యలకాపరిగనుంది. యెనమిగుల!

.హాయిగానుండెన- .నట్లులేయిచ్చట

.నుండెదగాని- నా. కొడవుకంక !

.నాదగుపినతండ్రి. నాకునుఱింతబా

.ధస్సల్పనని-నాక. తండు- నేను!

.వానికన్యోన్యంబు .భయపడెదము-

.జిప్తై. తనయడనొటనా .తప్పు-కాదు!

.నిజముగనదికాదు- .నేనుజి-దేవుని

.గొల్చెననీకు నే. గొడుగగుటకు!

.నీవట్లులేనన. ప్రేమింతువుహ్యబటక

(హ్య) .యేవీనితోబల్కు. నెడనితంకు!

.తనదుముద్దుపల్కు. ల- .విహతమైపోలి!

.వ్రాలునాదుదయను .జేలుకొల్ప!

..వెండి. యేను. గాన .వేగిరపడియెద!

.నీక్షణంబె .నిర్వ. హింతంబునిని||

Arth. Are you sick, Hubert? You look pale to day.
In sooth, I would you were a little sick,
That I might sit all night and watch with you :
I warrant, I love you more than you do me.

Hub. (aside) His words do take possession of my
bosom.—

Read here, young Arthur. (showing a paper (aside)
How now, foolish rheum,
Turning spiteous torture out of door
I must be brief, lest resolution drop
Out at mine eyes in tender womanish tears,—
Can you not read it ? is it not fair writ ?

Arth. Too fairly, Hubert, for so foul effect.
Must you with hot irons burn out both mine eyes ?

Hub. Young boy, I must.

Arth. And will you ?

Hub. And I will.

Arth. Have you the heart ? when your head did but
ache,

I knit my hand-kerchief about your brows,—
The best I had, a princess wrought it me,—
And I did never ask it you again;
And with my hand at midnight held your head,
And, like the watchful minutes to the hour,
Still and anon cheered up the heavy time,
Saying, 'What lack you?' and, Where lies your grief,
Or, 'What good love may I perform for you ?'
Many a poor man's son would have lain still
And ne'er have spoke a loving word to you,
But you at your sick-service had a prince,

(ఆ) చ॥ .తనువునుఖంబుగాఁడెఁగ.దా-తెలఁబొయితివోహ్యబట్ట-నే।

.డెనిజముగాఁగనీవునఁగ.సింత ద్వరంబునఁగ)ఁగనెంతు.ఁగూ।

.ర్మినినినురాతిరంతయును.మేల్కొనినే గనిపెట్టవచ్చుఁగా।

.వున-ననునీవు నెమ్మిఁగనఁ.బోవిక నేనినుఁ జూచినట్లులన్॥

(హ్యబట్ట తనలో) నీ॥

.ఈతని,నుడులునా.యెదనుస్వాధీనము.సల్పకొన్నవి-యది.చదువుచిన్న।

.యార్త (పత్రముఁజూపి తనలో)-రేమియిప్పు.డవివేక బాష్పంబు।

.తఱి మెడునిర్దయ.ద్దానవలికి।

.ద్వరపడిఎద నేను.దబ్బుననానిశ్చ.యముజాటు.నాడంగి.యత్రపులుగ।

.గావున-నిద్దాని.నీవు,పకింపలే.నా-యదిసాగనుగ.వ్రావయబడవ।

(ఆ) గీ॥ .అంత,దుష్కార్యమునకెంతో.యందముగ-హ్య।

.బట్ట-నారెండుకనులు,త. పమగునినుము।

.వలననీవుతగులఁబెట్టవలయు నె (హ్య) యవు।

.జిలుత (ఆ) నీవట్టచేసెదే (హ్య). చేయుదునట॥

నీసమాలిక (ఆ):—

.అటువంటిగుండెక.ద్దానీకు-నీతల.యొక్క-ంతనొప్పిగ.నున్నయపుడు।

.గట్టిగనేనీదు.కన్నుబొమలఁగట్టి.నాడనునాచేరు.మాలు-దాని।

..రాచకూతురొకతె..రచియించెనాకయి.. నేనడ్గలేదది.నిన్నుఁదిరిగి।

..నడిరేయినీతల.న్నాచేతఁబట్టితి-ఁ..గావలినిముసము.ల్లంతువతె।

.నుల్లాసపర్చితి-..నొగిబరువగు,తఱిబలుమఱునేమికా.వలయ.నీకు।

.నీచింతఎటనుండె. నేనేమియుపచార.మునుఁజేయవచ్చునీ.కనిపలుకుచు।

.నెటువంటినెఱపేద.యేనియూరకపడు.కొనెడు-నీతోఁగూర్చి.ననఁ

దొకను,ది।

.యైన-నీవొక్కరా.జాతృజుఁగై కొంటి,నీదునంకటనేవ., నెఱపుటకును।

.గాని-నాప్రేమ,న.కపటమనుచునీవు తలఁపవచ్చున్-దానిఁ

.బిలునవచ్చు

May, you may think my love was crafty love,
And call it cunning : do, an if you will.
If heavend be pleased that you will use me ill,
Why, then you must.—Will you put out mine eyes ?
These eyes that never did, her never shall,
So much as frown on you ?

Hub. I have sworn to do it,
And with hot irons must I burn them out.

Arth. Ah ! none but in this iron age would do it.
The iron of itself, though heat red-hot,
Approaching near these eyes would drink my tears,
And quench his fiery indignation
Even in the matter of mine innocence;
Nay, after that, consume away in rust
But for containing fire to harm mine eye.
Are you more stubborn—hard than hammered iron ?
And if an angel should have come to me
And told me, Hubert should put out mine eyes,
I would not have believed him; no tongue but Hubert's
Hub. Cume forth (stamps)

Re-enter Attendants, with cords, irons, etc.
Do as I bid you do.

Arth. O, save me, Hubert, save me ! my eyes are out,
Even with the fierce looks of these bloody men
Hub. Give me the iron, I say, and bind him here.

.మఱియు మోసంబని సరయెనీ . అచ్చకు దోచినట్లుకొను .
..తొడరినాకు।

.నీ వెగ్గునల్పంగ. డై వ మెంచిన నెఱ. వేల్పునపీపల్లు. విధిగ నాదు।
.కనులుమాపెద. యవియొన్న . జూనిదినటకు।

.గాని-యింకముందుగాని-నిన్దాంచబోవ
.కోపమున (హ్య) నొట్టునే బెట్టు. కొన్న వాడ ।
.గాఁగినయనుముతోపీని. గాల్చుటకయి

సీసమాలిక (ఆతఁడు) : —

.అయ్యయోయి. క్కలి. యందీవుతప్ప నె. వ్వరయి. ననీపని. నెఱపఁబోవ।
.రిమరువితానెంత. యెఱ్ఱగఁగాలిస. నిక్కనుల. దరికి. నేగినంత।
.నాకంటిసీలుల. న్దా వెడు-నుఱియ -నా. ని. రపరాధిత్వంబు నెఱిగి. తనదు।
..నగ్ని కోపంబుఁజ. ల్లార్చుకొ నెనుఁదరు. వాతనాకన్నంగ. వకుజెఱువును।
.సలుపఁజా లేడునగ్ని. గలిగియుంబకుఁగుంది. చప్పుననశించుంచు.

ద్రుష్టవట్టి ।

.కాల్చినట్టియనుము. కన్నఁగ్రూరుఁడవునీ. నైతివా-వేల్పువ. డై నవచ్చి
.కాల్చునాకన్నులక హ్య. బర్తంచుఁజెప్పి ।
.నంత నేనమ్మఁబోవంగ. సింతయైన ।
.బదరియేనాటికై న. హ్య. బటునకుంగ ।

.లట్టినాలుకఁదప్ప (హ్యబర్తుకాల్నేలఁగొట్టుచు) మీ. రరుగుదెండు।
(త్రాళ్లుఁగాల్చినయనుముంబట్టు కొన్న భటులతోహ్యబర్తు
వచ్చును) చేయఁడి నేనుమీకాజ్ఞ. చేసినట్లు ।
(ఆ)ద్వి॥ .కాపాడుహ్యబర్తు. కాపాడునాదు ।

.చూపులీకూరుల ..చూడ్కులనెడియె ॥

సీసమాలిక (హ్య)

.ఇనుమునాదగుచేతి. కిండు- నేఁజెప్పెద - .బదపడిగట్టుఁడి. వానినిచట।

Arth. Alas ! what need you be so boisterous-rough ?
I will not struggle; I will stand stone-still.

For Heaven's sake, Hubert, let me not be bound,
Nav. hear me, Hubert; drive these men away,
And I will sit as quiet as a lamb ;
I will not stir, nor wince. nor speak a word,
Nor look upon the iron angrily.

Thrust but these men away, and I'll forgive you,
Whatever torment you do put me to,

Hub. Go, stand within : let me alone with him.

First Atten. I am best pleased to be from such a deed.
[Exeunt Attendants.

Arth. Alas, I then have child away my friend :
He hath a stern look, but a gentle heart :—
Let him come back, that his compassion may
Give life to yours.

Hub. Come, boy prepare yourself.

Arth. Is there no remedy ?

Hub. None but to lose your eyes.

Arth. O Heaven,—that there were but a mote in yours,
A grain, a dust, a gnat a wandering hair,
Any annoyance in that precious sense !
Then feeling what small things are boisterous there,
Your vile intent must needs seem horrible.

Hub. Is this your promise ? go to, hold your tongue.

Arth. Hubert, the utterance of a brace of tongues.
Must needs want pleading for a pair of eyes :
Let me not hold my tongue ; let me not, Hubert :

ఆ) . అక్షటానీ వెందు. కట్టు పకోపింతు. పే బెనఁగాడబో. నించుకైన ।
 . నిలువఁబడెదతాతి. చెలువున. దేవుని. నై పైనఁజూచిహ్య. బద్ధ-నన్ను .
 . బంధింపఁబడనీకు. వద్దు-నినునుహ్యబ. రీటునుండనీకుమా.

యి, స్మను

౯. గూర్చుందునూరక. గొఱ్ఱెప్పిట్టల. గదలను మెదల నే. వదిరిపడను ।

(జుల ।

. నోరె త్తుకుందు-ని. నుముపయ. నల్క-తో. దిలకింప-నీమను. మ్యులనవలికి ।
 . దఱిమివేయుము- నిన్ను నే. నుఱిక్షమింతు ।

. నెట్టిబాధయయిననాకు. బెట్టుమీవు ।

(హు) . పొండునన్నొంటిగానుండ . నిండుమీర ।

౯ నేవకుడు) . లిట్టిపనినె, డయటకునా. కిష్టముకడు॥

(ఆ) మ॥. అకటా-నా, హితుఁ బారఁదోలితిగదా. . యవ్వానికిన్దూళ, చూ॥

. డికిగల్గున్-మఱిమె త్తనె యలరెడు . న్దెందంబు-రానిమ్ములో ।

. నికివాఁడుకొ-గడువానినెమ్మినుట. లకొ, శీవింపఁగాఁ జేయనీ ।

. దుకృపన్దావున- (హ్య) గుఱ్ఱ-సిగ్ధపడు (ఆ) లే. దో, సాధనం

బెద్దియన్ ॥

నీసమాలిక (హ్య)

. లేదెద్దియైనను . నీదుచూపులఁ, గోలు. పోవుటతప్ప (ఆ) నో. దేవదేవ ।

యొక, యణువొక గింజయొక యిసు మొకనలు. సొకగాలి నెగరు వెం. ద్రుక
 యెదైన ।

. బాధనీకనులకు. బ్రాపించునెడ-నెట్టి. యట్టునస్తువులైన. నచటనెంత ।

. యిక్కట్టునేయనో. యెఱిగినపిమ్మట. నీకూళతలఁ పెంత. భీకరంబొ ।

. తెలియవలయనీ (హ్య) కి. దియసీప్రమాణం-బి. కాఁచు నీనాల్క-ర
 . మ్మా (అ) హుబద్ధు ।

. కావలయు ననాలు. కలజోడువాడింప. జూడికదోయిఁగా. పాడుటకయి ।

. నన్నాఁపనీకునా. నాల్క వద్దహ్యబద్ధు. కానిచో-నాదునా. త్కెననీవు ।

Or, Hubert, if you will, cut out my tongue,
So I may keep mine eyes. O, spare mine eyes ;
Though to no use, but still to look on you.
Lo, by my troth, the instrument is cold,
And would not harm me.

Hub. I can heat it, boy.
Arth. No, in good sooth; the fire is dead with grief,

Being create for comfort, to be used.
In undeserved extremes: see else yourself ;
There is no malice in this burning coal ;

The breath of heaven hath bown his spirit out.
And strewed repentant ashes on his head.

Hub. But with my breath I can revive it, boy.
Arth. An if you do, you will but make in blush.

And glow with shame of your proceedings, Hubert:
Nay, it, perchance, will sparkle in your eyes :
And like a dog that is compelled to fight.

Snatch at his master that doth tarre him on,
All things that you should use to do me wrong,
Deny their office. only you do lack
That mercy which, fierce fire and iron extends,
Creatures of note for mercy lacking uses.

.కోసినయెడనిల్వకొనవచ్చునాకనల్ - .గనుకమిగుల్చునా.కన్నలయ్యె
 .కాదుమతెందుకు .గానినింజూచుట.కొఱకై న-నీవుక.న్దొను-నిజముగ
 .జల్లారెఁబఱిముట్టు-సలుపదునాకింక.హాని (హు)నోయబ్బయి-నేనుఁ
 దిరిగి

.కాఁగిఁపఁగల (ఆ) నటుకాదు-వాస్తవముగ .హాయికై నాయగ్గి
 .చేయఁబడియి ।

.దగనిచోఁ గఱఁగూర .ముగనుపయోగింపఁ .బడుటకై మిక్కిలి
 .న,నటతోడ ।

.బొలసెను-గానిచో- .ది,లకించు మీ వెయి.మండుబొగ్గునలేదు
 .మం,డగంబు ।

.నద్దానియగ్గిఁజ.ల్లార్చి .దేవునియూర్పు - .నగపుని గుఱుదాని
 .పైఁబఱచెను ।

(హ్య) .బ్రతికింతు నద్దానిఁ .గ్రమ్మఱ నాయూర్పు. చేతఁ బిల్లఁడ
 (ఆ) యట్లు.చేసెదేని ।

.యదిచిన్నఁబుచ్చిచె.న్నారఁజేసెదవు-నీ.పూనికకదిసిగ్గు
 .పొందిమెఱయు ।

.నటుసల్పెదుహ్యబర్త- .యంతియ కాకొక .ప్రదిసీదు కన్నల
 .యందునమిఱుఁ ।

.గుఱురాలఁజేయును- .మఱియు- బోట్లాటకు .బలిమిమైనుసికొల్పఁ
 .బడినకుక్క ।

.తనయజమానుఁ ,బై.కొనునట్లు-నాకుఁజె .ఱుపుఁజేయటకఁగి. నీ
 .చుపచరించు ।

.వస్తువులెల్ల న .వ్యానికార్యంబుల .ని,రసింఁచెను-న్దాని- .సీవుమాత్ర ।

.ము-నెనరు,మాలిన.పనులకుఁ శేర్వడు.భీకరాన్నియునిమ్మ.ని, వర్తిండు
 ,దయ- ,మాలినావు

Hub. well, see to live, I will not touch thine eyes
 For all the treasure that thine uncle owes :
 Yet am I sworn, and I did purpose, boy,
 With this same very iron to burn them out.

Arth. O, now you look like Hubert : all this while
 You were disguised.

Hub. Peace ! no more. Adieu.

Your uncle must not know but you are dead :
 I 'll fill these dogg'd spies with false reports.
 And, pretty child, sleep doubtless, and secure
 That Habert, for the wealth of all the world,
 will not offend thee.

Arth. O Heaven! I thank you, Hubert.

Hub. Silence ! no more. Go closely in with me ;
 Much danger do I undergo for thee.

KING LEAR

Act. IV. Sc. III.

Patience and sorrow strove
 Who should express her goodliest. You have seen
 Sunshine and rain at once ; her smiles and tears
 Were like a better May ; these happy smilets
 That played on her ripe lip, seemed not to know
 What guests were in her eyes, which parted thence
 As pearls from diamonds dropp'd.—In brief,
 Sorrow would be a rarity most beloved,
 If all could so become it.

(హ్య) స.రియె-బ్రతుకంజూగు- .నీపిన్నతండ్రియెం.శేషనంబు ।
 -నాకిడినంగాని -నీకన్నలగు- నీ-మునుక్కోగొల్పుటకే,బ్రహ్మణ !
 మొనరించెపనిఁబూని-యన్నప్పటికీ ,బాగు.తా (ఆ) చూరసేవిష్ట
 -డగపడితివి !

-హ్యబద్ధునలె.గాని-యొందితేనూలువే.సంబింతవఱ (హ్య)
 కింక-నద్దవద్దు ।

నిన్ను దేవుఁడుగాచు- .నీపినతండ్రివు, తెగటారినట్టు లె.దెలియవలయు ।
 సీక్రూర,చారుల. నేనబద్ధములగు. వాత్తల,వాక్రుచ్చి.పంపినైతు ।

వెండియు నోముద్దు.పిల్లలడ ని,శ్శంక.నిదరించుమా-నదీ.సేవునమ్మా ।
 ,మఖిలజగతిఁగల.,యర్థంబునకునై న.నీకుహ్యబద్ధ,హా .విసలుపడని
 (ఆ) భళిరదై వమా-హ్యబద్ధుడండమునీకు ।
 (హ్య) శాంతమింకనద్దు.నద్దు-సీవు ।

కడురహస్యముగనుఁ.గలియుచుండమునను ।
 నేనునీకయిబలు.హానిఁగందు ॥

త॥ ఓరువునంత-యొం.దొంటితో,వాడు
 .లొసరించెదమలోన.,నుగ్మలినెద్ది ।
 ,సాగుమీఱింపఁగఁ.జాలునం
 చొక్కసారియొండయువాన.జతపడుటేవు ।
 ,నారసినాడ-వా.,యతివచిఱునగ
 .,వలముకన్నీ ర్మేలి.,యామనింబోలె ।
 .,గౌరు,మించినయాపె.,కావి,మోవిపయిఁ
 .గడునాడునాపో,య.గవు,మొల్కనగులు ।
 ,సారెకు,నుగఱాలజా.ఱుముత్యాల

RICHARD II.

Act. III. Sc. II.

As a long parted mother with her child
Plays fondly with her tears and smiles in meeting,
So, weeping, smiling, greet I thee, my earth
And do thee favour with my royal hands. 30

Act. IV. Sc. I.

Give me the crown.— Here cousin, sieze the crown ;
Here, cousin,
On this side my hand, and on that side, thine.
Now is this golden crown like a deep well
That owes two buckets filling one another :
The emptier ever dancing in the air,
The other down, unseen, and full of water :
That bucket down, and full of tears, am I,
Drinking my griefs, whilst you mount up on high 31

చా, డ్వుననాముద్దు, చానకన్, జంట ।

బేరుచుచెటువంటి, విందులున్నారొ

వీసమైనంగాను, పించవెర్గినటు ।

తారాటము, నలయు, నపురూపమంత

చూ నేనియద్దాని, కమరివెవ్వల ॥

29

గీ॥ పిల్లతో, జరమె, ఉసిన, తల్లి - దాని ।

గలసి-కన్నీళ్ళ, జలునగ, వుల్ల, జనచుక ।

వనరుచు, నగుచు-నినునట్లు, పల్కరింతు ।

నాడుదేశంబ-నీకుమ, న్నననొనర్తు ॥

30

సీ॥ ఇమ్మునాకుగిరిట-మిడె, జ్ఞాతి, కొను-

దీని, చెఱినై పునన్మన, చేతులుండె ।

నీ, హెంగిరీటమి, యెడనున్న, దొండొంటి

ముంచుచుండెడు రెండు, మోటబాస ।

లుంగలిగినగొప్ప, లోతునూయిపగిడి

నీర్వెల్పునదియాడు, నింగి నెపుడు ।

తక్కినయదియ గ్రగిం, దలవట్టికన్నడ

కప్పలతోనిండి, యణగియుండు ॥

నడుగుపట్టినట్టి, యాబాస-మఱియును ।

గనులనీళ్ళనిండు, కొనిన నేను ।

కలగినాదుదుఃఖ, ములద్రాపుచుండెద ।

నెలమిసీవుమిఁది, కెక్కుచుండ ॥

31

~~~~~

You may my glories and my state depose,
But not my griefs; still am I king of those. 32

Give me that glass, and therein will I read—
No deeper wrinkles yet? hath sorrow struck
So many blows upon this face of mine,
And made no deeper wounds? O flattering glass,
Like to my followers in prosperity,
Thou dost beguile me. Was this face the face
That everyday under his household roof
Did keep ten thousand men? Was this the face
That like the sun did make beholders wink?
Was this the face that faced so many follies
And was at last out faced by Bolingbroke?
A brittle glory shineth in this face:
As brittle as the glory is the face. 33

Act. V. Sc. V.

I have been studying how I may compare
This prison where I live unto the world:
And for because the world is populous,
And here is not a creature but myself,
I cannot do it; yet I'll hammer 't out.
My brain I'll prove the female to my soul;
My soul the father: and these two beget
A generation of still breeding thoughts,
And these same thoughts people this little world,
In humours like the people of this world,
For no thought is contented. The better sort, — 34

గీ॥ ఈవునాకుఁగల్గు . నెల్లసర్వాదలు!
మఱియ నా, మొసంగు . దొరతనంబు!

ఁబాయ నట్లుచేయ. వచ్చునాకుఁగముల్!

తప్ప వానికే, బిచ్చ . నిచ్చిటికిని

(32)

నీసమాలిక :—

(33)

ఇమ్మనాకాయుక్త . మొదటగా దానిలోఁ జదివెదనంత, న. లుదమఁడుతలు ।

మరియుఁబడలేద . యీనా మొగంబున. వ. అనంతయెన్ని డె. బిచ్చముఁగొట్టు

ఁజేయలేదాలోకిం. గాయముఁకొనుట . దొరమఁగిస్తుతి. నాచరించు!

నక్కమా . సంపద. యందునా బతివార. మావలెనన్నునొగ. బుచ్చినానె!

ఈ మొగమూతన. ల. బిల్వలోఁగి పడే. జనుల నెల్ల ప్పదం. చిన మొగంబు!

ఈ మొగంబా . తను. నెల్లరుసూర్వుని. యటవనం జేసిన. యట్టి మొగము!

ఈ మొగము . యన్ని చెల్లుల. కెదిరినెత్తు!

ఁగడకు నెదిరించఁబడియెనా. పాతిచేత!

వెలియ నీ మోమునందున. బెళుచుగొప్ప!

ముఖముక్షణభంగురంబుబ. లోబ్ధతరమటు!"

నీసమాలిక :—

(34)

.. ఏనరయ . చునుంటి. నెటుపోల్చునచ్చునో. యేనున్న యీచెఱ. ఈ జగతికి!

జనులతో నింజాగ. జగమున్న యది . కాని . యే యెప్పనిచటము. తెనలేదు!

ఁగాన . నేనటు చేయలే. . నై న . నెట్టులో. . తంటాలుపడియెద. దానికొఱకు!

నాబుద్ధి నేర్పట్టు. నాయాత్మకా. . లుగ . నీరెండు . తఁపుతె. న్నెన్న

కనెడు!

ఈతలంపులెసల్పు. నీచిన్ని జగమును. జనులచేనింజాగ. జగతియందు!

గలజనమ్ముల. ప్రశస్త. మ . నెల్లఁదెల్పుచు. నేతలంపునకైన. . దృష్టిలేదు!

క్షమక . చుంచిపెట్టెన. నునుఁగూర్చి తెలుపుత. . పులుసందేహంబు. ల.

బెనఁగొనియె!

As thoughts of things divine,— are intermixed
With scruples,

As thus “Come. little ones;” and then again,
“It is as hard to come, as for a camel
To thread the postern of a needle’s eye.”

Thoughts tending to ambition, they do plot
Unlikely wonders : how these vain weak nails
May tear a passage through the flinty ribs
Of this hard world, my ragged prison walls ;
And, for they cannot, die in their own pride.
Thoughts tending to content flatter themselves
That they are not the first of fortune’s slaves,
Nor shall not be the last ; like silly beggars,
Who, sitting in the stocks, refuge their shame,
That many have, and others must sit there :
And in this thought they find a kind of ease,
Bearing their own misfortune on the back
Of such as have before endured the like.

Thus play I, in one person, many people,
And none contented : sometimes am I king ;
Then treason makes me wish myself a beggar,
And so I am : then crushing penury

Persuades me I was better when a king ;
Then am I kinged again, and by-and-by.

Think that I am unkinged by Bolingbroke,
And straight am nothing. But whate’er I am.
Nor I, nor any man, that but man is,

With nothing shall be pleased till he be eased
With being nothing.— (MUSIC) Music do I hear ?
Ha, ha ! keep time :— How sour sweet music is
When time is broke, and no proportion kept !
So is it in the music of men’s lives.

And here have I the daintiness of ear

పిల్లలారాచందు. వెండియ బరువాత. దిరిగిల్ బ్రీయమహా. దిది

నందు

జొప్పించునట్లున. చుట్టయసాధ్యంగు. బేరాననెంతయను. బెంచు

నానా

పన్నుంగుల్ల. ననం. భాపితాబ్ధతమాతే. కెట్టుల. శక్తి వి. నీనమెన
కొఱమాలినట్టయగా. గొట్టి. నలక. చురుగుతా. ప్రస్తయె. ముగిసినాంగు
చుందునానెఱనాలు. మొండిగోడలకేల్చి

. చొప్పొకరింకన. చుప్పొనొకటియను.

. గారణమేమన. నేరవాయవియ

. బరివోచునానిన. కర్మంగునందు.

. సంతోషమునంగొన. నాంగుతలంపులు

. మొట్టమొదటగాని. తుట్టకుగతు.

. గాని. భాగ్యమనకు. బాగునె. కాదు.

. పొగలకుంకనకయ. బొంకలొన.

. గూర్చుండి. స్థిరమ. గుంకలొనకునల

. మరదప్పననాథులు. తొల్లి. బట్టి.

. యదను. కోర్కె. కె. క. తొలయ

లుందు. ననుచొకకీరతు. నినిఁడెంగు.

. నట్టితరకగా. భంగినాత్మ. న. బు

. నుజేసికొనెను. ని. పొల్లి. నేను.

. నొక్క. నెనయ్యును. బెక్క. నుగ్గనాన.

. కొనియొన. మఱియ. నొ. కొననా. వృత్తి.

. వడలేదు. నేనొక. ప్పరుగొరక. నెనదన

. నిచ్చగా. నెగుబరు. నిచ్చగించు.

. బూన్సె. సార్వమ్రోహ. ను. నొక. నొక. నొక.

. నెనుకనడంగ. దొర్కు. నే. నకేళను.

. నొడలొచ్చు. రాజుంగ. నొక్క. మేమెన.

. బరగితిసంచు. నా. మై. ని. కే. ను.

To check time broke in a disordered string ;
But, for the concord of my state and time.
Had not an ear to hear my true time broke,
I wasted time ; and now doth time waste me,
For now hath time made me his numbering clock :
My thoughts are minutes, and with sighs they jar
Their watches to mine eyes. the outward watch,
Whereto my finger, like a dial's point,
Is pointing still, in cleansing them from tears.
Now for the sound that tells what hour it is
Are clamorous groans that strike upon my heart,
Which is the bell : so sighs. and tears and groans,
Show minutes, times and hours ; but my time
Runs posting on in Bolingbroke's proud joy.
While I stand fooling here, his Jack o' the clock.—
This music mads me; let it sound no more:
For though it hath help madmen to their wits,
In me it seems it will make wise men mad.
Yet blessing on his heart that gives it me !
For 't is a sign of love, and love to Richard
Is a strange brooch in this all hating world.

మఱిలఁగాఁబడినాఁడఁ. మఱియునొక్కింతతే
 .దాయాదుచేదొర. తనమునుండి
 యేదోయఁగాఁబడు. టెంచెదఁ నెండియఁ -
 .నేనుదోడ్తోడ నె. య్యదియుఁగాను
 గాని నేనేమైనఁ నేనెకాదెవఁజును
 .మానవుండగువాఁడు. దేనిచేత
 నై నసంతోషితుఁ. డై యుండ నేరఁజు
 .కడకుఁదానె, ద్దియుం. గానియన్ని!
 వలనసుఖంపడు. వఱకు-(పాట) నాలింతునా
 .పాటఁ హోహో, లయ. వదలఁబోకు!
 సంగీతమెంతయ. సహ్యంబుగానుండుఁ
 .దాశంబుతప్పి సం దర్భముచెడి
 యాతీరుగానుండు. నదిమనుష్యులబ్రతు
 .కుల, మొద్దికొ-మఱి. యలనరుసగ
 ఁదప్పతేఁగెనిచటఁ. దాశంబుచెడెనని
 .చెప్పఁగల్గెదఁజెవి. చేతఁగాని
 నాయవస్థయుమఱి. నాదుజీవితమునుఁ
 .గూరిచి-నాదుని. క్కు వపుబ్రతుకు!
 , కాలముఁదప్పట. యాలించుచెవిలేక
 .పోయెఁగాలమువ్యర్థ. పుచ్చినాఁడ
 .గావుననిష్ఠున. న్దాలమువృథచేసెఁ
 .గారణమేమనఁ. గాలమిపుడు!
 సలిపెద న్లెక్కించు. గడియారముగనన్న-
 . మొనయ నాదుతలంపు. లునిముసములు
 నెండియునవిచెప్ప. వేడినిట్టి య్పుల. తో
 ఁదమునీళ్ళను. దుడిచిబాగు

188

M E R C Y

~~~~~

నిలువని పటం. పాటావొల్కి-నా పేరలు

. నానా పాటా నడి. మాత మొన

నామం నో నకి. నాపలికా గు

. నానా పాటా నడి. నానా పాటా

నానా పాటా నడి. నానా పాటా

నానా పాటా నడి. నానా పాటా

నిలువని పటం. పాటావొల్కి-నా పేరలు

. నానా పాటా నడి. మాత మొన

. నానా పాటా నడి. నానా పాటా

. నానా పాటా నడి. నానా పాటా

నిలువని పటం. పాటావొల్కి-నా పేరలు

. నానా పాటా నడి. మాత మొన

. నానా పాటా నడి. నానా పాటా

. నానా పాటా నడి. నానా పాటా

. నానా పాటా నడి. నానా పాటా

. నానా పాటా నడి. నానా పాటా

. నానా పాటా నడి. నానా పాటా

. నానా పాటా నడి. నానా పాటా

. నానా పాటా నడి. నానా పాటా

. నానా పాటా నడి. నానా పాటా

. నానా పాటా నడి. నానా పాటా

. నానా పాటా నడి. నానా పాటా

. నానా పాటా నడి. నానా పాటా

. నానా పాటా నడి. నానా పాటా

RICHARD III

Act IV. Sc IV.

Ah, my young princes ! ah, my tender babes !
 My unblown flowers, new-appearing sweets !
 If yet your gentle souls fly in the air
 And be not fixed in doom perpetual
 Hover about me with your airy wings
 And hear your mother's lamentation.

35

MACBETH

Act. IV Sc. III.

Give sorrow words : the grief that does not speak ,
 Whispers the o'er-fraught heart and bids it break

36

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM

Act. III. Sc. II.

We, Hermia, like two artificial gods,
 Have with our needles created both one flower,
 Both on one sampler, sitting on one cushion,
 Both warbling of one song, both in one key,
 As if our hands, our sides, voices, and minds,
 Had been incorporate. So we grew together
 Like to a double cherry, seeming parted,
 But at an union in partition;
 Two lovely berries moulded on one stem;
 So, with two seeming bodies, but one heart;

37

ద్వి॥ తొఱఁగిరాయకటన.న్దొరబిడ్డలార ।

.పరువడి-నాముద్దు.పసికూనలార।

నావిడకుండిన.ననలా-రక్రొత్త ।

గావెలసినమంచి.గండమ్మలార।

సంకెళ్ళువడఁబోకజ.మునిచేగారి।

నింకమీ.యాతుమలె.గురుచునున్న।

మీగాడ్పుఁకొక్కలనెదలినామీఁద।

మూఁగుచుమీతల్లి.మొఱ్ఱనవినుఁడు॥

(35)

ద్వి॥ పలుకులీవంతకు. బలుకఁజేనినగ।

బలువుమీఁకినయెడ.నృగులఁజేరేవు॥

(36) (1)

నీ॥ మనము.నెచ్చెలి-సృష్టి.నొనరుచువేల్పుల

.వలె-నిర్వరమునొక్క.ప్రక్కమీఁద।

ఁగూచుకొండి-మొక.తాయఁ.జేచికజోడుగనొక

.పాటఁబాడుచు-మన..పాశ్చాములును।

ఁగరములుగొంతులు .మఱియుమనంబులు

.నొక్కఁటెయున్నట్టు.లొక్కపూవు।

నెలకొల్పినాముసూ.దుఱితోడనాలాగు-

.నెడఁబడినట్లుగ.నృదియఁ గలిసి।

యుండుఁజింతగుదొంతర.పండుపోల్కి।

రెండుపండ్లొక్కతొడిమెను.నుండుకరణి।

MUCH ADO ABOUT NOTHING

Act. IV. Sec. I.

Being that I flow in grief,
The smallest twine may lead me. 37

OTHELLO

Act. III. Sec. III.

O curse of marriage !
That we can call these delicate creatures ours,
And not their appetites. I had rather be a toad,
And live upon the vapour of a dungeon,
Than keep a corner in the thing I love
For others uses. Yet, it is the plague of great ones
Prerogativèd are they less than the base;
'T is destiny unshunnable, like death :
Even then this forked plague is fated to us
When we do quicken. 38

Act. IV. Sec. II.

What shall I do to win my lord again ?
Good friend, go to him; for, by this light of heaven, 39

,బొందులొల్పారు రెండుచూ.పునకుమాత్ర !
మనకు వేర్వేరుగాని, నె.మ్మ నమొకటియె ॥

ద్వి॥ వనటలోనే దేలు.వాడఁగాఁబట్టి !
ననుసన్నదారమై.నన్నడ్పవచ్చు .

37

సీ॥ అక్కటక్కటపెండ్లి.ఁమాపడ-ఁమాముచ్చ
.తనజంతులుమన.వనుచుఁజెప్ప ।
వచ్చును-మఱియున.వ్యాతల,వాంఛలు
.కావుమనవి-మొక్క.కప్పనగుము ।
నేతయడుగుచెఱ.సాఁగలింబీల్చి
.బ్రతికెడఁగానినా.వలచినట్టి ।
వస్త్రశ్రలోనొక.భాగముపరులభో
.గంబునకిడనొల్లఁ-.గాని-గొప్ప ।
వారికున్నయిడుమ కొద్ది.వారికన్న ।
ఁగేవలముభాగ్యహీనత-చావటులది ।
వజ్రలవీల్పడనిగతి-యా.,పంగమారి ।
బ్రతుకుతొడ నెవిధియింపఁ.బడెనుమనకు ॥

38

సీ॥ తిరిగినావిభునిస్వాధీనపర్చుకొనుట
.కే నేమిచేయుదు..హితుఁడ-వాని।

~~~~~

I know not how I lost him. Here I kneel :—
 If ever my will did trespass 'gainst his love,
 Either in discourse of thought, or actual deed ;
 Or that mine eyes, mine ears, or any sense ;
 Delighted them in any other form;
 Or that I do not yet, and ever did,
 And ever will—though he do shake me off
 To beggarly divorcement—love him dearly,
 Comfort forswear me.

39

ROMEO & JULIET

Act. I. Sec. II

My child is yet a stranger in the world;
 She hath not seen the change of fourteen years :
 Let two more summers wither in thier pride,
 Ere we may think her ripe to be a bride.

40

Act. V. Sec. III:

How oft, when men are at the point of death,
 Have they been merry ! which their keepers call
 A lightening before death : O, how may I
 Call this a lightening ? O my love ! my wife !
 Death, that hath sucked the honey of thy breath,
 Hath had no power yet upon thy beauty ;

41

.యండకీ వేగుమే.మన-నేనెఱుంగనే
 .నెట్టులనతనిఁబోఁ.గొట్టుకొంటి ।
 నో-సాక్షియూ.వియ.జ్యోతి-మోఁరతెన-
 .వానియిష్టమునకుఁ .బ్రతిఘటించు ।
 నేనినా.యల్లము.మానసవ్యాపార
 .మునఁగానినిక్కమా.పనినిఁగాని ।
 గాక-నాకన్నలు.కణముల్-లేక-మ
 .తేయిం దియములైన. నితరకూప
 మందు వేడుకపడ నేని. యతఁడునన్ని ।
 .దుచ్చమెనటివిడుదల.నద్దాల్చెనేని.
 వానినెఱ్ఱెన నేబిట్టు.వలవనియెడ ।
 .గల్గయగుఁగాతనాకుసౌ.భ్యంబుమిగుల॥

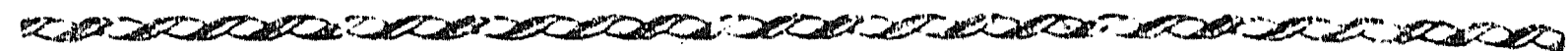
39

కం॥ నాపిల్లయింకిలోకము ।
 లోపలఁగడుఁగొత్తయెడు.లోపకునాల్లా
 .దాపు-మఱిరెండు.పంటల ।
 కీపై జతఁగూఁపకఁదగిన. యాడున వెలయుక॥

40

నీ॥ మనుజులు.ప్రాణోత్కృ.మణవేశనగు మొగం
 .బులనెంతతఁచుకగ.నలరుచుందు
 .రదిచావు తెల్పందు.రక్కటాయిద్దాని
 .నెట్టు.ప్రకాశంబని.యేబిలచెడ ।
 నోసినాప్రియురాల.యోనాదునిల్లాల
 .నీయూపుకతేనియ.స్థిల్చినట్టి

41

Thou art not conquered; beauty's ensign yet
Is crimson in thy lips and in thy cheeks,
And death's pale flag is not advanced there. 41

What's here ? a cup closed in my true love's hand ?
Poison, I see, hath been his timeless end.
O churl ! drunk all, and left no friendly drop,
To help me after ?—I will kiss thy lips;
Haply, some poison yet doth hang on them,
To make me die with a restorative. 42

TEMPEST

Act. V. Sec. I.

His tears run down his beard, like winter's drops
From eaves of reeds. 43

TROILUS AND CRESSIDA

Act. IV. Sec. IV

O heart heavy heart,
Why sigh'st thou without breaking ?
Because thou canst ease thy smart,
By friendship nor by speaking, 44

మృత్యువిప్పటికినీ. మేటిసాందర్యముఁ
 .బోఁగొట్టఁగలశక్తిఁ.బొందకుండె!
 నోర్వఁబడలేదానీవు- నీ.మోప్పిదమ్ము!
 .తెక్కి-యంబింతవఱకునీ.చెక్కులందు!
 మఱియు నీమోవి నెఱ్ఱగఁ .బరఁగుచుండె!
 నచ్చటికిమిత్తి, వెలి, సిడ.మరుగలేదు॥

గీ॥ ఏమిదిచోట- నొకగిన్నె- .నామనోహః
 రకరసంలగ్నమైన- దా.రా- విషంబు!
 వాని, కపమృత్యుకేతమయ్యె- .బరమలుబ్ధ!
 క్రోలితివయంతయు- మఱిమి.గుల్చలేద!
 .ప్రణయబిందువు నాకుఁదో.ద్వడుటకింక!
 ముద్దుఁబెట్టెద నేనునీ.మోవినిప్పు!
 డంటుకొనియుండనచ్చు నే.మైనఁగొంత!
 విసము- నన్నదిచంపు.ని.ర్వృత్తి.చెలంగ॥

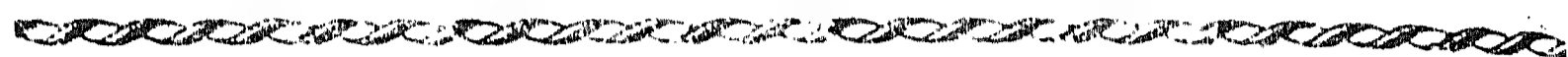
42

ద్వి॥ కాఱుఁగన్నెర్వాని.గడ్డముతుదను!
 .జేరితెల్లుననుచు.చిన్ము-మాడ్కి॥

43

గీ॥ అక్కటాడెందమాబరు .వగుహృదయము!
 ముక్కలై పోకనిట్టూర్పు .పుచ్చెదేల!
 చెలిమిచేఁగానిపలుకుట.వలనఁగాని!
 నీవునీనొప్పిఁదప్పించ.లేవుకనుక!

44

Act. V. Sec. II.

Ah, poor our sex ! this fault in us I find,
 The error of our eye directs our mind :
 What error leads, must err. O, then conclude,
 Minds swayed by eyes are full of turpitude. (1)

WINTERS TALE

Act. V. Sec. III.

I an old turtle,
 Will wing me to some withered bough, and there
 My mate. that's never to be found again,
 Lament till I am lost. (2) 45

VENUS AND ADONIS

Hard-favour'd tyrant, ugly, meagre, lean,
 Hateful divorce of love, (thus chids she Death,) [mean
 "Grim-grinning ghost, earth's worm, what dost thou
 To stifle beauty, and to steel his breath,
 Who when he liv'd, his breath and beauty set
 Gloss on the rose, smell to the violet ?
 If he bi dead, — O no ! it cannot be,
 Seeing his beauty, thou shouldst strike at it :—
 O yes ! it may. thou hast no eyes to see,
 But hatefully at random dost thou hit.
 Thy mark is feeble age : but thy false dart
 Mistakes that aim, and cleaves an infant's heart.(1) 46

గీ॥ ఔరమాపాపపుంజాతి. నేరమిద్ది!
 కనుఁగొనియెదమాలోన. మా.మనసునడుపు!
 మాకనుంగవతప్ప. వే.మాఱుదోస!
 మునడిసిం చెడునడిపొర. పోవవలయు!
 భళిరయట్టులెనన్నీవి. టులమఁగించు!
 నేత్రముల నేలఁబడుమదు. ప్నీచములని

1 45

గీ॥ ఏనొకముసలిపావురా.యి. నెగిరెదను!
 గొండ్లొకెండినకొమ్మకు. వెండియునట!
 బొగలుచుండెద నెన్నఁడు. నొప్పందరాని!
 నామగనిఁగూర్చి నేను. నం.తమగువలకు

2

స్తోత్రమాలిక :—

పాడు మొగముకూళ. జేడ. వికృతకూప.
 కడునసహ్యముగఁ బేర్చి. ముడి నెడ పెడు!
 బక్కచిక్కినపంద. పండ్లిగిల్చెడుఘోర
 భూతమ. మృత్యువుం. బూవుఁబోడి!
 నిందించునిట్టుల. నే.లపుర్వా.యెవఁ
 డున్న ప్తువానిచొ. నూర్పుసొగసు!
 పా.రిజాతమునకుం. బరిమళమున్. గులా
 బునకుఁదక్కున్ స్థిర. ముగనొనర్చు!
 నటునంటి నానిసో. యగమకంచుటకు.
 నెం.తో. వానియూపిరి. దొంగిలించి!
 పోదలంచితె. వాడు. పొలసినయెడ.

If he did see his face, why then, I know,
He thought to kiss him, and hath kill'd him so. (2) 46

“Wonder of time,” quoth she, “this is my spite,
That, thou being dead, the day should yet be light. 47

RAPE OF LUCRECY

O happiness enjoy'd but of a few !
And, if possess'd, as soon decay'd and done,
As is the morning's silver-melting dew
Against the golden splendour of the sun;
An expir'd date, cancell'd ere well begun :
Honour and beauty, in the owner's arms,
Are weakly fortress'd from a world of harms. 48

నయ్య. యోకాదదుట్టుల .నుండఁబోదు।
 చూచిచూచియువాని. సొగసునీవుంబాడు
 .సలుపుట-యశా-నటు. జరుగవచ్చు।
 .కనుగొనుటకునీకుఁ. గన్నులులే- నైన-
 .నెట్టులోచీఁదఱి. నొట్టినావు।
 వెలయునీగుఱి, లావఱు. పెద్దతనము।
 కాని-యా, లక్ష్యమునకునీ. కడిదిమాయ।
 కోల, పెడఁబడియొకపసి. కుఱ్ఱవాని।
 గుండె వెండియు బ్రద్దలు. గొట్టుచుండె॥

1

గీ॥ .వాఁడువానిమోముఁ. బరికించెనేనియు।
 నేలవేయిమాట. లేనెఱుఁగుదు।
 వాఁడుతలఁచినాఁడు. వానిముద్దాడగ।
 ననఁగ-వానిజంపె. నత్తెఱుఁగున

2

కం॥ కాలముదగుచోద్యం-బిటు।
 .లా, లలనయుఁబల్కె-నిద్దియశా. వాయిదుమీ।
 వీలోకమెడసిచనఁగా।
 .నేలావెల్లడిగనుండె. నింకన్బవలున్ ॥

47

త॥ .కడుఁగొద్దిమందిచే. గటకటా, కుడువఁ
 .బడుహాయినివొక. పట్లజే, కూర।
 .వడితోఁజెడెడుప్రొద్దు. బంగరుపెండఁ
 .గాయవేకువవెండి. కరఁగునుంచువలె।
 .మడిసెడు, తేది. శ్రమ్మఱమొదలిడక

48

My husband is thy friend, for his sake spare me ;
 Thyself art mighty, for thine own sake leave me ;
 Myself a weakling, do not then ensure me;
 Thou look'st not like deceit, do not deceive me:
 My sighs, like whirlwinds, labour hence to heave thee,

49

Why should the worm intrude the maiden bud ?
 Or hateful cuckoos batch in sparrow's nests ?
 Or toads infect fair founts with venom mud ?
 Or tyrant folly lurk in gentle breasts ?
 Or kings be breakers of their own behests ?
 But no perfection is so absolute,
 That some impurity doth not pollute.
 Unruly blasts wait on the tender spring;
 Unwholesome weeds take root with precious flowers ;
 The adder hisses where the sweet birds sing ;
 What virtue breeds, inquiry devours :
 We have no good that we can say is ours ;
 But ill-annexed Opportunity
 Or kills his life, or else his quality.

50

.మునుముందె తాఁదుడుపు. నొబ్బందు-బరుపు
నొడలిసొగసుమఱి. యుండెంచువారు

.కావజాలరుజాని. గడగండ్లనుండి॥

43

ఉ॥ .నాదుమగండునీకు, జెలి-

.నన్నుమిగుల్చుమువానిఁగూర్చి-నీ!
.వాదటగొప్పవాడవది. యైనఁ

దలంచుము-విడ్చునన్ను నెం!
.తో, దయ-మోసకానివలె

దోచవు-నన్నిట మోసపుచ్చ-కే!
.జేదను-బల్మిబట్ట-కొకపెట్టున
నావలియూర్పునిన్నుబై!

.గాఁ, దెగఁదీయదాయె-నిటు

.కాఱియపెట్టకుమాఁడుదానినిన్॥

49

ఉ॥ .కన్నియమొగ్గ నేలచొరఁ. గావలయున్ బురు-గేలపిచ్చుకల్!

వన్నినగూళ్ళగుడ్లుపొద. వంబడునట్టులఁజేయుఁగోయిలల్!

.కన్నననీటిబుగ్గలను. గప్పలదేల విసంబుఁగల్పెడున్!

సన్నగమంచిడెందముల .నక్కెడుఁగొంతుతనంబదేల- తే!

.డెన్నకతప్ప నేలతన .యిచ్చిన .యానతి- గాని-దేనికిన్!

దిన్నగనుండదంతయుగణింపఁగ-ఁగొండ్లొకలోకమంతుడున్॥ 50

ఉ॥ ఎంతయులేతమొక్కలప. యింబడఁ .దుంటరిగాడ్చుపొంచు-యై!

.ద్దంతనుగాబుమొల్చు- బస. కొట్టెడు బిట్టలుపొడఁ. జిల్లుయా!

పొంతనె- దోషమునొడరి. పుణ్యము. గా. చినదానిమ్రొంగు-దా!

నింతకుమంచిలేదు దుర. దృష్టముచెర్పఁగ రానిదేరికిన్॥

The patient dies while the physician sleeps;
The orphan pines while the opperssor feeds;
Justice is feasting while the widow weeps;
Advice is sporting while infection breeds;
Thou grant'st no time for charitable deeds:
Wrath, envy, treason, rape and murder's rages,
Thy heinous hours wait on them as their pages: 51

O, hear me then, injurious, shifting Time ;
Be guilty of my death, since of my crime. 52

Poor hand, why quiver'st thou at this decree ?
Honour thyself to rid me of this shame ;
For if I die, my honour lives in thee,
But if I live, thou liv'st in my defame;
Since thou couldst not defend thy loyal dame,
And wast afraid to scratch her wicked foe,
Kill both thyself and her for yielding so. 53

At last he takes her by the bloodless hand,
And thus begins "What uncouth ill event
Hath thee befall'n, that thou dost trembling stand ?
Sweet love, what spite hath thy fair colour spent ?
Why art thou thus attir'd in discontent ?
Unmask, dear dear, this moody heaviness,
And tell thy grief, that we may give redress, 54

త|| ..ఒకయునురోగివై ద్యుఁడు నిదురింప..నశదయెండెడుఁగూఢ
 .హోయిగమెక్క-
 ..నలివిందుఁగుడిచెడు.న్యాయాధికారి .యల,వితంతువునేడ్వ-
 ..నాలోచనయును|
 .గలిగియాటాడురే .గఁగనంటుతెవులు- .మంచిపనులకు
 స.మయమునీ,వీపు|
 .కొలుచునీగంటలు .కోపమునుబ్బు- .మోసమున్- జెఱను-
 జం.పుటను- బంట్లవతె|| 51

ద్వి|| విసుమనిల్కడలేక.వీడించువేళ
 ..పొశరుచునానేర.మువలెనాచావు|| 52

త|| .ఏలనేచేయి-నీ.విట్టిత్తీర్వనకు.వడఁకెద-వీసిగ్గు.వలననిన్నిప్పు|
 .తేలించిపరువునఁ..దివురుమునేనుఁ..దఱలిననాగొప్ప. దక్కునునీకు|
 .వాలాయ- మటుకాని.పట్ల-నా .ఱవ్వ.నీతోడనిల్చును-
 .నీ,చెలి-స్థగతు|
 .జీలిచికావకి ..చ్చెల్వునలొంగి .యుండుటచే .బొల.యుము
 దానితోడ|| 53

సీ|| .వాఁ ,డెట్టకేలకుఁ ..బాలినచేతితో .నాపెనుబట్టి
 యి.ట్లనఁగఁ,దొడఁగె|
 .నేవెంతకీడునీ.కెసఁగెను- నీవిట్లు .వడకుచునుంటివో
 .వాలుఁగంటి|
 .నీసొగసై నవ.న్నెఁజెఱచెనేవంత- .యెందుకీవిటులుంటి
 .వింపుఁదొఱఁగి|
 .వెల్లడియొనరించ .వేయక్కటకటనీ .వనటి. దానిం
 దీర్ప.వచ్చునేము|

Three times with sighs she gives her sorrow fire
Ere once she can discharge one word of woe :
At length address'd to answer his desire,
She modestly prepares to let them know
Her honour is ta'en prisoner by the foe : 54

As through an arch the violent roaring tide
Out runs the eye that doth behold his haste,
Yet in the eddy boundeth in his pride
Back to the strait that forc'd him on so fast,
In rage sent out, recall'd in range, being past :
Even so his sighs, his sorrows, make a saw,
To push grief on, and back the same grief draw. 55

SUNNETS

When most I wink, then do mine eyes best see,
For all the day they view things unrespected ;
But when I sleep, in dreams they look on thee, 56

.అనఁగముమ్మాఱుఁదన, పొక్కు.టగ్గియూరు।
 .పులనురగిలించెనొకజాలి.పలుకనుటకు।
 .దొల్లి మిక్కిలి యణఁకువ.తోడఁదెల్పె।
 .మగనికిన్ -దుట్టఁతుదకున.మ్మగువతనదు।
 .పరువుపగ వానిచేదీయఁ.బడెనటంచు॥

54

నీ॥ .ఇఱుకు,తూమునఁగడు.నుఱుముచుండెడునల
 .తనవడిఁగాంచుచూ.పునకుమించి।
 .పరువిడు- నింకనె.గురుచుండునుడివడి-
 .యెంతయుంబొడవుగ.నెదిగి- వెనుక।
 .దన్నంతదబ్బునఁ.దఱిమినయానీటి
 .పాయకెంతబిఱానఁ.జంపఁబడెనొ।
 .యంతకంటెనెట్టి.యల్క-ముమ్మరమునఁ
 .గ్రమ్మఱనదిపిల్వఁ.గాఁబడియెడు।
 .నారహిసరిగనవ్వాని .యూరుపులును।
 .వానివంతలుసలుపుఱం.పంబుచెలువు।
 .మొనసిముందుకు వెతనుదొగ్గి.బ్బుటకుమఱియు।
 .దానినేలాగుటకు- వెనుఁ.దట్టుమఱల॥

55

కం॥ కనుఁజెప్పమూసినప్పుడె।
 .కనెడున్నాకన్నుదోయి.కరమేమనఁబ్రబొ।
 ద్దునఁగాంచువానిసరకు।
 .నొనవవినినుఁజూచునేనుఁ .గూర్కిఁడఁగలలోన్॥

56

సగియంయది జీవితాపహాః। హృదయేకిం నిహితానమాన్తిమామ్।
విషమప్యమృతంక్వచిచ్ఛవే। దమృతంవా విషమిశ్వరేచ్ఛయా॥

రఘునంశేసర్గః 8 శ్లోకః 46. 1

ధృతిరస్తమితారతిశ్చ్యతా। విరతంగేయమృతుర్నిరుత్సవః ।
గతమాభరణప్రయోజనంః పరిశూన్యంశయానీయమద్యమే॥ శ్లో 66. 2

కామంజీవతిమేనాథ। ఇతిసావిజహాశుచమ్।

ప్రాజ్ఞత్వాసత్యమస్యాంతం। జీవితాస్మీతిలజ్జితా॥ స 12 శ్లో 75. 3

ఉపమానమభూద్విలాసినాం। కరణంయత్తపకాంతిమత్తయా।
తదిదంగతమిదృశీందశాం। నవిదీర్యేకతినాఃఖలు స్త్రియ. ॥

కుమార సంభవే. స 4. శ్లో॥ 5. 4

అహమేత్యపతంగవర్తనా। పునరంకాశ్రయణీభవామితే।

చతురైస్సరకామినీజనైః। ప్రియయావన్నవిలోక్యనేదివి॥ శ్లో 20. 5

తమవేక్ష్యురరోదసాభృశం। స్తససంబాధమురోజఘానచ।

శ్వజనస్యహిడుఃఖమగ్రతో। వివృతద్వారమివోపజాయతే॥ శ్లో 26. 6

వంతు

గీ॥ .ఈపువులదండయునుకొడఁ.బాపినయెడ ।

.నాయె,డఁదనిడగాననున్. జంపదేలు ।

.యగువిసముబ్రతికించుమం.దుగనొక్కపు ।

..కాచునదివేల్పుటిచ్చునొ.కటవిసమవు॥ 1

గీ॥ .చనియె,పట్టతనము-,జాతెను,దగులము| పాట,చెల్లెను-దఱి,
పండువుడిగె ।

..దొడవులపనియిపుడు., కడముట్టె-నాదగు । .మెత్తపానుపెల్ల,
.రిత్తవోయె॥ 2

గీ॥ .నాదుమగఁడుబ్రతికి.నాఁడనిమిక్కిలి । యాపెతనదు, వంతు.నవల
ద్రోసె॥

.నతని.పిలుకుమారుటా.,రసిమొందొల్లి ।

.బ్రతికియుంటిననుచు.బడసెసిగ్గు॥ 3

గీ॥ ..సౌరుక,తనహొయల్గును.వారికెల్ల ।

.నీదునె,మ్మెనుపోల్కియై.నెగడుచుండె ।

.నట్టిదిదిగోయిపుడుపొందె.నిట్టి,పాటు ।

..ప్రయ్యఁబడకుంటి-గడుగట్టి.వార,తివలు॥ 4

గీ॥ .ఏనుమిడుత,జాడ.నిప్పుడే,యరుదెంచి| మఱల

నీ,యొడియెడ..నిరవుకొందు ।

.నేస్తకాఁడనీవు.నెఱజాణలొవేల్పు ।

.చెలులచేతఁజూడఁ బడక ముందె॥ 5

గీ॥ .అతనిఁజూచియెచ్చె.న,చ్చెల్వమిక్కిలి ।

..గుబ్బలదరబాదు.కొనియెగుండె ।

.తలుపు తెఱవఁబడిన..చెలువునఁదనవారి ।

.యెదుటను, వలనంత..యొద వెడఁగద॥ 6

శశినాసహయాతికౌముదీ! సహమేఘేనతటిత్సలీయతే।
ప్రమదాఃపతివర్తగాఙ్గతి! ప్రతిపన్నంహివిచేతనైరపి॥ శ్లో 33॥ 7

నూనంతస్యాఃప్రబలరుదితోఽఛ్ఛాననేత్రంప్రియాదూ।
నిశ్వాసానామశిశిరతయాభిన్నవర్ణాధరోష్ణమ్।
హస్తస్యస్తంముఖమసకలవ్యక్తిలంబాలకత్వా। [శ్లో23 8
దిందోర్దైన్యంతవదుపనరఃక్లిష్టకాంక్షేర్భిభర్తి॥ మేఘునందేశే స. 2

నిశ్వాసేనాధరకిసలయక్లేశినావిక్షిప్తస్థిం।
శుద్ధస్నానాత్పరుషమలశం నూనమాగండలంబమ్।
మత్స్యంభోగఃకథముపసమేత్స్వప్నజోఽపీతినిద్రా।
మాకాంక్షంతీనయనసలిలోత్పిడరుద్ధావకాశామ్॥ శ్లో 30 ॥ 9

ప్రాయస్సగోభవతికరుణావృత్తిరార్ద్రాంతరాత్మా॥ శ్లో 32 ॥ 10

ఆశ్వాస్యైవంప్రశమవిరహోదగ్రశోకాంసఖంతే ।
శైలాదాశుత్రినయనవృష్ఠోత్థాతకూటాన్నివృత్తః।
సాభిజ్ఞానంప్రహితకుశలైస్తద్వచోభిర్మమంపి ।
ప్రాతఃకుండప్రసవశిథిలం జీవితంధారయేథాః ॥ శ్లో 53 ॥ 11

విలోచనేందీవరవారిబిందుభి ! ర్నిషిక్తబింబాధరచారువల్లవాః ।
నిరస్తమాఘ్యాభరణాసుతేపనాః। స్థితానిరాశాఃప్రమదాఃప్రవాసినామ్॥
ఋతుసంహారే. స 2, శ్లో 12. ॥

గీ॥ ..వేలుపులబువ్వతోడనే. వెన్నెలచను
..మొగిలితోడుతఁగూడన. డఁగెడుమొఱపు!
..పొలఁతుకలు పెనిమిటిజూడఁ. బోవునురసి!
..తెల్విలేకున్న వానిచేఁ. డెలియఁబడియెః

7

చ॥ ..పొరిఁబొరి నేడ్చుచుంటఁగడుఁ
..బొంగినకన్గవ-నూర్పు వేడిచేఁ!
..బరిసినవన్ని యన్గలుగు.. నా తెఱతోడుత-నీవుగప్ప-..డాల్!
..పిఱువడుచందమామ, వగ-.. వే)తెడుముంగురులంపి డంగి-నా!
..మురి పెపుముద్దరాలి చెయిఁ. బొందు మొగంబునిజంబుతా తెచ్చడుకరి

గీ॥ ..మోవిచివురుఁగందించునూ. ద్వు మెయి-..నచ్చు!
..తానమునబిరుసై చెక్కు. నానివేలు!
..కురులెగచుదానిఁగన్నీటఁ.. డెరలునిగుర!
..గోరికలనై నఁగల్గినా. కూటమియని॥

9

ద్వి॥ ..తరచుమెత్తనిగుండెఁ. దగునెల్లవాఁడు!
..పరఁగుచుండునెనరు.. పై కొనునడత॥

10

గీ॥ ..తొలి, యెడయిక, వనరెడుసి. చెలియనిట్టు!
..లూరడించి-తిరిగివచ్చి-..యనివ, నేమ!
..మనుపుపల్కుల, నానవా. లలర-బ్రబొద్దు,
..న, నడతెడు మొల్లవంటినా. యుసుఱునిలుపు॥

11

గీ॥ ..నీలికల్వచూపు. నీటిచుక్కలఁదడ్పఁ!
..బడినదొండమోవి.. బెడఁగుచివురు!
..గలిగిమగలనె, డయు.. గరితలు-సింగార!
..ముడిగియానఁదొ, ఱిగి. యన్న వారు॥

12

హృదయమిషుభిః కామస్యాంతస్సశల్యమివంతతః ।
 కథమాపలభేన్నిదాంస్వపే సమాంగమకారిణీమ్ ।
 నచసునదనాసుంలేభ్యఽపిప్రియాంసమవాప్యతాం ।
 మమనయనయోగుద్యాష్పత్వంసభినభివిష్యతి ॥ నిద్రమార్వశీయే ॥ 13

మధుకరమదిరాక్ష్యాశ్శంసతస్యాఃప్రవృత్తిం ।
 నరతసురభివాసౌనైవదృష్టాత్వయామే ।
 యదిసురభిమవాప్స్యప్తస్మభోభ్యాసగంధం ।
 తనరతిరభవిష్యత్పుండ్రీకే కిమస్మిన్ ॥ 14

సర్వక్షేతిభృతాంనాథ । దృష్టాసర్వాంగనుంధం ।
 రామూరమ్యేననోద్దేశే । త్వయావిరహితాశుయామ్ ॥ 15

రతిభేదసుప్తమపిసూం । శయనేయామస్యనేప్రవాసగతమ్ ।
 సాత్వమిహైతదన్యథా । కథంసహేథాశ్చిరవియోగం ॥ 16

రత్నమితినమేతస్మిన్ । మణౌప్రయాసోవిహంగమాక్షిప్తే ।
 ప్రియయాతేనాస్మి సఖే । సంగమసీయేనసంగమితః ॥ 17

యస్సుప్తవాస్మవంకే । శిఖండకంఠాయనోపలబ్ధసుఖః ।
 తంమేజాతకలాపం । క్రేమయశితికంఠకంశిఖినమ్ ॥ 18

చ॥ ..మది,ననవిల్లు,శూపులనొం,సాటికిగాయములంకూచుంజెంగా!
 .నినురెటుపోవఁగాఁగలను.,నెచ్చెలినింగల్నై నఁబొందఁబా!
 .లుదనన-ఁబోని-చిత్తరపు.లోనయినప్పటివొసిచూడెన్ .
 ల్లుదననసేరునాకనుల.లో నెలునిండఁమాని,వంగడి॥

13

గీ॥ ..మంపుకనులదాని.మాటఁదెల్పుమఁజే,టి!
 .లేక-చె,లువజూడ.లేదొసీవు!
 .దానిమోవికమ్మ.,తావినానితివేని!
 ..తగులుకలుగు పెట్టు.,తమ్మిసేం

14

ద్వి॥ ..పుడమితాలుపుమిన్న-.,ముద్దులగుమ్మ !
 ..బొడఁగంటివేయంద.పుం,గానలోన॥

15

గీ॥ .కూటమిబడలికనిదూరఁ.గొన్ననన్ను !
 .బానిసపందెన,దప్పున్న.పగిడిదలఁతు!
 .నట్టిసీనెట్టులిచ్చట.నిట్టియిడుమ!
 .బెంచు,నిడునెడఁబాటునై.రించుచుందు॥

16

గీ॥ ..పక్కి-చేతనుఁగొంపోవఁ.బడినయట్టి !
 ..మానికమునందు,రతినమం.,బాదలేదు!
 .నాకు-నద్దానినా,యెఁ.నాగతోడ!
 .కూడసంగడికాడనే.గూర్చబడితి॥

17

గీ॥ .జుట్టుగోకుటచేఁబుట్టు.,సుకముతోడ !
 .నేదినిద్దురఁజెందెనో.నాదుతోడను!
 .,బొడమియున్న,పురియునల్పు.మెడనుగల్గు!
 ..నట్టి,నట్టుననెట్టు.నాకుఁబంపు॥

18

సర్వఃకల్యేవయసియతతే భో క్తుమర్హాన్కుటుంబీ ।
 పశ్చాత్తుతై ర్మహాపాతభరఃకల్పతేవిశ్రమాయ ।
 అస్మాకంతుప్రతిదినమిదంసాదయ స్తీప్రతిష్ఠాం ।
 నేవాకాకుఃపరిణతిరభూత్ స్త్రీషుకష్టోఽధికారః॥

19

అవిణామపుణవిడలరిణం ఏదంశక్తిస్సం ॥

సహి - జదోపహుతిమహదం సజ్జపహంగదోతవోవణ । నిక్తి దారావసి
 తతోఆరహితగదేణ ఆహిశానేణ ఏనఅనతమ్మి సంసృతా ॥ అభిజ్ఞాన
 శాకుంతలే॥ 21

తంజదివోఅణుమదంతహనత్వ హజహతస్సరావసిణోఅణుఅంవణిజా
 హోమిఅణహాసింఛహమేడనలిం ॥ 22

నఖలునఖలుభాణస్సన్ని పాత్యోఽయస్మిన్ ।
 మృదునిమృగశరీరేపుష్పరాశావివాగ్నిః ।
 క్వబతహరిణకానాంజీవితంచాతిలోలం ।
 క్వచనిశితనిపాతావజ్రసారాశ్మరాస్తే ॥

23

కింణిమిత్తం వాసు ఉమారదవో వితవోవణగమణ పరిస్సమస్స అత్తా
 పదం ఉవణీదో ॥ 24

దిలలమా ఉత్తమ్మ - ఏసాతు ఏచింతిదాఇంఅణసూ ఆమంతేది॥ 25

కింవీలలన్తిమంసహేఓ ॥

26

గీ॥ .,పాయమున గే,స్తుబోగము.ల్పడయఁగడఁగు।

.నూరకుండఁగొడుకుల.బర్హుంచెపిదప।

.ముదిమినాపర్వుతీసియే.ప్రొద్దుఁగొలువు

.వెఱపుఁగొను-జెలులంబని-పి,కులాట॥

19

శ॥ మేల్సేయునితనిదిరిగిచూడఁగల్గుదునా॥

20

వ॥ చెలీతపసికానఁబ్రోచు,రాచరుసినాకంటఁబడినప్పటినుండియువాని

యందలికోర్కెచే నాకీ,దెసకలిగెను.

21

వ॥ కనుకమీకిచ్చవచ్చెనేని యపుడెట్లా రాచరుసికి నే గనికరింపఁబడఁ

దగుదాననొందునోయట్లానర్చుడు-లేకున్న నాకునీళ్ళదార

విడువుడు॥ 22

గీ॥ .,వలదువలదయ్యాయొయిట్టి.తలిరుమేస।

.బూవుప్రోవునఁజిచ్చట్లు.ము,లికినడఁట।

లేడిపిల్లలనిలుకడ.లేనిబతుకు।

లకటయొచ్చటనీవాడి..యలుగులెచట॥

23

వ॥ ,నవకముకలవారయ్యదామేలతపసికానం,బడల్పడఁదేబడిరి॥ 24

వ॥ డెందమా,యుత్తలపడకు-నీతలంచినదిపుడీయ నసూయ-

యడుగుచున్నది॥

25

వ॥ సకియలారానాకెందుకువిసరెదరు॥

26

యాస్యత్యద్యశకుంతలేతిహృదయం సంస్పృష్టముత్కంఠయా |
 కంఠస్తంభితబాష్పవృత్తికలుష శ్చింతాజడందర్శనమ్
 వైక్లబ్యంమనుతావదీదృశమహోన్నేహదరణ్యోకనః |
 వీక్ష్యంతేగృహిణఃకథంసుతనయావిశ్లేషదుఃఖైరవైః ||

27

పాతుంనప్రథమంవ్యవస్యతి జలంయఃష్మాన్వసీతేషుయా |
 నాదస్త్రేపియమండనాయ భవతాంన్నేహేనయాపల్లవమ్ |
 ఆద్యేవఃసుసుమప్రసూతి సమయేయాస్యాభవత్యుత్సవః |
 నేయం యాతిశకుంతలా వతిగృహంనర్వేరనుజ్ఞాయతామ్ ||

28

వచ్చ-కింసహవాసపరిచా ఇణంమంఅణుసరసి- అచిరప్పసూదా ఎజణ
 ణీ ఏవిణావిడ్డిదోఎవ్వ- దాణింవితునుంను ఏవిరహిదంతాదోచింత ఇ
 స్సదిణివట్టెహిదావ ||

29

ఉగ్గలిఅదబ్బకబలా మిఆపరిచ్చత్తణచ్చణామోహా |
 ఓసరిఅపణ్ణపత్తా ముఅంతిఅస్సావిఅలదాఓ ||

30

శమమేష్యతిమనుశోకః కథంనువత్సేత్వయాచరితపూర్వమ్
 ఉటజద్వారనిరూఢం సీవారబలింవిలోకయతః ||

31

త|| .ఎడఁబాటునె,వ్వగ.,నెడతాఁకబడియె
 నరుగుశకుంతల.యనుచిప్పు-,జెల్లు!
 .కడునాఁపబడినట్టి.కన్నీటఁ,గలఁగె
 -..బనిదొ,ఱంగె,వ్వల.వంతమై,జూడ్కి-
 .యడవినుం జెడినాకె.చూరా,వితాకు
 ..కూరిమినిట్టిది-,కూఁతులనుండి!
 ..విడికొత్త,వనటల..వేగింపబడుచు
 .నెట్లుండువారలో.యెల్ల,గేస్తులును!

27

ఉ|| .ఎవ్వ తెముందుమిమ్ము,దని.యింపకతాగదునీరు-,దాల్చబో!
 .దెవ్వ తెమిపయింజెలిమి.నింపయినంజవురాకుసా,మ్ము-మి!
 .పువ్వు,నచుతకయెవ్వ తెకుఁ.బొల్పుగుపండువు-చెల్వునింటనా!
 .జవ్వనియీశకుంతల,యె.నంగునొసంగుడి,యాననెల్లరుకొ||

28

వ|| కుత్తా,సావాసముదొలఁగు నన్నేలవెంబడించెదవు - సుంతనేపు
 లో,నీళ్ళాడుతల్లి నెడసీయుం బెరుఁగుదానవే-నన్బాయ. నిన్నిపుకు
 తండ్రి పెంచెడుననుకమల్లము||

29

గీ|| .నోళ్ల తెల్లుజార్చి.లేళ్లునాటలనాడ!
 .కుండి నెమలి,గములు-.పండుటాకు:
 .లెల్లరాల్చుకొనుచు.నెల్లడఁదీఁగెలున్!
 .గంటిసీరుగార్చు.,కరణీనయ్యె||

30

కం|| .పట్టియెటునా,వగకడ!
 .ముట్టున్-నాయుంటిగుమ్మ.మనఁదొలిసీచే;
 .బెట్టంబడియిప్పటికికొ!
 .బుట్టినటులఁజెదరకున్న.ముగ్గునన్నకొ||

31

ఇదమశిశిరై రంతస్తాసాద్వివణామణీకృతం ।
 నిశినిశిభుజన్యస్తాపాంగప్రసర్పిభిరశ్రుభిః ।
 అనతిలులితజ్యాఘాతాంకంముహూర్మణిబంధనా ।
 త్కనకవలయంస్రస్త్తంస్రస్త్తంమయాప్రతిసార్యతే ॥

32

ఇతఃప్రత్యాదేశాత్స్వజనమనుగతుంవ్యవసితా ।
 తతస్తిష్ఠేత్సుచైర్వదతిగురుశిష్యేగురుసమే ।
 పునదృష్టింబాష్పప్రసరకలుషామర్పితసతీ ।
 మయిక్రూరేయత్తత్తత్సవిషమివశల్యంనహతిమామ్ ॥

33

ఆలక్ష్మ్యదంతముకుతాననిమిత్తగుహాస్యై ।
 రవ్యక్తవర్ణరమణీయవచఃప్రవృత్తీ ।
 అంకాశ్రయప్రణయినస్తనయాన్వహతో ।
 ధన్యాస్తదంగరజసామతిసీభవన్తి ॥

34

వసనేపరిధతాసరేవసానానియమక్షామముఖీధృతైకవేణీ ।
 అపినిష్కరుణస్యశుద్ధశీలామమదీఘాంవిరహవ్రతంబిభ్రతి ॥

35

గీ॥ .చేయితలగడగా చేయి. చేయిగంటి!

.వేడిసిద్ధారూటన గుం. వెలియ మాని!

.కములతో. నారికాయల. గడువక. ముని!

.కట్టుజాటుకడియ మెగ. బెట్టుచుందు!

32

గీ॥ .ఇటజె. సకదన వారితో. నేగడల చె!

.నాగుమనియటదనయయ్య. యల్క. బల్క!

.గూళ నొనన్ను దిరిగిక. స్నేళు. లలమ!

.గనిసడి. విసపుములికియై. కాల్పునన్ను॥

33

గీ॥ .కతములేనినవ్వు. కతనగొంచెముతో. చు!

.పల్మొగడలముద్దు. పలుకులదొడ!

.విడియ. గూర్మి. గొనెడి. కొడుకు నెత్తుకొనిన!

.ముట్టి. నంటువా. డె. పునెముసల్పె॥

34

గీ॥ .నుకిలదుస్తుల. కట్టి. నే. మమున వాడు!

.నెమ్మొగంబున జడగట్టు. నెఱులతోడ!

.సుద్దమానడవడిగల్గి. పెద్దతడవు!

.తాలుచు నెనరుడుగునా. వి. రాళినోము॥

35

 LOVE

AS YOU LIKE IT—

Act II. Sec IV.

If thou remember'st not the slightest folly
 That ever love did make thee run into,
 Thou hast not loved :
 Or if thou hast not sat, as I do now,
 Wearing thy hearer in thy mistress' praise,
 Thou hast not loved :
 Or if thou hast not broke from company
 Abruptly, as my passion now makes me,
 Thou hast not loved.—

1

Act iii. Sec. ii.

Heaven would that she these gifts should have,
 And I to live and die her slave.

2

Alas the day ! What shall I do with my doublet
 and hose ? What did he when thou saw'st him ?
 What said he ? How look'd he ? Wherein went he ?
 What makes he here ? Did he ask for me ? Where
 remains he ? How parted he with thee, and when
 shalt thou see him again ? Answer me in one word. 3

శృంగారతనము

సీ॥ ..ఉరువడి, ననవిల్లుఁడుసికొల్పగాసీవు.. నెఱపినయోపాటి. నేరమైనా
..నుఱచిపోయితేవేని.. మఱిసీవువలచియుం. డగలేదు.. నీవిప్పు.. నాతె
ఱఁగున॥

..గూర్చుండినీచెలి. న్గారిచిపోగడుచు.. వినువారలకునెల్ల.. వినుకు
కలుగ॥

..నలుపనివోసీవు. వలచియుం. డగలేదు. కొంచెమైనం బరికి.ంచిచూడ॥
..చెలఁగినా, మరులిప్పుడునం. జేసినట్లు॥
..కతముచెప్పకనీచెలి. కాండ్డనుండి॥
..యూవుదబ్బునవిడఁబడి. యేగవేని॥
..వెండియున్నీవును. వలచి. యుండులేదు॥

1

ద్వి॥ ..ఆపెకీసుగుణంబు. లజ్జఁడు, విధించె॥
..నాపెదాసునిగన. న్నతఁడు, సృజించె॥

2

వచనము॥ నేడయ్యా నామగవేసముతో నేనేమి చేయుదును.. నీవు
..నానింజూచినపుడు వాఁడేమిచేసె.. వాఁడేమిపల్కె.. వాఁడెట్లు కా
న్పించె.. వాఁడెట్టిదుస్తుదాలె.. వాఁడిచ్చటికేలవచ్చెను.. వాఁడు
నన్గార్చియడిగెనా.. వాఁడెక్కడనుండెను.. వాఁడునిన్నెట్లెడఁబా
డెను.. మృతొప్పుడునీవునానిందిరిగిచూచెదవు నాకొక్క మాటలోఁ
చెప్పుమా॥

3

A lean cheek, which you have not; a blue eye, and sunken, which you have not; an unquestionable spirit, which you have not; a beard neglected, which you have not: — but I pardon you for that, for simply, your having in beard is a younger brother's revenue. — Then your hose should be ungartered, your bonnet unbanded, your sleeve unbuttoned, your shoe untied, and every thing about you demonstrating a careless desolation. But you are no such man: you are rather point-device in your accoutrements, as loving yourself, than seeming the lover of any other.

4

Sc. V.

Think not I love him, though I ask for him.
 'T is but a peevish boy: — yet he talks well:—
 But what care I for words? yet words do well,
 When he that speaks them pleases those that hear.
 It is a pretty youth: — not very pretty: —
 But, sure, he's proud! and yet his pride becomes him.
 He'll make a proper man; the best thing in him.
 Is his complexion: and faster than his tongue
 Did make offence, his eye did heal it up.
 He is not very tall; yet for his years he's tall,
 His leg is but so so; and yet 't is well.
 There was a pretty redness in his lip;
 A little riper, and more lusty red [rence
 Than that mixed in his cheek: 't was just the difference
 Betwixt the constant red, and mingled damask.

వ || చొక్కా-చాడ- సీతచేలేదు- గుంటవడినక- న్నదిసీతలేదు- మా
 ట్లాడుటకుత్సాహములేనినునక- నదిసీతలేదు- వేత్తీంపబడిన గడ్డ-
 మదిసీతలే- దందుకునిన్న క్షమించెద నేమన నదివచ్చిరానిదికనుక-
 గాని- సీచల్లడము! బిగింపబడరాదు- సీబొమడికముకట్టబడ
 గూడదు- సీచొక్కాయచేయగుండ్డిలు తగిలింపబడఁజనదు- సీ
 జోడుబంధింపబడఁదగదు- మఱియ- సీయోడనున్న ప్రతివస్తువుం
 గూడ, నసడ్డనేయబడిన పాడుసీతిని, నిరూపించవలయుగాని నీవ
 ట్టివాఁడవుకావు- పరులనువలచినట్లు కనిపించుటకన్న నిన్నేసీవువల
 చినట్లుసీ, యుడుపునందు సరిగానంటివి||

4

నీసమాలిక :—

.తలఁపకునేవాని. వలచెతినంచునే .నడిగినప్పటికైన. నతనిఁగూర్చి |
 .సరికాని- వాఁడు, మా. మరుమూకచెన్న వాఁడై ననింపలరమా. ట్లా
 డువాఁడు |
 .కానిమ్ము- మాటలతోనానబునియోమి-. వినవారిసంతన. పెట్టువాని!
 .పలుకులైనంగడు బాగుండు- నతఁడుపో. యగమైనపడ్చువాఁడం
 తయంద |
 .గాఁడుకాఁడై న-నిక్క. ము- , కావరముకల. వాఁడు- వానిపొగరు
 .వానికిదగు!
 .వాఁడుచక్కని మగ. వాఁడగు- కానియం .దున్న యెక్కువవాని
 వన్నె- మఱియు-
 నతనినాలుక నేర. మాచరించుటకన్న .నడిగదానిఁగుమర్చు. వాని
 చూడ్కి-|

Act v. S c.ii.

Your brother and my sister no sooner met, but they looked ; no sooner looked, but they loved ; no sooner loved, but they sighed ; no sooner sighed, but they asked one another the reason ; no sooner knew the reason. but they sought the remedy and in these degrees have they made a pair of stairs to marriage, which they will climb incontinent, or else be incontinent before marriage.

6

HENRY VI PART—III

Act II. Sec.

See, How the morning opes her golden gates,
And takes her farewell of the glorious sun :
How well resembles it the prime of youth,
rimmed like a younker, prancing to his love !

7

యతఃడంత పొడవుకాఁ . డైన- నీకునకుఁక . నీనయంతయెత్తునఁ
 . ననరువాఁడు

వానిచా కాలొక . పాశముగానుండు . గాని- యాయది సరి.గా
 నెవఁనెడు!

నాతనివా తెఱ. నలరెనెఱ్ఱడనమ్ము. చక్క-గ-నదివాని. చెక్కు-లందు ।
 . గలుపఁబడినదాని . కన్నదశమ్ముగు।
 . పండుకావి-నుజీయు . నిడుకెంపు।
 . నకు వెలితిగులాబు. నకు నెట్టులుండునో।
 . వానిలోననట్టి. వానినెగడు॥

5

వ॥ నీయన్నయునాతోఁబుట్టువుద్దారసిల్లి నతోడనే యొండురుం బరికిం
 చిరి- చూచుకొన్న వెంటనే యొకరినొకరు వలచిరి- మోహించిన
 తత్తణమె నిట్లు-ర్పునిగుడించి - చూర్పుపుచ్చినంతనే యన్యోన్య
 ముంగారణ మడుగుకొనిరి- కతము తెలిసిన వెంటనేయు పాయము
 వెతకుకొనిరి- మజీయు నీవరుసనెబ్బిండ్లికిమెట్లుకట్టి-రవివెంటనే వా
 రెక్కె-దరు- లేక- వివాహమునకు ముందుగానే కట్టు తప్పికవఁ
 గూడెదరు॥

6

మ॥ . కనుమా వేకువనెట్టులన్దనదాబం. గార్గుమ్ముమ్మల్దీసి. నె।

. ల్లననొప్పారుచునన్న ప్రొద్దుసెలవున్దొప్పన్నదో - వల్వక ।

. తెనుఁగూడ. న్న . చేసికొంచువడినెం. తేత్రుళ్ళుచుంబోవుచి.

. ల్లనిలేజవ్వనదే, వితానసరిపో. అన్నాతెనో - వెండియన్ ॥

 LOVE'S LABOUR'S LOST

Act. IV Sec. III.

So sweet a kiss the golden sun gives not
 To those fresh morning drops upon the rose,
 As thy eyebeams, when their fresh rays have smote
 The night of dew that on my cheeks down flows :
 Nor shines the silver moon one half so bright
 Through the transparent bosom of the deep,
 As doth thy face through tears of mine give light ;
 Thou shin'st in every tear that I do weep:
 No drop but as a coach doth carry thee,
 So ridest thou triumphing in my woe.
 Do but behold the tears that swell in me,
 And they thy glory through my grief will show :
 But do not love thyself; them thou wilt keep
 My tears for glasses, and still make me weep.
 O queen of queens, how far thou dost excel,
 No thought can think, nor tongue of mortal tell.   8

Act v. Sec. ii.

Fair ladies masked, are roses in their bud :
 Dismasked, their damask sweet commixture shown;
 Are angels vailing clouds, or roses blown.   (1) >

సీ॥ .మిగులనాచెక్కిళ్ల . దిగజాఱువలనంత . నెనయ నీనీకువాలు . గనుల

చూపు :

.పోల్కి - నంతటితీయ . ముద్దిడఁగాలేదు . జెలవాదినగులాబా . నలగు

నలబడు

.కొమ్మంచుచిన్కుల . కుం, బైడి, లేఁబొద్దు - నింకనా న్నిళ్ల . నుం

డిసేదు

.మోమునెల్తురొసంగు . పోడిమిగా - నీడ . నెఱవెనులోఁగం, ము . న్నిటి

యెదను

.వెండిచందురుడట్లు వెలుగఁడునగమైన - నేనేడ్చు నెల్ల క . న్నిటియందు

.మెఱయుదువీవు - ని . న్మఱియు గుఱ్ఱపుబండి . కరక మోయని

బొట్టా . కటియులేదు

.నాదు, వనటయందు . ననైలుపంద చు . చిన్న కఁగూర్చుండి . తిరిగెనట్లు

.నాలోనఁబొంగు క . న్నిలులఁగొంచెము . చూడుము - మఱి - యని

చూపునీకు

.నావంతనుండినీ . దౌదన్నియన్ - సరి . కాని - యబ్బుకుమనీ . లోనసేపు

.నునిచెదపుడద్దములటునా . కనులనీళ్ళు

.వెండియున్ - నన్ను నింక నేడ్చింతువీవు

.రాణులకురాణి - నీదు, వి.న్నాణము - నుది

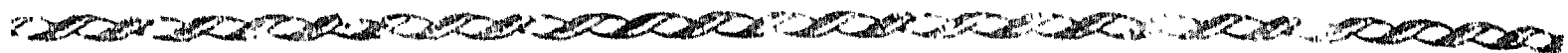
.తలంపఁజాలదు - నాలుక . తెలుషభేదు

8

గీ॥ ., కొమరుగలస్త్రీలు మాఱుచు . భిములఁదాల్చు

.నపుడు, మొగతొ, గులాబుల . యట్టివారు

.వేసములవిప్పి తమవన్నె . వెల్లడించు

MERCHANT OF VENICE—
Act III. Sec. II.

Like one of two contending in a prise,
 That thinks he hath done well in people's eyes,
 Hearing applause, and universal shout,
 Giddy in spirit, still gazing in a doubt,
 Whether those peals of praise be his or no ;
 So, thrice fair lady, stand I, even so,
 As doubtful whether what I see be true,
 Until confirmed, signed, ratified by you. (2)

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM—
Act V. Sec. I

The iron tongue of midnight hath told twelve.
 Lovers, to bed : 't is almost fairy time. 10

PERICLES
Act. IV. Sec. VI

Here comes that which grows to the stalk ;— never
 plucked yet, I can assure you.— Is she not a fair
 creature ? 11

.తఱినిమబ్బలదిగెడు న.చ్చరలు- మఱియు ।

.నందముగ విశసించుగు.లాబఃపువులు॥

9 (1)

గీ॥ .పందెమునఁబోరునిద్దఱన్..బ్ర) స్తుతిమఱి।

.యందఱి,యెలుంగువినుచుగా.నఖిలజనుల।

.కనులయెడబాగొనర్చితి.ననుచుమిగుల ।

.జపలచి త్రంబుతోడనా..నన్నతిధ్య।

.యలుతనయవిసెకావొయ.స్పనికసంశ।

.యంబునంబరికించెడి.యతనిసూడ్కి।

.నేనుజగదేకసుందరి.నిల్తు-నిచట।

.జూచునదినిక్కమోయను.చు,నరమరిక।

.బెనచి-నీవలన,న్నిరూ.పింపఁబడుచు।

.బలపరచఁబడినమ్మతిం.పఁబడువఱకు॥

9 (2)

కం॥ నడిరేయియనుపనాలుక ।

.నుడివెంబన్నెండు-వలపు..నూల్కొనుమీరల్ ।

.పడుకొండుసెజ్జలంది ।

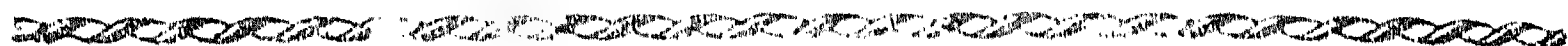
.ప్పుడుఁగడు,గంధర్వవేళ..పొనరుచునుండెన్ ॥

10

వ॥ తొడిమెన్నెఱుగునదిచటికివచ్చుచున్న దెపుడుం గోయఁబడలేదు-

నీకురూఢిగాఁజెప్పెద నాపెసొగపై నదికాదా ॥

11

ROMEO AND JULIET*Act. I Sc. I.*

Love is a smoke made with the fume of sights;
 Being purged, a fire sparkling in lovers' eyes;
 Being vexed, a sea nourished with lovers' tears :
 What is it else ? a madness most discreet,
 A choking gall, and a preserving sweet.

Sec. v.

If I profane with my unworthiest hand ;
 This holy shrine, the gentle sin is this,
 My lips, two blushing pilgrims, ready stand
 To smooth that rough touch with a tender kiss. 13

Act ii. Sec. ii.

See, how she leans her cheek upon her hand !
 O ! that I were a glove upon that hand,
 That I might touch that cheek !

THE TAMING OF THE SHREW— *Act. I. Sc. I.*

I saw her coral lips to move,
 And with her breath she did perfume the air : 15

TEMPEST — *Act III. Sec I.*

Full many a lady
 I have eyed with best regard, and many a time
 The harmony of their tongues hath into bondage
 Brought my too diligent ear, for several virtues
 Have I liked several women; never any

గీ॥ .వలపనఁగ, వెచ్చనఁగ్గలఁగలిగినపొగ!
 .కాముకులకన్నులందునఁగ్గ్రాలునగ్గి!
 .నాయకా, నాయకా, శ్రులన్, బ్రబలు, కడలి!
 .వెఱ్ఱియన్-జంపఁ-బెంపఁగ-విషమమృతము!"

12

గీ॥ .నాతగనిచేత, నీ, పావ.నమగు, గుడిని!
 ., సేనుశుచిఁగావించితి. నేనిఁదగిన!
 ., దండనంచిదినాదుపె. కవులుకెండు!
 .సిగ్గుగల, తైర్థికులివుండె. సిద్ధముగను!
 ., దలిరుముద్దననాకడ్కుతాఁకు, గువ్వ॥

13

ద్వి॥ .చేతఁజెక్కిలిఁజేర్చు ., చెల్వముచూడఁ
 ., చేతొడ్డవై ననా .చెక్కిలంటుడును॥

13

ద్వి॥ ., వెలఁదిపగడపు, మోవి- కవలఁగంటి:
 ., గలికి- యూర్వులగాలిఁ, గమ్మససత్ప॥

14

సీ॥ ., పలువుఱఁ, బొలఁతుల .భాగుగనే, నార .సినవాఁడ- నావాఁడి
 ., వినికివారి!
 .మాటతేనియ , పెక్కు .మాట్లదాసింజేసె- .నానావిధస్త్రీల .కేను
 ., వివిధ!
 .గుణములబట్టి .మ.క్కు-వపడివాఁడను- .గాని- యెవ్వతెకెనఁ
 .గలిసటి

With so full soul, but some defect in her
 Did quarrel with the noblest grace she owed,
 And put it to the foil : but you, O you,
 So perfect and so peerless, are created
 Of every creature's best.

16

TROILUS AND CRESSIDA

Act. sec. 1.

O, that ; her hand !
 In whose comparison all whites are ink
 Writing their own reproach : to whose soft seizure
 The cygnet's down is harsh.

17

TWELFTH NIGHT

Act. 1 Sec. 1

Love - thoughts lie rich when canopied with bowers. 18

TWO GENTLEMEN OF VERONA

Act. I Sec. 1

His little speaking shows his love but small.
 Fire that's kept closest burns most of all.
 They do not love that do not show their love.
 O, they love least, that let men know their love

19

..చెలువుతో జగడము . చేసిదానినాభుడు . చేయఁజొచ్చెదన్ది . మో
..మొనరెడు||

c. గనుక - నామనసారనే. కల్కినైనా

. నేను మోహించలేదెన్నఁ . డైన - గాని

. నీ వెపరిపూర్ణురాలవు . నిరుపమముగ

. సలుపఁబడితి నెల్ల రి. మెఱుఁ. గుల. మొనవయి||

16

గీ|| . దానిపోల్కికెల్ల . ధవళిమ. ల్మసియగు

. వానిసిగ్గుపాటు. వ్రాసికొనుచు

. అంచపిల్ల టెక్క. యదితాఁకుటకు. బిఱు

. సద్దిరయ్యయద్ది . యాపెచ్చెయి||

17

ద్వి|| . వలపుతలంపులు . ప్రబలంచునుండు

. నలరుపొడలచాటు . నందున్న యపుడు||

18

ఉ|| . తక్కు వెవానివల్పునిమి. తంబగునాతనిమాట తెల్పునుకా

. మిక్కిలిమూయఁగాఁబడిన . నిప్పుదియెంతయనుండుచుండెడుకా

. మక్కువచెందలేరుతమ. మర్ల గవర్చు గబోనివార - ల

. మృక్కయెరికింతయేవలతు . కన్యకపక్షముప్రేమజూపువార||

~~~~~

Nay, would I were so angered with the same !
O hateful hands ! to tear such loving words :
Injurious wasps, to feed on such sweet honey,
And kill the bees that yield it with your stings ?
I'll kiss each several paper for amends.
Look, here is writ,—“ kind Julia. ”— unkind Julia
As in revenge of thy ingratitude,
I throw thy name against the bruising stones,
Trampling contemptuously on thy disdain.
And here is writ —“ love-wounded Proteus. ”—
Poor wounded name ! my bosom, as a bed,
Shall lodge thee, till thy wound be thoroughly
healed ;
And thus I search it with a sovereign kiss.
But twice or thrice was Proteus written down :
Be calm, good wind, blow not a word away,
Till I have found each letter in the letter,
Except mine own name : that some whirl wind bear
Unto a ragged, fearful-hanging rock ;
And throw it thence into the raging sea !
Lo, here in one line is his name twice writ,—
“Poor forlorn Proteus ; passionate Proteus
To the sweet Julia : ” that I'll tear away :—
And yet I will not, sith so prettily
He couples it to his complaining names.
Thus will I fold them one upon another :
Now kiss, embrace, contend, do what you will.

నీసమాలిక :- సరికాని- దానిపైఁ, గినుకనాఁట్టులు. బొడమె- సంతటి
ముద్దు, సుఖంబుటే!

.చించినాఁజేపాడు. చేతులారా- హాని, కరమగుకందిరిగ- అటువంటి!

.తీయతేనెన్ గ్రోలి- .తెంపున- కద్దానిఁ గూర్చినతేంట్లలనుఁ. గుట్టి
కుట్టి!

.పొలయించునటు- నేను. ముద్దుఁబెట్టెదబదు .ల్లాఁగఁ బ్రత్యేకంబు.
కాగిదంబు!

.ముక్కలకున్ -జూడు- .మిక్కడ వ్రావయఁబడియె “వయఁగల్గు
జూ.లియ” వయావి ।

.హీనజూలియ, తావ. కీన, కృతఘ్నత. కున -బగదెరుచు. కొనుట- కేను!

.హేయతతోడుతనీయుపేక్షన్ - గాలఁ. ద్రొక్కుచునీపేరు. జోబవంతు!
.నిటవ్రావయఁగాఁబడి. యెన్ “ .స్మరకరవిద్ధ. ప్రోలియన్ ” పా-పము
.పోటుపడిన!

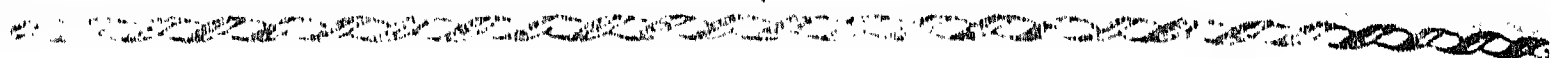
.పేర-నాయెదనిన్నుఁ. జేరుచుకొనుసెజ్జ. యెనీదుగాయము. ల్కాను, ననుక!
.వెండియు-నిట్లునే. వేటాడెదనెదీని, మోననియెన్ని కేగల. ముద్దుతోడ!
.గాని-రుండో-యటు .గాకమూడో .సాడు .వీయెడం బ్రోలియన్
.వ్రావయఁబడియె!

.నూరకనీవుండు. మోమంచిగాలి- నే. నా, కమ్మలోని, ప్రత్యక్షరంబు!

.బరికించు వఱకొక ., పడమైన- నాడు, నా. నుముతప్ప- నెగురఁజ
మ్మ కు ము పైకి

.నుడిగాలి-యద్దాని, నొడసి- జంతుననాఁగొక. క్కలుగల, బండవ.
కెక్కడేసి!

.మఱియటనుండిభీ. కరసముద్రంబున .దగద్రోయ- పూజ, చుట్టి
ర.యచటను!

Act. iii. Sec. i.

That man that hath a tongue, I say, is no man,
If with his tongue he cannot win a woman. 21

Act v. Sec. iv.

O, 't is the curse in love, and still approved,
When women cannot love where they, 're beloved. 22

VENUS & ADONIS

Even as an empty eagle, sharp by fast,
Tires with her beak on feathers, flesh and bone,
Shaking her wings, devouring all in haste,
Till either gorge be stuff 'd, or prey be gone,
Even so she kiss'd his brow, his cheek, his chin,
And where she ends she doth anew begin, 23

.వానిపేరొకపజ్జీ.లోననానాయంబడె--రెండుమాల్లు "కనిక" .30

చందగిన!

.దీనుఁడు (ప్రోటియన్ -- తెగ నేడ్చు) ప్రోటియన్ -- నాగపై నముద్దుల

జూలియాకు"!

.దానినేజంచెద--నైన-మానెద-నంత.చక్కగాతద్దాని.జతపఱచెను!

19

.నాఁడుపొగలెడుతన పేర్ల.తోడఁగాన:

.వానిని తీరుగానొక.దానిమీఁద!

.నొకటిఁజేర్చెన-నిపుడుము.ద్దంచు-కొఁగి!

.లించు-కలహించు-మిచ్చఁగా.వించుమీవు॥

20

ద్వి॥ .మాటాడువాఁడెల్ల.మగవాఁడుకాఁడు!

.మాటలచేతఁజా.మలగెల్వకున్న॥

21

ద్వి॥ వలచినవారిఁజె.ల్లననల్వకుంట!

వలపునకేదెల.వలపునొక్కముగ॥

22

గీ॥ .ఎట్లు,లాఁకటడేగ నె.తెత్తి-ముక్కు

.చేత-మోసమ్ము, నెమ్ములు.చించినై చి

.తెక్కలాడించుకొను,చెఱ. మ్రొంగు-నటది!

.యకీముకన్ ముద్దుడియె వాని.,యనయవములు!

23

What seest thou in the ground ? hold up thy head:
Look in mine eyeballs, there thy beauty lies
Then why not lips on lips, since eyes in eyes ? 24

The tender spring upon thy tempting lip
Shows thee unripe, yet may'st thou well be tasted.
Make use of time, let not advantage slip;
Beauty within itself should not be wasted:
Fair flowers that are not gather'd in their prime,
Rot and consume themselves in little time. 25

“Ah me !” — quoth Venus “young, and so unkind ?
What bare excuses mak'st thou to be gone !
I 'll sigh celestial breath, whose gentle wind
Shall cool the heat of this descending sun
I 'll make a shadow for thee of my hairs;
If they burn too I 'll quench them with my tears. 26

What am I, that thou shouldst condemn me this ?
Or what great danger dwells upon my suit ?
What were thy lips the worse for one poor kiss ?
Speak, fair; but speak fair words, or else be mute :
Give me one kiss, I 'll give it thee again,
And one for interest, if thou wilt have twain. 27

Sometimes he scuds far off, and there he stares;
Anon he starts at stirring of a feather :
To bid the wind a base he now prepares,
And whe'r he run or fly, they know not whether ;
For through his mane and tail the high wind sings, 28

గీ॥ .ఎందుకటాకిందుఁజూచెద. నెత్తుసిరము!

.చూడునాకంటిపాప-లచ్చొటనునీదు!

.సొగసునెలకొను-ఁజూపులఁజూపులుండ!

.నేలపెదవులుపెదవుల. నెనయరాదు॥

24

మ॥ .నురులున్గొ, లెప్పగునీదు, వాతెఱ-ఁగలం. పన్నీదులేయా. డెగ!

.నృపచున్దాని-చవిన్గొనంబడుటకు. న్బాళంబుగానుంటి-వి!

.త్తఱిబోఁగొట్టకు-మొంటి, మొదొరికినంతన్ జాటిపోసికుమేల్

ముఱుగ్రనాదుతనంతసోయగముపూఁ. బోల్కివ్వడిన్రిత్త కాన్ 25

మ॥ .అకటా-పిల్లఁడవంత, మొక్కలుఁడవా.. చూరా, నెపంబేలయా!

.రకకావించెదుదాఁటిపోవుటకు-వే. డ్రొంబై నయాయెండ-నే!

.నిఁకఁజల్లాల్చెదనూర్పు, గాగుపుల-నెం. తేనా, నెఱుల్విప్పిసీ!

.డకునిన్దార్చెద-వానికిన్దనులసీ. ట్టా, డప్పిపోఁదీల్చెడన్॥ 26

చ॥ .ఎవతెనుఁదూలనా డెదవ. యిట్టులన-న్నటుగాకి కేమిగొ!

.ప్ప, వగచెలంగునామనవి. పట్ల-విదే. -కసింతముద్దు పె॥

.ట్టవలదెనీదు, వాతెఱ, క.టా-పలుకందగుమంచియందగాఁ

.డవినుము-ముద్దునీవొకటి. డన్-గొనెది, న్మవివడ్డితోడుతన్॥ 27

నీనమాలిక — . పారిపోవునొకప్పు. మారముగా-మఱి. యటఁ దేఱిచూచె

డు..నదిరిపడును!

..జీమచిటుకుమన్న-సిద్ధపడునా, జెచ్చె. కన్దాలివడిచేది. రస్కరింప!

.నెటుపర్చి డెడునొలే. కెగురునోయొవ్వార. తెరుగరు-దానికే. సరముల

యెడ!

.మఱితోఁకనుండి..ము.మ్మరమగుగాడ్పు-తె.క్కలటలాడెడు వెండుగ్రి.

కలనువిసరి!

~~~~~

Fanning the hairs, who wave like feather'd wings
 He looks upon his love and neighs unto her;
 She answers him, as if she knew his mind
 Being proud, as females are, to see him woo her,
 She puts an outward strangeness, seems unkind;
 Spurns at his love, and scorns the heat he feels,
 Beating his kind embracement with her heels.
 Then, like a melancholy malcontent,
 He vails his tail, that, like a falling plume,
 Cool shadow to his melting buttock lent :
 He stamps, and bites the poor flies in his fume.
 His love, perceiving how he is enrag'd,
 Grew kinder, and his fury was assuag'd.

28

Hot, faint and weary with her hard embracing,
 Like a wild bird being tamed with too much handling,
 Or as the fleet-foot roe that 's tir'd with chasing,
 Or like the froward infant still'd with dandling
 He now obeys, and now no more resisteth,
 While she takes all she can, not all she listeth.

29

When he did frown, O ! had she then gave over
 Such nectar from his lips she had not suck'd
 Foul words and frowns must not repel a lover,
 What though the rose have prickles, yet 't is pluck'd
 Were beauty under twenty locks kept fast,
 Yet love breads through, and picks them all at last.

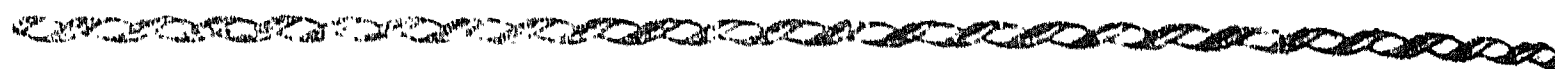
.పాడెడు-నదితనజోడునుఁబరికించి- . నెండియు-సకలించు- . బెంటికూడ
 . నెఱిగినట్టులదాని. యెడ-బదులార్చు- . దా. వలచినందునకుగ. ర్వంబు
 తోడ
 . దావింతపడ్డట్లు- . దయమాలినట్టుల- . నెగిరితన్నుకొ- . నమి. నీనడించు!
 . నేలికపద్ధతి. నేనగించివగచు. ప్రజవలెబోతుగు. ట్టంబుతోక!
 . ముడుచుకొనెడు-నద్ది- . పడుచున్న . కలికితు. రాయిపోల్కిఁజెనుట. వో
 యుపిఱుదు!
 . లకునుఁజలువనీడ. లనొసఁగఁ-దన్న నే. లను- . జలముననీఁగ. లనుఁగఱచె
 డు! 27

. నెట్టులద్దియలుక. నెనయచునున్నదో!
 . కాంచిదాని, గోడి. గయనఁబిడప!
 . నెనరుతోడమిగులఁ. . దనరారె- . జల్లారె!
 . గోపమంతయుమగ. గుఱ్ఱమునకు? 28

[వ్యాడు]

త|| ., లేమదాబిగికొఁగి. లింపుచేవేడి ., సొమ్మయలనటలఁ. జొక్కియ
 . వేమఱుఁజేతిరా. పిడిచేతనుచ్చి. కంబడుపిట్టటు. కడు నెంటఁదఱుమ!
 ., నేమటి, డస్సిన. . యిట్టిపోలికన- ., బుజ్జగించిన పెంకె. బడుతని
 , మాడ్కి!
 . నామెచే, కొనుదాని. కంతకునొచ్చు. కొనెనామెకోతిన. కోక్కెకుఁ
 దప్ప|| 29

త|| ., చెలువుఁడాతనిమోము. ., జిట్టించుకొన్నఁ. . జెలితనపనివిడి. చిన
 యెడ-నకట!
 . పొలఁతియతనిపెడ. వులనండి క్రోలి. యండదమ్మె. . యెదేనె. నొ
 క్కింతయైన!

When he beheld his shadow in the brook,
The fishes spread on it their golden gills;
When he was by, the birds such pleasure took,
That some would sing. some other in their bills
Would bring him mulberries and ripe-red cherries 31

RAPE OF LUCRECY

Then childish fear, avaunt ! debating, die !
Respect and reason, wait on wrinkled age ?
My heart shall never counter-mand mine eye ;
Sad pause and deep regard beseem the sage ;
My part is youth, and beats these from the stage.
Desire my pilot is. beauty my prize ;
Then, who fears sinking, where such treasure lies ? 32

.పెళుచగుమాటలు - వెండియు - మూతి. ముడుపులాఁపగలేవు. పో - న
 ల్పువాని
 .నలరుముండ్లున్నఁగో. యబడెడు - సొగసు. దాఁగవలవుదా. నితాళ
 ములైఱచు॥ 30

గీ॥ .వాఁడు నేటఁదనదు. నీడఁజూడఁదమ, పు!
 .వ్వారదానిమీఁదఁ. బఱచుమీ,లు!
 .వాఁడుతారసిల్ల. వేడుకన్నిట్టలు!
 .కొన్ని పాడుబండ్లు. కొన్నియిచ్చు॥ 31

సీ॥ .సరియె - తెలివిమాలు. జంక - . శీలేచిపో - . తక్కించుకొనుచుసం
 .తంబుచెందు!
 .ముడుతలువడునీడు. కడవే, చియండు - న్నా. యముమఱియన్విచా.
 రమునునాదు!
 .మది నెన్నటికినై న. మల్లింపరాదునా. కన్న - పొ. గలునిలు. కడయః
 లోఁతు!

.తలఁపునుమా, నికిఁ. దగు - నాదువంతుడ. వ్యస - మిదివానినిఁ. బాఱఁ
 దోలు!

.వడిగ, రచ్చనుండి. నడిపించుననుఁగోరె॥
 .నాకుఁజేతఁజిక్కి. నయదియంద!
 .మిట్టిసమయమందు. నెవఁడుభయంపడు!
 జొరుటకట్టిసొమ్ము. పరగుచోట॥ 32

~~~~~

Her lily hand her rosy cheek lies under,
Cozening the pillow of a lawful kiss;
Who, therefore angry, seems to part in sunder,
Swelling on either side, to want his bliss :
Between whose hills her head entombed is :
Where, like a virtuous monument, she lies,
To be admir'd of lewd unhallow'd eyes.

33

Without the bed her other fair hand was,
On the green coverlet; whose perfect white
Show'd like an April daisy on the grass,
With pearly sweat, resembling dew of night.
Her eyes, like mari-golds, had sheath'd their light,
An canopied in darkness sweetly lay

Her breasts, like ivory globes circled with blue,
A pair of maiden worlds unconquered,
Save of their lord no bearing yoke they knew,
And him by oath they honoured.
These worlds in Tarquin new ambition bred;
Who, like a foul usurper, went about
From this fair throne to heave the owner out.

35

The fault is thine,
For those thine eyes betray thee unto mine.

36

త|| .తనకుముద్దిడనీక..తలిరుకై..,లేమ..చెక్కిటికడ్డంబు..చేరుబకలిగి
 ..కొనకొని,యరుకెలం..కులమొజ్జేపొంగె..దలగడ-పొందగం..నన
 కోక్కెననంగ..
 ..ననదునా,మిట్టల..దగంబూడ్వలబడియె.. బూవుబోడికిరంబు..పొ
 లపుగ-నచట!
 ..బొనరెడు..సతిగుండ.. మువలెనా,కల్కి..,పోకిరికనులన..బృర
 మువడంగ|| 33

ఉ|| .ప్రక్కకుమించిపచ్చనితి..వాసిపయింజెలువాడుకల్కిదా!
 ..తక్కినచేయి..మొత్తియపు..తిళ్ళునంజెమ్మబగ్రమ్మిపచ్చికన్!
 ..నెక్కొనిరేయిమంచు,మయి..నిండినతుమ్మిపువట్టులోప్పెడుకొ!
 ..మిక్కిలిచీకటిన్ముడిగె..నెచ్చలికన్నలుతమ్ములోయనకా|| 34

త|| .నీలంపుబిరడాల..నెగడుదంతమ్ము..కాయలట్లుండుచ..నవ-నెల్వలబ
 డగ!
 ..ప్రకాలెడు,కన్నెలో..కంబులజోడు..,లాఠినాజంబకొ..ల్వంగలేదు
 తనదు!
 ..నేలికన్దప్ప-నెం..తేగారవింపంబడువానిచేతను..బాసనుబొంది!
 ..చాలక్రొత్తాసను..సలుపగసది,యొ..డసెతేడు..దాని,యొ..డయనె
 లినేయ|| 35

ద్వి|| .ఈయెడదప్పనీ-దేమన-నాకు!
 ..నీయలచూపులే..నిన్నప్పగించె||

శృంగారరసః

రఘువంశే. స 6. శ్లో 81 ॥

సామునితస్మిన్నభిలాషబంధం । శశాంశశాలీనతయానవస్తుమ్ ।
కోమాంచలక్ష్యేణసగాత్రయస్త్రిం । భిత్వానిరాకానుదరాల

కేశ్యాః ॥ 1

శ్లో 82 ॥

తథాగతాయాంపరిహాసపూర్వం । సఖ్యాంసఖీవేత్రభృదాబభాషే ।
ఆర్యేవజామోఽన్యత్రైత్యధైనాం । వధూరసూయకుటిలందదశః ॥ 2

స 18. శ్లో 52 ॥

అథమధువనితానాంనేత్రనిర్వేశనీయం । మనసిజతరువుష్పంరాగబం
ధప్రవాలమ్ ।
అకృతకవిధిసర్వాంగీణమాకల్పజాతం । విలసితపదమాద్యంయూవసం
సప్రపేదే ॥ 3

కుమారసంభవే. స 3. శ్లో 66 ॥

హరస్తుకించిత్పరిలుప్తధైర్య । శ్చంద్రోదయారంభఇవాంబురాశిః ।
ఉమాంముఖేభింబఫలాధరోష్ఠే । వ్యాపారయామాసవిలోచనాని ॥ 4

స 5. శ్లో 8 ॥

తంవీక్ష్యవేపధుమతీ సరసాంగయస్త్రి । గ్నిక్షేపణాయ పదముద్భృత
ముద్వహస్త్రి ।
మార్గాచలవ్యతికరాకులితేవసింధు । శ్చైలాధిరాజతనయానయయా
నతస్థా ॥ 5

సింఘా ర ము

గీ|| . ఉవిదయా, కో కైకానియం. చాన్న వలపు|
 . డెలుపఁజాలకయం డెను. చిటవు లేమి|
 . బయలున డెగగుర్పాటు, నె. పంబుతోడ|
 . నొక్క నెలుగులగా పెమ్మె. నుండియనియ. ||

1

గీ|| . వెలఁదియట్లుగుడున్ బల్కె-- వెండిబెత్త|
 . మూనుచెలి-యమ్మపోవుద.. మొం డెదకని|
 . నవ్వులాటకు-చిదపనా. పువ్వుబోడి|
 . కోటచూపుల-దానిఁగ. న్నొనియెనల్లి||

2

గీ|| . అంతఁజెలునలకన్గన. లానుకల్లు|
 . చిగురువిల్తుడన్ ప్రమాఁగుపూ-- తగులుతలికు|
 . తొడవొడలికెల్ల-దనకుదా. దోచు, గడన|
 . హూయలు, తొలి తెంకి-జన్వన-- మొం దెనతఁడు||

3

గీ|| . విసపుమేతరికూడ-జా. బిల్లి, పొడుచు|
 . తటిఁగడలివలెనొక్కింత. యటిదితగ్గి|
 . పరపెదనచూపులన్దొండ. పండు, మోవి|
 . నెగడు, వలిమిడిమలకూతు. మొగమునందు||

4

గీ|| . నానిఁజూచి-చెమట. వట్టి-వడఁకుపుట్టి|
 . యడుగు పెట్ట లేక-యాఁగలేక|
 . దారిసడ్డుకొండ. తాఁకుననుడివడు|
 . వంకవలె, వలిమి. పట్టియుం డె||

5

స 6. శ్లో 83 ॥

ఏవంవాదినిదేవర్షా । పాశ్వేకాపితురధోముఖి
లీలాకమలపత్రాణి । గణయామానపార్వతీ॥

6

స 7. శ్లో 74 ॥

తయోస్సమాపత్తిషుకాతరాణి । కించిద్యవస్థాపితసంహృతాని
శ్రీయంత్రణాత్తత్తణమున్వభూవ । న్నన్యోఽన్యలోలానివిలోచనాని॥

7

స 8. శ్లో 2 ॥

వ్యాహృతాప్రతివచోననందధే । గాంతుమైచ్ఛదనలంబితాంశుకా
నేవతేస్మశయనంపరాఙ్ముఖి । సాతథాపిరతయోపినాకినః ॥

8

స 9. శ్లో 30 ॥

నేపథ్యలక్ష్మీందయితోపక్లప్తాం । సస్మేందమాదశ్శతలే విలోక్య
అమంప్తసౌభాగ్యవతీషుధుర్య । మాత్మానముద్యాతవిలక్ష్యభావా 9

మేఘసందేశే. స 2. శ్లో 21 ॥

తస్వీశ్యామాశిఖరిదిశనా పక్వబింబాధరోష్ఠీ
మధ్యేక్షామాచకితహరిణీ ప్రేక్షణానిమ్ననాభిః ।
శ్రోణీభారాదలసగమనాస్తోకనమ్ప్రస్తనాభ్యాం
యాతత్రాస్తేయవతివిషయేస్పష్టిరాద్యేవధాతుః ॥

శృంగారతిలకే॥

10

గీ॥ .చెప్పచుండనిట్లు, జేజేరుసిమిన్న !
 .తండ్రిచెంతవాంచి. తన మంగంబు!
 .కేలబట్టుకొన్న. కెందమ్మి కేకుల!
 .జగముతల్లి లెక్క. నలుపుచుండె॥

6

గీ. .కూడుకొనటయందు, గొంతునందుచు-చుంత!
 .నిల్వబడుచు-మఱిమఱిల్వబడుచు!
 .నోరచూపులప్పు. దొండొంటుదవులుచు!
 .నానకట్టుచేన. ణంగజొచ్చె॥

7

గీ॥ .పల్కరించగబడి .బదులుమాటాడదు!
 .పొదువబడినపైట. బోవనెంచు!
 .మెత్తమార్మొగమున. నత్తమిల్లెడునైన!
 .నాపె. మిత్తిగొంగ. హళికయ్యె॥

8

గీ॥ .పెనిమిటియొనర్చు సింగారముఁజిలునగు!
 .తనరుచుండగనద్దమం దునగనఁగొని!
 .యొదువల, మేలుబంతిజా. నంచుమిగులు!
 .సిబ్బితితశంబునంగ. చెనులోన॥

9

గీ॥ .పల్పనిమైదీగ. బరగెడునెనాంగ
 .నడుజన్వనంబున. న్దనరుచామ!
 .సూదిపల్పలున. సొంపగుమూర్తియ
 .నిండారబండిన. దొండవంతు॥

ప్రాణేశవిజ్ఞప్తిరియమ్మదీయా । తత్తైవనేయాదివసాఃకియంతః ।
సంప్రత్యయోగ్యస్థితరేషదేశః । కరాహిమాంశోరపితాపయన్తి ॥

11

దూతిత్వయాకృతమహో నిఖిలమ్మ దుక్తం ।
నత్వాదృశీపరహితప్రవణాస్తిలోకే ।
శ్రాంతాసిహస్తమృదులాంగిగతామదర్థం ।
సిధ్యన్తికుత్రసుకృతానివినాశమేణ ॥

(1)

దష్టంబిబంధియాధరాగ్రమరూణం పర్యాకులోధావనా ।
ధమ్మిల్లస్తిలకంశ్రమాంబుగలితంభిన్నాతనూకంటకైః
ఆఃకణజ్వరకారికంకణ ఝణత్కారం కరౌధూస్వతి ।
కింభ్రామ్యస్యటవీశుకాయకుసుమాన్యేషాననాన్దాగ్రహీత్ ॥ (2)

మానమ్మానమనామనాగపినతం నాలోకతేవల్లభమ్ ।
నిర్యాతేదయితే నిరస్తరమియంబాలావరంతష్యతే ।
ఆసీతేరమణేబలాత్పరిజనై ర్మానంసమాలంబతే ।
ధత్తేకంరగతానసూన్ప్రియతమఘ్న నిర్గంతుకామమపునః ॥ (3)

.నగెడువా తెఱఁగల..ననఁబోడి
 సన్నని..కొనుకు లెక్కడు..మచ్చె..కంటిబెదురు!
 .లేడిచూపులవన్నె..లాఁడి-లోఁతై నపా
 క్కిలిఁగల్గు..చిలుకలకొలికి-పిఱుఁదు!
 .బరువుమైనడ్చు మెల్లన .వంగుసుంత
 .చన్నఁగవ..వేఁగుతోడ నే..యన్నమిన్న'
 .యలరుచుండెడు-ఁజెలువల..సలుపఁదలఁచి!
 .నలువయొనరించుతో..లిమచ్చు..నాఁగనచట॥

10

గీ॥ .ఇదిగొనావిన్న పంబును. తేలువాఁడ!
 .గడపునదికొన్ని పూటల.క్కడనెసీవు!
 .ఇప్పుడిత్తావుసరివడ దించుకయను!
 .బొనరుచున్నాఁక..చలివెల్లు..మినుకులై న॥

11

గీ॥ ఏనుచెప్పినదెల్ల చె-లేనలిపితి!
 వార-నీలాగుమేలేయి..వారులేరు
 కోమలీడస్థితకటనా-కొఱకుఁబోయి!
 పాటుపడకున్నఁబున్నెము-ల్వచ్చునచట॥

1

గీ॥ దొండపండనికొఱికెనీ.తొగరుమోవి!
 చెమ్మటంబొట్టుపరుగునం-జెదరెఁగొప్పు!
 ఒడలుఱక్కువడెన్ముండ్ల-ఁగడెములనడి!
 నడరకడవిచిల్క-కిదెపూ-ల్వడసెవదినె॥

2

చ॥ చెలువుఁడు మొక్కినననదు-చిన్నదిసుంతయు నై ననెంతయు॥
 బొలయలుకన్మగం డెడయ-బొక్కుచునుండెడునీమెయొప్పుడు॥
 బలిమినిఁజెల్వనింజెలులు-పజ్జకుఁదెచ్చిననూరకుండునా!
 తడరుగనిచ్చగింపమఱితాల్పెడుఁగుత్తుకనంటుపానముల్॥

3

శృంగారంబున మేవకోకిలరుతం తస్యాః శ్రుతేభాషితే |
 చంద్రదేవోనుచిస్తదానవరుచేః ప్రసాదేనసందర్శనాత్ |
 చక్షుమీక్షా లనమేవతన్నయనయోర్ప్రేమగీణాంపరం |
 హైమినల్యపి తానదేవలలితా యానన్నసాలక్ష్యే ||

4

నికమోర్వశీయే ||

సుల్యానురాగవిశునంబలితార్థబంధం |
 ప్రితేనవే శితముదాహరణం సియాయాః |
 ఉత్పక్ష్మలంఘనసఖే మదిరేక్షణాయా |
 స్తస్యాస్సమంగతమివానసమాననేన ||

12

గూఢంనుపురశబ్దమూత్రమపి మేకాంతం శ్రుతౌ సాతదేవత్ |
 పశ్యాదేత్యశనై శివోత్పలస్మతేకుర్వీతవాలోచనే |
 హస్తేస్మిన్ననతీర్యసాధ్వసవశ స్మందాయమానాబలా |
 దాసీదోతపదాత్పదంచతురయోసఖ్యానుమోపాన్తికమ్ ||

13

అనధిగతమనోరథస్య పూర్వం శతగుణితేన గతామయాత్రియామా |
 యదితుతవసమాంగమేతథై వప్రసరతిసుభ్రుతతఃకృతీభవేయమ్ ||

14

ఇదంరుణద్ధిమాంపద్మ | మంతఃకర్వణితపట్పదమ్ |
 మయాదష్టాధరంతస్యా | స్సరీత్కారమివానసమ్ ||

15

గీ॥ ముగదనల్కఁగోయిలనాడి-యగునానెగటలు
చాన మొగమగపడుదాఁక-చందూరుపన
కిన్న మూయమేల్లెళ్ళాపె-కనుల యెదుట
చేడెగనకున్న నటకింపు-పైఁజీతీఁకె॥

4

గీ॥ .తెలుపుచునరివలప,నాఁగు.తలఁపుఁగల్గు :
.నాచెలువమాటయూయాకు.నందానురెడు
.నెగయకన్రెప్పలుగలనా.,యంతిమోము
.నాదు మొగముతోఁగూడిన.,మాదిరివెలి.

12

త॥ .పడుతనాపీనులం.బరఁగ .మంతనము .నందం దెచ్చప్పదావంతయ
నెన
.నడిలేకవెను వెన్నఁ.జను దెంచిమూయుఁ గాతనాశ్చవఁ.,గైదా
మరలనా
.జనపుమైసీమేడ.,చక్కటికిదిగి .నడియంతయుండగ్గి.బలిమివైనాడు!
.కడకు నేర్పగుచెలి.కత్తెచేదేబ .దెడునడుగడుగున.ద్వింపగఁ
బడుచు॥

13

గీ॥ .నాదుకోరికతీరకు.న్న తఱిమునుపు
.రేయినాకబ్బెడున్నా.,రెట్టులగుచు
.నీదుకూటమియందట్లు.నెగడునేని
.పునెమునాదె-చక్కనికను.బొమలదాన॥

14

గీ॥ .లోన,జమిలిముక్కాలియె.లుంగుఁగలిగి
.నట్టియూ,తమ్మినన్నరి.కట్టుచుండె
.నడిగనాచేతఁగటనగఁ.బడినపెదవి
.మొరయ నెగయూర్పుఁగలదాని. మోమునలెను॥

15

యదృచ్ఛయాత్వంసకృదప్యవంధ్యయోః । పథిస్థితాసుందరియస్యనేత్ర
యోః ।

త్వయావినాసోఽపిసముత్సుకోభివేత్ । సఖజనస్తేకిమూరూఢసా
హృదః॥ 16

అమ్మో-లదావిడవేఏఆవలీవై జలంతిఆమలగా-సహిమో ఆవేహిదా
వణమ్ । సమరేసిక్కుఏదంత్రైత్రణోవలణమ్ ॥ 17

ప్రియమాచరితంలతేత్వయామే । గమనేఽస్యాఃక్షణవిఘ్నమాచరన్త్యాః ।
యదియంపుసరప్యరాశనేతా । పరివృత్తార్థమూఘీనుయాదృష్టా॥ 18

కిదవలహుహింఆలక్ష్మీఅహం-అణుణఅంణగేణో హామికిన్తుదక్ష్మిణస్సదేకిద
పచ్ఛాత్తావస్యభామి॥ 19

కార్యంతరితోత్కంఠం । దినంమయానీతమనతికుచ్ఛేణ
ఆవినోదదీఘాయామా । కథంనురాత్రిగమయితవ్యా ॥ 20

కుసుమశయనంనప్రత్యగ్రంనచంద్రమరీచయో ।
నచమలయజంసర్వాంగీణంనవామణియష్టయః ।
మనసిజరుజంసావాదివ్యామమాలమపోహితుం,
రహసిలఘయేదారబ్ధావాతదాశ్రయణీకథా* ॥ 21

ఇదంతయారథక్షోభా । దంగేనాంగంనిపీడితమ్ ।
ఏకంకృతీశరేఽస్మిన్ । శేషమంగంభువోభరః॥ 22

గీ॥ ., ఏకతముననయ్యు. నీవొకమాత్రై న।
 . నెవనికంటఁబడెదొ. యగురుఁబోడి।
 ., బాళిఁజెందునీ, వి. రాళివాఁడున్నాడ।
 . చెలులమాటజేరె. చెప్పనేల॥ 16

వ॥ అమ్మో-నాపేరుతీఁగెచివురునఁడగులుకొన్నది- చెల్లీవీనివిడిపించు-
 నెచ్చెలీయినామాటఁ దలంతుచుందువుగదా. 17

గీ॥ . ఆపె, పోకకొకనిముస. మడ్డుసొచ్చి
 . తీవమేలొకఁగూరిచి. తీవనాకు।
 ., గ్రమ్మఱన్వాలఁగంటినీ. కతననిపుడు।
 . కన్నడెసగముద్రపర్వమొ. గంబతోడ॥ 18

వ॥ మోసగాఁడ- చుక్కనిడెందముగలదానఁగదానేను- వేడికొల్లెకొ
 నకున్నాను- గాని- పలువురనువిదలన్లుడివగచు నీకుజడిసెదను. 19

గీ॥ . పనివడుటచేనడంగిన., బాళిఁగల్గు।
 . పవలునడుపఁబడెఁగడుని. బ్బందిలేక
 . పొడవుజాములవేడుక. లేడయురేయి।
 . యెటులనాచేఁగడుపఁబడు. నింకమిఁద॥ 20

గీ॥ . అలరుపానుపుగానివె. న్నెలయఁగాని।
 . గండమున్నానికపుపేర్లు. గానినాదు।
 ., మరునివెతఁదీర్పఁజాల, వ. చ్చరయఁగాని।
 . దాని, కతగానితప్ప, మం. తనమునందు॥ 21

గీ॥ . అరదమొరగఁగనాపెన్నె. శొరయఁబడియె।
 . నిచొటునామేనియందున- నిద్దియొకటి।
 ., పునెము, పొనరించె-నామొడ. లునవిగిలిన।
 ., తావునంతయఁ, బుడమికెం. తయనుబరువు॥ 22

అనేనకల్యాణిమృణాలకోమలం | ప్రతేనగాత్రంగ్ల పయస్యకారణమ్ |
ప్రసాదమాంకాంక్షతియస్తవోత్సవః | నకింత్యయాదానజనః ప్రసాద్యతే ||

23

అభిజ్ఞాన శకుంతలే ||

ఇసిచుంబిఆఇంభమరేహిం | సుఉమారకేసరసిహాఇం |
ఓదంసయంతిదఅమాణా | పమదాఓసిలీసకుసుమం ఇం ||

24

అధరఃకిసలయరాగః | కోమలవిటపానుకారిణౌభావహా |
కుసుమమివలోభనీయం | యావనమంగేషుసన్నద్ధమ్ ||

25

హాళాసఉండలే-ఇలంసలంవరవహూభాళసహ ఆరస్సతుఏకిదణామహే
హావణజోసిణి త్రిణోమాళిఅఖుణంవిసుమరిదాసి- తహజఇలత్తాణం వివి
సుమరిప్పం- హాళారమణీయేఖుకాలే ఇనుస్మలదాపా అవమిహుణస్సవ
ఇలరోసంపుత్తో-ణవకుసుమజోవ్వణాశణజోసిణి సీశిద్ధవల్లవదావ ఉవ
భోఅర్థమోసహాఆలే-హాళాఅణసుయే అవిజాణాసికింశిమిత్తంస ఉం
దళావణిజోసిణిం అతివెత్తంపెక్కిది- ణఖువిభావేమిసహేహి- జహావణ
జోసిణి అణురూపేణపా అవేణసంగదా- యోవ్వంజామలహం విహత్త
ణో అణురూపం వరంశహేలత్తి- యోసోణూహంతూ హలత్తగదోమ
ణోరహణో ||

26

గీ॥ ..కతము లేక - తూఁడు..కరణిమె త్తనిమేను।
 .నొంచుచుంటివిట్టి.నోముచేత।
 .నెవఁడునీకనికర.మువలచునబ్బంటు।
 .కనుఁగొనఁబడు నేమొ..నెనరునఁ జెలి॥

23

పాట—బేగడ—జంపె

“ఎత్తుగడ” ..కొదమతుమ్మెదలొకింతగ్రోలు .నూఁ.గుజడలతు
 దలుగలదిరిసెనపువులు।
 “తీరుగడ” .విదలు కనికరంబలరారందపు..వీనులఁగై నేయుచు
 నుండెను.24

కం॥ తలిరు,జిగిమించువాతెఱి।
 .పొలుపగు లేఁగొమ్మజోడుఁ.బోలినచేతుల్।
 .చెలువముగమేనియంతట।
 ..నలరువలెన్ జవ్వనంబు..నలరుచునుండెన్॥

25

వ॥ నకియ- శకుంతలా- తీయమావి గున్నంబెండ్లాడఁ గోరుకొన్నదీ
 విరజాజి- నీచేదోటవెన్నెలయనుపేర్వడసె- దీనిమఱచితివికదా అ
 టైననన్నే నే మఱచితినమ్మా - మంచితఱి నీ తీఁగెమ్మోకు జంటకుఁ
 బొందుకలిగె- గ్రొన్ననపాయమునఁ .గొమరారునీతోట వెన్నె
 లం .బొడము చివురునీతీయమావిగున్న .కుడువఁజెల్లు -నమ్మా
 యనసూయా - శకుంతలయెందుకుఁ దోటవెన్నెల సంతగాఁజూ
 చుచున్నదో నీవెఱుఁగుదువా- నాకుఁదోచలేదు నీవుచెప్పము-
 ఎట్లుతోటవెన్నెల తగినమానితోఁ గూడెనోయట్లు తాఁగూడఁ
 దగుమగనిఁ బొందుదునని (శ) ఇదినిక్కముగ నీలోనికోర్కె. 26

యతో యతః పట్వర్ణోఽభివర్తతే తతస్తతః ప్రేరితలోలలోచనా |
వివర్తితభూరియమద్యశిక్షతే భయాదకామాపిహిదృష్టివిభ్రమమ్ || 28

చలాపాంగందృష్టః స్పృశసిబహుశో వేపథుమతీం |

రహస్యాఖ్యా యీ వన్వనసిమృదుకర్ణాంతికచరః |

కరన్వ్యాధూన్వత్యాః పిబసిరతిసర్వస్వమధరం |

వయంతత్వాన్వేషాన్మధుకరహత స్త్వంఖలుకృతీ ||

28

తదో వనందో దారసమవితా ఏడమద్రదృత్త ఆంరూవంపెక్కి — అణ
సూపగమిస్సందావఅహ-ఇమంఅనంబద్ధపళావిణీం పిఅవదం అజ్జావగో
దమిఏణివేదేదుం ||

29

సస్తాంసావతిమాత్రలోహితత తాబాహుఘటోత్తే పణా |

దద్యాపిస్తనవేపథుంనజహతిశ్వాసాః ప్రమాణాధికాః |

బద్ధంకర్ణశిశీషరోధివదనే ఘర్మాంభసాంజాలకం |

బంధేస్రంసినిచైకహస్తయమితాః పర్యాకులామూర్ధవాః ||

30

గీ॥ .ఎచ్చటెచ్చటఁ దుమ్మెవ .యెదురుతగులు ।
 .నాయెడనదురుచుండుకే .నోయిఁగొలిపి
 .యీమె-తిరిగెడుబొమలతో .నిపుడు నేర్పు ।
 .వలపులేకయుఁజూపు,హా.యలు. వెఱపున ॥

27

త॥ .కనియద రెడు కడకన్ను - బల్కాఁ
 .దడఁబాటుఁగలదానిఁ .దాఁకుచునుండు ।
 .,మౌనరుతుమెల్ల న .,నులిపు- ,మంతనమా
 .చెప్పెడుతీరునఁ .జెవియొద్దఁజేరు ।
 .కొని-త్రావుచుందువు .,కూటమియసల
 .యిన,మోవి-నాపెచే .యివిదల్చుచుండ ।
 .,బునెముకల్గిదాన .వుగదలే,టి-నిజ
 .మువెదకుట స్మేమి .మోసపోయితిమి॥

28

వ॥ పిదప ,నామని ,తఱి వెఱ్ఱెత్తించు ,సోయగముఁజూచి (శ) నేనెల్లి
 పోయెద- ననసూయా- యిట్లు కూడనిమాటలంచున్న ప్రియంవ
 దన్మార్చి గౌతమితోఁజెప్పటకు ॥

29

త॥ .పొలపుగవంగిన .మూఁపులు-మిగుల
 .నెఱ్ఱనియఱచేతు .లెసఁగుబుజములు ।
 .కడ వెత్తుటన్నను .గవవడం కెడయఁ
 .బోవదిప్పటి-కూరు.పులుమేరమీఱు ।
 .గులుకుపూవంటుపో .గులఁజిగిమించు
 .మోమునఁజెమ్మట .ముత్తెములల్లు ॥
 .ముడిపీడనొక కేల .ముడువగఁ బడెడు
 .విరియఁబారినతల. వెండ్రుకలెల్ల ॥

30

వాచంసమిశ్రయతియద్యపిమేవచోభిః ।
 కర్ణందదాత్యభిముఖం మయిభాషమాణే ।
 కామంనతిష్ఠతిమదా ననసమ్ముఖీసా ।
 భూయిష్ఠమన్యవిషయా నతుదృష్టిరస్యాః ॥

31

అనాఘాతంపుష్పంకిసలయమలూనంకరదుహై ।
 రనావిద్ధంరత్న మ్మధునవమనా స్వాదితరసమ్ ।
 అఖండంపుణ్యానాంఫలమివచత్రదూపమనఘం ।
 నజా నేభోక్తారంకమిహాసముపస్థాపస్యతివిధిః ॥

32

అభిముఖేమయిసంహృతమీక్షితం హసితమన్యనిమిత్తకృతోదయమ్ ।
 వినయవారితవృత్తిరితస్తయా । నవివృతో మదనోనచసంవృతః ॥ 33

దర్భాంకురేణచరణఃక్షతఞ్జత్యకాండే తన్వీస్థితాకతిచిదేవపదానిగత్వా
 ఆసీద్వైవృత్తపదనాచవిమోచయన్తీ । శాఖాసువల్కలమసక్తమపిద్రు
 మాణామ్ ॥ 34

క్షామక్షామకపోలమాననమురః కారిన్యముక్తస్తనం ।
 మధ్యేక్లాంతతరఃప్రకామవిసతా వంశాఛవిఃపాండురా ।
 శోచ్యాచప్రియదర్శనాచమదన క్లిష్టేయమాలక్ష్మ్యతే ।
 ప్రతాణామివశోషణేనమరుతాస్పృష్టాలతా మాధవీ ॥

35

గీ॥ .మాటఁగలపదు- కాని నే .మాటలాడు।
 .చుండఁజెవిఁమొగ్గియాలించు .చుండు- నాదు
 .మోమునకెదురుగాఁ దన .మొగమునిడదు।
 .కాని- మిక్కిలివేర్గాదు .దానిచూపు॥

31

ఉ॥ .,క్రొలనిక్రొత్తతేనె-, మొనఁ, గ్రుచ్చని, మానికె- గోరువాటులన్ ।
 .దాలచనట్టిలేజిపురు .తావిగొనంబడనట్టిపూవునుం।
 .బోలినదానిసోయగము-ముంటినోములమేటిపంటగా।
 .బోలును- దానినేలుటకుఁబుట్టినఁయాతనిదెంతపున్నె మో.

32

గీ॥ .చూపుమఱింపఁబడుమోము.జూడనేను।
 .,నొండుతలఁపుననగఁబడు.ఁవఱొయలుమీఱ।
 .నడఁకువ, మెయినడ్డఁబడిననడతఁగల్గి।
 .పడఁతిచేడఁగఁడు-బయల్పడఁడు,మరుండు.

33

గీ॥ .,కతములేకకాలం.గాయమువడె,దబ్బు।
 .మొలకననుచుఁగొన్ని .యడుగులరిగి
 .,చేలువుమోముద్రప్పి.విలిచెవిప్పుచునార।
 .చీరఁగలకున్నఁ, జెట్లకొమల.

34

త॥ .కడువాడు చెక్కిల్మృల్.గలమోము-గట్టి
 తగ్గినచన్దోయి,దవరెడునక్క-।
 .బడలిన, లేఁగొను- వంగినమూఁపు।
 .తెంతయువెల్లన.యినమేనిచాయ ।
 .,వెడవిల్లుచేఁగుదీది. వెలఁదుకకనిక
 రింపఁబడఁదగు-మ.తి-సొగసుమీఱు।
 .పడగాలిచేదాఁకఁ .బడునాకులుగల
 .తీయమావిడితీఁగె .తీరునఁదోఁచు॥

35

హాళామలినాలేహాసకశీలదా- తంసుమణోగోవిదం- కరితదేవదాపసా
దవ్యనదేశ్చేణతస్సరంణోహద్ధంపావఇస్సం— 36

తు జణలణేలలం । మహాఉణమలణోద్దివావిరత్తివి ।
న్నిణతవేణబళిలం । తుఇజం తమణోరహాఇలంగాఇ— 37

కింశీతలైః క్లమవినోదిభిరార్ద్రవాతాన్ ।
సంచారయామినలినీదలతాలవృంతమ్ ।
లింకేనిధాయకరభోరుయధాసుఖంతే ।
సంవాహయామిచరణావృతపద్మతామ్రమ్ ॥ 38

లదావళలనందావహరతమందేమిభూ ఓపరిభోఆఆ 39

ముహూరంగుళిసంవృతాధరోష్ఠం । ప్రతిషేధాక్షరవిక్లబాభిరామమ్ ।
మృఖమంసవివర్తిపక్షులాక్ష్యాః కథమప్యన్నమితంనచుంభితంతు ॥ 40

తస్యాఃపుష్పమయీశరీరలులితా శియ్యాశిలాయామియం ।
క్లాంతేమన్మథలేఖవీషనలినీ ప్రతేనఖైరర్పితః ।
హస్తాద్భ్రష్టమిధంబిసాభరణమిత్యాసజ్యమానేక్షణో ।
విర్గంతుంసహసానవేతసగృహాచ్ఛక్నోమిశూన్యాదపి ॥ 41

వ॥ ఏమో- వలపుజాబ్రవాయును- దానిం బుచ్చులలోఁదాఁచి-వేల్పు
.పసాదమను నెపంబున- జేనిచేతఁ బెట్టెదను ॥ 36

గీ॥ .నీదుడెందమొకింతయు .నేనెఱుంగ ।
.మాపుబవలును నీపయి .నృగులుకొన్న ।
.నాదునెమ్మేనుమిక్కిలి .ననవిలుతుఁడు ।
.కనికరముఁ దొఱఁగినవాఁడ...కాఁచుచుండు ॥ 37

గీ॥ నీదుబడలికవాయగ .నీటిగాలి ।
.వీతునా, తమ్మిరేకుల .వీవనలను ।
.దొడనుఁగూర్చుండఁబెట్టెను .నొడలదాన ।
.యడుగులొత్తుదునానీకు .హాయిగాను॥ 38

వ॥ కాకఁబోఁగొట్టిన తీగెజొంపమా తిరిగి ,కూటమికై పిల్చెదను॥ 39

గీ॥ .పలుమఱున్వేళ్లతోమూయఁ .బడినపెదవి ।
.వలదనెడి,వ్రాలు-మై,చొక్కు .పాటు-తనరు ।
.కాలుఁగంటి మాఱొగ,మెట్ట. కేలకెత్త ।
.బడియె- నైనను-ముద్దిడఁ .బడఁగలేదు ॥ 40

తరువోజ :— .ఇదెయాపెమే ,ని చేనెంతయురాతి.

పైనలిగనపూల.పానుపు-గోళ్ల ।
.పదనులవ్రాయంగఁ.బడు,మరు,కమ్మ
.తగునిదెవాడిన.తామరాకుపయి ।
.నిదెతూఁడుగవవడి.యెన్నేతినుండి-
యంతటనేనిట్టు.లరికట్టబడుక ।
.నుదుగతోదబ్బిన.న్బోజాల-రిత్త
.వారినప్పటికిఁ.బ్రబ్బలియిల్లువిడిచి॥ 41

తపతిననుగ్రతిమదన । స్త్వామనిశంమాంపునర్దహత్యేవ ।
గ్లపయతియథాశశాంకం । నతథాహికుముద్వతీందివసః ॥

42

మాలవికాగ్నిమిత్రే ॥

విపులంనితంబబింబే । మధ్యేక్షామంసమున్నతం స్తనయోః ।
అత్యాయతంనయనయో । ర్మమజీవశమేతదాఘాతి ॥

43

క॥ చెలియాననవి ల్తుడునిను ।

..గలఁచె- నయిన - నన్ను నెపుడు . గాల్చుచునున్నా ।

డలపవలు చందమామన్ ।

..జెలువడఁచినయట్లు ..తోవలఁ . జేయదునుమ్మి ॥

42

క॥ . వెడలపుపిఱుఁదులయెడ- నె ॥

..న్నడుమున , నకనకలు- బిగిత.నము , గుబ్బల బల్ ।

నిడుపున్ జూపులయందున ।

..నడ తెంచుచునుండె నిపుడునా , యునుఁజిదిగో ॥

43

 MERRIMENT.

 ALL'S WELL THAT ENDS WELL *Act I. Sc. I.*

Full oft we see
Cold wisdom waiting on superfluous folly. 1

Sc. iii.

I have been, madam, a wicked creature, as you and
all flesh and blood are : and, indeed I do marry that
I may repent. 2

Act iii Se. ii.

Why, he will look upon his boot, and sing ; inend
the ruff, and sing ; ask questions, and sing ; pick
his teeth, and sing. I know a man, that had this
trick of melancholy, sold goodly manor for a song. 3

 AS YOU LIKE IT *Act I. Sc II.*

The more pity, that fools may not speak wisely,
what wise men do foolishly. 4

Act. ii. Sc. vii.

Call me not fool, till Heaven hath sent me fortune. 5

హాస్య రసము

ద్వి॥ .కడువెఱ్ఱిబానిస.గామొద్దుబుద్ధి ।

.కడచుటతఱచుగఁ.గందుముసుసము ॥

1

వ॥ అమ్మానీవలె-మఱియు- నందఱిలాగు- నేఁగూడనొక తెల్సి మా
లినజంతువును-ఁ గాని- నిశ్చయముగాఁబెండ్లాడెద-నందుచేఁబఱ్ఱ
తాపపడవచ్చుఁగనుక.

2

వ॥ ఎందుకు- వాఁడుతనజోడునైపు చూచుకొనెను- మఱియుఁగు
చ్చె పెట్టి కుట్టినతనమెడ గుడ్డనవరించుకొనుంబాడును- బ్రహ్మము
లడుగున్నాడును- వెండియుంబల్లుకుట్టుకొనుంబాడును- ఈతీరుపిచ్చిగ
లయొకఁడొకపాటకై తనమేలైన,మాన్యముమ్ము కొనుటనేనెఱు
ఁగుదును.

3

వ॥ బుద్ధిమంతుల ,వివేకముగాఁజేయుదానికొ నెఱ్ఱులువివేకముగ వివ
రింపరాదనుట మఱింతఘోరము.

4

ద్వి॥ .పిలువకునన్నవి. వేకియంచీపు।

.కలిమిదేవుఁడునాకు. గలిగించువఱకు॥

5

Act iii. Sc i.

Love is merely a madness ; and, I tell you, deserves as well a dark house and a whip as madmen do; and the reason why they are not so punished and cured is, that the lunacy is so ordinary that the whippers are in love too. Yet I profess curing it by counsel.

Yes, one ; and in this manner. He was to imagine me his love, his mistress, and I set him every day to woo me ; at which time would I, being but a moonish youth, grieve, be effeminate, changeable, longing, and liking ; proud, fantastical, apish, shallow, inconstant, full of tears, full of smiles ; for every passion something, and for no passion truly anything, as boys and women are, for the most part, cattle of this colour : would now like him, now loathe him ; then entertain him, then forswear him ; now weep for him, then spit at him ; that I drove my suitor from his mad humour of love, to a living humour of madness, which was, to forswear the full stream of the world and to live in a nook merely monastic. 6

Act iv. Sc. i.

Very good orators, when they are out, they will spit; and for lovers, lacking (God warn us) matter, the cleanliest shift is to kiss. 7

వ॥ వలపుబొత్తిగవెట్టి-మఱియు- నీకుఁజెప్పెద-బిచ్చివానివలెఁజే
 ఁకటిగదికిఁ , జబుకునకుందగును-వలపునఁబొగలువారట్లు శిక్షింప
 బడి కుదర్చబడకుంటకు ఁగారణమేమన- జిగిత్సకులుగూడ వ
 లపుననుండు సంతసామాన్యముగా నాపిచ్చియున్న - దైనను - నే
 నుపదేశమున నదికుదర్చఁగలననిచెప్పెద- నౌను- నేనీలాగొకని
 కాపిచ్చికుదిర్చితిని - వాఁడుననుదనవలపుకత్తెగాఁ బ్రాణనాయ
 కగా భావించవలయును- మఱియు- వాఁడునన్నుఁబ్రతిదినము బ
 తిమాలుకొనునట్లు లేర్పరచెదను - , చాపల్యముఁగల పడుచునై
 నేనాసమయమునకేడ్చెదను- మొత్తబడి- , చాంచల్యముకలిగి-భ్రాం
 తిఁగొని- , వాలకమువేయచు- గర్వపడి లేనిపోనియూహలతోఁ
 గోఁతిచేష్టలుసల్పచు-దడబడి- నిలుకడలేక- కన్నీళ్లునిండి- చిలు
 నగవులు , మెండుకొని యుండెదను. బ్రతిదూఃఖమునకుఁగొంతయు-
 నేమనో, వ్యధయు లేకున్న నేమాత్రమైనను- మొత్తముపై -బిల్లకా
 యలున్ (స్త్రీ)లునిట్టిజాతి, పశువులు,, గాన- వానినపుడేత్రేమించెద-
 నప్పుడే యసహ్యించెదను. వెంటనేవానిన్సంతోషపెట్టెద- దోడ
 నేప్రమాణముచేసి వానిన్నిరాకరించెద- నప్పుడేవానిఁగూచి
 , విలపించెద- దత్త ణమెవానిపైనుమిసెద- నన్వలచినవానిన్ వాని
 పిచ్చివలపునుండి , తీవ్రోన్మాదప్రకృతికిఁబాటఁదఱిమెద- ననఁగా-
 వాఁడొట్టునై చికోని- యీమనుష్యసంఘమున్విడనాడి- , మునియై
 యొకమూల బ్రతుకు నట్లొనర్చెదను. 6

వ॥ మంచిమాటకార్లు , తడఁబడినపుడుమియదురు- వలపుకాండో-ప
 సలేనప్పు డనరాదుకాని-మిగులనేపుకనఁజేయుటకు-ముద్దాడుట.

Men are April when they woo, December when they wed ; maids are May when they are maids, but the sky changes when they are wives. I will be more jealous of thee than a Barbary cock-pigeon over his hen ; more clamorous than a parrot against rain ; more new-fangled than an ape : more giddy in my desires than a monkey : I will weep for nothing, like Diana in the fountain, and I will do that when you are disposed to be merry ; I will laugh like a hyen, and that when thou art inclined to sleep. 8

O, that woman that cannot make her fault her husband's occasion, let her never nurse her child herself, for she will breed it like a fool. 9

Act v. Sc iii.

Shall we clap into 't roundly, without hawking, or spitting, or saying we are hoarse, which are the only prologues to a bad voice. 10

CORIOLANUS—

Act IV. Sc iii.

I have heard it said, the fittest time to corrupt a man's wife is where she's fallen out with her husband. 11

CYMBALINE—

Act V Sec.V

By medicine life may be prolonged, yet death
Will sieze the doctor too. 12

వ॥ మగవాండుతముఁ బెండ్లాడని కన్నియలబతిమాలు కొనునప్పడు
 చెత్రమాసమువంటివారు-కాని- పెట్టియైనపిదప, శూన్య మాస
 మువలెనుందురు- కన్నియలుతమ, కన్యాత్వమందు నైశాఖముంబో
 లేదరు-కాని-వారిల్లాండైనపిమ్మట నాకాలము మాటును- మగ
 పావురముతన పెట్టన్ శంకించుటకన్న నెక్కువుగనిన్ను నేననుమా
 నించెదను- వానకటచుచిలుకకంటె మిక్కిలిరొదపెట్టెద- యిమ్మ
 నికన్న మిగులఁజపలముగానుండెదను- నాకోర్కులయెడఁగోఁతికన్న
 యిగొఱమాలియుందును- శోక దేవతకరణి నే నూరకేఁజ్చెదను- మఱి
 యనీవుల్లాసముగ నుండనిచ్చగించినపుడే నేనట్లచేసెదను - దుమ్ము
 లగొండిలాగున వ్వెదను- వెండియనీవునిదురింపఁదలఁచినపుడే నేన
 ట్లానర్చెదను.

8

వ॥ భళీ- తనతప్పుతనమగనిపై మోపనియాఁడుది- తనంతనాపెతన
 బిడ్డంబెంచ నీకుమేమననాపె, వెంగలివలె దానికినడతమప్పను.

వ॥ చెడుకంతమునకుఁబీఱకలైన, కేకరింతగాని-యమియుటగాని- గొం
 తుకు వెల్లురాసినదని చెప్పటగాని-మాని- వెంటనేసిద్ధపడుదుమా. 10

వ॥ ఒకనిభార్యంజెఱచుటకు మిక్కిలితగినసమయమది యాపెపెనిమి
 టితోసరిపడకున్నపుడనివింటిని.

11

ద్వి . బ్రతుకుపొడ్గింపగఁబడుమందుచేత।

..మృతివైద్యునింగూడ. మ్రింగెడుఁగాని॥

12

HAMLET—

Ac. I. Sc. V.

But virtue, as it never will be moved
 Though lewdness court it in a shape of heaven,
 So lust, though to a radiant angel linked,
 Will sate itself in a celestial bed
 And pray on garbage. 13

Act ii. Sec. ii.

Fare you well, my lord.
 These tedious old fools ! 14

Act iii. Sec. i.

If thou dost marry, I'll give thee this plague for
 thy dowry : be thou as chaste as ice, as pure as
 snow, thou shalt not escape calumny. Get thee to
 a nunnery. Go, farewell. Or, if thou wilt needs
 marry, marry a fool ; for wise men know well
 enough what monsters you make of them, 15

Sec. ii.

None wed the second, but who killed the first. 16

The instances that second marriage move
 Are base respects of thrift, but none of love :
 A second time I kill my husband dead.
 When second husband kisses me in bed. 17

గీ॥ .అలమిపోకిరితనము, స్వ. రాకృతిఁగొని ।

.కోరినఁజలింపఁబడదును. గుణ మొకప్పు ।

..దివ్యమూర్తినిఁగలిసియున్, దృష్టిపడక ।

..గుహ్యచాపల్యమెంగిలి. కూళ్లుగుడుచు ॥

13

ద్వీ॥ ..ఎసఁగుముహూర్తిగా. నీవునాప్రభువ ।

.విసిగించునీముది, వెంగలివారు ॥

14

ప ॥ నీవు పెండ్లాడినయెడ నీకీ, వ్యాధి నేనరణమిచ్చెదనుమంచుగడ్డవలె

మచ్చ లేకుండు-మంచువలెసర్మలముగనుండు-మైననిశ్చయము

గా- నిందెందప్పుకొన నేరవు-సన్యాసినులమఠమునకుఁబోమ్ము-సు

ఖముండు. మటుగాక- నీవు పెండ్లాడఁగోరినచో వెఱ్ఱివానిం బెండ్లాడు-

మేమన- ఁదెలివిఁగలవారు- నీవువారి నెట్లుపాఠొనర్చెదవో తెలిసి

కొందురు.

15

ద్వీ॥ .తొలివానిఁజంపిన.. తొయ్యలితప్ప ।

.మలివానిఁ బెండ్లాడి.. మన దెవతైన ॥

16

గీ॥ .సంపదన్ వృద్ధిపరచునీ. చవుతలంపు ।

.గాని-రెండవ పెండ్లికిఁ., గతమువలపు ।

.కాదా-మలిసారి నాదుమఁగనిఁ., గెడపెద ।

..మొత్తశక్మార్పెనిమిటి, చుం. బించునప్పుడు ॥

17

I do beleve you think what now you speak ;
But what we do determine oft we break.
Purpose is but the slave to memory ;
Of voilent birth, but poor validity ;
Which now, like fruit unripe, sticks on the tree,
But fall unshaken, when they mellow be.
Most necessary 't is, that we forget
To pay ourselves what to ourselves is debt :
What to ourselves in passion we propose,
The passion ending, doth the purpose lose :
The voilence of either grief or joy
Their own enactures with themselves destroy :
Where joy most revels, grief doth most lament ;
Grief joys, joy grieves, on slender accident.
This world is not for aye ; nor 't is not strange
That even our loves should with our fortunes change:
For 't is a question left us yet to prove,
Whether love lead fortune, or else fortune love.
The great man down, you mark his favourite flies ;
The poor advanced makes friends of enemies.
And hitherto doth love on fortune tend :
For who not needs shall never lack a friend ;
And who in want a hallow friend doth try,
Directly seasons him his enemy.
But, orderly to end where I begun,—
Our wills and fates do so contrary run,
That our devices still are overthrown ;
Our thoughts are ours, their ends none of our own ;
So think thou wilt no second husband wed ;
But die thy thoughts when thy first lord is dead. (1) 18

సీ॥ .నీవిప్పుపల్కు-దా.నిసరిగ, నరసెద. వనితలంచెన-ఁగాన.. మన

ముతటచు॥

.నిశ్చయించినదిమా. నెదము-బల్మిన్, దవి.కడుఁ గొంచెమువిలువ.

గలుగు,స్మృతికి॥

.బొత్తిగనుదేశ.మున్నాసియగు-నద్ది..చెట్టున, దోరగా.యట్టులుండఁ

.నింతవఱకు-ఁగాని.. యిక్క,నారముగ్గినఁ.బడియెడుఁగదిలింపఁ. బడ

క-మిగుల॥

.ముఖ్యముగా-మన.ముందీ ర్చ మఱచెద. మెయ్యెనెమనకగు.ముణ

ముదాని॥

.దుఃఖిసమయమునం. దునమనమనుకొన్న .దావంతముగియఁగా.

ర్యంబుతెప్ప॥

.శోకంబునకుఁగాని,జోకకుఁగాని యుం.డినశక్తియవ్వాని. నిశ్చయ

ము॥

.తోవానిబొలయించు-నే. వఁకఁదుల్లెడు. నానందమున్గడువచట

వంత॥

..దురటిల్లు-వనటసంతోషించు-,మోదమ్ము.. వనరెడుక జిన్న

య.పాయమందె॥

.జగమిదికాదు, శా.శ్వతమింతెకాక-మ.నయదృష్టములేతో మ.నన

లపులును॥

.మారుట,బ్రముకాదు.. కారణమేమన..వడుపునోవిధినిమ.స్మ థుఁ

డు-లేక॥

..కామునినడుపునో. కడు,భాగ్యదేవత-యాయంశము బహిష్కరణ

నింక॥

.మనకువిడువబడి. యెను-గొప్పవాడు, క్రుంగిలిసనీవున్.బరి.కింతు

వతని॥

..ప్రియఁడుపరుగు వెట్టు-ఁ. బేదహెచ్చినయెడ-. సలిపెడుకత్తల

.సంగడులుగ॥

Why, let the stricken deer go weep,
The hart ungalled play ;
For some must watch, while some must sleep:
Thus runs the world away. (2) 18

Act. iv. Sc. iii.

We fat all creatures else to fat us, and we fat ourselves
for maggots : your fat king and your lean beggar is
but variable service, two dishes, but to one table :
that 's the end.

.నిదినఱకుమఱియ.దృష్టమున్గొలిచెడుఁ., బెరిమయేమనఁ. గోర్కు.

దొఱఁగువాఁడు॥

.హితునిఁగొఱతవడఁ. డెప్పటికై నఁ. వెం.డియనుఁ. గావలసియ. .డి
సనతండు.

.కపటియయిన నే స్త. కానిననుభవింతు. స్పష్టముగా- వానిఁబగఱఁ
జేయ.

.గాని-వరుసగనె.క్కడ మొదలిడితిన. యొడముగియగ-మన.యిచ్చ
లుమఱి.

.మనయాసలింక .ధ్వంసంబుకాఁబడునంత. ప్రతికూలముగ వడిం
బరుగు నెట్లు.

.మనదుచింతలుండు.మనవిగఁగావువా!

.విఫలితములుమనవి..నీవుతలఁతు!

.కనుక-మాఱుమనువుఁ.గొనమి-నీతోలిభర్త!

.చెల్లు నపుడె.నీదు.చింతలుతెగు॥ (1) 18

గీ॥ పోటుతిన్నజింకపోగలుచుంబోనిమ్ము!

యక్షతమగునిఱ్ఱి.యాడనిమ్ము!

కొండఱునిదురింపఁ.గొండఱుమేల్కొన!

వలయు-నట్లు-జగము.పరుగు నెట్లు॥ (2) 18

వ॥ మనక్రొవ్వునకై జంతువులనెల్ల మనముక్రొవ్వింతుము-పురుగులకొ

ఱకై మనంతటమనముక్రొవ్వుదుము-నీబల్లిసినరాజును-మఱియు నీ

బక్కచిక్కినబిచ్చగాఁడునుంగేవలముమాఱుచుండెడు కించముల

లెండుకాఁజ్ఞానభక్తకేయని-ఫలితార్థము.

HENRY IV—PART I—

Act III. Sec. I.

Mincing poetry ;—

'T is like forced gait of a shuffling nag. 20

PART II:—

Act I. Sec. II.

Have you not a moist eye ? a dry land ? a yellow
 cheek ? a white beard ? a decreasing leg ? an in-
 creasing belly ? Is not your voice broken ? your wind
 short ? your chin double ? your wit single ? and every
 part about you blasted with antiquity ? and will you
 yet call yourself young ? fie, fie. 21

But it was always yet the trick of our English nation
 if they have a good thing, to make it too common. 22

Act. iv. Sec. i.

Like an offensive wife
 That hath enraged him on to offer strokes,
 As he is striking holds his infant up
 And hangs resolved correction in the arm
 That was upreared to execution. 23

Sec iii.

If I had a thousand sons, the first human principle I
 would teach them should be—to forswear thin pota-
 tions, and to addict themselves to sack. 24

ద్వి॥ .కొత్తికి-యీడుపుకాళ్ల. గుఱ్ఱపుతట్టు ।
 .గతి-బట్టిలాగిన. కవనముండెడును ॥

20

వ॥ తడికన్న-నీర్లేని మొగము-పచ్చనిబుగ్గ- తెల్లనిగడ్డము-నెండుచున్న
 కాలు- బలిసియున్న కడుపునీకులేదా- నీకంతముచెడలేదా-నీశ్వాస
 ముతగ్గలేదా-నీగడ్డము రెట్టింపలేదా- నీబుద్ధినిరసిల్ల లేదా-నీస్థితియు
 తయున్నదిమిచేధ్వంసముకావింపబడెను - నీవింకనుబహుమవాఁడవ
 నెదవు-చీఛీ!

21

వ॥ మాయాంగ్లేయుల, ప్రకృతి-వారికెద్దియైన నొకమంచివస్తువు, లభిం
 చినచో దానింబాడునల్పుట!

22

గీ॥ .తన్నుఁగొట్టునట్లు, తన పెనిమిటకల్కా ।
 .బుట్టఁజేసి-తన్ను. మొత్తునతని
 .చేతికడ్డువాని. చిఱుతనివ్రేలాడ ।
 బట్టుదుష్టభార్య. పగిదినుండె!

23

వ॥ నాకువే. గురుకొడుకులున్నప్పటికివాండ్రకు నేను మొదటమప్పుమా
 .నవనీతిపల్చని. పానమూలుమానుటకుఁ బ్రమాణముచేయుటయు
 సారాయి, కలవడుటయును ॥

24

HENRY VI—PART—I

Act II. Sec. III.

And I have heard it said, unbidden guests
Are often welcomest when they are gone. 25

PART II

Act. IV. Sec. IV.

How now, madam?
Still lamenting, and mourning for Suffolk's death?
I fear me, love, if that I had been dead,
Thou wouldst not have mourned so much for me. 26

PART III

Act. III. Sec. I.

Look, as I blow this feather from my face,
And as the air blows it to me again.
Obeying with my wind when I do blow,
And yielding to another when it blows,
Commanded always by the greater gust :
Such is the lightness of you common men. 27

Sec. II.

Like one that stands upon a promontory,
And spies a far-off shore where he would tread,
Wishing his foot were equal with his eye ;
And chides the sea that sunders him from thence,
Saying—he 'll lade it dry to have his way :
So do I wish the crown, being so far off,
And so I chide the means that keep me from it ; 28

ద్వి॥ .పిలువని, విందులు వెళ్ళిన వెన్న-|

.. నెలమినింపొదురం. చేవిన్న వాడ॥

25

గీ॥ .ఓసియింక నేడ్చు. చుం టెనీయిష్టుఁజ్ఞా!

.వానికొఱకు మెలఁ. బట్టుచుం టె|

.యే నెమడసియున్న. నింతగాఁబ్రబియురాల|

.శోకమందవంచు. నాకుఁదోఁచు॥

26

[..నూకెడునా, దె|

త॥ .కనుఁగొను-మే-వెండ్రు. కన్నా మొగంబు. నుండియూదన్ - గాడ్పు

.న-నదినుఱియు నేవి. సర్పి నెచినంత. లొంగు-నాగాలికి. లోఁబడు-వెండి

యును-..లాఁతికయ్యది. యునెగయునప్పు-..దురపు, కర్వలి దెబ్బ. కొ

..డబడుచుండు|

..ననయంబు-నటువంటి. దొఁజుల్క-దనము-..నలఁతులారామీకు

..నలనడుచుండు॥27

త॥ ..వారిధిచేర్పగు..పర్వతశిఖర .మందుండి..దవ్వుల. కగపడునవల

..తీరముఁగని-దానఁదిరుగనాశించి- .తన, దృష్టి నేగునం. తవడి-ద

న, గతి|

.మీఱఁగోరుచు-నడ్డు. మించిన, కడలి. నెండించితనత్రోవ. నెనయ

..గొంతెమ్మ|

.కోరికఁబడువాని..కొమరున-..చూళి. గోరియడ్డగువాని, గుత్తిం

తునేను॥ 28

Act. iv. Sec. i.

And you shall have your will, because our king ;
Yet hasty marriage seldom proveth well. 29

Sec. vii.

But when the fox hath once got in his nose,
He'll soon find means to make the body follow. 30

Act. v. Sec. vi.

The owl shrieked at the birth, an evil sign ;
The night-crow cried, aboding luckless time ;
Dogs howled, and hideous tempest shook down trees,
The raven rooked her on the chimney's top,
And chattering pies in dismal discords sung.
Thy mother felt more than a mother's pain,
And yet brought forth less than a mother's hope ;
To wit, an indigest and deformed lump,
Not like the fruit of such a goodly tree.
Teeth hadst thou in thy head, thou wast born,
To signify, thou cam'st to bite the world. 31

ద్వి|| .పొందు న్నేచ్చన్ బ్రభు.పునఃగాన-ఁగాని|

.తొందర పెండ్లియ.ద్దుగ.నచ్చివచ్చు||

29

ద్వి|| .తనమూతిమూతిన.తరువాతనక్క-|

.తను వెల్లమార్చు.సా.ధనమందు వేగ ||

30

నీ|| .పులుఁగుపిట్టలు చెనీ.పుట్టుక-నొకచెడు

.గుర్తు-తీతువయింకఁ.గుటిలమైన |

.సమయమ,బుచ్చననిసూ.చన నేయచార్చె-ఁగు

.క్కలుకూసె-ఁబెకలిచెం.గాలిచెట్ల|

.ఁగూర్చుండెఁబొగగూటి.కొనబొంతకాకి-య

.పస్వరముగఁబాడె.వదరుఁబొతు|

.పిట్టలుపదపడి.భీకరముగ-నసా

.ధారణముగ నీదు.తల్లి.ప్రసవ|

.వేదనఁబొందియు-నెండియు-ఁగోరిన

.దానికన్ననడుఁ.దక్కువుఁగనె|

.ననఁగబాగుగనేర్పడె.నట్టిముద్ద|

.యంత మంచిమానికిఁదగ.నట్టిపండు|

.నీవు.మనిషిపడ్డ తోఁబుట్టినావు.జగము|

.గలచుటకుసేపువచ్చితం.చెఱుక వడగ ||

31

KING JOHN—

Act. IV. Sec. II.

To gild refined gold, to paint the lily,
 To throw a perfume on the violet,
 To smooth the ice, or add another hue
 Unto the rainbow, or with taper-light
 To seek the beauteous eye of heaven to garnish,
 Is wasteful and ridiculous excess. 32

KING LEAR

Act. I. Sec. IV.

Not so young, sir, to love a woman for singing ; nor so
 old, to dote on her for anything ; I have years on my
 back forty-eight. 33

RICHARD III

Act I. Sec III.

But then I sigh ; and, with a piece of scripture,
 Tell them that God bids us do good for evil :
 And thus I clothe my naked villany
 With old odd ends stolen out of holy writ ;
 And seem a saint, when most I play the devil. 34

ద్వి॥ .బంగరుపూతమే.ల్బంగారమునకు।

.జెంగలువకురంగు. నేత-నెత్తావి।

.సురపొన్న కెరవుతె.చ్చుట-మంచుగడ్డ।

మఱినున్న సేయట-మఱియొకరంగు।

.నగవై రివింటనొ.నర్చుట-పట్ట।

.పగలు వెలింగెడు..భాసునికాంతి।

.హెచ్చింపజే.వత్తి. నెత్తిపట్టుటయ॥

.నచ్చపు.నగుఁబాటు..నధికము-వృథయు॥

32

వ। అంతపడుచువాడెన్నానయ్యా పాటకొఱకై స్త్రీనివలచుటకు- మ
అంతముసలివాడెగా నెందుకై న నాపెపై నంతగా భ్రాంతిపడుట
కు- నానెత్తికినలువ దెనిమిదేండ్లు వచ్చినవి.

33

గీ॥ .వెచ్చనూర్తు.శ్రుతిఁజదివి..వేల్పుమనకు।

.నాజ్ఞయి డెఁజెక్కనకుమంచి.యాచరింప।

.న నెదదొంగిలిశ్రుతిఫలి. తార్థములను।

.గప్పినాకీడు.మునివలె..గానిపింతు॥

34

Sec. iv.

I'll not meddle with it ; it is a dangerous thing : it makes a man a coward : a man cannot steal, but it accuseth him, a man cannot swear, but it checks him ; a man cannot lie with his neighbour's wife, but it detects him : 't is a blushing shamefast spirit that mutinies in a man's bosom ; it fills one full of obstacles : it made me once restore a purse of gold that by chance I found ; it beggars any man that keeps it : it is turned out of all towns and cities for a dangerous thing ; and every man that means to live well endeavours to trust to himself and to live without it. 35

MEASURE FOR MEASURE—*Act. II. Sec. IV.*

So play the foolish throngs with one that swoons ;
Come all to help him, and so stop the air
By which he should revive. 36

Act. iv. Sec. i.

Shame to him whose cruel striking
Kills for faults of his own liking ? 37

వ॥ దానిజోలినాక క్కటలే-దదియు. పద్రవకరమైన-దదిమనుష్యునిఁబిఱికి
గాఁజేయును-మనుజుఁడు దొంగిలనేరఁడదివానినిందించును-మానవు
ఁడొట్టుఁబెట్టుకొననేరఁడదివానినడ్డును- మర్త్యుఁడుతనపొరుగు వా
నిభార్యతోఁబడుకొనలేఁడదివానిఁబొత్తిగాబైటఁబెట్టు-నదొక జెల
వెలఁబోవుసిగ్గుమొగముదయ్య- మదినరునిహృదయములోఁ దిరుగు
బాటొనర్చు- నదిజనునాటకములతోనించును- నాకొకప్పుడుతనం
తదొరకినయొకబంగరుమూటనిచ్చివేయనట్లదినజేసె- నది తన్నుం
చుకొనుప్రతిమనుష్యునిఁబిచ్చఁగానిసల్పు- నదియాపత్కరమైనదని
యెల్ల పట్టణములనుండితఱిమివేయఁబడెను-హాయిగాబ్రతుకఁగోరిన
ప్రతిజనుండునన్నుఁదానమ్మకొనియదిలేకజీవించును.

35

గీ॥ .మూర్ఖునన్న వానిఁ.బోషింపఁగోరి-వి
.వేకహీనులెల్లఁ.బిండుగట్టి!
.వానిచుట్టుమూఁగి-.వానిఁదేర్పఁగలిగి!
నట్టి.గాడుపునరి.కట్టుదురటు॥

36

ద్వి॥ .తాసల్పుతప్పులొ.దవువారి-హింస!
.చేసినవానిని.నీయనవలయు॥

37

Sec. II.

O place and greatness, millions of false eyes
 Are stuck upon thee ? volumes of report
 Run with these false and most contrarious quests
 Upon thy doings ! thousand escapes of wit
 Makes thee the father of their idle dreams.
 And rack thee in their fancies.

38

Silence is only commendable
 In neat 's tongue dried, and a maid not vendible

39

MERCHANT OF VANICE—

Act I. Sec I.

His reasons are as two grains of wheat did in two
 bushels of chaff : you shall seek all day ere you find
 them ; and when you have them, they are not worth
 the search.

(1). 40

Act. iii. Sec.v.

This making of Christians will raise the price of
 hogs if we grow all to be pork-eaters, we shall not
 shortly have a rasher on the coals for money. (2) 40

ద్వి॥ .ఓయధికారమామో.గొప్పతనము|
 .నీయందుఁదగిలెడు.నెక్కులన్యాయ
 దృష్టలు-వార్తలెంతే..సంపుటముల|
 .పుష్టిగనీదుచె..య్యలమిఁదికీన|
 .యములేనిప్రతికూల.మైన,యన్వేష|
 .ణములతోఁబర్చిడున్..బలునేర్పుమీఱు|
 .కొంటెచేష్టలుతమకు..న్మూలమనుచు|
 ..బంటింపకే,కుని.నబ్బతములందు॥

38

వ॥ రెండుగంపలయూఁకలోదాఁగినరెండుగోదమగింజలవలె- వానిత
 లంపులున్నవి-వానినీచుకనుఁగొనుముందుప్రొద్దెల్ల వెదకెద- వనినీకు
 దొరికినపుడు-వెదుకఁదగినవికావు॥

39

ద్వి॥ .వరుగుబోసినయట్టి.పశువునాలుకకు|
 ..నెఱిఁజెల్లఁబోనికన్నెకు,మానమొప్పు॥

40

వ॥ శ్రీస్తుమతస్థులసంఖ్య హెచ్చించుట పండుల,క్రియమూల్యమును
 హెచ్చించును-మనమంఠమును, సూకరమాంసాశనుల మైనచో
 బొగ్గులకంటునొకపందిమాంసపుముక్కయైనఁగొంచెపుకాలములో
 వెలకుమనకుఁజిక్కదు॥

40

MUCH ADO ABOUT NOTHING.*Act. iii. Sc. i.*

I never yet saw man,
How wise, how noble, young, how rarely featured,
But she would spell him backward ; if fair - faced,
She would swear the gentleman should be her sister;
If black, why, Nature, drawing of an antick,
Made a foul blot : if tall, a lance ill - headed ;
If low, an agate very vilely cut ;
If speaking, why, a vane blown with all winds ;
If silent, why, a block moved with none.
So turns she every man the wrong side out,
And never gives to truth and virtue that
Which simpleness and merit purchaseth.

41

Act. v. Sec. i.

't is all men's office to speak patience
To those that wring under the load of sorrow,
But no man's virtue nor sufficiency
To be so moral when he shall endure
The like himself,

42

There was never yet philosopher
That could endure the toothache patiently,

3

నీ॥ .ఎంతటి,మతిమంతుఁ, డెంతయు,దారుండు

.పడుచువాఁ డెంత,య.బ్రమగునందఁ

ఁ.గాఁడైనఁగానిమ్ము--కాన-నిప్పటికాపె

.హాస్యముచేయఁబో.నట్టినరుని

ఁ.దెల్లగనున్నచోఁ.జెల్లెలుగాఁదన

.కతఁడున్నబాగుండు.ననెడునాపె

--నలుపైనయెడ-భళి.భళి-విధూషకునకుఁ

.బ్రలిగాఁజెడుగుమచ్చఁ.బ్రకృతినల్పె

-ఁ.బొడవైన-నిచ్చెన,గడ-పొట్టిగానున్న

.యెడఁగుకూపిగఁజెక్కఁ.బడినగుజ్జ

.వక్తయానేనియు--బాపురెనలుదట్ల

ఁ.గరువలినెగిరెడు.గాలిపడగ

.యూరకుండినయెడ--నొర-యేరికి

ఁజలిం.పబడరాకున్నట్టి.వట్టిమొద్దు

.ప్రతిజనునకిట్టులాపెలోపంబునెంచు

ఁ.గరమునరళత-మఱియుయో.గృతచెలంగి

.యొద్దికొనియెడు-దాని-నొ.క్కింతయైన

.మంచిగానామెయెన్నఁడునెంచబోదు॥

41

కం॥ జనములకెల్లన్వాడుక । .వనటబరువుక్రిందబాధ.పడుపారలకో

ర్పునుఁ,గఱపుట-కాని-యెవం । .దునోర్పుకొనలేడుతాను.నొ

చ్చినపట్లన్॥ 42

ద్వి .పలునొప్పికిన్బాధఁ.బడఁబోకపైఁప

ఁ.గలిగివ,వేదాంతి.కలుగఁడిప్పటికి॥

43

OTHELLO—

Act. ii. Sec. i.

Base men being in love have then a nobility in their natures more than is native to them. 44

Sec. iii.

O thou invisible spirit of wine, if thou hast no name to be known by, let us call thee devil. 45

Men should put an enemy in their mouths to steal away their brains ? that we should with joy, pleasure, revel, and applause, transform ourselves into beasts ! 46

Act. iv. [Sc. i.

't is the strumpet's plague
To beguile many and be beguiled by one. 47

Sc. iii.

I do think it is their husbands' faults
If wives do fall. Say, that they slack their duties
And pour our treasures into foreign laps ;
Or else break out in peevish jealousies,
Throwing restraint upon us ; or, say, they strike us,
Or scant our former having in despite :
Why, we have galls ; and, though we have some grace,
Yet have we some revenge, let husbands know,
Their wives have sense like them ; they see and smell
And have their palates both for sweet and sour, 48

న॥ నీచులు నలపుననుంటచేడమకు, నిక్కముగనున్నదానికంటె - బె
—
చ్చుగనొకగొప్పదనముందమస్విభావములంగలిసియుండును॥ 44

న॥ ఓకనుపడనికల్లుజీవుడ-నినైలుపు కేరు లేనిచో -
దయ్యమనినిన్నిలువనిమ్ము॥ 45

న॥ నరులుతమనోళ్ళన్దమ తెల్విదొంగలింపి శత్రువులనునుచుకొనుట -
యానందముల్లాసముత్రుత్థింత పొగడ్తలతో బదులుగా మనము
మాటవలసియుంటయు॥ 46

ద్వి॥ ..కులటకుఁగలుగుతె.గు,లొమ్మననేత|
.పలువురి కొకనిచే.వంచింపఁబడుట॥ 47

నీసమాలిక:—

- .నామూహ-భార్యలు.నాయమ (దొంగిని
- .యెడవారిభర్తల.యెగ్గులవ్వి:
- .వారు పేక్షింతురు.తారికర్తవ్యము
- .లొకవేళ-మనసొమ్ము.లొరులయెడుల|
- .మఱిపోసెదరు-కిన్క.మొనందియంబులన్
- .మనలనిర్బంధమ్ము.లనుఁగదించి
- .తామువిరోధించె.దరు-లేక-మనలఁద
- .న్నెదరొకప్పుడు-లేక-..కొడువనల్పె|

As husbands have.. What is it that they do :
 When they change us for others ? Is it sport ?
 I think it is. And doth affection breed it ?
 I think it doth. Is 't frailty that thus errs ?
 It is so too. And have not we affections,
 Desires for sport, and frailty, as men have ?
 Then, let them use us well ; else let them know ;
 The ills we do, their ills instruct us so. 48

PERICLES

Act. ii. Sc. i.

Here 's a fish hangs in the net, like a poor man's right
 in the law ; 't will hardly come out. 49

Act. iv. Sc. vi.

What would you have me do ? go to the wars, would
 you ? where a man may serve seven years for the loss
 of a leg, and have not enough money in the end to
 buy him a wooden one.? 50

.దరుమనకిచ్చెడు.ధనమసహ్యముతోడ

..బాపురే-మనమునుఁ.గోపగుణము!

ఁ.గలవారము-దయనా.శపిఁంచుచెలువము

ఁ.గాంచియు-మనకుఁబ.గయనుఁగొంత!

.కలదు. తెలియసీమ.గలువారి,యాండుకు

.స్తమ,శతనైనెల్లి తనరుననుచు!

.నాదుకన్గొనెదరు..వాసనఁగందురు

.చేడుతీపులెరుంగు.,జిహ్వలుండు!

.వారలకున్గొడఁ.,బతులతెఱంగున

.మగవారికిన్మద.మూర్పుఁగోరు!

.నూహయేమో-వేడ్క.యో-యద్దియనుచుఁద

.లంచెద-వలపది.కాంచునొక్కొ!

.యశా-నదియటుసల్పు ననియెంతుఁజాపల్య

.మాయి,విధానఁద.ప్పాదిరించు!

..వాస్తవంబది-మనకును.భ్రమలు-వేడ్క!

.లందుకోర్కెలు-చపలత..యుండఁబోవె!

.మనయెడన్దిన్నగాలేని.మగలు-వారి!

.యెగ్గు-మనతప్పు నేర్పునం.చెఱుఁగనిమ్ము!

48

వ|| తగవునందున్న పేదయాత్రివలె నాచేపవలఁజిక్కినది- పైకివచ్చు
టకష్టము.

49

వ|| నీవునన్నేమిచేయమనెదవు - జగడములకుఁబొమ్మందువా - యచట

నొకఁడేడ్డేండ్లు కాల్బొగొట్టుకొనుటకుఁగొల్పవచ్చును - మఱియుం

దుదకొక,చురగాల్తెనఁగొనజాలినంత డబ్బతనికుండదు.

50

ROMEO AND JULIET

Act. ii. Sc. iii.

Women may fall when ther's, no strength in men. 51

THE TAMING OF THE SHREW

Act. ii. Sc. i.

Say, that she rail ; why, then I'll tell her plain,
 She sings as sweetly as a nightingale :
 Say, that she frown ; I 'll say, she looks as clear
 As morning roses newly washed with dew :
 Say, she be mute, and will not speak a word ;
 Then I'll commend her volubility,
 And say, she utterth piercing eloquence :
 If she do bid me pack, I 'll give her thanks,
 As though she bid me stay by her a week;
 If she deny to wed, I'll crave the day
 When I shall ask the banns, and when be married ; 52

TEMPEST

Act. ii. Sc. ii.

Were I in England now (as once I was) and had but
 this fish painted, not a holiday fool there but a ould
 give a piece of silver : there would this monster
 make a man, any strange beast there make a man.
 When they, do not give a doit to relieve a
 lame beggar, they will lay out ten to see a dead
 Indian.

ద్వి॥ .పురుషులలోబలం.బుతోలఁగినపుడు।

.తెఱవలొక్కఁడునీ.తిన్దప్పవచ్చు॥

51

నీ॥ .ఆపెతిట్టినయెడ.నందుకిప్పుడు నేను

.గోయిలవలెనాపె.గూయ నంచు।

.నాపెతోఁజెప్పెద-.నాపె మొగంబుచి

.ట్లుంచుకొనుననుకో-మంచువలన।

.నప్పుడే,క్వాళిత.మై,యడయంబున

.నలరుగులాబిపు.వట్టులాపె।

.స్వచ్ఛముగానున్న.దనియెడ-నాపెప

.లొక్కకటైనననఁబోక.యూరకున్న।

.చోనాపె,వాగ్గరి.నేనుమెచ్చెద-మఱి

.యాపెచుర్కుగనుప.న్యాసమిచ్చె।

.ననెద-నన్నాపెపొమ్మన.నాపెకేను।

.వందనములిత్తునన్నాపె.వారముతన।

.దండనుండుమనునటు-న.నెబ్బండ్లియాడ।

.నొప్పుకున్నఁ.బ్రథానమిం.కెప్పుడనెద॥

52

వ॥ మునుపటివలె నేనాండ్లయదేశమందుండి యీచేప,ప్రతిఁదీయించి

నయెడ- నుల్లాసముఁగల్గప్రతియవివేకియు నచటనొకకూక యిడక

మానఁడు- మఱి యక్కడనీక్రూరజంతువుమానవుఁడుగా- ఁబ

రిగణింపబడు- నెట్టివింతకాళ్ళునెన నచటమనుష్యుఁడగు- నొకకుం

టితిరిపగానిఁ బ్రోచుటకు వారొకకాపై నఁబెట్టరుగాని యొకచచ్చి

న యిండ్లదేశీయునిఁజూడఁబెట్టెనెన నెచ్చపెట్టుదురు.

53

TIMON OF ATHENS

Act. iii. Sc. iv.

Who can speak broader than he that has no house to
put his head in? such may rail against great
buildings. 54

TROILUS AND CRESSIDA

Act. ii. Sc. ii.

'T is mad idolatry
To make the service greater than the god 55

Full merrily the humble bee doth sing,
Till he hath lost his honey and his sting ; 56

వ॥ తనతలదాచుకొనుట కిల్లులేనివానికన్న నెక్కువగర్వముగా నెవఁడు
మాట్లాడఁగలఁడటటివాఁడు గొప్పయిండ్లన్దాసించును. 54

ద్వీ॥ .. దేవునికంటెన.ధికముతత్వేవ!

౯.గావిచుటయవివే.కంబగుభక్తి॥ 55

ద్వీ॥ .పాగుచుండెడు,నమ్ర..భ్రమరమువేడ్క ।

.తోడఁదేనెయు,గొండి.దొఱఁగెడువఱకు॥ 56

హా స్య ర సః

కుమారసంభవే ॥

గృహస్థాన్యపాణేహరవాహనస్య । నృపశక్తిమాకేసరిఃసలీలమ్ ।
సభృంగిణ్యాస్మత్తతరంశిఖాగ్రం । ర్షన్ బభూవప్రమదాయప్రత్యోః॥

విక్రమోర్వశీయే॥

అంతర్దళంభులగ్ధా-నసక్కణోమిమోఅవిదుం॥

అందుమ్మో ఆవిఅమే పడిహాది- తథావియో ఆవిస్సందావ॥

2

శాకుంతలే॥

కావతిం పరిత్తాదుం-దుస్సందం అక్కంద- రాలరక్తి ఆయిత
నోనణాణాను॥

3

కింపుణ వివత్తుకా మోవిఅలజ్జ॥

4

శహపకిశజే విణిందిప । జహుశేకమ్మవివజ్జణీఅప॥

పశునూళణీమ్మదాళుణే । అణుఅంపామిదు ఎవ్వళొత్తివ॥

5

నవ్వలాట

గీ॥ .కొనుచుముక్కంటి ,యెక్కుడు .కొమ్మదోయి.
 .జగముతల్లి సింగంబు ,నో.జం,బుడుకుచు!
 .,బెంగికోడుసన్న మాజుట్టు .పీలుకోలాగు!
 .చాతఁడునొలినండ్రుల హా.,లికోయ్యె

1

వ॥ .ఆ- యోచీ గట్టిగాఁ దగులుకొన్నదిగదా- విడిపింపనేరను- నాదే
 విడిపింపవీలుకాదని నాకుఁదోచుచున్నది- కాని- యందాఁక విడి
 పించెదను॥

2

వ॥ మేమెవరము కాపాడుటకు - దుస్సంతునిఁగూర్చి మొఱఁజెట్టుకొ
 నుము- తపసికానఁకా కాచ,ప్రపాపుగలవికదా॥

3

వ॥ అయ్యామీరు నుజేమో పల్కఁగోరినట్టున్నారు॥

4

గీ॥ .,తెగడఁబడియును సాజమై .నెగడునెద్ది!
 .యట్టిపనినెంతయు విడిచి .పెట్టరాదు!
 .కోడుఁ ,బగరముబఁజంపెడు .,బెడిమఁడయ్యె!
 .జాలిగుండియనాఁడెనో .,బన్నెగట్టు॥

5

శృంగారతిలకే॥

ఏనంపయోధరయుగం పతితంనిరీక్ష్య|
 ఖేదవృధావహసికింహరిణాయతాక్షి|
 సబ్ధోవివేకరహితో జనతాపకారీ|
 యోఽత్యున్నతః ప్రపతతీతికిమంత్రచిత్రమ్॥

6

అజ్ఞాత్వా వనితోపమంత్రణ మవిజ్ఞా యాంధకారేగతిం|
 భీమంయామిక మప్రతార్యమహతీం భిత్తీసునుల్లంఘ్యచ|
 అప్రపాప్యపిశిఖానికృంతనమనా రుహ్యధికం సాహసం|
 కఃప్రపాప్నోతిపరస్త్రియోనిధువనం మార్గోవిటానామయమ్॥

ప్రహసనే॥ 7

గీ॥ .పడినగుబ్బదోయిఁ .బరికించియిద్దాని

.వాలుఁగంటియూర .కేలపోగల

.తెలివిలేనిమొద్దు- .బలుదుండఁగీడయి

.యెదుగువాఁడుకూలు. తేమినింత॥

6

గీ॥ .,చెలియ .మంతనమొఱుఁగఁ- ,చీకటినడఁ

.గొనఁ- బెడిదుఁడగు.తలారి.ఁగనుమొఱుఁగఁ

.గొప్పగోడదాటఁ- జుట్టు.కోతవడఁ

.,పెరచెలింగూడు నెవఁడు- ,పో.కిరి,తెరువిది॥

7

MARVEL

ALL 'S WELL THAT ENDS WELL *Act. i Sc. i.*

Our remedies oft in ourselves do lie,
 Which we ascribe to heaven : the fated sky
 Gives us free scope : only doth backward pull
 Our slow designs when we ourselves are dull. 1

Act. ii. Sec. iii.

From lowest place when virtuous things proceed,
 The place is dignified by the doer's deed :
 Where great additions swell't, and virtue none.
 It is a dropsied honour. 2

Sec. iv.

A young man married is a man that's marred 3

Act. iv. Sec. iii.

The web of our life is of a mingled yarn, good and
 ill together : our virtues would be proud if our
 faults whipped them not ; and our crimes would
 despair if they were not cherished by our virtues. 4

అ ద్భు త ర స ము

గీ॥ .మనకు,వలయుతోడు .మనయందెతఱచుగ।

.నలరు-దాని,దై వ.మంది డెదము।

.మనముబద్ధకింప- మనయత్నములవెన్క-।

.కీడ్చెడున,వకాశ.మిచ్చియు,విధి॥

1

కీ॥ .సుకృతము,లొదవఁ దక్కువు,చోటునుండి।

.కర్తృకృతిచేతన,త్తాపు .ఘనతకెక్కు-।

.పెద్దబిరుదులు దాని ను.బింపమఱియు।

.మంచిలేకున్ననది,వాపు.మించుపరువు।

2

ద్వి॥ .లేజవ్వనంబున .లేమనుఁగూడు।

.నాజనుఁడన్ని ,చా.యలఁజెడిపోవు॥

3

వ॥ మంచి చెడ్డలన్గలిసిన కలగలుపునూలితో మనబ్రతుకునేతయగు

చున్నది- మనదోషములు తమ్ము,దూషింపకున్నచో మనసు

గుణములు గర్వించును- మఱియు- మనసుగుణములు పోషింపని

యెడ మనదోషములు నిరాశచెందును॥

4

ANTONY AND CLEOPATRA*Act. i. Sec. iii.*

Our separation so abides and flies,
That thou, residing here, go'st yet with me,
And I hence fleeting, here remain with thee.

5

Act. ii. Sec. i.

We, ignorant of ourselves,
Beg often our own harms, which the wise powers
Deny us for our good ; so find we profit
By losing of our prayers.

(1) 6

The barge she sat in, like a burnished throne,
Burned on the water : the poop was beaten gold;
Purple the sails, and so perfumed that [silver,
The winds were love-sick with them ; the oars were
Which to the tune of flutes kept stroke, and made
The water which they beat to follow faster,
As amorous of their strokes.

(2) 6

గీ॥ -మనవిరహమట్లు నిలుచుఁ గ్ర.మ్మఱఁబరువిడు
 .నిచటనఁజీయ నాత్తోడ .నేగెదీవు
 మఱియ నిచ్చోటనుండినేఁ .బరుగుఁగొనుచుః
 .నిందుఁజీతోడు తన్నిల్చి .యఁందుగాన॥

5

గీ॥ మనలనెఱుగలేక .మనకీడులన్దఱ
 .చడుగుచుందుము మన- .మద్దియఁడరు
 బుద్దిగలుగువేలు.పులుసునమంచికై ।
 .కసుక- ,గోరికలుచె.డిన,నయంబు॥

6(1)

సీ॥ .ఆపెకూర్చున్న .విహారనా,కష్టల
 .,గా)లెను మెఱుగిడ్డ.గద్దియవలె
 .తల్కు-బంగరులేకు .,తాపిన,తండ్రిలు
 .గతికెంపుచాపలు .గాడ్వతమ్ము
 .వలచునంతటికేమ్మ .,వలపుఁలజిమ్మెడు-
 .,దండుగోలలునచ్చ నెండివయ్యె
 .లయవేయ,నవ్వి,పిల్లంగ్రోళ్ళపాటకుఁ
 .,గాలముతూఁచిన .కరణి- మఱియు
 .,దాముగొట్టునీరు .తమనూటిదెబ్బలు
 .చవినిమరగివిడువఁ .జాలకకడు
 .ముందుకంఁపెవేగ .మునసూటిమాట్రికి
 .మఱలినచ్చునట్ల .నరుచుచుండె

Age cannot wither her, nor custom stale
Her infinite variety. Other women cloy
The appetites they feed; but she makes hungry
Where most she satisfies; for vilest things
Become themselves in her; that the holy priests
Bless her when she is riggish.

7

Act iii. Sec. vii

Celerity is never more admired
Then by the negligent.

8

Sec. x

Women are not
In their best fortunes strong, but want will perjure
The ne'er-touched vestal.

9

Sec. xi

I see, men's judgments are
A parcel of their fortunes, and things outward
Do draw the inward quality after them,
To suffer all alike.

10

Wisdom and fortune combating together,
If that the former dare but what it can,
No chance may shake it.

11

తరువోజ :— . వడలింపఁజాలదు . వార్థశ్యమాపె-

ఁ. బాఁతగిలదు, దాని, నై చిత్ర్య , మొండు!
వెలఁదులు తాముమే. పెడుకోరికలను

. విసిగింతు) - కాని- యా. బిడతస్వ నెచట!

ఁ. గడునట, నంగదఁ . గలిగించుచుండు-

ఁ. గతమేమనఁగ-నింపు. గాఁదోఁచునామె!

. యెడవస్త్రపుల వెంత హే ., యములయ్యు-

. మునులు, దీవింఁతాపె. , పోకిరితనము॥

7

ద్వి॥ ., జాగరూకత లేని. జనములచేత!

. వేగమెంతయును, ని. వ్యెఱపొండఁబడును॥

8

ద్వి॥ . గరితవె ల్తింబడుఁ. గడుఁగల్మిఁగూడ!

., నెఱపేదటికముక.న్నియనైఁనజెఱచు॥

9

గీ॥ | జరుగు చుండువిధివ, శంబుచ మానవు!

. లాచరించునెల్ల. యత్నములును!

., లాగఁబడెదరొక్క. లాగందఱున్దమ॥

. సరసనున్నవస్తు. సమితిచేత॥

10

ద్వి . తెలివి- దై వము- పోర- ఁ. దెగఁబడునపుడు!

. తొలిదాని- ఁగదుపలే . దువిధిసుంతైన॥

11

When we in our viciousness grow hard,—
O misery on 't !—the wise gods seel our eyes ;
In our own filth drop our clear judgements ; make us
Adore our errors ; laugh at's, while we strut
To our confusion. 12

Act. iv. Sec. iv.

This morning, like the spirit of a youth
That means to be of note, begins betimes. 13

Sc. ix.

The soul and body rive not more in parting,
Than greatness going off. 14

Sc. xii.

Sometime; we see a cloud that 's dragonish,
A vapour, sometime like a bear, or lion,
A towered citadel, a pendant rock,
A forked mountain, or blue promontory
With trees upon 't that nod unto the world, [signs;
And mock our eyes with air ; thou hast seen these
They are black vesper's pageants. 15

గీ॥ .మనము, పెనుపడమనపాప .మువ- నెఱిగిన|
 .సురలు-నునకన్నలన్నన .ముఱికియందె|
 .మూయదు- మాపెనగు నున .నాయములగు|
 .బూజనలిపింతు)మనదు త .ప్పలనుమనల|
 .నగెదరు ,గొడవలోపల .నగులుమనకు

12

ద్వి॥ .భ్యాతిఁగొను ,నెలఁ బ్రా.యపువానిబుద్ధి|
 .భాతివేగమెయి ,ప్ర-భాతము,తొడఁగు॥

13

ద్వి॥ .ఘనతతోలఁగిపోవు .కాలమందువలె|
 .దను,వాత్మయంతబ్ర .ద్దుకావెడయుచు॥

14

స్త్రీ॥ .మనమొకప్పుడుకనుఁ.గొనెదముమబ్బను
 .రెక్కలుండినపాము..కీతి-నింకొ|
 .కప్పుడెలుఁగుబంటి..చొప్పన-లేక-సిం
 .గముచె,ల్పనక -గోవు.రములకోట|
 .రహిని-వ్రేలాడెడు.రాతి,కొప్పెరవలె-
 .బంగలుగలకొండ.పగిది-లేక|
 .నాలుకకరణి,సం.ద్రంబునఁజొరఁబాటి
 .చెట్లనిండినకోన.సీమపోల్కి|
 .జగముఁగూరిచి-యది- తలఁ.జక్కనూచి|
 .వెండియున్నచూపుల,న్వెక్కిరించు|
 .వికృతరూపులఁజూచితి.వికద-యిట్టి|
 .నన్న -అవి-నల్ల,సంజవే.నములసరిగ॥

15

Sec. xiii

All, 's but naught;
 Patience is sottish, and impatience does
 Become a dog that 's mad: then is it sin,
 To rush into the secret house of death,
 Ere death dare come to us ? 16

AS YOU LIKE IT

Act I. Sce. II.

'T is true, for those that she makes fair she scarce
 makes honest; and those that she makes
 honest she makes very ill-favouredly 17

Can I not say, I thank you? My better parts
 Are all thrown down, and that which here stands up
 Is but a quintain, a mere lifeless block. 18

He calls us back. My pride fell with my fortunes;
 I 'll ask him what he would.- Did you call, sir?—
 Sir, you have wrestled well, and overthrown
 More than your enemies 19

What passion hangs these weights upon my tongue ?
 I cannot speak to her, yet she urged conference. 20

గీ॥ .అంతయున్నన్నిమానిన- .దరయ-నోర్పు!
 .తెలివితక్కువ-సై రణఁగలుగమితగు!
 .ఁబిచ్చికుక్కకు-మఱి-చావు-వచ్చువరకు
 .మఱుఁగువడియన్న,మి త్తయిల్-చొరుటకీడ॥

16

వ॥ అదినిజ-మేలన. న-దై వమెవరినందముగఁ జేయునో వారినరుదుగ
 మంచివారినొనర్చును. మఱియు - నెవ్వరి,నోయ్యగులుగా సల్పు
 నో- వారిన్దురూపులఁ గావించును.

17

గీ॥. మీకువందనమనుచునే,నాకొనంగ!
 .జాలనా-నాగుణములన్ని.నేలఁగలిసె!
 .నక్కటాజీవమెడలిన.యొక్క మొద్దు!
 .నిక్కముగమఱియునిచట.నిలువఁబడియె॥

18

గీ॥ .తిరిగిపిల్చినతఁడ.దృష్టముతోడుత!
 .నడఁగెనాదుగర్వ-మతనికోర్కె!
 .దెలిసికొందు-ఁబి,లిచి.తే-సోరితెసరిగ!
 .,బగఱకన్న నెక్కు.వఁగెలిచితివి॥

19

గీ॥ .ఈబరువులఁజింత .యెద్దినానాల్కపై!
 .మోపినదియె- కాని- యూపెతోడ!
 .బలుకనేరకుంటి- .బలుమాఱు,బోత్సాహ!
 .పర్చెనన్నమాఱు .వల్కనామె॥

20

Act ii. Sec. iii.

Know you not, master, to some kind of men
Their graces serve them but as enemies ?
No more do yours: your virtues, gentle master,
Are sanctified and holy traitors to you.
O, what a world is this, when what is comely
Envenoms him that bears it !

21

Sec. vii

All the world's a stage,
And all the men and women merely players :
They have their exits and their entrances;
And one man in his time plays many parts,
His acts being seven ages. At first, the infant,
Mewling and pucking in the nurse's arms.
And then, the whining school-boy, with his satchel,
And shining morning face, creeping like snail
Unwillingly to school. And then, the lover,
Sighing like furnace, with a woeful ballad
Made to his mistress' eyebrow. Then, a soldier,
Full of strange oaths, and bearded like the pard,
Jealous in honour, sudden and quick in quarrel,
Seeking the bubble reputation
Even in the cannon's mouth. And then, the justice,
In fair round belly with good capon lined,
With eyes severe and beard of formal cut,
Full of wise saws and modern instances ;
And so he plays his part. The sixth age shifts
Into the lean and slippered pantaloon,
With spectacles on nose and pouch on side;
His youthful hose well saved, a world too wide
For his shrunk shank ; and his big manly voice
Turning again toward childish treble, pipes
And whistles in his sound. Last scene of all,
That ends this strange eventful history,
Is second childishness and mere oblivion,
Sans teeth, sans eyes, sans taste, sans everything.

22

చ॥ .ఎఱుగఁతయయ్య - కొందఱు, వహించిన గొప్పయె నారిత్రకువౌ ।
 .నరయగ - నీకుఁగూడనటు.లయ్యెను నెఱుగఁగలఁబులెఱుగె ।
 .,గురువడిఁజేసె - నేమిజగ. మోము - యెవ్వనికేదియంద - మ ।
 .ద్దిర - యదివానికిన్విషము. తెన్నున నెంతయ భాషపెట్టెనున్ । 21

చంపక మాలికా మాలిక :—

.అరయగనాట్యశాల జగ.మంతయు - నందలీనాటకు - యిల్ ।
 .పొరిఁబొరివారికిన్దలుగుఁ .బోకలురాకలు - నొక్కకొక్కఁజే ।
 .,తెరఁగున నేడు వేషములఁ .జెల్పెనునాతినికాలముందు - య ।
 .నైఱవక, దాదిచేతులఁ, గవించిన నేడ్చెను, గండు, ముందు - య, తె ।
 .,మురియుచు లేతయెండఁబడి. మోమునఁ, జెన్నలనారఁజంకఁబె ।
 .జరుపుచుఁ బుస్తకంబులిడి. సాగనికెందముతోడ - ,నత్తకా ।
 .య, రహినిఁ బాకుచుఁ బడికి. నర్గెడుకుఱ్ఱఁడు - వెన్న - య, గొల్మిపై ।
 .,నొరసినమాడ్కి , వేండమగు నూర్పులువుచ్చుచు - యొక్కె -
 చొక్కెయె ।
 .త్తఱి - యదన లేమకనొబ్బుచుఁబ.దంబునఁ బాడెడువన్నెకాఁడు - పై ।
 .,దురమునఁ, గోరమీసమెగ.దువ్వుచు - ,బల్బిరు,దంద,బాసల ।
 .,న్నెఱపుచు - నీటిబుగ్గవలె .,నెగ్గెడుకీర్తి - బిరంగినోటిలో ।
 .నఱిముఱిదేవులాడు, మగఁ - .డాపయి - యగుండనిబొజ్జయందమై ।
 .తఱచుగఁ గ్రొవ్వుచూపుముడు .తల్పడ - విద్దినగడ్డమొప్పుగా ।
 .,విఱివిగఁగన్నులందున .గ, భేరత, మించగ మంచిపద్ధతిన్ ।

Song

Blow, blow, thou winter wind
Thou art not so unkind
As man's ingratitude ;
Thy tooth is not so keen,
Because thou art not seen,
Although thy breath be rude.
Heigh, ho ! sing, heigh, ho ! unto the green holly :
Most friendship is feigning, most loving mere folly
Then, heigh, ho ! the holly !
This life is most jolly.
Freeze, freeze, thou bitter sky,
That dost not bite so nigh
As benefits forgot :
Though thou the waters warp,
Thy sting is not so sharp,
As friend remembered not.
Heigh, ho ! sing, etc.

..గఱపుచు ,లక్ష్యములైలుపు. న్యాయవిచారణకర్త - యంత-

,ఁజెం ।

..పఱివదులై నవల్వ తొడు.గట్టిటు ప్రవేగ-ముక్కునందుఁగా ।

,లు.రలుసులోచసంబులిర.వొందగ-బ్రక్కనసంచెయుండ-న ।

..కొటమెయిఁజన్ననాటనిడు.కాల్తోడుగొక్కెడనొప్పుమీఱ-ఁజె

..చ్చెరమగగొంతుసన్నగిలి.చెన్న తనంబుననుండుపోలికన్ ।

..మఱిమఱికిఁచుకీచనుచు.మాటగనాటవ వేష మేగు-నం ।

..త-రయముతోడుతన్ -బసిత.నంబుపదంపడివచ్చె.నా-మయిన్

..దొరఁగినకన్ను-పల్లు-చవి.తోఁదుడకెవ్వియ.లే-కిఁకెవియ ॥

గుఱుతులెఱుంగనీ-కలమిగొ.బుబ్బన నేడవ వేష మిట్టులం ।

..దఱుఁగడువెంతగాఁదనక.ఫల్గుడువంగముగింపుఁబొందెడున్ ॥ 22

ద రు వు- ధ న్యా సి రా గ ము - త్రి పు ట తా శ ము.

పల్లవి ॥ .వీచువీచుచలిగాలి- నీ- .విధమగపడదంత దయమాలి ।

అనుపల్లవి ॥ .నీచలియూర్పకూరమైన- నీవగపడమిఁ ,గృతఘ్నుని
వలె - ,నీదుకోటవాఁడికానేర ॥

మిత్రము ॥ .దోహోపచ్చిశ బయలుపై - మీ - .రుత్సవంబునఁ
బాడుఁడి । .యాహో-యతిన్నే హమసహ్యం.బా - వలపవివేకమా
నోహో ॥ 23

చరణము ॥ .కూరమైన యాశసమా- మంచునఁ .జేరుకొనుమ -
పేర్కొనుమా । .సారెకీవటు- కటవఁబ్బో- వ్రుప. కారములు మఱ
వఁబడుతీరున । .నౌర-హితుఁడుపరాక్యగొనఁబడు. నంతచుఱుకు
గాదునీదుకా ॥ టోహో ॥ 1

Act. .ii. Sec. ii.

Time travels in divers paces with divers persons. I'll tell you, who Time ambles withal, who Time trots withal, who Time gallops withal, and who he stands still withal.

Orl. I pray thee, who doth he trot withal ?

Ros. Marry, he trots hard with a young maid, between the contract of her marriage and the day it is solemnised: if the interim be but a se'nnight, Time's pace is so hard that it seems the length of seven years.

Orl. Who ambles Time withal ?

Ros. With a priest that lacks Latin, and a rich man that hath not the gout; for the one sleeps easily, because he cannot study; and the other lives merrily because he feels no pain; the one lacking the burden of lean and wasteful learning; the other knowing no burden of heavy tedious penury. These Time ambles withal.

Orl. Who doth he gallop withal ?

Ros. With a thief to the gallows; for though he go as softly as foot can fall, he thinks himself too soon there.

24

Orl. Who stays it still withal ?

Ros. With lawyers in the vacation; for they sleep between term and term, and then they perceive not how Time moves.

Act. iv. Sec. i.

I have neither the scholars's melancholy, which is emulation; nor the musician's, which is fantastical; nor the courtier's, which is proud; nor the soldier's, which is ambitious, nor the lawyer's, which is politic; nor the lady's, which is nice; nor the lover's which is all these.

25

వ॥ కాలము ,వివిధజనులతో ,నానాగతులనడుచు- నెవరితో నను
గున ,కంచెలుగొనునో- యెవరితో,గునగుననడుచునో- యెవరి
తో నాల్లుకాల్లునెగురవై చిపరుకనో- యెవరితో, గనుకుండు
నో తెల్పెదను- ,బ్రథానమైనది మొదలుకొని పెండ్లి ,పు
మువఱకు స్థాలము చిన్ని కన్నియతో నడుగడుగన కంచెలు
గొను- ,నవధియైన యేడుదినము లేడెండ్లుతోచును- సం
స్కృత భాషాపరిచయము కొఱతనకు గురువుతోడ-నుజీయ
బోటుతిమ్మిరి వాతములేని ,శ్రీమంతునితోడుత నదిగునగున
నడుచు- నేమన- జదువలేదు ననుక మొదటివాఁడు హాయిగ
నినురించును- బౌద్ధుడెలియఁడుగాన రెండవవాఁ డుల్లాసముగాఁ
బ్రతికెడు- బునికిమాలిన వ్యర్థమగు చదువుబడువుతోలువాని
కి మిగులతగ్గును- మలువానికిఁ ,బ్రమానకరమగు,దాకివ్రష్ట భా
రముతెలియ- నది- యరికొయ్యకు నడుపఁబడు దొంగతో నా
ల్లుకాల్లుగురవై చి పర్విడు- నేమన - వాఁడెంత మెల్లగనడచిన- న
తివేగముగా నచ్చోటుఁజేరితీసని తలంచు- నది - న్యాయనాదుల
తో -విచారణలేనిదినముల స్థలభుండు - నేమన - వారలుగడువు
గడువునకు నడుమఁబడుకొందరు - కావున - గాలమెట్లు పోవునో
కనిపెట్టరు॥

24

వ॥ ,విద్యార్థికి,మాత్సర్యము- ,గాయకునకు,విపరీతకల్పన - రా
జసభాసమనకు గర్వము- ,యోధున ,శత్యాశ- ,న్యాయవాది
,కెత్తుగడ- స్త్రీకి ,గొఱగామితనము- ,కాముకునకి వన్నియు
,న్యికారము- లివెవ్వియు నాకులేవు॥

25

A woman's thought runs before her actions. 26

Make the doors upon a woman's wit, and it will out
at the casement : shut that, and 't will out at the
key-hole ; stop that, and 't will fly with the smoke
out of the chimney. 27

Act. v. Sec. i.

The fool doth think he is wise, but the wise man
knows himself to be a fool. 28

COMEDY OF ERRORS—

Act. ii. Sec. i.

Why should their liberty than ours be more ?
Because their business still lie out o'door. 29

A wretched soul, bruised with adversity,
We did be quiet, when we hear it cry;
But were we burdened with like weight of pain,
As much or more we should ourselves complain ; 30

The jewel best enamell'd
Will lose his beauty : and though gold bides still
That others touch, yet often touching will
Wear gold ; and so no man, that hath a name,
But falsehood and corruption doth it shame. 31

Act. iii. Sec. i.

Slander lives upon succession ;
For ever housed where it gets possession, 32

వ॥ ఆడుదానితలంపాపె చేయుపనికన్న ముందెపర్విడును. 26

వ॥ ఆడుదానిచమత్కారమున్దలుపులమూయుఁ - డది - కిటికిమారిపో
వు- నాకిటికిమూసినచో - నది- తాళముకన్నమునుండి బైలు వెడ
లు - నాకన్నమున్దప్పినయెడ - నద్ది - పొగతోఁ గలసి - పొగ
వెలుపునందునుండి పైకివచ్చును. 27

వ॥ అవివేకి తావివేకి ననితలంచుఁగాని - వివేకితావవివేకి ననితెలిసికొ
నును. 28

ద్వి॥ .మనకంటె , మఱిన్వేచ్చు.మగలకు నేల ।
.పనివారికుండు ని.లైబటసుగనుక ॥ 29

గీ॥ .దిక్కుమాలినవారి డ్మొత్తొక్కుడువడి ।
.యేడ్వ-విని-యూ అడిలుఁడని.యెదముకాని ।
.యట్టి,నొగులుబరువు మన.కబ్బినయెడ ।
.మనముమఱియింత మొఱపెట్టు.కొనవలయును ॥ 30

గీ॥ .మిగులమెఱుఁగిడ-నగ-దాని.సొగసుఁ,దఱుఁగు ।
.కనకము, పెరరా ,పోర్చెడుఁ.గాని-తావు ।
.నకదిగూడఁదర్చర్లు-ఁగా.న-మఱిలేడు ।
.కల్లసిగ్గునర్చనిపేరు .గలమనుజుఁడు ॥ 31

ద్వి॥ .అంచెలబ్రతికెడు .నపనింద- నెలవు ।
.గాంచునెన్నఁటికి-నొ. క్కటఁజొరుచోట ॥ 32

Act. v. Sec. i.

The venom clamours of jealous woman
Poison more deadly than a mad dog's tooth. 33

CORIOLANUS—

Act. i. Sec. I.

Your affections are
A sick man's appetite, who desires most that
Which would increase his evil, 34

Act. ii. Sec. i.

All tongues speak of him and the bleared sights
Are spectacted to see him. Your parttling nurse
Into a rapture lets her baby cry
While she chats him : the kitchen malkin pins
Her richest lockram bout her reechy neck,
Clambering the walls to eye him:stalls, bulks, windows
Are smothered up, leads filled, and ridges horsed
With variable complexions, all agreeing
In earnestness to see him : seld-shown flamens
Do press among the popular throngs, and puff
To win a vulgar station ; our veiled dames
Commit the war of white and damask in
Their nicely-gawded cheeks to the wanton spoil
Of Phoebus, burning kisses : such a pother
As if that what so ever god who leads him
Were slily crept into his human powers,
And gave him graceful posture. 35

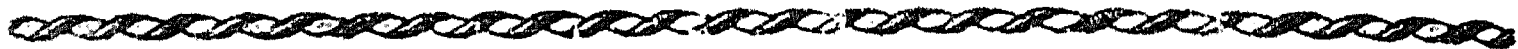
ద్వి॥ .లలి-వెట్టికుక్క .ప.ల్క-న్నమచ్చరము!
 .గలచెలిచెడు మొఱ .ల్క-డువిషమించు॥

33

గీ॥ .అరయనీకుఁగల్గి, నట్టికోర్కెలు-రోగ!
 .వంతునాఁకలివలె .బరఁగుచుండు!
 .వాఁడువానివ్యాధిఁ .బ్రబలింపజేసెడు!
 .వస్తువునకుమిగుల .వాంఛపడును॥

34

నీసమాలిక :— .వానిఁగూరిచి ,యెల్లభాషలు పలికెడు—
 .మఱి- వానిఁ.గనుటకు- .మందదృష్టు!
 .లుంబెట్టుకొనిరిను.లోచనంబుల- వానిఁ
 .గనుచునీ,ప్రేలుడు.గాయదాది!
 .యేడ్పించెబిడ్డని .స్మృతిఁదప్పి- యవ్వానిఁ
 .బరికించుటకువంట .బానిసయును!
 .వడితోడగోడలఁ .బ్రాఁకుచుఁదనదగు
 .ముతుకగుడ్డనన .ముఱికిమెడకు
 .బిగియించుకొనెడు-నూ.పిరివెల్పనీకయం
 .గళ్ళరుంగులు .గవా.క్షమ్ము లింటి
 .కొప్పులువానిఁగ .న్గొనుటకు వేడ్కతోఁ
 .బులుతెఱంగులగు-చూ .పలులువింత!

Act. iii. Sec. i.

My soul aches
To know, when two authorities are up,
Neither supreme, how soon confusion
May enter 'twixt the gap of both, and take
The one by the other.

36

Act. iv. Sce. i.

extremity was the trier of spirits;
That common chances common men could bear ;
That, when the sea was calm, all boats alike
Showed mastership in floating.

37

Sec. iv.

O world, thy slippery turns ! Friends now fast sworn,
Whose double bosoms seem to wear one heart,
Whose hours, whose bed, whose meal, and exercise, 38

.పడిక్కిరిసి యుండి- .కడునరుదుగఁ గనఁ

.బడు,పురోహితులు .మ్రుక్కడిజనము॥

.గుంపులఁజొచ్చిరి.. తెంపున,సర్వసా

.ధారణదుగుతావుఁ .జేరుకొనఁగి

.మొగములఁ తెరలుండి- .సాగనగురంగుల

నల, రెడుతమచెక్కి. ఖులఁ,దగుపువు

.బోండ్లు- మండుప్రొద్దు.ముద్దులకెంతయు

.నప్పగించి- రట్టి.దా,గలిబిలి

.పొడమె- నెట్టి,నాలి,ముచ్చవేలుపు- వాని

.యందుఁమాటివాని .కా,పొలుపిడె॥

35

గీ॥ .నామదిపొగలెడు- దొరత.నములు రెండు

.సరిగలేచినయెడెంత .త్వరగరెంటి

.మధ్యభేదముపుట్టెడు- మతియునొక్క

.దానిఁబాడుసలుపునొక. దానిచేత॥

36

గీ॥ .దైర్యమిడుమశోధించు- సా.ధారణాప

.దలఁదమంత సామాన్యజ .నులుభరింప

.గలరు..సంప్రదము నెమ్మది .గా-దనచు॥

.నెడసరిగఁదేలఁజాలెడుం .బడవలెల్ల

37

సీ॥ .చాగురేజగమ-నీ .జాటుసమయము-తె

.వ్యరిజోడుగుండాల్ .పైఠానహోయము-॥

Are still together, who twin; as 't were, in love
 Unseparable, shall within this hour,
 On a dessension of a doit, break out
 To bitterest enmity : so, fellest foes,
 Whose passions and whose plots have broke their sleep
 To take the one the other, by some chance,
 Some trick not worth an egg, shall grow dear friends
 And interjoin their issues. 38

CYMBALINE—

Act. ii. Sec. iii.

't is gold
 Which makes the true man killed and saves the thief;
 Nay, sometime, hangs both thief and true man. What
 Can it not do, and undo ? 39

I do think
 I saw 't this morning : confident I am,
 Last night 't was on mine arm ; I kissed it.
 I hope; it be not gone to tell my lord
 That I kiss aught but he. 40

Sec. iv.

Let there be no honour
 Where there 's beauty ; truth, where semblance ; love
 Where there's another man : the vows of women
 Of no more bondage be to where they are made
 Than they are to their virtues, which is nothing. 41

..నేకమానసము-నిం.కెవ్వరిగంట- లె
 .వరిపాన్పు- లెవరి,సా.పాటు- లెవరి ।
 .యలవాటు- ,లిందాఁకఁ.గలిసియున్నవొ - మఱి -
 ..కవలునానెవరు ,మ.క్కువనెడపఁగ ।
 .బడఁజాలకుందురో- .వారలీగడియలోఁ
 .గలహింతురల్పసం .గతిఁగూరించి ।
 .యటులఁబగతుఁజొందొరుఁ గెల్వ .. నదునువేచి ।
 .పనికిమాలినతలఁపులఁ .బన్ని -కిస్క- ।
 .గుట్రలక దమనిదురఁబోఁ .గొట్టుకొనిరి ।
 .సలుపుదుర్చుట్టరికము- వా.రలెచెలులయి ॥

38

గీ# .మంచివాని-బంగారుచం .పఁబడఁజేయు ।
 .గాచెడున్దొంగ-నింతెయె.కాకొప్పు ।
 .డిద్దఱన్దూడ నురిదీయ- .నెద్దిబాగు ।
 .నేయఁజాలదదిమఱియుఁ .జెలుపలేదు ॥

39

గీ॥ .తలఁతునదిగంటినేనీ , యు.దయమునందు ।
 .నిన్నరాతిరినాచేత .నున్నదద్ది ।
 .సమ్మెద- నదిముద్దిడి.నాను- నామగనికి ।
 ..నుడువనేగెనొ ,లాఁతిము. ద్దిడితినంచు

40

గీ॥ .పరువు లేకుండెడు .న్వన్నెపరఁగుచోట ।
 .సత్యవేషముకలచో ని.జంబులేదు ।
 .వలపుబోనిమ్ము పెరమగఁ .డలరుపట్ల ।
 .(స్త్రీ)లయొట్లు విభులయెడ .,రిత్తవోవు ।
 .దమకడన్దమ ,పతివ్రతా.త్వంబుకంటె ॥

41

Act. iii. Sec iv.

't is slander,
 Whose edge is sharper than the sword ; whose tongue
 Outvenours all the worms of Nile : whose breath
 Rides on the posting winds, and doth belie
 All corners of the world : kings, queens, and states,
 Maids, matrons, nay, the secrets of the grave
 This viperous slander enters. 42

Sec. v.

I see, a man's life is a tedious one : 43

To lapse in fulness
 Is sorer than to lie for need ; and falsehood
 Is worse in kings than beggars. 44

weariness
 Can snore upon the flint, when resty solth
 Finds the down pillow hard. 45

Act. iv Sec. ii.

I have heard you say
 Love's reasons without reason : 46

త|| .పేరుచుకొండెపు.పేరణ,సురియ.కంఠెను
 .వాఁడిచూ- .నద్దానినాల్క-
 .మీఱువిషంబుల .మేటిసర్పముల-
 .వడిఁజొరఁబడుగాలి.పై దానియూర్ప-
 .స్వారిసలుపు- వెల్ల .జగముమూలలను
 .డువఁగల్గ- ఁబుడమిఁతేఁ.డుల- రాణులఁజోఁట-
 .బొఱు- సభలనది- .పడుచులకొ బెద్ద
 .మగువలఁ- ,గుప్త.సమాధులన్మఱియు||

42

ద్వి .తగఁగనిపెట్టిన .దానను నేను|
 .మగవానిబ్రతుకుశ్ర.మకు,నాటపట్టు

43

గీ|| .జరుగుఁబడినినీతిఁ .దొఱగుట,కడుఁజెట్ట-
 యకానులేమిఁగల్గ . ననుటకన్న|
 .బుడమిఁతేఁడులయెడ .బొంకుఁతెంతయుఁజెడ్డ-
 .యకానుబిచ్చగాండ్ర.యందుఁగన్న||

44

ద్వి|| .అలసటరాతిపై .నైన,గుఱ్ఱెట్టు|
 .బలుసోమరికి మాది.పరుపగుగట్టి

45

ద్వి|| .నేనుఁజివిన్నాఁడ.నీవువాకొనఁగ|
 .,గామములమునకుఁ .గతములేదనుచు

46

Our courtiers say all 's savage but at court;
Experience, O, thou disprov'st report.
The imperious seas breed monsters ; for the dish,
Poor tributary rivers as sweet fish.

47

Being scarce made up,
I mean, to man, he had not apprehension
Of roaring terrors : for the effect of judgment
Is oft the cause of fear.

48

O thou goddess,
Thou divine nature, how thyself thou blazon'st
In these two princely boys ! They are as gentle
As zephyrs blowing below the violet,
Not wagging his sweet head; and yet as rough,
Their royal blood enchain'd, as the rud'st wind,
That by the top doth take the mountain pine
And make him stoop to the vale. 'T is wonder,
That an invisible instinct should frame them
To royalty unlearned, honour untaught.
Civility not seen from other, valour
That wildly grows in them, but yields a crop
As if it had been sowed !

49

Notes of sorrow, out of tune, are worse
Than priests and fanes that lie.

50

Our very eyes
Are sometimes like our judgments, blind,

51

చ॥ ..నగరునఁదప్పఁబై గలజ. నంబులు, మ్రుక్కడులండుకొంటలో ॥
 ..నిగిడెడివార-లానుడువు .నిక్కముకాదను .స్వానుభూతి-గొ ।
 .ప్పగు , కడ , లీను రక్కెసల..నద్దిరతిండికిఁదీయనై స ,మీ ।
 .లంగనుచునుండు నెంతయుఁజె.లంగి, పొరింబొరిఁగొండకాలువల్ ॥ 47

ద్వి .అవివేకమున వెఱి .పందఁడుమనుజుఁ ।
 .డవుఁదర్చుబుద్ధిభ .యమునకుఁ ,గతము ॥ 48

నీ॥ .భళిభళీదేవి .దివ్య ప్రకృతీయెట్టు.లీరాచబిడ్డల. నీవలరెను ।
 .తమ్మి క్రిందదాని. .తలనూఁపబోని , తె. మ్మె రనలే వారలు
 .మెత్తనయ్యు ।
 .వారిరాజస్వభా .వము కొండతుదినున్న .వృక్షమున్దొనఁబట్టి
 .క్రిందవిసరు ।
 .సుడిగాలిమాడ్కి రేఁగెడు- నద్దియాశ్చర్య- .మొకయగపడ
 కుండుప్రకృతి-మప్ప ।
 .బడని ,ప్రభుతయు- నేరుపఁ .బడనిపరు- వొ ।
 .రుకడఁజూడఁబోవని, నాగ.రకత- ,విత్త ।
 .బడినతీరునఫలమిచ్చి .వారియందు ।
 ..నై జముగబెర్గు ,శౌర్యము .నృన్నుచుంట । 49

ద్వి॥ .ఎల్లెడన్ , శ్రుతిఁదప్ప నే.ద్దురాగములు ।
 .కల్లాడుగురువులకన్న , హేయములు ॥ 50

ద్వి॥ ..లలి-మనకనుఁగవ- .లృన,యభిప్రాయ ।
 .ముల తెఱుగుననొక.ప్పడుగుడ్డివాను ॥ 51

Some falls are means the happier to arise. 52

Where in I am false, I am honest; not true, to be true. 53

Act .v. Sec. iv.

Poor wretches that depend
On greatness favour dream as I have done, —
Wake, and find nothing. 54

What an infinite mock is this, that a man should have
the best use of eyes to see the way of blindness ! 55

Sec. v.

O most delicate fiend ;
Who is 't can read a woman ? 56

HAMLET

Act. I. Sec. I

I have heard,
The cock, that is the trumpet to the morn,
Doth with his lofty and shrill sounding throat
Awake the god of day ; 57

ద్వి॥ .కొన్ని పాల్లరయన.గున్నాననమ్మ
..తెన్నిక నె తన.దృష్టవంతులను॥

52

ద్వి॥ ..దబ్బుతినోచోట.దగునునుష్టాడను।
..నబ్బద్దినంటకై ..నిజమతిన్దాను॥

53

గీ॥ .తవిలిగొప్పతనము. దయకులోబడియున్న।
..కనికంచదగిన..యనకలెల్ల।
..కలనునన్నుబోలి కనెదరు-మేల్కొందు।
..మతియు నెద్దియైన..బొటయకుందు॥

54

వ॥ గ్రుడ్డితనము-తెరువుజూచుటకత్యంతోపయోగములగు।
..చూపులన్ననుష్టాడకులిగియుండుటదెంతమితిమీరిననగుబాటుకొ

ద్వి॥ .బౌరచమత్కార.మైన,చయ్యంబ
..యేరు తెలియగలరె..నాగమనను॥

56

ద్వి॥ .నేడునిక్కంబుగ. నేవినినాడ।
..గోడి-నయ్యదియెవే,కువజాటువాడు।
..ఖంగనితనగొప్ప,కంతంబతోడ

..బొంగుచున్నపెళ్ళు-ప్రవృద్ధువేలుపును॥

57

But, look, the morn, in rusement mantle clad,
Walks o'er the dew of yon high eastern hill, 58

Sce. ii.

Foul deeds will rise,
Though all the earth o'erwhelm them, to men's eyes. 59

Sce. iv.

The dram of eale
Doth all the noble substance often doubt
To his own scandal. 60

Sce. v.

There are more things in heaven and earth,—
Than are dreamt of in your philosophy. 61

Act. ii. Sce. i.

By heaven, it is as proper to our age
To cast beyond ourselves in our opinions
As it is common for the younger sort
To lack discretion. 62

Act. iii. Sce. i.

To the noble mind,
Rice gifts wax poor when givers prove unkind. 63

గీ॥ కాని-కనుమునీవు-..కావిపచ్చడమును
 .గప్పకొని,ప్రభాత.మొప్పమీఱు ।
 .నదిగొతూర్పుదిక్కు-..నందలిపొడవగు
 .పర్వతంబు.మంచుపై .దిరిగెడు "

58

ద్వి॥ .మనుజులకనులకుం.బాపపుపనులు ।
 .కనుపడు,మన్నెల్ల .గప్పినన్వాని ॥

59

ద్వి॥ సుంతయయ్యుకొజెఱచు.న్గొప్పతనము
 .నంతయునిం దె,మైన.వగుణమెపుడు ।

60

ద్వి .కలవు-శాస్త్రములనీ. కలఁగన్న వస్తు
 .వులకన్న , నధికము,,పుడమిని, మింట ॥

61

గీ॥ .దై వమానమాముదుసలి.తనము,నై జ
 .ము-తలఁపులయెడ సంశయముఁగొనునట్టు ।
 .లెల్ల సాధారణంబుగా.నెల్ల,పిన్న
 .వయసు,రకము,వివేకంబు.వడయకుండు ॥

62

ద్వి ।,ఇడువారుకూరుతా.నెడగొప్పమదికి
 .గడుమేటియీవులుం..గరముఁజేదలగు ॥

63

Sec. i.

Madness in great ones must not unwached go. (1)

Sec. ii.

Where love is great, the little doubts are fear ;
 Where little fears grow great, great love. grows
 there. (2) 64

Sec. iii.

Words without thoughts never to heaven go. 65

Act iv. Sec. v.

When sorrows come, they come not single spies, 66
 But in battalions.

Act. v. Sce. ii.

Our indiscretion sometimes serves us well,
 When our dear plots do pall; and that should teach us,
 There 's a divinity that shapes our ends,
 Rough hew them how we will. 67

ద్వి॥ ..ఘనులై నవారలన్. గలిగిన వెఱ్ఱి॥
 ..బెను, శోధఁజేయ, కు. పేక్షింపరాదు॥

64 (1)

గీ॥ ..అక్కజంపుర బేమ. యొక్కడనుండునో!
 ..యచటఁగొద్ది, శంక. లగుభయంబు!
 ..ఎచటఁజిన్న, వెఱపు. తెదుగుచునుండునో!
 ..పెరుగుచుండుగొప్ప. ప్రపేమయచట॥

(2)

ద్వి॥ ..వంతలఁ, దొఱఁగిన.. పల్కులు వేల్పు!
 ..చెంతకుఁబోలేవు.. చెలఁగి యెన్నఁటికి॥

65

ద్వి . ఇడుములు వే, గులట్లే, తేరవొంటి!
 ..నడ తెంచుఁగాని, క్రన్నన.. జట్టుగట్టి॥

66

చ॥ .మనయవివేక మొక్కపుడు. మంచీయగున్మన వాఁడికుటలున్.
 ..బనుపడనప్పు- వెండియను.. బాగుగ నేర్పుచునుండునద్దీయన్
 .మనకొకదై వమేయెదియొ.. మానుగదిద్దుచునుండుమాటికిన్.
 ,మనపనులెంత, మొద్దుగనొ. నర్చుఁగ నీమన-మంచు నెంతయు॥

'T is dangerous, when the baser nature comes
Between the pass, and fell-incensed points,
Of mighty opposites.

68

To know a man well, were to know himself.

69

JULIUS CAESAR—

Act. i. Sec. ii.

He reads much;
He is a great observer, and he looks
Quite through the deeds of men; he loves no plays,
As thou dost, Antony ; he hears no music ;
Seldom he smiles, and smiles in such a sort,
As if he mocked himself, and scorned his spirit
That could be moved to smile at anything.
Such men as he be never at heart's ease
Whiles they behold a greater than themselves;
And therefore are they very dangerous.

70

Act. ii. Sce. i.

But 't is a common proof,
That lowliness is young ambition's ladder,
Whereto the climber-upward turns his face;
But when he once attains the upmost round,
He then unto the ladder turns his back,
Looks in the clouds, scorning the base degrees
By which he did ascend.

71

ద్వి|| .శడుబువంతులు..శలహంపనకును|

.బడినసీ,రసులకు.బాధలువచ్చు ||

68

వ|| తనుఁదానెఱుఁగుటయేయొరులఁదెలియుట- వానినే తెలిసికొన్నవో-
నొకమగవానింబాగుగఁదెలిసికొనుటయగు.

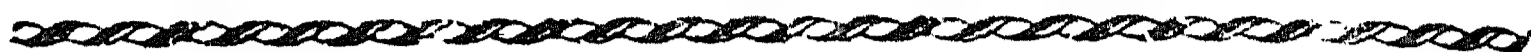
69

సీ|| .చదువునాతఁడు,విశే.షముగ-గొప్ప
.ప.శీక్షకుఁ.-,డరయు.,నెందేనిజనుల |
.కార్యములంబట్టి--.,కాంక్షింపఁజాలలు
--.,నీపోల్కి-గానము.న్వినఁడతండు |
.నరుదుగనవ్వెడు--.,మఱి-తన్నుఁదానెక్కి-
--.,రించుకొనునటు-మ.ఱియును-వాఁడు |
.దేనివై-పెననెం.తేనినన్వగఁబురి
.కొలుపఁబడినతన,,యెడఁద,నీన |
--.,డించునటులనవ్వు--.,నెంచగ-నటువంటి|
.పారుతమ్ము,మీఱు.బారిఁగాంచి|
.మనసునందుసుఖము.,నెనయదుకావున|
.,వాస్తవముగఁగడు,న.పాయకరులు||

70

త|| .,అదితర్వసాధార.ణానుభవంబై |
.,యడఁకువలేతాన.శగునిచ్చెన-యట|
.నెడురెక్కునాడుపై.కెత్తుమొగంబు |
కానిచివరమెట్టు.కడముట్టనతఁడు||

71

Between the acting of a dreadful thing
And the first motion, all the interim is
Like a phantasma or a hideous dream :
The genius and the mortal instruments
Are then in council ; and the state of a man,
Like to a little kingdom, suffers then
The nature of an insurrection.

72

Sce. ii.

When beggars die there are no comets seen;
The heavens themselves blaze forth the death of
princes.

73

.పిదప,ని శ్రేణికిఁ.,బృష్టముద్రప్పఁ
 .,బొడఁగాంచుచుండు.,నంబునముల
 .దుట్టతుదకు,నారోహించి.తొఱఁగినయట్టి
 .,నీచసోపానముల్.,నిరసించుచుండు॥

71

స్త్రీ॥ .కడుభీకరంబగు.కార్యమునేయుట
 .కంతకుముందున్న.యట్టితలఁపు।
 .నకు,నడిఁగల్గు,నం.తరమంతయు న్మాయ
 .పోల్కి,ఘోరస్వప్న.మువలెనుండు ।
 .దేహమందుడె,యెంతే.శక్తున్నియఁ
 .బొలపుగనకుపుజీవుండు-పదప ।
 .డియ,నింద్రదియంబులా.పయనభఁగూడి
 .కార్యా.లోచనంబున.నమరియండు ।
 .మఱియుమానవునకు.దరువాతఁగల్గిన ।
 .యట్టిసితియుమిగుల.సనుభవమున ।
 .,దివిరితిరుగుఁబాట.తెన్నననేపారు ।
 .నొక్కచిన్నతా,ప్ర.మోయనంగ ।

72

క॥ కనుపడవుతోకచుక్కలు ॥

.,మినుచక్కిన్నిచ్చగాండు.,మృతులై నయెడ
 .,పనివడిరాజులచావున్ ।
 .జనములకుఁదనంత,బయలు.చాటుచునుండున్

73

Of all the wonders that I yet have heard,
 It seems to me most strange that men should fear;
 Seeing that death, a necessary end,
 Will come when it will come.

74

Act. iii. Sce. i.

As fire drives out fire, so pity pity—

75

Act. iv. Sce. iii.

Ever note,
 When love begins to sicken and decay
 It useth an enforced ceremony.
 There are no tricks in plain and simple faith ;
 But hollow men, like horses hot at hand,
 Make gallant show and promise of their mettle;
 But when they should endure the bloody spur.
 They fall their crests, and, like deceitful jades,
 Sink in the trail.

76

There is a tide in the affairs of men,
 Which, taken at the flood, leads on to fortune;
 Omitted, all the voyage of their life
 Is bound in shallows and in miseries.
 On such a full sea are we now afloat;
 And we must take the current when it serves ;
 Or lose our ventures.

సీ॥ . ఏనువిన్న, యబ్బరమా, నింతవజుకు।

.నాకుఁగనుపడుగొప్పవిం. త-తనఁచచ్చ ।

.గలుగుఁదప్పని, గతిచావు, కనియడెల్ల ।

.వారలున్గడు నెఱపున. నడఁకుచుంట॥

74

ద్వీ॥ . మొనసివేడినివేడి. పోఁద్రోలునట్లు।
కనికరమున్గని. కరమెడఁబాపు

75

త॥ . అరయు ముసీవెన్నెఁడై ననుఁ
బ్రేమ కృత్యించి చెడిపోవు, నెడనదివెంత ।
మరియాదజూపుఁజ. మత్కృతులుండఁ
బోవచ్చనమ్మకం. బునఁ గానవెల్లి ।
నరులు-పనిపడనం, తకుఁ జూతుకై న
గుఱ్ఱములటా తమ. గోటుఁగన్పర్తు ।
. రొరగెదరు పరీక్ష. నోర్వకపోట్లు -
తలలువాలించి దొంగ. తట్టువలవలె ॥

76

త॥ . నరులకార్యంబుల. న్ద నరునొక్కయల -
. పోటునదానిని. బొందినడుపు ।
. సిరికి నద్దానిని. జేకొనలేని. యవ్వారిదాతీవ. యాత్రంతలోతు ॥
. తఱిగినయెడ నాప. దలఁగట్టబడు -
ని. పుడుతేలుచుంటి మా. పూర్ణ వార్నిధిని ।
. మఱియునా, నెల్లున. న్మ న చుంపవలయుఁ
. దప్పినచోనోడె. దము, పన్నదముల ॥

77

Act. v. Sec. iii.

O hateful error, melancholy's child,
 Why dost thou show to the apt thoughts of men
 The things that are not ? O error, soon conceived,
 Thou never com'st upto a happy birth,
 But killst the mother that engendered thee. 78

HENRY IV – PART I*Act. I. Sce. II.*

If all the year were playing holidays,
 To sport would be as tedious as to work ;
 But when they seldom come, they wished—for come
 And nothing pleaseth but rare accidents. 79

Act. iii. Sce. ii

When he had occasion to be seen,
 He was but as the cuckoo is in June,
 Heard, not regarded ; 80

PART II—*Induction.*

Open your ears : for which of you will stop
 The vent of hearing when loud Rumour speaks ?
 I, from the orient to the dropping west,
 Making the wind my post-horse, still unfold
 The acts commenced on this ball of earth ;
 Upon my tongues continual slanders ride,
 The which in every language I pronounce, 81

మ॥ .అకటామిక్కిలి హేయమైన పొరపా.టా-

చింతదాపిల్ల-యెం॥

.దుకుఁగన్నరెచ్చదులేని వస్తువుల

నెం.తోయర్హమామానుజో!

.హాకీ-ఁదప్పా-సులభప్రసూత-

సుఖజ.న్మాథఁబురాఁబోవు-మా

.నకనీవుంబరిమాచిఁ పోయెనునిఁ. గన్నట్టియా తల్లినిఁ॥

73

గీ॥ .తలపనేడెల్ల యాటాడు. సెలవుప్రొద్దు!

.లయిన-ఁ బని చేయునటులాడు .టయును విసుగు!

.సలుపు-నవియరుదై న-మిక్కిలిహితమగు!

.సంతసముఁగొల్ప దెద్దియన్ .వింతమాడ్కి॥

79

ద్వి॥ .కనబడునపుడు , లక్ష్యము సేయఁబడఁడు!

వినఁబడియతఁడు ,కో. నెలటుజ్యేష్ఠమున॥

80

సీ॥ .ఈరువీనులవిప్పు .డి యేమన-

వదంతి.బిగ్గరమాట్లాడ.విన్నిమూయు!

.నెవ్వఁడుమీలోన-నేదూర్పునుండి

ప్రే.లాడెడు పడమర.కనవరతము!

Stuffing the ears of men with false reports.
I speak of peace while covert enmity.
Under the smile of safety, wounds the world. 81

Act. i. Sce. i.

Contention, like a horse
Full of high feeding, madly hath broke loose,
And bears down all before him, 82

See, what a ready tongue suspicion hath !
He that but fears the thing he would not know
hath, by instinct, knowledge from others eyes
That what he feared is chanced. 83

Act. iv. Sce. iv.

She either gives a stomach and no food,—
Such are the poor, in health ; or else a feast,
And takes away the stomach, such are the rich
That have abundance, and enjoy it not. 84

.నాటపాగుజ్జము.న్దా.దుపుగాఁజేసి
 .భూకండుకంబునం .బుట్టుపనుల
 .ఁదేజ,చు,చుండెద- నెడ.దెగనట్టినిండలు
 స్వారినానాల్కల..న్నలుపుచుండు
 .కల్లవార్తలుజనముల. కర్ణములకు
 .జొనిపియెల్ల భాషల నవి.యనుచునుండు
 .గానలిచిఁజునగవు క్రింద.గడునడఁగి
 .జగమునొప్పించెడి పగసం.ధిగఁబలికెడ॥

81

ద్వి॥ .ముంగటివెల్ల, ద్రొ..బృహత్ గ్రొవ్వివడిచె
 .లంగఁబర్విడు తేజ.లాగుమచ్చరము॥

82

గీ॥ .సంశయమునకెంత .సన్నద్ధమానాల్క
 .కలదొ,చూడు తనకు.దెలియనట్టి
 .దానికడలు వాఁడి..తరులచూపులనెర్గు
 .నదియుసంభవించె..నని నిజముగ॥

83

గీ॥ .ఆ,కతెంతో గొలిపి దైవ.మన్నమిడదు
 .వెలయునారోగ్యమునఁ గడు.బేదవాఁడు
 .కదిసిబువ్వనొసంగి యం..గదఁజెఱిచెడు
 .గుడువఁజాలఁడు భాగ్యవం..తుడు-కలిగియ॥

84

HENRY V—

Act. i. Sce. ii.

For government, though high, and low, and lower
Put into parts, doth keep in one concent,
Congreeing in a full and natural close,
Like music.

85

So work the honey-bees,
Creatures that by a rule in nature teach
The act of order to a peopled kingdom.
They have a king and officers of sorts;
Where some, like magistrates, correct at home,
Others, like merchants, venture trade abroad,
Others, like soldiers, armed in their stings,
Make boot upon the summer's velvet buds,
Which pillage they with merry march bring home
To the tent - royal of their emperor
Who, busied in his majesty, surveys
The singing masons building roofs of gold,
The civll citizens kneading up the honey,
The poor mechanic porters crowding in
Their heavy burdens at his narrow gate,
The sad-eyed justice, with his surely hum,
Delivering o'er to exectors pale
The lazy yawning drone.

86

గీ॥ ..కృమత,ను త్తమ మధ్యమా,ధమవిభాగ।

..ములయెడన్దొరతనము సం..పూర్ణ సహజ ।

.కాలవ్యాసమున కను..కూలముగను ।

గా,నమత్తోకమూర్ఖన.. స్థవలుకుండు ॥

85

నీ॥ ..పట్టునకై పా,టు.పడుచున్నతేనేటిఁ.గలుసహజంబుగా ఁ.దేలు పుతాజ్య ।

.పాలనపద్ధతి..వానిలోరాజగు.నొకటి- తక్కినవి,యు. ద్వోగి జనము ।

.లం-దు-ఁ,దండనవిధి.నా,చరించునుఁగొన్ని-..వాణిజ్యమున గొన్ని.పైకిఁబోవు ।

.మఱికోన్ని,యోధుల.నూ,డ్కి,వసంతపు. మొగ్గలదోచి, న .మోద,లీల ।

.నరిగిరాజునకు,స.మర్పించు-నాతఁడు. రాజవై భవమునఁ.దే, జరిల్లి ।

.కనుఁగొను-ఁబాటలఁ.దనరిబంగరుకప్పు.లల్లు,శెల్పులను-ర.వంత యైన ।

ఁ.గుడువఁబోవకతేనెఁ.బిడిచెడి,పారుల.-బరువులతోవంగి.ద్వార మందు ।

.గుంపులఁగూడెడు.కూలివాండ్రను-ఁగొంచె.మైనఁబాటొనరించ .కావులించు ।

.కొనుచుమైతెల్లఁబడియున్నఁపనికిరాని ।

.నిండులోమరిపోతుపై.మఱిపడుచు ।

.వానినెంతయునురితీయు.వాండ్రచేతి ।

.కప్పగించెడుగొప్పవ్యా.యాధిపతిని ।

86

't is ever common

That men are merriest when they are from home. 87

Act. ii. Sce. i.

O England,—model to thy inward greatness,
Like little body with a mighty heart, — 88

Act. iv. Sce. i.

There is some soul of goodness in things evil,
Would men observingly distil it out ;
For our bad neighbour makes us early stirrers,
Which is both healthful and good husbandry :
Besides, they are our outward consciences,
And preachers to us all ; admonishing
That we should dress us fairly for our end. 89

Act. v. Sce. ii.

Haply a woman's voice may do some good,
When articles too nicely urged be stood on. 90

HENRY VI—PART I—

Act. i. Sce. ii.

Glory is like a circle in the water,
Which never ceaseth to enlarge itself
Till by broad spreading it disperse to nought. 91

Act. v. Sce. ii.

Of all base passions, fear is most accursed. 92

ద్వి|| ..తలఁగిజనంబులు.తమయన్ని-పట్లు!

..మెలఁగుచునుందురు.మిగుల వేడుకను||

88

ద్వి|| ..మేలితెల్విగలచి.రౌనయింగ్లాఁడు!

.నీలోనిగొప్పకు.నీవైతి.వచ్చు||

88

చ|| .పరఁగెడుఁగొంతమంచిచెడు.వస్తువులందునసారమెన్నఁగా!

.బొరుగుననున్న.దుష్టు .కదు.పున్ననలన్గడు.బెందలాడ-య

.తైరువుశరీరసౌఖ్యముఁగ.దించు-ఁ.గృహి-న్మనకోరే-లెల్లఁజే!

.కురునటువాఁడుమే.లితెఱ.గున్గరువై కనుపర్చు వెండియున్|| 89

ద్వి|| .సరియకానొడఁబడికల్ .జతపడకున్న!

.నెరపుమేల్కొంతవ.నితపల్కొకప్పు

90

ద్వి|| .నీటిలో.గిటీవలె.నెగడెడుగొప్ప!

.సూటిగఁజవరకు..సున్నయావఱకు||

91

ద్వి|| .అన్నిదుష్టగుణంబు.లందునభయము!

.కన్నఁబాడె నది .కన్గొన-లేడు||

92

Sce. iii.

beauty's princely majesty is such,
 Confounds the tongue and makes the senses rough. 93

Sce. v.

The chief perfections of that lovely dame,
 Had I sufficient skill to utter them,
 Would make a volume of enticing lines,
 Able to ravish any dull conceit : 94

So worthless peasants bargain for their wives,
 As market-men for oxen, sheep or horse.
 Marriage is a matter of more worth
 Than to be dealt in by attorneyship. 95

For what is wedlock forced but a hell,
 An age of discord and continual strife ?
 Whereas that the contr'ary bringeth bliss,
 And is a pattern of celestial peace. 96

PART II—

Act. ii. Sce. iv.

Thus, sometimes hath the brightest day a cloud ;
 And after summer evermore succeeds
 Barren winter, with his wrathful nipping cold :
 So cares and joys abound, as seasons fleet. 97

ద్వి॥ . అందపుందొరతన. మట్టిది-నాల్కా ।

ఁ.గిందకిలాగునిం. ద్రియములఁ, గలఁచు॥

93

గీ॥ . సోయగంబై నయాయమ్మ. నుగుణములను ।

ఁ. దెలుపఁగల నేర్పునాకునుఁ. గలిగె నేని ।

. నెట్టి మొద్దుబుద్ధిని నై న. నీడ్వజాలు ।

సరసమగు పెక్కు-గ్రంథము. లరచియింతు ॥

94

గీ॥ . బేరమాడెదరూఢులు. పెండ్లములకొ ।

. అకుఁబసులకయిసంతవ. రకులమాడ్కి ।

మధ్యవర్తులతగవులం. బడుటకన్న ।

ఁ. బెండ్లి నిజముగ నెక్కువు. విలువగలది ॥

95

గీ॥ . బలిమినొనరింపఁబడిన పెం. డి. లి. నరకము ।

. కలఁతబ్రతుకును-మఱియు. నిచ్చలు జగడము ।

. సలుపు-నిష్టానుసారము. జరిగిన-నది ।

. సంతసము-దివ్య శాంతిని-సంతరించు ॥

96

గీ॥ . ఇట్టులనొకప్పు వెల్లడి. నెసఁగుపగలు ।

. మబ్బునఁజెలంగు-వేసవి. మగుడఁగఱచు ।

. చలిమెయి, నొడ్డు, నీతువు. కలుగు-నట్టు ।

. లేగువంతలు-జోకలు-ఋతువులవలె ॥

97

Act. iii Sce. i

Smooth runs the water where the brook is deep,
And in his simple show he harbours treason. 98

what's more miserable than discontent. 99

Act iv. Sce. ii.

O miserable age ! Virtue is not regarded in handi -
craft. 100

PART II.

Act. I. Sce. IV.

'T is beauty that doth oft make women proud ;
'T is virtue that doth make them most admired ;
'T is government that makes them seem devine ; 101

Act. ii. Sce. i.

To weep is to make less the depth of grief : 102

Act. iv. Sce. viii.

when t' e lion fawns upon the lamb,
The lamb will never cease to follow him. 103

ద్వి॥ .నునుపుగాఁబాటెడు .న్దోతై నసేరు॥

.నునిరూపునకా .ద్రోహ .మన్దాఁచునాఁడు॥

92

ద్వి॥ .ఒందిలి- తనివిలే.కుండుటకన్న ।

.నెందై నమఱియుండు .నేయెంచిమాడ॥

93

ప॥ ఆహా దుష్కాలము-కెల్పిం, యోగ్యత నరకు నేయ-

100

గీ॥ .స్త్రీలఁదఱచుగగర్వింపఁ .జేసెకునది॥

.సొగసు-వారల మిక్కిలి .పొగడఁబడఁగి॥

.నలుపునదిసద్గుణంబు- వేల్పలుగవారు॥

.తెలియఁబడఁజేయునది .జితేం.ద్రెయతమఱియ॥

101

ద్వి॥ .వాతెఱచుచు దుఃఖ.పడుట-శోకంబు॥

.లోతుఁతగ్గించుటా.లోచించిమాడ॥

102

ద్వి॥ .సింగమిచ్చకముచే.సిన-గొఱ్ఱెపిల్ల॥

.పంగఱదానివెం .బడఁబోకపోదు॥

103

Act. v. Sce. vi.

Suspicion always haunts the guilty mind :
The thief doth fear each bush an officer. 104

HENRY VIII—

Act. i. Sce. i.

Anger is like
A full-hot horse, who being allowed his way,
Self-mettle tires him. 105

Sce. iii.

New customs
Though they be never so ridiculous,
Nay, let'em be unmanly, yet are followed. 106

Act. iii. Sce. i.

Orphens with his lute made trees,
And the mountain-taps that freeze,
Bow themselves; when he did sing :
To his music plants, and flowers
Ever sprung ; as sun and showers
There had made a lasting spring.
Everything that heard him play,
Even the billows of the sea,
Hung their heads, and then lay by.
In sweet music is such art,
Killing care and grief of heart
Fall asleep, or, hearing, die. 107.

ద్వి॥ .,దురితంబుఁ గలమది .,న్దొడరు సందియము ।

.,బరి- యెల్ల పొడ- రాజ .భటునిగ వెఱచు ॥

104

ద్వి॥ .చెలఁగేగుగుఱ్ఱము .చెలువగునల్క ।

.యలయఁ దనంతట .నాఁపనియెడల ॥

105

ద్వి॥ .,అనాసరింపఁబడు, నూ.త్నాచార,మపహ ।

.సనకరమయ్య- .సీ.చంబగు నేని ॥

106

నీ॥ .వీణవాయించుచా .,ర్థియనుపాటంబాడి

.వృక్షంబులన్మంచు .పేరుకొనిన ।

.,నగళిఖరంబుల .,న్న మ్రములుగఁజేసె-

.నతనిపాటకు మొక్క.లలరు,లొదవె ।

.జగముకన్న న్వాన.జల్లులుగావించె

శాశ్వతంబై నవ.సంతబుతువు ।

.వానివాద్యమువిన్న .ప్రతివస్తువు

సముద్రపుతరంగములు , సై.తమ్మువాని ।

తల్లువాల్చె- మఱియు.దాపునఁబండెడు ।

.బరఁగునట్టి మహిమ.పాటయందు ।

.గెడపువంత-మఱియు. నెడఁదదుఃఖమ్మును ।

.గునుకు-నదియఁగాక- .వినుచుననుయ ।

Sce. ii.

The hearts of princes kiss obedience,
So much they love it ; but to stubborn spirits
They swell and grow as terrible as storms. (1)

My lord, we have
Stood here observing him : Some strange commotion
Is in his brain : he bites his lip, and starts ;
Stops on a sudden, looks upon the ground,
Then lays his finger on his temple : straight,
Springs out into fast gait ; then stops again,
Strikes his breast heard ; and anon, he casts
His eye against the moon ; in most strange postures
We have seen him set himself. (2 108)

Act. iv. Sce. ii.

Men's evil manners live in brass ; their virtues
We write in water. 109

Act. v. Sce. iii.

Men that make
Envy and crooked malice nourishment
Dare bite the best. 110

ద్వి॥ ..అరుసులయెడలు ము.ద్దాడునడకువ!
..మొరటులయెడఁగోప.మున కేగునవియ ॥

108 (1)

శ్రీ॥ ..విభుఁడ-వానింగని. పెట్టుచు మేమిట
..నన్నార-మెద్దియో. యెక్క-వింత!
..తిరుగుఁబాటతనిబు.ద్ధి. న్నెలకొనియె-
నా.తం, కౌడుగఱచెడు.. వెండి.. యలికి!
..పకెడు- దబ్బుననాఁగు-ఁ.బరికించునేలను-
ఁ.బిమ్మట-నాతని .ప్రవేలునతని!
..కణఁతపైఁజేర్చు-..నొ.క్కటఁద్రుళ్ళుపాటున
..వడినడచున్దరు. వాతనిలుచు!
ఁ.దనదు గుంకెబాఁదు. కొనెడుగట్టిగ-మఱి!
..యునొకతఱినిఁ జందు.రునికెసఁదన!
..కన్నువై చుచుండు-ఁ.గడువిచిత్రములగు!
..గతులనాతఁడుంటఁ .గంటిమేమ.॥

(2)

ద్వి॥ జనులచెడుగు ,శిలా.క్షరమయి ,మనెడు!
..నునముసీటన్వారి .మంచివాసెదము ॥

109

ద్వి॥ .పైఁపలేనట్టి దు.ర్జనములు నిగుల !
..గాపాడువారి నే .కఱవఁదెగింతు ॥

110

't is a cruelty,
To load a falling man. 111

KING JOHN—

Act. i. Sce. i.

For new-made honour doth forget men's names 112

Act. iii. Sce. iv.

Before the curing of a strong disease,
Even in the instant of repair and health,
The fit is strongest : evils that take leave,
On their departure most of all show evil 113

A sceptre, snatched with an unruly hand,
Must be as hoisterously maintained as gained;
And he that stands upon a slippery place
Makes nice of no vile hold to stay him up. 114

Act. iv. Sce. iii.

Trust not those cunning waters of his eyes,
For villainy is not without such rheum ;
And he, long-traded in it; makes it seem
Like rivers of remorse and innocence. 115

ద్వి॥ .పడిపోవుచుండిన .వానిమఱింత ।

.యడఁగఁదొక్కుచునుంట. యది,కూళతనము ॥

111

ద్వి॥. కొత్తగానబ్బిన.గొప్పతనమ్ము ।

.మత్తిలిమఱచెడు.మనుజులపేర్లు॥

112

గీ॥ కఠినమశాసంకటంబు చ.క్కఁబడకమును॥

.ముందు-నారోగ్యమబ్బుని.ముసమునందు ।

.గూడివడియగు-నెడఁబాయు.కీడులెల్ల ।

.వానిమల్గుడలన్గీడె.,కానిపించు॥

113

గీ॥ .న్యాయముఁ దొఱంగుచేయిచే.,నపహరింప।

.బడిన,నృపదతిడ మెటుపోందఁ.బడెనొయట్లు!

.నిర్వహింపఁబడునది-వెం.డియును-జాఱు।

.నట్టిచోనున్నతఁడుదేని.నైనఁబట్టు॥

114

గీ॥ .వానిమోసపుచ్చు.,బాష్పముల్నమ్మకు !

.దుడుకుకూడనట్టి.తడిజెలంగు ।

.అందుఁ,జిరమలవడు.నతఁడు నేరములేమి ।

.నెనరులేల్గుగనది.కనుపఱచెడు॥

115

KING LEAR—

Act. I. Sec. I.

Time shall unfold what pleated cunning hides;
Who cover faults, at last shame them derides. 116

Act. ii. Sce. iv.

All's not offence that indiscretion finds
And dotage terms so. 117

Sce. v.

O, sir, to wilful men,
The injuries that they themselves procure
Must be their school masters. 118

Act. iii. Sce. iv.

Thou, 'dst shun a bear ;
But if thy flight lay toward the roaring sea,
Thou 'dst meet the bear I' the mouth. 119

Sce. vi.

He 's mad that trusts in the tameness of a wolf, a
horse's health, a boy's love, or a whore's oath. 120

ది॥ .తటివిప్ప మోసము .దాచిన-దెగు ।
 .మఱుగిడు వారివే .మఱుసిగు, తెగడు ॥

113

ద్వి॥ .అవివేక మరసిన-దట్టులవృద్ధ ।
 .తవివరించిన దెల్ల .దప్పగాఁబోను ॥

117

ద్వి॥ .ములుచలనుదమంతఁ, బొరయు, నిక్కట్లు ।
 .బడి, మొజ్జలుగనుండ. వలయునోయయ్య ॥

118

గీ॥ .భల్లూకమునుఁజూచి. పరుగిడుచుందువు ।
 .దానిదప్పకొనఁగ, గాని, ఘోష ।
 మీఱు, కడలిసీదు. పాటిపోవుటకడ్డ ।
 .పడిన నెల్లునెదురఁ. బా తెదీవు ।

119

వృ॥ తోఁడేటినుచ్చికయు. పట్టపుటాకోగ్యము -
 .బిల్వకాయదలపును. బంజెమొట్టును
 సమ్మకొను పాడు వెంగలి ॥

120

When we our betters see bearing our woes,
 We scarcely think our miseries our foes.
 Who alone suffers, suffers must i' the mind,
 Leaving free things and happy shows behind ;
 But then the mind much sufferance doth o'erstep,
 When grief hath mates, and bearing-fellowship
 How light and portable my pain seems now,
 When that which makes me bend makes the king bow.

121

Act. iv. Sce. i.

Our means secure us, and our mere defects
 Prove our commodities.

122

As flies to wanton boys, are we to the gods,—
 They kill us for their sport.

123

Sce. iii.

The stars above us, govern our conditions ;
 Else one self mate and mate could not beget
 Such different issues.

124

సీ॥ .మనకన్న నెక్కు-జా .మనబాఁడొక

మన. శోకములుండుటఁ జూచునపుడు

.మనకున్న .యాపద.ల్బన .శత్రులుగ

మనఁ. మెంచెద మరుడుగ.. నెన్వఁజొంటి

. మరటిల్లనాతఁడెం.తో పండునునమండె

. కాని-మఃఖముగీట్టు.లోననున్న!

. సమయమునన్ - సైచు. సహవాసచుబ్బిన. తఱి-

. నిడుమన్నది. దాటు-మఱియ.

. నెంతచులకన- మఱి. యెంతయల్పముగనా ।

. బాధయిప్పుడు కన. పడుచునుండె ।

. నన్ను నెపుడు వంచు. చున్నయయ్యది తేని॥

. గూడసరిగఁబట్టి. క్రుంగఁదీయ ।

121

ద్వి॥ .మన. సాధసంబుతే. మఱిసించుమనల ।

. మనలోఁజెమనకు మే. ల్మఱినిరూపించు ।

122

ద్వి॥ . వేలుపులుమనల . నీల్ల లీఁగలను॥

. గూలుచునటులాట. కొఱకుఁజంపెదరు॥

123

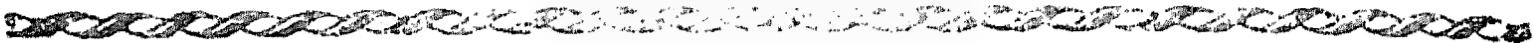
గీ॥ .మనస్వభావమేలు .మనమెంతయు నెఱుంగ ।

. రానిదై వ-మట్లుకాభియెడల ।

. మాఱకుండునాలి .మగలంతభేదమున్

. గలుగుపిల్లనిటు . కాంచుటెట్లు॥

124

Scē. vi.

Come on, sir, here's the place ; stand still.—
How fearful
And dizzy 't is to cast one's eyes so low !
The crows, and choughs; that wing the midway air.
Show scarce so gross as beetles : half way down
Hangs one that gathers sapphire,— dreadful trade :
Methinks, he seems no bigger than his head.
The fishermen that walk upon the beach
Appear like mice, and yond tall anchoring bark
Diminished to her cock, — her cock, a buoy
Almost too small for sight. The murmuring surge,
That on the unnumbered idle pebbles chafes,
Cannot be heard so high.—I'll look no more;
Lest my brain turn, and the deficient sight
Topple down headlong.

నీసమాలిక॥ .అయ్యకమ్మిన్ది యె.యమోయి.కదలన
 .నిలుచుందు.చుంతక్రింది .కియూపు!
 .బట.చుటయెంత.భీ.కర మెంత
 తలత్రిప్ప.గానుంతు.ననున నె.గయ.చురున్న ।
 .కాకులు.మఱిసీటి.కాకులు బొద్దెంత.అట్లు
 చిన్నవిగంగ.నప్పట్టుచుండె!
 .నూరు.గాయలకటు.లుపయోగపడు
 నొక.విధమగు మొక్కలం.బెడుకువాడు ।
 .క్రిందినకముతోవ.వేలూకెనన్-
 .ఘోర.వృత్తి - నేననుకొని.యెకనతండు!
 .తనతంకంతు.బె.ద్దగంగానిపించడు-
 .మున్నటియెప్పుడం .బోవుబెత్త
 .చుంచువిధమునదో.తెంచెడు-
 .లంగరు.వేయుచుండిన యల్ల.పెద్దయోడు!
 .దాని,దోనె,వితానం .దక్కువకాబడె-
 .నదియులంగరు గుఱు.తట్టుకంటి!
 .కందకకడుజన్న.దయ్యె- .నట్లూకెడు
 .గులకరాలనొరసి .ఘోషంబెట్టు
 .కరడమంతపెద్ద .గావినబడజాల!
 .కుండె-నింకజూడ .నొల్ల నేను!
 .మిగులనాకుదల తి.రిగెడు.గొఱతనడు ।
 .దృష్టిదొర్లునల్ల .క్రిందుగాన॥

When we are born, we cry, that we are come
To this great stage of fools. 126

Act v. Sce. iii.

The gods are just, and of our pleasant vices
Make instruments to plague us. 127

Her voice was ever soft,
Gentle, and low, — an excellent thing in woman. 128

The weight of this sad time we must obey;
Speak what we feel, not what we ought to say.
The oldest hath borne most; we, that are young
Shall never see so much, nor live so long. 129

RICHARD II

Act. i. Sce. i.

The purest treasure mortal times afford
Is spotless reputation; that away,
Men are but gilded loam or painted clay. 130

Sce. ii.

That which in mean men we entitle patience
Is pale cold cowardice in noble breasts: 131

ద్వి॥ .చను దెంచితిమిపిచ్చి.జనుల,రంగమున!
 .కనియే డ్చెదముపుట్టి.నప్పడుమనము॥

126

ద్వి॥ .మన చెడుగులనుండి.మనలశిక్షిం—చు!
 .ననువువన్నెదరు,నా.యమగు,దేవతలు॥

127

ద్వి॥ .మె త్తనచల్లన.మెల్లనయాపె!
 .కు త్తుక—(స్త్రీ)కది.గొప్పగుణంబు॥

128

గీ॥ .మనము,కఠినావసర,భర.మునకులొంగి!
 .పల్కునదితోచినది చెప్ప.వలయుదాని!
 .నెడసి—పెద్దలుకడుభరి.యించినారు!
 .మనముపిన్నలమంతగాఁ.,గనముమనము!

129

గీ॥ .మర్త్యకాలంబులొసఁగుని.ర్మలధనంబు
 .తనమచుం డెడుమచ్చపొం.దనియశంబు!
 .జనములదిబొత్తిగాఁబోవు.సమయమందు!
 .పసిడిపూసినబంకమ.న్ను సరివారు॥

130

ద్వి॥ .అధములలోమన.మనుకొనునోర్మి!
 .యధికులయెడభయ.మనిపించుకొనెడు॥

131

Sce. iii

Teach thy necessity to reason thus ;
There is no virtue like necessity. 132

Gnarling sorrow hath less power to bite
The man that mocks at it and sets it light. 133

O, who can hold a fire in his hand
By thinking on the frosty Caucasus ?
Or cloy the hungry edge of appetite
By bare imagination of a feast ?
Or wallow naked in December snow
By thinking on fantastic summers' heat ?
O, no : the apprehension of the good
Gives but the greater feeling to the worse :
Fell sorrow's tooth doth never rankle more
Than when it bites but launceth not the sore. 134

Act. ii. Sce. i.

the tongues of dying men
Enforce attention like deep harmony :
Where words are scarce they are seldom spent in vain,
For they breathe truth that breathe their words in pain
He that no more must say is listend more. 135

ద్వి॥ చక్కనిసీయవసరముతలంచు।
..మక్కఱకం టెయో..గ్యతమఱిలేదు॥

132

ద్వి॥ .కఱవఁజాలదుగుఱ్ఱు.గావించువంత।
..సరకుసలుపకహా.స్యము సేయనరుని॥

133

స్తీ॥ మంచుకొండ తెవండు..మదిలోనఁదలపోసి.

.యాశారతనచేత.నగ్గిదాల్చు।

.నాకలి.యంగద.నటునంచునకు

.మొ.గంబు మొత్తించు..లే.క.బలువిందు।

.గూరిచియుహించు.కొనుమాత్రమున।

.లేక.మండు వేసవి వేడి.మనసుననిడి।

..మార్గశీర్షంబు.హి.మంబునదిన మొలం

.బొర్లాడు.నటుకాదు.పొమ్ముమంచి।

.నెన్నుకొనుటచెడ్డ.నెంపించెడుమఱింత ।

.కూరమైనవంత.కోఱబాధ।

.గఱచునప్పటివలె.గావింపనేరదు।

.పుండుబల్లెముమెయి.బొడుచునపుడు।

134

ఉ॥ చచ్చెడువారినాలుకలు..శ్రద్ధ.సుగానముపోల్కిలాగు..వా।

.క్రుచ్చుట.శక్తితగ్గునెడ.గొంచెము.రితగఁజెల్లు.బాధ.ను

.ళ్ళు.చ్చరియించువారునిజ.మూ.ర్తు.చెప్పటకెద్దిలేనివా।

.డెచ్చటనైన.మచ్చికోమ.ఱింతవినబడుచుండు.గాప్రసనె॥

135

The setting sun, and music at the close,
As the last taste of sweets, is sweetest last,
Writ in remembrance more than things long past. 136

Small showers last long, but sudden storms are short. 137

Should dying men flatter with those that live ?
No, no, men living flatter those that die.

Act. iii. Sce. ii. 138

know'st thou not
That when the searching eye of Heaven is hid
Behind the globe, and lights the lower world,
Then thieves and robbers range abroad unseen,
In murders and in outrage bloody here;
But when from under this terrestrial ball
He fires the proud tops of the eastern pines,
And darts his light through every guilty hole,
Then murders, treasons, and detested sins,
The cloak of night being plucked from off their backs,
Stand bare and naked, trembling at themselves? 139

గీ॥ .క్ర[—]కుంకుచున్నప్ర[—]పొద్దు-కొ[—]సమట్టుపాటయు

.వెనుకకుఁజవిఁగొనెడు.పిండివంట|

.కరణిమిగులనింపు.గా.మను-ఁగడునెదన్|

.ప్ర[—]హాయఁబడు.ఁగడిచిన.వానికన్న॥

136

ద్వి .చిన్నముసురు,మన్నుఁ.జిరముకాని-వడి|

.బన్నినట్టి,తుపాను.త్వరఁ,గడతేలు॥

137

ద్వి॥ .ప్ర[—]ణుతింత్రె బ్రతుకుఁచా.రలఁజచ్చవార॥

.లు-,నహి-బ్రతుకుపార.లునుతింత్రు,మృతుల॥

138

సీ॥ .ఎఱుఁగవాదేవుఁబ.రీక్షించుచూ,డికి

.భూగోళమువెనుక.డాఁగిమఱియు|

.గిరిందిజగమువెలిఁ.గించుచున్నప్పుడు

.దొంగలున్నెండినూం.దోఁచువాండ్రు|

.కన్నడకఠిణము.గాఁజెల్లలాజెల్ల

.హత్యలన్మూర్ఖులై.హఠములనిట

.ఁగాని-ఘూర్మకందు.కమక్రిందు

నుండివా.ఁడెప్పుడుప్రచీన.వృక్షదృప్త|

.శిఖరములన్ బ్రకాశింపించి.ప్రతిదుష్ట

.వివరమువస్తన.వెల్లుఁబొడుచు|

.ఁజంపుటల్.ద్రోహములపుడ.సహ్యాపాత|

.కంబులుదమపృష్ఠభా.గములనుండి|

.మాపుకుచ్చశముతొలఁగిం.పబడనిలుచు|

.వడఁకుచుఁదమంభి.చోడిగ.బట్టలేక

Act. v. Sce. i.

The love of wicked friends converts to fear;
 That fear to hate; and hate turns one or both
 To worthy danger and deserved death. 10

RICHARD III—
Act. i. Sce. iii.

The world is grown so bad,
 That wrens make prey where eagles dare not perch :
 Since every Jack became a gentleman,
 There's many a gentle person made a jack. 141

Sce. iv.

Sorrow breaks seasons and reposing hours,
 Makes the night morning, and the moon-tide night. 142

Act. ii. Sce. ii.

That deceit should steal such gentle shapes,
 And with a virtuous vizor hide foul guile ! 143

Act. v. Sce. ii.

True hope is swift, and flies with swallow's wings,
 Kings it makes gods, and meaner creatures kings. 144

గీ॥ ..చెనఁటి చెలికాండ్ర . నెమ్మిమా.ఁను వెఱపున ।
 .కాభయమసహ్యమున కస.హ్యంబొకనికి ।
 .గానితేకి,ర్వురకుఁగాని .కట్టకడకు ।
 .మఱియు, హానికిఁదగునట్లు ..మరణమునకు॥

140

గీ॥ .జగముచెడె-డేగవాలగ .సాహసింప।
 .కున్నచో,జీనువయెరతి.న్చుండె-నెల్ల ।
 .నీచుఁడున్ ఘనుఁడౌటచే., నెరుపఁబడిరి।
 .తక్కు వారుగఁబల్వురు.తగుమనుసులు॥

141

ద్వీ॥ .ఋతువులమార్పుని .ద్రించుగంటలను।
 ..వెతరేబవశ్యఁగా.వించు,నట్టిట్లు॥

142

ద్వీ॥ ..వంచనసాధురూ.పంబులనుండు।
 .మంచివేషమునదు .స్మార్తముందాచు॥

143

ద్వీ॥ ..పఱచునేంట్రింత .జ.వముతోడనాస।
 .దొరలవేల్పుల .నలం.తులతేండ్రఁజేయు॥

144

Conscience is but a word that cowards use,
Devised at first to keep the strong in awe : 145

LOVES LABOUR'S LOST—

Act. i. Sce. i.

Why, all delights are vain, but that most vain,
Which, with pain purchased, doth inherit pain. 146

Study is like the heaven's glorious sun.
That will not be deep-searched with saucy looks :
Small have continual plodders ever won,
Save base authority from others' books.
These earthly godfathers of heaven's lights
That give a name to every fixed star,
Have no more profit of their shining nights
Than those that walk and wot not what they are.
Too much to know is to know nought but fame ;
And every godfather can give a name. 147

ద్వి॥ .భీరులవాడుల .పితమెధమంబు ।

.భీరులనాఁప .వి.ధింపఁబడెదొలి ॥

145

గీ॥ .ఔరవితలువేడ్క .లన్నియు-నొఁగాని ।

.యొద్దియిడుమతోఁగ్ర.యింపబడుచు ।

.నెగులుకలుగఁజేయు .నిచ్చలునద్దియె ।

.మిగులవ్యభా.ముగఁబ .అఁగుచునుండు ॥

146

నీ॥ .మిగులవెల్లుచునుండు.జగముకన్నుంబోలుఁ

.జదువదిలోఁతుగ. వెదుకఁబడదు ।

.దుడుకై నచూపుల.తోడ- నొరులపుస్త.కముల
ఁదప్పనిదశఁన.ములఁదప్ప ।

.పడసిరియొంతయుం .బొటుబడిన

యట్టి.వారలుస్వల్ప లా.భంబుతాము ।

.కదలనియెల్లచు.క్కకుఁ బేరొసంగు

జ్యో.తిషికులుమెఱయ . రాతిరులనుండి ।

.కాంచరెక్కుడు మేలున.క్షత్రములను ।

.జూచుచవ్వి తెలియని య.జ్ఞులకుమించి ।

.పెచ్చెలుంగుట తెలియమి. పేరుతప్ప ।

.మఱియనాన్నామ కరణమొ.నగుచునెల్ల ।

.గురువునేదై నఁ బేర్జత. పరచఁగలఁడు ।

Fast paunches have lean pates ; and dainty bits
make rich the ribs, but bank rout quite the wits. (1)

Act. ii Sce. i.

Beauty is bought by judgement of the eye ,
Not uttered by base sale of chapmen's tongues. (2)148

Act. iv. Sce. iii.

Never durst poet touch a pen to write,
Until his ink were tempered with Love's sighs ;
O, then his lines would ravish savage ears,
And plant in tyrants mild humility. 149

Act. v. Sce. ii.

The blood of youth burns not with such excess.
As gravity's revolt to wantonness. (1)

Folly in fools bears not so strong. a note
As foolery in the wise, when wit doth dote ;
Since all the power thereof it doth apply.
To prove by wit, worth in simplicity. (2) 150

కం॥ .కడుపులు బలిసినవారికి !

.గడుఁగొంచెపు మెదడులుండు-ఘనరుచ్యముతా ।

కడులుబలిపించుఁ బ్రక్కల ।

.వడి. నై నన్ - బుద్ధిపాట.వముఁ జెడఁగొట్టున్ ॥

(1) 148

ద్వి॥ .కనువి,మషణ్ .సోయ.గముకొనఁబడెడు ।

.ననదవతఁకునాల్క .ననఁబడబోదు ॥

(2)

గీ॥ .కలముముట్టఁ దెగించెడు .కయియెపుడును ।

.ప్రవాయుటకు- వల్పనిట్టూపుణ .లాయన,తన ।

.మసిఁగలుప-కొర- పిదప,రక్కె-సచెవులను।

.లాగువానిపద్దెములు- కూళగరఁగించు ॥

149

ద్వి॥ .చిటుతపాయముకన్న .సింగారమునకు ।

.మరగుగభీరత .న్మండించువలపు ॥

(1) 150

గీ॥ .తెల్విమితిమీఱి పిచ్చియె.త్తి నటువంటి ।

.ప్రజ్ఞలందలి యవివేక.మజ్జలదగు ।

చెట్టకంటెను మఱియొక.మెట్టుమీఱు !

.వెంగలితనంబు నంగూట. నెలకలదని ।

.జ్ఞానశక్తినిరూపించు .గలదుకనుక ॥

(2)

The tongues of mocking Wenches are as keen
 As is the razor's edge invisible,
 Cutting a smaller hair than may be seen;
 Above the sense of sense; so sensible
 Seemeth their conference ; their conceits have wings
 Fleeter than arrows, bullets, wind, thought, swifter
 [things. (3)

Your wit makes wise things foolish:
 With eyes best seeing heaven's fiery eye,
 By light we lose : light : your capacity
 Is of that nature, that to your huge store
 Wise things seem foolish, and rich things but poor. (4)

MACBETH

Act. ii. Sce. ii.

The Innocent sleep:
 Sleep, that knits up the ravelled sleeve of care,
 The death of each day's life, sore labour's bath,
 Balm of hurt minds, great nature's second course,
 Chief nourisher in life's feast. 151 (1)

గీ॥ .కింటికేగపడనంతసూ. క్షుంబునెండ్రు
 .కయ నుఁదెగవేయుమంగలి .కత్తి మొనకు॥
 .మించివాఁడియగు నెక్కి .రించుపడుచు
 .చెలుల నొల్కలు-వారల .పలుకులునుజీ
 .తెలిసికొనుటకేసాధ్యముల్ .కలవ వారి
 .తలఁపులకుఁజెక్క-లవ్విము. ల్కులఁదుపాకి
 .రవలగాలిమనసుమించు .రయముచేత॥

(3)

గీ॥ .అజ్ఞులంజేయుఁబ్రాజ్ఞుల .నై ననీదు
 .తెల్వి-బాగుగఁగన్నలఁ. దెఱచిమనము
 .జగముకన్నఁగనుంగొన్న .సమయమందు
 .వెల్తురుంగోలుపోదుము. వెలుతురుమెయి
 నట్టి.నై జమునీశ కి .కమరియుండె
 .తెలివిమాలిన విగఁదెల్వి.గలయవిమఱి
 .కానిపించుఁబేదవిగ శ్రీ.గల్గునవియు
 .నెల్లనీమహాజ్ఞానస .మృద్ధికిట్లు॥

(4)

గీ॥ .నీగినెఱుఁగనినిద్దుర-..చిక్కువడిన
 .జాభివడుకనిమాలిని. సరిగనల్లు
 .ప్రతిదివసజీవి తంపుమర.ణము-పెద్ద
 .బడలుపాటు స్నానము-గంటు.వడునెదలకు
 .మందు.బ్రతుకువిందునమేటి.మనుపుఁగూడు
 .ప్రకృతిగుణములరెండవ. పథముమఱియ॥

151 (1)

Act. v. Sce. vi.

Life's but a walking shadow ; a poor player,
 That struts and frets his hour upon the stage,
 And then is heard no more : it is a tale
 Told by an idiot, full of sound and fury,
 Signifying nothing. (2)

MEASURE FOR MEASURE—

Act. i. Sce. i.

Heaven doth with us, as we with torches do,
 Not light them for themselves ; for if our virtues
 Did not go forth of us, 't were an alike
 As if we had them not. Spirits are not finely touched,
 But to fine issues ; nor Nature never lends
 The smallest, scruple of her excellence
 But, like a thrifty goddess, she determines
 Herself the glory of a creditor,
 But thanks and use. 152

Sce. v.

Our doubts are traitors,
 And make us lose the good we oft might win,
 By fearing to attempt. 153

గీ॥ .బ్రతుకునడుచు నీడ-.,రంగమునంగింజు ।
 .కొనితనగడువుమఱి .విసగఁబడని ।
 .పాడుపా,త్రము- గడ.బడమెండుకాన్పుత ।
 .క్కువుగ వె,డగుచేను .డువఁబడుకత ॥

(2)

సీ॥ .ఒనరుచుదై వము .మనయొడఁ -
 దివిటీల.గుఱిచి మనమునేయు. కరణి-వాని ।
 .కై వానివెలిఁగింపఁగడగము-
 మనసద్గు.ణములు బయల్పడ.క-మనలోన ।
 .నడఁగుటయును-మన .కవియు లేకుంటయు-
 .నొక్క-తే-బ్రతుకులు .నొప్పమీఱ ।
 .జేయంగఁబడవుమం.చి ,ప్రయోజనములకుఁ.దక్క-
 బ్రకృతియు న.ద్దానిమహిమ ।
 .వంతునంబు మఱియులా.భంబుఁగొనుచు ।
 .,బొదుపుఁగలదేవత వితాన.నదియునప్ప ।
 .లిడెడు-గొప్పందుటకు నిశ్చ.యించి.,యెరవు ।
 .పెట్టఁబోవదు తానొక్క.,వీసమైన ।

152

ద్వి॥ .,తెక్క-కిండ్లుమనసం .దియఘలుమనకు ।
 .,నెక్కులుపవుమేలు .,నివ్వెలుఁబన్ని ॥

153

Act. ii. Sce. i.

Mercy is not itself, that oft looks so ;
Pardon is still the nurse of second woe. 154

Sce. ii.

Great men may jest with saints ; 't is wit in them,
But in the less foul profanation.
Lucio [to Isab]. Thou 'rt in the right, girl; more o'that
Isab. That in the captain's but a choleric word,
Which in the soldier is flat blasphemy. 155

Thieves for their robbery have authority
When judges steal themselves. 156

Sce. iv.

wisdom wishes to appear most bright
When it doth tax itself. 157

Act. iii. Sce. i.

The miserable have no other medicine
But only hope. 158

And the poor beetle that we tread upon,
In corporal sufferance finds a pang as great
As when a giant dies, 159

ద్వి|| .కూర్మిలాగున్నది .కూర్మికాఁబోవ!

.దోర్మిరెండవవంత .నొదవిచుచుండు||

154

మధ్యాక్షణ :- .పరిహాసమాడవచ్చుముని-వరులనై సప్రభువులది

.సరసంబువారిలో- గాని- .స్వల్పులనెంతయోతక్ష||

.శరుసంబుమాత్రమకానెద్ది .వాహినీనాథులపట్ల

బరగున్మహాపవాదమయి.భటులగు వారియండదియె||

155

ద్వి|| న్యాయాధికార్లు .చౌ.త్యముసల్పనపుడు!

.నాయమాదొంగత .నము.తస్క-తులకు||

156

ద్వి|| .ఎపుడు తెలివిగోరు .నెంతయు వెలుంగ!

.నపుడు తనుందానె .యది,దూకుకొనెడు||

157

ద్వి|| .వనటపొందినయట్టి .వారలకెందు!

.ననులేడుసుంతయు .న్మందాసతప్ప||

158

ద్వి|| .త్రొక్కినఁజేడవు.రువునొప్పిఁజెందు!

.నక్కజముగఁజచ్చు .నపు.డసుతనతె||

159

Sce. ii.

No might nor greatness in mortality
 Can censure scape ; back-wounding calumny
 The whitest virtue strikes. What king so strong
 Can tie the gall up in the slanderous tongue ? 160

MERCHANT OF VENICE

Act. i. Sce. i.

You have too much respect upon the world :
 They lose it that do buy it with much care. 161

Sce. ii.

If to do were as easy as to know what were good to
 do, chapels had been churches, and poor men's
 cottages princes' palaces. It is a good divine that
 follows his own instructions : I can easier teach
 twenty what were good to be done, than be one of
 the twenty to follow mine own teaching. The brain
 may devise laws for the blood ; but a hot temper
 leaps o'er a cold decree. 162

Sce. iii.

An evil soul, producing holy witness
 Is like a villain with a smiling cheek,
 A goodly apple rotten at the heart,
 O, what a goodly outside falsehood hath ! 163

గీ॥ .,కడిమిగానిగొప్ప .గానిమానవులందు ।

.దాటలేదునిండె- .జాటునుండి ।

.,చాడికొట్టజూచు .స్వచ్ఛమాసేతెని ।

.,మాటునాల్క-గట్టు .దొరకలండె ॥

160

ద్వి॥ .,రాగముసేకుగా .రవమున, మెండు ।

.,జాగ్రత్తగొనునది.జారవిచ్చెదరు ।

161

వ॥ చేయుటకు మంచియెద్దియో తెలిసికొనుటవలె శేయుట సులభ

మైనచో- గుల్లుగోపురములగు- నుచే-వేదల గుడిసెలు రాజుల

మేడల గును- చెప్పనట్లుచేయు వాడే మంచిగురువు- చేయుబడు

టకు మంచియేదియో మరువదుగురకైన సుఖవుగాబోధించె *

గలనుగాని నాబోధననుసరించుపట్ల వారిలో నేనొక్క తెగానైన

నుండజాలను-మనుజునింద్రియ , ప్రవృత్తివివేకముచే నడ్డబ

డుగాని- ,కామమువివేకమునోర్చును ॥

162

గీ॥ .పరమపావనసాక్ష్యంబు .బల్కుదుష్టు ।

.చిటునగవుమోముగల్గు ,ట.క్కరికిసాటి ।

.లోనగుల్లియు బైకండ.మైనపండు ।

.కల్ల బయటికి నెంతసా. గనుగనుండు ॥

163

Act ii. See. vi.

All things that are,
 Are with more spirit chased than enjoyed.
 How like a younker or a prodigal
 The scarfed bark puts from her native bay,
 Hugged and embraced by the strumpet wind !
 How like the prodigal doth she return,
 With over-weathered ribs and ragged sails,
 Lean, rent, and beggared by the strumpet wind! 164

See. ix.

Who shall go about
 To cozen fortune and be honourable
 Without the stamp of merit? Let none presume
 To wear an undeserved dignity:
 O! that estates, degrees and offices,
 Were not derived corruptly, and that clear honour
 Were purchased by the merit of the wearer!
 How many then should cover that stand bare ;
 How many be commanded that command;
 How much low peasantry would then be gleaned
 From the true seed of honour; and how much honour
 Picked from the chaff and ruin of the times,
 To be new-varnished ! 165

త॥ .అజుభవింపఁగఁబడ.జా,నతో నెట్లు.
 వస్తువు లేవఁటాడఁ.బడెనునోయట్లు ।
 .తన,తావునుండిక.దలుప న్నెమిఱు.నా,వ-
 ,మాఁబడిఁదిండి.నాఁగో,జెఱాని ।
 .,యనువున నెటుబిగి.యన్ గాఁగిలింపఁ.
 బడెనునోల,ంజెక ర్వలిచేత-మఱు ।
 .,జనుదెంచు నెటులెల్ల చా.,యలమిగుల

.,ధ్వంసంబుగావింపఁ.బడుచునయ్యదియ. ।

164

సీసమాలిక. ॥ .ఎవరుయత్నింతుర.దృష్టము,న్వంచింప-

.,నహా త లేకమ.ర్యాదఁబొంద ।
 .,దగనిగౌరవమునొం.దఁగ నెవ్వరై న

.,స్వ.తంత్రింపఁజనదు-.స్వా.స్థములు-పర్వు ।
 .లు-మఱియ ద్యోగము-దుమాఁగఁము

గనందఁ.బడనిచో- నెడియు.స్వచ్ఛమైన ।
 ,వాసి-యోగ్యతఁగల.వానిచేఁగొనబడ.నేని-
 ,దిగంబరు.లైనయెంద ।

.,తాచ్చాదితులవుదు-.రాజకులొబడి
 యుందురెందఱొయొజ్జ.నొసఁగువారు ।

.,సత్ప్రతిష్ఠోద్భవ.స్థానంబులోనుండి

యెందఱధములు,లే.కేఱఁబడుచు॥

నుండొ-కాపులు-మఱి.యనఁగొప్పతనమెంత ।

తఱులొనచి నట్టి.చెఱుపుచెత్త ।

.ప్రొవునందునుండి.క్రొత్తగావన్నియ ।

.నింకఁబెట్టఁబడుట.కెన్నఁబడునొ॥

165

The ancient saying is no heresy,
Hanging and wiving goes by destiny.

166

Act. iii, Sce. ii.

And yet a maiden hath no tongue but thought. (1)

Song

Tell me where is fancy bred,
Or in the heart, or in the head?
How begot, how nourished?

Reply, reply.

It is engendered in the eyes,
With gazing fed, and fancy dies
In the eradle where it lies.

(2) 167

Act. v. Sce. i.

Soft stillness and the night
Become the touches of sweet harmony.

168

ద్వి॥ .పొరపాటుకాబోదు .పూర్వపుమాట॥

.పరిణయంబురియునొ .భాగ్యముకతన॥

166

ద్వి॥ .ఇప్పటికిన్గన్నె .కెందేవిదలపు

.నప్ప,జూపట్ట దెం.తయునైన,బాప॥

(1)

.ఖరహరప్రియ రాగము - గూపకతాళము

పల్లవి॥ సస-గామపథని- రిసనిధాపమగరి॥ సస॥

.అను-రాగమెచట-బొడము తెల్పుమానా॥ కను॥

అనుపల్లవి॥ సనిధనీస- గమపమగారి॥ సస॥

.మనమునంద-మొగమునందా॥ యను॥

(2) 167

చరణము 1. సామపపప- నీసరిసనిధప- పథనిధాప మగారి మగారి

.కాంచబడియె- నెట్లులెట్లుల-బెంచబడియెజెప్పుచెప్పు॥

2. గగగగామాపమా గమపదని దాపమగరిగరి॥

.ననులబుట్టింపగాబడి.యె నదిమేపబడెజూపున॥

ససనీధనిసారీగమా- సానిధాపమగరిసా॥ సస॥

.ననురాగముతానుండును .య్యాలయందుబొలసెడు॥అ॥

ద్వి॥ .తగుజెప్పులేమి- ప.దంపడికేయి॥

.మిగులదీయనిపాట.మేలందములకు॥

168

do but note a wild and wanton herd,
Or race of youthful and unhandled colts,
Fetching mad bounds, bellowing and neighing loud,
Which is the hot condition of their blood ;
If they but hear perchance a trumpet sound,
Or any air of music touch their ears,
You shall perceive them make a mutual stand,
Their savage eyes turned to a modest gaze
By the sweet power of music : therefore the poet
Did feign that Orpheus drew trees, stones, and floods ;
Since nought so stockish, hard, and full of rage,
But music for the time doth change his nature.
The man that hath no music in himself ;
Nor is not moved with concord of sweet sounds,
Is fit for treasons strategems, and spoils ;
The motions of his spirit are dull as night,
And his affections dark as Erebus ;
Let no such man be trusted.

169

How far that little candle throws his beams !
So shines a good deed in a naughty world.

170

స్తీసమాలిక ॥ .అరయుము చెరలాడు .నడవిపను లమంజ.నై న-

వెట్టి గ దా టు .చటచుచున్న

.పనికిమప్పనియట్టి .పడుచుగుట్టపు

పిల్ల. కదుపునుఁగాని .బాఁకా, రొదనవి ।

.వినిన- లేక వ్యాని .వీనులకే పాట.యైన

దబ్బునఁదాఁకి.నతనీవు ।

.పనికించెదాపాట .వలననయ్యవి

నిలఁబడుటయు- నవ్యాని.వాఁడిచూడ్కి ।

.కడుమెత్తఁబడుటయు-..గనుకనే-

కవి,పన్నె..మోల్లుచిగిరెచ్చడు. రాళ్లుగరఁగు ।

.నం-చెటువంటి మొద్దెన- నెంతటికూళ.యైన-

మఱియునెట్టి. యలుకువఁగల ।

వా.డైనఁబాటయ.ప్పటికి మార్చకపోడు

.వానిస్వభావంబు. ,గానవిద్య- ।

.నెఱుఁగకుండినవాఁడు- .మఱిదానితీయని

.యందంబులఁగరంగ .నట్టివాఁడు ।

.దోఁపుడులు- .గుట్రలును- నృప.ద్రోహములును ।

సల్పఁదగువాని,భావము.ల్పాపుమాడ్కి ।

.,బ్రాణగొడ్డంబులు- మఱియు- .నతనిమనసు ।

.నరకమటు,ఘోర-మాతని.నమ్మరాదు ॥

169

గీ॥ .ఎంతదూరమాచిటత మ.యినపువత్తి ।

.పటపుచుండెడుఁదనదగు .కిరణములను ।

.మంచిపనియట్టులన్ బ్రకా.శించుచుండు ।

.మిగులదుర్మార్గ మయినట్టి. జగమునందు ॥

170

The crow doth sing as sweetly as the lark
 When neither is attended ; and, I think,
 The nightingale, if she should sing by day,
 When every goose is cackling, would be thought
 No better musician than the wren.
 How Many things by season seasoned are
 To their right praise, and true perfection !

171

This night, methinks, is but the daylight sick ;
 It looks a little paler ; 't is a day,
 Such as the day is when the sun is hid.

172

MERRY WIVES OF WINDSOR— *Act. II. Sce. II.*

Love like a shadow flies when substance love
 pursues ; (1)

Act. iv Sce. ii.

Wives may be merry, and yet honest too : (2) 173

Sce. v.

Money buys lands, and wives are sold by fate. 174

త|| .కిడుదీయగాఁబాడుఁ .గాకియేటిఁతె
 .నెరవున-రెండును వినకున్నయపుడు |
 తఁడు, నెన్నె పుల్లు .తాబాకులామ్మ
 .పగలుపాడిన-జీను.వకుమించిచాడ |
 .గలవానిలోపల .గణతికెక్కఁగ
 .తరుణంబునకుఁదాము. తగియఁదెను |
 .దిలకింప నెన్నియో .ననుసులు
 వాని.నిండుపొగ డ్డుకు .నిజముగఁజెల్లు ||

171

గీ|| .అనుకొనియెదనీరేయి-బ.బ్బు.నపగలు|
 .బొత్తి గానద్దియంగొంచె.మునుజీ-చాలి|
 నట్టుగపడుచున్నది-యదొకప్రాద్దు|
 .తనరుదినవుటుసూర్యుండు.దాఁగునపుడు||

172

ద్వి|| .వలపుపర్విడునీడ.వలెస్కమయిన |
 .వలపుతందఱమి నెం.బడివకొలంది||

(1)

ద్వి .ఁఁడుప్రేడుకక తె.లె యుండవచ్చు|
 .నెండియుమంచిగ. నెలయగవచ్చు||

173 (2)

ద్వి|| .సొమ్ముభూములఁగొను .జోగ్యముగమచ్చి|
 .యమ్ముబడియెదరి.ల్లాండు, డై నమున||

174

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM— *Act. I. Sce. I.*

Ay me ! for aught that ever I could read,
 Could ever hear by tale or history,
 The course of true love never did run smooth.
 But, either it was different in blood,
 O cross ! too high to be enthrall'd to low !—
 Or else misgraffed in respect of years,
 O spite ! too old to be engaged to young !—
 Or else it stood upon the choice of friends,
 O hell ! to choose love by another's eyes !

175

Phoebe doth behold
 Her silver visage in the watery glass,
 Decking with liquid pearl the bladed grass.

(1)

Things base and vile, holding no quantity
 Love can transpose to form and dignity :
 Love looks not with the eyes but with the mind (2)

176

త|| . అయినో నేజడివిన. యంతబుద్ధాని
 .. నావిన్న కతలలో. నంగాని నిక్క- |
 .మయిన వలపుతోవ. యంతయ. నునుపు
 .. గానుండబో-నది. కడు వేళాబాటి|
 ..మయి, నొండె జెలగెడు.. మా యు కె-
 .గొప్పచిక్కొడవుట. కొద్దివారల-కి |
 .దయును గాకీడుకు. దిరికీలే-మకిట
 ..విపరీతము-ముసిలి. చిన్నతో గూర్చు |
 .టయు-లేకమిత్రులొ. ఉంబర్చుట
 ..హహ..నరక-మొరులచూపు. నవరించుకొనట||

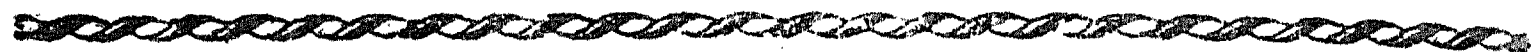
175

గీ|| . ప్రొద్దు వేల్పుతనదు.. వెండి మొగంబుదా|
 ..నరయ చుండెనీటి. యర్థమందు|
 ..వెండియు, గయ నేయ.. చుండెము త్రైపునీటి|
 తోడమిగులగడ్డి. కాండలెల్ల||

(1)

కం|| కొఱమాలినట్టి, దినుసుల|
 .గరమరుదుగవలపుమార్చు. గలిగెడు-సాగసున్|
 .మఱిపరువుగలుగువానిగ|
 ..మరులుకనులగనదుకాని.. మదితో జూచున్||

(2) 176

Act. iv. Sce. i.

that same dew, which sometime on the buds
Was wont to swell like round and orient pearls,
Stood now within the pretty flowerets' eyes,
Like tears that did their own disgrace bewail 177

Act. v. Sce. i.

The lunatic, the lover and the poet,
Are of imagination all compact :
One sees more devils than vast hell can hold ;
That is the mad man: the lover, all as frantic,
Sees Helen's beauty in a brow of Egypt :
The poet's eye, in a fine frenzy rolling
Doth glance from heaven to earth, from earth to
heaven ;
And as imagination bodies forth
The forms of things unknown, the poet's pen
Turns them to shapes, and gives to airy nothing
A local habitation and a name. 178

Where I have come, great clerks have purposed
To greet me with premeditated welcomes;
Where I have seen them shiver and look pale,
Make periods in the midst of sentences,
Throttle their practised accent in their fears,
And, in conclusion, dumbly have broke off,

గీ॥ . మొగ్గలందొక్కతజీ, నానీ.ము త్తెయముల ।

.తెన్ను సంబొంగనలవడి.యన్న మంచు ।

.నిలిచెనిప్పడుసొగసగు.నలరుకనుల ।

.స్వావమానంబునకు నేడ్చు. నశ్రులవలె ।

177

మ॥ . వెడఁగు , న్నాముకుఁడుంగవీంద్రుఁడు

.మనో.విభ్రాంతిమూర్తులదా ।

.వెడఁగెందుంగనరానిదయ్యముల ।

గ. నెప్పట్టున్ - గురూపిస్తగుల్ ।

.వడి,రంభన్నిర సింఁచుఁగాముకుఁ

-డహః. స్వర్గరంబునందుండియి ।

.క్కడికిందుండికవీంద్రుదృష్టి, దెవికి

.న్గాంచు - యధేచ్ఛమునా ।

.తఁడు, చింతించు, నవీనవ స్తువుల

కంత. న్వాని , గంటముపే ।

.ర్లిడి, యాకారములున్ని పట్లొసఁగు

నెం. దేమైన లేకుండనీ ॥

178

నీ॥ . ఏనువచ్చినచోట. నెంతయుఁ , బండితుల్

.న న్నెదుర్కొని, స్తుతి. న్నల్పటకయి ।

.తలఁచియున్నారు సి.ద్ధపఱచుకొన్న

.స. త్కృతివాక్యములఁగాని యేనువారి ।

179

Not paying me a welcome. Trust me, sweet
 Out of this silence yet I picked a welcome ; 179

MUCH ADO ABOUT NOTHING — *Act. I. Sce. I.*

How much better is it to weep at joy than to joy at
 weeping ! 180

Act. iii. Sce. i.

And bid her steal into the pleached bower,
 Where honeysuckles, ripened by the sun,
 Forbid the sun to enter, like favourites,
 Made proud by princes, that advance their pride
 Against that power that bred it.— 181

Sce. ii.

Well, every one can master a grief, but he that has it.
 182

.వణఁకుటయున్ వెల్లఁబాటుటయున్
 .పద.ములమధ్యముననాఁగి.పోవుట-తమ ।
 .,యులుకుననలవడు.,నుచ్చారణమ్ముఁబి
 .నుకుటయుండు దకునా.కొకటియైన ।
 .బల్కఁబోవకమన్నన.పల్కు--.. మూఁగ ।
 .లట్టులూఱకొనుటఁగంటి..నిట్టి,మాన ।
 .మందుఁగూడ నేనొక మరి.యాద నేర్పు ।
 .కొంటి- ననునమ్ముముద్దుల.గుమ్మసేవు ॥

179

వ॥ ఏడ్చునసంతసించుటకన్న సంతోషమున నేడ్చుటెంత నయమ ॥ 180

ద్వి॥ .,అదిదాఁగుకొనఁజేయు.మల్లి నతీఁగె ।
 .పోదరింట-నట-నొక. పోలిక పూలు ।
 .దొరలచేఁబొగరు పో.తులుచేయఁబడిన ।
 .,నరవరప్రియు,లాత్మ .నాథులమీఁద ।
 .దిరుగుఁబాటొనరించు .తీరున-దమ్ము !
 .బెరిఁగించు నెండనే.,వెలిపుచ్చుచుండు ॥

181

వ॥ సరియే-తనకున్నది తప్పఁబ్రతిమనుష్యుఁడు
 నొకడుఃఖముంజయింపఁగలఁడు ॥

18-

Act iv. Sce i.

That what we have we prize not to the worth
 Whiles we enjoy it, but being lacked and lost,
 Why, then we rack the value, then we find.
 The virtue, that possession would not show us
 Whiles it was ours.

183

OTHELLO*Act ii. Sce. III.*

Pleasure and action make the hours seem short.

184

Act iii Sce. iii.

Good name in man and woman, dear my lord,
 Is the immediate jewel of their souls :
 Who steals my purse steals trash ; 't is something,
 nothing :
 'T was mine, 't is his, and has been slave to thousands;
 But he that filches from me my good name
 Robs me of that which not enriches him,
 And makes me poor indeed.

185

క॥ .మనకుఁగలదానివిలువను।

.మనమున్మోనియాడఁమద్ది. మనచెయిజాఱన్

మనకదికావలసినచో।

.ఁగనఁబడునద్దానికున్న. ఘనసుగుణంబుల్॥

183

ద్వి॥ .కడువడి-వేడ్క- మి.క్కటమగుపనియు।

.గడియలఁగుఱుచఁగఁ.గన్పట్టజేయ॥

184

నీ॥ .మగవానియందున. మఱియుఁబ్రస్తేయెడ-

.మంచిపేర్వారియా.త్మలకు వెలయు।

.భూషణం-బెవఁడునా.ముల్కెను దొంగిలు-

.ఁబనికిమాలినదాని.వాడుఁబ్రముచ్చి।

.లింఁచెడు-నదియేమొ.కొంచె-మేమియు

నుఁగా-.దదినాది-యదివాని.దంతెకాక।

.వెండియు-నదిపెక్కు. వేలజనంబుల

.బానిసగానుండు-ఁగాని-నాదు।

.మంచిపేరుదొంగ.లించినయాతఁడు।

.తానుదోచుకొన్న.దానిచేత।

.సుంతయైనభాగ్య.వంతుఁడుకాఁడుని।

.జముగ-నన్నఁబేద.నల్పునింక

185

~~~~~

O, what damned minutes tells he o'er
Who dotes, yet doubts; suspects, yet soundly loves! 186

trifles, light as air
Are to the jealous confirmations strong
As proofs of holy writ. 187

Dangerous conceits are in their natures poisons
Which at the first are scarce found to distaste ;
But, with a little act upon the blood,
Burn like the mines of sulphur. 188

He that is robbed, not wanting what is stolen,
Let him not know 't and he 's not robbed at all. 189

Take note, take note, O world,
To be direct and honest is not safe. 190

Act. iv. Sce. i.

Hang her ! I do but say what she is — So delicate
with her needle !—An admirable musician ! O, she will
sing the savageness out of a bear — Of, so high and
plenteous wit and invention ! 191

గీ॥ .మరులుకొనియు నెవండు సంశయము చెందు ।

.మిగులమోహించు సనుమాన.మంగలిగియును ।

.బౌర-యెటువంటి చెడ్డ,వ్యాఖ్యానములను ।

.బన్నచుండెడు నట్టులనున్నవాడు ॥

186

దీర్ఘ॥ .మచ్చరులకు నిగ.మప్రమాణముల ।

.మచ్చగాడ్పట్టి .నూ.క్షుపు.నంగతులగు॥

187

గీ॥ .హానికరమగునూహలు .వానిగుణము ।

.లందువిషములవి తొలుత. నరుదుగాన ।

.సహ్యములు-కాని- ప్రకృతిపై.జరపుకొద్ది ।

.పనిమెయిన్దందకపుగన్ల .వలెనుమండు ॥

188

గీ॥ .దోచబడినవాడు- దొంగిలబడినట్టి ।

.దానికొఱతదాను .గానకున్న ।

.మొనసియద్ది తెలియ .బోకుండనీ-వాడు ।

.కొల్లబోవ లేడు .కొంచమైన ॥

189

దీర్ఘ .అడుగడ్డునకెఱుంగు .మాయోజగంబ ।

.కడు,యథార్థత నుంట.కాదు సేమంబు ॥

190

ప॥ దానికేమిగాని-యా పెయథాథకొస్థితిఁజెప్పెద- నాపెసూదితో
నంతయద్భుత.మబ్రమైనపాటక తై- యాహా-పాటచేనెలుగు
బంటిన్గూడ మచ్చికనడఁజేయు- నంత,ప్రశస్తామిత జ్ఞానమూ
హయును.

191

Act. v. Sce. ii.

But, O vain boast !

Who can control his fate ?

192

PERICLES—

Act. i Sce. i.

Few Love to hear the sins they love to act.

193

One sin, I know, another doth provoke ;

Murder's as near to lust as flame to smoke :

Poison and treason are the hands of sin,

Ay, and the targets, to put off the shame.

194

Sce. ii.

They do abuse the king that flatter him,

For flattery is the bellows blows up sin ;

The thing the which is flattered, but a spark,

To which that blast gives heat and stronger glowing

Whereas reproof, obedient and in order,

Fits kings ; as they are men, for they may err.

195

'T is time to fear when tyrants seem to kiss.

196

ద్వి॥ .కన నేలనూరక .గర్వమయ్యెయ్యె ॥
.తనవిధి నెవ్వఁడః. తప్పఁగలిగెఁడః॥

192

ద్వి॥ .తమరాచరింపఁగ. చలఁచినకిల్చి ।
.మమునాలకింప నా.సఁగి నునర్హు ॥

193

గీ॥ .ఒక్క.పాతకమింకొక .యోగురేచు ।
.బొగకుమంటట్లు .హత్యవ.ల్పనకుజేర్చు ।
.ద్రోహముఁనుటి విషముచే.తులఁఘమునకు ।
.నొను. వెండియు.డాల్లు సిగ్గ.డ్డగింప ॥

194

త॥ .అరుసునెదుటఁగొని.యాడెడువార.లతని
నెగ్గించెద.రదియేలననఁగ ।
.దురితమున్గొల్మితి.తులమాడ్కినూఁడుఁ
.బొగడిక.మిణుఁగులు.పొగడఁబడినది ।
.కరువలిదానికి.గాఁకనొసంగి-
.
.మఱి వెలిఁగించుము.మృరముగఁగాని-।
.మరియాద.నడఁకువ.మైమందలింపు-
.తగుదొరలకు.దారి.తప్పెదరేని॥

195

ద్వి॥ .ముద్దిడునటుక్రూర.భూ.పతితోఁప ।
.నద్దియేభయపడ.నవసరమగును ॥

196

Sce. iv.

This Tarsus, o'er which I 've the government,
 A city, on whom plenty held full hand,
 For Riches strewed herself even in the street ;
 Whose towers bore heads so high : they kissed the
 clouds,

And strangers ne'er beheld, but wondered at :
 Whose men and dames so jetted and adorned,
 Like one another's glass to trim them by :
 Their tables were stored full to glad the sight,
 And not so much to feed on as delight ;
 All poverty was scorned, and pride so great,
 The name of help grew odious to repeat.

197

Who makes the fairest show means most deceit. 198

Act. ii. Sce. ii.

Opinion 's but a fool, that makes us scan
 The outward habit for the inward man.

199

who hates honour hates the gods above.

200

సీ॥ ..ఈపురివీధుల. నెల్లెడలన్ గల్గి
 .వేలుపుతనయంత. విస్తరిల్లు
 .దానిగోపురముల. తలలంతయెత్తయి
 ..మొయిళులకుందాము. ముద్దువెట్టు
 .గావునఁ, జూపఱు. గనుఁగొనలేదెనఁ
 .బల్మఱునబ్బర. పడుచునుండు
 మగవారలచ్చట.. న్మగువలొండొరులద్ద
 .మైసరిగాఁ, గయి. జేసికొందు
 .వారిభోజనశాలక. న్పండువగుచు
 .గాంచినంతనెయెంతయు. న్నడుపునిండు
 ..లేమి, చీరికిఁగొనఁబడలే. దు.. పొగరు
 .సాయమనుమాటరెట్టింప. సై పకుండు॥

197

ద్వి॥ .అతిమర్యాదపై. కగపర్చువాఁడ
 .మితవంచనస్నేయ.. మేకొనుచుండు॥

198

ద్వి॥ .వెడఁగగు, నంచన.. వేసముంబట్టి
 ..గడనఁజేయించు, లోఁ. గలనరుమనల॥

199

ద్వి॥ .ఏవాఁడుమరియాద.. కీసడపడును
 .బైవేలుపులఁగూడ. వాఁడేవగించు॥

200

Time's the king of men ;
 He 's both their parent, and he is their grave,
 And gives them what he will not what they crave. 201

Act. iii. Sce. i.

O you gods !
 Why do you make us love your goodly gifts,
 And snatch them straight away ? We here below
 Recall not what we give, and therein may
 Vie honour with you. 202

Act. v. Sce. i.

truth can never be confirmed enough,
 Though doubts did ever sleep. 203

ROMEO AND JULIET

Act. i. Sce. iii.

I was your mother much upon these years
 That you are now a maid. 204

Sce. v.

O, she doth teach the torches to burn bright !
 It seems she hangs upon the cheek of night
 Like a rich jewel in an Ethiop's ear ;
 Beauty too rich for use, for earth too dear !
 So shows a snowy dove trooping with crows,
 As yonder lady o'er her fellows shows. 205

గీ॥ .కాలదేవుడుమనుజుల. కేలి-కతడు ।
 .వారలకుఁదల్లియుందండ్రు-వారలకు,న ।
 .మాధియున్ -వారు.ప్రార్థించు.నద్దిగాక ।
 .యిచ్చువారికాతడుతన.యిచ్చకొలఁది ॥

201

గీ॥ .జౌరమిరలోదేవత.లారయేల ।
 .మమ్ముమిమంచియీవుల .మరగనిచ్చె ।
 .దరు-మఱియవిలాగుకొనియె.ద-రిటఁగింన ।
 .వదులుకొన్నదిమేమురా.బట్టబోము ।
 .మిముఁదిరస్కరింతుముగౌర.వముననందు ॥

202

ద్వి॥ .చాలినంతస్థిరప.ర్చబడదునిజము ।
 .తూలిన నెపుడుని.ద్దురసంశయములు ॥

203

ద్వి॥ .నీయాడునకునేను .నిన్గంటి-ఁగన్నె ।
 .వై యుంటివింకనీ .వారసిచూడ ॥

204

గీ॥ .చిలుకలకొలికిదివిటీల. వెలుఁగ నేర్పు ।
 .గలికివ్రజంబుపగిదిఁజే.కటినిమెఱయు ।
 .నందమందనత్యధికంబు-నవనికరుదు ।
 .కాకులం,దంచయదితోడి.గరితలందు ॥

205

Act. ii. Sce. ii.

Love goes toward love, as school boys from their books
 But love from love, toward school with heavy looks;
 206

Sce. iii.

Virtue itself turns vice, being misapplied,
 And vice sometimes by action dignified. 207

Care keeps his watch in every old man's eye,
 And where care lodges, sleep will never lie :
 But where unbruised youth with unstuffed brain
 Doth couch his limbs, there golden sleep doth reign. 208

Young men's love, then, lies
 Not truly in their hearts, but in their eyes. 209

Sce. vi.

These violent delights have violent ends,
 And in their triumph die, like fire and fowder,
 Which, as they kiss, consume. 210

గీ॥ .వలపువంకఁబోవు.వలపు,పొత్తమ్ముల!
 .విడిచియరిగెడుబడి.పిల్లలవలె!
 .గాని-దానినుండి.కదిలెడునదిబడి!
 .కేడ్పుతోడవార.లేగునట్లు!

206

గీ॥ .గుణమెదోషంబుగామాఱుఁ.గొన్నిచోల్ల
 .కర,మప్రపయుక్తంబగు.కారణమున!
 .విరచనాకౌశలంబున.మఱియఁ నొక్క!
 .కాలమందునదోషమే.గణతికెక్కు!

207

ద్వి॥ .చింతకాపుండుదృష్టిన్ముద్రునలికి!
 .వంతకిరవగుచోఁ.బట్టదునిద్ర!
 .కాని-యెచ్చటనలుఁ.గనిజవ్వనంబు!
 .తానిండుకొనని.మె.దడుతోడఁదనరు!
 .నంగకంబులనెల్ల.నత్తమిల్లించు!
 బంగరునిదురటఁ.బాలించుచుండు!

208

ద్వి॥ .పడచువారలదగు.వలపునిక్కముగ!
 .నెదఁదలనుండదు.దృష్టులన్దప్ప!

209

గీ॥ .బలిమినొదవెడుభోగముల్.చెడుఫలముల!
 .గలిగియుండెడు-నవ్వాని.గెలుపుగోటు!
 .నందునశియించు-మఱి-యగ్గి-మందుమాడ్కి!
 .నవియుముద్దిగునంతలో.నంతమందు!

210

Act. iv. Sce. v.

All things that we ordained festival
 Turn from their office to black funeral:
 Our instruments to melancholy bells:
 Our wedding cheer to a sad burial feast:
 Our solemn hymns to sullen dirges change;
 Our bridal flowers serve for a buried corse,
 And all things change them to the contrary. 211

When griping grief the heart doth wound,
 And doleful dumps the mind oppress,
 Then music with her silver sound
 With speedy help doth lend redress. (1)

TEMPEST

Act. ii. Sce. i.

This is a strange repose, to be asleep
 With eyes wide open; standing, speaking, moving,
 And yet so fast asleep. (2) 212

Act. iii. Sce. i.

There be some sports are painful, and their labour
 Delight in them sets off; some kinds of baseness
 Are nobly undergone; add most poor matters
 Point to rich ends. 213

త॥ మనముత్సవమునకుం. బన్నినయట్టి
 .వ స్తులుమాటు,న.పరకర్మమునకు।
 .మనవాద్యములువంత.మనఁగుగంటలకు-
 .నగుఁ-బెండ్లి విందు,శ్ర.ద్ధాశనమునకు।
 .మన,గభీరశుభసం.ప్రార్థనగీత
 .ములుమూతిముచ్చుకే.శ్చులకులదానికు।
 మన,యద్వహసుమమాం.బనిపడఁబీడ్లు
 .భూషింప-,విపరీత.మునకలనూన॥

211

గీ॥ .ఎపుడు,కుట్టువంత.యెడకుగాయముచేయ।
 .మఱి,యుఘోరచింత.మదినొగుల్పు।
 .తీయ,నులివుతోడ.దెబ్బన,గేయంబు।
 .సాయపడుచుశాంతి.సల్పునపుడు।

(1)

గీ॥ వింతయైనయొక్క-.విశ్రాంతియియ్యది ।
 .పండుకొనుట తెఱవఁ.బడినకనుల ।
 .నిలువఁబడుచుమఱియుఁ.బలుకుచుందిరుగుచు ।
 .నైన,గాఢనిద్ర.నానియుంట ॥

(2) 212

చ॥ .పరఁగెడుఁగొన్ని వేడుకలు
 .బాధలుగా-మఱి-కాని-కష్టమున్ ।
 .దఱిమెడువానిలోఁగలుగు
 .తన్నినొకప్పుడు-కొన్నికొంచెపున్ ।
 .వెరవులవెంబడింపఁబడు
 .బెంపుమెయిన్-గడుపేదసంగతుల్ ।
 .గుఱుతుగ-వెండియున్-దుదకు
 .గొప్పఫలంబులఁ జూపుచుండెడున్ ॥

213

Act. iv. Sce. i.

These are actors,
As I foretold you, were all spirits, and
Are melted into air, into thin air :
And, like the baseless fabric of this vision,
The cloud-capped towers, the gorgeous palaces,
The solemn temples, the great globe itself,
Yea, all which it inherit, shall dissolve,
And like this unsubstantial pageant faded,
Leave not a rack behind. We are such stuff
As dreams are made of, and our little life,
Is rounded with a sleep.

214

Act. v. Sec. i.

as the morning steals upon the night,
Melting the darkness, so their rising senses
Begin to chase the ignorant fumes that mantle
Their clearer reason.

215

I heir understanding
Begins to swell, and the approaching tide
Will shortly fill the reasonable shores,
That now lie foul and muddy.

216

సీ॥ . ఈమనపాత్రము. లేను నీకన్నట్లు
 . లన్నియుభూతము.. లన్నిగాలి
 . గానంతకన్న సూ. క్షుస్థితిగామాటి
 . పోయెనిరాధార . మాయస్పష్టి
 . కీతిసీయంబుదా. వృతమైన కోటలు
 . దివ్యసౌధంబులు. దేవళములు
 . నిమ్మహాభూగోళ . మిదినిశ్చయంబిందుఁ
 . గలయంతయుఁగరంగ. వలయుమఱియు
 పొలసిపోయినయిమ్మాయ . బొమ్మపోల్కి
 . నవలసుంతయుఁదనజౌడ . నగపఱచదు
 . మనముకలలోని వస్తుల. మాడ్కినుంటి
 . మెల్లమనజీవితము నివ్ర. నిమిడియుండె॥

214

గీ॥ . మఱి, ప్రభాతంబు చీకటి. నిర్విరియఁబుచ్చి
 . రేయిపైసన్న గావచ్చు . కీతిదోఁప
 . వారి, యుదితేంద్రియంబు ల. వ్విరిబుద్ధి
 . నలము, మోహధూమముల వే. టాడఁజొచ్చె॥

215

గీ॥ . వారి తెల్విపొంగఁ. బ్రారంభ మొనరించు
 . మఱియువచ్చుచున్న . కరడ మల్ప
 . వేళ, నించెడు, ని. వేకతీరము-లవి
 . బురదమీఱియింపుఁ . దొఱఁగెనిప్పుడు॥

216

TIMON OF ATHENS

Act. i. Sce. i.

The painting is almost the natural man ;
For since dishonour traffics with man's nature,
He 's but outside : these pencilled figures are
Even such as they give out. 217

Sce. ii.

We make ourselves fools to disport ourselves ;
And spend our flatteries to drink those men
Upon whose age we void it up again
With poisonous spite and envy. 218

Happier is he that has no friend to feed
Than such as do even enemies exceed. 219

O, that men's ears should be
To counsel deaf, but not to flattery ! 220

Act. iv. Sce. ii.

As we do turn our backs
From our companion thrown into his grave,
So his familiars from his buried fortunes
Slink all away : leave their false vows with him,
Like empty purses picked ; and his poor self,
A dedicated beggar to the air,
With his disease of all-shunned poverty,
Walks, like contempt, alone. 221

గీ॥ ఎసగుజిత్రమునరుడు ., గానించుమించు ।
 ., వ్యవహరించుమనుష్యుని . ప్రకృతితోన ।
 . గౌరవము - కావునఁ బయి, భా.గం బెవాడు ।
 . పైకిఁగాన్పించునట్టులీ . పటమునందు ॥

217

గీ॥ . వెల్లి పడిమనము నునంత. , వెంబఱులను ।
 . సలుపుకొందుము - మఱిమన. , సం స్తవముల ।
 . వ్రయముచేయుచునెవరి . ని. ర్భాగ్యవేళ ।
 . , గినియుచుందుమొ వారి, లోఁ. గొనుటకొఱకు ॥

218

ద్వి॥ . ఎన్నఁ, బగఱమించు . హేతుఁడున్న వాని ।
 . కన్న మిత్రుఁడులేని . యాతం డెమేలు ॥

219

ద్వి॥ . , స్తవమునవికసించు . జనముల చెవులు ।
 . చెవిటివై యుండు, ను . చిశబోధములకు ॥

220

త॥ మనమేవిధమునన . మాధి, ద్రోయఁబడు
 . మన, సహచరునుండి . మనతలల్ ద్రిప్పు ।
 . కొనెదమో - వానివె. న్కొనువారువాని
 . కూలినసిరినుండి. , గునికెదరట్ల ।
 . తనితోవిడిచెదరె . త్తంబడువట్టి . , తప్పముల్లెలవలెఁ
 . దమయొట్లు - మఱియు ।

221

Sce, iii.

This yellow slave
Will knit and break religions; bless the accursed ;
Make the hoar leprosy adored : place thieves,
And give them title, knee, and approbation
With senators on the bench : this, this is it,
That makes the wappened widow wed again; 222

I am Misanthropos, and hate mankind,
For thy part I do wish thou wert a dog,
That I might love thee something. 223

సీ॥ . ఈమనపాత్రము. లేను నీకన్నట్లు
 .లన్నియుభూతము. లన్నిగాలి
 .గానంతకన్న సూ. క్షుస్థితిగామాటి
 .పోయెనిరాధార .మాయసృష్టి
 .కీతిసీయంబుదా. వృతమైన కోటలు
 .దివ్యసౌధంబులు. దేవళములు
 .నిమ్మహాభూగోళ .మిదినిశ్చయంబిందు
 .గలయంతయుఁగరంగ. వలయుమఱియు
 పొలసిపోయినయిమ్మాయ .బొమ్మపోల్కి
 .నవలసుంతయుఁదనజాడ .నగపఱచద
 .మనముకలలోని వస్తుల. మాడ్కినుంటి
 .మెల్లమనజీవితము నిద్ర. నిమిడియుండె॥

214

గీ॥ .మఱి, ప్రభాతంబు చీకటి. నిర్విరియఁబుచ్చి
 .రేయిపైసన్నగావచ్చు .కీతిదోఁప
 .వారి, యదితేంద్రియంబు ల. వ్వారిబుద్ధి
 .నలము, మోహాధూమముల వే. టాడఁజొచ్చె॥

215

గీ॥ .వారి తెల్విపొంగఁ. బ్రారంభమొనరించు
 .మఱియువచ్చుచున్న .కరడ మల్ప
 .వేళ, నించెడు, ని. వేకతీరము. లవి
 .బురదమిఱియింపుఁ .దొఱఁగెనిపుడు॥

216

TIMON OF ATHENS

Act. i. Sce. i.

The painting is almost the natural man ;
For since dishonour traffics with man's nature,
He 's but outside : these pencilled figures are
Even such as they give out. 217

Sce. ii.

We make ourselves fools to disport ourselves ;
And spend our flatteries to drink those men
Upon whose age we void it up again
With poisonous spite and envy. 218

Happier is he that has no friend to feed
Than such as do even enemies exceed. 219

O, that men's ears should be
To counsel deaf, but not to flattery ! 220

Act. iv. Sce. ii.

As we do turn our backs
From our companion thrown into his grave,
So his familiars from his buried fortunes
Slink all away : leave their false vows with him,
Like empty purses picked ; and his poor self,
A dedicated beggar to the air,
With his disease of all-shunned poverty,
Walks, like contempt, alone. 221

గీ॥ ఎసగుఁజిత్రమునరుఁడు ., గానించుమించు ।

., వ్యవహరించుమనుష్యుని . ప్రకృతితో, న ।

. గౌరవము - కావునఁ బయి, భా. గం బెవాఁడు ।

. పైకిఁగాన్పించునట్టులీ . పటమునందు ॥

217

గీ॥ . వెల్లి పడిమనము నునంత. , వెంబఱులను ।

. సలుపుకొందుము - మఱిమన. , సంస్తవముల ।

. వ్రయముచేయుచునెవరి . ని. ర్భాగ్యవేళ ।

. , గినియుచుందుమొ వారి, లోఁ. గొనుటకొఱకు ॥

218

ద్వి॥ . ఎన్నఁ, బగఱమించు . హేతుఁడున్న వాని ।

. కన్నమిత్రుఁడులేని . యాతంఁడెవ్వరు ॥

219

ద్వి॥ . , స్తవమునవికసించు . జనముల చెవులు ।

. చెవిటివై యుండు, ను . చిశబోధములకు ॥

220

త॥ మనమేవిధమునస . మాఁధిఁద్రోయఁబడు

. మన, సహచరునుండి . మనతలల్ ద్రిప్పు ।

. కొనెదమో - వానివె. న్కొనువారువాని

. కూలినసిరినుండి. , గునికెడరట్ల ।

. తనితోవిడిచెదరె . తంబడువట్టి . , తప్పములెలవలె

. దమయొట్లు - మఱియు ।

221

Sce, iii.

This yellow slave
 Will knit and break religions; bless the accursed ;
 Make the hoar leprosy adored : place thieves,
 And give them title, knee, and approbation
 With senators on the bench : this, this is it,
 That makes the wappened widow wed again; 222

I am Misanthropos, and hate mankind,
 For thy part I do wish thou wert a dog,
 That I might love thee something 223

.జనునొంటిగాదిర.స్కారరూపమున
..సకలైహ్యదారిద్ర్య. సంకటంబుమెయి ||
..బనివడియలవాటు .పడుబిచ్చగాని
..వడువునంగనికరిం.పడగునాతండు ||

221

నీ|| .అయ్యయో వేల్వలా.రా- యిదిమీప్రక్క
..నుండిమీపూజార్ల .ను-మఱి- నేవ |
..కులదిగఁబీకును-బలవంతులతలల
..క్రిందున్నతలగడ .లండిలాగు |
..నీపచ్చబానిస- .యెంతయుముడివెట్టు
..జెఱచుమతముల-శి.క్షితులఁబోచు |
..బొడలుతేలినకుష్టు .బూజింపబడఁజేయు-
..దొంగలకు,చచ్చస్థి.తింగుదుర్చు|
..వారలకు వెండియుంబరి, పాలనాధి |
..పతులతో పాటుసాష్టాంగ .వందనములు |
..నిచ్చు-బిరుదులు- పత్రిక- .లిద్దియిదియె |
..ముదురు తెంపికి మార్మన్వ .కుదురుర్చు ||

222

ద్వి|| .ఎంతయుద్వేషింతు .నే,మర్త్యజాతి |
..గొంతనిన్నేమింతు.గుక్కవీక్షెన ||

223

O thou sweet king-killer, and dear divorce
 'Twixt natural son and sire ! thou bright defiler
 Of Hymen's purest bed ! thou valiant Mars !
 Thou ever young, fresh, loved, and delicate we
 Whose blush doth thaw the consecrated snow
 That lies on Dian's lap ! thou visible god,
 That solder'st close impossibilities,
 And mak'st them kiss ! that speak'st with evtong.
 To every purpose ! O thou touch of hearts !
 Think, thy slave man rebels ; and by thy virtue
 Set them into confounding odds, that beasts
 May have the world in empire !

224

I 'll example you with thievery :
 The sun 's a thief, and with his great attention
 Robs the vast sea ; the moon 's an arrant thief,
 And her pale fire she snatches from the sun ;
 The sea 's a thief, whose liquid surge resolves
 The moon into salt tears ; the earth 's a thief,
 That feeds and breeds by a composture stolen
 From general excrement ; each thing 's a thief ;
 The laws, your curb and whip, in their rough power
 Have unchecked theft.

225

నీ॥ ..ఓ రాజభూతు - ..యోపితాపుతప
 .ద్వేషకారణ - కులస్త్రీలనై -
 .జెలుపు - గల్గెనపిను - ..దురమువేల్చును -
 .నిత్య - వననబలశాలి - .పి -
 .సన్న సేయగరాని .కన్నియలేది -
 .ప్ర.త్యక్ష దేవతను - నీ.వంటగలుప
 .జాలెద వెట్టి.య.సంభవంబునై న -
 .బ్రతివాదులంబర.స్వరముగలియ
 .గూర్చిచొప్పించు - వో.మనః.కోశగతి
 .యరయ సీదానమర్చుల.తిరుగుపాటు
 .వారినొండొరులొందసే .వదెవుడును
 .నీదుశక్తినిబసులేల .నీజగంబు॥

224

నీ॥ .అగపర్తుమీకు .దృ.ప్తాంతములనొంగ
 .తనమున - నాసూర్యుడు నొకిదొంగ
 ..కడలిసీరతడుదో.చెడు - ఒడ్రుడుంగూడ
 .గడుజెడ్డదొంగ - యా.తడునుదనదు
 ..పాలిన వెల్లును .బద్మబాంధవునుండి
 ..గొబ్బునన్దాదీసి.కొను - సముద్రు
 .దును - మఱిదొంగ య.తని.ద్రవరూపమా
 .నలచంద్రునుప్పని.యశ్రువులుగ
 .గరగగగాజేయు.నెంతయు.ధరదీదొంగ
 ..భూతసామాన్యములముల .స్మృచ్చిలింప
 .బడిన.యెరువునుదిని.కను - .బ్రతిపదార్థ
 .మునొకదొంగ - మీకున్నిక్ష.సానరుచువిధు
 .లాపలేకుండె చొర్యంబు.నవశములయి॥

225

there is no time so miserable
but a man may be true. 226

What vilder thing upon the earth than friends
Who can bring noblest minds to basest ends ? 227

Act. v. Sce. i.

Promising is the very air o' the time ; it opens the
eyes of expectation: performance is ever the duller
for his act; and, but in the plainer and simpler
kind of people, the deed of saying is quite out of
use. To promise is most courtly and fashionable:
performance is a kind of will, or testament, which
argues a great sickness in his judgment that
makes it. 228

TROILUS AND CRESSIDA

Act. i. Sce. li.

there is no man hath a virtue that he hath not a
glimpse of ; nor any man an attaint but he carries
some stain of it. 229

Sce. iii.

Princes,
What grief hath set the jaundice on your cheeks ?
The ample proposition that hope makes
In all designs begun on earth below
Fails in the promised largeness, checks and disasters
Grow in the veins of actions highest reared ;
As knots, by the conflux of meeting sap,
Infect the sound pine and divert his grain
Tortive and errant from his course of growth, 230

.జనునొంటిగాఁదిర.స్కా-రఘాపమున
..సకలైహ్యదారిద్ర్య. సంకటంబుమెయి ||
..బనివడియలవాఁటు. పడుబిచ్చఁగాని
..వడువునఁగనికరిం. పడగునాతండు ||

221

సీ|| .అయ్యయో వేల్వలా.రా- యిదిమీప్రక్క
..నుండిమీపూజార్ల .ను-మఱి- నేవ |
..కులదిగఁబీకును..బలవంతులతలల
..క్రిందున్నతలగడ .లందిలాగు |
..నీపచ్చబానిస- .యెంతయుముడివెట్టు
..జెఱచుమతముల-శి.క్షితులఁబ్రోచు |
..బొడలుతేలినకుష్టుఁ .బూజింపఁబడఁజేయు-
..దొంగలకు,చ్చస్థి.తింగుదుర్చు|
..వారలకు వెండియుంబరి, పాలనాధి |
..పతులతో పాటుసాష్టాంగ .వందనములు |
..నిచ్చ-బిరుదులు- ప్రతిక- .లిద్దియిదియె |
..ముదురు తెంపికి మార్మన్వ .కుదురుర్చు ||

222

ద్వి|| .ఎంతయుద్వేషింతు .నేమర్త్యజాతి |
..గొంతనిశ్చేమింతుఁ.గుక్కవీక్షెన ||

223

~~~~~

O thou sweet king-killer, and dear divorce
'Twixt natural son and sire ! thou bright defiler
Of Hymen's purest bed ! thou valiant Mars !
Thou ever young, fresh, loved, and delicate we
Whose blush doth thaw the consecrated snow
That lies on Dian's lap ! thou visible god,
That solder'st close impossibilities,
And mak'st them kiss ! that speak'st with ev'tong.
To every purpose ! O thou touch of hearts !
Think, thy slave man rebels ; and by thy virtue
Set them into confounding odds, that beasts
May have the world in empire !

224

I 'll example you with thievery :
The sun 's a thief, and with his great attention
Robs the vast sea ; the moon 's an arrant thief,
And her pale fire she snatches from the sun ;
The sea 's a thief, whose liquid surge resolves
The moon into salt tears ; the earth 's a thief,
That feeds and breeds by a composture stolen
From general excrement ; each thing 's a thief ;
The laws, your curb and whip, in their rough power
Have unchecked theft.

225

సీ॥ .. ఓ రాజభూతుఁ - .. యోపితాపుత్రుపి
 . ద్వేషకారణ - .. కులస్త్రీలనై - ..
 . జెఱుపఁగల్గెదపివు - .. దురమువేల్పువు -
 . నిత్య . నానబలశాలి - .. పి - ..
 . సన్న సేయగరాని . కిన్నియలేడి -
 . ప్ర.త్యక్ష దేవతవు - నీ.వంటఁగలుప
 . జాతెద వెట్టియ. సంభవంబులనై న -
 . బ్రతివాదములబర. స్వరముఁగలియఁ
 . గూర్చియొప్పించు - వో, మనః, కోశనై
 . యరయ నీదానమర్చుల. తీరుగుపాటు
 . వారినొండొరుఁబొందనీ . నదెప్పుడును
 . నీదుశ క్తినిఁబసులేల . నీజగంబు॥

224

సీ॥ . అగపర్తుమీకు , నృ.ష్టాంతములనొంగ
 . తనమున - నాసూర్యుఁడు నొకదొంగ
 . కడలిసీరతఁడుదోఁ. చెడు - ఁద్రుఁడుంగూడఁ
 . గడుఁజెడ్డదొంగ - యా. తఁడునుఁదనదఁ
 . పాలిన వెల్లునుఁ . బద్మబాంధవునుండి
 . గొబ్బునన్దాఁదీసి. కొను - సముద్రుఁ
 . డును - మఱిదొంగ య. తని, ద్రవరూపమా
 . నలచంద్రునుప్పని. యత్రువులుగ
 . గరఁగఁగాఁజేయు - నెంతయు, భరణిదొంగ
 . భూతసామాన్యమలముల . న్ముచ్చిలింప
 . బడిన, యెరువునుఁదిని, కను - బ్రతిపదార్థ
 . మునొకదొంగ - మీకున్నిక్ష. పొనరుచువిధు
 . లాఁపలేకుండె చౌర్యంబు. నవశములం॥

225

there is no time so miserable
but a man may be true.

226

What vilder thing upon the earth than friends
Who can bring noblest minds to basest ends ?

227

Act. v. Sce. i.

Promising is the very air o' the time ; it opens the eyes of expectation: performance is ever the duller for his act; and, but in the plainer and simpler kind of people, the deed of saying is quite out of use. To promise is most courtly and fashionable: performance is a kind of will, or testament, which argues a great sickness in his judgment that makes it.

228

TROILUS AND CRESSIDA

Act. i. Sce. ii.

there is no man hath a virtue that he hath not a glimpse of ; nor any man an attaint but he carries some stain of it.

229

Sce. iii.

Princes,

What grief hath set the jaundice on your cheeks ?
The ample proposition that hope makes
In all designs begun on earth below
Fails in the promised largeness, checks and disasters
Grow in the veins of actions highest reared ;
As knots, by the conflux of meeting sap,
Infect the sound pine and divert his grain
Tortive and errant from his course of growth,

230

వ॥ ఎట్టియాపడలో నున్నప్పటికి మనుష్యుడు యథార్థముగా
నుండవచ్చును॥ 226

ద్వి॥ .ఎక్కువమనముల .హీనమాస్థితికిఁ
.ద్రౌక్కుసఖులకన్న .దుష్టులిఁ కేరి॥ 227

వ॥ మాటయిచ్చుట యవసరమునకు ముఖ్యప్రాణము-ప్రతిక్షా
.నేత్రములనది తెఱచును-ఆచరణమెన్నఁటికిని వాని-క్రియకు
మిగులమొద్దు- కాని- .యమాయకుల యెడ మాట యిచ్చుట
బొత్తిగావాడుకలో లేదు-వాగ్దానముచేయుట మిగులసరసమును
నాగరికమును- మాట చొప్పున నడచుట మాట యిచ్చినవాని
కతనిమనోవిచారమున నొకసంకటము॥ 228

వ॥ ప్రతిమనుష్యున కున్న సుగుణములో,నణుమాత్రమైన వీనికిఁగ
ల- దెవనికెదుర్గుణమున్నదోదానిలో,లేకమైన వీనికున్నది॥ 229

సీ॥ ..నృపులార,వంతయె.య్యెదిమీదుచెక్కిళ్ళ
.పై వెల వెలపాటుఁబా,దుకొల్పె!
ఁ.బూనుకొన్నప్రయత్న.ములనన్నిఁటం.గోరె
.నెఱపునిర్ణయమువి.నిశ్చితముగ
.గొప్పతనంబునం.దప్పును- ఘనకార్య
.ములయెడనడ్లిడు.ముల్లుపెరుఁగు!
ఁ.గడుగట్టిదె నవృ.క్షంబునుఁబెరుఁగుట
.నుండితప్పించియెం .తోమెలియిడి!

Take but degree away, untune that string,
And, bark, what discord follows, each thing meets
In mere oppugnancy : the bounded waters
Should lift their bosoms higher than the shores,
And make a sop of all this solid globe
Strength should be lord of imbecility,
And the rude son should strike his father dead :
Force should be right; or, rather, right and wrong—
Between whose endless jar justice resides—
Should lose their names, and so should justice too.
Then everything includes itself in power,
Power into will, will into appetite ;
And appetite, an universal wolf,
So doubly seconded with will and power,
Must make perforce an universal prey,
And last eat up himself.

.మఱియునద్దానిమేటివం.శరగసల్పి ।
 .దాని,బీజస్వభావముం .దప్పత్రోవ ।
 c.బోవఁగాఁజేసి- మిగులత.జ్జీ వనంపు ।
 మూలశక్తిఁజెఱచు గుంపు.బొట్టలవలె ।

230

నీసమాలికః .తప్పించు .క్రమము మా.త్రము-త్రుతిఁజించుమా
 .తంత్రికి- మఱివిను .మొంతవెలితి ।
 .వచ్చునో- బొత్తిగాఁ .బ్రతిబంధమున్గూడఁ
 .బ్రతివస్తువున్- హద్దు.పరఁగునీళ్లు ।
 .లొడ్డులకగటె, న.త్యున్నతిముగ నెత్త.వలయునఁ
 దము,యురం.బులను- మఱియు ।
 .నీగట్టియైనట్టి .భూగోళము,న్నానఁ
 .బ్రాల్సేయ వలయును- .బలముచెలఁగి ।
 .దుర్బలత్వమునకు .దొరగనుండవలయు-
 c.సూళికొడుకుచావఁ.గొట్టవలయు ।
 c.దనతండ్రిని-మఱియు .ధర్మముకావల
 .యున్ .బల్మి - లేక - త.ప్రొప్పుఁగలిసి ॥
 .తమమితిలేనియు.ధమ్ము నఁజిక్కిన
 .న్యాయముతో నెడఁ.బాయవలయు ।
 c.దమపేర్లుగూడ- c.బ.దంపడిఁగావున-
 c.బ్రతివస్తువుముగియు.బలమునందు ।
 .బలముతలఁపునందా- c.దలఁచానయందున ।
 c.దలఁపుబలములమెయి.బలపడాన ।
 .బలిమిజగముమింగ .వలయును- వెండియు ।
 c.గొనకుండన్నఁచానె .తినవలయును ॥

231

Act ii. Sc. ii.

Pleasure and revenge
Have ears more deaf than adders to the voice
Of any true decision. 232

What nearer debt in all humanity
Than wife is to the husband ? 233

Act iii. Sc. iii.

pride hath no other glass
To show itself, but pride: for supple knees
Feed arrogance and are the proud man's fees. 234

Nature, what things there are,
Most abject in regard, and dear in use !
What things, again, most dear in the esteem,
And poor in worth ! 235

they passed by me
As misers do by beggars, neither gave to me
Good word nor look. 236

ద్వి॥ .అవుఁజెవిటివి,తుట్ట .కన్ననుల్లాసా
 .మూ॥వగెట్టినిజముతీ.ర్వ .సడకినై న॥

232

ద్వి॥ మానవులందెల్ల - .మగనికిఁజేరు
 .వై న,జుణంబెద్ది .యాలికిమించి॥

233

గీ॥ .గర్వమునకులేదు .గర్వంబుతప్పవే
 .అదమెదియుఁదన్న .నగపఱచఁగ
 .బోతరమును,వంగు .మోఁకాళ్లు,తనిపెడు
 .నవియుఁ,బ్రతిఫలముఁ ,ల.హంయువునకు॥

234

గీ॥ .సహజ- మేపనులుమదిక .సహ్యములగు
 .జెలఁగునవివాడుకయెడమి.క్కిలి,ప్రియముగ
 .ఏక్కియలులక్ష్యమందున.నింపగుమఱి
 .పనికి రావవిసుంతయ .ననుభవమున॥

235

కం॥ చనిరవ్వారలునాదా
 .పునన్దిరిపగాండ్రపజ్జఁ.బోవు,పిసినిగొ
 ట్లన- మంచిమాటనాతో
 .ననలే- దొక్కింతచూడ.రై రి మఱిననున్॥

236

time is like a fashionable host,
That slightly shakes his parting guest by the hand,
And with his arms outstretched, as he would fly,
Grasps in the comer : Welcome ever smiles,
And Farewell goes out sighing. O, let not virtue seek
Remuneration for the thing it was;
For beauty, wit
High birth, vigour of bone, desert in service,
Love, friendship, charity, are subjects all
To envious and calumniating time.

237

O then beware ;
Those wounds heal ill that men do give themselves :
Omission to do what is necessary
Seals a commission to a blank of danger;
And danger, like an aguel subtly tain's
Even then when we sit idly in the sun.

238

సీ॥ .తినిగోప్రవారిచే.తిన్నన్ననకొకింత

.తనకరముననూఁపి- -తినఁగవచ్చు

.వానికై పర్విడు .వానిచంఢమునఁజూ

.చిన చేతులంబట్టు.కొనెడు.నిపుణుఁ

.జౌహూఁలకూళ్ళవార.డనఁగగుఁగాలంబు-

.పదపడిఁగొత్తగా.వచ్చువాని

.యెడఁజేయ.నత్యంతి.యెలనవ్వన వ్వెడు

.నెన్నఁడు నెలవుఁగై .కొన్నయతని

.పట్లనొన ర్చెడు .వందనంబలిగెడు

.. నూర్చుచు- నద్దిరా..యోగ్యతతని

.యున్నట్టిసితికిఁబ .త్యుపకారమువెదుక

.కుండనీ- యేమన- .నొప్ప- నేర్పు

.గొప్పపుట్టుక- కడిమియు- .గొల్కునందు

.నెరపు .నర్హత-ప్రేమమ్ము-.న్నేహ- మీవి ।

.యెంతయున్లోంగియందుని .వెల్ల- .మచ్చ

రమున నపవాద మొనరించు ..సమయమానకు॥

237

శ॥ .బౌరా-మిక్కిలి జాగరూకతగనీ .వట్టెనచోనుండు-చే

.యారన్దాము తమంతఁజేసికొను గా.యంబుల్వడిన్మానునే

.చేరంబిల్పుటకీడ.వశ్యకృతిఁదా .జేయంగఁబోకుంట- వే

..సారుల్కోసముచేసివచ్చుఁజలియు.ష్టంబట్టు లాకష్టమున్॥

238

Act iv. Sc. iv.

sometimes we are devils to ourselves,
 When we will tempt the frailty of our powers,
 Presuming on their changeful potency. 239

Act v. Sc. iii.

The gods are deaf to hot and peevish vows :
 They are polluted offerings, more abhorred
 Than spotted livers in the sacrifice 240

TWELTH NIGHT

Act I. Sc. III.

I am a great eater of beaf, and I believe that does
 harm to my wit. 241

Sc. v.

one draught above heat makes him a fool, the second
 mads him ; and third drowns him : 242

Act ii. Sc iv.

(1) For women are as roses, whose fair flower,
 Being one displayed, doth fall that very hour. 243

గీ|| .మనయెడల మోసగాండ్రమై.మనమొకప్పు|
 .చెలఁగెదముమన,సామర్థ్యముల,చపలత|
 .మనముశోధించుచున్నాని ,మాఱుచుండు|
 .బలముఁగూరిచి నిశ్చయ .పరుచుకొనుచు||

239

గీ|| .వాఁడి వెఱ్ఱిమొక్కు .బడులగు వేల్పులు|
 .బుధిరుతొదురవ్వి .భ్రష్టమా,ని|
 .వేదనములు- ,యజ్ఞ.వేదికఁబొడల,కా|
 .రజములకన్నఁగడు న.సహ్యములగు||

240

వ|| మిగులగోమాంస భక్షకుడనౌట నాబుద్ధినది చెఱుచు
 చున్నదనినానమ్మకము||

241

ద్వి|| .మతివోపు-వెఱ్ఱెత్తు- .మైకంబుగమ్మ|
 మితిమీఱి ,మద్యము.స్వీల్చినకొలఁది||

242

ద్వి|| .నెలఁత,గులాబువం,.టిదిదాని,కొమరు|
 .టలరొక్కమార్దోఁచి.నంతనెపడెడు||

(1)

TWO GENTLEMEN OF VERONA— *Act I.Sc. II.*

maids, in modesty, say, "No" to that
 Which they would have the profferer construe, 'Ay'.
 Fie, fie, how wayward is this foolish love,
 That, like a testy babe, will scratch the nurse,
 And presently, all humbled, kiss the rod 243 (2)

Sc. ii. i.

He cannot be perfect man.
 Not being tried and tutored in the world :
 Experience is by industry achieved.
 And perfected by the swift course of time. 244

Act. iii. Sc. i.

Dumb jewels often, in their silent kind.
 More than quick words do move a woman's mind. 245

Sc. ii.

falsehood, cowardice, and poor descent ;
 Three things that women highly hold in hate. 246

Act. v. Sc. ii

Black men are pearls in beauteous ladies eyes.

Sc. iv.

In love
 Who respects friend? 247

'Mongst all foes that a friend should be the worst. 248

గీ॥ .కిన్నియలు సిగ్గు పెంపునఁ గాదనియెను।
 .కాన నెడఁగర్థ-మిడువార. అరకుఁ గలఁచె
 .యీ నెడఁగుచలపిస్సినో. యెంత పెంకె।
 .గోకిదాసి-ఁజలుకుమున్నఁ గొనుబాకుతఱు॥

(2) 243

గీ॥ ప్రజలలోనఁబ్రేక్షింపఁబడక-నేర్పఁ
 .బడకకా నేరఁడతఁడు. లో. కరహితుఁడు।
 .పాటఁ చేననుభవ మొందఁబడెడు-ఁ బూర్ణ।
 .ముగనలుపఁబడు శ్రీఘకా. లగతిచేత॥

244

ద్వీ॥ .మూఁగనగలులాగుఁ .బొలఁతులమనసు।
 .బాగుగనరసపుం. బలుకలకన్న॥

245

ద్వీ॥ .పిఱికితనము-వల్ల- .వేదపుట్టుకయి।
 .గరితలీమూఁడిటి. న్నడు నేవగింతు॥

246

ద్వీ॥ .పొలఁతిచూపుల ముత్తై. ములునల్ల వాండ్రు॥
 .వలపునలక్ష్మ్యమె. నడచేయుహితుని॥

247

ద్వీ॥ .మీఱునదిమిగుల. మేటియైమిత్తు।
 .ఁడారయ శత్రువు .లండఱిలోన॥

248

were man

But constant, he were perfect, that one error
Fills him with faults;

249

Who by repentance is not satisfied
Is nor of Heaven, nor earth,

250

WINTERS TALE— *Act II. Sc. II.*

The silence often of pure innocence
Persuades, when speaking fails

251

Act. iii. Sc. ii.

innocence shall make
False accusation blush and tyranny
Tremble at patience.

252

Act iv. Sc. i.

Kings are no less unhappy, their issue not being gracious,
than they are in losing them when they have approved their virtues.

253

Sc. iii.

Prosperity 's the very bond of love.
Whose fresh complexion and whose heart together.
Affliction alters.

254

VINUS AND ADONIS

Round-boof'd, short-jointed fetlocks shag and long,
Broad breast, full eye, small head, and nostrill wide
High crest, short ears, straight legs, and passing strong.

ద్వి|| .నరుడసిరుడయిన..నసంపూర్ణుడగును ।

.బొరపాటదొకటె త.ప్రతినించునతని

249

ద్వి|| ..అనుతాపమునదన్వి.నంననియట్టి. ।

.జనుడి,హపరముల,జక్కనపడడు ।

250

ద్వి|| .తఱుచు,నిరపరాధి.తనము,మానంబు ।

.నెఱవేఱకున్నాట. నెగ్గనియపుడు ।

251

ద్వి|| .నేరములేమినిం.ఁన్నిగ్గుపర్చు ।

సైరణకునుఁజీ, దౌ.ర్జన్యమువడకు ।

252

వ|| తమపిల్లలు గుణవంతులని తామెఱింగిన పిదప వారిందొంటగుట

కన్న వారుగుణవంతులుకాకుంటకు రాజులుతక్కువకుందరు ।

253

ద్వి|| .సంపద్రపేమ,పా.శంబగుదాని ।

.సాంపుడెందముఁగూడ,జూకురుమార్చు ।

254

నీ|| .కుండనిఁజెక్కలు,నుఱుచగణపుటను,బొడుగుమడిమెబొచ్చు-

.వెడదఱొమ్ము ।

Thin mane, thick tail, broad buttock, tender hide :
Look what a horse should have. he did not lack,
Save a proud rider on so proud a back. 255

An oven that is stopp'd or river stay'd,
Burneth more hotly, swelleth with more rage :
So of concealed sorrow may be said ;
Free vent of words love's fire doth assuage ;
But when the heart's attorney once is mute,
The client breaks, as desperate in his suit. 256

Who wears a garment shapeless and unfinish'd ?
Who plucks the bud before one leaf put forth ?
If springing things be any jot diminish'd,
They wither in their prime, prove nothing worth :
The colt that's back'd and burden'd being young,
Loseth his pride, and never waxeth strong. 257

.వలుదకిసులు-చిన్న.తం-చెడలవునుక్క. కన్నమూలును-విక్కి.

యన్నజుట్టు

.సన్న పొట్టి చెవులు-తన్నవికావ్వెను-మిగులజేవంగలమై-మెడను

బలుచ

.నైననె,అలు-కళ.మిగుతోడి-వితేవివకా.పిఱుదులు-

మెత్త.మెఱుగుతోలు

.కనుమగుఱ్ఱమానకు.గావసినసాగ.సంతవానియందె.యమరి

యందె

కానరాదకొఱత.వానికిబొగరునఁ గ్రాలువీచునెక్క.

కాతుతప్ప 255

గీ. .ఆవమున్మాయబడి-యేఱు.నాఁపఁబడియు

.ముందుకంఠెన్తుమండెడున్-బొంగువడిగ

.బలుకఁబడవచ్చునటువాఁపఁ.బడిన,నంత

.గుఱిచి-కామాగ్ని యాఱు,వాగ్గరిచెలంగ

.గాని-డెందపువ్యవహార.కర్త-మంద

.తానెఱుఁగవాఁడైనచో-వానిప్రాపు

.మిగులనమ్మకొనినవాది-తగవులోజ

.యంబుఁగోనఁజూనంచున.య్యఁబడుచుండ

256

గీ. .పని.కొఱతగూచొకా.యి నె.వఁకుదొడుగు

.దుగ్గించుమొగ్గనెవఁడుతేకు.గోఁపకమును

.బెఱిగెడునవిసుంతయు.నుట్టు,పఱచినయెడ

.నెదగుటనెడిపనికి రా.నెందుకైన

257

ద్వీ. .పసిగుఱ్ఱముంబెద్ద.బరువుంచినదుప

.బసచెడి,ప్రబల దె.ప్పట్టికైనఁగాని.

Lock, the world's comforter, with weary gait,
His day's hot task hath ended in the west:
The owl, night's herald, shrieks, 't is very late;
The sheep are gone to fold, birds to their nest,
And coal-black clouds, that shadow heaven's light
Do summon us to part, and bid goodnight 258

What was so frozen but dissolves with tempering,
And yields at last to every light impression? [ing.
Things out of hope are compassed oft with ventur-
Chiefly in love, whose leave exceeds commission.
Affection faints not like a pale-fac'd coward
But then woos best, when most his choice is forward 259

But like a stormy day, now wind, now rain,
sighs dry her cheeks, tears make them wet again. 260

O thou clear god, and patron of all light,
From whom each lamp and shining star doth borrow
The beauteous influence that makes him bright,
There lives a son, that suck'd an earthly mother,
May lend thee light, as thou dost lend to other. 261

త|| . కను, జగదానంద. కరుడలసిన
 . నె. దందనపగటివేం. ద్రంబగుపనిని
 . గొనకొనిపడమట. నొనముట్టజేసె-
 . రాత్రివేగులవాడ అచెగ్గుళ్లనూబి
 . చనియెగొట్టెలుదొడ్డి చక్కకి-మఱియు
 . గూళ్ళలోపలజేరు. కొనియెబిబ్బలును
 . మిను వెల్లునీడగ్గి. మ్మినపోగనల్పు
 . మబ్బులొండొరులబాయ. మనకానతెచ్చు.

253

త|| . కరుడంతగట్టినగానిమైనంబు
 . కరగదా, వెచ్చచే. గడకులోబడద
 . చిటునొక్కునకునైన- . జే, కూరుమఱియు
 . నాసకుమించిన. యవిచొ, రవమెయి
 . దఱచుగవలపున. దానిదొసెలవు
 . హద్దునమీఱు-డ. య్యదువెల్లిమోము
 . పిఱికిపోలిక, నురు. ల్వెంటాడుగాని
 . తానె-చుకొన్నదెం. తయమొండిదైన.

259

ద్వి|| . అప్పుడెగాలిమ. అప్పుడెవాన
 . రొప్పుగాడుపువాన. ప్రౌద్ధుచందాన
 . బడతిచెక్కిలులెండు. బడపడిదడియ
 . గడువెచ్చనూర్పుల. న్నన్నీళ్ళచేత.

260

గీ|| . ఔరనిర్మలదై వత. మా-సమస్త
 . తేజమున్నాంచునుద్యోగి. పీపములును
 . దారలున్నీవలన, రమ్య. దశనుబొందు
 . గాని-కలడునిన్వెలిగించు. మానవుండ

261

Fie, fie, fond love ! thou art so full of fear,
 As one with treasure laden hemm'd with thieves:
 Trifles, unwitnessed with eye or ear
 Thy coward heart with false bethinking grieves 262

For oft the eye mistakes, the brain being troubled 263

They that love best, their loves shall not enjoy. 264

RAPE OF LUCRCEY

Now leaden slumber with life's strength doth fight,
 And every one to rest, themselves betake,
 Save thieves, and cares, and troubled minds, that
 wake 265

The aim of all is but to nurse the life
 With honour, wealth, and ease, in waning age;
 And in this aim there is such thwarting strife,
 That one for all, or all for one we gage:
 As life for honour in fell battles rage;
 Honour for wealth ; and oft that wealth doth cost
 The death of all, and all together lost. 266

I see what crosses my attempt will bring ;
 I know what thorns the growing rose defends
 I think the honey guarded with a sting:

గీ|| . నీ-తెలివి లేనిమక్కువ- . చెందెనుకాదు

. వెఱపుదొంగలకుంజిక్కు- . సిరిగలాని

. వలెను-నీజంకుముడికల-తలఁపుతోడ

. వనరుఁగననివినని . చిల్ల-రవాఁగుతొంచె

262

ద్వి|| . తరుచుగాఁజూపులు . తప్పనరింప.

. నరులకుబుద్ధితె-న్నఁగ లేనియపుడు.

263

ద్వి|| . మేరమీఱిన . బాళి-మెలఁకెడివారు

. కోరినయట్టులఁ . గుడువఁగలేరు.

264

గీ|| . ఇపుడుబలుపునిద్ర . యెదిరించిబ్రతుకంబు

. లంబు తెల్వితోఁజె-లంగిపోరు

. పరగనెల్లవారు . బడుకొనసాగిరి

. దొంగలున్, వ్యసనయు-తులునుఁదప్ప.

265

చ|| . జనులతలంపు-గౌరవము

. సంపదసౌఖ్యమువార్ధకంబునం

. బెనుచుట-కిట్టియూహయెడ

. మీతెడున-డ్లిడఁబోదు మొక్కటిన్

. గొననొకదానిఁబందెముగ . గొప్పకు

. బ్రాణముఁబోరునం, బలెన్

. ధనమునకంతపర్వను-ధ-నంబె . విపత్తులకెల్లమూలమా

266

త|| . కనుచుంటినెట్టి-యిక్కట్టులనాదు

. కడఁక తెచ్చునొ-యెట్టికఱకుముండెదగు

All this, before hand, counsel comprehends
But will is deaf, and hears no heedful friends
Only he hath an eye to gaze on beauty,
And dotes on what he looks, 'gainst law or duty. 267

I have debated, even in my soul,
What wrong, what shame, what sorrow I shall breed;
But nothing can affection's course control,
Or stop the headlong fury of his speed.
I know repentant tears ensue the deed,
Reproach, disdain, and deadly enmity;
Yet strive I to embrace mine infame 268

But if thou yield, I rest thy secret friend,
The fault unknown is as a thought unacted;
A little harm, done to a great good end,
For lawful policy remains enacted.
The poisonous simple some times is compacted
In a pure compound; being so applied,
His venom in effect is purified. 269

Then for thy husband thy children's sake,
Tender my suit: bequeath not to their lot
The shame that from them no device can take,
The blemish that will never be for got:
More than slavish wipe, or birth hour's blot.
For marks described in mens nativity
Are nature's faults, not their own infamy. 270

..ననఁగాచుచుండునో. నాకెక్క
 .గుట్టునం దే నె వాఁచుకొ. నఁబడుటఁదలఁచె
 ..మునుముం దెయిదియంత. బుద్ధి యెఱుఁగు
 ..బొత్తిగాఁగోర్కె. చె. వ్రడుచెందుఁగాని ।
 .వినదద-మంచి. క. న్నెలయ. దానికిని
 ..విన్నాణముంగని. వెట్టి భానదియ ॥

267

త॥ .తలపోసినాఁడ నెం. తయు నెట్టియెగు
 .తగులునోసిగ్గువం. తయు నాకు-నైన ।
 .వలపుతోవకునడ్డ. పడఁజూఁదెరియ
 .బరునడిసద్దాని. నడినాఁపలేకు ।
 .సలిపినచెట్టకె. నాఁగుకన్నీటి
 .జాడనాపనినాకు. జరుగునంచెఱుఁ ।
 కలుగునిందెయనడ్డ. కడుఁజెడ్డపగయు-
 .గానినాచెడుపేరె. కౌఁగిలిం చెదను ॥

268

మంజరి॥ .నీవొప్పకున్నచో. నీకునేజాటు. నె. చెల్లినయ్యెదన్-
 .దెలియంగఁబడని । తప్పపనికిరాని .తలఁపట్టులుండు-
 .గొప్పమంచిఫలము .కొఱకుఁజేయంగ । .బడుచిన్న నేరము
 .పరఁగునీతిగను. విషమూలికయెయొక్క. వేళలోసరిగ ।
 .గొన్ని యశావధముల. కూడి నేరి. శుద్ధిసేయఁగఁబడి
 .సుగుణంబునిచ్చు.

269

తం॥ కనుకనీ పెనిమిటి. నన్న పిల్లలను. గనియైననాకోరి. కం
 దీర్చుమీవు। కొనకొని పొలసిమి. గుల్చకు
 వారి. కొఱకు .బానిసవాఁత. కుంబుట్టుమచ్చ
 కు. నుమించి తుడుచుట. కున్మర్వఁబడుట. కున్నీలు
 కాక. నె. కొన్ని నెట్టిమఱక । మనకుఁబట్టుకోతోన. మ
 రుజాడతప్ప. మన. దికాదదిమన. మన్ని దికాని.

270

And wilt thou be the school where Lust shall learn?
 Must he in thee read lectures of such shame ?
 Wilt thou be glass, wherein it shall discern
 Authority for sin, warrant for blame,
 To privilege dishonour in thy name ?
 Thou back'st reproach against long living laud.
 And mak'st fair reputation but a bawd 271

Think but how vile a spectacle it were.
 To view they present trespass in another
 Men's faults do seldom to themselves appear,
 Their own transgressions partially they smother.
 This guilt would seem death worthy in thy brother
 O, how are they wrapped in with infamies,
 That from their own misdeeds askance their eyes. 272

Alas, how many bear such shameful blows,
 Which not themselves, but he that gives knows. 273

O Opportunity ! thy guilt is great-
 'T is thou that execut'st the traitors treason:
 Thou sett'st the wolf where he the lamb may get :
 Whoever plots the sin, thou point'st the season:
 'T is thou that spurn'st at right, at law, at reason:
 And in thy shady cell, where none may spyhim,
 Sits Sin to seize the souls that wander by him. 274

త|| .బడిగనుంచువసేచు. ప్రజయటంచు,చ్చ.కామ
చేష్టలునేర్వఁగదిసిసేయంగుఁజెడు,త్రేపాపాక
ముల్ చే,ద్వదంజదావ.వలయును-సేచుద.ర్పణము
గనుంచెఁ.వడినచ్చటన్ బ్రభు.త్యమాపాత
కంబు.గా, శాసనమనించె.గాఁగనీవేర
ఁగడఁగుననుర్యాద.కడుభర్మముగను.,మొగి
జను,ల్విపకీత.ముగఁజూచుకొనఁగ.

271

చ|| .అరయుముసేదానేరమొరు.నందుననుండుటదెంత
చెట్టయో! .తఱుచుగనెల్లవారుతమ.తప్పులఁ
గానరు-వానిమాపెదర! .పరువడిఁబక్షవాత
మున-ఁ.బాతకమియ్యదిచంపనీ,సహా!
.దరు-జనుఁడెంత,మాఅవడుఁ.దాఁదనయె
గులువేక్షచేసినన్.

272

గీ|| .కలకటాయట్టి,యనమాన.కరములైన||
.తన్నుతెందరుసైరించు.చున్నవారో!
.తెలియఁగాఁజాలరెవ్వని.తీరుతాము!
.వానినొనఁగెడునట్టియ.వ్యాజుతప్ప.

273

త|| .ఓవేళసీదగు.నో,గుదనంబు-.ద్రోహముసేవొన
ర్తువు-గొఱ్ఱెప్పిల్లి! .కేవకుఁదోఁడెలుం..గె
డపెదవీవు-.పాపముప.న్నెడు.వారల,కిదును!
-
.నీవుకన్నర్తువు .నిజమునాయంబు.నీతివివేకంబు
..నీటఁగల్పెదవు! .పోవువారలబట్టఁ.బొంచికూ
ర్చుండు.ఁదొడరినీచాటునం .దురితభూతంబు.

274

When Truth and Virtue have to do with thee
 A thousand ornses keep them from thy aid.
 They buy thy help, but Sin ne'er gives a fee :
 The gratis comes and thou art well appay'd.
 As well to hear as grant what he hath said.
 My Collatine would else have come to me.
 When Tarquin did, but he was stay'd by thee. 275

The baser is he, coming from a king,
 To shame his hope with deeds degenerate
 The mightier man the mightier is the thing
 That makes him honour'd or be gets him hate :
 For greatest scandal waits on greatest state.
 The moon being clouded presently is miss'd,
 But little stars may hide them when they list 276

సీ॥ .తివిరిస,త్యమునుఁ ,బా.తివ్రత్యమున్నీదు .సంబంధమున నెఱ్ఱజ
రుగఁదలఁచు

.నప్పుడునీదుసా,హాఁయ్యమునుండి వే. ర్చేయునువానిని. పేయియడ్డు
.లవికొనునీదుసా.యము-కాని-పాపమె.య్యెదియును సేకుఁగూలీ.,
దుమఱియు.

.నదితనయిచ్చగా .నరుదెంచు మఱిసివు నెంతయు న్సంతృప్తి. నె
నసిసమ్మ.

.తింతువయ్యదిచెప్పన.దివినటకును!
.వెండియునదియడుగుదానిఁ.బెట్టుటకును!
.గానిచో-తేనితోనామ.గండువచ్చు!
.నై న-నాతఁడునీచేత.నాఁపఁబడియె.

275

సీ॥ .దొరగ నుండియుఁగడుఁ .దుచ్చకార్యంబులన్.దన కోర్కెసిగ్గు
మా.లినెఱవేర్చు.

.కొనుటచేవాఁడెంత .యునునీచుఁడగు-నెంత.గొప్పవాఁడోయంత
.గొప్పదగును!

.మనుజునకున్వాని .మర్యాదయైన లే.కవమాన మైన-నే.మ
నఁగమిగుల!

.బెద్దదౌస్థితినిఁగ.నెట్టి యుండునుదాని.కిన్నరిపడునప.కీర్తి గూడ!
చందుఁరుడుకప్పబడినపుడు.జనులకెల్ల!

.గడు,విశదముగఁదెలియగఁ.బడును-ఁగాని!

.మిక్కిలియుఁజిన్న వై మిన్కు.మిన్కుమనెడు!

చుక్కలకుఁగల్గుమాఱుపుం.జూడరెవరు,

276

The crow may bathe his coal black wings in mire
And unperceiv'd fly with the filth away,
But if the like the snow:whiteswan desire,
The stain upon his silver down will stay.
Poor grooms are sightless night. kings glorious day.
Gnats are unnoted wereso e'er they fly.
But eagles gaz'd up on with every eye. 277

Sad souls are slain in merry company ;
Grief best is pleas'd with grief's society. 278

T' is double death to drown in ken of shore ;
He ten times pines that pines beholding foed ;
To see the salve doth make the wound ache more ;
Great grief grieves most at that would do it good ;
Deep woes roll forward like a gentle flood ;
Who, being stopp'd, the bounding banks o'er flows ;
Grief dallied with nor law nor limit knows. 279

నీ॥ .బురదలోపలఁగాకిఁ బొ.గ్గు నల్లనితన .తెక్కఁల ముంచియా.తిత్తి
తెలియ॥
ఁ.బడనీకయెగిరి పో.వచ్చునుఁగాని-యా. తెన్ను గోరినమంచు. తెల్ల
యంచ॥
.మిగిలెడునా, వెండి. మెయిమిఁదనామచ్చ-.. నెఱజేదలై నబా.నిస
లు, గ్రుడ్డి॥
.రాతిరి-మఱియును .రాజులు నన్నియుం .గడువెల్లి డియొనర్ప
ఁ.గలుగుపగలు
.ఇచ్చకున్వచ్చినట్లు తా.మెచట నేనిఁ ఁ.బరుగులిడుచున్న నలును
లే.పాటియైన॥
ఁ.గానరాక చెలంగెడుఁ .గాని- డేగ.చూడఁ బడుఁడెల్లముగ నెల్ల
.చూడ్కి-చేత. 277

ద్వి॥ .వంతఁజెందినవారు.బ్రతుకఁగలేరు॥

.సంతసిల్లుజనుల, సహవాసమునను

.దుఃఖంబుమిగులసం.తోషించుచుండు॥

.దుఃఖముపొందునఁ.దొడరినఁయపుడు.

278

నీ॥ .ఒడ్డుచెంత నెతోఁచు.చుండఁగమున్గిపోవుట

.యినుమడిచావు..బువ్వఁగనుచు॥

ఁ.బస్తుప డెడువాఁడు.పది రెట్టులెం డెడు-

.మఱియుఁదీపిడుబుండు.మందుఁగాంచి॥

.వనటయుమిక్కిలి.వగచెడుఁదనకుమే

.లేచ్చి సెడునవ్వాని.చెంతమెల్ల॥

.గాఁబాటు సెలయేటి.కై వడిలోఁతగు

.వలనంత,లల్లనఁ.బరఁగుచుండు॥

I hough men can cover crimes with bold stern looks
Poor women's faces are their own faults books ; 280

Deep sounds make lossier noise than shallow fords,
And sorrow ebbs, being blown with wind of words. 281

they whose guilt within their bosoms lie
Imagine every eye beholds their blame ; 282

sorrow, like a heavy-hanging bell,
Once set on ringing, with his own weight goes ;
Then little strength rings out the doleful knell. 283

Thus ebbs and flows the current of her sorrow,
And time doth weary time with her complaining.
She looks for night and then she longs for morrow
And both she thinks too long with her remaining
Short time seems long in sorrow's sharp sustaining;
Though woe be heavy, yet it seldom sleeps ;
And they that watch see time how slow it creeps. 284

.నడుగట్టఁబడిన.యప్పుడా యేఁతీరు|
ప్రక్కనున్నయొడ్ల.పైకివచ్చు,
.నడరి,తడవుమీఱ.నాడింపఁబడునగ|
.హద్దుపద్దునెఱుఁగ.దెదియెన||

279

గీ|| .దిట్టకూళచూపు.నెట్టినేరములను|
.మఱుగుపచన్ఁగలరు.పురుషులైన|
.నకట-స్త్రిలమొగము.లవ్వారియెఱ్ఱులు|
.తెలుపుపుస్తకములు.తెల్లముగను||

గీ|| .లోఁతుమడుఁగు నేయు.లోజ్జగఁజుప్పడ|
.గడువెలితెగఁబాఱు.కాల్వకన్న |
.మాటగాలిచేతఁ.బైటఁద్రోయఁగఁబడి|
.వట్టిపోయెడువల.వంతనుఁజీయు||

281

ద్వి|| మనసునన్దమతస్వ.మాటినవార|
.లనుకొందురెల్లర.య్యదిగాంతురంచు||

282

గీ|| .మొనసియొక్కసారి.మ్రోగింపఁబడిబరు|
.పుమెయినూఁగుగంట.పోల్కివంత |
.తనదుబలువుతోడఁ.జనునప్పుకొంచెము|
.లావుమ్రోయఁజేయుఁ.జావుదరువు||

283

త|| .పోటుపాటులనిట్లు.పొందెడునాపె
.వనటయే-ర్మఱియాకె.వలవంతతోడ|
.గీటునఁదఱివిసి.గించెడుఁదడవు-
.గనునాపెరేయికై-కనిపెట్టుబొద్దు|
.తేటను-నారెండుఁ.దెఱవతలంచు|

284

It easeth some, though none it ever curd,
To think their dolour others have endur'd.

285

Which when her sad-beholding husband saw,
Amazedly in her sad face he stares :
Her eyes, though sod in tears, look'd red ; and raw
Her lively colour kill'd with deadly cares.
He hath no power to ask her how she fares ;
Both stood like old acquaintance in a trance,
Met far from home, wondering each other's chance 286

SONNETS—

Who is it that says most ? which can say more
Than this rich praise, that you alone are you ?
In whose confine immured is the store,
Which should example where your equal grew.

287

.దనయున్నితోనిడు.దలనుచుమిగుల

.మాటికి నాఁడియి.డ్మనైచునపుడు

.కనుపట్టుడుబొడవు.గాఁగొన్దేవేపు॥

.మేటిబర్వునవంతఁమించినఁగాని

.కడునరుదుగనది.కన్మాత నెట్టు

284

గీ॥ .తమవలెన్దుఃఖభారమి.తరులుగూడ

నెంతనిభరించినారని.యెఁజిగికొనుట

యెవరినైనఁగుదుర్చలే.దెన్నఁటికిని

.గాని.కొండఱినోదార్చఁగలుగునదియ॥

285

సీ॥ .విన్ననొచ్చెలిమోము .వెఱఁగునఁగనుఁగొనె

.నపుకలఁతవడి.యాపెమగఁడు

కన్నీటనుడికిన.కలికివాల్చూపులు.కడుఁ

బచ్చిపుండ్లుగాఁ.గానఁబడియె

.బడఁతుక మెఱుఁగుమై.నన్నియయెంతయు

.జంపువంతలబొల.యింపఁబడియె

నాయతివను సేమ,మడుగుటకతనికి

.సత్తువబొత్తిగాఁ.జాలదయ్యె॥

.ఇరువురున్నిల్చియుండిరెం.తేనియున్ని

.తావునకుదవ్వనందు,వి.తాకుమెయిని

.దారసిలిప్రాతయెఱుకను.దనరువార

.లొండొరులఁగనియచ్చెరు.వొందినట్లు॥

286

ద్వి॥ .పరికింతువేచెడు.వారలుమఱియు

.దఱియెంతమెల్లగ.దాఁబాఁకునదియె॥

గీ॥ .ఈపొగడ్తకన్న.నెవ్వఁడెక్కువఁజెప్ప

.దరము-నీకునీవె..పురుడునీదు

They that have power to hurt and will do none;
 That do not do the thing they most do show,
 Who, moving others, are themselves as stone,
 Unmoved, cold, and to temptation slow;
 They rightly do inherit heaven's graces,
 And husband nature's riches from expence;
 They are the lords and owners of their faces.
 Others but stewards of their excellence.
 The summer's flower is to the summer sweet.
 Though to itself it only live and die;
 But if that flower with base infection meet,
 The basest weed out braves his dignity
 For sweetest things turn sourest by their deeds
 Lillies that fester smell far worse than weeds. 288

As on the finger of a throned queen
 They basest jewel will be well esteem'd,
 So are those errors that in thee are seen
 To truths translated, and for true things deem'd, 289

Fair. kind and true, have often liv'd alone,
 Which three till now, never kept seat in one, 290

పోల్కిఁ. జూపఁ. జూలు. పోడిమిసీయందె।

.మిగులఁబందియగుచు. నెగడుచుండు॥

287

నీసమాలిక —

.చెల్లియుండియఁగీడు. సేయని వారలు—

.పనిసల్పునట్లుక. నృదేకువార।

.లొరులనుఁగవపితా. మొక్కింతయుంజెక్కు

.చెదరక, తాపోల్కిఁ. జెలఁగువారు।

.చెడుగుమాటలకులోఁ. నిడకుండువారలు

.తగియుందు రెంతయు. దై వస్పృహకు।

.తమయంతవచ్చుభా. గృములన వ్వారలు

.వ్రయమందనీకకా. పాడుచుండ్రు।

.వారెదిట్టలు—తక్కు. వారు వారలగొప్ప

.తమకున్నతీరునఁ. దారువారు।

.కోయువారలకింపు. గూర్చుమల్లియతన

.పొల పెఱుంగకపుట్టి. పొలయఁగాని॥

.యదియఁదెవులంటుపట్లగా. బై నతెన్న।

.దానికంఠెను—జేదగుఁ. దమ, చెయువులఁ

.దీయనివి—ముర్తిపోయిన. తెల్లకలువ

.కన్న నేచెత్త పూవైన. వన్నెకెక్కు॥

288

కం॥ దొరసానిచేతికుంచిన గరమదుదుగగాజుమాని. కంబనఁజెల్లున్॥

మఱినీయెడఁగలతప్పులు। పరఁగెడునొప్పులుగనిన్ను. వలచిననాకున్.

ద్వి॥ .నీటు—నెనరుమఱి. నిజమొక్కనియెడ।

.నేటివఱకుఁ గూడి. నిలుచుటలేదు॥

290

O cunning Love ! with tears thou keep'st me blind
Lest eyes well-seeing thy foul faults should find 291

PASSIONATE PILGRIM—

O ! love's best habit is a soothing tongue,
Add age, in love, loves not to have years told. 292

What fool is not wise.
To break an oath to win a paradise. 293

Crabbed age and youth cannot live together;
Youth is full of pleasance, age is full of care ;
Youth like summer morn, age like winter weather ;
Youth like summer brave, age like winter bare
Youth is full of sport, age's breath is short;
Youth is nimble, age is lime :
Youth is hot and bold, age is weak and cold;
Youth is wild, and age is tame.
Age, I do abhor thee, youth, I do adore thee : 294

ద్వి॥ . కన్నీటననుగ్రుడ్డిఁ గావెంతువలపు|

. కన్నులునీతప్పుఁ . గననీక, కొంటె

291

ద్వి॥ . అలవడుదబ్బుఁ . కబ్బబ్బవలపు॥

. పలుకరీడు, విరాళి. పడి, ముదివారు॥

292

ద్వి॥ . ఎట్టివెంగలియైన . నెటుతప్పకుండు|

. నొట్టస్వర్గసుఖంబు . నొందుటకొఱు॥

293

సీసమాలిక॥

. మూతిముడుచుకొన్న . ముదిమిడవ్వనమును

. గూడిమనఁగలేవు . కోడెయూడు|

. నిండుసంతసమున . నెగడు . ముసలితన

. మెంతయువంతతో . నెవసియుండు|

. వయసువేసవివేకు . వకుసాటి

పెద్దటి. కముముదిరిన నీతుఁ . గాలిపోల్కి|

. యెలఁబ్రాయమామని. వలెనింపు.

వృద్ధత్వ. ముంబట్టు చలికాల. మునలెబోడు|

. యశావనమునువేడ్క . నలరారు . వార్ధకవ్యా

. యామమున్గొంచె. మానుమఱియు|

. దరుణత్వముచుఱుకు . జరకుంటె

తారుణ్య. మున్వాడియుం యుందిట్ట . ముజరతతయు॥

. జబ్బు . వెండియు . నతివిర. సము . తరుణత

. పెంకె . వార్ధక్యమెంతేని. పెంపుడు . నిను

. వృద్ధతాయేవగించెద. నేను . యశావ

. సంబనిన్కూర్మితోడుతం . దలచుచుండు॥

294

Inconstancy

More in women than in men remain. 295

The wiles and guiles that women work,
Dissembled wit an outward show.

The tricks and toys that in them lurk.

The cock that threads them shall not know. 296

Every one that flatters thee
Is no friend in misery.

Words are easy, like the wind ;

Faithful friends are hard to find

Every man will be thy friend,

Whilst thou hast where with to spend :

But if store of crowns be scant,

No man will supply thy want.

If that one be prodigal,

Bountiful they will him call,

And with such like flattering,

“ Pity but he were a king ”

If he be addict to vice,

Quickly him they will entice

If to women he be bent,

They have him at commendment :

But if Fortune once do frown,

Then, farewell his great renown ;

They that fawn'd on him before,

Use his company no more

He that is thy friend indeed,

He will help thee in thy need :

If thou sorrow, he will weep ;

If thou wake, he cannot sleep :

Thus of every grief in heart

He with thee does bear a part.

These are certain signs to know

Faithful friend from flattering foe. 297

ద్వి॥ మగవారికన్నను .మగువలయందు।
.నెగడుమిక్కటముగ.నిల్కడలేమి॥

295

ద్వి॥ .మగువయొన ర్చెడు.మాయమర్మములు।
.మగఁ.డైనసంతయు.బరికింపలేడు॥

296

కం॥ నినుఁగొనియాడెడువాఁడె। ల్లనీకు
మిత్రుండుకాఁడు..లంపటయెడఁబ।
ల్కు నెగడుసుళువుగగాడ్పటు।
.కనుటయొకష్టంబునమ్మి .కన్గలహితులన్॥

297

ఉ॥ .ఎంతయునీదుమిత్రులుగ .నెల్లరునుందురునీకడన్బసు।
.న్నంతకుఁగాని-యద్దించన .నక్కఱగాఁడెవఁడై ననీకునొ।
.క్కింతయు.నీవుదాతవను .చెంతురుదూఁబఱదిండివై న-దూ।
.షింతురునిన్నుభూపతిగఁ .జేయనిదేవునిఁబెక్కు.భంగులన్॥

సీ। .చెడుగునకీవల.వడినచోనిన్వలం.బడఁ
ద్రోయుదురువారు .భ్రమలుగొల్పి।
.వాలుఁగంటలనీవు .వలచిననిన్దమ
.చెప్పచేతలలోనఁ.ద్రిప్పకొండ్రు।
.కాని-నీసిరిమల్లె. నేని నీకుండినవాసి
యెంతయుమచ్చ.మాసిపోవు।
.నీకడఁదొల్లి నెం.తే.నక్కనై చ్యము
.సేయువార్నినృతి.చేరఁబోరు।
.నీకునెవ్వఁడునిక్కపున్నే.హితుండొ
.వాఁడుతోడగునీకుఁగావలసినప్ప।
.డివుదుఃఖించునపుడాతఁ.డేడ్చు

462

MARVEL

నీవు. తెలిసియుండిన సతఁడు ని. ద్రింపఁబోఁడు॥

గీ॥ . ఇట్లు నీ యెదలోనున్న. యెల్ల. వంత|

. వాఁడు సీతో డుతన్వంతు . పంచుకొనును|

. మంచి విహితుని - మాయఁగా. వించుపగతు|

నెఱిగి కొనుటకు నివికోన్ని . గుఱుతులగును॥

 WRATH

AS YOU LIKE IT

Act. I. Sec. I.

Now will I stir this gamester. I hope I shall see an end of him; for my soul, yet I know not why, hates nothing more than he; yet he's gentle; never schooled, and yet learned; full of noble device; of all sorts enchantingly beloved, and indeed, so much in the heart of the world, and, especially of my own people, who best know him, that I am altogether misprised. But it shall not be so long; this wrestler shall clear all: nothing remains but that I kindle the boy thither, which now I'll go about. 1

CYMBELINE

Act. II. Sec. V

Is there no way for men to be, but women
Must be half-workers? We are all bastards;
And that most venerable man which I
Did call my father was I know not where
When I was stamped; some coiner with his tools
Made me a counterfeit: yet my mother seemed
The Dain of that time; so doth my wife
The nonpareil of this.— O, vengeance, vengeance!
Me of my lawful pleasure she restrained,
And prayed me oft for bearance; did it with
A pudency so rosy, the sweet view on it
Might well have warmed old Saturn; that I thought
her. 2

శాస్త్రభీభత్సభయానక రసములు

శాస్త్రరసము

వ॥ నేనిప్పడీ, పోకిరిం బురికొల్పెదను - వాని , యంతముంజూడఁగోరెద
 నేమన - నేమోకాని నామనసువానికన్న నెక్కువదేనినైన నన
 హ్యించుకొనదు - కాని - వాఁడుమర్యాదకలవాఁడు మఱియు నెన్నఁ
 డుం జనువుకొనలేదై నం, బండితుఁడు - గొప్పతనమాసించువాఁడు -
 , సహచరులకందఱి కెంతయోయిష్టుఁడు - కావునలోకులందఱిలో
 ముఖ్యముగ వాని నెఱిగిననా, వర్గమందుగూడ నిక్కముగానే
 నలక్ష్యము నేయఁబడితిని - గాని - యదెంతోకాలముండ - దీ, జెట్టి
 యంతయుం, జక్కపరుచు - నెద్దియున్నిగులదు - సరియే - యాపిల్ల
 కాయన్నేనిక్కడ, నుసికొల్పెద - నిపుడాకుట్రపన్నెదను. 1

నీసమాలిక -

. చానలతో, నవ, సరమెద్దియు న్నేక
 పురుషులొదవమఱి. తెరువులేదె॥
 . చీకటితప్పన. కేకల్గినారము -
 . నాతండ్రియనిపిల్చి. నాఁడనెవని
 . మిగులమర్యాదఁగ. లిగినయమ్మనుజుఁడే
 . ముద్రింపఁబడిన య. ప్పడెటనుండె॥
 . నేనెర్గ - దప్పు, నా. ణముఁజేయువాఁడెవ్వఁడో
 నానిపనిముట్ల. నొనరిచెనను॥

As chaste as unsunned snow :—

Could I find out

The woman's part in me ! For there's no motion
That tends to vice in man but I affirm

It is the woman's part : be it lying, note it

The woman's; flattering, hers : deceiving, hers ;

Lust and rank thoughts, hers, hers, revenges, hers ;

Ambitions, covetings, change of prides, disdain,

Nice longing, slaaders; mutability,

All faults that may be named, nay, that hell knows,

Why hers, in part or all : but rather, all ;

For even to vice

They are not constant, but are changing still

One vice but of a minute old for one

Not half so old as that I'll write against them,

Detest them, curse them:—Yet 't is greater skill

In a true hate, to pray they have their will :

The very devils cannot plague them better.

.ననుకృతిగాఁగని .యాకాలమందు
 నా.యమ్మపా,ర్వతేగఁబ్ర.ఖ్యాతినందె
 .నెనలేనిగుణవతి.యిపుడు నాయుల్లాబ
 .హహయెంతదుర్మార్గ.మూ వెలంది!
 .నన్నుఁదప్పించెనా..న్యాయభోగమునుండి
 .నన్నునైఁచుకొనియుండు .మనుచుఁగలుగు
 .బ్రాధ్ధిఁచె వెండియు. నంతటియడఁకువ
 .నాసొంపుఁగని,దయ్య.మైనఁగరంగు
 .మఱుఁగుపడినమంచు .తెఱఁగున
 మచ్చపొం.దనిదా పెయంచునేఁ .దలఁచినాఁడ
 .నాలోనఁగల్గిన..నాశీస్వభావమే
 ..నొదవిన నెంతబా.గుందునొక్కొ
 .మగవానియందుదు.ర్మార్గ గుణములేదు
 .నానిశ్చయం.బాఁడు.దానిదద్ది
 .దబ్బరయేనచో.దానిది.చ్చకమును
 .దానిది.మోసంబు.దాని.దెక్కు
 .వైన,కామంబును.దాని దత్యాశయు
 .దానిది.పగఁగొంట.దానిది.మఱి
 ..గొంతెమ్మకోర్కులు..కుత్సితవాంఛలు
 .మిగులనిల్కడలేని.పొగ,రసడ్డ
 .కొనవెట్టి.భ్రాంతియు..గొండెముల్చపలత
 .పేర్కొనఁబడిన,కి.ల్బిషములెల్ల
 .మఱియునిం తేకాక..నకర మెఱుఁగునవి
 .దానివి.కొంత.యం.తయునుఁగని
 .కా కేమి.యంతయుం..గట్టడికీడగున్

HAMLET

Act. I Sc. II.

O, that this too too solid flesh would melt,
Thaw, and resolve itself into a dew;
Or that the Everlasting had not fixed
His canon 'gainst self slaughter! O God! O God!
How weary, stale, flat, and unprofitable
Seem to me all the uses of this world !
Fie on 't ! Ah fie ! 't is an unweeded garden
That grows to seed! things rank and gross in nature
Possess it merely. That it should come to this !
But two months dead,—nay, not so much; not two !
So excellent a king; that was, to, this,
Hyperion to a satyr; so loving to my mother
That he might not between the winds of heaven
Visit her face too roughly. Heaven and earth !
Must I remember ? why, she would hang on him
As if increase of appetite had grown
By what it fed on; and yet, within a month,—
Let me not think on 't,— Frailty thy name is
woman !—

A little month: or e'er those shoes were old
With which she followed my poor father's body,
Like Niobe, all tears;— why she, even she—
O God! a beast, that wants discourse of reason,
Would have mourn'd longer—married with my uncle.³

.జెడుగుసై తంబుమా.తెడు,ననయము
 .ప్రతినిమిషముప్రాత.వడుపాతకం-
 బందు- .సగముప్రాతగిలుదో.సంబుగాఁగ.
 .వారికివిరోధముగ నేను .ప్రవాతు-వారే.
 .ఁదిట్టదన్-గాని-వారినిం.దించునేద్దు.
 .వాడు స్వేచ్ఛగనుంటకై .కోరుకొనుట.
 .వారి-దయ్యంబులుంజేర్ప .నేరవింక

2

సీసమాలిక—

కటకటాయీబొంది.కడముట్ట దబ్బనఁ
 .జెడిమంచుమాడ్కిన.శించుటకయి
 మిక్కిలిఁగోరెద.నక్కటతనశాస
 .నంబాత్మహత్యక..నశ్వరుండు.
 .ప్రతికూ,లముగనుస.ల్పకయున్న నెంతమేల్-
 దేవుఁడా-యీజగ.తిస్సలిగిన.
 .యెల్ల నడతలునా.కెంత చీదఱగఁ
 .జ.ర్వితచర్వణముగ మ.టికడుఁజప్పఁ
 .గానిష్ఠలంబుగాఁ.గనుపడెన్-సీ
 యద.కట-యిసీరో-యది.కలుపుతీయ.
 .బడవట్టితోటయై.వ్యర్థముగాఁజెడున్
 బనికిమాలినచెడు.వస్తుసమితి.
 .నయ్యదిసిండియు.న్నది కేవలమ్మొంత.
 .కార్యముపుట్టెనుగట్టకడకు.
 .నుడిసెను- రెండునె.లలుమాత్రమే-

My father's brother, but no more like my father
Than I to Hercules; within a month
Ere yet the salt of most unrighteous tears
Had left the flushing in her galle'd eyes,
She married :—O most wicked speed, to post
With such dexterity to incestuous sheets !
It is not, nor it cannot come to, good :
But break, my heart, for I must hold my tongue !

యటు. కాదు-కాలేదంత. కావురెండు|

.నంతటిగొప్పరా-జ.తండుండెదీనికి

.గండర్పుడొక్క.రాకాసికివలె|

.నంతమోహించునా.యమ్మనతం-

దాపె.పై వాడిగాలియిం.బాఱిగిండు|

.అక్కటానే.జ.ప్తి.నంగంగవలయనా-

.మిక్కిలియాపెయ.కే కంటికిన|

.దానిచేనభివృద్ధి.దనరునాకలివలె

.నాతనిబట్టివే.లాడుచుండు|

.నరిగాని-యొక్కమా.సములోన-

నాకాత.అంపువ.చూ.చాప.అంబ-నీడు|

.రూపంబునెలత.ని.రూఢిగ-నొకచిన్న

.నెల-లేకమిగులంగ.న్నీటమునిగి|

.శోకదేవతవలె.నాకె-నాతండ్రిదే.హ

మువెంసడిచెడు.నప్పుతొడంగు|

.కొనినజోడొక్కంత.యునుబ్రాతగిలకముం-

.దాపెయేమినిశ్చ.యముగనాపె|

యోదైవమా-సుంత.యన్వివేకములేని

.పశువై ననుటికొంత.వఱకుదుఃఖ|

.మునగ్రాంగుచుండు-నా.పినతండ్రితో

వివా.హంబయ్యె-నాతండ్రి.నుజుడతండు|

.కాని-నాతండ్రి.వై.ఖరిలేడు-నేను

.భీ.మునిపోల్కిగానట్లు.మొనసియొక్క|

.నెలలోపెయబ్బక.న్నలయందుదుష్ట

.శ్రు.పులకారమెఱుపును.సలుపకమును|

Act. ii. Sc. ii.

O, what a rogue and peasant slave am I !
Is it not monstrous, that this player here,
But in a fiction in a dream of passion.
Could force his soul so to his own conceit,
That, from her working, all his visage wanned ;
Tears in his eyes, distraction in is aspect.
A broken voice, and his whole function suiting
With forms to his conceit ? and all for nothing !
For Hecuba !
What 's Hecuba to him, or he to Hecuba.
That he should weep for her ? what would he do
Had he the motive and the cue for passion
That I have ? He would drown the stage with tears,
And cleave the general ear with horrid speech ;
Make mad the guilty and appal the free,
Confound the ignorant ; and amaze, indeed,
The very faculties of eyes and ears.
Yet I dull and muddy-mettled rascal, peak,
Like John-a-dreams, unpregnant of my cause,
And can say nothing : no, not for a king,
Upon whose property and most dear life
A damned defeat was made. Am I a coward ?
Who calls me villain ? Breaks my pate across ?
Plucks off my beard, and blows it in my face ?
Tweaks me by the nose ? gives me the lie i' the
throat,

.మున్నఁ బెండ్లాడెన. ప్పొలఁతి-యాహఁ-
కడుఁ. బాపపువేగము-..వావికాని

.,కూటములకంత నేర్పుతోఁ. జాటుటకయి

.యయ్యదియుఁ గాదు- కా నేర. దద్దిమేలు

.కాని-పగులుమనాగుండె కాయనీవు

.ముందునానోరు నేమూసి. కొందుఁగాన॥

సీసమాలిక॥

.,బావు రేనే నెట్టి. ,వంచకుండనిఁకెంత

.మోటయడిమెనటీ. నాటకుండు

.బొత్తిగఁగల్పనం. బొగలుకలనిచటఁ

.ననశక్తిఁదనయూహ. ,కనుగుణముగ

.బల్మిఁ, బ్రవర్తింపఁ. బడె-వానిమోమెల్ల

.కళతప్పె-జూపులఁ. గంటిసీరు

.వాని యాకృతిఁ, గల. వరము- ,డగ్గుతిక-

.మఱివానిదేహ, ధ. ,ర్మంబదంత

.యునువాని తలఁపున. ,కనుకూపముగనుంట

. ,యబ్రముకాదె, న. మస్తమిద్ది

.లేనిదానిఁగుఱించి-.. లేమకై-వానితో

.నాపెకునాపెతో. నతనికేమి

.వాఁడామెకొఱకేడ్వ. వలసినపని-వాఁడు

.నాదు, చింతాకార. ణంబుతనకు

.నుండిన నేమిసే. యునొ- ,రంగమున్దన

.కన్నీళ్ళఁదడుపు-భీ. కరవచనము

.వలన నెల్ల చెవింబ. గలఁగొట్టు- ,దోషికిఁ

As deep as to the lungs ? Who does me this ?
Ha !

'swounds ! I should take it : for it cannot be
But I am pigeon-livered, and lack gall
To make oppression bitter, or, ere this,
I should have fatted all the region kites
With this slave's offal-Bloody, bawdy villain,
Remorseless, tracherous, lecherous kindless villain !
O, vengeance !

Why, what an ass am I ! This is most brave ;
That I, the son of a dear father murdered,
Prompted to my revenge by heaven and hell ;
Must, like a whore, unpack my heart with words,
And fall a-cursing, like a very drab.

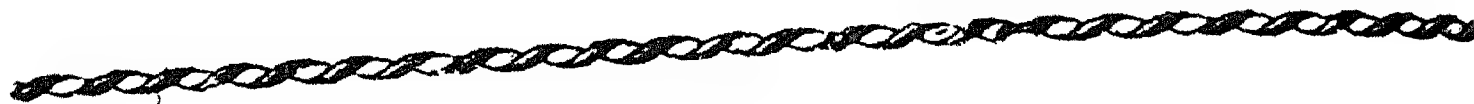
A scullion !

Fie upon't ! foh ! About, my brain !—I have heard
That guilty creatures, sitting at a play,
Have by the very cunning of the scene
Been struck so to the soul, that presently
They have proclaimed their malefactions !
For murder, though it have no tongue, will speak
With most miraculous organ. I'll have these players
Play something like the murder of my father
Before mine uncle : I 'll observe his looks :
I'll tent him to the quick : if he but blench
I know my course. The spirit that I have seen
May be the devil : and the devil hath power
To assume a pleasing shape ; yea, and, perhaps,
Out of my weakness, and my melancholy,
As he is very potent with such spirits
Abuses me to damn me, I 'll have grounds
More relative than this :—the play's the thing,
Wherein I 'll catch the conscience of the kings.

.బిచ్చివుట్టించు--జడ్పించు,నిరప ।
 .రాధుల-౯దాటుమా.ర్నలుపునజ్ఞానుల-
 .నిజముగఁజూపువి.న్ని-౯దొలగించు ।
 .గలఁగనుసోమరి.వలెను నేనొక మొద్దు
 .,పంద ,తుంటరినినా.పనిని,సరకు ।
 .గొనఁబోకతడఁబడి.యనఁజాలనెదియునె
 .వ్యనియర్థపాణము.ల్పాడొనర్చు ।
 .౯బడియెనో యటువంటి.ప్రభునిగూరిచియైన
 .లే-దేనుపిఱికినా-.,లెంకయనుచు ।
 .బిలుచునన్నెవఁడు-నా.తలఁబగులంగొట్టి
 --నాగడ్డముబీకి.నామొగమున ।
 .బాటవైచెడు-ముక్కు-౯బట్టినుల్పెడు
 --నను.మిగులదబ్బితోయంచు.,దెగడఁజొచ్చు ।
 .విటునాకెవఁడొనర్చు-౯గటకటాయెందుకే
 .నదిసై పవలసిన.దహమానేను ।
 లేశమైనన్ ధృతి.లేనట్టివాడను-
 .౯గానియెడనీని.కంఠముందె ।
 .యినీచుప్పీనుచే.నేనెల్లనింగిగ.ద్ద
 లనుఁగొవ్వింపఁగ.వలసియుండు ।
 .కూశ.సిగ్గిడిదొంగ.గొడ్డు,కట్టడిపోకి.రి
 .,కంటికితుంటరి.యకటచ,లము ।
 .భళిభళినే నెట్టి.పనికిమాలినగాడ్డ
 .నిదిమేటికూరత్వ.మేను జంప ।

476

WRATH

THE
WRATH
OF
THE
HEAVENS
IS
KINDLED
AGAINST
THE
UNRIGHTEOUS
AND
THE
FATHERLESS
AND
THE
WIDOW
AND
THE
ORPHAN
AND
THE
POOR
AND
THE
NEEDY
AND
THE
SINGLE
AND
THE
STRANGER
AND
THE
FOREIGNER
AND
THE
BLACK
AND
THE
WHITE
AND
THE
RED
AND
THE
YELLOW
AND
THE
GREEN
AND
THE
BLUE
AND
THE
BROWN
AND
THE
GRAY
AND
THE
BLACK
AND
THE
WHITE
AND
THE
RED
AND
THE
YELLOW
AND
THE
GREEN
AND
THE
BLUE
AND
THE
BROWN
AND
THE
GRAY

బడుమంచితండ్రికిఁ గొడుగును-
 బగఁదీర్చు. కొన, దయ్యమునఁబురి. కొల్పఁబడితి|
 .మాటలనా, యభి. మానములంజె
 .మా. దిరిఁదెల్పవలయునా-. నుఱియుఁ, దొత్తు
 .నటుతిట్టవలయునా-. యంట్లఁదోమెడువాఁడు
 -. నీదానికయియినీ. నాదుబుద్ధి|
 .లెమ్మురంగంబునం-, గ్రుమ్మురుదోషులు
 -. వినాఁడ-, నాట్యప్ర. వీణత, మెయి|
 .ఁదమనేరములఁ, బ్రచు. రమునేయునంతతాఁ
 .కంబడి, రంతరం. గముననంచు|
 ., గతమేమనఁగ-హత్య. కడునాల్క లేకయ
 .బహులాద్యుతావయ. వమునఁబల్కు-|
 .నాపినతండ్రిముం. దఱినేనునాడింతు
 నీనాటకుల. చేత. నెద్దియెన|
 .నాతండ్రి, వధ, సూచ. నమునేయునట్ల|
 నే. నరయుదువాని, వై. ఖరులు-శోధ|
 నేయుదునాతని. చిత్త-మాతఁడుజంకు
 . నేని, నామార్గము. నేనెఱుఁగుదు|
 . నేనుఁజూచిన, మూర్తి. కానోపుదయ్యము-
 ., దయ్యమింపగురూపుఁ. దాల్పఁగల్గు|
 .సరియె- నెండియు-నొక్క. తఱినాతఁడునడ
 .నటువంటిశక్తుల. నలరియుంట|
 .నాయశక్తిమఱియు. నావిచారముఁబట్టి|
 .నన్నుఁజెఱుపమాయ. వన్నుచుండు|
 .వింతకన్నఁదగిన. వేఁగాంతుఁ, గతములీ|
 .యాటమిషనుతేని యఘముఁగందు||

HENRY V—

Act III. Sc 1.

In peace there 's nothing so becomes a man
 As modest stillness and humility :
 But when the blast of war blows in our years,
 Then imitate the action of the tiger;
 Stiffen the sinews, summon up the blood,
 Disguise fair nature with hard-favoured rage;
 Then lend the eye a terrible aspect;
 Let it pry through the portage of the head
 Like the brass cannon ; let the brow o'erwhelm it
 As fearfully as doth galled rock
 O'erhang and jutty his confounded base,
 Swilled with the wild and wasteful ocean.

5

HENRY VI—PART III—

Act II Sc. II.

To whom do lions cast their gentle looks?
 Not to the beasts that would usurp their den.
 Whose hand is that the forest bear doth lick ?
 Not his that spoils her young before her face.
 Who' scapes the lurking serpent's mortal sting ?
 Not he that sets his foot upon her back.
 The smallest worm will turn, being trodden on ;
 And doves will peck in safeguard of their brood.

6

నీ॥ .సంధియెడన్మంచి-శాంతియునడకువ
 .యటసరునకుడగు.నద్దిలేదు ।
 .కాని-యెప్పుడుమన.,పీనులఁగల
 హతూ.ర్యరవముచొఱిబడు.నప్పుడుమన ।
 .మనుసరించవలయు.,వ్యాఘ్రచేష్టన్ -
 నర.ముల నెల్లబిగియింప .వలయుఁగూర్చు ।
 -కొనునది,యుత్సాహ.మును-సాగనగు
 మన.ప్రకృతి,వక్రముగమా.ర్చుకొనవలయు ॥
 .గంటికిభీకరా.కారమివలయు.
 న. య్యదితలకిటికీల.యందునుండి ।
 .యిత్తడిపిరంగివలెఁజూడ.నిండు పొంచి ।
 కనొప్పమయు,మప్టవిధ్వంస.కరసముద్ర ।
 .ఘర్షణవిసప్టనిజపీఠికన్ , బ్రజ్జీర్ణ ॥
 .శిలవలెఁ ,ఘోరముగదాని.,నలమనిండు ॥

నీ॥ వేనిపై సింగము.లెదఁజల్లుఁజల్లని
 .చూపులు-దమలోవఁజొచ్చుపసుల ।
 .పైఁగా-దెవనిచేయి.నట్టియడవి
 యెల్లు.నాకెడు-దనదుకూ.నలఁదనమొగ ।
 .మునకుఁగ.టెదురుగఁ.బొలయించు
 వానిని.గా-దెవండుందప్పఁ.గలుగుఁబొంచు।
 .త్రాఁచుకా-టడుగున .దానివీఁపుం
 ద్రొక్కు.నతఁడుకా.,దఱిమఱి.,నలఁతిపురుగు।

KING JOHN

Act. II. Sc. I.

What cracker is this same that deafs our ears
With this abundance of superfluous breath ?— 7

THE MERCHANT OF VENICE

Act. III. Sc. I.

If it will feed nothing else
it will feed my revenge. He hath disgraced me,
and hindered me half a million, laughed at my losses
mocked at my gains, scorned my nation, thwarted
my bargains, cooled my friends, heated mine ene-
mies ; and what 's his reason ? I am a Jew. Hath
not a Jew eyes ? hath not a Jew hands, organs,
dimensions, senses, affections, passions ? fed with
the same food, hurt with the same weapons, subject
to the same diseases, healed by the same means,
warmed and cooled by the same winter and summer
as a Christian is ? If you prick us, do we not bleed ?
if you tickle us, do we not laugh ? if you poison us,
do we not die ? and if you wrong us, shall we not
revenge ? If we are like you in the rest, we will
resemble you in that. If a Jew wrong a Christian,
what is his humility ? revenge. If a Christian
wrong a Jew, what should his sufferance be by Chri-
stian example ? why, revenge. The villainy you
teach me, I will execute ; and it shall go hard but
I will better the instruction. 8

.తిరుగుఁబాచొనరించునెం. తేనిమట్ట
 .బడినయప్పుడు - వెండియుం. బావురాలు
 .కడువడిగఁదమసిల్లలం. గాచుకొనఁగ|
 .బొడుచుముక్కులతోడద. బుచ్చననెదిర్చి||

6

న్వి! ఎవఁడీ, వికత్తనో. ద్ధితుఁడుమాచెవుల|
 .జెవుడువచ్చెడును, చ్చ్య. సిశనుమితముగ|

7

వ! అదిమఱి దీనిన్నేఁపకున్న నాపగన్నేఁపును - వాఁడునన్నవమానప
 ర్చెను - నాకై దులక్షలడ్డెను - నానప్తములయెడనవ్వెను నాలాభ
 లవెక్కిరించెను - నాజాతినిర్దీరస్కరించెను - నాభేరములుచెడఁగొట్టె
 ను - నామిత్రులనడఁచెను - నాశత్రులరేఁపెను - వానిప్రయోజన
 మేమి - నేనాయూదియాదేశస్థుడను - యాహలూదీయునకు నేత్ర
 ములుండవా - యహలూదీయునకు హస్తములవయవములు కొలత
 లింద్రియములకోర్కులు కామక్రోధాదులుండవా - భ్రస్తుమస్థు
 నివలెనాయన్నమున మేపఁబడియె - నాయాయుధములచేతనే హిం
 సింపఁబడియె - నాగోగముల కేలోఁబడియె - నామందులచేతనేకు
 దుర్బబడియె - నాసీతావేసఁగిచేతనే చల్వెక్కింపబడితపించఁబ
 డియె - నీవుమమురక్కినచో మాకునెత్తురుకాఱదా - నీవుమాకుఁజ
 క్కిలిగింతలిడినమేమునవ్వమా - నీవుమాకువిసమిడిన మేముచావ
 మా - మఱియు నీవుమాకున్యాయముచేసిన మేముపగదీర్చుకొన
 మా - నీవలెమిగిలినదానిలో మేమున్నయెడల నందులోనిన్నిలలో
 లుదుము - యహలూదీయుండు భ్రస్తుమతస్థునకు హానిచేసెనేని

TIMON OF ATHENS

Act. IV. Sc. III.

Consumptions sow
In hollow bones of man ! strike their sharp shins.
And mar men's spurring. Crack the lawyer's voice.
That he may never more false title plead,
Nor sound his quilllets-shrilly : hoar the flamen,
That scolds against the quality of flesh,
And not believes himself : down with the nose,
Down with it flat ; take the bridge quite away
Of him that, his particular to foresee.
Smells from the general weal : make curled-pate
ruffians bald;
And let the unscarred braggarts of the war
Derive some pain from you. Plague all,
That your activity may defeat and quell
The source of all erection.—

9

Encscar thy fertile and conceptions womb,
Let it no more bring out ingrateful man ?

10

వాడగపర్చవలసిన దయయేమి ఖిస్తుమతస్థుడు జహావీయ
న.కపకారమొనర్చినయెడ ఖిస్తుమతస్థునిదర్శనమున వాని
కెట్టియోర్పుండవలయు - నేమి - పగ - నీవునాకునేర్పుదుమార్గ
మునెఱవేర్చెదను - మఱియది కనముగానుండుఁగాని నేనామ
ప్పబడిన్మఱిత వృద్ధిచేసెదను. 8

నీ॥ .నరులయెముకలెల్ల .నఱుము నేయుడు -
వారి.మోఁకాల్తునఱుకు - డి.ప్పడెమడిమెల
.నరములద్రెంచుడు - .నయవాదికి
గొంతు.బ్రద్దలు నేయుడు.వాడబద్ధ
.పత్రములంబట్టి .వాదించనీక
సూ.క్షాంశములకె కెన్న.డఱువనీక
.మతగురువుంబట్టి .మైచర్మమొలచుడు
.వాడందఱికిదప్పు.వట్టుగాని
తానుదిన్నగనుండఁడెం.తయునువాని
.ముక్కుఁగోయుడు మఱి-వాని.దొక్కజేల్చు
.దెవ్వడందఱిజనముల .కెగుసలిపి
యైనమిక్కిలితనలాభ.మరయుచుండు 9

ద్వి॥ .వంగినకురులున్న .వన్నెకాండనుఁగ
.డంగిబోడిగఁజేయు.టకు. దలకొనుడు॥

కం॥ అనిలోనదెబ్బలకుఁద
.ప్పిన,కతనబొగడుకొనెడు .బిరుదు,మగలఁజే
తనయినయిడుమలఁబెట్టుడు
.జనములఁదుదముట్ట బాడు.సలుపుఁడుమీరల్॥

ద్వి॥ పుడమి-ఫలించు,నీజొజ్జనెండించు

పొ.డమనీకచటనె.పుణ్ గృతఘ్ను నరు

Nor on the beasts themselves, the birds and fishes
 You must eat men. Yet thanks I must you con,
 That you are thieves professed, that you work not
 In holier shape : for there boundless theft
 In limited professions. Rascal thieves,
 Here 's gold. Go, suck the subtle blood to forth,
 And so scape hanging. Trust not the physician :
 His antidotes are poison , and he slays
 More than you rob. Take wealth and lives together
 Do villainy, do, since you protest to do 't,
 Like workmen

11

Act. v Sc. iv.

now breathless wrong
 Shall sit and pant in your great chairs of ease ;
 And pursy insolence shall break his wind
 With fear and horrid flight.

12

సీ॥ మృగములబుత్తుల.మీలనెకాగు న.గులను.భక్తిచేగ .వలయు
మీర
.లింతియెకాక-మీ.కేను వ-గనములు .నేయగ వలయు-బ్ర.సి
కులెన-
.దొంగలుమీర- లె.తో పూ.జ్వవేషంబు.అది చేయదుపని
.వాద్దులేని
.దొంగతనంబు చె.లంగెడఁగగునట్లు .లేర్పాటుకాబడు.వృత్తు
లందు

బ.ంగరిదెకొండుతుంటరిదొ.ంగలాది
పొండు-ద్రా.క్షాసవంబుమీపా.ట్టలుబ్బ
ద్రా).వుఁ-డాజ్వ.రముననుమీ.ర స్తముడికి
.నురుగకానిండు-తప్పకొండు.రికిసటుల.

11

కం॥ సమ్మకుఁడీ.వెజ్జున్-మీ
నె.ంబడివాఁడిచ్చునట్టి వి.రుగుడువిషమా
ముమ్మరముగఁజంపునతఁడు
దొమ్మిగమా.విసులమీరు.దోఁచుటకన్నన్.

గీ॥ ధ.నముప్రాణంబులన్గూడఁ.గొనుడుకలిపి
చేయుఁడీకీడుచేయుఁడీ-చే.యుటకయి
బెట్టిదంబుగమీరొట్టుబె.ట్టుకొన్న
వారుకావున.బనివాండ్రవ.లెగ.డంగి..

గీ॥ మీ.సు.ఖాసనములనిప్పుడా.సరేగి
యూ.పిరందనితప్పుగూర్చు.ండవలయు
.రోత.యగుపర్వుమెయిమఱి.భీతితోడ
ఁ.దినిబలసినట్టి.గబ్బివె.ల్లిపడవలయు.

TITUS ANDRONICUS

Act. V. Se. I

As kill a man, or else devise his death ;
Ravish a maid, or plot the way to do it ;
Accuse some innocent. and forswear myself ;
Set deadly enmity between two friends :
Make poor men's cattle stray and break their necks :
Set fire on barns and hay-stacks in the night,
And bid the owners quench them with theirs tears.
Oft have I digged up dead men from their graves,
And set them upright at their dear friends' doors,
Even when their sorrows almost were forgot ;
And on their skins, as on the bark of trees,
Have with my knife carved in Roman letters,
Let not your sorrow die, though I am dead ?
Tut ! I have done a thousand dreadful things
As willingly as one would kill a fly :
Aud nothing grieves me heartly, indeed,
But that I cannot do ten thousand more.

13

నీసమాలిక, —

మ. నుజుఁజంపుట — లేక — తనిఁజంపుటకుఁ గుట. చేయుట —

కన్నియంజె. ఆచుట — యని|

కా. దేనియట్టులఁగా. వించుటకు నెత్తు. పన్నుట — కీడులే. కున్న నొకని|

నెగ్గి,ంచుటయు — మఱి — నేమాటఁ నప్పలు —

. ఘోర నై రంబిడు. గుఱుహి, తులగు|

. గల్పించుటయు — బేద. కావుల పశువులఁ. ప్రదోవ

. దప్పించిగొం. తులువిఆచుట|

. యర్థరాత్రమున ధా. న్యపు కొట్లకుం

గడ్డి. సుప్పలకున్నఱి. నిష్ప నెట్టి|

. తమదుకన్నీళ్ల నెం. తయు వానినార్పఁగ. సొత్తు

దారులఁబిల. చుటయు — దఱుచు|

. నేనుసమాధుల. లోనుండి మృతమాన. వులఁ

ద్రవ్యితీసి వా. రలవిహితుల|

. తలుపులపజ్జవా. రల శోకములుమఱ్ఱఁ

. బడునంతనిట్ట ని. ల్వఁబడఁజేసి|

. చచ్చినప్పటికేము. చావనీవద్దుమీ

. వనటలననివారి. తనువులందు|

. జెట్లపట్టలవలెఁ జెక్కినాడన్నాదు. కత్తిచేఁ

బ్ర. స్ఫుటా. క్షరము — లాఁగు — |

. మొక్కఁడిఁగ నెట్టు. లుక్కడండ్డిచునొవేడ్క — |

. నేనువేయిఘోర. కృత్యములటు|

. జరిపినాడఁగాని. మఱిపదివేల్పేయ|

. లేమితప్పనన్న. బ్రా. మదెదియ.

RAPE OF LUCRECY

“Lucrece, quoth he,” this night I must enjoy thee;
If thou deny. then force must work my way.
For in thy bed I purpose to destroy thee :
That done. some worthless slave of thine I’ll slay,
To kill thine honour with thy life’s decay ;
And in thy dead arms do I mean to place him.
Swearing I slew him. seeing thee embrace him. 14

Let him have time to see his friends his foes
And merry fools to mock at him resort ,
Let him have time to mark how slow time goes
In time of sorrow, and how swift and short
His time of folly; and his time of sport :
And ever let his unrecalling crime
Have time to wail the abusing of his time. 15

Out, idle words ! servants to shallow fools.
Unprofitable sounds, weak arbitrators !
Busy yourselves in skill-contending schools;
Debate where leisure serves with dull debaters;
To trembling clients be you mediators :
For me, I force not argument a straw,
Since that my case is past the help of law. 16

త|| . ననువిను-వాఁడిట్ల. నఁదొడఁగె-ని, న్నె. నసి నేటి
 మాపున.ంద,నియఁగవలయు।
 .నినుబల్మిఁగూడెద-నీచొప్పకున్న-
 .సి నె, గటారిచి. సీబంబునొకని।
 ఁదుని, మిసీయు, నురుల .తోడసేపర్వు
 .తోలఁగినటుల వాని. తోడని నేరు।
 .నొ. నర నేజాఁటెద. నొట్టిడిమిార.లున్న
 తీర్గనిమిమ్ము.నొ, డిచితినంచు.

14

త|| . తన చె,లులెల్లరుం.దనపగవారు.గాఁ
 జూడనీవాఁడు.క,రము,కో,ణంగి।
 వె.నుకొనితనుమత్తి . వెక్కిరించఁగను
 .సిగ్గొందనీ.వంత. చెందెడుపల్ల।
 .గనిపెట్టనిప్రొద్దు. గడచిపోకుంట-
 ,తనవేడ్క-వదివడి. న్దాఁటుచునుంట।
 పనివడియిఁకదిర్దఁ.బడిని నేరంబు.గా,రింప నీ
 రి,తగా. నెప్పు వాని.

15

నీ|| . పోపొండు పోమరి. పోతు మాటలు-తెల్వి. లేనివారలకెల్ల. బాని
 నీండ్లు। [లి.వినిగుఱించి]
 కొఱమాలిన రొదల.క్కఱఁ గానితగవరుల్ - ప.నిఁగొనుఁడి తె
 పో.రాడుబడులకుఁ.బోయి-వాదాడుఁడు.బుసుపోని మొద్దుల.పొం
 తఁజేరి। [బారులుగను।

.డగడంబులాడి ర.చ్చకు నెక్కి వడఁకెడు.వారి కుండుఁడురాయ
 .సరకు సేయఁగనొల్ల,వి.చారణ-నిపు।.డరయఁగా నేను.నొకగడి.పరకపాటి
 .యైననాదగుసంగతి.కవసరంబు।.పద్ధతులతోడుతోడఁ గ.న్నడదుగాన.

రౌ ద్ర ర సః

సరోషదప్తాధికలోహితోష్ణే |

వ్యక్తోధ్వరేఖాభ్రకుటీర్వాహద్భిః |

తస్తారగాంభల్లనికృతకంతై |

ర్హుంకారగభైర్ద్విషతాంశిరోభిః || రఘువంశే -

స7. శ్లో58.

1

ణత్థిపభవస్తస్స అపరాహోఅహంజ్ఞేవ ఏత్థఅబ

రథ్థాజాపలి ఊలదంసణాభవిఅ అగ్గదోభవామి |

ణిఉణిఏఇదోఏహి || విక్రమోర్వశీయే ||

2

అణజ్జ-అత్తణోహిఅ ఆణుమాణేణపే

క్షసి-కోదాణిం అణ్ణోధమ్మకంచుఅప్పవేసి

ణోతిణచ్చణ్ణకూవోనమస్సతవ అణుకిదిం

పథివదిస్సది || శాకుంతలే ||

3

కీ ను క.

గీ॥ .,కినుక,మైగర్వబడి కడుఁ.గెంపుమిగులు।
 .,పలుదెఱలు-మీఁది రేకలఁ.దెలుపుబొమము।
 .దులు-,ములుకులఁదెగినకుత్తు .కలును-,బొబ్బ।
 .లొప్పు,పగఱతలలనేలఁ.గప్పెనతఁడు॥

1

వ॥ ఏలినవారితప్పుగాదు- మీకుఁగిట్టని నేనుమీయెడుటనుటచే నా
 దేనేరమిటురావేనిపుణికా.

2

వ॥ దోసకాకీ-నీతలంపుచొప్పునఁజూచెదవు-,దమ్మపుం,దొడవుననుం
 డి గడ్డిండాఁగిననూతిన్నోలు నీ,వాలకమిపుడింకెవఁడు దెలుపఁగ
 లఁడు.

3

 AUSTERITY

KING HENRY IV PART I

Act III. Sc

He is as tedious

As is a tired horse, a railing wife;

Worse than a smoky house.

1

HENRY VI PART II

Act III. Sc. I.

Virtue is choked with foul ambition.

And charity chased hence by rancour's hand;

Foul subornation is predominant.

And equity exiled your highness land.

2

RICHARD III

Act V. Sc III.

Give me another horse,—bind up my wounds,—

Have mercy, Jesu !—Soft I did but dream —

O coward conscience, how dost thou afflict me !—

The lights burn blue.—It is now dead midnight.

Cold fearful drops stand on my trembling flesh.

What do I fear ? Myself ? There 's none else by :

Richard loves Richard ; that is, I am I.

Is there a murderer here ? No ;—Yes ; I am,

Then fly. What, from myself ? Great reason why,—

Lest I revenge myself upon myself.

Alack. I love myself. Wherefore ? for any good

That I myself have done unto myself.

O, no ! alas, I rather hate myself.

For hateful deeds committed by myself !

I am a villain : yet I lie, I am not.

Fool, of thyself speak well :....food, do not flatter.

My conscience hath a thousand several tongues,

And every tongue brings in a several tale,

భీ బ త్స ర స ము

-0-

ద్వి॥ .పొగఁజిమ్మునిల్లునె. ప్తంచుట్టునాలి।
 ., బెగ.డు గుట్టమువలె. విసిగించువాఁడు।

1

గీ॥ ., బీరమత్యాశచేగొంతు . పిసుకఁబడియె।
 ., దలునుఁబడె, జలమున మంచి. తనము-మఱియు।
 ., దగిలిదుర్బోధనంబు . ప్రధానమయ్యె।
 . న్యాయమేలినవారి రా. జ్యమునువిడిచె।

2

నీనమాలిక—

. ఇంకొకగుట్టము. నీవునాకుందెమ్ము
 . కట్టుమునాదగు. గాయములను।
 ., దయచూడమానన్ను . దై వమా-
 యాగుము. . కలఁగంటి-నింకెద్ది. కాదుగాని।
 . పిటికిబుద్ధియెట్లు . పీడించితివినన్ను-
 . వెల వెలఁబాటు, ది. వ్యయిపుడ-నడి।
 . రేయి-వడంకునా. మెయెడనిలిచెను.
 ., జడు, పుగ్గడించెడు. , చలువబొట్లు।
 . దేవికి వెఱచెద- ., నానిమి త్రమ-
 మఱి. నాచెంత నెవ్వరు. న్గానరారు।
 . నను నేనుఁబ్రేమింతు- . ననఁగ, నేనే నేను-

And every tale condemns me for a villain.
Perjury, perjury, in the high'st degree ;
Murder, stern murder in the dir'st degree :
All several sins, all used in each degree,
Throng to the bar, crying all,—“Guilty ! guilty !”
I shall despair. There is no creature loves me ;
And if I die, no soul shall pity me :
Nay, wherefore should they, since that I myself
Find in myself no pity to myself ?

.కలఁడయిక్కడనొక.ఘాతుకుండు|

.లేఁజొనునేనైన. లేలెమ్ముపరుగెత్తు-

.మేమి-నన్నుండియే..యేకతంబ|

.నేనెన్నాపైఁబగందీరుచుకొందు

నే.మోయని-నన్నయ్య.యోవలచెడ|

.నేకారణంబున..నాకునేనేయెద్ది.యో

మేలునొసరించి.యంటచేత|

నోహోయటులకాద.యోనన్న

సహ్యించు.కొనెదఁగుత్పితములౌ.పనులుసల్పి|

.నాఁడఁగావునమోస.గాఁడనునేనిప్పు

.కల్లవల్కుచునుంటిఁ.గాననేను|

.నవివేకినిన్దూర్చి.యనుకొనుమంచిగ-

.వెడఁగనిన్నీ వెహ.గడుకొనకుము|

.నావివేకము వేయి.నాల్కలుగలయది

.యెల్లనాల్కయుఁజెప్ప ..నెక్కటికత|

పాపాత్మునిగనన్నఁబ్రతికథయుం

దప్ప.వట్టెడుఁ-మిగులన.బద్ధమప్ర|

.మాణముహత్యయుఁ-..మఱిగణింపఁగ

రాని.క్రూరఘాతుకతయుఁ.జేఱియిట్టి|

.వివిధపాపము లెల్ల. వెల్లడిగాఁదాము

న్యాయసభన్మాఁగి.నన్నుదోషి|

..దోషియనిభోష వెట్టనె.ంతోనిరాశ|

ఁ.గొనెద -నన్దరుణించి.రును-సరిసరి|

.వారలెందుకటులఁజేయ.వలయు-నన్ను|

నేనెనుంతకనికరించఁ.బూనఁగాన||

PERICLES—

Act. i. Sc. iv.

But see what heaven can do ! By this our change,
These mouths whom but of late, earth, sea, and air,
Were all too little to content and please.
Although they gave their creatures in abundance,
As houses are defiled for want of use,
They are now starved for want of exercise :
Those palates, who, not yet two summers younger,
Must have inventions to delight the taste,
Would now be glad of bread and beg for it :
Those mothers. who, to nouse up their babes,
Thought nought too curious, are ready now
To eat those little darlings whom they loved
So sharp are hunger's s teeth. that man and wife
Draw lots. who first shall die to lengthen life.
Here stands a lord, and there a lady weeping ;
Here many sink, yet those which see them fall,
Have scarce strength left to give them burial.
Is not this true ? .

నీసమాలిక —

అ.యిననుఁ బరికించు.మాదై వమేమి నే.యగలఁడొ - మామాఱు
.పగుటవలన!

సీనోళ్లు - వీనినెం.తేనిన్న మొన్నటి.దాఁక భూమియు సము.ద్రంబు
గాలి!

.వానిజంతువులను .వాడుక లేమిచే .నిండ్ల ముఱుగునంత హెచ్చు
గనిడి!

.యైనఁదనుపఁ గొంచెముయ్యెనో - యిప్పు.డభ్యాసంబులే కివి.ప
స్తుపడియె

.ఁగొజ,వుల్ల,ల్పింపఁ.గోరిన నాల్కలి.ప్పుడు కొట్టెకెకడు.,ము
దముపొందు!

.మఱిదాని,యాచించు - .జి,ఱుతలఁ బెంచుట .కెంతయో,శ్ర
ద్ధవ.హించినట్టి

.తల్లులేతమకన్న .పిల్లలందినసిద్ధ.పడెద - రాఁకలిపలు.వరుసయెంత!
.వాఁడిగనుండెను. .భార్యయుంబెనిమిటి .తమలోననెవరు తొ.ల్లఁ
దెగటారి!

.బ్రతుకునుఁ బొడిగింప .వలయునోయని చీట్లు.తీయఁ దొడంగి -
కీ.తెన్నుననొక!

.దొరయునుమఱియొక దొరసాని యచ్చోట .నిలబడిరేఱుచు
.నీరసిల్లి!

.కూలుచున్నారు పెక్కండు.సోలియచట!

.గాని - వారలపాటునుఁ.గాంచునట్టి
వారువారలఁ బూడ్చెడు.బలములేక!

.నిలిచియుండిరిదంశయ.నిజముకాదె.

WINTER'S TALE—

Act III. Sc. II.

But, O thou tyrant !

Do not repent these things, for they are heavier
Than all thy woes can stir ; therefore, betake thee
To nothing but despair. A thousand' knees
Ten thousand years together, naked fasting
Upon a barren mountain, and still winter.
In storm perpetual. could not move the gods
To look that way thou wert.

5

RAPE OF LUCRECE

He, like a thievish dog, creeps sadly thence ;
She, like a wearied lamb' lies panting there ;
He scowls, and hates himself for his offence ;
She desperate with her nails her flesh doth tear ;
He faintly flies, sweating with guilty fear
She stays, exclaiming on the direful night ;
He runs, and chides his vanish'd loath'd delight.
He thence departs a heavy convertite.
She there remains a hopeless cast—away.
He in his speed looks for the morning light :
She prays she never may behold the day ;
“For day,” quoth she, “night's” scrapes doth open
lay,
And my true eyes have never practis'd how
To cloak offences with a cunning brow.

6

సీ॥ .నరియె-యోక్తూరరా.జానీవునీయంక.మూలము

బశ్చత్తాపము.వడఁబోకు!

.కతమేనునంగ-ని.న్దరచెడు దుఃఖము.బిన్నటి

కవిభార.మగుచునుండు!

.గాననీవెద్దియున్నానించుటకు , నెట్లు కొనకు
మాసందోఱు.గుటకుఁదప్ప!

.భక్తితోనొకవేయి., పర్యాయములుగీవు

.సా,స్థాంగ మెరఁగుట.యెన-లేక!

.యొక్క పెట్టునఁబదివేల ,యగములీవు!

.దినమొలన్గొడ్డు,కొండపైఁ.దెఱపితేని!

.బలుతుపానున నీతునం.బ,స్తుపడిన!

.గానినీకీడువేల్పుల.,న్దరచేలేదు.

5

సీ॥ ఆతడుదొంగకు.క్కట్టులక్కడనుండి

.యలజడింబ్రబాకెడు.,నాపేయచట!

.గడు,రోజుచుండెను.బడలికంబడుగొఱై

.పిల్లకై వడి-వాడు.,బిట్టునొచ్చు'

.కొన్నుదన్నుందిట్టు.కొంచుండె

దనతప్పఁ.గుఱిచి.,యాకెయుదన .గోళ్లతోడ!

.మెజీల్చుకొనుచుండె .మఱియునానందొఱంగి-

.నేరముజంకుల.నైమటపట్టి

.యతఁడుపర్విడుమెల్లన .నామెనాటి!

As the poor frightened deer, that stands at gaze,
Wildly determining which way to fly,
Or one encompass'd with a winding maze,
That cannot tread the way out readily ;
So with herself is she in mutiny
To live or die which of the twain were better,
When life is sham'd, and death reproach's debtor. 7

..బెడిదమాచేయికై మొట్టఁ బెట్టుచుండె!
 .వాఁడుపరుగెత్తుచుం న్నో,తఁ.బడుచునుండె!
 ..సుంతలోన,ముగియ తన ..సుఖముఁగూర్చి॥

ఉ! .చేసినదానికై,వగవుఁ.జెందుచు నక్కడనుండిరాజువి!
 .చ్చేసె-నిరాశపొందియటఁ .జేడియయండెను,భ్రష్టురాలుగా!
 ..వేసరిప్రొద్దుజూడఁగని .పెట్టునతండును-వెల్లడించుచే!
 .దోసములన్నవల్-మఱియు-ఁ.,దుంటబొమ్,నొసగు,ల్ముసుంగునన్
 .ద్రోసెడునేర్పునాదుకనుఁ .దోయికొకప్పుడునై నలేకటం!
 ..చాసతికోరుచుండు,నన.యంబు దినంబునుఁజూడకుండుటన్! 6

సీ! .తావేటకానికిఁ.,దారసమైయెటు

పారిపోవుదునంచు.,వలనమిగుల!

ఁజంకునఁజూచెడు.,జింకకై,వడి-లేక-

.కడుఁజిక్కుతావునఁ.బడిబితాన!

ఁ.ద్రోవయెయ్యెదియైనఁ.ద్రొక్కలేకుండిన

.దానిపోలిక-దనలోనఁదానె!

..గుంజాలాడుచుఁదన్ను .కొనుచుండెనచ్చలి-

.బ్రతుకుసిగ్గునకులోఁ.బడినయల్లు!

.మఱియు నెంతయునప్పువం.బడినవాని!

ఁ.దెల్లముగఁజూపువేలుపు.,తెగడునపుడు!

.బ్రతికియుంటయె-యటుకాసి.పట్లఁజూవ!

ఁ..దివురుటయె లెస్సయీ రెండు .తెఱఁగులనని!

భీ బ త్స ర స :

తృషామహిత్యాహతవిక్రమోన్యమః।

శ్వసన్ముహూర్దూర విసారితాననః।

నహంత్యదూరేపిగ జాన్మృగేశ్వరో।

విలోల జిహ్వశ్చలితాగ్ర కేసరః॥ ఋతుసంహారే స॥ 1. శ్లో 14

సముద్భృతా శేషమృణాలజాలకం।

విసన్నమీనం ద్రుతభీతసారసమ్।

పరస్పరోత్పీడన సంహతైర్గజైః।

కృతంసరస్సంద్ర వినుర్దకర్దమమ్॥ 2

శ్లో॥19

సఫేనలోలాయతవక్త్రసంపుటం।

వినిస్సృతాలోహిత జిహ్వమున్ముఖమ్।

తృషాకులంనిః సృతమద్రగహ్వరా।

దవేక్ష్యమాణంమహిషీకులంజలమ్॥ 3

శ్లో॥27

శా కు ం త తే

రమ్యంద్వేష్టియథాపురం ప్రకృతిభిర్నప్రత్యహంశేష్యతే।

శయ్యాప్రాంతవివర్తనైర్విగమయత్యున్నిద్ర ఏవక్షపాః।

దాక్షిణ్యేనదదాతివాచముచితా మంతఃపురేభ్యోయదా।

గోత్రేషుస్థలితదాభవతి చ ప్రీడావిలక్షశ్చిరమ్॥

4

వ వ

సీ॥ .,కడీది,దగఁనన్మఁగాఁబడు .,కడీమి,యోజి।
 .నూరుచుచుమాటికిన్దను .నోరుదెఱచి।
 .నాల్కయల్లాడుచుండఁగో.నజడకదల।
 .సింగమేన్దులఁజంపను.చేరునయ్య॥

1

గీ॥ .మెండుగాఁబెరఁబడు తమ్మి.తూండ్లునిడును।
 .బడినమీలు-వెఱచిపాటు.,తెలివులుఁగులు।
 .కలిగియొండ్లొంటఁదాఁకు ,చే.గలమెకిమూ।
 .పోరుచేదట్టముగ ,లొంపి.మీఱుమడుఁగు॥

2

గీ॥ .నురుఁగునఁగదలుపొడవగు .నోటిదొప్ప।
 .లెంతయుంబైకిఁజాపిన .యెఱ్ఱనాల్క।
 .లెనసి-కడుడప్పిఁగుంది- నీ.టినినెదకుచు।
 .ఁగొండపల్లముఁగార్దున్న .,పిండునెడలె॥

3

చ॥ .సొగసులనేవగించు.ఁవొలి.వొప్పన ,మంతురులన్దనండు.,రే।
 .లుగడుపుఁ,గూర్కు లేక-పొర.లున్-నగరిల,బోటతోడని।
 .మ్మగ మొగమోటమిన్ బలుకఁ .బోవునెడన్దడఁబాటుఁజెందిత।
 .ప్పగననిపేర్లుతీచ్చవడి.పొందుచునుండెడుసిగు నెంతయు॥

4

TIMIDITY

AS YOU LIKE IT

Act. I. Sc. III.

Alas, what danger will it be to us.
 Maids as we are to travel forth so far,
 Beauty provoketh thieves sooner than gold. 1

CORIOLANNS

Act. I. Sc. III.

But had be died in the business,
 madam, – how then ?

HENRY VI PART II

Act. III. Sc. II.

Upon the eye-balls murderous tyranny
 Sits in grim majesty to fright the world. 5

KING GOHN

Act. III. Sc. III.

I had a thing to say,—but let it go :
 The sun is in the heaven, and the proud day,
 Attended with the pleasures of the world
 Is all too wanton and too full of gawds
 To give me audience : if the midnight bell
 Did, with his iron tongue and braven month,
 Sound on into the drowsy ear of night :
 If this same were a churchyard where we stand.
 And thou possessed with a thousand wrongs;—
 Or if that surly spirit, melancholy.
 Had backed thy blood, and made it heavy thick ;
 Which, else, runs tickling up and down the veins
 Making that idiot, laughter, keep men's eyes. 4

భ యా న క ర స ము

గీ|| .అకటమనకిఁ కేమి యాహహల్లనో!

.యంతదవ్యసడుచు నపుడు- పునము!

.పడుచుకన్నియలము- బంగాహకన్నదొం!

.గలనురేచు, సోయ, గంబునడిగ.

1

వ|| .కాని-యతఁడాపనిలో నుడిసినచో నమ్మాయపు దెట్లు!

2

ద్వి|| .నీకనుపాపల, నెలకొనువృత్తు!

.భీకరకౌర్యము, ర్విం, బెగడింప.

3

నీనమాలిక—

.నేజెప్పవలయును. నీకొక్క, సంగతి-

.యైనబోలివచ్చిది- .యాకనమున!

.బ్రౌద్దువెలయ చుండె- .గ్రొవ్వినట్టి

పగలు. కూడుకొని జగము. వేడుకలను!

.మిగులభోగంబున .మిక్కిలిడాబున

మించెడునన్నల. కించుట. కమ్మ!

.యలవడిరేగడి .యాకముతసయిన్పు

.నాలుకతోడుత .నృతీయఁదనదు!

~~~~~~~~~
And strain their cheeks to idle merriment.
.A passion hateful, to my purposes—;
Or if that thou couldst see me without eyes;
.Hear me without thine ears, and make reply,
Without a tongue. using conceit alone,
Without eyes, ears, and harmful sound of words,—
.Then, in despite of brooded-watchful day,
.I would into thy bosom pour my thoughts,—
But ah, I will not :—

4

MEASURE FOR MEEASURE— *Act III. Sec. I.*

Ay, but to die, and go we know not where !
To lie in cold obstruction, and to rot ;
This sensible warm motion to become

.నిత డిన్తోటితో . నెంతయుంగుచ్చ
రా.తిరిచెవిలోపల. ము.ర సె నేని

.మనమున్నచోటు. స.మాధి మా నేనియు
.నీకుఁదప్పలువేయి. నెగడె నేని
.యలుగానియెడ. నాదు. రాగసాభూతము.
.పిత్త ద్వారమనీను. నెత్తురుచు.

.బెట్టిచిక్కనఁజేసి.న పున. నేనిచో.
.గి.లిగింత.నాళ్లుకు .నెలిపియద్ది
.పర్విడు నెగదిగ.బ్రజల నేత్రంబుల
.విప్పెడునట్టులా వెఱి.నగవు
.నొనరించుచున్.మఱి.యను.

వారిబుగ్గలన్. .సోమరి వేడ్కుకు.జొన్ననట్టి
.గుణమునా.పూనుకల.కుంగిట్ట
దదిగాక.కన్నులులేకీవు .నన్నఁజూచె
.దేని యాలించెద.వేని వీచులులేక.
.నాల్క లేక.బదులు.ప లెక దేని

.యూహమాత్రమె యప.యోగపర్చుచు
గనుల్ . సెవులుకీడ్పల్ప.చు.దువులసద్దు
.నెదసియుండెద వేని నీ.యె.డఁదలోన
.బోయుదున్నను నాతలఁపుల.సకలము

.మిగులఁగనిపెట్టుచుండునీ.పగటియందు
.నై నఁగానియటులేయ .నహహ నేను.

సీ॥ .సరకానిచచ్చుట..మఱియుఁబోవుటయెట.కో.
తెలియఁగ నేర..ముంట్.పేరు

A kneaded cold; and the delighted spirit
To bathe in fiery floods, or to reside
In thrilling regions of thick ribbed ice ;
To be imprisoned in the viewless winds.
And blown with restless violence round about
The pendant world ; or to be worse than worst
Of those that lawless and incertain thoughts
Imagine howling ;— it is too horrible.
The weariest and most loathed worldly life,
That age, ache, penury and imprisonment
Can lay on nature is a paradise
To what we fear of death.

.కొనినచలువ నెత్తు బను - చుటిమునుగుట -

.మెలకువఁగల నెచ్చ. మెయిపిడిచిన!

.ముద్దయగుట - మోద. ముంబొందియెంతయు -

.ననవరితమునున్న . యట్టి, జీవు!

.డగ్గియేళ్ళం, దాన. మి. హుట, కొఱవ

పా. టిం చెడు దళనరి. మంచిదబ్బు

.పై నెలకొనుటయున్ - గానిపించని

గాడ్పు. లంజెటవోయి ని. ల్క. పఁగఁగఁగఁ!

.వడితోడనుఁగులా. డెడుజగమునకుఁ

జా. ట్టు నెగురఁగొట్టుట. హుటయు - లేక!

.హద్దుమీఱుచుమఱి. యటమరతీట, ని

.తలఁపులనుకొనెడు. దానికన్న!

.నెక్కువయిడుమలఁ. బొక్కుట - యిదికడు

.గోరము - ముదిమినొ. గులునులేమి!

.బందిమఱియుమనల . నందించిబడలిక!

.చీదఱలనుమిగులఁ. జేయునట్టి!

.యీబ్రతు కెయరయఁగ . నెంతయుమేలగు!

.జచ్చిపొందెడు . నగ, చాట్లకన్న!

భ యా న క ర స :

గ్రీవాభంగాభిరామముహూరనుపతతస్యందనేబద్ధదృష్టిః
 పశ్చాత్తేనప్రవిష్టశ్శరపతనభియాభూయసాపూర్వకాయమ్
 దర్భైర్భరథావలీఢైఃశ్రమచివృతముఖభ్రంశిభిః కీర్ణవర్తైః
 పశ్యోదగ్రప్లుతత్వాద్వియతిబహుతరస్తోకమూర్ఖ్యాంప్రయాతి 1

అమ్మో-సళిశ సేలసింభముగ్గదోణోమాలిలంఉజ్జిత
 వలినంమేమహులరో ఆహివట్టణి-హాలాశరిత్తాల
 హనుంథిమిణాదువ్విణీదేణ దుట్టమహులరేణ
 పడిహూఁదిమణం-ణపసోదుట్టోవిరమది-తాలణ
 దోగమిస్సం-కహంథిదోవిమంఅణుసరది 2

ముంచమం-అజూపసతసంగ చ్చమ్మి 3

నె అ పు

ఉ॥ . నెంబడుతేరు-వంకమెడ. నెట్టి పా, కింబొరియోచు-నమ్ముపై
 .నింబడునంచు-వెద్దలకు .నిన్వేయించి కే-నించు-బొం
 .తంబలుపున్నగంబు తిను-ద,బ్బును,డియ్యుచు నోనివిప్పి-యే
 .గుంబరికించుమాదిగువ. గొద్దిగ మెండుగమింబుదాటులన్. 1

చ॥ .చెలీ-నీటిలోతెన్నదిలి- జాజివ్విడిచి-తిమ్మనగా మోము నెరుక్క
 నుచున్నది- చెలులారా యీచెడ్డతిమ్మెడ నుంబడునె
 న్నాపాడుడీ- యీతుంబరియూగకున్నాడు నీచి నోడుచోటికే
 గెదను- ఇకనె-ట్లిచటికిగూడ నన్వెంబడించుచుండెడిన్. 2

నన్ను విడువునువ్వు చెందకుబొయెదను. 3

అ ద్భు త ర స :

మందఃకవియశఃప్రార్థి గమిష్యామ్యుపహాస్యతామ్ |
ప్రాంసులభ్యేఫలేమోహాకుద్బాహురివవామసః | రఘునరశేన. శ్లో || 3. 1.

ఆకారసదృశప్రజ్ఞః ప్రజ్ఞయాసదృశాగమః |
ఆగమైస్సదృశారంభః ఆరంభసదృశోదయః || శ్లో || 15. 2.

శరీరసాదాదసమగ్రభూషణా |
ముధేన సాలక్ష్యతలోద్రపాండునా |
తసుప్రకాశేనవిచేయతారకా |
ప్రభాతకల్పాశశినేవశర్వరీ || స. 3. శ్లో || 2. 3

దినేషు గచ్ఛత్సునితాంతపీవరం |
తదీయమానీలముఖం స్తనద్వయమ్ |
తరశ్చకారభ్రమరాభినీలయో |
స్సుజాతయోః పంకజకోశయోశ్శియమ్ || శ్లో || 8. 4

తమంక మారోప్య శరీరయోగజై |
స్సుఖైర్నిషించన్తమివామృతంత్యచి |
ఉపాంతసమ్మిలితలోచనోన్మప |
శ్చిరాత్సుతస్వర్భరసజ్ఞ తాంయయుః || శ్లో || 26. 5.

అ బ్బ ర ము

కం॥ .వెడగున్-గ,యి పెంపున్నే । బడయంగా
 .గోరినవ్వఁ.బడియెడ-నాసన్ ।
 బొడవగు నతనికిఁ బొందం బడఃపండునకుఁ
 ,గయి బాచు.మ,ఱుగుజ్జవలెన్ ।

1

గీ॥ .సొగసునకుఁదగునట్టి తె.ల్విఁగలవాఁడు ।
 .తెలివికిందగు చదువుల .వెలయువాఁడు
 .చదువులకుఁదగినపనిని .స,ల్పువాఁడు ।
 .పనికిఁదగినట్టి, పెంపునఁ .ద,నరువాఁడు.

2

గీ॥ .ఒడలుచిక్కుట-ఁగొంచెము .తో,డవుల, మెయి ।
 .నామెలొద్దుగపూఁదెల్పు.మోముతోడ ।
 .వేకువ నె్వల్గుతగ్గు,జా.బిలినకుదగు ।
 .చుక్కలుగలుగుమాపటు .చూడఁబడియె.

3

గీ॥ .ప్రొద్దులున్నిండబలిసిన .బో,టినల్ల ।
 .ముక్కులచనుంగవయుఁ దేంట్లఁ.బొదుగఁబడిన ।
 .పొ,ల్పుమీతెడు తామర. మొగ్గనోయి ।
 .దగుసి ,రిస్మి,ఁదుమిక్కిలి-.,దెగడుచుండె.

4

కం॥ కడునొడలు, బెరయఁబొడమి,ని । .గుడుహోయిం
 బాలవాసఁ గురియించెడునా ।
 .బుడుతఁదొడవిడికొడుకుతా, ఁ.కుడుచవిఁ
 .దడవొందెదొర, మొగుడు కందోయిన్ .

5

రఘుర్భృశంపక్షసితేనతాడితః
 పవాతభూమానహసైనికాశుభిః
 నిమేషమాత్రాద వధూయతద్యధాం
 సహోత్థితస్సైనికపార్షనిస్సవైః॥

శ్లో॥ 61. 6

కులేనకాంత్యావయసానవేన
 గుణైశ్చైతేస్సైర్విసయప్రథానైః
 త్వమాత్మనస్తుల్యమముంవృణీష్వ
 రత్నంమామాగచ్ఛతుకాంచనేన॥

స 6. శ్లో॥ 79. 7

అలోకమార్గం సహసావజంత్యా
 కయాచిమద్వేష్టనవాంగమాల్యః
 బద్ధుంవసంభావిత ఏవతావ
 త్కరేణరుద్ధోపిచకేశపాశః॥

స 7. శ్లో॥ 6. 8

విలోచనం దక్షిణమంజనేన
 సంభావ్యతద్యంచితవాసునేత్రా
 త్తథైవవాతాయన సన్నికర్షం
 యయాశలాకామ పరావహస్తీ॥

శ్లో॥ 8. 9

తారాఘనఃపృష్టిభిరాపిబన్ద్యో
 నాన్యోనజగ్మర్విషయాస్తరాణి
 తథాహి శేషేన్ద్రియవృత్తిరాసాం
 సర్వాత్మనాచక్షురివప్రవిష్టా॥

శ్లో॥ 12. 10

నృపతేఃప్రతిపిద్ధమేవత త్కృతవాస్పంక్తిరథావిలంఘ్యయత్
 అసధేపదమర్చయన్తి హి శ్రుతవంతో పిరజోనిమాలితాః॥

||

గీ॥ ఎడఁదనద్దానిచేఁ గొట్టఁబడికగునా !
 .మొనకనులనీటితోడుత. నప్పడప బడికెనా !
 .నరకుఁగొనకా, నొగులునిము. సంకల్పోనా
 .హా, లింగను, దళముల. రొదతోడలేచె.

గీ॥ కొలముచేవన్నచేతను. గ్రొత్తయాదా !
 .ననడకువ మొదలగునాగొ. నలముచేతా !
 .నీకుసరియగునాతనిన్. బెండ్లియాదా !
 .రతనము, పసిండితోడుత. దతపడు, నది.

7

గీ॥ .తురితముగఁగిటికీదారి .కరుగుచున్నా !
 .యొకతెచే జేయిచేతఁబట్టుకొనబడియు !
 .జాట్టువిడిపూలురాతెడు-నట్టిజాట్టు !
 .నరకుఁగొనబడదంతలోఁ. డు, అమబడిగ॥

8

గీ॥ .కాటుకింకొకరిత కుడి. కంటఁబెట్టి !
 .యెడమచూపునకద్దాని. నిడుటమాని !
 .కడువడిగ .జాలకఱ్ఱచెం. గటికిమిగుల
 .జో, కమై నేగుదెంచె, న.లాకబెట్టి.

9

గీ॥ .రా, గవుందమకన్ను లఁద్రావుచెలులు !
 .సలుపలేకుండి, రొండు ప.నులెవియైన !
 .వినికిమొదలగువారిత. క్కిన, చెయిదము !
 .లెల్లజూపునఁజొరబడి. యెన్నిజముగ.

10

గీ॥ తేని కేదితగదా. దానినాయె, కిమిఁడు !
 .చెలఁగిహద్దుమిఱి. సలిపినాఁడు !

11

శాపోప్యదృష్టతనయానన పద్మశోభే
సానుగ్రహోభగవతామయిపాతితోయమ్।

[స 9 శ్లో॥ 74.

కృష్యాందహన్న పిఖలుక్షితిమింధనేద్దో,
బీజప్రరోహజననీం జ్యలనఃకరోతి॥

శ్లో॥ 80. 12

సమమాపన్న సత్వాస్తారేజురాపాండురత్విషః।

అంతర్గతఫలారంభా స్సస్యానామివసంపదః॥ స 10. శ్లో॥ 59. 13

సుతౌలక్ష్మణశత్రుఘ్నా సుమిత్రాసువేయమా।

సమ్యగారాధితావిద్యా ప్రబోధవినయావివ॥

శ్లో॥ 71. 14

తావుభావపిపరస్పరస్థితౌ।

వర్ధమానపరిహీనతేజసౌ॥

పశ్యేతిస్మజనతాదినాత్యయే।

పార్వతౌశశిదివాకరావివ॥

స॥ శ్లో॥ 82. 15

సానీతాసన్నిధావేవ తంపప్రవేకథితాన్వయా।

అత్యాహుఃకోహినానీణా మకాలజ్ఞా మనోభవః॥ స 12. శ్లో॥ 83. 16

.తప్పదారినడుగుఁ జొప్పింతుచ, నవరు|
.లయ్యు, రాయసమున, నడఁగువారు.

11

గీ|| .కనుపడనికొడుకు మొ, గమ, దమ్మిసిరిగల|
.నాకు మేల్గఁ దిట్టి, నారుమారు|
.నె, అయునగ్గిదుక్కి, నేలఁ గాల్పుచుదాని|
.వి తనంబుల మొల, పించునట్లు.

12

గీ|| .ఒక్కమాటెఁచూలు, నొందినయవ్వార|
.లించుకంత తెల్పు, మించులలర|
.బొట్టఁ జుట్తోడఁ బొలుపొనుచుండెడు|
.పై, రుసిరులమాడ్కిఁ బరగుచుందు||

13

గీ|| .కనియె, లచ్చనసతురుగ్గు, లనుకొడుకుల|
.గవలవారలనుమితర, మివులఁ బాటు|
.తోడ నేర్చినవిద్దియ, దొడ్డ, యెఱుక|
.మేటియడఁకువఁ గాంచిన, సాటిమీఱ.

14

గీ|| .ఒంఁదొరువుల నెదిరి, యుండినవారల|
.గనుఁగొనియెనిరువుర, మనిసిగుంపు|
.హెచ్చుతగ్గు వెలుఁగు, లెనసి, నంజనల్లు|
.పున్నమ, కలువదొర, బ్రొద్దులవలె.

15

గీ|| .ఆపెనీతదాపు, నందెయవ్వానినిఁ|
.గోరుకొన యెదనదు, కొలముఁజెప్పి|
.మిగులఁ బెంపుఁజెంది, మెలఁతల, వలరాజు|
.తలులమంచిచెడ్డ, లెఱుఁగకుండు.

16

ఇతస్తతశ్చనై దేహీ మన్వేష్టంభర్తృచోదితాః।

కపయశ్చేరురాత్తస్య రామన్వేష్టవమనోరథాః॥ శ్లో॥ 59. 17

ప్రవృత్తావుపలబ్ధాయాం తస్యాఃసంపాతిదర్శనాత్ ।

మారుతిస్సాగరంశీర్ణ స్సంసారమివనిర్మమః॥ శ్లో॥ 60. 18

దృష్టావిచిన్వతాతేన లంకాయాం రాక్షసీవృతా।

జానకీవిషవల్లీభిః పరితేవమహాపాపధిః॥ శ్లో॥ 61. 19

ప్రత్యభిజ్ఞానరత్నంచ రామాయాదర్శయత్కృతీ।

హృదయంస్వయమాయాతం వై దేహ్యేఽవమూర్తిమత్ ॥ శ్లో॥ 64.

సై షాస్థలీయత్రవిచిన్వతాత్వాం।

భృష్టంమయానూపుర మేకముర్యామ్।

అదృశ్యతత్వచ్ఛరణారవింద।

విశ్లేషదుఃఖాదివబద్ధమానమ్॥

స 13. శ్లో॥ 23. 21

ఏతద్గిరేర్మాల్యవతఃపురస్తా।

దావిర్భవత్యంబర లేఖశృంగమ్।

గీ॥ ., ఒడయచేతనుఁబంపగాఁ . బడినకోఁతుఁ
 . లిచటనచటనువై దేయ . నెనుకుటకయి
 ., త్రిప్పటన్నకుచుండిరెం . తేనెయగుము
 ., గుందుచుండిననీ, రాము. కొక్కెనఁగ.

17

గీ॥ ., హనుమయూ పెదయిన. యునికియ, సంపాతే
 ., దరిసెనంబువలన . నెఱుఁగఁబడఁగ
 ., దాఁటిపోయెనొకట . మేటిమున్నీటిని
 ., దగులుజూఱువాఁడు ., తగులమువలె॥

18

గీ॥ . చూడఁబడియొక్క. నుల, బొందుపఁబడి
 ., నట్టి, జూనకి-తను. న, రయచున్న
 ., వానిచేత-చిసముఁ. బరఁగించుతీఁగెల
 ., గలసియున్న, శీవ. గట్టమాడ్కి.

19

గీ॥ . మఱియఁదనదుపనిని. నెఱవేర్చుకొనియాడె
 ., డానవాలురతన. మప్పగించె
 ., ద, విలిరామునకును. దనయంతరూపును
 ., బొందినచ్చునీత. డె,ందమువలె.

20

కం॥ ఇదియచ్చోతెచ్చటని . న్నెడకెడునాఁడఁ
 బడియె. నీయడుగుండ
 మ్మిందొ, ఱఁగు, కతనన్వనటం . బొ, దవనటం
 నొక్కయందె. మూఁగతనమునక.

21

గీ॥ . ముందఁ, దోఁచుచుండె. మొ, యిటులొరచుచున్న
 ., మాంలెమంతమనెడు. మ, లఁగలకొన

నవంపయోయత్రఘనై ర్మయాచ।
త్వద్విప్రయోగాశ్రునమంవిసృష్టమ్॥

శ్లో॥ 26. 22

త్వయాపురస్తాదుపయాచితోయః।
సోయంవటశ్శ్యామ ఇతిప్రతీతః।
రాశిర్మణీనామినగారుడానాం।
సశద్మరాగఃఫలితోవిభాతి॥

శ్లో॥ 53. 23

అనంతరత్న ప్రభవస్యయస్య।
హిమంనసాభాగ్యవిలోపిజాతమ్।
ఏకోహిదోషోగుణసన్నిపాతే।
నిసుజ్జతీందోఃకిరణేష్వివాంకః॥

కుమార సంభవే స॥ శ్లో॥ 3. 24

తాంహంసమాలాశ్శరదీవగంగాం।
మహాపథీంనక్తమివాత్మభాసః।
స్థిగోపదేశాముపదేశకాలే।
ప్రపేదిరేప్రాక్తనజన్మవిద్యాః॥

శ్లో॥ 30. 25

పుష్పంప్రవాళోపహితంయదిస్యా।
స్మక్తాఫలంవాస్ఫుటవిద్రుమస్థమ్।
తతోనుకార్యాద్విశదస్యతస్యా।
స్తామోష్ఠపర్యస్తరుచేస్మితస్య॥

శ్లో॥ 44. 26

స్వరేణతస్యామమృతస్రతేవ।
ప్రజల్పితాయామభిజాతవాచి।
అప్యన్యపుష్టాప్రతికూలశబ్దా।
శ్లోతుర్వితంతీరివతాడ్యమానా॥

శ్లో॥ 44. 27

.క్రొత్తనీరెచట,నొ.కొలమబ్బల-న్నిన్ను!

.నెడయునాదుకనుల.విడువబడియె.

22

గీ|| .మునుపునీచేత వేడబ.డెనెదియదిది!

.చా,మయనునట్టి,వాడిక. జనెడుమట్టి!

.పండులన్నిండికెంపుల.మె,ండుకొన్న

.గరుడపచ్చలప్రోవటు. మెఱియచుండె.

23

గీ|| .కొ,లదికిన్మీఁతినరతన.ములగనియగు!

.దేనికిన్మంచుసొగసు,గు.దింపలేదు!

.దోసమొకటైన,గొనముల.రాసిలోన!

.మునుగు-మచ్చ, వెన్నెలతేని.మినుకులవలె.

24

గీ|| .వే,ల్పుటేటిఁగా, ర్తుదనంచ.చాల్పలవలె!

.రేయిఁబె,న్మందునద్దానిచాయలట్ల!

.మిగులఁజూకుకై నబుద్ధింగ .లిగినయాపె!

.దెల్పితఁజేదొ,లిబామువి.ద్దియలుపొందె.

25

గీ|| .ఇ,గురులోననునుపబడు. నేనిపువ్వు!

.పవడమునముత్తియముతాప.బడినయెడల!

.నప్పడాపెకెమ్మొవియం.దలరునచ్చ!

.చిఱునగవునకుఁబోలిక.జెందవచ్చు.

26

గీ|| .తీయపల్కులుగల్గునా.తీఁగెఁబోడి!

.యెంతయుంబాటకై యె,లు.గెత్తినపుడు!

.వినెడువారికిసుతిచెడు.వీణియవలె!

.మివులఁగోయిలకూతగూ.డ వెగటగును.

27

ప్రవాతనీలోత్పలనిర్విశేష।
 మధీరవిప్రేక్షితమాయాతాత్మ్యాః।
 తయాగృహీతంసుమృగాంగనాభ్యః
 స్తతో గృహీతంసుమృగాంగనాభిః॥

శ్లో॥ 46. 28

సర్వోపమాద్రవ్యసమూచ్ఛయేన।
 యథాప్రదేశంవినివేశితేన।
 సానిర్మితావిశ్వసృజాప్రయత్నా।
 దేశస్థసౌందర్యదిదృక్షయేన॥

శ్లో॥ 19. 29

శామ్యేత్ప్రత్యపకారేణ।
 నోపకారేణదుర్జనః॥

స 2. శ్లో॥ 40. 30

తస్మిన్నుపాయాస్సర్వేనః క్రూరేప్రతిహతక్రియాః
 వీర్యవంత్యైషధానీవవికారే సాన్నిపాతకే॥

శ్లో॥ 48. 31

ప్రయోజనాపేక్షితయాప్రభూణాం।
 ప్రాయశ్చలంగౌరవమాశ్రితేషు॥

స 3. శ్లో॥ 1. 32

వర్ణప్రకరేనతికర్ణికారం
 ధునోతినిర్గంధతయాస్మచేతః।
 ప్రాయేణసామగ్ర్యవిధౌగుణానాం।
 పరాజ్ఞుభీవిశ్వసృజప్రవృత్తిః॥

శ్లో॥ 28. 33

అలోకసామాన్యమచింత్యహేతుకం।

గీ|| .బలుక,రువలియందలినల్ల,కలువమాడ్కి!
 .వెలయుచుండెడువార్లంటి,బెగురుచూడ్కి!
 .యాఁడుజింకలనుండియా,చే,జెగొనెనొ!
 .యాపెవలన నేర్చుకొనెనొ,యాఁడుజేల్లె.

28

గీ|| .ఒప్పుఁగాఁదగుతావుల,మంచబడిన!
 .సా,టిదినుసుగమి౯బలు,జ,తనముమొయి!
 .నలుపఁబడియెనా వెలఁదొక,నలువచేత!
 .నొ,కటఁగలసా,రుఁజూచుకో,రికసనంగ.

29

ద్వి|| .కడుదుండఁగీడుచ,క్కఁబడఁడు చేలు!
 .గె,డఁగూర్చుటన్మాటు .కీడునఁగాని.

30

గీ|| .వీ,నరములయ్యెమాచేయు,వె,రవులెల్ల!
 .వై,ళమెంతయఁగూళచూ,వానియొడల!
 .సారెసారెకుఁజెలరేగు,జ,న్నియందు!
 .మంచినత్తువుఁగలిగిన,మందులవలె.

31

ద్వి|| .పనికావలసినప్పు,ప,జలకుగా,ర!
 .మ,నుఁగులయొడఁగ,ద,లాడుదలుచుగ.

32

గీ|| నిందువన్నియఁగలిగియుఁ,గొండగోఁగు!
 .తావిలేకున్నిచేతడెం,దమునొగిల్చె!
 .తర్చుగగొ,నములన్నియుఁ,గూర్చుపట్ల!
 .పెడమొగంబిడువేలుపు,పెద్దనడత.

33

ద్వి|| .క,తముతెలియఁబడ,కజగములో,స!

ద్విషంతిమందాశ్చరితమ్మహాత్మనః

స 5. శ్లో || 74. 34

అపమేఘోదయఃవర్ష మదృష్టకుసుమంఫలమ్ |

అతర్కితోపపన్నంవో దర్శనంప్రతిభాతిమే || స 6. శ్లో 53 35

మూడంబుద్ధమివాత్మానం హైమిభూతమివాయనమ్ |

భూమేర్దినమివారూఢం మన్యేభవదనుగ్రహాత్ || శ్లో || 54. 36

అంగుళీభిరివ కేశసంచయం |

సన్నిగృహ్యతిమరంమరీచిభిః |

కుడ్మలీకృతసరోజలోచనం |

చుంబతీవర జనీముఖంశశీ ||

స 8. శ్లో 63. 37

రక్త భావమపహాయచంద్రమా |

జాతఏష పరిశుద్ధమండలః |

విక్రియానఖలుకాలదోషజా |

నిర్మలప్రకృతిషుస్థిరోదయా ||

శ్లో || 65. 38

ఉన్న తేషుశశినఃప్రభాస్థితా ||

నిమ్న సంశయపరంనిశాతమః |

నూనమాత్మసదృశీప్రకల్పితా |

వేధసాహిగుణదోష యోగ్యతః ||

శ్లో || 66. 39

.వతులేని పెద్దన. క్వడి .దుల్స్ లెగడు.

34

గీ|| .కారుమబ్బగమ్మ. కయెకురిసెడువాన।
 .పువ్వుకానరా. పొడముపండ।
 .తలఁతుమీరలిట్లు. వరిసెనమిచ్చుట।
 .యార-నాకుఁగోర. నెట్టికోక్కె.

35

గీ|| .వట్టిమొద్దు తెల్వి. బడసినచందాన।
 .నౌర-యినుముబంగ. రై నకరణే।
 .బువినివిడచినేను. వివికెక్కినట్లెంతు।
 .ననుఁగురించిమీదు. నెనరువలను.

36

గీ|| .కురుల, గుంపువేళ్ల. వె.రవున- మిన్నుల।
 .జేలువుమీఱనిరుల. దొలఁగఁద్రోసి।
 .మొ, గడు, తమ్మిచూడ్కి. నెగడు రేయిమొగంబు।
 .క, డలి వెన్నముద్దు. లిడెడుచూడ్కి.

37

గీ|| .త, మ్మిపగతుఁ డెట్ట. దనమునువిడనాడి।
 .క, రము, సుద్దరూపు. గలికెగు-దటి।
 .నేగినొదవుమార్పు. చెలఁగదుతిరముగ।
 .నచ్చమా, గొనంబు. నందు, పడల.

38

గీ|| .చందురు వెలుంగు, మిట్టల. యంగునుండె।
 .మాపు. చీకటిపల్లంబు. ప్రాపుఁదవితె।
 .దమకుఁదగినట్టిగొనమదో. నములనడత।
 .నిక్కముగ, దమ్మిచూలిచే. నె, కపఁబడియె.

39

సుకాంత కాంతామణితానుకారం।
 కూజంతమాఘూర్ణితరక్తనేత్రమ్।
 ప్రస్ఫురితోన్నమ్రవిసమ్రుకంత।
 మ్ముహుర్ముహుర్న్యంచితచారుపుచ్ఛమ్।
 విశృంఖలంపక్షతియుగ్మమీష।
 ద్దధానమానందగతిమ్మదేన।
 శుభ్రాంశువర్ణంజటిలాగ్రపాద।
 మితస్తతోమండలకైశ్చరంతమ్।
 రతిద్వితీయేనమనోభవేన।
 హ్రదాత్సుధాయాఃప్రతిగాహ్యమానాత్।
 తంవీక్ష్యఘేనస్యచయంనవోత్థ।
 మివాభ్యనందత్క్షణమిందుమాళిః॥

స 9. శ్లో॥ 2-3-4 40

అహేతుహాసచ్ఛురితాననేందు।
 ర్గ్రహాంగణక్రీడనధూళిధూమ్రః।
 ముహుర్వదన్కించిదలక్షితార్థం।
 ముదంతయోరంకగతస్తతాన॥

స శ్లో॥ 43. 41

భవంతివాచోవసరేప్రయుక్తా।
 ధ్రువంఫలావిష్టమహోదయాం॥

స 12. శ్లో॥ 43. 42

వీచీక్షోభస్తనితవిహగ్రశేణి కాంచీగుణాయా।
 స్సంసర్పంత్యాఃస్థలితసుభగం దర్శితావర్తనాభేః।
 నిర్వింధ్యాఃపథిభవరసాభ్యంతరస్సన్నిపత్య।
 స్త్రీణామాద్యంప్రణయవచనం।
 విభ్రమోహిప్రియేషు॥ మేఘసందేశే॥

స. 1 శ్లో॥ 29. 43

నీ|| .కూ,టమి,న్మానిసి .కుత్తుకనొడ వెడ:
 .ను,లివటుముద్దుగఁ.బలుకుదాని|
 .నెంతయుఁదిరిగెడు.నెట్టకన్నులదాని-
 .బొలపుగఁగిందుమీఁదులకుఁజూప
 .బడుగొంతుఁగలదాని- .మడిచెకుతోఁగఁ
 గ.ల్గినదాని-సంకెల.లేనిదాని|
 .నుంతఁజెక్క మొదళ్ల .జోడు వెలయుదాని-
 .మత్తునహాయిగ .మలయుదాని|
 .చందురుని,డాలలరుదాని-.జడలుగట్టు|
 .కొనయడుగుదాని-బ,ల్లటీ.ల్లొనెడుదాని|
 .ద్రచ్చబడుపాలనుర్గు,వి.తమగుదాని|
 .గని,చిటికసంతసిలెబుడు.తనెలతాల్పు.

40

గీ|| .క,తములేనినగు మొ.గంబు,జాబిలి-నింటి|
 .ముంగిటాటనంటు.బుగ్గిచాయ|
 .మాటికించుకంత.మాటాడుచెద్దియో|
 .వారి,హాళిఁబెంచె.జేరితొడను.

41

ద్వి|| .తగిన,యదానువే,చి.తగిలించుమాట|
 .లగుని,క్కువముగమే.శ్లమరుపె,పానకు.

42

గీ|| .తె,రలునల్మోయుపిట్ట,బం.తి,మొలనూలు|
 .నే,రుపడుసుడిబొడ్డుతో.జాతినడుచు|
 .వ,ంకచవిఁగొనుమాత్రోవ-ఁ.బ,డతులతోలి|
 .వలుపుపలుకుమగలఁగద.వారిహాయిలు.

43

జ్ఞాతాస్వానోవివృతజఘనాం కోవిహతుంసమర్థః శ్లో॥ 45. 44

కేవానన్యుఃపరిభవపదంనిష్ఫలారంభయత్నాః ॥ శ్లో॥ 58. 45

కాంతోదంతస్సహృదుపనతః।

సంగమాత్కించిదూపః c

స 2. శ్లో॥ 39. 46

నన్వాత్మానంబహువిగణయన్నాత్మనై వావలంబే।

తత్కల్యాణిత్వమపినితరాంమాగమః కాతరత్వమ్।

కస్యాత్యంతంసుఖముపనతం దుఃఖమేకాంతతోవా।

నీచైర్గచ్ఛత్యుపరిచదశా చక్రనేమిక్రమేణ॥

శ్లో॥ 49. 47

ప్రత్యుక్తంహాప్రణయిషుసతామిప్సితార్థక్రియయైవ॥ శ్లో॥ 54. 48

కేషాంవస్యాదభిమతఫలా ప్రార్థనాహ్యుత్తమేషు॥ శ్లో॥ 65. 49

పటుతరదవదాహోచ్ఛష్క సస్యప్రరోహః।

పరుషపవవవేగోతి సంశుష్కపర్ణాః।

దినకరపరితాపక్షీణతోయస్సమన్తా।

ద్విదధతిభయముచ్చైర్వీక్ష్యమాణావనాన్తాః।

ఋతుసంహారే స॥ 1 శ్లో॥ 22. 50

జ్వలతిపవనవృద్ధఃపర్వతానాందరీషు।

51

ద్వి|| . పసయెఱింగిన వాఁడె. వఁడువెద్యఁగలుగు!

. దిన మొలతోనున్న. తీరియఁబోడి.

44

ద్వి|| . కొఱగానిపనిఁబూను. కొన్నట్టివారె

. వరునిక్కమఁగనవ్వు. పాలుగాకుండ్రు.

45

ద్వి|| . చెలివలనఁదెలియు. చెలువునిమాట!

. క, లయికికంఠెనుఁగ, డమమొక్కింత.

46

గీ|| . బిట్టుతలపోసినాయంత. దిట్టనై తీ!

. . బున్నియముకలదాననీ. వున్నెఱవకు!

. న, తమ - , నుక - మెవనికయిన - . నె, త - దె, న - , కలు!

. కమ్మివలెఁగిందుమీఁదనై . క, డమఁగాని.

47

ద్వి|| . బలుమంచివారలు. బదులువాకొనుట!

. యడుగువారికిఁగోరెక్కె. యందించుటకద.

48

ద్వి|| . ఏవారికోరిక. లీడెఱుండు!

. వా, విరిమేలైన. వారలయందు.

49

గీ|| కాచుచిచ్చునఁగ్రాఁగిన. పైరుమొల్క!

. లెక్కుడౌగాలికెగరెడు. నెండుటాకు!

. లెండకింకిననీళులె - లెడలఁగల్గి

. యడవులెత్తునఁగన్నడి. జడువుగొలుపు.

50

గీ|| . మెట్టపల్లంబులన్దాలి. మీఱిమందు!

స్ఫుటతిపటునినాదైః శుష్క-వంశస్థలీఘాః
ప్రసరతితృణమధ్యేలబ్ధవృద్ధిఃక్షణేన
గ్లపయతిమృగవర్గం ప్రాంతలగ్నోదవాగ్నిః

శ్లో॥ 52. 51

నితాంతసీలోత్పల పత్రకాంతిభిః
క్వచిత్ప్రభిన్నాంజనరాశిసన్నిభైః
క్వచిత్సగర్వప్రమదాస్తనాభైః
సమాచితంవ్యోమఘనైస్సమంతః॥

స 2. శ్లో॥ 2. 52

ప్రభిన్నవైడూర్యనిభైస్తృతృణాంకుర్జైః
సమాచితాప్రోత్థితకందలీదలైః
విభాతిశుక్లేతరరత్నభూషితా
వరాంగనేవక్షితిరింద్రగోపకైః॥

శ్లో॥ 5. 53

పయోధరైర్భీమగభీరనిస్వనైః
స్తడిద్భిరుద్వేజితచేతసోభృశమ్
కృతాపరాధానపియోషితఃప్రియాన్
పరిష్వజంతేశయనేనిరంతరమ్

శ్లో॥ 11. 54

వివత్రపుష్పాం నలినీ సముత్సుకా
విహాయఃభృంగాఃశ్రుతిహారినిస్వనాః
పతంతిమూఢాః శిఖినాంప్రసృత్యతాం
కలాపచక్రేషునవోత్పలాశయా॥

శ్లో॥ 14. 55

కాశాంశుకావికచపద్మమనోజ్ఞవక్త్రా
సోన్మానహంసరవనూపురనాదరమ్యా
ఆపక్వశాలిరుచిరాతనుగాత్రయష్టిః

ఁ. బెనురొదలఁ, గ్రాలువెండిన. వెనురుపొదల
 ఁ. గడ్డిదిరుగునొ, కుక్కమ్మడి. న్న, పినువంగి
 . క, డఁగిలికాగుచిచ్చు, మె. గముఁ, గలఁచు.

51

గీ|| . ఉ, రవు, కటికల్వయాకు, డా. లొ, బ, మిన్ను
 . ముక్క, తొమసికుప్పరం. గొక్క, చో, బ
 . నొ, కొటవిండుచూలాలుచం. టి, కొ, చాయ
 ఁ. గలుగునుబ్బలనిందండు, గ్రమ్మబడియె.

52

గీ|| . తునకతొ, పిల్లి కన్నుర. తనమువంటి
 . గటిక మొలకల, వెలువడు, నరటియాకు
 . ల, మయి, నారుద్రవురుగుల, నమరుఁబడమి
 . తెలుపుకానితొ, డులనొప్ప, చెలువవలెను.

53

గీ|| . అ, డలు, గొల్పుచుబిట్టుటి. మెడు మొ, ములుల
 . మెఱపుల, న్గొయ్యలులుకడు. వెఱవు, జెంది
 . నేర మొనరించినట్టిపె. నిట్టులనైన
 ఁ. కాగిలింతుకొందురుబిగి. గాఁబఱపున.

54

గీ|| . త, మి, నలరు తేకు, దొఱఁగిన. త, మ్మి నెడసి
 . చెవులకు, హాయిగారొద, జేయు తేటు
 . లాడు నెమఱులపురికన్న. లందు, బడెడు
 గ్రొత్తకల్వానచే, దెల్వి, గో, లుపోయి.

55

గీ|| . తెల్లువలువ, నెరవి. రియుతమ్మి మోము, మ
 . త్తెలు, తెలిపుల, గురొద. ను, లియునందె
 . పండినవరిబె, డఁగు, పల్చబిమ్మెదెగె

ప్రాప్తాశరన్న వవధూరివరూపరమ్యా॥

స 3. శ్లో॥ 1. 56

కాశై ర్మహేశిశిరదీధితినారజన్యోః
హంసై ర్దలానిసరితాంకుముదైః సరాంసి
సప్తచ్ఛదైః కుసుమభారసతైర్వనాంతాః
శుక్లీ కృతాన్యపవనానిచమాలతీభిః॥

శ్లో॥ 2. 57

చంచన్మనోజ్వలశరసనాకలాపాః
పర్యంతసంస్థితసితాండజపంక్తి హారాః
నద్యోవిశాలపులినాంతనితంబబింబా
మందంప్రయాంతిసమదాః ప్రమదాః ఇవాద్య॥

శ్లో॥ 3. 58

వ్యోమక్వచిద్రజితశంఖమృణాలగౌరైః
స్త్యక్తాంబుభిర్లఘుతయాశతశఃప్రయాతైః
సంలక్ష్యతేపవనవేగచలైః పయోదైః
రాజేనచామరవర్తైరుపవీజ్యమానః॥

శ్లో॥ 4. 59

మందానిలాకులితచాగుతరాగ్రశాఖః
పుష్పోద్గమప్రచయకోమలపల్లవాగ్రః
మత్తద్విరేఫపరిపీతమధుప్రసేకః
శ్చిత్తంవిదారయతికప్యనకోవిదారః॥

శ్లో॥ 6. 60

తారాగణప్రవరభూషణముద్వహన్తీ
మేఘావరోధపరిముక్తశశాంకవక్త్రా
జ్యోత్స్నా మకులమమలంరజనీదధానా
వృద్ధింప్రయాత్యనుదినంప్రమలా దేవబా

. గూ డె, గాడు, క్రొత్త, కోడలు వలె.

56

గీ|| . నేల తెల్లు-రేయి, సెల-యేళ్ళ సేళుల|

. దె, లిపులు, గులు-కొలఁది, వెలికిలువలు|

. వీ, టి తోట, గముల, విరజాజు-లేడాకు|

. పొన్నలడవుల, దెలు, పుగనొనర్చె.

57

గీ|| . అందముగ నెగురు, పరిగి, య మొలనాళ్లు|

. , దండనుండినయంచము, తొల్లలపెర్లు|

. వెడలుపంపునయిసుకడి న్నె, పిఱుదులుగల|

. యేళ్ళు, మత్తలుచెలులట్లు, మెల్లినఁజను.

58

గీ|| . వెండిసంకుతూడు, వెలిచాయతో-నీరు|

. , దొఱిగి-పిన్నలగుచు-గ, రువలివడి

. నూర్ల కొలఁదిఁగదలి, త, ర్లుమబ్బల-మిన్ను

. సురటులవిసరఁబడు, దొరయటుండె.

59

గీ|| . పిల్లగాలిఁగదలు, బె, డఁగుముంగొమ్మలు|

. వుపుల, దోచులేత, చిప్పరుతుదలు|

. తేంట్ల, గోలఁబడిన, తేనె, యూటలుగల్గి

. కొట్టదెవనియెడఁదఁగో, విదారి.

60

గీ|| . మే, లిరి, క్క, తొడవు, దాలిచిమబ్బలు|

. , దొలఁగు, జాబిలి మొగ, మలగుచుండ|

. వ, లి పె వెన్నె-వలు, వన్గట్టుకొని రేయి|

. పూట, బూట, బడుచు, పోల్కి నెడుగు.

61

నచందనంచంద్ర మరీచిశీతలం।
 నహర్మ్యపృష్ఠంశరదిందునిర్మలమ్॥
 నవాయవఃసాంద్రతుషారశీతలా।
 జనస్యచిత్తంరమయంతి సాంప్రతమ్॥

స 5. శ్లో 3. 62

ద్రుమాస్సపుష్పాః సలిలంసపద్మం।
 స్త్రీయస్స కామాఃపవనస్సుమన్ధిః।
 సుఖాఃప్రదోషాదివసాశ్చరమ్యా।
 సర్వంప్రియేచారు తరంవసన్తే॥

స 6. శ్లో 63

ఆకంపయన్కుసుమితాఃసహకారశాఖా।
 విస్తారయన్పరభృతస్యవచాంసిదిక్షు
 వాయుర్వివాతిహృదయానిహరన్న రాణాం।
 నీహారపాతవిగమాత్సుభగోవనంతే॥

శ్లో 22. 64

ఇంద్రియరేణనయనం ముఖమంబుజేన।
 కుండేనదంత మధరంనవపల్లవేన।
 అంగానిచంపకదత్తై స్సవిధాయవేధాః।
 కాంతేకథంఘటితవానుపలేనచేతః॥ శృంగారతిలకే.

శ్లో 3. 65

సమాయాతేకాంతేకథమపిచకాలేనబహునా।
 కథాభిర్దేశానాంసఖిరజనిరర్థంగతవతీ।
 తతోయావల్లీలా కలహకుపితాస్మిప్రియతమే।
 సపత్నీవప్రాచీదిగియమభవత్తావదరుణా॥

శ్లో 9. 66

శ్లాఘ్యంనీరసకావ్యతామనశతం శ్లాఘ్యఃప్రచండాతపః।
 కేశశ్లాఘ్యతరంసుపంకనిచయై శ్లాఘ్యోతిదాహోనల్లః।

గీ|| .చందమామ,మినుకు.చల్వగందముగాని!
 .యచ్చమేడపాల.గచ్చగాని!
 .చలువతుంపరువెద.చల్లుగాడ్పులుగాలి!
 యిప్పుడు,పడలయెడల.కింపుగావు.

62

గీ|| .తనరుఁబువులఁజెట్టు..తామరలన్నీరు!
 .కం,తుతోడ,నువిడ-కమ్మతావి!
 .గాలి-సుకమా,సంజ..కడుహోయియావద!
 .లం-దమంతయ నగు.నామనిఁజెలి.

63

గీ|| .మంచుపాలునుచ్చమాయగ..నామనిచే
 .గొ,మరుగాలిమాని.కొమ్మలూఁపు!
 .నలుపుఁగోయిలపలు.కులపెంపుదెసలందు!
 .నీచునెల్లరిమదు.లా,ఁచికొంచు.

64

గీ|| .నల్లఁగలువఁజూడ్కి--నగుమోముఁదవ్విచే!
 .మొ,ల్లచేతఁబల్లు..మోవిగురున!
 .గ,డమమేనుసంపె.గలఁజేసియా,బచ్చు!
 .చెలువతాతనెట్లు.సలిపెనెడఁద.

65

గీ|| .ఎంతయుఁబ్రొద్దునకుమగఁ.జెట్లొరాగ!
 .గడిచెనరఁదేయి-సకి-,నాళ్లక,తలతోడ!
 .బొ,లయలుకఁజె,ల్వపై నేను.దెలుపునంత!
 .నీ,తొలిదెససవతివలె.నెఱ్ఱనయ్యె.

66

గీ|| .బడితెదెబ్బలునూరుమేల్..వాసియెండ!
 .క,స్తిన,యమ,దునుల-నగ్గి.కాల్పులెన్న!

యత్కంతాకుచపార్శ్వబాహులతికా హిందోలలీలాసుఖం
 లబ్ధంకుంభవరత్వయానహిసుఖం దుఃఖై ర్వి నాలభ్యతే॥ శ్లో॥ 10. 67

క్షరత్తుమారశీకరాః ప్రబుద్ధకై రవాకరాః
 తతోజజ్జంభిరేకరాజగత్సుశార్వరీకరాః॥నలోదయే.స2.శ్లో॥53.68

మధుప్రపీయచాభవన్నతానతానతానతాః
 రమారమారమారమా కులేజనేత్రహాలయా॥ శ్లో॥ 56. 69

స్వయోనిభక్షధ్వజసంభవానాం
 శ్రుత్వానినాధంగిరిగహ్వరస్థః
 తమోరిబింబప్రతినిబధానీ
 విరౌతికాంతేపవనాశనాశః॥ రాక్షసకావ్యే. శ్లో॥ 9. 70

విక్రమోర్వశీయే.

ఆవిర్భూతేశశశనితమసారిచ్యమానేవరాత్రి
 రైశశశ్యార్చిర్హుతభుజ ఇవచ్ఛిన్నభూయిష్ఠధూమా
 మోహేనాంతర్వరతసురియం లక్ష్మ్యతేముచ్యనూనా
 గంగాగోధఃపతనకలుషా గచ్ఛతీవప్రసాదమ్॥

71

ఏషామనోమేప్రసభంశరీరా
 త్పితుఃపదంమధ్యమముత్పతస్తీ
 సురాంగనాకర్షతిఖండితాగ్రా
 త్సూత్రంమృణాలాదివరాజహంసీ॥

72

.నా,తిచనుకడబుడముతీఁ.గూఁతహాయి।
.వడయు దేనికడవ-లేదు..పడక-,సుగము.

67

గీ|| .తొరఁగుచుండెడుమంచుతుం.పరలఁగల్గి।
.మిగులఁగల్వల,తొగలను. మేలుకొల్పి।
.తొ,గలరాయనిచేతులు జగములందు।
.నేపుమీఱుచునుండెడు.నాపిదపను.

68

గీ|| .వె,ఱిసీఱులనాయా,యు.విదల్కుదావి।
.వంగివంగక తార్మాఱు.వడకపోరు।
.కల్లుకతమునమిగులజీ.కాకువడిన।
.వారల-నురుకలిమి-వెంత.వన్నెమిం చె.

69

గీ|| .గా,లిమేపరిపగ-,తన.కతముఁదిండి।
.పడగఘాల్ల యురుము-ఁగొండ.పరియనుండి
.యాలకించి-,చీకటిగొంగ.యచ్చునుచ్చు।
.దారియొముద్దుగుమ్మ-కొ.వన్నలిపెడు.

70

గీ|| చ,ందొ,డుమ-ని,రులెడయు కే.చం,దముగను।
.మాపునఁబొగఁదొఱఁగునగ్గి.మంటమాడ్కి।
.నీచెలువసా,మ్మఁబాయుచు.దో,ఁచఁబడియె।
గల్పొఱగుకలఁక న్దేఱు.గం,గవలెను॥

71

గీ|| .చ,దలనెగురుచునీవేల్పు.సానినాదు।
.డెందమున్లాగుబల్కిమై.బొందినుండి।

72

అధవాతణలగ్గంవిఅజీసా అసలిలంణతస్సింరా!
అరహస్సంచిరంచిట్టిస్సది త్తితక్కేమి!

73

ఆదర్శనాత్ప్రవిష్టా సామేసురలోకసుందరీహృదయమ్!
బాణేనమకరకేతోః కృతమార్గమనంధ్యపాతేన!

74

ఆభరణస్యాభరణం ప్రసాధనవిధేఃప్రసాధనవిశేషః!
ఉపమానస్యాపిసఖే ప్రత్యుపమానంవపుస్తస్యాః!

75

ప్రియవచనకృతోపియోషితాం!
దయితజనానునయోరసాదృతే!
ప్రవిశతిహృదయంనతద్విధాం!
మణిరివకృత్రిమరాగయోజితః॥

76

ఉష్ణాలుశ్శిశిరేనిషీదతితరోర్ములాలవాలేశిభి!
నిర్భిద్యోపరికర్ణికారముకులాన్యాలీయతేషట్పదః!
తప్తంవారివిహాయతీరనలినీం కారండవశ్శేవతే!
క్రీడావేశ్మనిచైషపంజరశుకః క్లాంతోజలంయాచతే.

77

అనధూతప్రణిపాతాః పశ్చాత్సంతప్త్యమానమనసోహి!

.తుంచబడినట్టికొనగల.తూజులు.దే!

.యూడురాయంచదారము.నోడునల్లు

72

వ|| అట్లుకానిచోగడ్డిపోచందగిలుకొన్న ముందునునా

వానియందు రాచమంతనముతడవుండదనెలంచెనను.

73

గీ|| .పచ్చవిల్తునితప్పిపో.వక తగిలిన!

.తూపుచేజేయబడినట్టి.తోవగల్లు.

.నాదుడందంబులోపలనాపదుకొనియె!

౯.గన్నయంతనెయావేల్పు-బు.న్నమిన్న.

74

కం|| తొడవులకుదొడవువేసం!

.బులచందంబునకువేస.ములచందంబో!

చెలికాడ-దానియందం!

.బలరా రెడురూపు-పోల్కి.బోబోలికకుక.

75

గీ|| .మగలవేడుకోలు.మక్కువకలుగక!

.మంచినుడులనైన.మగువలమది!

.కెక్కబోవదు-గుఱు.తెఱిగినవారికి!

౯.గల్గరంగుమాని.కంబుమాడ్కి.

76

చ|| .ఉ.డుకున,కోడిజుట్టువులు.గుండెడుజల్లనిచెట్టుపాదునం!

.దెడబడజేసిగోగుమొగ.తెంతయలోననణంగుదేటి-బి

.ట్టుడికిననీటికాసిచను.నొడునగల్గిననమ్మకంచ-ని!

.కడిగడుగుటిచిల్కి,విగన.ల్లవాడుచునాబుట్టుననే.

77

గీ|| .మరిచియెడదగల్గు.మగువలు-మొక్కుల!

వివిధై రనుతప్యన్తే దయితానునయైర్మనస్విన్యః॥

78

పాదాస్తవవశశినస్సుఖయంతిగాత్రం।
 బాణాస్తవమదనస్యమనోనుకూలాః।
 సంరంభయాక్షమివ సుందరియద్యదాసీ।
 త్వత్సంగమేన మమత త్తదివానునీతమ్॥

79

యదేవోపనతందుఃఖం సుఖంతద్ధిరసాంతరమ్।
 నిర్వాణాయతరుచ్ఛాయా తప్తస్యహివిశేషతః॥

80

ఆరక్తకోటభిరియం కుసుమైర్నవకందళీమలినగర్భైః
 కోపాదంతర్భాషే స్మరయతిమాంలోచనేతస్యాః॥

81

పద్భ్యాంస్పృశేద్వసుమతీం యదిసాసుగాత్రీ।
 మేఘాభివృష్టసికతాసువనస్థలీషు।
 పశ్చాన్నతాగురునితంబతయాతతోస్యాః।
 దృశ్యేతచారుపదపంక్తిరలక్తకాంకా॥

82

హృతోష్ఠరాగైర్నయనోదబిందుభి।
 ర్నిమగ్ననాభేర్నిపతద్భిరంకితమ్।
 చ్యుతంరుషాభిన్నగతేరసంశయం।

.సరకుగొనరు.కాని..చాలనొచ్చు|
 .కొనుచుఁబలు తెఱఁగుల.గుపెనిమిటుల వేఁడు|
 .కోళ్లఁదలఁచిపిదపఁ.దల్ల డింత్రు.

78

గీ|| .సలుపునొడలికిహాయి.నెలమినుకుల|
 .యెదకునామరుతూపులే.యింపుఁగొలుపు|
 .బెడిదమైసైఁపరాకుండుఁజెలువ.యెవ్వి|
 .మెత్తఁబడియెడునీ.కూట.మినవినాకు.

79

గీ|| .కదియుచుండు నెద్ది.కడువంతగానదే|
 .మాతెడున్సుకముగ. మఱొకలాగు|
 .హాయిని డెడుమాని.చాయ-మెండుగనెండు|
 .తీండ్రమైనదెబ్బ.తిన్నతనికి.

80

గీ|| .కడుపునెడనుసల్పుఁ.గడునంచులందున|
 .నెఱుపుఁగలుగుపువుల.సీయనంటి|
 .యలుకచేతలోన.న,ప్పులనిండిన|
 .దానికన్నుదోయిఁ.దలఁపఁజేయు.

81

గీ|| .ఆ,యతివ నేలనడుగుల.నంటునేని|
 .వానఁదడియునిసుక చోట్లఁ.గా,నతోప|
 బరువుపిఱుఁదుల వెన్క-కు.వంగి-యాపె|
 .ల,త్తుకంబొల్పునడ్డుజా.డకనఁబడును.

82

గీ|| .మోవియెఱుపానుకన్నీటి.బొట్టుకలుగు|
 .సీచిలుకకప్పుపచ్చన. నెసఁగుచంటి|
 .వలువజాతెను-నిచ్చయం-బలుకతోడ|

శుక్లోదరశ్యామమిదం స్తనాంశుకమ్॥

83

అలోకయతిపయోదాః ప్రబలపురోవాతనర్మితశిఖండః।
కేకాగర్భేణశిఖీ దూరోన్నమితేనకంఠేన॥

84

ప్రభుతారమణేషు యోషితాం।

సహిభావస్థలితాన్యపేక్షతే॥

85

తద్వియోగభరేచండి మయాతమసిమజ్జతా।

దిప్త్యాప్రత్యుపలబ్ధాసి చేతనేవగతాసునా।

86

అసౌముఖాలంబిత హేమసూత్రం।

బిభ్రస్మణింమండల శీఘ్రచారః

అలాతచక్రప్రతిమంవిహంగ।

స్తదాగ్రలేఖావలయంతనోతి॥

87

ఆభాతిమణివిశేషోదూరమిదానీం పతత్రిణానీతః।

స క్తమివలోహితాంగః। పరుషఘనచ్ఛేదసంప్రకృతః॥

88

ఇయంతేజననీప్రాప్తా త్వదాలోకనతత్పరా।

స్నేహప్రసవనిర్భన్న ముద్వహన్తి స్తనాంశుకమ్॥

89

౯.దడబడుచులోఁతుపొక్కిలి.గలచెలిజన.

83

గీ|| ప్రబలునెదురుగాలి.వలననాడెడుపురి|

.తనర-ఁగేకినిండు.కొనినగొ-తు|

.నెత్తి-దవుగమి-ది.కెంతయునట్టువ|

.పులుఁగుమాచుచుండె.మొయిలులదెన.

84

ద్వి|| .మగలయందఁగల.యు.గ్మలు యేలుబడి|

.తగులఁబోకుండుడెం.దముతాఁజుమాఁజు.

85

గీ|| .మిగులనీయెడఁబాటున.నెగడ విరు-|

.ముంచఁబడినాడనో.యల్క.పోతనేన|

.నుసుఱువోయినవానిచే.నుసుఱుమాడ్కి|

౯.బదపడియుహోయిగాఁబొందఁబడితివీవు.

86

గీ|| .నోట్రవేలాడుబంగరు.నూలుగల్లు|

.మానికముఁబట్టి-చుట్టుగు.మ్మరి-బితాన|

౯గొఱవిగిఱివలెనద్దాని.యెఱుపురేక|

.కడియమిపుల్లుమిక్కిలి.గానొనర్చు-

87

గీ|| .పులుఁగుచేతనుడ.వృకొం.పోవఁబడిన|

.వింతనూనికమిప్పుడు.వెలయుచుండు|

.రాతిరికొదట్టమామబ్బవ.య్యలోన|

౯.గప్పఁబడియున్నయట్టికె.గామవలెను.

88

గీ|| .ఏగుఁదెంచెనునీతల్లి.యిదిగొయీమె|

.కన్నులారంగనిన్నుదా.గాంచఁగోర్తి|

శమయతిగజానన్యాన్లంఘద్విషఃకలభోపిసన్।
 ప్రభవతితరాంవేగోదగ్రం భుజంగశీఘోర్విషమ్।
 భువమధిపతిర్బాలావస్థోప్యసౌపరిరక్షితుం।
 నఖిలువయసాజాత్యేవాయం స్వకార్యసహోగుణః॥

90

సద్యాఇవప్రవాహోవిషమశిలాసంకటస్థలితవేగః।
 విఘ్నితసమాగమసుఖోమనశిశయశ్శతగుణోభవతి॥

91

శా కు ం త లే.

సుభగసలిలావగాహఃపాటలసంసర్గసురభివనవాతాః।
 ప్రచ్ఛాయసులభనిద్రాదివస్కాపరిణామరమణీయాః॥

92

ముక్తేషురశ్మిషునిరాయతపూర్వకాయాః।
 నిష్కంపచామరశిఖానిభ్రతోర్ధ్వకర్ణాః।
 ఆత్మోద్ధితైరపిరజోభిరలంఘనీయాః।
 ధావంత్యమిమృగజవాక్షుమయేవరథ్యాః॥

93

.సూర్మియూటలచేనిండు.కొన్నయట్టి
.చన్నుఁగవహిఁదికొంగును.సర్దుకొంచు.

89

శ|| .మఱిలించుఁ బిల్లయ్యు.మదపుఁజేనుంగు మిగిలిన
.యొక్కడు.మెకములనెల్ల
.క.,రువలిమేతరి.కం,దువినంబు
.వడి నె,క్కసంబుగఁ,బ్రబలుచునుండు
.సరు,సుపిన్నతనంబు.నందుండియైన
.బ,ంటవలంతిఁగా.పాడగఁజాలు
.గ,రముఁదనపనిఁజ.క్కంబెట్టు
.బుట్టు.కన్దానియీడునఁగానిట్టిగొ,నము.

90

గీ|| .ఇటుపరతిచోటఁ.దొఱఁగినవడిఁగల
.వా,ఁగుపొ,ర్లికవలె.నాఁగఁబడిన
.పొందుహోయికలుగు పు.వ్విలుతుఁడునూఱు
.రెట్టులెంతయఁజెల.రేఁగుచుండు.

91

కం|| చల్లనినీ,రాటములఁ
.మెల్లగఁ,బాదిరులతావి.మెలఁగెడుగాలుల్
.మొల్ల పునీడలపడకలు
.నెల్ల డముగిసినకొలంది.నింపగుపవళుల్.

92

గీ|| .విడుపంబడఁబగ్గములు-కడు.నిడుదమెయిలు
.ని,చ్చలపు,సురఁటిసిగలు-నిక్కువీను
లొనర-లేడివడికిసైఁప.కున్నకరణి
.ద,త్తుడులుతమదు,మునకం.దక-పరువిడు,

93

యదాలోకేనూక్ష్మం వ్రజతీసహసాతద్విపులతాం |
 యదర్థేవిచ్ఛిన్నం భవతికృతసంధానమివతత్ |
 ప్రకృత్యా యద్వక్రంతరపిసమ రేఖంనయనయో |
 ర్నమేదూరేకించిత్త ణమపినపా ర్శ్వేరథజవాత్ ||

94

నీవారాశ్శుకగర్భకోటరముఖభ్రష్టస్తరూణామవః |
 ప్రస్నిగ్ధాః క్యచదింగుదీఫలభిదఃసూచ్యంతఏవోపలాః |
 విశ్వాసోపగమాదభిన్నగతయశ్శబ్దంసహస్తేమృగా |
 స్తోయాధారపథాశ్చవల్కలశిఖానిష్యంద రేఖాంకితాః ||

95

శాంతమిదమాశ్రమపదంస్ఫురతిచబాహుఃకుతఃఫలమిహోస్య |
 అథవాభవితవ్యానాం | ద్వారాణిభవంతిసర్వత్ర ||

96

శుద్ధాంతదుర్లభమిదం వపురాశ్రమవాసినోయదిజనస్య |
 దూరీకృతాఃఖలుగుణై | రుద్యానలతావనలతాభిః ||

97

నరసిజమనువిద్ధం శైవలేనాపిరమ్యం |
 మలినమపిహిమాంశోర్లక్ష్మలక్ష్మీంతనోతి |
 ఇయమధికమనోజ్ఞావల్కలేనాపితస్త్వి |
 కిమవహిమధురాణామ్మండనంనాకృతీనామ్ ||

98

ఏసోవాదేరిదపల్లవంగుళిహింతువరేదివి |
 అమరకేసరరుక్షఃజావణంసంభావేమి ||

99

కం॥ చిన్నది పెద్దదిగా-విడిది

.యన్నది కలసినటు-వంక.ను,రునది సరిగా

.జెన్నారు-దవునఁ జెంగట

.గన్నులఁబడ దెద్ది, తేరు.కడువడిఁబోవన్.

94

ఉ॥ .క్రిందికి రాలుచుండువరి.గింజలు చెట్టు చిల్కతోఁజ్జులన్.

.మందటగారపండ్లుచిదు.మన్ గళమన్న గనుండు రాలు-బల్.

.సందడికోర్పుమచ్చికల.సాగుచునిచ్చకొలందినిఱులున్.

.బొందెడునీటిపట్టు తెరు.వుల్తడికోకలచిన్ను-జాడల్.

95

గీ॥ .ఈతపసిపల్లె నెమ్మది.నెనయు-బుజము

.నదురు-దీనికిచట నెట్టు.తొనొమేలు

.అటులఁగాకున్న యెడల-నం.తటనుముందు

.గాఁదగిన వావి తెరువులు.కలుగుచుండు.

96

గీ॥ .అంతి.పురమునకందని.యందమిద్ది

.తపసిపల్లియమనిసికిఁ.దనరు నేని

.కానయందలితీగల.నడుగొనముల

.నగరుపూదోటదీవలు.నగఁబడుఁగద.

97

గీ॥ తమ్మిపొలుపారునాచునఁ.దగిలియైన

.మెఱుఁగునిడునలుపయ్యుఁజం.దురునిమచ్చ

.నారచీరై ననీ మెచె.న్నారు-నంద

.మైనరూపులకుఁదొడవు.కానిదెద్ది.

98

వ॥ గాలింగదుపఁబడు చివురువేళ్ళనన్దొందర పెట్టుచున్నట్లున్నదీపొ

న్నగున్న-కావున మన్నించెదను.

99

కదమోఅజ్ఞేణరావశివంసోఅశంకరిఅది-కదమోవా
విరహమజ్ఞాన అజణోకిదోదేసో-
హశానడందశేఎత్తఎవ్వదావముహు త్తంచ్చిట్టజావతు-
ఎణివగదాఎళదానణాహోవిలలలంకేసరరుక్షఓర-

100

భగవాన్కాశ్యపశ్శాశ్వతేబ్రహ్మణిస్థితఇతిప్రకాశః-
ఇయంచవస్సఖితదాత్మజేతికథమేతత్ ॥

101

మానుషీషుకథంవాస్యోదన్యరూపన్యసంభవః।
నప్రభాతరశంజ్యోతిరుదేతివసుధాతలాత్ ॥

102

భవహృదయసాభిలాషం।సంప్రతिसందేహనిర్ణయోజాతః।
ఆశంకసేయదగ్నిం।తదిదంస్పర్శక్షమంరత్నమ్॥

103

అనుయాన్యన్మునితనయాం।సహసావినయేనవారితప్రసరః।
స్థానాదసుచ్చలన్నపి।గత్యేవపునఃప్రతినివృత్తః॥

104

గచ్ఛతిపురశ్శరీరం ధావతిపశ్చాదసంస్తుతంచేతః॥
చీనాంశుకమివకేతోఃప్రతివాతంగీయమానన్య।

105

స్నిగ్ధంవీక్షితమన్యతో పినయసేయత్ప్రేరయంత్యాతయా॥ 106

వ॥ తమచేనేరాచవంగడము యోడువబడియె - నే.శీమ. తమయె
డబాటుననొగులుపడకలది గానొనర్చబడియె - యేమోనకుం
తల (.)యచ్చటనేయొక్కింతనేపంత వలకుండు మంతలో గూడి
కనొందనిసీతోడదీగెన్నాడునటులీపొన్నయొప్పునో 100

వ॥ కాస్సపుడమతపసి - పెండ్లిమాని మత్తికై కడగుజోగికదా - యీ
మీచెలియాతనికూతురెట్లగును. 101

ద్వి॥ .అగుటెట్లుమానిను.లందిట్టిరూపు।
.నెగడబోవదు,జోతి.నేలలోనుండి. 102

గీ॥ .డెందమానీదుకోరికనందుకొను-మ.
.దేమనగ-సందియమువాసె-నివుడుదేని।
.నీవునిప్పనియనుకొని.నావొయదయె।
.కైకొనంజాలురతనము.గాజెలంగు. 103

గీ॥ .వెంబడించితపసి.పిల్ల - నేవడితోడ।
నడకునమెయినాదు.నడకనడి
.యున్నచోటుకదల.నుండియైనన్వెళ్ళి।
.మళ్ళివచ్చినట్టి.నూడ్కినైతి. 104

కం॥ .బొందిమునునడుచుచున్నది।
.డెందమొకలేక పారె.డిన్వెనువెన్ను
దొందరగ-నెదురుగాలిన్।
.జెంది,పడగనున్నపట్టు.చీర,వితమునెన్ 105

త॥ .కనుగొనె,సిద్దము.గా-నాపె-

యాతంయచ్చనితంబయోర్గురుతయా మందంవిలాసాదివ।
 మాంగాత్యుపదుద్ధయా యదపిసాసాసూయముక్తాసఖి।
 సర్వంతత్కిలమత్పరాయణమహోకామీస్వతాంపశ్యతి॥ 106

కృత్యయోర్భిన్నదేశత్వా ద్వైధీభవతిమేమనః।
 పురఃప్రతిహతంశైలే స్తోత్రస్తోవహంయథా॥ 107

తవకుసుమశరత్వం శీతరశ్మిత్వమిందో।
 ర్వయమిదమయథార్థం దృశ్యతేమద్విధేషు।
 విస్మజతిహిమగర్భైరగ్నిమిందుర్మయూఖై।
 స్వమపికుసుమబాణాస్వజ్రసారీకరోషి॥ 108

స్మరవీవతాపహేతుర్నిర్వాపయితాసవీవమేజాతః।
 దివసఇవాభ్రశ్యామస్తపాత్యయేజీవలోకస్య॥ 109

యాత్యేకతోస్తశిఖరం పతిరోషధీనా॥
 మావిష్కృతోరుణపురస్సర ఏకతోర్కః।
 తేజోద్వయస్యయుగపద్వ్యసనోదయాభ్యాం।
 లోకోనియమ్యతఇవాత్మదశాంతరేషు॥ 110

తనదు. చూడికిగవ వేటు. చోటబటపియు।

ఁ. జనె, బటువుపిలుందు. జంటబరువున।

. నోయన నెంతయు. నోయారమలర।

ఁ. దనుబోకుమనియడ్డు . తన చెలిక తెఱ।

. గాంచెనలుక - నిట్టి. కతములబట్టి॥

. ననుఁగూర్చి యేయిదం. తయనితలంతు।

. ఁదగులమందినన వాఁడు. తనుఁజూచునహహ॥

106

గీ॥ . పనులవేటు పాటు. వలన నాడెందంబు।

. రెండు తెఱఁగులగుచు. నుండెనిపుడు।

. తనకు నెదుటనడ్డు . తగిలినకొండచే।

ర్పున నెగడెడు నేటి . పొర్లువలెను॥

107

ఉ॥ పూవులయమ్ములంగలుగు . ప్రోడవుసీవట - చల్ల నైనవాఁ।

. డా, విరితమ్మిగొంగయట - . యచ్చెరువౌ - ననుబోలునట్టివా।

. నీవెడమాటనన్ముఁగల. రే - యలరే, దొరచల్లునిష్కలన్।

. నీవునుఁబూలముల్కులును . నింతువుగాచుదిమాసిపోవగన్॥ 108

కం॥ వలరాజెకాకతతమా।

. తఁడెనాకున్దానిమాన్ప. దలచూపెన్ - మ।

బ్బులఁగారుక్రమ్మినట్టిప।

. గలుచొప్పన వేసఁగితటి. కడముట్టునెడన్॥

109

గీ॥ . ఒక్కవై పుగుంకు . చుండెనుజాబిలి।

. నెగడునొక్కప్రక్క . జగముకన్ను।

. మించుజంటకీడు. మేలులచేబజ।

. తెలుపబడునటుతన. దెసలమార్పు॥

110

అంతర్హితేశశినిసై వకుముద్వతీమే।
 దృష్టింననందయతి సంస్మరణీయశోభా।
 ఇష్టప్రవాసజనితాస్య బలాజనస్య।
 దుఃఖానినూనమతిమాత్రసుదుస్సహాని॥

111

ఏసావిపివణవిణాగమే ఇరఆణీరవిసాదదీహాలరం।
 గరుఅంవివిరహదుక్షం ఆసాబంధోనహావేది ।

112

రమ్యాణివీక్ష్యమఘరాంశ్చనిశమ్యశబ్దాః।
 పర్యుత్సుకోభవతియత్సుఖితోపిజంతుః।
 తచ్ఛేతసాస్మరతినూన మబోధపూర్వం।
 భావస్థిరాణిజననాంతరసౌహృదాని॥

113

అభిజనవతోభర్తుఃశ్లాఘ్యేస్థితాగృహిణీపదే।
 విభవగురుభిఃకృత్యైస్తస్య ప్రతిక్షణమాకులా।
 తనయమచిరాత్పాచీనార్కం ప్రసూయచపావనం
 మమవిరహజాంనర్వంవత్సే శుచంగణయిష్యసి॥

114

ఔత్సుక్యమాత్రమవసాదయితిప్రతిష్ఠా
 క్లిశ్నాతిలబద్ధపరిపాలన వృత్తిరేవమ్।
 నాతిశ్రమాపనయనాయనచశ్రమాయ।
 రాజ్యంస్వహస్తధృతదండమివాతపత్రమ్॥

115

కింకృతకార్యద్వేషో ధర్మప్రతివిముఖతాకృతావజ్ఞా।
 మూర్ఖంత్యమివికారాఃప్రాయేణైశ్వర్యమత్రేషు॥

116

గీ|| .కడలివెన్నగుంక.గా- నాకలువయెనా|
 .చూడ్కికింపుగాదు .సొంపుదొఱిగి|
 .వలచినట్టివారి.యెడఁబాటునంబుట్టు
 .జాలిఁదీఁగెఁబోండు.సైఁపరాదు||

111

గీ|| .ఇదియుఁగూడమగనినెడఁబాసిఁవలవంత|
 .బొడవుసాఁగురేయి.గడుపుచుండె|
 .నెంతపెద్దదైన.నెడఁబాటునెవ్వగ|
 .నడఁచిపుచ్చుఁగాదె.యాసవొడమి||

112

గీ|| .అందములఁజూచి-తీయసద్దాలకించి|
 .వనరుసుకమున్నపజదేని.వలన-నాక|
 .తంబుచేదొలిపుట్టులందలి.యితముల|
 .దెలియకెదనాటినవి మదిం.దలఁచుచుండు||

113

గీ|| .మంచికొలముఁగల్గు.మగనిచేమెప్పంది|
 .పలుమఱతనికలిమి.పనులఁదగిలి||
 .దొడ్డకొడుకుఁబొద్దు.దూర్పువలెంగని|
 .బుడుతనన్నుఁబాయు.స.డలుకనవు||

114

గీ|| కోర్కెనొకటియైనెరవేర్చు.గొప్పదనము|
 .కలిగినదికాచుకొనుతెన్ను.కలఁచువీని|
 .కడునిడుమఁదూల్చుటకుఁగాదు-.కాదువె.తకు|
 .నే.లుబడి-తనచేఁగొని.యెడుగొడుగటు.

115

గీ|| ఏమి.తీతినవనిమిఁద.నే.వగింపు|
 .పెడమొగము.దమ్మముఁగురించి-.కడునసడ్డ|

116

(స్త్రి)ణామశిక్షితపటుత్వమమానుషీషు।
 సందృశ్య తేకిముతయాః ప్రతిబోధవత్యః।
 ప్రాగంతరిక్షగమనాత్స్వమపత్యజాత।
 మన్వైర్ద్విజైఃపరభృతాఃఖలుపోషయన్తి॥

117

స్వప్నోనుమాయానుమతిభ్రమోను।
 క్షిప్తంనుతావత్ఫలమేవపుణ్యమ్।
 అసన్నివృత్తైతదతీతమేవ।
 మనోరథానామతటాఃప్రవాహాః॥

118

జ్వలతిచలితేంధనోగ్నిః।
 విప్రకృతఃపన్నగః ఫణంకురుతే।
 ప్రాయస్స్వంమహిమానం।
 క్షోభాత్ప్రతిపద్యతేహిజనః॥

119

శైలానామవరోహతీవ శిఖరాదున్మజ్జతాంమేదిసీ।
 పర్ణాభ్యంతరలీనతావిజహతిస్కంధోదయాత్పావకః।
 సంతానైస్తనుభావనప్తసలిలావ్యక్తింప్రవజంత్యాపగాః।
 కేనాప్యృత్తిపతేవమర్త్యభువనం మత్పార్శ్వమాసీయతే॥

120

ఉదేతిపూర్వంకుసుమంతతఃఫలం।
 ఘనోదయఃప్రాక్తదనంతరంపయః।
 నిమిత్తనైమిత్తికయోరయంక్రమః।
 స్తవప్రసాదస్యపురస్తుసంపదః॥

121

.కలమికతమునమిగులమ. త్తిలినవారి
.కిట్టిమార్పులుతఱుచుగాఁ.బుట్టుచుండు.

116

కం॥ చెలులకుమప్పనినేరువు|

.వలనగుమానిసులుకాని.వానిన్ - నెఱజా|
ణలఁజెప్ప నేల-తమపి|
.ల్లలఁగోయిల,లొండుపిట్ట.లంబెంపించున్.

117

గీ॥ .కలయొ-గారడీయొ-యటు.గాక బమయొ|

.పువ్వుమామేలుతోడనే.ముగిసినదియొ|
.మల్లివచ్చుటకయ్యెది.వెల్లెఁగాడె|
.యెల్లలుండవుకోర్కెల.వెల్లువలకు.

118

గీ॥ అగ్గిరగులుకొనెడుఁగట్టి.యలుకడల్ప|

.బొడుచునంతటవినదారి.పడగనెత్తు|
.మనిసితనకుఁగల్గినగొప్పఁ.దనముతఱుచు|
.క,లఁత పెట్టఁబడినయప్పు.కనఁబఱచెడు.

119

గీ॥ .తే,లుకొండలతుదనుండి.నేలదిగెడు|

.నాకుసందులుతోఁచక.ప్రమాఁకులుండు|
.నీళ్ల,కల్మితొలఁగునట్టు.తేళ్ల గపడు|
.దగమునా వెంట నెగిరెడు.జాడఁజూడుః

120

గీ॥ .పరఁగెడున్దొలిపుపుతరు.వాతఁబండు|

.మొ,యిలిపుట్టుకతోల్లనా.పయినినీరు|
.క,తము,కర్జంబులకునిట్లు.కలుగువరుస|
.నీదు నెనరునకుమునుముం.దే,కలుములు.

221

~~~~~

మాలవికాగ్నిమిత్రే

పాత్రవిశేషేన్యస్తం గుణాంతరంప్రజతిశిల్పమాధాతుః |
జలమివసముద్రశుక్తాముక్తాఫలతాంపయోదస్య | 122

అచిరాధిష్ఠితరాజ్యః శత్రుఃప్రకృతిష్వరూఢమూలత్వాత్ |
నవసంరోపణశిథిల స్తరురివసుకరస్సముద్ధర్తుమ్ || 123

సప్రతిబంధంకార్యం ప్రభురధిగతుంసహాయవానేవ |
దృశ్యంత మసినపశ్యతి దీపేనవినాసచక్షురపి || 124

ప్రయోగప్రధానంహినాట్యశాస్త్రం కిమత్రవాగ్వ్యవహారేణ || 125

మందోష్యమందతామేతి సంస్కర్తేణవిపశ్చితః |
పంకచ్ఛిదఃఫలస్యేవ నికషేణావిలంపయః || 126

అవ్యాజసుందరింతాం విజ్ఞానేనలలితేనయోజయితా |
ఉపకల్పితోవిధాతా బాణఃకామస్యవిషదిగ్ధః || 127

గీ॥ .పా,తరలఁబట్టిపనివాని.పనితనంబు|
 .తనరుచుం డెడునొకవింత.గొనముపొంది|
 .కడలిము త్తైపుఁజిప్పలోఁ.బడినమబ్బు|
 .నీరుసుప్పాణియాచుఁదా.మాటునట్లు.

122

గీ॥ .క్రొత్తగాదొరతనముచే.కొనిన,సూడు|
 .రాచటికమునసరిగవే.ర్నాటకునికి|
 .నప్పడేపాఁతుటన్గద.లాడుచెట్టు|
 .తెఱఁగునం బెకలించుట.కొఱకు,సుళువు.

123

గీ॥ .అడ్లుగలకర్జముకొబ,బు.వై నఁగాని|
 .సాయమున్నప్పడేచక్కఁ.జేయఁగలఁడు|
 .కన్నులుండియుఁజీఁకటి.నలుగుదినుసు|
 .చూడలేఁ డెవ్వఁడునీవ్వె.తోడులేక.

124

గీ॥ చదువుకొన్న వాని.సావాసమువలన
 .నెఱుకఁబొందుఁదెల్పిఁ.దొఱఁగువాఁడు|
 .కేజునూడ్చుచి,ల్ల,గింజరాపిడిచేత|
 .దేటమీఱునూబి.నీటివలెను.

125

వ॥ అటపాటవాయిదములకట్టుబాటు - పనిచేయుటచేతనే బయల్ప
 డుఁగాని-వాదాడుటవలనఁదెలియఁబడదు,

126

గీ॥ .నెపములేనిసొగసు.నెగడునాయితని|
 .హాయియైనవిదె.నలరఁజేసి|

శరీరంక్షామాంప్యాదసతి దయితాలింగనసుఖే।
 భవేత్సాస్రసంచక్షుఃక్షణమపినసాదృశ్యతఇతి।
 తయాసారంగాక్ష్యాత్వమపినకదాచిద్విరహిత।
 ప్రసక్తేనిర్వాణేహృదయపరితాపంప్రవజసికిమ్॥

128

అహోకుంభీలకైశ్చకాముకైః పరిహరణీయాచంద్రికా॥

129

.నలువచేతవిసము.నంబాయఁబడునట్టు|

.లలరువిలుతుములికి.సలుపఁబడియె.

127

గీ|| .చెలయకొఁగిలిదొరక.క.చిక్కు మేను|

.నెలతఁగానకకన్నులు.నీరునించు|

.గానిసుంతయుఁ బాయవు.గదకలికిని|

.డెందమానీవువలవంతఁ.బొంద నేల.

128

వ|| బౌరా దొంగలకున్నిటకాండ్రకున్వెన్నెలకిట్టదు

129

షేక్స్పియరుని నాటకముల సంగ్రహము

(1) బాగుగముగియునదంతయు బాగునాటకమునందలి పేషములు.

- 1 ప్రాన్సుదేశపు రాజు
- 2 ఫ్లానుర్ని ప్రభువు
- 3 బర్ట్రిమును కాసిల్లన్ట్రామాధిపతి
- 4 లాపేయనుముదిసేనాని
- 5 పెరోలియస్సును బర్ట్రిము వెంటనుండువాడు
- 6 కాసిల్లన్ట్రాము యజమానురాలి సేవకుడు. విమావకుడు.
నుద్యోగియు
- 7 బర్ట్రిమునితల్లి మా రాజిల్లన్ట్రాముయజమానురాలు
- 8 బర్ట్రిముతల్లి చే బెంచబడు హెలీనాయనునొకచిన్నది.
- 9 ఫ్లారిన్సు వితంతువు
- 10 డయానాయను ఫ్లారిన్సు వితంతువుత్రైక
- 11 వయోలెంటా మెరియాసలను నిర్వురు ఫ్లారిన్సువితంతువు
యొక్క స్నేహితురాండ్రు, ప్రాన్సుఫ్లారిన్సుల సేనాధిపతు
లుద్యోగులు, భటులు మొదలగువారు.

ప్రాన్సులోను మఱియుస్కానీలోను రంగస్థలమును— కథ .

ప్రాన్సుదేశపు రాజునొద్ద బర్ట్రిమునభాసదుండెటచే హెలీనా
తావలచిన యాబర్ట్రిముని విదేశగమనముకై చింతించి తనయజ
మానురాలి సెలవుపై ప్రాన్సుదేశపురాజునొద్దకుఁ బోయి తాగొప్ప
వైద్యుని కూతురగుటచే యతనికఠినరోగమున్గుదిర్చి యతని సభాసమ
లలోకిఁ దాఁగోరిన వానిం దనకుఁ బెండ్లిఁగావింప ననుజ్ఞనందుట .
బర్ట్రిము పెరోలియను లాపేలుమువ్వురు హెలీనా రాజురోగమున్గుదిర్చి

నందున కార్చర్యపడుట-రాజు హెలీనాతో నారోగ్యమునంది సభకు
 వచ్చి పెండ్లికాని తన సభ్యులనెల్ల రావించి నీయిష్టమువచ్చిన వాని
 నెంచుకొమ్మనుట-హెలీనాబ్రహ్మము నెంచుకొనఁగా నతండు తొల్ల
 నెంతమాత్రము సంగీకరించక తుదకు రాజునాజ్ఞకు జడిసి యాపె న్దన
 భార్యఁగాఁగై కొని మతగురువుచే నాపెకుఁ బెండ్లి గావింపఁబడి యాపె
 తోఁ గాపురము సేయనొల్ల కాపె న్నొలందిదినములలోఁ గలిసికొనెద
 ననిచెప్పి తనతల్లి యొద్దకంపివేయుట - ఇఁకఁ దిరిగియింటికి నే రాఁ
 బోవ నాకు హెలీనా పెండ్లి గావింపఁబడెఁగాని యాపెపైన నాకెంత
 మాత్ర మిష్టములేదని తనయత్తకును మఱియు నాచేతియుంగరము
 న్సంపాదించుకొని నాకు నీవు కన్నకొడుకు నగపర్చినఁగాని నిన్ని
 రిగికూడ నొల్లనని తనకును జాబులంపిన తన భర్తందలంచి పొగ
 లుచు నతఁడు ఫారిన్సు దొరయొద్ద సేనానిగాఁ బ్రవేశించి శత్రులతో
 యుద్ధమూడుటకుఁజింతించి హెలీనా తనయత్తకుఁ దాఁ దీర్థయాత్ర
 కుఁజనుచున్నానని యత్తరము వ్రాసి యదృశ్యమౌట - యత్త యా
 వృత్తాంశము తన కొడుకునకు వ్రాసిపంపుట - హెలీనాతీర్థవాసినీవేష
 ముతో యుద్ధమునజయించివచ్చుచున్న బర్హమునుం జూచుట కచ్చె
 రువున నిరీక్షించుచున్నడయానా వయోలెంటామెరియానాలయొద్దకు
 వచ్చి బర్హము స్థూచి వారిచే సత్కరింపఁబడుట-డయానాను బర్హము
 నలది ప్రతిదినమామెస్వలపించుటకై పాటలుపాడుచుఁ దాడుచుంట
 యెఱిఁగి వితంతువునకుఁ గొంత సొమ్మిచ్చి యాపెకూతురచే నా
 రాత్రి బర్హము వేలియుంగరమునందుకొను నట్లొడఁబర్చి యాపెకు
 మాటుగాఁ జీకటిగదిలోఁ దన్నుంబ్రవేశపెట్టుమని చెప్పి తానతని
 భార్యనని వెల్లడించెను. హెలీనా తనభర్తనవఁగూడి ప్రాన్సురాజుచే
 డయానాను విడిచిన తప్పనకై బందెకావింపఁబడిన తన భర్తన్నిడి
 పించుటకు డయానాపేరితో రాజునహాస్యముగఁ దనకుఁదర్శనమిమ్మని
 కోరుట-బర్హము తన తల్లివలన హెలీనామృతి చెందినట్టువిని హెలీనాకు

ఫాన్సరాజిచ్చిన యుంగ్రము తన చేతనుంట కాశ్చర్యపడుట -
 హెలీనాకుఁ దానిచ్చినయుంగ్ర మెట్లువచ్చెనో చెప్పలేనందునకుబర్త
 మును మఱియు డయానాను రాజు కా రాగృహమందుంచుట - హెలీనా
 తనభర్త యొక్క యుంగ్రముతనికగపర్చి యతఁడు తనకు వ్రాసిన
 యుత్తరముజూపించి రాజసభలోమెప్పంది తన భర్తతో సుఖముండుట
 యును -

(2) ఆంటనీ-మఱి క్లియోపేట్రాయను నాటకమందలి భూమికలు.
 మార్కాంటనీ-నీజారు-అపిడస్సు-పాంసియన్సును రోమను రాజ్యమేలు
 నధికార్లు

ఎనాబరస్సు - వెంటిడియస్సు, ఈరస్సు - స్కారస్సు - డెబ్బెటసు -
 డెమెట్రీయస్సు-ఫైలోయను ఆంటనీకి మిత్రులు

మెసీనస్సు-అగ్రిప్ప - డోలాబెల్లా - ప్రొక్యూలియస్సు-దైరియస్సు
 గాల్లస్సును-నీజారుని - మిత్రులు

మీనస్సు - మెనిక్రేటిస్సు - వరియస్సుపాంపేయొక్కమిత్రులు.

టార్సస్సు - కనీడియస్సులు ఆంటనీచేత్రికింది యధికార్లు

సిరియస్సు-వెంటిడియస్సుకింది యధికారి

యూఫ్రోనియస్సు - నీజారునొద్ద కాంటనీచే నంపబడినదూత

అలక్సస్సు-మర్డియను-శల్యూకస్సు-డయామిడస్సులు-క్లియోపేట్రా
 కు భృత్యులు

క్లియోపేట్రా-యూజిప్టుదేశపురాణి

ఆకెవియా-నీజారునకు సోదరి ఆంటనీకిభార్యయు

చెర్మీయను-ఈరస్సులు క్లియోపేట్రాకు భృత్యులు

అధికార్లు-భటులు-దూతలు-మఱియు దక్కినభృత్యులును రోమనురా
 జ్యములో

బలుచోట్లు రంగప్రదేశములు కథ

డెమిట్రీయస్సు పైలోలువార్ధక్యమున నాంటనీ వీరకర్మముల
 మాని క్లియోపేట్రావలన్ జిక్కుటకై చింతించుట. ఆంటనీరోము
 నుండి తన యొద్దకువచ్చిన రాయబారులవార్త నెద్దియవినక క్లియో
 పేట్రాతో వేడ్కలంజొక్కుట-దూతలవల్ల నాంటనీ తనభార్యయూ
 ఫుల్వియామృతి చెందుటయు పాంపే సీజారునకు వ్యతిరేకముగా మఱి
 కొంత రాజ్యమాక్రమించుకొనుటయు విని యీజిప్టు దేశమున్విడచి
 రోమునకరుగ నిశ్చయించి ప్రతిక్షణము ఫుల్వియాపై నచూయగన
 పర్చుచుఁ దన్నువలపించుచున్న క్లియోపేట్రాతో సంతఃకలహములు
 వారించుటకై తా రోమునకు వెళ్ళక తీటదనియు ఫుల్వియా మృతి
 చెందినదనియుంజెప్పి నెళ్ళిపోవుట-సీజారుతో నెడతెగని మైత్రినందు
 టకై యాంటనీ సీజారుని తోఁబుట్టవగు నాట్టేవియానుఁ బెండ్లియాడి
 యుం దనవలపు క్లియోపేట్రాయందుంటచే సీజిప్టు దేశమునకుఁ దిరిగి
 వెళ్ళనిశ్చయించుట- క్లియోపేట్రాయాంటనీ యాట్టేవియాను సీజారు
 నకున్దనకుఁగల వైషమ్యములఁ జక్కబర్చుమని మిషపెట్టి యాతెస్సు
 పురినుండితిరిగి రోమునకు బంపివై చిత్రా సీజిప్టునకేఁగి యభేష్టముగాఁ
 క్లియోపేట్రానుఁ గవఁగూడియుంట-సీజారునితో నావికాయుద్ధమున
 నెదిరిపోరి యాంటనీ క్లియోపేట్రాలోడిపోయి పారిపోవుట-అతెగ్జాం
 డ్రియాయొద్దనాంటనీ సీజారుని సైన్యము న్బాటదఱిమి క్లియోపేట్రా
 తో సంతోషమునఁగూడుట-ఆంటనీనివిడిచి సీజారునేరిని ఈనోబర్బ
 స్సు తన కృతఘ్నతందలంచి శోకించుచుమృతుఁడౌట - సీజారునకు
 లోనై న క్లియోపేట్రా నాంటనీగద్దించుట-క్లియోపేట్రా తానాత్మ
 హత్యఁగావించుకొన్న ట్లాంటనీకి వర్తమానమంపుట - ఆంటనీ తన
 పేరు మాటిమాటికుచ్చరించుచుఁ గ్లియోపేట్రా మృతిచెందినదని
 భినుటకెంతయు న్గుందుచు నిరుసున్దనునొక్కసఱకునఁజంపుమని మిక్కిలి

ప్రార్థించఁగా నతఁడాంటనీని మొగముఁ ద్రిప్పుకొన్న యెడల నఱకె
దనిచెప్పి యాంటనీ మొగముఁ ద్రిప్పుకొన్నప్పుడు తనుఁదాఁబొడచు
కొనిచచ్చుట-ఆంటనీ యీరాసాటుగుటఁ బరికించి తాఁ దనక త్తిష్టఁ
బడిప్రాణావశిష్టుఁడై చెంగటనున్న భృత్యునిఁ దన్ను సంపూర్ణముగఁ
జంపుమని ప్రార్థించుట-క్లియోపేట్రాఁ భృత్యుఁడాంటనీయొద్దకువచ్చి
యాపెబ్రితికియున్నదనియు నతనికోపము చల్లార్చుటకుఁ దామడిసి
నట్లు వర్తమానముఁ బంపినదనియు నిప్పటియతని స్థితిఁ దెలిసికొనఁ
దన్నంపినదనియుఁ జెప్పగా నాంటనీ క్లియోపేట్రానుఁ జూడనేగి
యాపెతోఁ గొంతతడవు సంభాషించి యీల్లుట-సీజారు తన యిష్టాను
సారముజఱిపెదనని బుద్ధగించినప్పటికిఁ గ్లియోపేట్రా రోమునకుఁ
బోనొల్లక కాలస్పరములకుఁ దనువప్పగించి మృతిచెందుట-సీజారాపె
నాంటనీ చెంగటనెంతో శౌరవముగాఁ బూడ్చి తన సేనతోఁగూడ
రోమునకరుగుట.

(3) నీయిష్టానుసారము నాటకమునవచ్చు వేసములు

రాజ్యభ్రష్టప్రభువు

ప్రథమిక్కు-తై చెప్పబడిన ప్రభునిరాజ్యమాక్రమించుకొన్నతనిపోద
రుఁడు- అమియన్సు- జాక్వెస్సులు రాజ్యభ్రష్టుఁడౌ ప్రభుని వెఱబడి
నున్నవారు లిబోరాజ సభాసదుడు

చార్లెస్సు-మల్లుఁడు

ఆలీవరు-జాక్విస్సార్లొరెడోలు మువ్వరు నీవ్రో-తెరడో-కొడుకులు

ఆడమ్ డెన్నిస్సు లాలివకుభృత్యులు

టచ్ స్టోను-విదూషకుఁడు

నరాలినర్మా టెక్కు-మతెగురువు

కారిన్ సిల్వెస్సులు-గొల్లలు

విలియము ఆడ్రేనునలచిననాఁడు

విజాహాధిదేవత

రోస్లిండు-రాజ్యభ్రష్టప్రభువుపుత్ర
 సిలియా-ప్రభు-కు-కూతురు
 ఫీబీ-గొల్లత
 ఆడే-పల్లెటూరిపడుచు
 ప్రభులు- సేవకులు- అరణ్యవాసులు- మఱియుఁ దక్కిన
 భృత్యులు రంగము- ఆలివరునియిల్లు- ఫ్రీడరిక్కు-సుసభ- ఆరెనను
 నడవి- కథ.

ఆరెండోతన్నెల్లగతులఁ బాడుసేయుచున్న తనయన్నతో పిరో
 ధించుట-ఆలివ రారెండోనుఁజంపుమని చాల్లెస్సునిబురికొల్పుట-తండ్రి
 కైచింతించు. రోజిలిండున్నిలియా యోదార్చుట-మల్లయుద్ధమునచాల్లె
 స్సుతోఁ బోరవద్దని రోజిలెండున్నిలియా లెంతచెప్పినను విన కారెండో
 పోరి శత్రువునోడించుట-రోజీలెండా రెండునకుఁదన మెడలోనిగొలుసుఁ
 బారితోషిక మిచ్చుట- నల్లయా రెండునకు ప్రభురిక్కుదురుదేశముఁ
 దెల్పి దేశమువిడిచిపొమ్మని యుపదేశించుట ప్రభురిక్కు రోజ్జెండుపైఁ
 గిట్టక యాపెం దనపురమువిడిచిఁ పొమ్మనఁగా.. నాపెన్విడువజాలనిసిలి
 యాతో మగవేసము వేసికొని టచ్ స్టోనుని వెంటనిడుకొని తనతండ్రి
 యున్న యడవికి బయలుదేలుట-రాజ్యభ్రష్టప్రభు వారణ్యజీవనమే
 సుఖమని తనతోడివారిలోఁ కనుపన్యసించుట- ఫ్రీడరిక్కు పారిపోయిన
 రోక్లిండ్సిలియాలన్వేదకించుట - ఆడము తనతో నాలివరు తన్ను
 జంపనుదేశించినాడని చెప్పఁగా నాడమతో నారెండడవికేగుట-
 రోక్లిండ్సిలియాటచ్ స్టోను లూరెనను నడవికిఁ జేరి కారిన్నను గొట్టెనికి
 పొమ్మిచ్చి పొలమునిల్లు గొట్టెలమందయున్నొనిపించి యందుంట-ఆరెం
 డాడములు రాజ్యభ్రష్టప్రభునిఁగలిసికొనుట - ఫ్రీడరిక్కులివకు
 నారెండు న్మేదకి తోడి తెచ్చినందప్పఁ దనపురమునకుఁ పొందగదనియా
 జ్ఞాపించుట-ఆరెండోరోస్లిండున్న యడవిచెట్లయందాపెట్టె బద్యములు
 కాగితముల వ్రాసియంటించగా రోస్లిండ్సిలియాలు చదువుకొనుట -
 మఱియు నారెండుజాక్విస్సులు తమనివాసమున కరుదేటఁబాచుట.

రోస్లిండా రెండుతో ముచ్చటించుట - రోస్లిండు తన తండ్రితోఁ దన సంగతిఁ దెల్పకమాట్లాడుట - ఫీబీ రోడ్డిండునోహించి తన్వలచుసిల్వీ యస్సుచే వలపుజాబంపుట. రోజ్లిండా రెండోనుఁ దనోజ్లిండుగా భావించినచో వానిమోహజాడ్యమునుఁ గుదిరెచ్చదననిచెప్పి ప్రతిదిన ము న్వానిందనయొద్దకు గావించుచు సల్లాపము సల్పుచుంటఁ ఆ రెండో తన్వెనుకవచ్చిన యాలివరొకపొదలోఁ బడుకొన్నపుడు వానిబట్టఁ బోవుచున్న సింగముతోఁబోరాడి దానిఁజంపి తనయన్ననాగోపాడి వాని చేదన బుజమునందు సింహముచేఁజేయఁబడిన గాయపునెత్తుటద్దడుపఁ బడిన తనచేరుమాలు నోజ్లిండు నానుముగల గొల్లినికిమ్మని యంపుట - రోజ్లిండా లివరుచే నార్లెండునకు గుమాలుగాంచినపుడు తానెట్లు మూర్ఛన్నఁటించెనోయాసంగతి మఱలఁబంపుట - టచ్ స్టోనాడ్రోనువల చి పెండ్లాడనెంచుట - ఆలివర్సీలీనానువలచి వలపించుకొని యార్లెండుతో నాసంగతిచెప్పట - రోజ్లిండా రెండుతోఁ దన చెల్లెలాలివరును వలచి మఱునాఁడు పెండ్లాడనెంచినదనియు నప్పడేరానేర్చిన విద్యా మహిమచే రోజ్లిండున్మాడఁ దెచ్చదననియుఁ జెప్పి తన్వలచిన ఫీబీని పెండ్లికి సిద్ధపడుమనిచెప్పట - రోజ్లిండు తనతండ్రి తాఁరోజ్లిండునైచ్చినచో నాపె నార్లెండోకుఁ బెండ్లియొనర్చుమనియు నార్లెండో నాపెం బెండ్లాడుమనియు నొప్పించినపిదప స్వవేషమునఁ దాబయల్పడుట - ఫ్రీడరిక్కు పశ్చాత్తప్తుడై తనయన్నకు మఱల రాజ్యమప్పగించుట - ఆ రెండో యాలివరు టచ్ స్టోను సిల్వీయస్సులు క్రమముగా రోజ్లిండ్నిలియా యాడ్రేఫీబీలం బెండ్లాడుటయును.

(4) విభ్రాంతిప్రహసనమందలి వేషములు

ఈపెసస్సుదేశప్రభువగు - సోలినస్సు

ఈజియసు - పై రాకన్దేశవర్తకుడు

ఈఫెనస్సాంటిఫోలస్సు - పై రాకస్సాంటిఫోలస్సులు - కవలసోదరులు ఆ మీలియా యిజియసులపుత్రులు - మఱియు నన్యాయ మెఱుగనివారు

ఈ ఫెనస్ట్రోమియాపై లాకస్ట్రోమియో కవలసోదరులు- ఆంటిఫోలస్సుల
భృత్యులు

బాల్తజారు వర్తకుడు

ఆంజీలో కంసాలి

పై లాకస్సాంటి ఫోలస్సుని మిత్రిడగువర్తకుడు

ఆంజీలాతో వ్యవహరించువర్తకుడు

పిన్చి మాయకాడగునొజ్జ

ఈమిలియా ఈజియనునిభార్య

ఆడ్రీయానా ఈ ఫెనస్సాంటిఫోలస్సునిభార్య

లూసియానా ఆడ్రీమానాసోదరి

లూసీ ఆడ్రీమానాయొక్కదాసి

వేశ్య కారాధికారి అధికార్లు మఱియుఁదక్కినభృత్యులు రంగము
యూఫెనస్సు-కథ

కారాధికారిచేఁ బట్టుబడిన యీజియను నీ ఫెనస్సుప్రభుఁడు
వేయిరూప్యములు చెల్లించినఁదప్ప బ్రతుకరాదనియుఁ దన దేశ
మానకు శత్రుదేశమునుండి వచ్చిన వర్తకులు కిట్టిశిక్షవిధింపఁబడునని
యుంజెప్పి వర్తకునివల్ల నతఁడు తానుఁ దనభార్యయుఁ దన కవల
పుత్రులునలవలె న శిశుదాసులున్లుండ సముద్రములోఁ దుపానున నెడ
బడిరనియుఁ దనయన్న న్మఱియుఁ దల్లి న్మఱియుఁ దనయన్నతోనున్న
కవలదాసులలో నొకనిని వెదకుటకై తన కనిష్ఠపుత్రుఁడు బయలుదేఱె
ననియు వానిన్వెదకుటకై తాబయలుదేఱెననియుఁజెప్పి యూరనెచట
నైన వేయిరూప్యములుతెచ్చెదననుట - పై రాకస్సాంటిఫోలస్సు
పై రాక స్ట్రోమియోనుఁ దనక్రవ్యమునకొకచోఁ గావుండుమనిచెప్పి
యీఫె సస్సునగల వింతలుచూచుచు యీ ఫెనస్ట్రోమియోనుఁగాంచి
తన భృత్యుఁడనిభ్రమసి ధనము విడిచివచ్చి తేమిరాయని యడిగి వాడ
సందర్భములు పల్కుఁగాఁ దాధనముంచినిచోటికిఁబోవుట-ఆడ్రీయా

నాలూసియానాతోఁ దనభర్త యింకనురా లేదేల తడసెనోయనిచిం
 తించుచు యూఘెనస్ట్రోమియోనుఁజూచి తననాథుఁడేల రా లేదెందు
 న్నాఁడని యడుగఁగా నతఁడు వెర్రెత్తి యసందర్భములు పలుకు
 చున్నాఁడని చెప్పగాఁనమ్మక వానికడకుఁ బోయిరమ్మని చెప్పమని
 మఱలఁబంపి చింతించుచుంట పై రాకస్సాంటి ఫోలిస్సు తనధనము
 సురక్షితముగానుంటచూచి తన్ను వెనుక నేగిన తనభృత్యునికెదు
 ర్పూచుచు వాఁడువచ్చితనతో నసందర్భములు పల్కుచుండఁగా
 నాడ్రియానా లూసియానాలు వచ్చి తన్ను భర్తయని పిల్చు
 నసందర్భముగఁ బల్కుచు భోజన శాలకుఁగొంపోవుట— పై రాకస్ట్రో
 మియో భోజనశాలగుమ్మమున నెవ్వరినాగ్రీక కావుండఁగా నీఘెన
 స్సాంటో ఫోలస్సీఘెనస్ట్రోమియో యాంజీలో బల్లజార్లువచ్చి తలు
 పెంతపిల్చినను లోనివారలుహాస్యములాడి పొమ్మననిరాశఁజెంది
 యద్భుతాగ్రహములతోఁదిరిగి వచ్చెదమనిపోవుట లూసియానాపైక
 స్సాంటి ఫోలస్సుతో నాపెయప్పనతఁడట్ల లక్ష్యముసేయరాదనిచెప్ప
 గాఁనతఁడాపెయెవతోయెఱుఁగ ననియు నిన్నువలచినాను నన్నెండా
 డుమసివేడుచుఁదన సేవకునితోనా యూరువిడిచిపోవ నిల్లువెడలుచు
 నాంజీలోవచ్చి తనచేతికిఁబంగారు గొలుసిచ్చి రాతిరిసొమ్ము తీసికొని
 పోయెదనని చెప్పిపోవుట బరికించియచ్చెరువంది తనసేవకునితో నొడ
 సిద్ధపర్చుము త్వరఁగఁబోవుదమనుట అధికారిన్వేంటనిడుకొని యొక
 వర్తకుఁడాంజీలోనుఁ దనఋణముతీర్చుచుని నిర్బంధింపగా నతఁడోర్చు
 కొను మాంటిఫోలస్సనుండి గొలుసువిలువపుచ్చుకొని సాయంత్రమి
 చ్చెదననుచుండగా నీఘెనస్సాంటిఫోలస్సీ ఘెనస్ట్రోమియాలు ప్రవేశిం
 చుట యూఘెనస్సాంటి ఫోలసాంజీలోనుజూచి యిదిగో పనివాఁడు
 గొలుసు నాభార్యకుసరిపోవునట్లు కొలువవలయు నొకత్రాడుతీసికొని
 రమ్మని యంగడికిఁ దనసేవకునంపుట ఆంజీలోయూ ఘెనస్సాంటి
 ఫోలస్సునొలుసు తనకుముట్టలేదని తనొకసపుచ్చినందు కధికారికప్పు

గించుట పై రాకస్తోమియో యీ ఖెసస్సాంటు ఫోలస్సుచెంతకువచ్చి
 యోడసిద్ధపర్చినాననిచెప్పఁగా నతఁడు కొలత్రాడు తెమ్మనఁగాఁ
 బిచ్చిమాటలుపల్కెదవా నీ పనిపట్టెదనిప్పుడు కాదిదిగో యీతాళ
 మడియానాచేతికిచ్చి పెట్టెనున్న ధనముమాటపట్టుకొని రాయని
 పంపించుట లూసియానా యడియానాతోనాపెభర్తతన్వలచియు
 న్నాఁడనిచెప్పటపై రాకస్తోమియోయడియా నాతో నాపెభర్త
 కారాధికారి వశముననున్నాఁడనియు బెట్టెలోనిసొమ్ము తెమ్మని తనుఁ
 బంపినాఁడనియుఁజెప్పి మాటఁదీసికొనిపోవుట పై రాకస్సాంటి ఫోల
 స్సుతన్ను నెల్లరు పల్కరించుచు వివిధగౌరవములు నొప్పుట కాశ్చర్య
 పడుచుండఁగా పై రాస్తోమియోవచ్చి నిభార్యనీకంపిన ధనమిదిగోయ
 నఁగా నబ్బరపడియనోవ్యము తార్మారుపడుచుండఁగా నొకవేశ్య
 వచ్చియయ్యానీవు నాకిచ్చెదనన్న గొలుసిదేగదాయన నాపెపై మండి
 పడి తనసేవకునితోఁబరుగెత్తిపోవుట వేశ్యయతనికి యాధిగఁబిచ్చెత్తి
 నదని యడియానాతోఁజెప్ప నేగుట ఈ ఖెసస్సాంటిఫోలస్సధికారతోఁ
 దనభార్యతనపైఁ గోపముతోనున్నదనియు సొమ్ముమఱునాఁడిచ్చెద
 ననియు బతిమాలుచు నీ ఖెసస్టోమియో కొలత్రాడుతో రాగా
 సొమ్మదనియడిగివాఁడనందర్భములుపలుక వానిందన్నుచు నడియానా
 లూసియానాలును వేశ్యయు మాయదారియొజ్జయును రాగావారితో
 నసందర్భములు వల్కుట వారందఱునిశ్చయముగా వెర్రెత్తినదని
 యీ ఖెసాస్సాంటిఫోలిస్సును మఱియు నతని సేవకునిఁగూడఁగట్టి చీకటి
 గదిలోనుంచబోవుట మాయకాఁడగు గురువునతని సహకారి యిర్వు
 రుపిచ్చివాండ్రొం గొంపోవుట పై రాకస్సాంటిఫోలస్సును పై రాకస్తో
 మియోయునుఁ దరుకత్తులజళిపించుచు బ్రవేశించుట తనభర్తయు
 సేవకుఁడున్గట్లు తెంచుకొనితమ్మునఱుక వచ్చుచున్నారని యడియా
 నాజడిసి లూసియానా కారాధికారులతోఁబర్విడుట— ఆంజీలో మఱి
 యువర్తకుఁడు పై రాకస్సాంటిఫోలిస్సు నతనిసేవకుంజూచివిపరీత

ముగా మాట్లాడుచుండఁగా నాడ్రీయానా లూసియానాలు వేశ్యయు
 వచ్చి కట్టుతెంచుకొనివచ్చి నారీ వెట్టివాండు పట్టుఁడు కట్టుఁడని కేకలు
 వేయుచుండఁగా పై రాకస్సాంటి ఫోలియస్సతని సేవకునితో నొక
 మఠములో దాఁగఁజొచ్చుట మఠములోనున్న యోగిని వెట్టివాండు
 న్దాసంరక్షించెదనని వారినప్పగించుమన్న యాడ్రీయానుఁ దిరస్క
 రించుట మఠమునకు సమీపముగా నీజియను మఠిదీయించుటకై వచ్చు
 చున్న సగరీశ్వరునితో నాడ్రీయానా తనభర్తదాఁచిన యోగినిపై
 నేరముచెప్పచుండఁగా నీఫెసస్సాంటి ఫోలియస్సతని సేవకునితోవచ్చి
 ప్రభునితో న్యాయమిమ్మని ప్రార్థించుచుండఁగా నీజియను వారినిరువుర
 న్దనకొడుకు వాని సేవకునిగాఁజొల్పట ఈఫెసస్సాంటిఫోలియస్స న్వాని
 సేవకుఁడు మఠియునాడ్రీయానా లూసియానాలు నాంజీలోవర్తకులు
 ప్రభువుమఠియు నీజియనుఁగూడ నొకరితోనొకరికి సరిపడకనోయ్యన
 విరుద్ధబాషణము లాడుకొనుచుండఁగా యోగిని పై రాకస్సాంటిఫోలి
 స్సు నతని సేవకునితోఁజెచ్చి ప్రభునియెదుటఁ బెట్టగాఁనందరు సనోయ్య
 న్యవిలోకనముల నచ్చేరువందుట యోగినిగానున్న యెమిలా యీజి
 యనునిఁబోల్చి యతనిసంగతియంతయుఁ దెలిసికొనియ తనకిదన్నుఁ
 దెలుపు కొనినపిదపఁ బ్రభువున కందఱికియథార్థస్థితి తెలియుటయును.

(5) కొరియోలేనస్సును నాటకమునవచ్చు వేషములు

కేయస్మాషన్ స్కొరియోలేనస్సు రోమనుఘనుఁడు
 లార్బియస్సుకమీనుయస్సులు వర్షియనులశత్రుసేనానాయకులు
 అగ్రహ్లా కొరియోలేనస్సునిహితుఁడు
 వెలూటసు బూటస్సులధికారులు
 మార్షియస్సు కొరియోలేనస్సునికొడుకు
 కోమన్వార్తావహుఁడు
 అఫిడియస్సు పరిషియనుల సేనాధిపతి
 అఫిడియస్సుక్రింది యధికారి

అఫీడియసునితోఁజేరి కుట్రపన్ను వారు

ఆంటియంపేరుఁడు

ఇద్దరువల్లియను కూలిపనివాఁడు.

వలమ్మియా కొరియోలేనస్సుని తల్లి

వజీఁలియ్య కొరియోలేనస్సుని భార్య

వలేరియా వజీఁలియాకు హీతురాలు

వజీఁలియా చెలికత్తెలు రోమను వెలీషీయన్సభ్యులు కులీనులు
కింకరులు భటులు పేరులు దూతలు అఫీడియసుని సేవకులు తక్కిన
భృత్యులు రంగము రోములోను మఱియు దాని సమీపమునందు
గొన్ని స్థలములు కొరియోలియందు మఱి దాని సమీపమునఁ గొన్ని
స్థలములు ఆంటియమున గొన్ని స్థలములు— కథ ,

పేరులందఱొక్కసారి తమకు ధాన్యము చౌకగా నమ్మించ
నందునకై కొరియోలేనస్సునఁ జంపుట కొఱకాయుధపాణులై వచ్చుట
వారినగ్రిప్పా కొరియోలేనస్సులు సమాధానపర్చి పంపివేయుట.
కొరియోలేనస్సుతో దూతలు వెలీషీయనులు దండెత్తుచున్నారనుట
కమీనియస్సు- లారిటియస్సు- తక్కిన సభ్యులు బ్రూటస్సు వెలూ
టస్సులు ప్రవేశించుటయు బ్రూటస్సు వెలూటియస్సులు తప్పుఁ
దక్కినవారందఱు న్వెలీషీయనుల నెదిరించుటకేగుటయు బ్రూటస్సు
వెలూటస్సులు కొరియోలేనస్సునిపై నోర్వలేమిఁగన్నర్చుట అఫీడి
యస్సు మఱియు సభ్యులు వ్రోమనులతోఁజొరసిద్ధపడుట వలమ్మియా
వజీలియా వలేరియాలు యుద్ధవార్తలన్నార్చి ముచ్చటించుకొనుట
కొరియోలేనస్సుంటిగ వేలకొలది శత్రువుల నెదిర్చి పాఱదఁటిమి
వచ్చినందునకై తనతోడి సైన్యాధిపతులవలనఁ గొరియోలేనస్సును
బిరుదులందుట కొరియోలేనస్సునుఁ జౌరులందరు మిక్కిలి యద్భుతా
మోదములఁ గొనియాడి సత్కరించుట బ్రూటస్సు వెలూటస్సులు

కడుపుమంటనందుట సభలోఁ బ్రజాధి నాయకులందఱు కొరియో
 లేననుని పరాక్రమము నిమిగులఁ గొనియాడి యతని వ్రోమునందు
 ముఖ్యాధికారిగా నొనర్చుట బ్రూటన్వలూటసులు కొరియోలేననున
 కబ్బిన గొప్పకొర్వక ప్రజలకతనిపై ద్వేషము కలుగఁజేయుట ముఖ
 స్తుతి యిచ్చకము నక్కవినయములు నెఱుఁగక నిష్కపటుఁడు మాట
 పడనొల్లనివాఁడగు కొరియోలేనన్ను దుష్టులగు బ్రూటన్వలూటసుల
 కుట్రచేఁ బ్రజావిద్వేషితుఁడై దేశమునుండి వెడలగొట్టఁబడుట కొరి
 యోలేనన్ను తనతల్లికి భార్యకు విహితులకునోర్పు బోధించి తనదేశ
 మును విడచి యాఫీడియస్సుతోఁ జేరి తనదేశముపై దండెత్తివచ్చుట
 తనతల్లి భార్య కొడుకు మిత్రుడున్దనకు సాష్టాంగపడి యనేకవిధములఁ
 బ్రార్థించి వలీషియనులకు వ్రోమునులకు సంధిజేయుమని బతిమాలగా
 విని కొరియోలేనసాఫీడియస్సు స్సంధిచేయుట కొప్పించుట ఆఫీడి
 యస్సు కొరియోలేనస్సుని గొప్పకొర్వక కొందరి దుర్బోధనలచే
 నతనిపైఁబడి వధించుటయును.

(6) సింబలై నను నాటకమున వచ్చు వేషములు

సింబలై నను బ్రిటన్ దేశపురాజు

క్లోటును రాణికిఁ దొలిభర్తవలనఁ గలిగిన కొడుకు

లియోనాటస్సు ఇమోజనుమగఁడు

సాలేరియస్సు మార్గసు పేరతోనున్న దేశభ్రష్టనాయకుడు

గ్లాడేరియసుఆర్విరాగస్సులు పొలిడోరు కాడ్వలనుపేర్లతో బెలీరియసు

కొడుకులనఁబడువారు సింబలై ననుని ప్రథమ భార్యపుత్రులు

ఫిలారియో ఇయాచిమో ఇటాలియనులు మొదటివాఁడులియోనాట

సుని మిత్రుఁడు రెండవవాఁడు ఫిలారియోమిత్రుఁడు,

ఫిలారియోమిత్రుఁడగు నొక ప్రేమించితగుమనుష్యుడు

లూసియస్సు రోమ స్సేనానాయకుఁడు

ఒకరోమస్సేనాపతి

ఇద్దరు బిటిష్ సేనాపతులు
 పై సానియో లియోనాటసుని సేవకుఁడు
 కార్నేలియసు వైద్యుఁడు
 ఇర్వరు సింబెలై నుని సభాసదులు
 ఇద్దరు పెద్దమనుష్యులు
 ఇర్వరు కారాధికారులు
 రాణి సింబెలై నుని భార్య
 ఇమార్జ్ సింబెలై నుని ప్రథమ భార్య పుత్రి
 హాలెన్ ఇమార్జ్ చెలికత్తె

అధిపతులు మాన్యస్త్రీలు రోమను ద్యోగులు ప్రజాప్రతినిధులు
 పోదె చెప్పవారు ఒకడచ్చిఁతునుఁడు ఒక స్పెనిష్ఠునుఁడు గాయకులు
 అధికార్లు సేనాపతులు సైనికులు దూతలు భృత్యులు పిశాచములు
 రంగము ఒకప్పుడు బిటన్ లో మఱొకప్పుడిటలీలోను— కథ

రాణియొక్క కుట్రచే లియోనాటసు స్వదేశమునుండి వెడలఁ
 గొట్టఁబడుట లియోనాటసు తన భార్య సాధ్వియని ప్రసంగవశమునఁ
 గొనియాడి నవుడియాచిమో యతనితో నీవజ్రపుటుంగరమునకు వేయి
 మొహరీలొడ్డెదను నీయుంగ్రమునాకిమ్ము నేనీ భార్యంజెఱచినట్లు నీకు
 నమ్మకముపుట్టింపనియెడ నీయుంగ్రముతో నావేయి మొహరీలునీవి
 లేనిచో నీయుంగ్రము నాది యనియనంగాలియోనాటస్సిస్మియాచ్యో
 తో నీవుతప్పినయెడనాకత్తితోనిన్ను నఱికెదననెను. రాణికార్నేలియసు
 నినుండి విషము సంగ్రహించుట కార్నేలియసు ప్రాణాపాయము
 చేయనివిషముమాత్రమే రాణికోసఁగుట రాణిపై సానియోకు విషద్రా
 వకముగలచిన్న పెట్టెను నాఁడుదానివిప్పి యాసువాసనంబట్టి త్రాగిన
 చోఁబచ్చుటకై మోసముననిచ్చుట ఇ యాచ్యోయిమోజన్ చెంతకు
 వచ్చి లియోనాటసు తన్నాపె సత్కరించవలయునని యిచ్చినయుత్త

రముచూపించి యాపెభ ర్తపై మొదటఁగొన్ని కొండములు చెప్పియా
 పెపైఁదనమోహము న్గన్పర్చియాపెచేఁదిరస్కరింపబడియాపెన్నరీ
 క్షింపనిట్లు చేసితి నని యాపెనుక్షమాపణమడిగికొని యాపె పడక గదిలో
 నాపెభ ర్తయిటలీప్రభునికై కొన్నవస్తువులుగలపెట్టె నొక రేయివఱకు
 మాత్రముదాఁచుటకు సమ్మతింపఁజేసి యాపెగదిలోఁదానుపంపించిన
 పెట్టెలోదూతి యాపె నిదురించినతరువాతతేచివచ్చి యాగదిమూలల
 గుర్తులువ్రాసుకొని యాపెపోచీదొంగలించి యాపెగుబ్బపెనున్నమ
 చ్చ గుర్తుంచుకొని తిరిగి పెట్టెలోఁ దూతియొంటక్లోపెనుతన తలిదం
 ద్రుల యుపదేశముపై నిమోజనుతో మాట్లాడి యాపెన్వలచి యా
 పెచేఁ ద్రుణీకరింపబడుట ఇయాచోలియోనాటస్సున కతని భార్య
 పోచీచూపించి మఱియున్గుబ్బ మచ్చ యానవాలుజెప్పి తానాపెఁన్నా
 డఁగల్గితి నని నమ్మకము పుట్టించి పందెమిడిన యుంగ్రమునెల్లు
 కొనుట లియోనాటసు తనభార్యపైఁ బగదీర్చుకొన నిశ్చయించుటపై
 సానియోయిమోజనుని వధించుమని తనయజమానుఁడు తనకువ్రాసిన
 యుత్తరముఁజూచి మిగుల గూఁఖించుట యిమోజను తనభర్త తనకు
 వ్రాసిన యుత్తరమున్గాంచి పై సానియోనువెంటఁబెట్టుకొనిభర్తయుండె
 ధనన్న మిల్భర్డునకుఁబోవుచుంటపై సానియోయొద్దతన్నె సానియోచంప
 వలయునని తనభర్త యాజ్ఞాపించిన యుత్తరము నిమోజకు చదువు
 కొని తన్జంపుమని ప్రార్థించు నిమోజనుని మగ వేషముతో లూసి
 యసు కొల్వచేరుమని యుపదేశించిపై సానియోసింబెలై నియొద్దకేగుట
 క్లోటను ఇమోజనునిఁ గలిసికొనుటకై లియోనాటసుని యుడుపు ధరిం
 చుకొని మిల్భర్డునకుఁబోవుట మగవేషమునినయిమోజస్కు సెలీరి
 యసుకొండగుహలోనత్కరించుట లియోనాటిసునిఁ జంపుటకు మిల్భర్డు
 కొండగుహన్మీపించితన్గాటులుపల్కిన క్లోటిసుని కైడిరియస్సు
 చంపుట పై సానియోతనకు రాణియొసంగిన విషమూలికన్బడలికఁ
 గొన్నప్పుడు భుజించిననారోగ్యమిడుననిచెప్పికదాయిమోజనుకర్పించె

నాపెదానిన్దొండగుహలో నుకయోగించి మూర్ఛిల్లినపుడదిచావుగా
 భావించి గైడిరియస్సార్విరాగస్సులు మిగులశోకముతోనాపెను
 క్లోటనుశరీరమున్న చోబూలుకప్పివిడుచుట ఇమోజనుమూర్ఛఁ దేటి
 తననాధునియుడువుగలక్లోటనుని దేహముఁగాంచి తననాధునిశరీరముగా
 భ్రమసియందుపై సోలుట లూసియస్సుబ్రీటన్దేశముపై దండెత్తి
 వచ్చుచు నిమోజనుద్దనసేవకునిగాఁదీసికొనుట లియోనాటస్సిమోజి
 నుంజంపి యార క్తమునముంచితనకంపించిన చిఱురుమాలుంజూచి పొగ
 లుచు నిటల్పినికులతోఁ దాఁజేరిదుస్తులుమార్చుకొని సామాన్యుని
 వలె బ్రీటన్దేశతోఁ గలసి యిటాలియన్దేశతో బోరనిశ్చయించు
 కొనుట గైడిరియస్సార్విరాగస్సులు బ్రీటన్దెనికులతోఁజేరి యిటాలి
 న్దేశతోఁబోరుట ఇటాలియన్దేశతోవచ్చిన ఇయాచో తోలియోనా
 టిస్సుపోరి యోడించుట బ్రీటన్దెనికులు పలాయితలగుచుంటయు
 సింబెలైనుని విడిపించుటకై శత్రులనెదిరించి సింబెలైనుని విడిపించి
 లూసియస్సుంబందెగాఁజేకొనుట లియోనాటస్సు రోమన్దెనికవేష
 ముతో బ్రీటన్దెనికులలోఁబడుట న్వానిన్నింబెలైనుకారాగృహమున
 నురిదీయించుటకాజ్ఞాపించుట కార్మిలియస్సు సింబెలైనుతో రాణి విష
 ముఁగోలిమృతిచెందెననియుఁ జచ్చిపోవుచున్నప్పుడు తనతప్పులొప్పు
 కొనుటలో రాజుపై దనకుగసంతయు నిష్ఠములేకతనకీ విషమిడి చంపఁ
 దలఁచెననియు నిమోజనుకువిషమిడిచంపించెననియు క్లోటనుకాన్పింపమి
 నిరాశచెంది తామడిసెననియు నాపెచెలికత్తెలన్సాక్ష్యముపెట్టివిన్న
 వించుట రాజాజ్ఞచేమఱులఁబిలింపఁబడిన లియోనాటిస్సులూసియస్సి
 యాచో సోదెగాఁడిమోజిన్మోదలగు రోమనుబందెలతో రాజనన్ని
 ధింజేరుట సింబెలైనులూసియస్సు మొదలగు రోమనుబందెలన్నటి
 కించఁబూనినపుడు లూసియస్సు తన సేవకుఁడు ఫేడెలును మాత్రము
 కాపాడఁ జార్పించుట సింబెలైను పైడెలును బ్రతుకనిచ్చి కోరినవర
 మిచ్చెదఁగోరునునుట ఇమోజల్లియోనాటిస్సు బెలీరియస్సు గైడిరి

యస్సార్విరాగస్సుపై సానియో ఇయా-చోలసంగతి బయల్పడుట
లూసియస్సుతో సింబెలైను సంధిచేసికొనుటయును.

(7) హేమైట్టు ఈనాటకము వీరికయందు వివరింపబడెను గాన నిచట
వ్రాయబడలేదు.

(8) జూలియస్సీజారు నాటకమున వచ్చు వేషములు :-

జూలియస్సీజారు-ఆక్టేవియస్సీజారు-ఆంటోనీ-లెపీడియస్సులు- రాజ్యా
ధికారులు

సిసరో-పూబ్లియస్సు-రేనాల్సభ్యులు

బ్రూటస్సు-కేషియస్సు-కాస్కా-ట్రెబోనియస్సు-లిగారియస్సు-
కేసియస్సు-స్ట్రూబ్టస్సు-సింబరు

సిన్నాలు జూలియస్సీజారుని ద్వేషులు

క్లేవియస్సు-మరుల్లస్సులు-ప్రజాప్రతినిధులు

అంతర్మిదోరస్సు-తాంత్రికుడు

సోదెచెప్ప వాఁడు

సిన్నా-కవి-మఱొకకవియు

లూసీలియస్సు-టెటీనియస్సు-మెస్సాలా-చిన్న కేటో-వలమ్మియస్సులు

బ్రూటసు కేసియస్సులకు విహితులు

వట్టొక్లీటస్సు-క్లాడియస్సు-ప్రొటో-లూసియస్సు-డర్డానియస్సులు

బ్రూటసుని సేవకులు

పిండారస్సు - కేసియస్సుని భృత్యుఁడు

కాలిపూర్నియా-సీజారునిభార్య

పోర్టియా-బ్రూటసునిభార్య

ప్రజాప్రతినిధులు, పౌరులు, దౌవారికులు, భృత్యులు మొదలగు
వారు రంగస్థలము నాటకమందుచాలవఱకు రోమునందును, దరువాత
సార్డిస్సుచెంత మఱియు ఫిలిప్పీయోద్దను—కథ .

స్థేమియస్మిరులియస్సులు సీజారుజయమున కలరుప్రజల నిగుత్సాహ
 పర్చుట-సీజారు అండోని, కాలిపూర్నియా, పోర్టియా దేశీయస్సు,
 సిపరోబ్రూటస్సు, కేసియస్సు, కాస్కాలు కొందఱిపేగులతో నూరే
 గుచుండ నొకపోదెగాఁడు సీజారునకు రాబోవుముప్పు న్నాచుకొమ్మనిచె
 ప్పుట-కాస్కా బ్రూటస్సులు సీజారునకు జలుగుగౌరవమునకోర్వలేక
 పలువిధముల నొగులుట-కాస్కా కేసియసుసిన్నాలు సీజారుని గొప్పకో
 ర్వకబ్రూటసున కతనిపై మఱింతద్వేషము కలిగింపయత్నించుట-బ్రూ
 టస్సుసీజారు రాజుకాబోవుట కోర్వకుంట కేసియస్సు కాస్కాడేసి
 యస్సుసిన్నా మెట్లను స్మరింబడు ట్రెటోనియస్సులు రాత్రిబ్రూటసు
 నితోఁ జేలుకొని మఱునాడు సీజారుని బొడుచుటకు నిర్ణయించుకొని,
 కాలిపూర్నియా దుస్వప్నములు వచ్చెగాన నీవుసభకుఁబోరాదని
 వారించుచుండఁగా వినకున్న సీజారుని బెల్లించి సభకుఁ బిలిచికొనిపో
 వుట-ఆర్టిమిడోరస్సు సీజారునకు బ్రూటస్సుకేస్తస్సు కాస్కాసిన్నా
 ట్రెటోనియస్సు సింబరుడేసియస్సు లై గారియస్సులను దుష్టాష్టకము
 వెంటఁబోఁజనదనిపత్రమువ్రాసి దారిలోనిచ్చుటకు-సిద్ధముగానుండెనుఁ
 గాని, సీజారు నది శత్రులుచూడనీక తొందరతో సభకుఁగొంపోయి
 పొడిచి చంపుట - బ్రూటస్సుజనసంఘముతోఁ బ్రజాక్షేమముకై తా
 సీజారుం జంపవలసి వచ్చెనని యుపన్యసించుట ఆంటనిత యుపన్యా
 సముచేప్రజల స్సీజారుని శత్రులపైఁబుఱికొల్పుట-రణరంగమున శత్రు
 లు జయమందుచున్నారనుకొని; కేసియస్సు తనకత్తితోఁ దన్నొడుచు
 కొని మడియుట - కేసియస్సు టిటీనియస్సు బ్రూటస్సులు శత్రులు
 తమపైఁ దఱిమివచ్చినపుడు నిరాశచెంది, తమకత్తులతోఁదమ్ముఁ
 బొడుచుకొని చచ్చుట - ఆంటనీ బ్రూటసుని యోగ్యత న్గొనియాడుట.

(9) నాల్గవ హెన్రీమహారాజు మొదటిభాగమను నాటకమున వచ్చు
 వేసములు

నాల్గవ హెన్రీమహారాజు

వేల్పుయువరాజగు హేన్రీ- లంకాష్టర్మ్యవరాజగు జాను - వీరిద్దఱు

నాల్గవ హేన్రీకొడుకులు

వెస్తుమోరేండు

బెంటు

వరైష్లురు ప్రభువగువర్సీ

నార్తాంబరేండు ప్రభువగువర్సీ

హాట్స్పరను - పేరందిన హేన్రీవర్సీ నార్తాంబరేండు ప్రభునికొడుకు

మార్చిప్రభుడగు నెడ్మండ్సార్వీమరు

యార్కుగురువగుస్కూపు

డౌలాసుప్రభువగు నార్చిబాల్డు

ఓ వెనండ్సోవరు

సర్ రిచార్డు వరను

సర్జాన్సార్వీమరు

సర్మిచేలు యార్కుగురుని హేతుడు

పోయిస్తు

గేడిలు

పేటో

బర్డ్లు

హాట్స్పరునిభార్యయు- మార్టిమరుని సోదరియునగు పర్సీదేవి,

మార్టిమరునిభార్యయు, జ్లండ్సోవరుని కూతురునగు మార్టిమరేదేవి-

క్వికేలీయను పూటకూళ్ళమ్మ

ప్రభువులు, ద్యోగుల, ధికారి, కల్లమ్మువాడు, రాజగృహధ్యక్షుడు, చిల్లరపనివాండ్రు, మోతకూలివాండ్రు బాటసార్లు మఱియు భృత్యులు రంగమిండ్లాండు — కథ .

నాల్గవ హేన్రీమహారాజు యుద్ధములన్నియు స్వమాప్తములై నవి- తీర్థయాత్రకు వెడలుదమని ప్రధానులతోఁజెప్పి యాకస్మిక

ముగవచ్చిన కొన్ని యాతంకములవలన నాఁగిపోవుట - వేల్పుయువ
రాజు ఘట్టాపు బాద్దొల్పుపేటోగ్గాడ్డాలు పోయిస్తులతోఁగలిసి
త్రాగుడు, దొంగతనము మొదలగు దుశ్చేష్టలు చేయఁచుట-నాల్గవ
హెన్రీ వర్యెస్టరుని తననన్నిధికి రావద్దనుట- వర్యెస్టర్నా ర్తాంబరైందు
ప్రభువులు హాట్సురుకలిసి, నాల్గవహెన్రీరాజుపై దండెత్తుట కాలో
చించుట-బాటసార్లం దోఁచుకొన్న ఘట్టాపు మొదలగు తమమిత్రుల
స్నేహకటిలో మాటువేషములతో వేల్పుయువరాజు పోయిన్నలు దోఁచు
కొనిపోవుట హాట్సురు మార్బి మరునితోఁ గలియఁబోవుట-వేల్పుయువ
రాజు తండ్రియాజ్ఞపై యుద్ధసన్నద్ధుఁడౌట-వేల్పుయువరాజు హాట్సు
రును యుద్ధములోఁజంపుట-ఘట్టాపు దురమున డౌలాసెదిరించినపుడు
చచ్చినట్లు పడుకొని, తిరిగిలేచి వేల్పుయువరాజు మొదలగు తనవారి
న్నవ్వింతుట నాల్గవహెన్రీ యుద్ధమునజయమంది బందెలు గాఁబట్టు
వడిన పర్చుస్వర్వనులఁ జంప నాజ్ఞాపించుట-డౌలాను పరాజితుఁడై
కొండపైనుండి పడి, మృతిచెందుటకు యత్నించుచుఁ బట్టువడుట-
నాల్గవహెన్రీ జాను వెస్టమోరైండ్లను నాచెంతనున్న నార్తాంబరైందు
తోఁ బోరుటకు గ్లండవర్మార్చి ప్రభువులతో వేల్పుతోఁబోరుటకు
దానును వేల్పుయువరాజేగుటకు నిర్ణయించుటయును

(10) నాల్గవహెన్రీమహారాజు రెండవభాగమను నాటకమునవచ్చు
వేసములు.

నాల్గవహెన్రీ మహారాజు

అయిదవహెన్రీ మహారాజు- కాఁబోవువేల్పుయువరాజు క్లారెన్సు
ప్రభువు లాంకాస్ట జాన్యువరాజు గ్లోస్టరుహంప్రీయువరాజు నాల్గవ
హెన్రీమహారాజు కొడుకులు

వార్విక్కు-ప్రభువు - వెస్టమోరైండుప్రభువు - సర్రేప్రభువు - గౌవరు
హార్టర్లు

నాల్గవ హేన్రీ మహారాజు పక్షమువారు

రాజసభలోని ముఖ్యన్యాయాధికారి

న్యాయాధికారి పెంబడిని తగుమనముడు

నార్తాంబరేందుప్రభువు ముఖ్యగురువగునూకృపు మాజేప్రభువు
బడకొల్పుప్రభువు

హేస్టింగ్సు ప్రభువు-సజాకనూక- లెవల్లీలు నాల్గవ హేన్రీ మహారాజు
ప్రతిపక్షులు

శేవర్పుమోర్డను నార్తాంబరేంద్రభూని యాశ్రితులు

సజాకన్హట్టాస్సువు- వాని సేవకుఁడును

బాడకొల్పు

పింస్టలు

పోయిస్సు

పేటో

షాలోసై నెన్సులు-పల్లెటూరి న్యాయాధికారులు

డేచి షాలో సేవకుఁడు

మూల్డ్ షాడో వార్డు ఫీల్డ్ జుల్కాపులు కొత్తగాజేరిన కాల్బంట్లు

ఫేంగ్స్ రీలధికారి యుద్ధ్యోగులు

ప్రవాద

నార్తాంబరేందునిభార్య

పర్సిభార్య

క్విక్లీ-పూటకూశ్చమ్మ

డాల్వీ టు

ప్రభువులు- పరిచారకులు - జావారికుఁడు - అధికార్లు, సైనికులు,
దూతలు, పనివాండ్లు, బంధువులు, సేవకులు మొదలగువారు
నటుఁడు, కథానమాపకుడు-రంగము ఇంగ్లాండు- కథ-

నారాబల్లరేండుప్రభువు తనకొడుకగు హట్నరు యుద్ధమునఁ జచ్చె
ననియు, వర్సెస్టరు డౌలాసులు పట్టుపడిరనియు, నాల్గవ హెన్రీ మహా
రాజు జయమందెననియు విని తల్లిడిల్లుట-యూర్క-గురువు సేనగూర్చు
కొని నాల్గవ హెన్రీమహారాజు నెదిరింపఁబోవుట - మాత్రబేయూర్క-
గురువు హేస్టింగ్సులను లంకాస్థర్యవరాజగుజాను సంధికై బాస
యొనర్చి వారిపైస్యము మళ్ళిపోయినపిమ్మట మోసమున వారింజం
పుట కాజ్ఞయిడుట-హోర్కోర్టు నాల్గవ హెన్రీమహారాజునకు నారాం
బల్లరేండుప్రభువు, బార్డ్లల్పుప్రభువు పైస్యముతోఁగూడ నోడింపఁబడి
రని తెల్పుట మిక్కిలి జబ్బుననున్న తండ్రియొద్దనుండు వేల్పు యువ
రాజు కిరీటమున్గొనిపోవఁగా మూర్చ నిద్దుర మేల్కని నాల్గవ హెన్రీ
మహారాజు తనతక్కినకొడుకులతో ధనాశం గూర్చి యుపస్యసించుట-
మఱికొంచెము సేపోర్చలేకపోతివా యింత తొందఱపడినా వే మిం
కొకఁటగంటలో నిరాతంకముగా మిక్కిలియుల్లాసముతో నీవు నామృతిం
గాంచి, మకుటము ధరింపఁగలవుకదాయనుతండ్రితో వేల్పుయువరాజు
క్షమాపణము చెప్పకొనుట-వేల్పుయువరాజు నాల్గవ హెన్రీ మహా
రాజు గతించినపిదప నైదవ హెన్రీ మహారాజగుట-ఫాల్స్సవు మొద
లగు తనదుష్టన్నేహితుల నైదవ హెన్రీమహారాజు దనపురమునుండి
వెడలగొట్టించుట-ఎలిజిబెత్తురాణికి క్షేమముగోరుచు నర్తకుఁడు నాట
కము ముగింపుఁ దెల్పుటయును

(11) అదయివ హెన్రీమహారాజును నాటకమునందలి వేసములు
అయిదవ హెన్రీమహారాజు

గ్లా సెస్టర్ప్రభువు-బెడ్ఫర్డ్ప్రభువును అయిదవ హెన్రీమహారాజునకు
పోదరులు

ఎక్సిటర్ప్రభువు అయిదవ హెన్రీమహారాజునకుఁ బినతండ్రి

యూర్కప్రభు కైదవ హెన్రీమహారాజునకు పన్నిహితజ్ఞాతి

సాలిన్వరీ వేస్త మోరు ఆర్విక్కుప్రభువులు

కాంటర్బరీగురువు

ఎత్తె గురువు

కేంబ్రిడ్జిప్రభువు

సూక్రపుప్రభువు

సర్తామన్తే

సర్తా మస్సెసిపింఘము - గోవరుష్టూయె ల్లెను - మేక్కోరిసు జామా

అయిదవ హెన్రీమహారాజు సేనాపతులు

బేట్సు కోర్టు విలియమ్సులా సేనాపతులక్రిందిభటులు

పిస్టలు నీము బార్డల్లు

బోయి

వార్తచాటువాడు

ప్రహస్నరాజు

ప్రెంచియువరాజు

బర్గండియార్లయన్సు బూర్బనుప్రభువులు

ఫ్రెంచిభటుడు

దాంబూరీసుగ్రాండ్సేలు ప్రెంచిప్రభులు

మాంటిబో ప్రెంచివార్తావహుడు

హర్లుయెరు రాజప్రతినిధి

ఇంగ్లాండ్మహారాజు నొద్దకు వెళ్ళినమాతలు

ఇస్పెల్లా ప్రాన్సురాజభార్య

కేతరైను ఇస్పెల్లా ప్రాన్సు రాజులకూతురు

అలీస్ కేతరైనుచెలికత్తె

పూర్వము క్విక్లీకి నిప్పుడు పిస్టలునకు భార్యయైన ఈష్టుభీవు పూట

కూళ్ళమ్మ ప్రభువులు ఘనురాండు సధికార్లు సైనికులు పేరులు

దూతలు భృత్యులు సూత్రధారుడు రంగస్థలము లింగ్లాండు
ప్రాస్సులు — కథ .

కాంటర్బరీగురువు నెలీగురుడు ప్రాస్సుదూత అయిదవ హెన్రీ
మహారాజుకడకు వచ్చినారని సంభాషించుకొనుట - అయిదవ హెన్రీ
మహారాజు మంత్రులతోనాలోచించి ప్రాస్సునుండి వచ్చినదూతలతో
ప్రెంచిరాజునకుఁ దా ప్రాస్సుపై దండెత్తఁబోవుట తెల్పుమనుట -
కేంబ్రిడ్జి స్కూలు గ్రేపులు నాజ్ దోహతులైనందు కైదవ హెన్రీ
మహారాజు చంపించుట కాజ్ఞయిచ్చుట - అయిదవ హెన్రీమహారాజు
తనసైన్యము ప్రాస్సుదేశములో దిగి, హార్పూయా పట్టణాధికారి
న్లోబర్నుకొనుట - కేతరై నెలీసులు ప్రెంచిభాషతో నేమో మాట్లాడు
కొనుట - అయిదవ హెన్రీ కలేసను పట్టణముచేత ప్రెంచిసైన్యము
నోడించుట - ప్రెంచిరా జైదవ హెన్రీమహారాజునకు దసకూతురగు
కేతరై నుం భార్యగా సమర్పించి సంధిచేసికొనుటయును

(12) ఆతిథి హెన్రీమహారాజు నాటకము మొదటిభాగమునవచ్చు
వేషములు

ఆతిథి హెన్రీ మహారాజు

గ్లాస్టర్ ప్రభువు రాజుపినతండ్రియుం బోషకుడు

బెన్బర్డ్ ప్రభువు రాజుపినతండ్రియు ప్రాస్సుదేశపరిపాలకుడు

ఎక్సు రాజుమేనమామ కాబోవుప్రధానగురువు

జానోబ్ ఫర్ట్ కాబోవుసోమర్సెట్ ప్రభువు

రిచార్డు ప్లాంటేజినెట్టు కాబోవు యార్కు ప్రభువు

వార్విక్ ప్రభువు

సాలిస్బరీ ప్రభువు

నఫల్క్ ప్రభువు

టాలబ్బట్టు కాబోవు షూస్బరీ ప్రభువు నతని కొడుకు టాలబ్బట్టును

ఎడ్మండ్ డార్టీసుకు మార్చ్ ప్రభువు

సర్వాస్థాప్తాల్పు

సర్వలిష్టునీ

సర్వలియంగ్లాన్సుజేలు

సర్వామస్త్రగేవు

పెత్తనగాఁడు

పుష్టిల్లీకోటకధికారి

వర్షను యార్కు-పక్షమువాఁడు

బేసెట్టు లాంకస్టరుపక్షమువాఁడు

న్యాయవాది మార్టి మరునిగాచువాఁడు

చార్లెసు గాఁబోవు ఫ్రాన్సురాజు

రేగ్నీరు ఆంజూప్రభువు మఱియుఁ బేరునకుమాత్రముపిల్లు రాజు

బర్లెజడీప్రభువు

అలింకస్ప్రభువు

ఆర్లియన్సు జారవుత్తుఁడు

పేరిస్సు రాజప్రతినిధి

ఫిరంగులు కాల్చువాండ్రపై నధికారియు, నతనికొడుకును

బోర్డోలోని సేనానాయకుఁడు

ఫ్రెరిచితలారి-ద్వారపాలకుఁడును

ముసలిగొల్లఁడు పుసల్లీతండ్రి

మార్గెరెట్టు లేగ్నీసరుకూతురు హెన్రీరాజునకుఁ గాఁబోవుభార్య

అవర్ను యజమానురాలు

పుసెల్లీ

ప్రభువులు-కోటకాఁపులు - వార్తావహులు - అధికార్లు - సైనికులు -

దూతలు-భృత్యులు-పుసెల్లీకగపడుదయ్యములు-రంగము కొంతయిం

గ్లాండులో మఱికొంత ఫ్రాన్సులో — కథ .

బెడ్ఫర్డు గోస్టరు ఎక్స్టర్నుప్రభుఁడు వార్విక్కు ప్రభువు వింఛెస్టరు

గురువు వార్తావహుఁడు మొదలగువా రైదవహెన్రీ మహారాజు

చావునకు విచారించుట-ఫ్రాన్సు దేశములో ఫ్రెంచియువరాజు రాజు
 కాబడి యింగ్లీషువారి ప్రదేశము లాక్రమించుకొని యింగ్లీషు సైన్య
 మును ధ్వంసమొనర్చెనని దూతలు చెప్పగా బెడ్ఫర్డ్ పదివేల
 సైనికుల వెంటబెట్టుకొని ఫ్రాన్సున కేగుట-గ్లోస్టర్ రయిదవహెన్రీ
 మహారాజు కొడుగు నాటవహెన్రీ మహారాజుగా నొనర్చుటకుఁ
 గోటకేగుట-ఎక్సరు పసిబిడ్డఁడగు నాటవహెన్రీ మహారాజు రక్ష
 ణమునకై యెల్తామునకుఁబోవుట-ఎల్తామునుండి బాలుఁడగు నాటవ
 హెన్రీ మహారాజు నొంగిలిండుటకై విన్సెస్టర్ కేగుట-ఫ్రాన్సులో
 చార్లెస్సు అలెంకను రేగ్నీరు లింగ్లీషు సైనికులచే నోడింపఁబడి
 యూర్లీయస్సు జారపుత్రునిచే బిల్వఁబడినవుడు వుసిల్లీ సాయమునఁదిగి
 యుద్ధమున కారంభించుట-గ్లోస్టరు వింఛెష్టరు శిశువగు నాటవహెన్రీ
 మహారాజు స్వాధీనపర్చుకొనుట కన్యోన్యము వాదాడుకొనుట -
 ఫ్రాన్సులో సేలీస్బరీ గార్డ్రేవులు యుద్ధమున మడియుట - వుసెల్లి
 ఫూరయుద్ధముచేసి యింగ్లీషుసైనికు లాక్రమించిన యూర్లీయస్సును
 పట్టణము దిరిగి ఫ్రెంచిరాజున కధీనముచేయుట-లండన్పట్టణమందలి
 ప్రభువులు రెండుతెగలై పరస్పర విరోధులగుట - ఆటవహెన్రీ
 మహారాజు గ్లోస్టరు, విన్సెస్టరుగురువు, యార్కు, సఫల్కు, సోమ
 ర్సెట్టు, ముర్విక్కు, ఎక్సటరు, వర్నను, బేసెట్టు, మఱియుఁ దక్కిన
 వారు ఫ్రాన్సుదేశములోని యుద్ధమునకేగుట-టెల్బర్టు తన సైనికు
 లతో వారింజేయుటయు హెన్రీమహారాజు టెల్బర్టును మూన్సరీ
 ప్రభువుగాఁజేయుట-హెన్రీమహారాజు ఫ్రాన్సులోఁగూడ నభిక్తుఁడై
 పాస్టోల్ఫీని యుద్ధమునఁ బిఱికియై పారిపోయినందుకై దేశమునుండి
 వెడలఁగొట్టు హెన్రీమహారా జెట్టగులాబు న్దొల్చుకొనుట- టెల్బర్టు
 తనకొడుకతోఁగూడ రణరంగమున మడియుట - సఫల్కు - మార్గే
 రట్టును కన్యక న్బందెగా రణరంగమునఁబట్టుకొని యాపెను హెన్రీ
 మహారాజునకుఁ బెండ్లి చేయుట కాపెతండ్రి నొప్పించుట - చారల్సు

హెన్రీమహారాజునకులోనై | ఫాన్సుదేశమును హెన్రీమహారాజునకుఁ
బ్రతినిధిగాఁ బరిపాలించుట కంగీకరించి సంధిచేసికొనుట - మార్గరేట్టు
నుఁ దీసికొనివచ్చి తనకుఁబెండ్లి నేయుటకై హెన్రీమహారాజు సఫ
ల్కును ఫ్రాన్సుదేశమున కంపుటయు.

13. రెండవభాగమును నాటకమునదుం వచ్చు వేషములు

ఆటవహెన్రీమహారాజు

గోస్టరు రాజుపినతండ్రి

విచ్చెస్టరు గురుఁడు రాజుపెదతండ్రి

యార్కుప్రభువు ఎడ్వర్డు రిచార్డు అతనికొడుకులు

సోమర్సెట్టు సఫోల్కు బకింగాము క్లిఫ్ఫర్డు ప్రభువులు రాజుపక్షము
వారు

సేలిస్బరీ వార్విక్కుప్రభులు యార్కుపక్షమువారు

స్కోల్సుప్రభువు దుర్లాభ్యక్షుఁడు

సేప్రభువు

స్టాఫోర్డుహంప్రీ అతనితమ్ముఁడువిల్యముస్టాఫోర్డు

సజాన్ స్నేన్సీ

వాల్టరుహ్యోటోరు

సముద్రనౌకాధికారి కర్లధారుఁడు సేవకుఁడు

సఫోల్కు బందెలుగాఁబట్టుకొన్న ఇద్దఱుతగుమసుష్యులు

వాక్సు

హ్యూము సాత్వెల్లులు గురువులు

రోగర్బాలింగుబ్రూకు-గారడీవాఁడు-వానిచేరావింపబడుదయ్యము -

హార్నరు శస్త్రుకారుఁడు-వీటరు వానిసేవకుఁడు

చాతాము లేఖరి

సేంటాల్బను గ్రామాధికారి

సింపీకాక్సు మోసగాఁడు

కేడు-వానిపెంబడినున్నవారు-జాన్బీలిస్సు జాన్వాలెండు-డిక్క-నుకటిక
స్మితనుసాలెవాఁడు-మెచ్చేలు మొదలగువారు
ఐదెను కెంటిషు తగుమనుష్యుఁడు

ఇర్వరు ఘాతుకులు

మార్గేరట్టు ఆటవహెన్రీ మహారాజభార్య

ఎలీనరు గ్లోస్టరుప్రభి

జార్డేను మంత్రకతై

సింహాక్సు వానిభార్యయు

ప్రభువులు-దేవులు-పరిచారకులు - వార్తావహులు - మనవిచేసికొను
వారు - ఆల్ఫ్రెడ్ను-బిళ్ళబ్రాటోతు-అధికార-ఉద్యోగులు - పౌరులు-
పనినేర్చుకొనువాండు-డేగవేటకాండు-రక్షకభటులు - సైనికులు-
దూతలు మొదలగువారు- రంగము ఇంగ్లాండుయొక్క నానాప్రదేశ
శములు — కథ .

మార్గేరట్టును హెన్రీమహారాజు పెండ్లాడుట - గ్లోస్టరు మొద
లగు కొందఱి కనిష్టమాట-మార్గేరట్టు సఖాల్కును గ్లోస్టరు మొదలగు
కొందఱి ప్రభులను ధ్వంసముకావించుటకు నిర్ణయించుకొనుట - రాజు
గ్లోస్టరుభార్య నేతమునుండి వెడలగొట్టుట - మఱి గ్లోస్టరుని యధికార
మును లాగుకొనుటయు, యార్కు వింఛెస్టరు గురువు - సఖాల్కు
రాణియు గ్లోస్టరుపై రాజద్రోహము నేరముమోపి, యతనిం జెఱ
సాలనుంచుట-రాజు గ్లోస్టరు చెఱనుంట విధిలే కొప్పుకొని దుఃఖించుట-
వింఛెస్టరు గురువు సఖాల్కు యార్కు రాణియు గ్లోస్టరుని జంపుటకు
నిశ్చయించుకొనుట-ఇట్లెండు దేశపుజను లింగ్లీషువారిపైఁ దిరుగుపా
టొనర్చి రనుమాటవిని యార్కును నేననుగూర్చికొని, యెల్లెండుపై
వెళ్ళుమని తక్కినప్రభువులు పంప నుద్దేశించినపు డదేసమయమని
యార్కు తా రాజగుటకు నిర్ణయించుకొనుట - సఖాల్కు గ్లోస్టరుని
నిమగించుచుండగాఁ జెఱసాలలోఁ జంపించుట-ఆసంగతి బయల్పడఁగాఁ

బ్రజల కోరికపై రాజు సఫాల్కును దేశమునుండి వెడలఁగొట్టుట
 కాజ్యయిడుట - రాణి సఫాల్కుని శిక్షింపవద్దని రాజును బతిమాలు
 కొనుట - వించెనర్దు గురువు వెత్తెత్తి చచ్చుట - కెంటు యొద్ద నొకాధికారి
 సఫాల్కుం బట్టుకొని యతని దౌర్జన్యము నెత్తిపొడుచుచు జంపుట -
 రాజ్యముపైఁ దిరుగుపాటొనర్చిన కేడు మొదలగువారిచే స్థాప
 ర్థతని తమ్మునితోఁ జంపఁబడుట - కేడు మార్తిమర్పభునామము
 వహించి రాజగుటకు నిశ్చయించుకొనుట - రాజు ప్రశోకక్షులకుజడిసి
 రాణితో కిల్లింగర్దునకుఁ జారిబోవుట - కేడియాజ్ఞచే సేప్రభు వల్లు
 నితోఁగూడఁ జంపఁబడుట - బకింగాము, ముసలి క్లిపర్దుసైన్యముతో
 వచ్చి కేడు సైనికులను మంచిమాటలతో లోబర్చుకొనుట - కేడు పారి
 పోవుట - యార్కెల్లేండునుండి సైన్యముతోవచ్చి సోమర్సెట్టును
 రాజునుండి తొలగింపఁ బూనుచున్నాడని దూతలు రాజున కెఱింగి
 చుట - సోమర్సెట్టునెడ్మండును రాజు జెఱసాలకనపుట - ఐడెను తన
 తోటలో డాగిన కేడిని జంపుట - యార్కు తనకొడుకులగు నెడ్వర్డు
 రిచార్డుల వార్షిక్కు నేరిసబరీలను సహాయులుగాఁ గైకొని రాజ్య
 మాక్రమించుకొనుటకు యుద్ధసన్నద్ధుఁడౌట - యార్కురణరంగమున
 క్లిఫర్డుంజంపుట - క్లిఫర్డుకొడుకు తన తండ్రిదేహముం గొని
 పోవుట - రిచార్డు సోమర్సెట్టుం జంపుట - లండనుపురికిఁ బారి
 పోయినరాజు న్బట్టుకొనుటకు యార్కు సతనికొడుకులను వార్షిక్కు
 నేలిస్పరీలు వెంటదఱుముటయును

ఆఱవ హెన్రీమహారాజు

(14) మూడవభాగమును నాటకము వచ్చు వేసములు

ఆఱవ హెన్రీమహారాజు అతనికొడుకు యువరాజగు నెడ్వర్డు

పదునొకండవలూయి ఫ్రాన్సురాజు

సోమర్సెట్టు ఎక్స్టరు ఆక్సుపుర్టు నార్తాంబల్లేండు వెస్ట్ మోల్లేండు

క్లిఫర్డు ప్రభువులు రాజపక్షమువారు

యార్కు నాల్గవయెడ్వర్దురాజు కాబోవునెడ్వర్దురల్లేండు ప్రభువగు
 నెడ్మండు కాబోవుక్లారెప్ప ప్రభువగుజార్జి కాబోవుగ్లోస్టరు ప్రభు
 వగురిచార్డు యార్కుకొడుకులు నార్ఫాల్కు మాంటేగు వార్విక్కు
 హెస్టింగ్సుప్రభువులు యార్కుపక్షమువారు

స్తాపార్తున సర్జాన్మార్టిమరు సర్జాగ్మార్టిమరు యార్కుపినతండ్రు
 రిచ్చండు ప్రభుడగు హెన్రీ యొకయకావనుడు

రివర్సుప్రభువు గ్రేదేవిపోదరుడు

జేన్
 టు

మాంటి గోమరి

సామర్విల్లి

రల్లేండు గురువు

యార్కుసందలి యధికారి

దుర్గాధ్యక్షుడు

ఒకఘనుడు

ఇద్దరుకావలివాండ్రు

ఒకవేటకాడు

తండ్రిం జంపిన కొడుకు

కొడుకుం జంపినతండ్రి

మార్గెరట్టురాణి

కాబోవునాల్గవయెడ్వర్దురాణియగుగ్రేదొరసాని

జోనా ఫ్రెంచిరాణికి పోదరి

భటులు హెన్రీమహారాజునకు నెడ్వర్దుమహారాజునకుం బరి
 చాచకులు దూతలు కావలివాండ్రు మొదలగువారును రంగము
 ఇంగ్లాండు మఱియు ఫ్రాన్సును — కథ .

యార్కు ఎడ్వర్డు రిచార్డు నార్థ్ లు మాంటేగు వార్విక్కు
 మఱియుఁ దక్కినవారు తెల్లగులాబీపూలు తమచేతులఁ బట్టుకొని
 రాజసభకువచ్చుట-యార్కుసింహాసనముపైఁ గూర్చుండుట-హెన్రీ
 మహారాజు క్లిఫర్డు నార్తాంబర్లేండు వెస్టుమోర్లేండు ఎక్స్టర్ మఱియుఁ
 దక్కువారు నెట్టి గులాబీపూలు పట్టి రాజసభకువచ్చుట-ఉభయ
 పక్షములవారికి నాక్కలిహము జరుగుట - హెన్రీ మహారాజు తా
 బ్రతికినంతవఱకు మాత్రము రాజమకుటము ధరించుటకు నిబిదప
 యార్కు నతని పుత్రులు నాజుంగుట కొప్పుకొనుట-ఉభయపక్షముల
 వారలు మైత్రిగొన నంగీకరించుట-మార్గేరట్టు కాణి రాజు న్నిందించి
 తన కొడుకుతో సైన్యముఁ గూర్చుకొని యార్కుతో యుద్ధము
 చేయుట-క్లిఫర్డు రట్లేండుం జంపుట-యార్కుపక్షమువా కోడిపోవు
 చుంటయుఁ దనపినతండ్రు లిరువురుం జంపఁబడుటయుఁ గని యలసి
 నీరసిలి శత్రులచేఁజిక్కుట-మార్గేరట్టు యార్కును డెప్పి డెప్పి పొడిచి
 చంపుట-క్లిఫర్డు రణరంగమున మడియుట-యుద్ధమునఁ బరాజితుడై న
 యాటవ హెన్రీ మహారాజు మాటు వేషముతోనుండి కాంచుచేఁ
 బట్టువడుట-నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు ముగ్గురు పిల్లలుగల యొక
 వితంతువును వలచి, యాపె న్దనరాణిగఁ జేయగోరుట-గ్లోసరుప్రభువు
 తా రాజు గాఁగోరుట - వార్విక్కు ఫ్రెంచిరాజుతో నాల్గవ ఎడ్వర్డు
 మహారాజున కతని చెల్లెలను బెండ్లిచేయుమని యడుగుట-మార్గేరట్టు
 తనకుమారుని కాక్సుఫర్డును వెంటనిడుకొని ఫ్రెంచిరాజునుఁ తనకు
 సాయపడుమని యడుగుట - నాల్గవయెడ్వర్డుమహారా జాటవ హెన్రీ
 మహారాజు న్నారాగ్నహమున నుంచుట-నాల్గవయెడ్వర్డు గ్రేదొర
 సానింబెండ్లాడిన వార్త తెలిసినపిదప వార్విక్కు మార్గేరట్టులు
 మైత్రింబొంది ఫ్రెంచిరాజు సాయమున సైన్యము కూర్చుకొని
 నాల్గవయెడ్వర్డుపైకి వచ్చుట - వితంతువుం బెండ్లాడి యాపె
 సోదరునకు మఱి యాపెకుమారునకుం దాము వలచిన కన్నియలం
 బెండ్లి చేసినందుకు రాజుపై క్లారెస్సు గ్లోసరు ప్రభువు లసహ్య
 పడుట-ఫ్రెంచిరాజు కోపమున తనపై సేనలు పంపుచున్నాడనియు,

ప్రభుంచిరాజు చెలియలు తనకై పెండ్లిమానెదనని యొట్టు వైచు
 కొనెననియు, వార్విక్కు మార్గరెట్టులు మైత్రిం బొందిరనియు,
 వార్విక్కు తన్ను రాజపదవినుండి తప్పింపఁ బూనెననియు, వార్విక్కు
 కూతు నెడ్వర్డుయువరాజు పెండ్లి యాడుచనియు నాల్గవయెడ్వర్డు
 మహారాజు దూతలవలనవిని యుద్ధసన్నద్ధుడగుట - వార్విక్కు
 రెండవ మాత్రం బెండ్లాడెదనని క్లారెన్సు తనయన్నయగు రాజుతో
 విడఁబడి సోమర్సెట్టుతోఁ గలసిపోవుట - గ్లోస్టరు తనయద్దేశము నెఱ
 పేర్చుకొనుటకై రాజుపక్షముననుండుట - వార్విక్కు క్లారెన్సుసోమర్సె
 ట్టుకన్యకలు శిబిరమున నిదురించుచున్న రాజు న్నన్నసన్నగ వచ్చి
 పట్టుకొనుట - చెంతనున్న గ్లోస్టరు హెస్టింగ్సులు పరుగెత్తిపోవుట -
 ఎలిజబెత్తురాణి యను పేరొందిన నాల్గవయెడ్వర్డుమహారాజభార్య తన
 గర్భము రక్షించుకొనుటకై సోదరునితో మఠములోఁదాగుండుట -
 గ్లోస్టరు హెస్టింగ్సులు నాల్గవయెడ్వర్డుమహారాజుఁ జెఱవిడిపించి తీసి
 కొనిపోవుట - ఆఱవ హెన్రీ మహారాజు వార్విక్కు - క్లారెన్సు మాం
 కేంగు నెక్టరు మఱియు నాక్సుఫర్డులు ఫ్రాన్సునుండి సైన్యము
 కూర్చుకొని వచ్చెడు నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు జయింప యుద్ధ
 సన్నద్ధులగుచుండగా నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజుగ్లోస్టరు నాఱవ
 హెన్రీమహారాజు బట్టుకొని చెఱసాలకంపుట - క్లారెన్సు తనయన్నలగు
 నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు గ్లోస్టరుతోఁగలసి వార్విక్కు నెదిరించుట -
 వార్విక్కు నాల్గవ యెడ్వర్డు మహారాజుచే యుద్ధమునఁ బొడవబడి
 మరణపేదనలోఁ దన స్థితిఁ దలఁచుకొని తలడిల్లుట - నాల్గవ యెడ్వర్డు
 మహారాజు మార్గరెట్టురాణిని సోమర్సెట్టుకన్యకలను రణరంగమున
 బండ్లుగాఁ బట్టుకొని నాక్సుఫర్డు సోమర్సెట్టుల నత్తణము చంపుట
 కాజ్యయిడుట - నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు ఎడ్వర్డు యువరాజుం
 బొడిచిజంపి, మార్గరెట్టు నటనుండి తొలఁగింపఁబడ నాజ్యయిడుట -
 గ్లోస్టరు చెఱసాలకుఁ బరువిడి ఆఱవ హెన్రీ మహారాజుం బొడిచి

చంపుట-నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు సింహాసనముపైఁ గూర్చుండి
తన తమ్ములతో ముచ్చటించుఁ దన రాణియగు నెలిజబెత్తుతో
మఱియు నాపెయందుఁ దనకు బుట్టిన పుత్రునితోడ నానందించుచు
మార్గేరట్టురాణి ఫ్రాన్సునకుఁ బంప నాజ్ఞయిచ్చుటయును.

(15 ఎన్నిదవ హెనీ) మహారాజు జీవనచరిత్రమను నాటకమున వచ్చు
వేషములు

ఎన్నిదవ హెనీ) మహారాజు

పుల్నీగురువు

కాంపియన్లురువు

కాపాసియస్సు అయిదవచార్లెస్సునుండి వచ్చినదూత

కాన్సరుకాంటర్బరీగురువు

నార్సాల్కు ప్రభువు

సఫల్కు ప్రభువు

బకింగాము ప్రభువు

సరే) ప్రభువు

రాజగృహాధ్యక్షుఁడు

గార్డినరు వింఛెస్టరుగురువు

లింకోలు గురుఁడు

అబర్గేచెన్నీ ప్రభువు

సేండ్సు ప్రభుఁడు

సర్వైస్ గిల్ఫర్డు

సర్తామస్ వెల్లు

సరాండసీ డెన్ని

సర్మికోలాస్వాక్సు

పుల్నీచేతిక్రింద యుద్యోగులు

క్రామెర్లు పుల్నీ సేవకుఁడు

గ్రీప్సీతు కేతరై నురాణికి ద్వారపాలకుఁడు

ముగ్గురు తగుమనుష్యులు

గార్బరు ఆయుధరక్షకుఁడు

బూటసు రాజవైద్యుఁడు

బకింగాము చేతిక్రిందిపనివాఁడు

బ్రాండను మఱియొక యాయుధరక్షకుఁడు

నభా ద్వారపాలకుఁడు

శావారికుఁడు వానిసేవకుఁడు

గార్డినరునిసేవకుఁడు వార్తావహుఁడు

కేతరై నురాణి ఎచ్చిదవ హెన్రీమహారాజభార్య అసీబుల్లీనురాణి
చెలికత్తె-బుల్లీనుమిత్రురాలగు నొకముసలి యిల్లాలు పేషన్ను కేత
రై నుదాసి

మూఁగచేష్టలనుండు ననేక ప్రభువులు దొరసానులు రాణివెంబడి నుండు
స్త్రీలు రాణికగపడుదయ్యములు లేఖరు లుద్యోగులు రక్షకభటులు
తక్కిన భృత్యులు రంగము లండను వెస్టమిస్టరులలో ముఖ్యముగా
నొకప్పుడు కింబాల్టసులోను — కథ

బకింగాముప్రభువును బర్గేవిన్నీ ప్రభువును కార్డినల్సుల్నీ డార్జ
న్యము స్థలపోయుచు నాకస్మికముగా రాజాజ్ఞచే జెఱసాల నుంపించఁ
బడుట-రాజు రాణుల సముఖమున వుల్సీప్రోత్సాహముచే బకింగాము
చేతిక్రింది యుద్యోగి బకింగామునకు రాజద్రోహప్రయత్న మున్నదని
ప్రమాణము చేసి చెప్పట-బకింగామునకు మరణశిక్ష విధించుట-
వుల్సీయింట విందైనపుడు రాజు బుల్లీనుంగాంచి మోహించుట-వుల్సీ
పన్నిన కుట్రవలన రాజున కిరువదేండ్ల నుండి తనతోఁగావురముచేయు
చున్న కేతరై నకు విడాకులీబుద్ధివుట్టుట-కేతరై ను రాజతోడ స్విడ
నాడఁదగదనియు, వుల్సీ డార్జన్యముచే సంతవచ్చెననియు విలపించుట-

మిక్కిలి యన్యాయముగ సంపదఁ బోవుచేసికొని, రోమునందలి తన హితులకై వ్రయపర్చుచు మతాధ్యక్ష నకు రాజద్రోహమునెల్లడించు చున్న వుల్స్సుగుట్టు రాజెఱిగి యతనికి దానిచ్చిన యధికారముద్ర లాగుకొనుట-వుల్స్సు తా మతగురువయ్యు దై వచింతన మందుండక రాజ్యకార్యములం దగిలి మోసపోయినందునకు మిక్కిలి చింతించు ట-కేతరై ను వయసుమళ్ళుటచేత నాపె పలుపురఁ బిల్లలఁగన్నప్పటి కొక కూఁతురుమాత్రమే మిగులుటచేత మఱియు వుల్స్సు యాపైపైఁ జెప్పిన కొండెములఁబట్టియు రాజు రూపయావనశాలియగు బుల్లీనుం దా వలచుటచేత నాపె మిక్కిలియోగ్యురాలని తనకు నమ్మకమున్న ప్పటికి నాపె నిద్దనాడుట-బిల్లీను యథావిధిగ రాజుంబెండ్లాడి రాణి యగుట-గ్రిప్పీతు సంకటపడియున్న, కేరై నుతో వుల్స్సు తనయధికారము దొఱిగి యాకస్మికముగా జబ్బుపడి, మృతిచెందెనని చెప్పుట - కేత రై ను మృతిచెందుట-కామ వెల్లును రాజు శత్రులనుండి కాపాడి యతనికి నతనిపై నేరములు మోసినవారికి న్నఖ్యము సేయుట-రాజు నకు బుల్లీనురాణివలనగలిగిన కూఁతువకు కామెల్లఱిజెబెత్తని పేరిడు యాపిల్ల జగత్ప్రసిద్ధివడసి, చిరమురాజ్యమేలి, కన్నయై స్వర్గమునకేగు నని పలుకుటయును.

(16) జాన్మహారాజుచరిత్రమును నాటకమున వచ్చువేసములు
 జాన్మహారాజు నతనికొడుకు హెన్రీయువరాజు
 ఆర్తు బ్రిటన్ని ప్రభువు
 లుంబోగ్గుప్రభువు
 ఎస్సిక్కుప్రభువు
 నేలిస్పర్ప్రభువు
 నార్థాల్కుప్రభువు
 హ్యూబర్టు రాజగృహాధ్యక్షుడు
 రాబర్టు ఫాల్కన్బెర్గ్

ఫిలిప్పాలకన్బిడ్డి
 జేమ్స్ ఫిలిప్పాలకన్బిడ్డిదొరసాని సేవకుడు
 పాంథ్రేట్టు వీటగు
 ఫిలిప్ప ఫ్రాన్సురాజు
 లూయీ ఫ్రెంచియువరాజు
 ఆస్ట్రీయారాజు
 పండులు పోవుగురుడంపినగురువు
 మెలూను ఒక ఫ్రెంచిప్రభువు
 చాటిల్లను ఫ్రాన్సునుండివచ్చినదూత
 ఎలీనరురాణి రెండవ హెన్రీమహారాజభార్య
 కాన్వెన్సు ఆర్థర్ తల్లి
 బ్లాంచి కాన్వెల్లాజుకూతురు
 ఫిలిప్పాలకన్బిడ్డి దొరసాని

ప్రభువులు దొరసానులు ఆంగ్లీయులేరులు అధికారి వార్తావహులు
 ఉద్యోగులు సైనికులు దూతలు మఱియుఁ బరిచారకులు రంగము
 ఒకప్పు డింగ్లాండులో మఱొకప్పుడు ఫ్రాన్సులోన— కథ .

చాటిల్లనురాజుతో రాజయొక్క యన్నకొడుకగు నార్తరునకు
 కాజ్యమినిచో నతని ఫ్రెంచిరాజు యుద్ధమున నోడించెద నన్నాడని
 చెప్పటజాన్మరాజు ఫిలిప్పాలకన్బిడ్డి సర్రిచార్డును పేరొనఁగి, తన
 యుద్ధనుంచుకొనుట - జాన్మహారాజు ఫ్రెంచిరాజును ఫ్రాన్సుప్రభులు
 యుద్ధసన్నద్ధులై బ్లాంచిమ్లూయాకి బెండ్లి చేసి, ఫ్రాన్సులోనియైదింగ్లీషు
 పరగణాలు వారికిచ్చుటకు నార్తరుని బ్రీటగ్నీ ప్రభువుగాఁజేసి యతని
 యాస్థీరుపట్టణ మతనికిచ్చుటకుఁ దామిరువురు మైత్రినొందుటకు సంధి
 చేసికొనుట - తనకొడుకును ద్రోసిరాజుచెప్పి, ఇంగ్లాండు ప్రాన్సు
 రాజులు సంధిచేసికొనుటకు మిక్కిలి కాన్వెన్సు పొగలి తనతండ్రితో

నట్లుచేయుట - ధర్మముకాదని వాదించుట - పాండలు పోవునకు విరు
 ధముగా జాన్మహారాజును గద్దింపఁగా జాన్మహారాజు పోవుసంబంధము
 తనకెంతమాత్రమును లేదనుట - పాండల్కు ఫిలిష్టును జాన్మహా
 రాజుపైఁ గత్తి కట్టుమని పురికొల్పుట - పోవు పైఁ దనకుఁగలగౌర
 వముఁబట్టి ఫిలిష్టు జాన్మహారాజుతో యుద్ధముసేయుట - జాన్మహారా
 జార్తు న్రణరంగమునఁ బట్టుకొని యతఁఁ గడతేర్చుమని హ్యూబ
 ర్తున కప్పగించి, యెలీసరు రిచార్డు హ్యూబర్తార్తు నిగ్లాండు
 నకు ముందుగాఁబంపివైచి తాఁగూడ సైన్యముతో విజయమంది యేగు
 ట--హ్యూబర్తు కాలినయినుముతో నార్తు కనులుగాల్చి, యతనిఁ
 జంపపోయి కనికరముననట్లుజేయకుంట-జాన్మహారాజు సింహాసనమందు
 గూర్చున్నపుడు హ్యూబర్తుచేవిలో నార్తు చంపబడెననిచెప్పట-
 ఆసంగతి బయల్పడగా సేలును పెంబ్రోకులు మిగులఁగోపముతో లేచి
 పోవుట - ఫ్రాన్సునుండి దూతవచ్చి, కావ్వెన్ను పుత్రవిహర
 మునఁ జచ్చెననియు, లూయీ గొప్పసైన్యముతో వచ్చుచుండె
 ననియునుఁ దెలియఁజెప్పగా, జాన్మహారాజు భయపడుట - ఆర్తు
 చెఱసాలగోడ దుమికీ క్రిందపడి మృతిజెందుట - పాండో
 ల్పునకు జాన్మహారాజు తనకిరీటమునొసఁగి మరల నతని యాశీర్వా
 దముతో దానిం గైకొనిపోవునకుఁ దా నప్రముడనని వాకొని లూయీ
 సైన్యము స్మరించుమని బతిమాలుట-రిచార్డు వలనఁ దిరిగి ప్రేరే
 పింపబడి జాన్మహారాజు యుద్ధసన్నద్ధుఁడౌట-పాండోల్పు మాటవినక
 లూయీ యుద్ధభేరి మ్రోయింపంజేయుట-జాన్మహారాజు రణరంగము
 నుండి ద్వారమునఁ గ్రాగుచు నొకమఠమునందు పడియుంట-రిచార్డు
 లోకైక పీఠత్వముజూపి, శత్రులనుఱుముసేయుచుంట-మెలూను మడి
 సెననియు, సేలిస్పరి పెంబ్రోకు ప్రభులు తిరిగి జాన్మహారాజు పక్ష
 మవలంబించిరనియు, సాయమువచ్చుచున్న ఫ్రెంచియోడలు మునింగి

పోయినవనియు దూత లూయితో చెప్పట-జాన్మహారా జొక సన్యా
సి తనకుఁ బెట్టి విషముచే మృతిజేందుటయును

(17) లియర్మహారాజు దుఃఖాంతనాటకమున వచ్చు వేషములు

లియరు బ్రీటెనాజు

ఫ్రాన్సురాజు

బర్గండీ పభువు

కారన్వాలు పభుండు

ఆల్బనీ పభువు

కేంటు పభువు

గ్లోస్టరు పభువు

ఎగ్డారుగ్లోస్టరు పభునికొడుకు

ఎండ్మండు గ్లోస్టరు పభుండు జారత్వమునఁగన్న కొడుకు

క్యూరను రాజసభాసదుండు

ఆస్వాల్డు గనేరిల్లు శ్యాదత్తుండు

వృద్ధుండు గ్లోస్టరుని రైతు

వైద్యుండు

విదూషకుడు

ఎడ్మండుచే నుపయోగింపఁబడిన యధికారి

కార్టీలియాకు భృత్యుండగు నొకతగుమనుష్యుండు

వార్తావహుండు

కారన్వాలుని సేవకులు

గనేరిల్లురీగసుకార్టీలియాలు లియరునికూతుళ్లు

లియరుతోఁ జేరినశూరులు అధికార్లు దూతలు సైనికులు మఱియుఁ
బరిచారకులు రంగము బ్రీటెను—కథ .

కారన్వాల్వలసీల శ్చెండ్లాడిన గనేరీరీగనుల తన పెద్దకుమారులు
 తన్ను మిక్కిలిప్రేమించితిమని ముఖస్తుతిచేయంగా లియర్మహా
 రాజు యథార్థమాడిన కార్డీలియాపై గోపించి తన రాజ్యమంత
 యం దన పెద్దకుమారులకే పంచియుచ్చుట - కార్డీలియా మిగుల
 యోగ్యురాలు-యథార్థము పల్కె న్నాపై నల్క-వలదను కెంటును
 రాజు దేశమునుండి వెడలఁగొట్టుట-ప్రభున్న రాజు కార్డీలియా యథా
 రథకుమెచ్చి యాపె న్దనరాణిగాఁగైకొని తనదేశమున కరుగుట-
 ఎడ్మండ్డెడ్డారు ప్రవాసిన ట్లొక పత్రమునుప్రవాసి గ్లోసరున కగపర్చుట-
 నీవు వృద్ధుడవైతి వింటి వ్యవహారము నే జక్కబెట్టెద నను నర్థ
 మందుఁ గాన్పింపగా గ్లోస రెడ్డారుపై నల్క-ఁబూనుట-కెంటు మారు
 వేసమున లియరునొద్ద సేవకుఁడైయుంట-లియరు గనేరీలచేఁ దిర
 స్కరింపఁబడి రీగను యొద్దకుఁ పోవుట-రీగను గనేరీలు కలిసి తన్దిరస్క
 రించుట కోర్వక లియర్మహారా జెద్దియుఁదోఁచక, వెరై త్రినట్లు కెంటు
 గ్లోసరు విదూషకులతోఁ జైకిఁబోవుట - రాజు కెంటువిదూషకులు
 గ్లోసరుచూపిన సౌధమున గాలివానలోనుంట- ఎడ్మండుకారన్వాలులు
 గ్లోసరుని రాజ్యద్రోహిగా భావించి చెఱుపఁబూనుట - కూతుళ్ళ
 కుట్రచేఁ జంపఁబడుట కుద్రేశింపఁబడిన లియర్మహారాజును గ్లోసరు
 కెంటు విదూషకులు డోలితో డోవరను స్థలమునకు మోసికొనిపోవుట-
 కారన్వాల్వీగనెడ్మండుల చార్జన్యముచే గ్లోసరు గ్రుడ్డిగావింపఁబడి
 డోవరునకు నెట్టింపఁబడుట - కార్డీలియా తన మగండగు ప్రెంచి
 రాజుతో సైన్యము కూర్చుకొని, తనసోదరులపై దండెత్తివచ్చి తన
 తండ్రినైన యొద్ద నుంచుకొంట - రీగను తనభర్త కెంటు సేవకునిచేఁ
 జంపఁబడినపిదప గ్రనేలు వలచియున్న యెడ్మండు న్దాఁబెండ్లాడఁగోరి
 యతనికి పర్తమానమంపుట-గ్లోస రాత్మహత్య చేసికొనుటకు మారు
 వేషముననున్న యెడ్డారు సముద్రము నొరయు కొండశిఖరమునకెక్కిం
 చుమని బతిమాలి యతని చేసదును నేలపై నడుపఁబడుచు వెరై త్రి

పోవుచున్న లియర్మహారాజు స్థాపించిన పొగలుట - గ్లోసరుం జంప
వచ్చిన యాస్వాల్లుని యెడ్మండు చంపి వానిజేబులోఁ దనభర్తం జంపి
తన్నేలుకొమ్మని యెడ్మండునకు గ్రనేలు వ్రాసిన జాబు చదివికొని
యబ్బరవడి గ్లోసరుని యుద్ధభూమినుండి తొలగించి కాపాడుచుంట-
కార్డిలియా వైద్యునిచే సాధనముచేయించి కొంత స్వస్థచిత్తుడైన
తనతండ్రితో సంభాషించుట - రీగనుగ్రనేలుపై మరలుకొనరాదని
యెడ్మండుని బతిమాలుట-ఎడ్గారు మారువేషమున నాస్వాల్లు జేబు
లోని యుత్తరము నాల్బనునకిచ్చి పోవుట - లియర్మహారాజు కార్డిలి
యాతో రణరంగమునఁ బట్టుపడి యెడ్మండుచేఁ జెఱసాల నుంచఁబ
డుట - తన్ను వంచించిన తనభార్యయగు గ్రనేలుపై నాల్బను మండి
పడుచు నెడ్మండుపై రాజద్రోహమును స్థాపించి, యుద్ధమున కావ్యో
సముచేయుట-ఎడ్గారు డెడ్మండు దూషించుచు నేలఁగూల్చుట-ఎడ్గా
రుఁడాల్బనెడ్మండులలోఁ దనగు ప్రచరితము నొడివి, తనతండ్రి న్దా
బలువిధములఁ గాపాడుటయు, నొకయటగంటక్రిందట నతనికిఁ దా
దయబల్పడుటయు, గెంటు ప్రచ్ఛన్నరూపమున లియర్మహారాజునకు
సేవయొనర్చుచుండుటయును దెల్పుట - రీగనుగ్రనేలు ద్వేషమునం
జచ్చునట్లు లాల్బను డెడ్మండ్డెడ్గారులతో నుండి సమాచారమువినుట -
ఎడ్మండు తనకుట్రచే లియర్మార్డిలియాలు చెఱసాలలోఁ జంపబడ
కుండిరేని తక్షణము కాపాడవలసినదని రాల్బనుతోఁ జెప్పట - తన
కొంగిట వచ్చిన కార్డిలియాకై దుఃఖించుచు లియర్మహారా జాల్బను
నొద్దం దనుసేవించుచు వచ్చిన కెంటు నోబ్బల్చి మాట్లాడి దుఃఖవశ
మున ఆల్బనుఁడు కెంటెడ్గారుల రాజ్యమేలు కొమ్మని చెప్ప
టయును.

18) రెండవరిచార్మహారాజు దుఃఖాంతనాటకమున వచ్చు
భూమికలు రెండవరిచార్మహారాజు

లంకాస్థ ర్పభ్రుఁడగుజాన్తాంటు
 యార్కుప్రభువగు లాంగ్లెయొద్దండులు రాజపితృసోనరులు
 హేర్పార్పుప్రభువు జాన్తాంటునకుఁగొడుకును భవిష్యచ్ఛతుర్థ హేన్రీ
 మహారాజునగు హేన్రీబాలింగ్రూబకు
 యార్కుప్రభువుతుఁడగునామక్లీన్ ప్రభువు
 నార్థాక్ష్మప్రభువగు తామస్మాబే
 సర్దేప్రభువు
 సేలిస్పరీప్రభువు
 బర్కులేప్రభువు
 రిచార్డ్రాజు సేవకులు బూషీ బాగట్టు గీను
 నార్తాంబర్లేండుప్రభువు వానికొడుకు హేన్రీపర్సీ
 రాస్పభువు
 విల్లోబీప్రభువు
 ఫిట్జువాటరుప్రభువు
 కార్లిస్టీ గురువు
 వెస్టుమినిస్టరుమరాధిపతి
 మార్షల్ప్రభువు మఱొకప్రభువు
 ఎక్స్సనుసక్రిప్రియసీ
 సర్ప్రిఫెన్రూస్సువు
 వెలిషీ సేనాధిపతి
 రిచార్డుమహారాజుదేవి
 గ్లోసరుదొరసాని
 యార్కుదొరసాని

దేవిచలికత్తె ప్రభువులు చాటువాండు) అధికార్లు సైనికులు
 ఇద్దరుతోటవాండు) దొవారికుఁడు నూత కింకరుఁడు మఱియుఁ దక్కిన
 సేనకులు రంగ మింగ్లాండునందు వేల్పునందును— కథ .

బాలింగ్రూపుకు నార్థాలులు రాజు నొద్ద స్పర్థబూనుట
 గోసరుదొరసాని గాటుకుబగ దీర్చుకొమ్మని పురికొల్పుట రాజు-
 బాలింగ్రూపుకున కాతేండ్ల వఱకును నార్థాలునకు యావజీవమును
 విదేశవాసమును రాజద్రోహమునకై విధించుట-రాజదౌర్జన్యమును
 దలఁచుకొని పలువురు పభువులు రాజుపైఁ దిరుగుపాటు నేయ నిశ్చ-
 యించుకొనుట - బాలింగ్రూపుకు నార్తాంబరేండులు సైన్యముఁ
 గూర్చుకొని రాజసైన్యము నెదురుకొనుటకు సన్నద్ధులైయుంట-
 బాలింగ్రూపుకు నార్తాంబరేండు యార్కులతోఁ బ్రజలంద తేకి
 భవించి తనసైన్యమును ధ్వంసముగావించుచున్నారని రాజైరేండు
 నుండి వచ్చి విని పరితపించుట-రాజును బాలింగ్రూపుకును సంధిగావించు
 కొనుట - రెండవరిచార్డ్రహారాజభార్య తోటమాలిచే బాలిం-
 గ్రూపుకుయొక్క యాన్నత్యమును, రాజ్యభ్రష్టుఁ డౌటకుఁ దటస్థించిన
 తనభర్తదా దురవస్థను విని పొగలుట - బాలింగ్రూపుకుని సైనికు
 లనోన్యముఁ గలహించుట - బాలింగ్రూపుకు రిచార్డుమహారాజు
 న్దనయొద్దకు రప్పించి, కిరీటములాగుకొని, చెఱసాల కంపించుట-చెఱ
 సాలకరుగుచున్న రిచార్డుమహారాజు నతనిరాణి న్గలిసికొని మాట్లాడి
 యాపెనుండి తిర్గిబోవుట - ఆమల్లెయందలి రాజద్రోహము న్గనిపెట్టి
 యతనితండ్రి యార్కురాజుతోఁ జెప్పనేగుట - ఆమల్లెరాజునొద్దకుఁ
 దనతండ్రికంటెఁ దా ముండేగి తన్ను క్షమించుమని రాజు ప్రహస్య
 ముగా వేడుచుండఁగా వలదని యార్కునుచుండఁగా నామల్లెతల్లి
 వచ్చి రక్షించుమని ప్రార్థించి రాజక్షమాపణ ముందుట క్షుటను
 చెఱసాలనున్న రిచార్డుమహారాజు న్దాఁ జంపించినందుకుఁ బశ్చాత్తాప
 పడుటయును

(19) మూడవరిచార్డ్రహారాజు దుఃఖాంత నాటకమునందు వచ్చు
 భూమికలు

నాల్గవయెడ్వర్దుమహారాజు

వేల్పుప్రభువగునెడ్వర్దు కాబోవు నాల్గవయెడ్వర్దుమహారాజు యార్కు
ప్రభుడగు రిచార్డు వీరుభయులు రెండవరిచార్డుమహారాజునకు
గొడుకులు క్లారెన్సుప్రభువగుజార్జి మూడవరిచార్డుమహారాజు
కాబోవుగ్లోసర్ప్రభువగురిచార్డును వీరుభయులు రెండవరిచార్డుమహారాజునకు
సోదరులు క్లారెన్సుకొడుకగు నొకబాలుడు

రిచ్చిండుప్రభువును గాబోవు నేడవ హెన్రీమహారాజునగు హెన్రీ
కాంటర్బరీగురువగు బౌర్చియరు

యార్కుగురువు

ఈలీగురువగు మోర్టన్

బకింగ్హామ్ప్రభుడు

నార్సాల్కుప్రభువు వాని కొడుకగునర్రేప్రభువును

ఎలిజబెత్తోడరుండగు రీవర్సుప్రభువు

ఎలిజబెత్తమ్మ కొడుకులగు డోర్సెట్టుయజమానుడు గ్రేప్రభుడును

అకస్సర్దుప్రభువు

హేస్టింగ్సుప్రభువు

సేనీప్రభువు

లోవెల్ప్రభువు

సర్రిచార్డురేట్కిన్

నర్రేమ్ముట్రైరెలు

సర్తామస్వాగను

సర్విలియోకాటిస్ట్రె

సర్రేమ్ముబ్లాంటు

సర్వాల్టర్దుర్బర్డు

చెటసాలయధికారియగు రాబర్టుబాకెస్పరీ

ఒకగురువగునర్సవిక్కు మఱియొకగురువును

ఆనీదేవీపరిచారకులగు కుట్రెస్సీలు బర్రేలీ

లండనుపుర్యధ్యక్షుఁడు

విల్లుషెరుయజమాని

నాల్గవయెడ్వర్దుమహారాజభార్య యెలిజెబెత్తు

ఆఱవహెన్రీమహారాజభార్య మార్గెరట్టు వితంతువు

నాల్గవయెడ్వర్దుమహారాజతల్లి యార్కుప్రభి

ఆనీదొరసాని హెన్రీమహారాజ కొడుకగు వేల్సుప్రభునకు భార్యయై
ముండమోసి మూడవరిచార్డుహారాజుఁ బెండ్లాడెను.

మార్గెరట్టు ప్లంటాజెనట్టమ క్లారెన్సు పసికూతురు— మూడవరిచార్డు
వలనఁ జంపఁబడిన రాజపుత్రుల దయ్యములు— ప్రభులు సేవకులు
దూత ఋణదాత పౌరులు హంతకులు వార్తావహులు సైనికులు
మొదలగువారు. రంగ మింగ్లాండు — కథ.

గ్లోస్టరు తనకురూపముం దలఁచుకొని తన్నెవతెయు స్వలవడు
కావునం దనకు లోకములోఁ బ్రేమించఁ దగిన వస్తువులేదని నిశ్చ
యించి యెట్లైనఁ గుట్రచేఁ దా రాజ్య మాక్రమింపఁగోరుచు
క్లారెన్సుజెఱసాల కంపఁబడుట చూచి యాతనిఁ బైకిమాత్ర
మోదార్చి లోన నాతనిఁ బొలయింప నిశ్చయించుకొని యప్పుడే
క్రొత్తగాఁ జెఱసాలనుండి విడిపింపఁబడి వచ్చుచున్న హేస్టింగ్సు
వలన రాజు మిక్కిలిరోగపీడితుడై మంచముపట్టియున్నాడని విని
క్లారెన్సునిఁ దప్పక చంపించుమని రాజుం బురికొల్పెదననియు,
వార్విక్కు చిన్నకొమార్తె నాపెపెనిమిటి స్మృతియు నాపెతండ్రినిం
దాఁ జంపినప్పటికీఁ బెండ్లాడెదననియు, రాజుతప్పకచచ్చుననియు,
నెడ్వర్దుక్లారెన్సులు మడిసిన పిదపఁ దా లాభ మందవచ్చుననియు,
నాలోచించుచు రాజుఁడంగటి కేగుచు నడిదారిలో రాజశవము మోచు
కొనఁచువచ్చిన వారివెంబడి నేడ్చుచుండిన యానీతో సంభాషించి

యాపెభర్త న్మఱియు నాపెతండ్రి న్నూడఁదాఁ జంపుట - మఱపించి
 తనవాక్చమత్కృతిచే నాపె వ్దన్న మోహింపఁజేసి యాపెయొ
 ద్దనుండి వెడలి క్లారెన్నును హంతకులచేఁ జంపించుట - ఎడ్వర్డ్లహారాజు
 ప్రియులగు రివర్సుప్రభుని గ్రేప్రభుని సర్తామస్వాగమని గ్లోస్టరు చెఱ
 సాల నుంపించుట - గ్లోస్టరుబకింగాములు యువరాజు సతనితమ్మునితో
 గూడఁ జెఱసాలనుంచుట - గ్లోస్టరు తాను రాజౌట కొప్పని
 హేస్టింగ్సును జంపించుట - యువరాజు సతనితమ్మునితోఁ బొలయించుట
 - ఆసీనిఁ జంపించుట - క్లారెన్నుకొడుకులఁ జంపించుట - బకింగామును
 జంపింప నుద్దేశించుట - ఎడ్వర్డ్లహారాజుపుత్రుకయకా నెలిజెబెత్తం
 బెండ్లాడం దలంచుట - బకింగాము రాజభటులకుఁ బట్టువడిఁ చంపఁ
 బడుట - మూడవరిచార్డుహారాజు యుద్ధములో రిచ్చండుచేఁ జంపింపఁ
 బడుట - రిచ్చండు రాజై మూడవరిచార్డు బెండ్లాడనెంచిన యెలిజె
 బెత్తుం బెండ్లాడుటయును

(20) వృథాప్రణయోద్యమము నందలి భూమికలు

నవరేరాజగు ఫర్డినుండు

బైరాను లాంగవిల్లి దూమను రాజసచివులు

ఫ్రెంచిరాజు కూతుగనిపెట్టుకొను బోయెట్టు మర్రేడ్లు

ఆర్మోడో పిచ్చిస్నేనియార్డు

నాథనీలు పురోహితుఁడు

హోలోఫర్నీసు ఒజ్జ

డల్లు రాజభటుఁడు

కాస్టారు విదూషకుఁడు

మోతు ఆర్మోడోభృత్యుఁడు

ఒక యడవివాఁడు

ఫ్రెంచిరాజపుత్ర

రోసిలైను మేరియా కేతరైను ఫ్రెంచి రాజపుత్రుక చరిక తైలు

జాక్వి నెట్టా పల్లెటూరిపడుచు అధికార్థ రాజపుత్రుల పరిచారకులు
రంగము నావెర్రోలో — కథ.

రాజులాంగవిల్లి డూయలు మూడేడ్లవటకు స్త్రీలమొగ
ములు చూడక బ్రహ్మచర్యము చేయుచు విద్యాభ్యాసముచేయుట -
కొట్టిడుకొని యందువకొప్పున బైరనునికి శిక్షవిధించుట - ఫ్రెంచి
రాజపుత్రి రోసెల్తెను మేరియా కేతరెను బోనెట్టు రాజులాంగ
విల్లి డూయను బైరనులు కలసి యిటు సంభాషణము జూచుచుట -
రాజు సతని సవయస్కులను ఫ్రెంచి రాజపుత్రి నాపెచెలిక తైలుపై
దమ వలపుదెలుపు జాబులు వ్రాసుకొనుచు మన్మథబాణ వీడితు
లొట - ఫ్రెంచి రాజపుత్రియు నాపెచెలిక తైలు దమప్రియులు
తమకువ్రాసిన జాబులఁగూర్చి చూచుటచేయుకొనుట - రాజు రాజ
వయస్కులును ఫ్రెంచిరాజపుత్రియు నాపెచెలిక తైలును మాటు
వేషములు వేసికొని యొండొరుల మానవుచ్చుకొనుచు నాటాడి పదప
యథార్థరూపంబుల నన్వేషించి వ్రాసుల దెల్పుకొనుట - ఫ్రెంచిరాజ
పుత్రి తనతండ్రి మరణవార్తను తనదేశమున కేగుచు నొకవత్సరము
తరువాత రాజు న్బొండ్లాడెదనని రాజునుండి సెలవువుచ్చుకొనుట - రాజ
వయస్కులును రాజపుత్రి చెలిక తైలుంగూడ నల్ల యొకసంవత్సరము
తరువాత నన్వేష్యము కలసికొన బాసయొనర్చుకొని యొండొరుల
నెడఁబాయుటయును.

(21) మేకృత్తను నాటకమందలివేషములు

స్కాట్లెండు రాజగు డంకను

మల్కోము దోసల్బేనులు డస్కను కొడుకులు

మేకృత్తు బేనోకలు రాజనేనానాయకులు

మేసిడల్పు వెన్నాకు రాస్సువెన్బీత్తు ఆంగస్సు కేత్తస్సులు

స్కాట్లెండు లోని ఘనులు

భియన్సు బేంకోకొడుకు

సివార్డు ఆంగ్లేయ సేనానాయకుడు

చిన్న సివార్డు సివార్డుకొడుకు

సేటను మేకబత్తున గనిపెట్టుకొనియున్న కొర్రోగి

బోయి మేకబత్తుకొడుకు

ఒక యాంగ్లేయ వైద్యుడు

ఒక స్కాచివై శూన్యము

ఒక సైనికుడు

ఒక ద్వారపాలకుడు

ఒక వృద్ధుడు

మేకబత్తుదొరసాని

మాసిడల్పుదొరసాని

మేకబత్తుదొరసాని గనిపెట్టుకున్న తగులముప్పులు

సాకేటియను మఱిముగ్గురు చిల్లంగి పెట్టుప్రీలు ప్రభులు భునులు అధి
కార్లు సైనికులు హంతకులు సేవకులు దూతలు బేరికోదయ్యము
తక్కినవీడలు రంగము కొంత ఇంగ్లాండు కొంత స్కాట్లాండు— కథ ,

డంకను వార్యేయుద్ధములో దనకు జయము కలిగించిన మేకబత్తు
నకు గొప్పబిరుదిచ్చి యతనియింట వింవారగింప నెంచుట—మేకబత్తు
మంత్రకత్తెలచే దా రాజుకాబోవు పెఱిగి తనభార్యతో దన
యింటికే విందుకు రాబోవుడంకనునిం జంపి తా రాజగుట కాలోచిం
చుట—మేకబత్తు సతనిభార్యయు డంకనుతో నున్నవానికి నురపట్టి నిద్ర
పట్టించి ద్వారపాలకునకు సేవకులకుఁ గూడ మత్తెక్కించి నినుతించు
చున్న డంకనునిం జంపి యానెత్తుటా సతనిభటుల పైఁజిమ్మి
తామెద్దియు నెఱుంగనట్లు తమగదిలోనుంట—మేకబత్తు తన్నాకులు
డంకనుచంపఁబడుటకుఁ జింతించుట—మేకబత్తు సతనిభార్యయుఁ దమ

కెద్దియుఁ దెలియనట్లునటించుట-మల్లోముడోనల్పేనులు తమకుఁ
 గూడ చేటుమూడునేమోయని ఇంగ్లాండునకొకడు నైర్లేండునకొకఁడు
 పాటిపోగా వారలపై నానిందమోఁపి మేకబ్బత్తు రాజగుట-మంత్రక తైల
 వలన బాంకో మఱియు నతనిసంతతియు రాజపదవి నందుననుమాటవిని
 మేకబ్బత్తు బేంకోస్లీయన్సుల స్థనయింటికి విందుకై రమ్మని నడుదారిలో
 రాత్రివేళ వారినిరువుర స్తంపుటకై హంతకుల నేర్పర్చుట-హంతకులు
 బేంకోమంజంపుట-స్లియెన్సుతప్పించుకొని పారిపోవుట-మేకబ్బత్తు బేం
 కోదయ్యముభోజనశాలయందు దనకగపడఁగా ననందర్భ వ్రలాపము
 లాడుట-మఱియు నచట భుజించువారు వెఱగందపోవుట - మేకబ్బత్తు
 తనకు బడిసి ఇంగ్లాండునకుఁ బాటిపోయినమేక్డఫ్సుకుటుంబము
 నాబాలవృద్ధులం జంపించుట-మాల్కోల్ము మేక్డఫ్సు లింగ్లీషురాజి
 చ్చినసేనతో మేకబ్బత్తుపైకి యుద్ధమునకువచ్చుట-స్కాచ్చిప్రజ లనే
 కులు వారితోఁగలియుట-మేకబ్బత్తుభార్యరోగముచేఁ బచ్చుట-మేకబ్బత్తు
 మేక్డఫ్సుచే యుద్ధమునఁ జంపబడుట-మాల్కోల్ము స్కాల్లేండునకు
 రాజగుటయును,

(22) దెబ్బకుదెబ్బయను నాటకమున వచ్చువేసములు

వినెంటియోరాజు

ఆంజీలో రాజుపరోక్షమున రాజప్రతినిధి

ఎస్కాలసు ఆంజీలోసహకారి

క్లాడియో ఒక యావనుఁడు

లూసియో మతముపిచ్చికలవాఁడు

ఇద్దరు తగుమనుష్యులు

ప్రోవోస్టు తోమను వీటర్లు సన్యాసులు

న్యాయాధికారి

పర్రియసు

ఎల్వో రాజభటుఁడు

ప్రభుత్వ అవివేకి

సాంపి ఓవడోనుదొరసానిబానిసె

అభోర్సును హంతకుఁడు

బాత్నార్దీను బందె

ఇస్పెల్లా క్లాబయోకుసోదరి

మేరియానా క్లాడియోకుఁబ్రధానముకాఁబడిన(స్త్రీ)

జానియటు క్లాడియోవలపుక తై

ఫ్రాన్సిస్కా యోగిని

ఓవర్డోనీ తార్పుగుల్ల

ప్రభువులు అధికార్లు పౌరులు నేవకుఁడు భృత్యులు పరిచారకులు
రంగము వియన్నా యొద్ద రాజు ప్రచ్ఛన్న వేషమునఁ దనప్రజలవత్తన
మరయఁగోరి యాంజీలోనుఁ దనకుఁ బ్రతినిధిగాఁ జేసిపోవుట-క్లాడియో
జాలియట్టను కన్యకకు గర్భముచేసినందుకు చెఱసాలకుఁ గొంపోఁ
బడుట-క్లాడియో లూసియోతోఁ దనసోదరి న్రాజప్రతినిధిం గలిసికొని
తన్నురక్షించునట్లు చెప్పమనుట-ఇస్పెల్లాప్రాల్సిస్కా యొద్ద యోగిని
యకాటకుఁ బరిచర్య నేయుచు లూసియోవల్లఁ దనసోదరిని వత్తమాన
మును విని యాతనిరక్షింపఁ బూనుట ఆంజీలోక్లాడియోకు మఱునాఁడు
శిరచ్ఛేదముచేయుట కాజ్ఞాపించుట ఆంజీలోయిస్పెల్లాను మోహించి
యాపె తనకోర్కె తీర్చినయెడ నాపెసోదరుని రక్షించెదనని
యాపెతోననుట-రాజ సన్యాసివేషముతోఁ దనమానము చెఱుచు
కొనియొనఁ దన్ను రక్షించుమని ప్రార్థించు నహోదరుని రక్షించుటకై
యమర్యాద పొందనొల్లనియిస్పెల్లాతో జెండ్లికై మాట్లాడి మోస
మున మేరియాను విడనాడిన యాంజీలోను కొడంబడి యాతనికోర్కె
నొంటిగ నడురేయిం దీర్చెదనని నమ్మించుమనియుఁ బ్రమాదము
రానీక తానుఁగాపాడెదననియు జెప్పట-రాజ మేరియానాతో
నిస్పెల్లానుసమకూర్చి యిస్పెల్లాకు మాఱుగా మేరియానా ఆంజీలోతో

నడురేయి చీకటిలో నా తండ్రర్పిస వూదోటలోఁ మానమున
 సంభోగించుట కొప్పించుట - చెఱశాలలో నాటిరాత్రి నాల్గు
 గంటలకుఁ దప్పక క్లాడియోశిరస్సును సరికించవలయునని ప్రోవోస్టున
 కాంజీలోయంపిన యాజ్ఞను రాజెవినిప్రోవోస్టుతో నదివఱకుఁ దనకుఁ
 గల పరిచయమునుఁబట్టి క్లాడియోతలకుమాటుగా నదివరకే జ్వర
 ముచేఁ జెఱసాల స్మృతుండగు నొకనితల నఱికి యాంజీలోనికిఁ
 జూపించుమని రాజు తనకిచ్చిన యాజ్ఞచూపించి రాజు రెండుదినము
 లలో నచటికివచ్చు నీసంగతి యంతవఱకు మఱుగుపర్చుమనియుఁ దా
 నెల్లవిధముల సతనిఁ గాచెదనని యొప్పించి తనసోదరునకు డ్దమాపణ
 పత్రిక వచ్చేనేమోయని కనుఁగొనవచ్చిన యిస్పెల్లాతో క్లాడి
 యోతల నఱుకఁబడి యాంజీలోనొద్ద కంపఁబడెననియు, మఱి విలపిం
 చిన సార్థకములేదనియు, రాజు మఱునాడు రానున్నాడనియు,
 నీవపుడు తా నిడిన యుత్తరమును బీటరునకు జూపుమనియుఁ, చెప్పి
 పంపుట లూసియో ప్రచ్ఛన్న వేషముననున్న రాజుతో రాజవివేకి
 యనియుఁ, దామోసకాడనియుఁ దెల్పుట-ఆంజీలో మఱునాడు
 తన్నూరి వెలుపలఁ గలసికొమ్మను రాజాజ్ఞనుఁ జదివికొని క్లాడియోను
 బ్రతుకనిచ్చినచో సతఁ డాపెసోదరిం జెఱచినందుకుఁ దనపైఁ బగఁ
 బట్టునేమోయని శంకించి యతనిం జంపించినందుకు నొచ్చుకొనుట-
 రాజు తనయథార్థరూపముతోఁ బీటరునిం గలిసికొని యతనికిఁ గొన్ని
 యుత్తరము లిచ్చి యవి వలసినపుడు తనకిమ్మని చెప్పి వెలింటినన్ను
 రోలెనడు క్రాసను వెరియన్నులఁ దనయొద్దకు రప్పించుమని యుత్తర
 మిడుట రాజుసభచేసి యాంజీలోనికి మేరియాను క్లాడియోకుజూలి
 యట్టును దనకి స్పెల్లాను భార్యలంగా జేయుటయును

(23) వెన్నిసువర్తకుడను నాటకమునందలి భూమికలు

వెనిస్ప్రభువు

మొరాకోయారగాను రాజులు పోర్తి యాను వలచినవారు

అంటానియో వెన్నిస్వర్తకుఁడు బెసానియో యతనిచెలికాడు పోర్తియా
వలచినవాడు

గ్రాటియానో సలానియో సలారిసో నలేరియా ఆంటియానో
బెసేనియో లకుమ్మితులు

లోరెంజో జస్సీకాను వలచినవాఁడు

మైలాకు వకయూధుఁడు

టూబలు మైలాకుని హీతుఁడు

గొబ్బో మొదట మైలాకునకు నేవకుఁడై పిదప బెసానియోకు నేవకుఁ
డైన విదూషకుఁడు

ముసలిగొబ్బో తాన్నిలట్టునకుఁడండ్రడి

బల్లజరు స్తీఫానో పోర్తియాకు నేవకులు

పోర్తియా యొకభాగ్యవంతునికూఁతురు నెరిస్సా యాపె చలికత్తె
జస్సీకా మైలాకు కూతురు

పెన్నిస్సాగ్యవంతులు న్యాయాధికారియుద్యోగులు కారాగృహాధికారి
పోర్తియా నేవకులు మఱియుఁ దక్కుబరిచారకులు రంగము కొంత
వెన్నిసులో మరికొంత బెల్మంటులోను—కథ.

మైలాకునకాంటియో తనమ్మితుడగు బెసానియో దూరదేశమున
నున్న పోర్తియాను జూచివచ్చునిమిత్తము కోరినచోఁ దనయొడలి
మాంస మఱి నేరిచ్చుట కొడంబడిక వ్రాసి మూఁడువేలవరహం లప్పు
తీసికొనుట జస్సీకాలో రెంజోను వలచి యతనితోఁ దనతండ్రడి ధనము
నుఁ గొంతహరించి పారిపోవుట మైలాకు తనకొమార్తె పోకకు వగచుట—
మఱియు నాంటానియో యోడలు నవ్వుమైనందుకు సంతసించుట బెసా
నియో పోర్తియానుఁ జేబట్టి యాపెవలన నెవ్వరికైన నీబోనని మాట
యిచ్చి యొకయుంగ్రముం బుచ్చుకొని యాంటానియో తన్నుఁ తక్షణ
ము రమ్మని వ్రాసినజాబు చదువుకొని యతనికిఁ దటస్థించినయాపద
పోర్తియాకుఁ జెప్పి స్వదేశమునకు నెరిస్సాను వతించిన గ్రాంటియా

నోతో నరుగుట పోర్తియా నెరిస్సలు మగవేషములతో వెన్నిన్ను
పురమునకేగి న్యాయస్థానమున మాంసముకోయ నెత్తురు రాగూడ
దనియు, నొకమనుష్య జీవముం దుర్మార్గముగాఁ దీయనంచినవాని
యాస్తిలో సగము రాజునకుం దక్కు సగ మామనుష్యునకు న్రావల
లయునని వద్దతిచూపించి యాంటియోనుఁ గాపాడి రాజుచేమెప్పంది
బెసానియోకుఁ దానిచ్చిన యుంగ్రము న్నహుమతిగాఁబొంది యిటికి
వచ్చి వెంటనే వచ్చినబెసానియోతో ముచ్చటలాడుచు నచట బెసా
నియోతో వచ్చినయాంటియానోతో నతనియోడలు సేమముగా రేవు
చేరినవని సంతోషవార్త చెప్పట నెరిస్సాకూడ తన నాధునిఁ గలసికొని
నుఖించుటలోరెంజో జస్సీకాలు పోర్తియోచేసిన యేర్పాటుచే
మెలాకునియాస్తికి యజమానులగుటయును.

(24) విండ్సర్వేడుకకతైలను నాటకమునందలి వేషములు

ఫాల్టాపు

పెన్తను ఒకపడుచువాఁడు

షాలో పల్లెటూరిన్యాయాధికారి

స్టెండరు షాలోకు దాయాది

ఫార్డు పేజీలు విండర్సులోని తగు మనుష్యులు

విలియం పేజీ పేజీకొడుకులు

ఈవన్ను వెల్లుపురోహితుఁడు

కేయసు ఫ్రెంచివైద్యుఁడు

సత్యాధికారి

కార్డల్సు నిష్టలు పిమ్ములు ఫాల్టాపునివెంటనుండువారు

రోబిను ఫాల్టాపుని సేవకుఁడు

సింపిలు స్టెండరునిభృత్యుఁడు

రగ్నె కేయసుని సేవకుఁడు

ఫార్డుదొరసాని

పేజీదొరసాని ఆ పెకొమా రైయగు పెనీ

క్విక్కి దొరసాని కెయసునకు సేవకు రాలు

పేజీఫార్దుల సేనకులు రంగము విండ్సరు మఱియు దానిచుట్టుపట్ల-కథ ,

ఫార్దుదొరసానిని ఫాల్టాపువలచి సందేశమంపుట-ఫార్దుదొర
తనభార్య ననుమానించి బూక్కును పేరు పెట్టుకొని ఫాల్టాపుతోఁ
బరిచయముచేసి తనభార్యస్థితిఁ గనిపెట్టుచుంట - ఫార్దుదొరసానియు
క్విక్కి దొరసానియు ఫాల్టాపుచార్జన్యమునకుఁ దగు శాస్త్రజేయఁ
గుట్రవన్నుట-క్విక్కి దొరసాని ఫాల్టాపు జెంతకేగి ఫార్దుదొరసానియు,
పేజీదొరసానియు సతనియుత్తరములు చూచుకొని యతని వలచి
యున్నారనియుం, దరుచు నాయొద్దరియొద్దకు సతనిసేవకు సంపుచుండు
మనియు సహస్యముగాఁజెప్పట-బూక్కును పేరు పెట్టుకొని తనయొద్దకు
వచ్చిన ఫార్దుమాటలనమ్మి ఫాల్టాపు తన్ను ఫార్దుదొరసాని పదివదు
నొకండు గంటల మధ్యరమ్మున్నదని చెప్పగా ఫార్దుదొర తనభార్యపై
మఱింత యనుమానపడి యాసంగతి కనిపెట్టుటకుఁ ద్వరపడుట-
ఫాల్టాపు ఫార్దుదొరసానితో మాట్లాడుచుండగా నాపె తనపై నను
మానపడి, తనసంగతి శోధించుటకై కొందఱి తగుమనుష్యులతో
వచ్చుచున్నాడని పేజీదొరసాని చెప్పఁగా విని దిగులుపడుచున్న
ఫాల్టాపు నొకగంపలో నిఱికించి వానిపై మెలగుడ్డలుకప్పి యేటిలో
నాగంప వడపై చిరండని తనసేవకుల కాజ్ఞాపించుట-ఫార్దు తనయింట
నెవరు లేకుంటఁ జూచి సిగ్గుపడి భార్యను-క్షమాపణము పేడుకొనుట
పేజీదొరసానియు ఫార్దుదొరసానియు ఫాల్టాపునకు క్షమాపణ వ్రాసి
కొని యింకొకసారి యేనిమిదిగంటలకు రమ్మనిక్విక్కి దొరసానిచే వర్త
మానమంపుట-ఫాల్టాపుఫార్దుదొరసానియొద్దకు వెళ్లెదనని బ్రూకుతోఁ
జెప్పి యాపెతో మాట్లాడుచు ఫార్దుదొర వచ్చుచున్నాడని పేజీదొర
సాని చెప్పఁగా జడసి యాస్త్రీలు తనకు ముసలియాఁడు వేసము
జేయగా నిలువెడలిపోవుచు ఫార్దుదొరచే దావులుతనియు బయల్పడక

తప్పించుకొనుట-ఒకవిధమైన యాటలో ఫాల్స్ నందటిచేబట్టువడి
నవ్వబడుట-ఫెంటనుతనయుపాయముచే నేనీ బెండ్లాడుటయును.

(25) నడివేసవిరేయి కలయసునాటకమందలి వేసములు

ఎథెనుప్రభువగుధీనసు

ఈగను హెర్మియాతండ్రి

లైసాండరు డెమిట్రీయసులు హెర్మియానువలచినవారు

ఫైలాస్ట్రీలు ధీనసునివేడుకలకధిపతి

క్విస్సు వ్రడంగి

న్నగు కొయ్యపనిచేయువాడు

బొట్టమ్ము సాలెవాడు

పూటీ కొల్మికిత్తులుబాగుచేయువాడు

స్నాటు కంచరి

ప్టార్వెలింగు కుట్టుపనివాడు

సాప్టోలీటా ధీనసున్వరించుకన్య

హెర్మియా లైసాండరున్వలచుకన్య ఈగనుపుత్రి

హెలీనా డెమెట్రీయసునివలపుకత్తె

ఒబీరసు గంధర్వరాజు

టీటేనియా గంధర్వరాజ్ఞి

వక్కు

వీను కాల్యేబు మోతుమస్తర్లులు గంధర్వస్త్రీలు - గంధర్వరాజు

రాజ్యల సేవకులగు గంధర్వులు ధీనసుసాప్టోలీటాలభృత్యులు రంగము

ఆథెన్సు మఱి యాచెంగటియడవియు— కథ .

హెర్మియాతండ్రి డెమిట్రీయసుని బెండ్లాడుకునగాఁ నాపె యొ

ప్పక లైసాండరుని బెండ్లాడఁగోరినపుడు దందునకంగీకరింప కాతండ్రి

రాజుఁజెప్పఁగా, రాజు తండ్రియిష్టానుసారము నడువని కన్యకకు మర

ణముగాని సన్యాసీనీర్వముగాని శిక్షయని నుడువఁగా నాపె డెమిట్రీ

నిను మోహించిన తనన్నే హితురాలగు హెలీనాతోఁ దనవర్తమానము
 చెప్పి లైజాండరుతోఁగూడ నాధెన్నురమునుండి పారిపోదలంచుట—
 కిన్నున్నగు బొట్టమ్ముఘ్లాటీ స్నాటు ప్టార్వెలింగులు రాజానెదుట నొక
 నాటక మాడఁదలంచుట—హెర్మియాకై యడవికేగెడు డెమిట్రీయను
 వలదనుచుండ, హెలీనా వెంబడించి యొక యడవిలోఁ దను దప్పించు
 కొనిపోయిన డెమిట్రీయనుని వెదకుచు హెర్మియా చెంత నిదురించు
 లైజాండరునిఁగాంచుట—లైజాండరు గంధర్వులు తన కనులకు రాసిన
 పుష్పరసమహిమచే నిద్దురమేల్కొంచి తొల్లఁ దనకుఁగన్పడు హెలీ
 నాయందు మోహవడి యాపె న్వెంబడించుట - హెర్మియా తన్నెడ
 బాసినలైజాండరుని వెదకుకొంచుఁదలడిల్లుట లైజాండరున్న యడవి
 లోఁ గంధర్వరాజ్ఞ తనకనుల రాయఁబడిన పుష్పరసమహిమచే నిద్దుర
 లేచి యెదుట నాటకమును వల్లించుచున్న బొట్టమ్మున్వలచి తనవశమున
 నుంచుకొనుట—డెమిట్రీయను హెర్మియానుంజూచి బతిమాలి యాపెచే
 దిరన్కరింపబడి నిదురించు పుష్పరసమహిమచే మేల్కొని తనయెదుట
 నున్న హెలీనాను మోహించుట—డెమిట్రీయను లైజాండర్లు హెలీనా
 కై పరస్పర ద్వేషమునుట - హెర్మియా హెలీనాలు కలహించుట—
 డెమిట్రీయను లైజాండర్లు ద్వంద్వ యుద్ధముకై పూనుట—హెర్మియా
 హెలీనా లన్యోన్యద్వేషముతో నొండొరు నెడయుట—గంధర్వ మా
 యచే నానల్వరు నిదిరించుచు వేటకువచ్చిన ధీనసుచే మేల్కొల్పఁబడి
 గంధర్వమాయఁ దొలఁగి తొల్లింటి ప్రేమలంబొంది పెండ్లి చేసికొని
 నుఖముంటయును.

(26) ఉత్తగడబడయను నాటకమందలి వేసములు

పెడ్రో ఆరగన్పభువు

జాను వానిపోదరుఁడు జారజాఁడు

క్లాడియో ప్లారిన్నుపదుచువాఁడు

బెనిడిక్కు పాదువా పదుచువాఁడు

లియోనెటో మెస్సీనా పాలకుడు ఆంటోనియో వానిసోదరుడు

బల్లజరు పెడ్రో సేవకుడు

బొరాచియో కన్యకులిర్వరుజాను వెంబడివారు

డాగ్బెరీ వర్జినులిద్దరధికార్లు

ఫ్రాన్సిసు సన్యాసి

ఒకయధికారి

ఒక సేవకుడు

హీరో లియోనెటో కూతురు

బీట్రీసీ లియోనెటో మేనఁగోడలు

మార్గరేటా ఉహ్సాలాలిద్దరు హీరోచరిత్రకైలు దూతలు కావలివాం
దు) భృత్యులును రంగము మెస్సీనా — కథ .

యుద్ధమును విజయమందిన క్లాడియో బెనిడిక్కులు లియోనెటో
యొద్ద నన్ను హీరో బీట్రీసీలతో మాట్లాడుట క్లాడియో హీరోను
మోహించుట బెనిడిక్కు బీట్రీసీలు విరసములాడుకొనుట - లియో
నెటోయింటి విందారగించి, యీనాటకమునఁ బేర్కొన్న (స్త్రీ) పురుషు
లొకరి వేస మొకరూని యాటపాటల నివ్వోదించి సంభాషించుకొనుట -
హీరోను క్లాడియోకుఁ బెండ్లి సేయుటకు పేడోలియోనెటోలు నిశ్చ
యించుట - బెనిడిక్కు బీట్రీసీ లనోన్యవిగూఢ మోహములఁ దలడిల్లుట
జానుబొరాచియోక ప్రేమలచేఁ గుట్రపన్నించి గుడిలో హీరోనుఁ
బెండ్లాడ సిద్ధపడిన క్లాడియోతో హీరో గతరాత్రి యొంటిగంట
నందున నొకపడుచువానితో గిట్టికీలోనుండి మాట్లాడుచుండెననియు,
నాపె కులటయనియుండెప్పి యొప్పించి, నల్వరులో నతనిచే హీరోనుఁ
దూలనాడించుట - హీరోక్లాడియో తన్నుఁ దిరస్కరించుటకు సైఁకుక
బిట్టు మూర్ఖిలుట - అందఁ తేగినదిదప లియోనెటో సన్యాసి బీట్రీసీ
బెనిడిక్కులు హీరో మృతిచెందినట్లు ప్రచురింపనిశ్చయించుట - బీట్రీసీ
బెనిడిక్కును క్లాడియోనుఁ జంపుటకుఁ బురికొల్పుట - క్లాడియో హీరో

యపరాధరహిత యని తెల్పబడి దుఃఖించుట - లియోనెటో హీరోను
 సరిగాబోలిన తనసోదరుని కుమారిని క్లాడియో పెండ్లిచేసికొనుట -
 కతనినొప్పించి హీరో నతనికగపర్చి యథాస్థితియంతయు వెల్లడించి
 నల్వరిలో నతని కాపె స్పెండ్లి యొనర్చుట - బెనిడిక్కు బీటీసీలు
 పెండ్లాడుట - పెడ్రో జార సోదరుడు తగినట్లు శిక్షింపబడుటయును

(27) ఒథ్లోయను నాటకమునవచ్చు వేసములు

వెన్నిసురాజు

బ్రాబంటియో రాజ్యాధికారి తక్కునధికారులు

గ్రాంటియానో బ్రాబంటియోసోదరుడు

లోడోవికో బ్రాబంటియోజ్ఞాతి

ఒథ్లో వెన్నిసు రాజకీయోద్యోగియగు సిద్ది కేషియో అతనిక్రింది
 యుద్యోగి ఆయాగో అతనిజండామోయువాడు

రోడెరిగో వెన్నిసుఘనుడు

మొంటానో సైప్రసురాజ్యమున నొథ్లోకంట పూర్వోద్యోగి
 విదూషకుడు ఒథ్లో సేవకుడు

డిస్సెమోనా బ్రాబంటియోకూతురు నొథ్లోభార్యయు

ఎమిల్లా ఆయాగోభార్య

బయంకా కేషియో యుంపుడుకత్తె

నావికుడు దూత వార్తావహుడు అధికార్లు ఘనులు గాయ
 కులు సేవకులు రంగము మొదటియంకము వెన్నిసు తక్కిన నాటక
 మంతయు సైప్రసుదందలి యోడరేవు — కథ ,

యాగోరోడెరిగోలు ఒథ్లోనుద్వేషించి యతడు డిస్సెమోనా
 నెత్తుకొనిపోయి పెండ్లిచేసికొన్నాడని బ్రాబంటియోకుఁ దెల్పుట -
 బ్రాబంటియో రాత్రియొంటిగాఁ దనతోఁజెప్పక యొథ్లోనుఁ
 దగులుకొనిపోయిన తనకూతు న్వేదకి యొథ్లోను నిష్ఠురములాడుచు
 నతని బిల్వవచ్చిన రాజభటులతోఁగూడ రాజసభకుఁబోయి

యొధెల్లో యొపర్చిన దౌర్జన్యము న్రాజుతోఁజెప్పట - రాజు
 డిసైమోనా యంగీకారముందెలిసికొని యొధెల్లో కామె నప్పగించి
 యాతని నైక్రసుయధమున కంపుట - అయాగోరోడరిగోలుకేషీ
 యోనుఁ ద్రాగించి సైప్రసుప్రజ కతనపై ద్వేషముపుట్టించుట - కేషీ
 యోనుఁ ధెల్లోయద్యోగమునుండి తప్పించుట - అయాగోడిసైమోనాను
 కేషీయో వేడుకొని తిరిగి యద్యోగమును సంపాదించుకొను నుపా
 యము కన్ని యాతనికి దనభార్యను సాయపడఁ బ్రేరేపించుట - డిసై
 మోనా తనభర్తతో కేషీయోపై నల్క-మానుమని పలువిధములఁ
 బ్రార్థించుట - అయాగోయొధెల్లోకు డిసైమోనా కేషీయో ల
 న్యోన్యమోహముల నున్న ట్లనుమానము పుట్టించుట - డిసైమోనా
 కొధెల్లోపెండ్లియాడిచ్చిన చిటురుమాలుం దనభార్యచే నయాగో
 తెప్పించుకొని కేషీయో యింట జాటవిడిచి డిసైమోనా కేషీయోను
 వలచి యతని కారుమా లిచ్చినదని చెప్పట - ఒధెల్లో డిసైమోనా
 నారుమాఁడిగి యాపె యదెట్లోపోయెనని చెప్పటకు మఱింత
 యాపెపై ననుమానించుచు నయాగో దౌర్జన్యముచే నిశ్చయముగా
 డిసైమోనాకేషీయోలకు దుస్సంబంధమున్నదని నిర్ణయించుకొని
 వారలం బొలయింప నిశ్చయించుట - ఒధెల్లో రాజునొద్దనుండి
 సైప్రసునందలి తనయధికారము కేషీయో కొసఁగి తన్ను దెన్ని
 నునకు రమ్మను నాజ్ఞ లోడోవికోనుండి పుచ్చుకొని చదువుకొనుచు
 చెంతనున్న తనభార్యపై మండిపడి యాపెకుఁ జెంపకాయకొట్టుట -
 అయాగో డిసైమోనాతో సంభోగింపఁజేసెదనని రోడరిగోను భ్రమ
 పెట్టి యాతనినుండి డిసైమోనాకొఱకని సొమ్ములు పుచ్చుకొనుచుఁ
 దుద కాతనినిఁ గేషీయోనుఁ జీకటిరాత్రియందు నలుకుటకుఁ బురి
 కొల్పగాఁ గేషీయోరోడరిగో లన్యోన్య శత్రుక్షతులు కాఁగాఁదా
 కేషీయోకాలు పటికివైచి రోడరిగోనుఁజంపి యెవరో దుర్మార్గు లీపని
 చేసినారని నల్వరితోఁ జాటుట - ఒధెల్లో సగముసిద్దురనున్న తనభార్య

నేపి కేషియోతో వ్యభిచరించితివా యని నిష్ఠురములాడి యాపె యెంత
బతిమాలి తన నేరములేమి తెల్పినను వినక తుద కాపెమెడ పిసికి
చంపుట-ఎమిల్లా యాహత్యం గాంచి డిస్టెమోనా నిష్కల్మషయనియు,
నయాగో యన్యాయముగా నాపెయందుఁ బాపము పన్నెననియు
స్పష్టముగా నందఱిలో వెల్లడించుట - ఆయాగో తనభార్యను సహిం
పక పొడిచిచంపి పరుగిడుట - ఒకెల్లో తా నన్యాయముగఁ దన
భార్యం జంపుటకువగచి పొడిచికొని చచ్చిపోవుట - లోడోవికో
యయాగోసునకుఁ జిత్రవధ విధించి కేషియోను సైప్రసున కధికారిఁ
గావించుటయును.

(28) పెరిక్లిసు నాటకమందలి వేసములు

ఆంటియోకసు ఆంటియోకసురాజు

పెరిక్లిసు టైరుయువరాజు

హెలికానసు ఎస్కానీలు టైరుయొక్క యిద్దరుఘనులు

సై మోనుడిసు పెంటాపొలిసురాజు

క్లియోను టార్ససుపాలకుఁడు

లైసిమేకసు మిటీలెనీ పాలకుఁడు

నీరిమను ఇఫీససుప్రభువు

తలియాడ్లు ఆంటియోకు నందలి యొకప్రభువు ఇతని సేవకుఁడు ఫిరీమను

లియానైసు డయోనిజా సేవకుఁడు

సేనాధిపతి

ఒక బడవా వాని సేవకుఁడు

ఆంటియోకసు కూతురు

డయోనిజాక్లిసు భార్య

తైసా సై మోనుడిసు కూతురు

మెరినా పెరిక్లిసు తైసాల కూతురు

లైకొరిడా మెరినాదాది

ఒకకుంటెనక తై
ఒకపాతివ్రత్యదేవత
వల్లవి వాటకుండు

ప్రభువులు దొరసానులు శూరులు ఘనులు నావికులు నౌకా
తెన్నరులు బెత్తలుదూతలు రంగము నానా దేశములందు—కథ.

తనకుమార్తెతో గూఢముగా సంభోగించు నాంటియోకనుఁ
డాపెను వరింపవచ్చువారల కొక విడికత పొడిచి యందు కుత్తరమీ
జాలని వానినెల్ల జంపించుట - పెరిక్లి సావిడికథకు సమాధానము
సూచించి తన్నాంటియోకను చంపించునేమోయని జడిసి పారిపోవుట—
ఆంటియోకను పెరిక్లినుం జంప థాలియార్డునంపుట - పెరిక్లి సాంటి
యోకను తనరాజధానిపై దండెత్తి ప్రజావీడన మొనరించి తను
జ్జంపునని శంకించి తారస్సనకుఁ బారిపోవుట—తాలియార్డుటైరులో
పెరిక్లిను లేకుంటఁజూచి తిర్గి తనదేశమునకేగుట— క్లియోనుడయోని
జాలు తనుదేశమునఁ బెట్టిన కరువునకై తిండిలేక వగచుచుండఁగా
పెరిక్లిను వారలకు సమృద్ధిగాఁ దనయోడలోని భోజనసామాగ్రి
యిచ్చుట - పెరిక్లిను పెంటోపోలీసునకు గాలివానతాఁకునఁ దన
యోడలు చెడఁగా సముద్రమునఁ గొట్టుకొని వచ్చి యచటిరాజగు
సైమోనుడినుని యనుగ్రహము వడయుట - టైరునందలి ఘనులు పెరి
క్లినుని వెదకుటకై సముద్ర యానముచేయుట - పెరిక్లిను తైసాను
నాపె తండ్రి యిస్టానుసారమునఁ బెండ్లాడుట - పెరిక్లిను తైసాతో
మఱియు నాపెయందుఁదాఁగన్న కొమార్తెతో టైరున కాంటియో
కను కూతుతోఁ జచ్చుటవిని యోడపై వచ్చుచుఁ దుపానునఁ యోడ
చెడఁగా నాలుబిడ్డలనుండి విడఁబడుట— పెరిక్లిను మృతిచెందినదని
తనభార్య నొకపెట్టెనుంచి యందుపై నాపెస్థితివ్రాసి సముద్రమున
నిడువఁగా దానిని సిరిమసువట్టుకొని యందు సజీవురాలైన తైసాను
గాపాడుట - పెరిక్లిను మెరినాపై కొరీడాలను క్లిను చెంతనుంచుట -

మెరీనా తెల్వి తేటలకు డయోనిజాయోర్వక లై కొరిడా మృతికి వగచు
నాపె జంపుటకై లియోలై నున కప్పగించుట - నాకా తస్కరులు
లియో నై నునిఁ బాటఁదటిమి మెరీనానఁదమవశమున నుంచుకొని
మిటీలేనియనువురమున నాపె నొకబడవాకమ్ముట - మెరీనా వేశ్యా
వృత్తి కొప్పుకచటిపాలకుని సంరక్షణమున నాటపాటలచే గౌరవ
ముగా జీవించుట - పెరిక్లి సచటికివచ్చి తనయోడలోని కచటి పాలకునిఁ
చేఁ దనతోమాట్లాడుటకు రప్పింపఁబడిన మెరీనాసమాచారము నైలిసి
కొని యాపెను బోల్చి సంతసించుట - పెరిక్లి సుతనకుఁబా త్రివత్య
దేవత కలలోఁజెప్పి న ట్లీ పెనస్సు నందున్న యాపెగుడికేగి యచటఁ
దనభార్యన్దాంచి యాపెచరిత్రము నివిని తనకూతుఁ లెసిమేకసునకుఁ
బెండ్లి చేసి తనరాజ్యమున భార్యతో సుఖముండుటయును.

(29) రోమియోజూలియట్టులను నాటకమందలివేసములు
ఎస్కాలను పెరోనారాజు పేరిను రాజబంధువుఁడు
మాంఁటేంగు కేపులట్టులనోన్యన్య ద్వేషమూను నిద్దఱుఁగునులు
కేపులెట్టు వినతండ్రి
రోమియో మాంఁటేంగుకొడుకు
మర్కూషియో రోమియోమిత్రుఁడగురాజబంధువు
బెన్వేలియో రోమియోమిత్రుఁడగు మాంఁటేంగుభాతృవృద్ధుఁడు
టైబల్లు కేపులెట్ట దొరసానిమేనల్లుడు
లారెనస్సు జానులుసన్యాసులు
బల్తసరు రోమియోసేవకుఁడు
వీటరు సెప్పనుగ్రికరీలు కేపులెట్టుసేవకులు
అబ్రహము మాంఁటేంగుసేవకుఁడు
వైద్యుఁడు
మువ్వరుగాయకులు
ఇద్వరు భృత్యులు ఒకయథికారియు

మాంటేంగుదొరసాని

కేపులెట్టు దొరసాని

జూలియట్టు కేపునెట్టుకూతురు

జూలియట్టుదాది వెరోనాపేరులు మాంటేంగుకేపులెట్టుల
జ్ఞాతులు వేషధారులు భటులు దావారికులు భృత్యులు పల్లవి-
తంగము నామంటువాలు— కథ ,

మాంటేంగు కేపులెట్టుల జనులు కలనామాడుచుండగా రాజు
వారలఁ నార్వించుట_రోమియో కేపులెట్టింట జరుగు విందునకుఁ
బోయి పచ్చన్న వేషముతోనుండి జూలియట్టుతో మాట్లాడుట_
జూలియట్టురోమియోను వలచి యతఁడు తనతండ్రి విరోధి యాటకుఁ
జింతించుట_రోమియోజూలియట్టున్న మేడ కెంతకు గోడదాటి దిగి
చెట్టుచాటునఁ బొంచియుండ నామె మేడకిట్టి యొద్దఁ గూర్చుండి
రోమియోనుఁ జేర్కొని తలడిల్లుచుండ నతఁడు తన్ను బైలుపర్చు
కొన నాపె యతనితో మాట్లాడి మఱునాఁడు తొమ్మిదిగంటలకు వర్త
మాన మంపెదనని చెప్పిపోవుట_రోమియో గుడియొద్దనున్న సన్యాసి
యొద్దకుఁ బోయి జూలియట్టుం దనకుఁ బెండ్లి నేయుమని చెప్పి యది
వఱకుఁ దావలచిన రోసెలినుపై వలపుఁ దాఁదొలఁగినందున కతనిచే
జీవాట్లుతీసుట_జూలియట్టు తనదాది న్రోమియోకెంత కంపియు నతని
వర్తమాన మెఱిఁగి రహస్యముగా గుడిలో లారెన్సుచెంత నతనిఁ
బాణిగ్రహణము చేసికొనుట_తనహీతుఁడగు మార్కూపియోచంపి
రాజునకు జడిసి పలాయుతుఁ డౌట రాజు రోమియోకు విదేశవాసము
విధించుట_రోమియోతో జూలియట్టు తెలవాఱువఱకు నల్లాపసుఖ
మనుభవించి, సెలవుతీసికొనిపోవుట_జూలియట్టు తలదండ్రు తాపెకు
పేరిస్సుతో రెండుదినముల గడువులోఁ బెండ్లి చేయ నిశ్చయించుట_
జూలియట్టులారెన్సు నొడ్డుకేగి యటనున్న పేరిసు న్యభోచిత ముగ

మాట్లాడి పంపి రహస్యముగా లారెన్సు స్తర్తవ్యమడిగి యతఁడు తన
కొనఁగిన యొకవిధముగు సమ్మాహనావధమునుఁ దీసికొనిపోవుట-
జూలియట్టు బంధువులచేఁ బూడ్చబడుట-తన సేవకుడువచ్చి జూలి
యట్టు మృతి చెంది సమాధినుంచబడినదని విని రోమియో యొక
వైద్యునకు ధనమొసఁగి వివముకొని జూలియట్టున్న సమాధి కడ
కేగుట-లారెన్సురోమియోయొద్దకు వర్తమాన మంపుటకు మనుష్యుఁడు
దొరకకుంటకుఁ కించును పాయ మరయుచుంట - రోమియోజూలియట్టు
సమాధిచెంత పూలుచల్లుచున్న పేరినిస్సుం జంపి జూలియట్టున్న
పెట్టం దెఱచి యాపె స్మద్దుగొని యాపె మృతిచెందుట కోర్వక
విసముగ్రోలి చచ్చుట-జూలియట్టు మత్తువిఱిగినపిదప లేచి తనక్షయి
విసముగ్రోలి మృతిచెందిన తననాథునిఁజూచి యతనిచేతితోనున్న
కైజారుపుచ్చుకొని చచ్చుట-రాజు దరిగిన సమాచార మంతయును
లారెన్సువలన విని మాంటేగు కేపులెట్టుతో విచారించుట-యును

(30) పెంకెన్మచ్చిక చేయుట యను నాటకమున వచ్చు వేసములు
ఒకప్రభువుపై (కంచరి) పూటకూళ్ళమ్మ సేవకుఁడు నాటకులు
వేటకాండ్రు భృత్యులు

బేస్తిసా పాడువాలోని శ్రీమంతుఁడు

విస్సెంటియో పైజాలోనిముసలివాఁడు

లూసెంటియో యతనికొడుకు

పెట్రూషియో కేరీనానువరించు వెరోనాఘనుఁడు

గ్రీమియో హార్టెన్నియోలుఁ బ యాన్కాను వలచువారు

ట్రానియో బయండ్లలోలు లూసెంటియో సేవకులు

గ్రూమియోకర్దిస్సలు పెట్రూషియో సేవకులు

ఒకపండితమ్మనృఁడు

కేతరీనా బయాకా వితంతువులు బేస్తిస్తాకూతులు

కుట్టుపనివాఁడు దుస్తులమ్ముకొనువాఁడు బేస్తిస్తా పెట్రూషియోల
నేవకులు

రంగముపాడువా పెట్రూషియో యిల్లు ప్రభువుత్రాగి పడి
యున్న స్త్రీనునకుఁ బ్రభువేషమువేసి వానికిఁ బ్రభుఁడను భ్రమగల్పించి
వానియెదుటఁ బెంకెన్మచ్చిక నేయుట యను నాటకమాడించుట— కథ.

పాడువా యనుపట్టణమున బేస్తిస్తాయను నొక ధనవంతుఁడు
కలఁడు—వానికి ముగ్గురుకూతులందు కేతరీనా బయాంకాలు కన్యకలు—
దక్కునదివితంతువు— కేతరీనా మిగులగయ్యాళి యాపెకుఁ బెండ్లియొస
పిమ్మటఁగాని బయాంకాకు పెండ్లి నేయనని యాపెతండ్రి నిశ్చయిం
చెను— పెట్రూషియో యనువాఁడు తననేర్పచే కేతరీనాను మచ్చిక
చేసి పెండ్లిచేసుకొని సాదుగావించెను— బయాంకాను లూసెన్నియో
వితంతువును హార్డెనిషియో పెండ్లాడిరి.

(31) గాలివానయను నాటకమందలి నేనములు

అలనోస్ (నేపిల్పురాజు) ఆతని సోదరుఁడు సెబాస్టియను

ప్రోస్పెలో మిలనుకునిజమైనప్రభుఁడు అతనిసోదరుఁడాంటోనియో
మిలను కన్యాయప్రభుఁడు

ఫర్డినందు నేపిల్పురాజుకొడుకు

గొంజాలో వృద్ధుఁడగున్యాయోపదేష్ట

అడ్రీయను ఫ్రాన్సిస్కోలుఁ ప్రభువులు

కాలిబను అడవిమనుష్యుఁడును మఱుగుజ్ఞునగు నొక బానిసీఁడు

ట్రెంకూలూ హాస్యగాఁడు

స్ట్రీఫానో త్రాగిన యుగ్రాణవువాఁడు

నాకాధిపతి

తండేలు

ఓడంగులు

మిరాందా ప్రోస్పెరోకూతురు
అరియలు గాలివీడ

ఇదిను సెరీసు జానో మొదలగుదయ్యములును ప్రోస్పెరోను
సేవించు తక్కిన దయ్యములును రంగము ఓడతోడిసంద్రము ఒక
దీవియును — కథ .

అలనోస్ సెబాస్టియను ఆంటోనియో ఫర్డినందు గొంజాలో
లున్న యోడ ప్రోస్పెరో మంత్ర విహీను న్నలుగుతుపానున మున్గుట
ప్రోస్పెరో మిరాందాతో నోడలోని వారలు తనశత్రువులని తెల్పుట -
ఫర్డినందు ప్రోస్పెరో ప్రేరేపించిన అరియలు మాయచే ప్రోస్పెరోమి
రాందాల యొద్దకువచ్చి మిరాందాను మోహించుట - మిరాందా
కూడా ఫర్డినందు న్వలచుట - అలనోస్ సెబాస్టియను ఆంటోనియో
గొంజాలో ఆడియను ఫ్రాన్సిస్కో మొదలగువారు భూమికెక్కి
యత్యాశ్చర్యముగా మాట్లాడుకొనుచు ఫర్డినందుని వెదుకుచుండగా
నాంటోనియో సెబాస్టియను ఆంటోనియో సెబాస్టియనులు తప్ప దక్కు
వారలు అరియలుమాయచే నిదురింపఁగా అలనోస్ గొంజాలోలను
జంపి నేపిల్సురాజ్య మాక్రమింప సన్నద్ధులుకాఁగా వారు భయము
లేచి శత్రుధారణమునకుఁ గతమడుగఁగా వీరలు సింగము లగపడినవని
బొంకుట - కాలిబను కట్టలుమోసికొని వచ్చుచు ట్రింకోలూను జూచి
జడిసి నేలపై బోరిగిలఁ బడుకొనఁగా ట్రింకోలా గాలివాన వచ్చు
నేమోయని కార్మొయిలుం గాంచి భయపడి కాలిబను చొక్కా
యిలో నొదిగినపుడు కాలిబ న్నతని దయ్యమునుకొని వడఁకుచుండగా
స్టీనో త్రాగి జంటగాఁ బ్రాఁకుచున్న కాలిబను స్టీఫానోల నోళ్ళలో
సారాయిపోయఁగా వారలు తమస్థితి తెల్పఁగా స్టీఫానో ట్రింకోలా
అలనోస్ మొదలగు తమవారందఱు సముద్రగాములయినందుకు వగ
చుట - ఫర్డినందు మిరాందా లనోన్యముం బ్రేమించి పెండ్లాడ నిశ్చ
యించుకొనుట - కాలిబను స్టీఫానో ట్రింకోలాలకు ప్రోస్పెరోస్థితి చెప్పి

యతనింజంప నుపాయముచెప్పట-ఆలస్సోసెబాస్టియను ఆంటోనియో
గొంజాలో ఆడ్రీయను పాన్నిస్కోలు వివిధగతుల సరియలు యొక్క
మాయలకుఁజిక్కి యాశ్చర్యపడుట - ప్రోస్పెరోమిరాందా ఫర్డినం
డూల పెండ్లికొల్పకొనుట-కాలిబను స్టీఫెనోట్రీంకోలాలు ప్రోస్పెరో
గుహకు సమీపించి కలువిధముల దయ్యముల బాధనందుట-
ప్రోస్పెరోవారలపైఁ గరుణించి వారలకుఁదా బయల్పడి తనస్థితిచెల్పి
ఫర్డినందును, మిరాందాను న్వారల కగపర్చి యోడలోని మిగిలిన
వారలఁగూడ రప్పించి యోడ భద్రముగ నున్నదనియు నిదంత తన
మాయాశక్తి యనియు వారలతోఁజెప్పి మఱునాఁడు వారలతోఁ
గూడ నేపిల్పుదేశమున కేగ నిర్ణయించుటయును.

(32) ఆతెన్నుఁటైమనను నాటకమందలి వేసములు
టైమను (ఆతెన్నుపురమందలి యొకఁడునుఁడు)
లూసియను లుగూలోసు సెంప్రోనియసులు (ముకస్తుతిచేయుప్రభులు)
వెంటీడియసు (టైమనునిదొంగమిత్రులలోనొకఁడు)
ఎసిమెంటసు (ఒక మొరటువేదాంతి)
ఆల్సిబయాడిసు (ఆతెన్నులోనియధికారి)
స్టేనియసు లుసీలియసు నర్వీలియసులు (టైమనుని నేవకులు)
కాపిసు పైలోటసు టీటసు లూసియసు హార్మిస్నియసు మఱికొందరు
(టైమనుని కప్పిచ్చిన వారి నేవకులు)
ముగ్గురుకొత్తవాండ్లు ఒక నేవకుఁడు ఒకవిదూషకుఁడు
కవి చిత్రకారుఁడు నగలమ్మువాఁడు వర్తకుఁడు
ఒకముదునలి

పిర్నియా టైమెండా (ఆల్సిబయాడిసుని యంపుడుకత్తెలు)
మన్మథుఁడు వేసకాండు

ప్రభులు రాజ్యాధికారులు ఉద్యోగులు సైనికులు దొంగలు
భృత్యులు రంగము ఆతెన్ను మఱియు నాచెంగటి యడవులును- కథ.

కవి చిత్రకారుడు సగలమ్మువాడు - వర్తకుడు పట్టులమ్ము
 వాడు మొదలగువారలనోన్యము సంభాషించుకొని, టైమనునిచెంత
 కేగుట-టైమను వెంటోడియనునకు డబ్బిచ్చి వాని చెఱవిడిపించుట-
 టైమనులుసీలియనునకు ధనమొసంగి పెండ్లి చేయించుట-టైమనుకవి
 చిత్రకారుడు మొదలగువారి స్వస్థానించుట-ఎపిమాంటసు టైమనుని
 యవివేకము న్నూఱుచుంట-ఆల్సిబయాడిసుప్రభులు దొరసాను లుద్యో
 గులు గాయకులు మొదలగు నానాజనుల కెంతో వేడుకతో టైమను
 విందుచేయించి బహుమతు లిచ్చుట-టైమను కప్పిచ్చినవాం డ్రతని
 యొద్దకుఁ గాలదోషము పట్టుచున్న పత్రము స్లేవియను టైమనునితో
 సతనియాస్తికి మించి యప్పతని కున్నదని స్పష్టపరచుట-టైమను తన
 యొద్ద మిత్రులమని భోజన భాజనము లందుచుఁ దనుఁ బొగడు
 చుండుప్రభుల యొద్దకు సాహాయ్యార్థము సేవకుల సంపెనుఁగాని
 యొకఁ డింట లేననిపించుకొనియె-నొకఁ డిప్పుడు వీలులేదనియె -
 నింకొకఁ డంత కన్నుఁగాన కప్పులపాలు కానేలయని చీఁవాట్లు పెట్టఁ
 దొణఁగె-నిట్లెల్లవారు తప్పించుకొనిరి-కాని యొక్కడైనఁ దనకు
 సాయపడకుంటకు నప్పులవాండ్రొంపిన సేవకులకు జడిసి తా నిల్లువెలు
 వడ లేకుంటకు వెఱ్ఱికోపమున మండిపడుచుంట - ఆల్సిబయాడిసు
 రాజ్యాధికారులచే విదేశవాసశిక్ష విధింపఁబడి స్వశత్రుతోఁ గలసి
 తనదేశముపై దండెత్తి రాఁదలఁచుట-టైమను పూర్వము తనవిందుల
 నారగించి తనుఁ బొగడుచుఁ దనకొకింతయుఁ బనికిరాని తనకపట
 మిత్రుల సందఱ నివ్వందుచేసెదనని మిషవెట్టి రావించి యందఱిపై
 వేడినీళ్ళుచల్లి వడఁదిట్టఁగా వార్లె రతనికిఁ బిచ్చెత్తినదని నొచ్చు
 కొనుచుఁ బోవుట-టైమను మనుష్యుల జౌర్జన్యముఁ దలంచి మానవ
 సంఘము న్రోసి యడవికేగుట-ఆల్సిబయాడిసుఫిర్మియా టైమెండ్రా
 లతో నాతెన్నుపై దండెత్తి పోవుచు నడుదారిలో టైమనుని జూచి
 మనుజుల ససహ్యించుకొను సతనిచేఁ జీవాట్లుతని యతనివలన బంగరుం

బొందిపోవుట-దొంగలు టైమనువలన నీతి నేర్చుకొని యతఁడిచ్చిన
బంగారుం గొంపోవుట-స్థేవియసును టైమను ప్రియముగా సంభాషించి
బంగరిచ్చి పంపుట-బంగరుబొంద నాసించి మిత్రులవలె వచ్చిన కవి
చిత్రకారుల నిర్దుర నైమను కొంతబంగ రిచ్చి తిట్టి తన్ని పాటఁదలు
ముట-టైమను .రాజ్యాధికారులతో నసందర్భముగా మాట్లాడి తన
గుహలోని కరిగి మృతిచెందుట-

(33) టీటసు ఎండ్రోనికను నాటక మందలి కేవములు
సాటిర్నిసను రోముచక్రవర్తి
బెసియాను సాటిర్నిసనుని సోదరుఁడును లెవీనియాను వలచిన
వాఁడును టీటనేండ్రోనికను గాతుల నెదిరించిన నేనాధిపతియగు నొక
రోమనుఁడు
మార్ససాండ్రోనికను ప్రజాప్రతినిధియు టీటసునిసోదరుఁడును
లూసియసు క్వింటసు మార్టియసులు టీటసునికొడుకులు
చిన్న లూసియసు లూసియసునిపిబిడ్డఁడు
పబ్లియసు మార్సునికొడుకు
ఈమీటసు ఒకరోమనుఁడు
అల్బస్ డెమిట్రీయసు చీరనులు తామారాకొడుకులు
ఆరాసు తామారాజారుఁడు
ఒకయధికారి ప్రజాప్రతినిధి మూలపరిహాసకుఁడు గాతులు రోమనులు
తామారా గాతులరాణి
లెవీనా టీటసునికూతురు
ఒకదాది యొక నల్లనిశిశువును
టీటసుని బంధువులు రాజ్యాధికారులు ప్రజాప్రతినిధులు ఉద్యోగులు
పైనిగులు భృత్యులును రంగము రోమను మఱి నచ్చెంగటి ప్రదేశ
మును— కథ

సాటిర్ని నను బేసి యానసులు రాజపదవికై కలహించి బ్రజా
 భిషాయ మదుగుట-టీటసు గాతులను జయించి యుద్ధమందు మృతు
 లైన తన యిరువది యొక్కండు) కొడుకుల పీనుంగుపెట్టెలతోను
 బందెలుగాఁ దేబడిన తామోరా ఆలార్బసు చీరను డెమిట్రీయసు
 ఆరాను మొదలగువారితోడను జయభేరిలు మోయ నేతెంచుట-టీటసు
 నకుఁ బ్రజాప్రతినిధులు రాజమకుటము పెట్టెదమన యతఁ డంగీకరింప
 కుంట-తామోరా పెద్దకొడుకును రోమనులు తమదేవతులకు బలి
 యిచ్చుట-టీటసు సాటిర్ని ననునకు రాజమకుట మిడుట-సాటిర్ని నను
 తామోరానుఁ దసరాణిగాఁ గైకొంట-బెసియానస్సు లెవీనియా
 నెత్తికొనిపోవుచుండగాఁ నతనికి మాస్ససు లూసియసు మ్యుటియసులు
 తోడ్పడుట-టీటసనందు కొప్పక వారి బెంబడింపుచు దన్నడ్డిన మ్యుటి
 నసునిం జంపుట టీటసుని సాటిర్ని నను తూలనాడి తనకు లెవీనియా
 యక్కర లేదని తామోరా రాణితో దఁననగరున కేగుట టీటసు తన
 కొడుకులచేతను మఱియుఁ జక్రవర్తిచేత సవమానింబబడి యొంటినేగు
 టకు దుఃఖించుట - నూర్ససు లూసియసు క్వింటసు మూర్సియసులు
 టీటసుని వేడి యతని యంగీకారముపై మ్యుటియసున కుత్తరక్రియలు
 యధావిధిగఁ జేయుట సాటిర్ని నను తామోరా డెమిట్రీయసు చీర
 నారాస్లతోగూడి బెసియానస్లెవీనియా మొదలగువారిం గలిసికొని
 లెవీనియాను బలాత్కారముగా గొంపోయినందుకు బెసియానసును
 మఱియుఁ దనకనిష్టులౌ టీటసును వానికొడుకులను గద్దింపఁగా
 తామోరా చక్రవర్తితో రహస్యముగా వారలవని పట్టించెదవని చెప్పి
 పైకివారలతో నతనిసఖ్యపర్చుట-డెమిట్రీయసు చీరసులులెవీనియా నా
 క్రమించుకొనుటకై పోరాడుచుండ నారనువారలతో రేవుద్యూపవన
 ములో జక్రవర్తి వేటాడునపుడు చక్రవర్తినిం గలిసికొన లెవీనియా
 మొదలగు నాడంగులు వచ్చెదరపుడు మొత్తల్లితో నాలోచించి లెవీని
 యాతో మియ్యము రీర్చుకొనవచ్చు నని చెప్పివారల స్వమాధాన

కర్పుట - ఒక లోయలో తామారా యారనులు క్రీడించు
 చుండఁగా బెనీయానస్సేవీనియా లచటికి వచ్చి వారల స్వేటఁ జూడ
 రమ్మన తామారా కుట్రవలన డెమిట్రీయసు చీరనులు వచ్చి బెసి
 యానసుం బొడిచి చంపి యొక గోతం బడ్డవైచి లెవీనియాను బల్మి
 చెఱఁబట్టుటకుఁ గొంపోవుట-ఆరను కుట్ర వలన మార్టియసు క్వింట
 నులు బెసియానసు త్రోయంబడిన గోతఁ గూలుట-తామారా
 సాటిర్నిన నేడ్రోనికసుల నచటికి రావించి మార్టియసు క్వింటనులు
 బెసియానసుంబంపినారని చెప్పట- ఆండ్రోనిక సెద్దియుఁ దోచక
 లూసియను స్వేంటనిడికొనిపోవుట-ఒకలోయలో డెమిట్రీయసు చీర
 నులు లెవీనియాను చెఱఁబట్టి యాపె చేతులను నాల్క-ను ఖండించి
 యేగుట-మార్ససు లెవీనియాను వెదకుచు నొక లోయలోనున్న
 యాపెఁ జూచి వగచి యాపె నింటికిఁ గొంపోవుట-లూసియను విదేశ
 వాసశిక్ష నిర్వధింపఁ బడుట-లూసియను టీటసు మార్ససు లెవీని
 యాలుకూడి విలపించుచుండ నారెనువచ్చి యందెవరి చేయికోసి
 వంపినను రాజుటీటసు కొడుకులం గాచెద నన్నాడని చెప్పగాఁ
 దక్కినవారు తమతమ చేతుల నెచ్చెద మనుచుండఁగా టీటసు తన
 చేయిగోసి యారనుకిచ్చుట-ఒకదూత టీటసు కొడుకుల శిరస్సును
 మఱియతని నరకఁబడిన హస్తము నతని యెదుటనిడిపోవుట- లూసి
 యసు గాతులం బురికొల్పి రోముపై దండెత్తి వచ్చెదనని తనతండ్రి
 నోదార్చి యేగుట- లెవీనియా యసుకపై నోట నొక పుల్ల పెట్టు
 కొని తన మొండిచేతుల సాయమున డెమిట్రీయసు చీరనులు తన
 భర్తంబంపి తనుఁ జెఱచి తన చేతులు నటికి నాల్క-ఖండించి నారని
 తెల్పుట- చక్రవర్తిని యారను పోల్కిగా నొక నల్లనికొడుకు న్గని
 యాబుదుతని చంపుమని దాదిచేత నతనియెద్ద కంపఁగా డెమిట్రీ
 యసు చీరనులతో నున్నయార నాబిడ్డని గాతుల దేశమునఁ గాపాడ
 నంది దానిని బొడిచి చంపి యొక తెల్లని శిశువునుఁ చక్రవర్తిని

కప్పజెప్పడని డెమిట్రీయసు చీరసుల కుపదేశించు టీటియసు విదూవ
 కుని చేతికి విజ్ఞాపనపత్రిక నిచ్చి చక్రవర్తి కదిచూపి యతఁడెమనునో
 తిరిగి తనకుఁ జెప్పమనుట-చక్రవర్తి విదూవకుఁడిచ్చిన యుత్తరమునుఁ
 జదివికొనివిదూవకున కుఱిశిక్ష విధించి టీటసునిఁ దనచేత నఱుకుటకై
 యతనిఁ బట్టితెమ్మనుట- ఈమిఁలయస్సు గాతులసే నన్గూర్చికొని
 లూసియసు రోముపై దండెత్తి వచ్చినాఁడనఁ జక్రవర్తి జడిసి లూసి
 యనుని టీటసు నింటద స్థలిసికొమ్మని యిమిఁలయసు నంపుట గాతుల
 సైనికులచే నారను పిల్లనితోఁ గూడఁ బట్టువడుట- తామోరా టీటసు
 నికి వెట్టెత్తినదని నిశ్చయించి డెమిట్రీయసు చీరసులతో నడురేయి
 బయలుదేరి టీటసుని యింటికి వెళ్ళి యతనితోఁ దాఁ బగ దయ్య
 మనియుఁ, దనకొడుకు లిరువురు నొకఁడు జెఱదయ్యమనియుఁ
 దమ్మును యధేచ్ఛగా నియోగించినచో సభీష్టుము తీర్చెద మనియుఁ
 జెప్పట- టీటసా పెమాటలు నమ్మినట్లు సఠించుచు నాపెను మఱి
 యాపెకొడుకులనుఁ బోల్చి చక్రవర్తిని దన యెదుటఁ బెట్టుమని
 కోరుట- సరియె లూసియసుని మఱి ముఖ్యగాతుల సేనాధిపతులను
 నీ యింటికి విందుకై రప్పించుము; చక్రవర్తిం జక్రవర్తినిని మఱి
 యాపెకొడుకులను నీయింటి విందునకు వచ్చునట్లు చేసెదనని
 తామోరా చెప్పిపోవుట- టీటసుమార్పసునితో గాతుసేనాధిపతు
 లను వెంటనిడుకొని లూసియసుని వెంటనే రమ్మనుమని చెప్పిపంపి
 వల్లియనుని బిలిచి డెమిట్రీయసు చీరసులను విడిచికట్టి వారలకు
 నోళ్లుమూసి లెవనియాచేత నొకగిన్నెనిడి వారలుచేసిన నేరముల
 వారలతోఁ జెప్పి వారిగొంతుకలఁ గోసి యానెత్తు రాగిన్నెలోఁబట్టి
 వారితలకాయలు మెత్తగాదంచి యానెత్తుట నుడికించి వండుట- చక్ర
 వర్తిని తనయింటికిరాగా టీటసు మార్పసు లూసియసు లెవనియా
 గాతుసేనాధిపతులతో వారలఁ గూర్చుండబెట్టి తా వంటవాని చేస
 నుని తా వండిన పదార్థము నెదుటనుంచి లెవనియాను బొడ్డిచి

చంపుట - చక్రవర్తి కారణమేమని యడుగ, డెమిట్రీయసు చీరనులు
 బెసియానసుని చంపి లెవీనియానుఁ జెఱబట్టి యాచేతుల నఱికి
 నాల్కను ఖండించిరనియు, నదియెఱుఁగక నీవు నాకొడుకులఁ జంపించి
 నావనియు, నారను తనచేయికూడా నఱుకుకొనునట్లు కుట్రపన్నినాఁ
 దనియుఁ జెప్పట - చక్రవర్తి డెమిట్రీయసు చీరనులను బిలిపించుఁడని
 చెప్పినపుడు టీట సిడిగో వారలనీ తామోరాతిన నుంకించుచున్నదని
 యాపె దౌర్జన్యము న్యెల్లడించి యాపెన్బొడిచి చంపుట - అందు
 కొప్పుక చక్రవర్తి టీటనుంబొడిచికూల్చుట - లూసియసు చక్రవర్తిం
 బొడిచి చంపుట - ఆరసునికిఁ దగుశిక్ష విధించి రోమనులు లూసియసు
 నిఁ దమకు రాజుగాఁ జేసికొనుటయును.

(34) ట్రోయిలసు క్రెపీడాలను నాటకమునందలి వచ్చు వేసములు
 ప్రియాము ట్రోయిరాజు వానికొడుకులు హెక్టరు ట్రోయిలను పేరిసు
 డిఫోబసు హెలీనసులు

ఈనీసు అంటీనరు ట్రోజను నేనాధిపతులు

కల్పసు గ్రీకులతోఁ జేరినట్రోజనుగురువు

పండారసు క్రెపీడా వినతండ్రి

మూర్గరిలను ప్రియామునిజారపుత్రుఁడు

ఆగ మెమ్మను గ్రీకునేనాధిపతి మెనిలాసు వానిసోదరుఁడు

అచిల్లేసు అజాకన్య ఉలిసిసు నెప్టరు డయామెడిసు పెట్రోక్లసులుగ్రీకు
 సైనికులు

తర్పిటిసా మఱుగుజ్ఞుబండఁడు

ట్రోయిలసు పేరిసుడయెమిడిసుల నేవకులు

హెలెను మెనిలాసునిభార్య

ఆండ్రో మేషీ హెక్టరునిభార్య

కసాండా ప్రియామునికూఁతురగు మాంత్రికురాలు

క్రెసిడాకుల్కుసునికూఁతురు

ట్రోజనుపైనికులు గ్రీకు పైనికులు రంగము ట్రోయి గ్రీకు శిబిరమును — కథ .

ట్రోయిలను క్రెసీడాపైఁ దనవలవును శుండా రసుతోఁ దెచ్చుట - క్రెసీడా తనశిరంగటి నుండి యుద్ధమునుండి పోయెడు వీరుల శుండా రసుతోడనుండి పరికించుట - గ్రీకువీరులు ట్రోయిను జయింపఁ జోక రిత్తగా నేడేండ్లనుండి యుంటల్ల విచారించుట - హెక్టరు గ్రీకులలోఁ దనతో ద్వంద్వయుద్ధముచేయఁగల వాఁడున్నాఁడాయని గ్రీకు పైన్య ములోఁ జూటించుట - గ్రీకుపైనికులు కోరికట్లు హెలెను స్త్రీకులకుఁ దిరిగి యప్పగించఁ దగునా లేదా యని సియాము కొడుకులతో నాలో చించుట - గ్రీకులు మామేనత్తను గొంపోయిరట్లే పేరీసు గ్రీకుసేనాధి పతి భార్యయా హెలెనుం దెచ్చెఁ దెచ్చుకొన్నదాని విడువనేల యని కొందఱు విడువకున్నచో గ్రీకులవలనఁ దమదేశమునకుఁ జేటు వాటిల్లు నేమోయని మఱికొందఱు సభిప్రాయ మిచ్చుట - కెసాండ్రా హెలెనుం గ్రీకుల కప్పగించనిచో ట్రోయికి ముప్పుకలుగునని చెప్పి పోవుట ట్రోయిలను కెసీడాల న్యోన్యము వలచి కవగూఁడుట - గ్రీకు లచేబట్టువడిన యాంటీనరునిఁ దిరిగి ట్రోయిపైనికుల కిచ్చి వానికి మాటుగ క్రెసీడాను గ్రీకుల కిచ్చుటకు పేరీసు మొదలగు ట్రోయి పైనికు లొప్పుకొని ట్రోయిరసునిఁ దమయొద్దకుఁ బిలిపించుట - పేరీసు ట్రోయిలనునతో క్రెసీడాను గ్రీకుల కర్పించుమన నాతఁ డాలాగా యని యలుకంబోయి క్రెసీడాకుఁ దా గహస్యముగా గ్రీకుపైన్య ములోఁ గలసి కొంచుందుననిచెప్పి యాపెను గ్రీకుల కప్పజెప్పుట - గ్రీకు ట్రోయిపైనికు లొఁచోట నొకరేయి కలసి భోజనమునయ నిచ్చగించుట - ట్రోయిలను క్రెసీడా డయోమెనతో రహస్య సల్లాపము లాడి వానికి తానిచ్చిన చొక్కాయి చేతినిచ్చి పంపుట - కనులారఁ జూచి మండిపడుట - శకునములు బాగుగ లేవు, నేడుయుద్ధ మునకుఁబోవలదని తల్లిదండ్రులు సోదరియుం భార్యయును వారించు

చుండగా హెక్టరు వినక ట్రోయిలనుతోఁగూడ రణరంగమున కేగుట-
అదిలెను లసిశస్త్రములు విడిచి కూర్చున్న హెక్టరుం బంపుట -
ఉభయసేనలు హెక్టరు చచ్చుట తెలిసి యుద్ధము నాటికిఁ జాలించి
తమతమ విడుదుల కేగుటయును.

(55) పన్నెండవరాత్రి లేక నీయిచ్చగించునదను నాటకమందలి వేన
ములు

ఆస్త్రియో ఇల్లీరియాప్రభువు

సెబాస్టియను వయోలాపోదరుఁడు

ఆంటోనియో నౌకాధికారి సెబాస్టియను మిత్రుఁడు

నౌకాధికారి వయోలామిత్రుఁడు

వెలెంటైను కూరియోలు ప్రభునచివులు

జైంచి ఒలివియావినతండ్రి

ఆగ్నీకు

మాల్వోలియో ఒలివియాకుబండ్లారు ఫేనియను విదూషకుఁడగు పెన్టీ
ఒలివియా సేవకులు

ఒలివియా భాగ్యవంతు రాలగుదొరసాని

వయోలా సెబాస్టియనుపోదరి

మెరియా ఒలివియాదాసి

ప్రభులు గురులు నావికులు అధికార్లు గాయకులు భృత్యులు
రంగము ఇల్లీరియాలోని పట్టణము దానిచేంగట సముద్రతీరము—కథ,
ఆర్పిను తన చెలికానితో నొలివియా యాపెపోదరుని గూర్చి చింతిం
చుచు బురుషునిం జూడకుంట వినుట—వయోలా సముద్రమునఁ గొట్టు
కొనిపోయిన తన పోదరునికై చింతించుచు నార్మరుని వండవేషమున
సేవించుట—సెబాస్టియ నాంటోనియోతోఁ దనతో నొకసారిఁబట్టి
తన్ను సరిగాఁబోలిన తన పోదరి సముద్రమునఁ గొట్టుకొని పోయిన

జనియు, నాపె న్వదకుటకై రోడరిగోపేరు పెట్టుకొని యార్పిను
 చెంతకుఁ దా నే గెద ననియు, నందుకు నీసాయము కావలయుననియుఁ
 గోరుట-చీలివియా యొద్దకు వయోలాక్రభుసచేఁ బంపఁబడి యాపెచేఁ
 జేమింపఁబడి యాపె చెలికత్తెచే నంపిన యుంగ్రమందుకొని యాపె
 తెల్విలేమికిఁ జింతించుట-ఆర్మను వయోలాచేతి కొకనగ యిచ్చి
 యెలియా కిమ్మనిచెక్కుట-ఆర్పినుని వయోలా వలచి కరితపించుట-
 ఒలివియా వయోలాతోఁ దవవలపు తెల్పఁగా నాపెతప్పించుకొని ట-
 మెరియా యెలివియా వ్రాసిన ట్లొకయు తరము కల్పించి మాల్వోలి
 యోచెంత నపుల్వలాట కిడఁగా నతఁ డొలివియాను వలచిన దనుకొని
 వికారపడుట-త్రాగుబోతగు బ్లెంచి తనత్రాగుడు చెలికాఁడగు నాగు
 చీకుతో నొలివియానిన్వలచినది కాని నీశౌర్యగుణ మాపెకుఁ గన్ప
 ద్చుటకై యాపె యొద్దకు రాజాజ్ఞచే రాకపోకలు నేయఁపడుచు
 వానితో నీ పెదిర్చి పోగాడి గల్చితివేని నీయెడల నాపె యనురాగ
 ముధిక మగునని పురికొల్పఁగా నతడు వయోలాను నడుమార్గమున
 నాహ్వనము చేయుటకోర్వ కతఁడు సెబాస్టియ ననుకొని యాత్రోవ
 నేగెడు నాంటానియో యాగుచీకు నెదురించు నపు డతఁడు రాజ
 కత్తువుఁడుగాన రాజభటు ల్లతనిం జేఱకుఁ గొంపోవుచున్నప్పుడ
 తఁడో సెబాస్టియనుఁ డానీయొద్ద నాదాఁచిన ధవముగాని నన్నుఁగాని
 యెఱుంగ ననెద-వింత యన్యాయము తగదు నిను సంద్రమునుండి
 రక్షించి యిటకు సురక్షితముగాఁ దీసికొని వచ్చినందుకా యిట్లాడు
 చుంటివని వాపోవుచు బోవుట-కనిపెట్టి వయోలా యాహా నన్ను నా
 పోదరుఁ డనుకొన్నాఁడు సెబాస్టియను మున్నీటి ముప్పునుండి బ్రతికి
 యిచటనుంట రూఢియని సంతసించుట-సెబాస్టియనుని శిష్టదు నాదొర
 సాని నిన్ను శీఘ్రముగ రమ్మన్నదనఁగా నాపెను నేనెఱుంగ నీవెవఁ
 డవో కాని నీత్రోవను నీవు పో యని యాతని యాగుచీ కిడిగో దొడ్కి
 నానా యని యొక చెంతకాయ కొట్టగాఁ నయోచ్చో యిచట

వార లెల్ల పిచ్చివారే యని యతనిఁ బట్టి మద్దించుచుంట-యాండి
 కనిపెట్టి యతని పెరుగుకఁగా పెన్దకువలన నానమాచారము విని
 యెరివియా యడ్డుపడి బ్లెంచి యాగ్నీశులం దగిల్చివైచి యయ్యానా
 యింటికి రమ్మా యని పిలువ నతఁడు నిస్సంశయముగా నిదంతయు
 మాయగాని కలగాని యగు ననుకొనుచు నా పెన్దంబడించుట-
 చీకటి గదిలోఁ బిచ్చివారఁడని తలంపఁబడి యెరివియాచే నుంపించఁ
 బడిన మాల్వోలియోతో ఫేభియను బ్లెంచియున్నాగు చీకు పెన్దమెరి
 యాలు హాస్యమాడుట-ఒలివియా యొకగురువు చెంతఁ దన్నఁ
 బెండ్లాడవలయునని సెబాస్టియనుని గుడికఁ గొంపోవుచుండ నతఁ
 డెద్దియుఁ దోచక విస్మితఁడై యరుగుట-ప్రభువు వయోలాయెరివి
 యా సెబాస్టియను బ్లెంచియాగ్నీకు ఫేభియను పెన్దనుమాల్వోలియో
 మెరియా లోకచోఁ గూడుటచే యాధార్థస్థితి బైలువడుట-రాజు
 వయోలాను సెబాస్టియ నొలివియాను యథావిధిం బెండ్లాడుటయును
 కిరి పెరోనాయుందలి యిద్దరు తగు మనుష్యులను నాటకమందలి
 వేసములు

సిల్వియాతండ్రియగు మిలెనాజు
 వెలంపైను ప్రోటియసులిద్దరు తగుమనుష్యులు
 ప్రోటియసుని తండ్రియానాంటోనియో
 తూరియో వెలంపైనుని ప్రతికక్షి
 ఎగ్లమూరు సిల్వియా నహకారి
 స్పీడు వెలంపైనుని నేవకుఁడు
 తొన్నుప్రోటియసుని నేవకుఁడు
 టాంటోనియో భృత్యుఁడౌ పాంతినో
 జూలియా శరణుగొన్న పూటకూర్కమ్మ
 వెలంపైను శత్రులు

ప్రోటియసు స్వలచిన జాలియా
వెలంపైనుని వలచిన సిర్వియా
యాసెట్టా జాలియా చెలిక తై

సేవకులు గాయకులును రంగము వెరోనామిలను మఱి యాచెం
గటి యడవియును — కథ .

వెలంపైను తనచెలికాడఁగు ప్రోటియసుతో మాట్లాడి స్వీడు
న్వంటనిడుకొని మిలెనాజానభానదుఁ డౌట-ప్రోటియసు జాలియాను
వలచి జాబంపి ప్రత్యుత్తర మంది, చదువుకొనుచుండ సతనితండ్రి
యాతని నిమిలెనాజానభానదుఁడవు కమ్మని వంపుట-వెలంపైను సిర్వి
యాను వలచి యాశయించుట-ప్రోటియసు జాలియాకుఁ దనయుంగర
మిచ్చి యాపె యుంగ్రము న్దాఁ గైకొని కారెన్ను న్వంటనిడికొని
మిలెనాజా నొద్ద కరుగుట-ప్రోటియసు రాజ్యాజ్ఞచే వెలంపైను దరి
జేరి యతఁడు వలచిన సిర్వియాను ఁదా వలచి జాలియానుమఱచి యత
నిపైఁ గిట్టకాతని గుట్టుచెప్పి రాజుచే సతనిదేశమునుండి వెడలగొట్టిం
చుట- వెలంపై నొకయడవిలో బలాత్కారముగా లొన్నతోఁ గూడ
దొంగల గురువగుట సిర్వియాను రాజ్యాజ్ఞపై తూరియోకు జతపర్చెద
నని మిషపెట్టి తా నాపె ప్రేమను సంపాదించుఁగోరి యాపె మేడ
చెంత యాపె ప్రాత్రముం బాడుచున్న ప్రోటియసు వైఖరిం బూట
కూళ్ళ వానివెంటడి మగ వేషముననున్న జాలియా కనిపెట్టి దుఃఖిం
చుట-సిర్వియాయొగ్గ మూరు పాయమున వెలంపైను యొద్దకుఁబోవ
నుద్దేశించుట-ప్రోటియసు జాలియానుఁ దన సేవకునిఁగాఁ గుదుర్చు
కొనియాపె తనకుఁ దల్లియిచ్చిన యుంగ్రము నిలియా కిచ్చి యాపె
చిత్రముం దనకుఁ దీసికొని రమ్మని వంపుట-రాజు తూరియా ప్రోటి
యసు జాలియా లెగ్గ మూరుతోఁ బారిపోయిన సిర్వియాను వెదకఁ
బోవుట-దొంగలు సిర్వియాను వెలంపైను చెంతకుఁ గొంపోవుట-
రాజు తూరియా ప్రోటియసు జాలియా వెలంపైను తొకచోఁ గలది

కొనుట_సిల్వీయాను వెలంఁచెనునకు చాలియాను ప్రోటియనునకు
రాజు పెండ్లి నేయుటయును

(37) నీతుకతయను నాటకమందలి వేసములు

లియోంటీసు సిసిలియారాజు

మేమిల్లియను సిసిలి యాయువరాజు

కేమిల్లో యాంటిగోనను క్లియోమిసీసు డయానులు సిసిలియాలోని
ప్రభువులు

రోగెరో సిసిలియాలోని తగుమనుష్యుఁడు

పోలిక్సేనను బొహిమియా రాజు

ప్లోరిడల్లు బొహిమియాయువరాజు

ఆర్చిడేమసు బొహిమియాలోని ప్రభువు

ఒకనావికుఁడు

కారాగృహాధిపతి

పెరిడిట్టాతండ్రియగు ముదునలిగొల్లఁడు వానికొడుకువిదూషకుఁడు

ఆటోలికసు మోనగాఁడు

హెర్మియోసీ లియోంటీసురాణి

పెరిడిట్టా హెర్మియోసీకూతురు

కాలీనా ఆంటిగోననునిభార్య

ఎమిల్లా రాణిచలికతై

మొస్సోరకసులు గోపికలు

ప్రభులు దొరసానులు దొరలు ఉద్యోగులు సేవకులు గోప
కులు గోపికలు ద్వారపాలకులు మొదలగువారు రంగము సిసిలియా
యొకపుడు బొహిమియా యింకొకపుడును — కథ .

లియోంటీసు తన భార్యతో పోలిక్సేననునకు సంబంధ మున్న
దని కీర్తింది వాని విషమిదుమని కేమిల్లోలో శత్రుఁగా వరులు పోలి

క్షేపననున కది తెలియజేసి యతని నాతనిదేశమున కంపుట - రాజు
 తనరాణిపై ననుమానపడి యాపెం కెఱసాల నుంచుట - యాపె
 కొకయాదుపిల్లవుట్టఁగా నాపిల్లను పోలీ నా రాజావకుఁ జూపించి నపు
 డతఁడాపిల్ల నడవిలోవిడిచి రమ్మని యాంటిగోననున - కాజ్ఞయిడుట -
 రాజన్యాయసభలో బాహుటముగా రాణియందు వ్యభిచారదోష
 మారోపించి మరణశిక్ష విధించునంతలో క్లియోమిసీసు డయానుల
 పొల్లో యనుదేవతా సన్నిధినుండి రాణి నిష్కల్మషురా లనియు
 పోలిక్షేపను నిర్దోషియనియు కేమిల్లో రాజప్రసోహి కాండనియు లియో
 టీసులేనిపోని యనుమానములుగల క్రూరుండనియు నతని కడ ని్వడిచిన
 యాదుపిల్లదక్క వేతేసంతాన ముండదనియు నభిప్రాయముం దెచ్చి
 చదువునపు డది రాజు నమ్మకుండు నంతలో నాకస్మికముగా రాజ
 కుమారుఁడు మృతుఁడైపట్లు తెలియఁగా రాణి మూర్ఛిలుటఁ గని
 రాజు తనపై దేవత లాగ్రహించినారని తెలిసికొని పశ్చాత్తుండై
 రాణియు పోలిక్షేపను కేమిల్లాలు నిర్దుష్టులని నిశ్చయించికొని వెంటనే
 మూర్ఛ దేఱించుటకై కొంపోబడిన రాణి మృతినెందినదని పోలీనా
 తెల్పగాఁ వగచుట-ఆంటిగోనను రాజాజ్ఞచొప్పున రాజపుత్రిని
 బోహిమియా రాజ్యమున నొకయడవిలోనుంచి పోవుచుండఁగా
 నతనిపై నొకయెల్లుబంటి పడుట-ఆంటిగోననుని యోడ గాలివాన
 తాకునఁ దెడుట-ఒక గొల్లడు రాజపుత్రి న్నాపాడి యాంటిగో
 ననుని స్థితినిఁ దన కొడుకువలనఁ దెలిసి యతనిఁ గావనగుట-చార
 సంతాన వియోగమునఁ దలడిల్లు నాశ్రమభుండునన్ను రమ్మని వర్తమా
 నము చేసి నివృత్తికిఁ బడేనేండ్లు కావచ్చినవి-స్వదేశముఁ జూడనేగెద
 సెలవిందని కేమిల్లా మనవిసేయఁగా పోలిక్షేపను సరియే నెల్లెదవుగాని
 కొంచె మాగును-యొక గొల్లని యింటికిఁ దఱు చేగెడు తనకొడుకు
 స్థితితెలిసికొనుటకు కేమిల్లాను వెంటబెట్టుకొని మాఱు వేసమునఁ
 బోవుట-అటానికనులొను జేబుక తిరించి మోసమున దబ్బుపహరిం

చుట-ప్లోరిజల్లు పెరిడిట్టాతో ముతకయుడువు వేసికొని సల్లావించుచు
 నా పెన్దప్ప కఁదాఁ బెండ్లి చేసికొనియెదనని వాగ్దానమిచ్చి యానాటి
 రాత్రి కపఁగూడ నంచి యప్పటి వేడ్కఁ జూడవచ్చిన గొల్లఁడు
 మాటువేసములనున్న పోలికేసను కేమిల్లో కొనుమొప్పా దొరకను
 మొదలగువారిం బరికించుట-పోలికేసను పెరిడిట్టా చేయిపట్టుకొని
 యాపెం బెండ్లాడెదనని ప్రమాణమొనర్చుచున్న తనకొడుకు
 నిండ్రించెదనని చెప్పిపోవుట-కేమిల్లో యుపదేశముపై ప్లోరిజల్లు
 పెరిడిట్టాతో సిసిలియా రాజనందర్శనమున కేగుట- ఆటోలికను
 మోసమున గొల్లని వానికొడుకును ప్లోరిజల్లు పెరిడిట్టాల వెంటఁ దీసి
 కొనివచ్చుట- పోలికేసను తనికొడుకును వెదకుటకై లియోంటీసు
 డెంతకువచ్చుట-ఆటోలికసాంటి గోనసునుండి సంపాదించిన గుర్తులం
 జెప్పటచేతను గొల్లల సాక్ష్యముచేతను పెరిడిట్టాలన కూతురని
 లియోంటీసు సంతసించుట- ఆనందమగ్నుడగు లియోంటీసునకు
 పోలీసాథాఁ దాచిన హెచ్చియోనీ నగపర్పఁగా నతడు నిగిలినవారు
 నాశ్చర్యానందాల్లి నోలలాడుటయును.

షేక్స్పియరుని కావ్యములలో

1 వీనసుమఱియెడో నినను కావ్యమునందలి— కథ .

ఎడోనిననుదేవత వీననను దివ్యకుమారుని మోహించుట వాఁడు
 కామకేళి యెట్లుండునో తెలియ కాపె న్దప్పించుకొని పందిన్వేటా
 దుచు దానికొమ్మ పోటున మడియఁగా నెడోసు విలపించుచు దివ
 మున కేగుటయును.

2 ల్యూకనీ టెటయను కావ్యమునందలి— కథ .

టార్క్వినియసును రోమురాజు కొల్లేటిసును తనసేనానాయకుని భార్య
 నతని పరోక్షమునఁ జెఱపట్టఁగా నాపె తనభర్తతో నారాజు డార్జ

కృముంజెప్పి పొదుచుకొని చావఁగా నాపె భర్త యాశాజుండేశము నుండి పెడలఁగొట్టుట.

3 విరహవేదనఁగూర్చి కద్యములు

4 శృంగారనాయకుని విజ్ఞాపనమునందు విప్రలంభ శృంగారము న రింపఁబడినది.

4 విరహవీర తీర్థనాసియందు విరహవర్ణనము

5 భోనిక్కనుకొకపక్షి మఱియొకజాతిపక్షియను కావ్యమున నాడు యులవర్ణనము

కాళిదాసు నాటకములలో

1 కాకుంఠలమున దుష్యంతుఁడు శకుంఠలయందు భరతఁడను నానింగనుట

2 విక్రమార్కశత్రువును నాటకమునఁ బురూరవుఁడను రాజార్వకియను దేవదాసి న్నవఁగూడట.

3 మాలవికాగ్నిమిత్రమును నాటకమున ప్రియమిత్రుఁడను రాజా మాలవికయును రాజగుమారిఁ బెడ్డఁడట.

4 కాళిదాస్కవి హాసనమానందు బండబూతు పంచాంగ మున్నది

కౌవ్యవనిలందు

1 రఘువంశమునందు సూర్యవంశరాజుల చరిత్రము కలదు.

2 కుమారసంభవమునఁ బావిత్రీపతిమేశ్వరులు కవఁగూడి కుమా రస్వామి గని, యతినిచేఁ దారకాసురుం బొలయుండుట

- 3 మేఘసందేశమున నొకయక్షుడు మేఘముం దసభార్యం గని
తనస్థితి యాపెతోజెప్పి రమ్మని బలియీలుట.
- 4 ఋతుసంహారమున ఋతువుల వర్ణనము.
- 5 శృంగారతిలకమున శృంగారరస వర్ణనము.
- 6 సలోదయమును కావ్యమున సలమహారాజు చరిత్ర మున్నది.
- 7 రాక్షసకావ్యమున శృంగార మున్నది.
- 8 పుష్పబాణవిలాసమున శ్రీకృష్ణగోపికా శృంగార వర్ణన
మున్నది.

షేకిస్పయరుని కవిత్వమందలి

సాగసుల వివరము

-0-

వీరవిసముఃన

- 1 1 నాటకములో మొదలైనాడయానా కుపదేశించుట
- 2 బర్బరము తన సేరములకు పశ్చాత్తప్తై తను క్షమించు మన రాజనుట
- 3 2 నాటకములో ఈసోబర్బరపు ఆంటనీశౌర్యముం దలంచుకొని యనుకొనుట
- 4 ఆంటనీ మృత్యువైద్యుని విదవ క్లియో పేట్రా నీజారునకు లోబడ నొల్లకనుకొంట
- 5 క్లియోపేట్రాతోలబెల్లాతో ఆంటనీ వీరత్వముం బొగడి చెప్పుట
- 6 నీజారునకు లోబడినొల్లక క్లియోపేట్రా ఈరాసుతో ననుట
- 7 3 లో ఆర్లెండు మల్లయుద్ధమునకుఁ బోవగదను రోజ్లును సిరి యాల కనుట
- 8 5 లో కొరియో లేనస్సు ఆఫీషియస్సుం గూర్చి ప్రజావతి నిధులతో ననుట
- 9 వలమ్మ యవజ్జలియా నోదార్చుట
- 10 అగ్రిప్పాకొరియోలేనస్సుని స్వభావ మొకనికిఁ జెప్పుట
- 11 కలమ్మ యాకొరియో లేనస్సుని బ్రజలతో క్షమాకణము చెప్పుకొమ్మని బోధించుట
- 12 ఆఫీషియసుని సేవకుఁ డింకొక సేవకునితో ననుట
- 13 అగ్రిప్పాకమీనియాకు మొదలగు ప్రజావతినిధులతో కొరియో లేనస్సు భోజనము చేసివడిమ్మటఁ దా నతిని గలిసికొందువని చెప్పుట

- 14 అగ్నిష్వాతఫీడియసునితో కొరియైతనస్సు తనమాల వినక పోయినవ్వడముట
- 15 6 లో: అయోచిమోషమోజెనతో నాపె భర్తం గూర్చి కేవలము
- 16 7 లో: హేమోమోహరషియోతో దనతండ్రి వ్యర్జించుట
- 17 తనతండ్రి దూపమునఁ దన కగపడిన దయ్యము తన్ను కమ్మని చేసన్న కేసికవ్వడు తన్ను వారింజెడు హేరిషియోకు హేమోమో పలుకుట
- 18 పోలోనియస్సురాణి యొద్ద ఒఫీలియాకు హేమోమో వ్రాసిన వలపు జాబునందుఁ జదివినపద్యము
- 19 కెట్టివానివలెఁ దనతో మాట్లాడిన హేమోమో గూర్చి ఒఫీలా తలంచుట
- 20 నాటకమందలి రాణి తనభర్తతోఁదా మూర్ఖుని వాదము యెట్లు పెనుకొనుట
- 21 8 లో: నీజారుని గొప్పకోర్కె తనపై కైరము బోధింపనం చిన కేషియసునితో బ్రాటస్సుచుట
- 22 కాలిఫూర్నియా శకనములు బాగులేవిల్లు బయలుదేలి వద్దన నీజారనుట
- 23 నీజారుని జంపిన పిమ్మట బూటస్సు పురజనులతోఁదాఁజేసిన పనినాయమనికల్కుట
- 24 యుద్ధరంగమున బూటస్సు తన్నుఁదాఁ బొడుచుకొని చచ్చి పడియుండగా సత్యగూర్చి యాంతునీ కల్కుట
- 25 11 లో: అయినవ హెన్రీమహారాజు రణరంగమున వెనక్కున్న డుక్రీమనితోఁ జెప్పుట
- 26 12 లో: కణరంగమున టాల్పుట్టునకు మఱియొకని కొడుకున కరుగ నగణానము

- 27 13 లో: హృదయహారాజు పథలకపార్వతు ప్రభాః
వైరముః కలహాయుట
- 28 పథలకపార్వతు మార్గేణ రాణితోదా విదేశగమన శక్తి
విధింబున నపుడనుట
- 29 హృదయహారా జొట్టు తప్పికి మృత్యువృదు నేరిస్పర్శివభా
డనుట
- 30 రంగరంగమునఁ జిన్నకీర్తి ర్భవకొంట
- 31 14 లో మార్గరలు రాణి యుక్తమందోడిన తనకోదులతోఁ
బలుకుట
- 32 16 లో ఆ రకు శివసాలగోడపై కెక్కి యుటుకబోవు చను
కొంట
- 33 18 లో రెండవరి చార్లు మహారాజు శత్రువులకుఁ జిక్కి దుఃఖం
చునపుడు గురు వోదార్పుట
- 34 ఒకతోటచూలె తనసేవకలతోఁ బలుకుట
- 35 20 లో రాజు విద్యాక్షణంబు చేయుచుఁ దపశలికాండ్ర కనుట
- 36 21 లో రాజును జరిపి రాజ్యము పోగ మాకమించుకొమ్మని తన
భార్యతమ్మఁ దొందరపెట్టునపుడు మేకృత్తు వలుగుట
- 37 22 లో ఇస్పెల్లా తనసోదరుని క్షించు మనుచు ఆంజీలోనుని
కనుట
- 38 ఆంజీలో యిస్పెల్లాతో ననుట
- 39 ఇస్పెల్లా యాంజీలోతో దగని పొందున కొక్కకనలుకుట
- 40 ఇస్పెల్లా యాంజీలోతో ననుట
- 41 25 లో నాటకముఁ మావశోన ధీనస్థు తపయుద్యోగి కనుట
- 42 26 లో క్షాడియో తనమోసలు
- 43 తనమోసనుకొంట
- 44 పురోపదిష్ఠుఁడూర్తి క్షాడియోతో ననుట

45. 27లో డిప్టెమోనియా తనభర్తం దన్నుఁ గలుపుమని యయా
చ్యోనుఁ బ్రార్థించి చనుట
46. 28లో సైమనిడిసు రాజుచేంగట నొకశూరుఁడు పెరిక్లిసుతో
వనుట
47. 29లో జూలియట్టు మృత్యుఁడైన రోమియోయొద్దఁ బొడుచు
కొని మృతిచెందుచుఁ బలుకుట
48. 30లో పర్షియందుప్రాప్త్యోక్తతో నతనిమాఁతు న్నియమిత
దినంబునం దప్పుఁ గవఁగూడనిని ప్రమాణ మొనర్చుట
49. 31లో కవియునుకొంట
50. ప్లేనియస్సు తనయజమానుని యమిత దాతృత్వముం దలఁచి
యనుకొంట
51. ఆల్బిబయోషీసుతో దొలి నభ్యుదయముట
52. 32లో తామోరాటీట సాండోనికన్సుతోఁ దన పుత్రుని
రక్షించుమనిపలుకుట
53. జెస్సియానిస్సుటీటస్సాండోనికన్సుతో నతఁడు తనకు లెవీనాను
బెండ్లి చేసెద ననియన్నప్పు డనుట
54. లూసియస్సు మొండిచేయఁబడిన లెవీనాను బాచి యనుకొంట
55. లూసియస్సుమాట
56. 34లో వండారస్సుక్రస్టిడాతో వనుట
57. హెక్టరు ప్రియాముతో వనుట
58. హెక్టరు కస్సాత్రొకనుట
59. ట్రోయిలస్సు హెక్టరుతో వనుట
60. 36లో లూసిస్టాతో జూలియా ప్రోటోయస్సుంగూర్చి యనుట
61. 37లో పోలిక్సినిస్సుతో కేమిల్లా యనుట
62. గొల్లఁడు పెరిషిట్టానుఁ బాచి యాచి రాచకొడుకు వలసినం
గునుఁ దిట్టుచుఁ బలుకుట

వీనస్సు మఱియెడోనిస్సులు కావ్యములో

- 63 వీనస్సుడోనిస్సుతోఁ దన్దవఁ గూడట ధర్మముని బోధించుట
64 ఆపె వానితోఁ బఁదికేటకుఁ బోవద్దని చెప్పుట
65 ఆపె వానిశౌర్యము మొదలగు గుణముల వర్ణించుట

ల్యూక్రేసీ చెఱయను కావ్యములో

- 66 ల్యూక్రేసీ రాజుల నవఁ జెఱవట్టరాదని బోధించుట
67 రాజులేఁ జెఱవట్టరాదీన పిమ్మట ల్యూక్రేసీ తన భర్త
దలంచుకొని తలపోయుట
68 ఆపె చింతించుట
69 ఆపె తనభర్తతోఁ దనభంగపాటు చెప్పుట

శాంతరసముండు

- 1 2లో క్లియోపేట్రాను నీజారు లోబర్చుకొనుటకు రాయ
బారమంపి నపు డాపె యందు నకు లొంగున ట్లగవడఁగా
నీనోబర్చ ననుకొంటు
- 2 3లో రాజ్యభ్రష్టరాజు తనతోడినానితోఁ బల్కుట
- 3 ఆడమ ఆల్లెండుతో నడవికిఁ జనుచుట
- 4 ఆమయస్సు జాక్విస్సులపాట
- 5 కారినుటచ్ స్టోనుతో బల్కుట
- 6 4లో పురుషులకు స్త్రీలకన్న స్వారంభ్యమేల యధికముగా
నుండవలయునను వ్రడియానాతో లూసియానా పలుకుట
- 7 6లో బెలారియస్సు గిడరియస్సార్వీలియస్సులతో బల్కుట
- 8 ఇమోజిను లూసియస్సునొద్దఁ దన పేరు మార్చుకొన నంచి
యనుకొంటు

- 9 రణరంగమున నిమోదనుదోన మెఱుంగదనిరాజుతో నయాచ్యో
చెన్చుచుండఁగా పోస్తనునప్పు బయల్పడి తానిమోకిను జంపి
చిన్నట్లు బాహుముగా నొప్పుకొని చనుట
- 10 7లో హేమైట్టు నరసింహుని యరసిరండి చావునకు దుఃఖంప
నరసింహుని దారుణముం బలుకుట
- 11 హేమైట్టురోజెన్ద్రాబుద్ధులతో నీలోక మంతయు జెటసాలయే
యని చెప్పుచుం బలుకుట
- 12 గిల్లెన్ద్రాబుద్ధులతో హేమైట్టు తనకు లోకముం దభిరుచిపోయెనని
పలుకుట
- 13 హేమైట్టు పిలువబడి తనసినరండి యొద్దకేగుచును కొంట
- 14 హేమైట్టు పినరండి వశ్యాతవుఁ డగుట
- 15 8లో కేషియస్సు నీజాదుం పొదువ నిశ్చయించుకొని తల
పోయట
- 16 9లో హాల్సురు రణమున దెబ్బతిని యొరగు చనుకొంట
- 17 10లో ముఖ్యగురువు హేస్తింగ్సు మొదలగు ప్రభువులతో
ననుట
- 18 నాల్గవ హేసీమహారాజు తనవ్యాధితోఁ దా మూర్ఛి
నవుడు తన పెద్దకొడుకు తొందరపడి తనకీరటముం దీసి
కొనఁగాఁ దనకొడుకులతో ననుట
- 19 11లో రణరంగమున శత్రులచేతిలో మనమున్నామను గ్లాసెన్ద్ర
రుతో నైదవ హేసీమహారా జనుట
- 20 అయిదవ హేసీమహారాజు రణరంగమున కేధరీనుతో సంభా
షించుట
- 21 12లో జాత్యంధుఁడనైనా నై వధక్తివలన దృష్టి నంపాడిందితి
మని కల్పాదువాని నమ్మి వానితో నాల్గవ హేసీమహారా జనుట

- 22 చంపబడుటకుఁగొంపోవఁబడుచున్న సేపభువు కేడుతో ననుట
- 23 13 లో మాగేకొరబ్బు రానిచే రణరంగమునఁ బొడువబడి
యీల్గుచు యాదుక్రపభుఁ డనుట
- 24 యాదుక్ర చావునకుఁ జింతించుచు నాటవహెన్రీ మహారాజు
తపరాణి మొదలగువాఁతోననుట
- 25 14 లో ఆటవహెన్రీ మహారాజొక గుట్టపైఁ గూర్చుండి
యద్ధముం బరిక్షించుచుఁ దలపోయుట
- 26 ఆటవ హెన్రీ మహారాజు చెఱసాలలోనుండి యచట కావలి
వాదుఁ నీ కీరీట మేదని యడుగఁగాఁ బల్కుట
- 27 చార్వీక్రపభువు యద్ధరంగమున ఎడ్వడుకొరాజుచే బొడువఁ
బడి మడియు చనుట
- 28 15 లో యేనీ యెస్కదవ హెన్రీ మహారాజుచే విడనాడఁ
బడిన కేతరై న్మహారాణిం దలఁచి యొకముదుసలిదానితోఁ
బల్కుట
- 29 వుల్సీగురువు చెరసాలకుఁ బోవు చనుకొంట
- 30 గాడికొనరు తన్దూషించునపుడు క్రాన్మరనుట
- 31 16 లో ఆరెకొను రణరంగమున జాన్ మహారాజుచేఁ జిక్కుట
కేడ్చుకొన్నెచ్చు నోదార్పుఁ జాలక రణముం దోడిన లూయీ
పరితపించుట
- 32 17 లో తనకూఁతురైన గన్రీగిగ్లు తనకు భృత్యులు జరుగుదు
తేదన్నప్పుడు లియర్మహారాజు పల్కుట
- 33 లియర్మహారాజు గాలివావదెబ్బతిని కెంటుగృహముఁ జేయుచుఁ
దలపోయుట
- 34 గోస్రు ప్రభువు వెడ్డానునకుఁ బల్కుట
- 35 లియర్మహారాజు వెట్టెతి గోస్రెడ్డాన్ల దెంత వాపోవుట

- 36 18 లో రాజయధ్ధమున కై ఫ్రోక్కు కేగఁగా నంతఃకలహములు కేగఁగా రాణిక్షేమవార్తల నుడువుమా యన్నకృషు యారుక్షభువనుట
- 37 నీయాజ్ఞానుసారము జోర్డోరి చార్డుం బంపినానని యెక్కు రసఁగా బాలింగ్రూబ్బకు పల్కుట
- 38 19 లో స్లోసకుని యాజ్ఞానుసారము తన్ను బంపుటకఁ గొంపోవు కేట్టిప్పతో హేస్టింగ్సుట
- 39 రిచ్చండు నిద్రింపఁబోవుచు శిబిరమున దై వప్రార్థనము చేయుట
- 40 22 లో ఆంజీలో తస్లవ కూడు మను సర్థమిచ్చునట్లు పల్కుచున్నపుడు ఇస్పెల్లా యనట
- 41 క్రచ్చన్న వేషముననున్న రాజు క్లాడియో కుపదేశించుట
- 42 23 లో వెరిస్సాఫోర్షి యాతోఁ బల్కుట
- 43 ఎద్దియుంజేయలేక తనకై వగచు జెస్సానియోతో ఆంటోనియో న్యాయస్థానమునఁ బల్కుట
- 44 25 లో హెర్మియా తనమాట వినక లైజాండరుని వలుచుట కొప్పక ధీనస్సుతో ఈదస్సు చెప్పకొనఁగా ధీనస్సు హెర్మియాతోఁ బల్కుట
- 45 27 లో రాజుతో బ్రాబన్నియో తన కూతు నొథ్థెల్లో కిచ్చి నానని యంగీకరించి నపుడు రాదనుట
- 46 సైప్రసుద్వీపమునకుఁ దనకంటె ముందుగా వచ్చియున్న డిప్టెమోనాను జూచిన నంతోషముచే ఓథ్థెల్లో యాపెతోఁ బల్కుట
- 47 డిప్టెమోనాను వలచి యాపెకడ కేగుచు నియాచో కుట వలన కేషియోచేతఁ దాపులుతిని వగచు రెడ్డిగోతోనియాచో యనట

- 48 ఎదులియా తనకు వ్యభిచారము తప్పుకాదని దుర్బోధ
చేయఁగా డిప్టిమోనా యనుట
- 49 28లో పెరిక్లిసు ఆంటియోక స్పిచ్చిన్న ప్రశ్నమున కర్థము
చెప్పుటకు సిద్ధపడి యనుకొంట
- 50 పెరిక్లిసు క్లియోననితో ననుట
- 51 (1) 30లో పెట్రోసియో కేధరీనాతోఁ బలుకుట
(2) కేధరీ నా పాతివ్రత్యముంగూర్చి తనపోదరీలతో నుపన్య
సించుట
- 52 31లో భూతముచేఁ దటుముఁబడు స్త్రీపేనో యనుకొంట
- 53 32లో స్టేవియస్కు తన యవమానుఁ డడవికేగఁగా నేవకులకుఁ
దన ధనము కొంత పంచి యిచ్చియనుట
- 54 ఆతెన్నుటైనునుఁ డడవిలోఁ దపగుహ చేతనుండి యనుకొనుట
- 55 టైనును దొంగలకనుట
- 56 35లో మగవేసమున రాజంపిన రాయబారము దనకుఁ
దెల్పిన వయోలాను ఒలివియా వలచి యనుకొంట
- 57 37 ప్లోరిడెల్లు తనభార్యతోఁ దన్ను తనతండ్రి కండక దూర
దేశమునకుఁ బొమ్మని యుపదేశించు కేసుల్లో కనుట

ల్యూక్రెసీ ఛెరలో

- 58 టాకిక్వాసు ల్యూక్రెసీనుఁ కెఱవట్టుట కుద్దేశించి తనలో నను
కొంట
- 59 చాటుపద్యములు

కరుణారసము

- 1 1లో తండ్రిమృతికొఱకు వగచు నట్లుగదా హెరీనాతో లాతీ
కులుకుట

2. లో ఈనాటిబాసన్లు ఆంటనీపక్షము మాని శత్రుసైన్యము
లలో కేరినందుకై పశ్చాతపుడై పొడుచుకొని నుడియుచు
బల్కుట
3. చచ్చిపోవుచున్న ఆంటనీఁజూచి క్లియోపేట్ర యేడ్పుట
4. కిశోరతనండ్రి రాజ్యపదవినుండి తొలగింపబడి దేశము
నుండి వెడలఁ గొట్టబడి నందుకై దుఃఖించు రోక్లిందున్
సిలియా యోదాచి౯ట
5. ఆర్లెండో మల్లయుద్ధమున కరుగుచున్నపు డతనితో
రోక్లిండునుట
6. ఆర్లెండోరోలెండు కొడుకని తెలిసినపిదప రోక్లిండు సిలి
యాతోబల్కుట
7. ఆర్లెండో మల్లయుద్ధమున జయమందిన తరువాత నతనితో
రోక్లిండు తనమెడలోని బంగరుగొలు సీచ్చుచుఁ బల్కుట
8. రాజ్యభ్రష్టుడౌ రాజపదవిలో ఆర్లెండోనుఁ గలిసికొన్న
పిమ్మట జాక్వెస్సుతోఁ బల్కుట
9. ఆలివరులలియూల పెండ్లి రేపగునని చెప్పిన రోక్లిండుతో
ఆర్లెండోయనుట
10. లో ఇమోజనులియోనాటన్లు దేశమునుండి వెడలిపోవు చిం
కేమి చేసెనని పైసానియో నడుగుటయు వతఁడు చెప్పుట
యును
11. ఇమోజను పైసానియోతోఁ దననాధుని పోక తానెట్లు
చూచునో యాసఁగతి చెప్పట
12. ఇమోజను తనభర్త దేశమునుండి వెడలఁగొట్ట బడినపుడు
చింతింుట
13. తా జారయ్యయుఁ దన్నుఁజంపుమనియుఁ దనభర్తపై సాని
యోను వ్రాపిన యత్తరము ఇమోజను చదువుకొని వగచుట

- 14 ఇమోజను తనభర్త వ్రాసిన యుత్తరము చదివికొని కరితపించుట
- 15 పైసానియో తనకిచ్చిన విసమగ్రోలి మూర్చిల్లిన మగవేన మునసున్న ఇమోజనుని బూలనమాధినుంచి గైడియస్సార్వి రాగన్వలు పాడుట
- 16 హేష్టెట్టు తనతండ్రి మృతుడైన విశవః దవతల్లి తన్ను నీయం దంత దుఃఖము కన్నట్ట నేలనని యడిగినప్పు డుత్తరమిచ్చుట
- 17 లాట్టిను ఒఫీలా కొనర్చు నుపదేశము
- 18 విదేశ మేగెడు లాట్టినుతో పాఠానియ స్వపదేశించుట
- 19 తనపినతండ్రి పగదీర్చుకొనక తా వ్యర్థకాలక్షేపము నేయు చుంటకై హేష్టెట్టు తః పోయట
- 20 8లో నీజారుని గొప్ప కోర్వక కేసియన్స కాస్కా ననుటతో
- 21 కాల్పార్మి యాడుశ్శకునములకు జడియుచున్నా నన్నప్పుడు నీజారనుట
- 22 తర్దురుదోరన్స నీజారునితోఁ గుట్రసంగతి చెప్పటకై యత డువచ్చి దారిలో నిలువఁబడి యనుకొంట
- 23 అంటనీ నీజారుడు చంపబడిన విమ్మటఁ బ్రదలను నీజారుని శత్రువుపైఁ బురికొల్పుట కిచ్చిన యుపన్యాసము
- 24 10లో నాల్గవ హెన్రీమహారాజు నడిరేయి లేచి యనుకొనుట
- 25 11లో హెన్రీమహారాజు మాటువేసముతో బేట్సు-కోర్టు-పిలి యులను తనపై నికులతో వారలు రాబెట్లున్నాడనఁ బలుకుట
- 26 13లో గ్లోస్టరు ప్రభువు డెటసాల కంపఁబడినపు డాతవ హెన్రీ మహారాజు వగచుట
- 27 14లో నాల్గవ యెడ్వర్డు రాజు కాజోవు ఎడ్వర్డు యార్కురణ ముఁగఁ గూలిన పికవ దుఃఖించుట

- 28 16లో హఠాబద్ధు ల్ల ర్తరుం జెఱసాల లోఁ జంపసిద్ధపడినవుడు
వారల కుభయుల కయిన సంవాదము
- 29 17లో కెంటు తనయుత్తరము కార్డ లియా చక్షువుకొన్న పిమ్మ
ట నెట్లున్నదని యడుగఁగా నొకతగుమనుష్యుఁ డనుట
- 30 18లో రెండవరిచార్డు మహారా జింగ్లాండునకువచ్చి యనుట
- 31 బాలింగ్రూకు కిరీటముం దనకిమ్మన్నప్పుడు రెండవరిచార్డు
మహారాజనుట
- 32 రెండవరిచార్డు మహారాజు బాలింగ్రూకుతో ననుట
- 33 రాజపదవినుండి తొలగింపఁబడి రెండవరిచార్డు మహారాజద్దము
చూచుకొనుచ నుకొంటు
- 34 చెఱలోనున్న రెండవరిచార్డు మహారాజు తఁపోయట
- 35 19లో ఎలిజబెత్తురాణి తనకొడుకులు మూడవ రిచార్డు మహా
రాజుచేఁ జంపఁ బడఁగా దుఃఖించుట
- 36 25లో గంధర్వమాయచేఁ దన్నెడసిన లై సాండురునకు హెర్బి
యా ప్రోత్సాహపర్చెననుకొని యాపెతో నాపెహితురాలగు
హెలీనా వల్కుట
- 37 26లో సన్యాసి తనపన్నిక కంగీకరించు మన్నపుడు లియో
నాంటోవల్కుట
- 38 27లో అయోగో కేషియాతో డిస్సెమోనాకుఁ దగులాట
మున్నదని స్థిరపర్చినపుడు ఒకెల్లో విచారించుట
- 39 తన్ను కంటించి తనభతకా కోట్కొనుటకు శలించుచు నయా
గోతో డిస్సెమోనా వల్కుట
- 40 29 లో కెవ్రాలెట్టు తనకూతుఁరగు జాలియట్టుంగూడి
రీసుతోఁ జెప్పుట

41 నమాధిలో వివముఁ ద్రావి మూఁళిక్లొల్లి యుంచఁబడిన జూలి
యట్టుక మృతిచెందినదానిఁ గా దలంచి రోమియో యను
కొంట

42 జూలియట్టు మూఁళిక్లొల్లిదేటి న పిదప వివము గ్రోలి మృతి
చెందిన రోమియోనుఁ జూచియనుట

43 31 లో ఆరియలుపోర్స్పెచేతో నాతని మంత్ర మహిమచే
గోంజీలోనుని స్థితి వణికించుట

44 37 లో పాలీనా తనధర్మ మృతుఁడౌటకు వగచుట

వీనస్సు మతి ఎడోనిస్సును కావ్యములో

45 అడవిపందిచేఁ జంపబడిన ఎడోనిస్సుని పెదకుచు నడవిలో
వీనస్సుచుత్తు దేవత న్నిందించుట

46 ఆపెపందిచేఁ జంపఁబడిన ఎడోనిస్సుజూచి యనుకొంట

47 ఆపె ఎడోనిస్సుం దలంచుకొని దుఃఖించుట

ల్యూక్రెసీ చెటలో

48 ల్యూక్రెసీకిఁ గాఁబోవు దశం దలంచి కవియనుట

49 ల్యూక్రెసీ తనుబల్మిబట్టిన టాక్వినుతో ననుట

50 ల్యూక్రెసీరాజుచేఁ జేఱుపఁబడిన పిదపఁ బలవించుట

51 ల్యూక్రెసీ దుఃఖించుట

52 ల్యూక్రెసీ దుఃఖించుట

53 ల్యూక్రెసీ పొదుచుకొనుటకు కైజారుపట్టుకొని తనచేతితోఁబ
లుకుట

54 ల్యూక్రెసీధర్మ యాపె వర్తమానముపైవచ్చి యాపెతోఁబ
లుకుట

55 ల్యూక్రెసీ రాజుచేఁ దాఁ జేఱుపట్టబడితిని చెప్పినపు దాపె
ధర్మయున్నతీరు

చాటుపద్యములలో

56 విరహ తన ప్రియురాలింగూర్చి పల్కుట

శృంగారరసము

- 1 3 లో సిల్వీయస్సు కారినతోఁబల్కుట.
- 2 ఆరైందు వ్రాసిన కాగితమునందు నీలియా చదివినవాక్యము.
- 3 ఆరైందో నడవిలోఁ జూచితినని నీలియా చెప్పినపుడు రోజొండనుట
- 4 ఆరైందో రోజొందు న్వలచియున్నానని చెప్పినపుడు మగ వేన ముననున్న రోజొండనుట
- 5 ఫీభీతా రోజొందు న్వలవలేదని సిల్వీయస్సుతోఁ జెప్పుట
- 6 ఆరైందుతో రోజొందు తాఁ బయల్పడి చెప్పుట
- 7 14 లో రణరంగమున రిచాక్షుఁడ ఎడ్వర్డుఁడతోననుట
- 8 20 లో రాజు ఫ్రెంచిరాజు కూతునకు వ్రాసిన వలపు పద్యము
- 9 25 లో తీసనునాటక మాడించి లైసాండరు డెమిట్రీయసు హెర్మియా హెలీనా మొదలగువారిని నిదురించుమని చెప్పుట
- 10 33 లో బెస్సాయో పోషియానుఁ బెండ్లాడఁగలిగిన నీసపు పెట్టెనంచుకొని యందులోని జయపత్రికం జదివికొని యాపెను ముద్దిడి యాపెతోననుట
- 11 28 లో లిసి మేకస్సుతో మేరీనానుఁ జూపి యొకకుంటినకాఁడు తావుఁగల్గి యనుట
- 12 29 లో రోమియోబెని వొల్లోతోననుట
- 13 రోమియో తోటలోఁగాఁగి కిటికీలోనున్న జూలియట్టుం జూచి యనుకొంటు

- 14 30 లో ట్రానియో తోలుసెంటియో తప్రపియూరాలిం గూర్చి
యనుట
- 15 31 లో వర్షనండు మిరేండాను వర్ణించుట
- 16 31 లో ట్రోయిలస్సు క్రస్సీడాను వర్ణించుట
- 17 35 లో రాజులవివియానుఁ దలంచి వలెంబై నుతో ననుట
- 18 36 లో జూలియాలూ సెట్టూలు ప్రోటీయసుంగూర్చి మాట
లాడుకొనుట
- 19 జూలియాప్రోటయసు వ్రాసిన యుత్తరముం దాసియెడుటఁ
జించివై చినందుకు వగచుట
- 20 రాజుతో వలెంబైనుష్ట్రీని స్వాధీనము చేసికొను మార్గ
ముపదేశించుట

వీనస్సు మఱి ఏడోనిస్సును కావ్యములో.

- 21 వీనస్సు ఏడోనిస్సు న్ముద్దుగొనుట
- 22 ఆపెవానితోఁ బలుకుట
- 23 ఆపెవానితోఁ బలుకుట
- 24 ఆపెత స్థలియుటకు వాఁడొప్పు నప్పుడనుట
- 25 ఆపెవానిం బతిమాలుట
- 26 పెంటిస్సవయఁబోవు గుట్టము న్వర్ణించుట
- 27 వాఁడాపెకు తొంగుట
- 28 ఆపె వాని శృంగేచ్చ వశభవించుట
- 29 వానిసొగసు నాపె వర్ణించుట

ల్యూక్రెసీ చెఱలో

- 30 టార్క్విను ల్యూక్రెసీనిఁ జెఱపట్ట నెంచి యనుకొనుట
- 31-32 ల్యూక్రెసీ విదురించు విధము
- 33 ల్యూక్రెసీని టార్క్విను చెఱపట్టుట

34 ఏమీతప్పెందు కొనర్చెదవని ల్యూకెస్ యడిగినప్పుడు
టాక్సికనుట

హాస్య రస ము నం దు

— * —

- 1 1 లో బర్బరము ప్రాన్సున కేగిన పిదప హెలీనా చింతిం
చుచు పెరోలికుం జూచి యనకొంట
- 2 బర్బరముని తల్లితో విమావకుం డనుట
- 3 విమావకుండు బర్బరమునితల్లితోఁబలుకుట
- 4 4 లో టచస్టోకు రోజ్లిండుతో ననుట
- 5 జాక్విసు ఆవిశేకిముని టచ్ స్టోనుని బిలుచునపు డతఁ డిచ్చిన
ప్రత్యుత్తరము
- 6 ఆర్లెండోతో నడవిలో మగ వేసముననున్న రోజ్లిండునుట
- 7 నేన నీరోజ్లిండునచో నీవేమి నేయుదువని మగ వేసముననున్న
రోజ్లిండు అడవిలో ఆర్లెండో నడిగినప్పు డతండు మాటాడక
మునుపాపె స్వద్విడుకొనెదనని మాటనగా నాపెయ్యుట
- 8-9 రోజ్లిండుస్తామిక్కిలి వలచి యున్నానను ఆర్లెండోతో మగ
వేసమున నున్న రోజ్లిండార్లెండోతోఁబలుకుట
- 10 ఒక నేవకుండుటచిస్టోకుతో ననుట
- 11 5 లో ఒక రోమనుదేశీకుండు వొలీసుదేశీయునితో ననుట
- 12 6 లో రాజీమృతి చందెనని కార్మిలియస్సు బట్టగా సింబెల్
ననుట
- 13 7 లో హేమ్లెయనకని తండ్రియావున నగవడిన దయ్యమునుట
- 14 హేమ్లెయ చొలోనియనుట సంవాదము
- 15 కెట్టివానివలె నటించుచున్న హేమ్లెయ ఓఫీలాతో ననుట
- 16-17 నాటకములోని రాని నాటకము లోని రాజున కనుట

- 18 నాటకములోనిరాజు నాటకములోని రాణితో ననుట
- 19 భోజనమునీయుచున్న రాజితో హేమేట్టునట [కవిత
- 20 9 లో గ్లాండోవరు తాకవిత్వముచేర్చుగల నన్నప్పుడు హాట్టు
- 21 10 లో తానింకఁ బడుచువాడనను పాట్నాపుతో ముఖ్య
- న్యాయాధికారి యనుట
- 22 ఫాట్నాపు ముఖ్యన్యాయాధికారితో ననుట
- 23 యార్కు గురువు మూరేతో సింగ్లాంకంగూచిక యనుట
- 24 ఫాట్నాపు పలుకుట
- 25 12 లో బెచ్చడుకొ టాట్టుట్టుతో ననుట
- 26 13 లో నఫల్కు ని మృత్యుకైయేడ్చు తనభార్యతో నాటవ
- హెన్రీను హారా జనుట
- 27 14లో ఆటవ హెన్రీనుహారాజు తోమల యభిప్రాయముఁ
- గూర్చి యనుట
- 28 గోస్వరురాజు కాగోరి యనుకొనుట
- 29 గోస్వరుఎడ్వర్డు మహారాజు చేసికొన్న పెండ్లివలన ప్రేమచి
- రాజతనపై దండెత్తుదున్నాడను సందర్భమున నతనితో
- ననుట
- 30 ఎడ్వర్డు తనకు మహారాజు కాకున్నపు డున్న యధికారము
- చాలునన్నప్పుడు గోస్వరనుట
- 31 తర్జునహెన్రీమహారాజు తనకొడుకుం జంపిన గోస్వరుతో ననుట
- 32 1లో జాన్మహారాజు ప్రాప్తుతో యుద్ధమున జయమంది యిం
- గ్లాండువకు వచ్చి సింహాసనారూఢుడై తిరిగి సింహాసనమందుఁ
- గూర్చున్నాడనిగి ముకుటముం ధరించినాఁ డనఁగా నేలిస్వరీ
- యనుట
- 33 17లో మారువేసముతోనున్న కెంటులివముతో ననుట
- 34 19లో గ్లాస్ రినుకొంట

- 35 మొనటిహంతకునితో రెండవహంతకుడు సత్యమునుఁ గుఱించి
చెప్పట
- 36 22లో ఆంజీలో తనయొద్దకు ఇస్పెల్లా వచ్చెనని సేవకుఁడు
జెప్పినపు డనుకొంట
- 37 రాజుఆంజీలీతో ననుట
- 38 రాజురాత్రి మెరియఁనాను ఆంజీలోను గవఁగూడుట కందించు
చుం దనలో ననుకొనుట
- 39 23లో బెస్సానియో ఆంటోనియెతో ననుట
- 40 కాన్సెల్యుబుదన్నీకాతో ననుట
- 41 26లో ఉలిసూలాతో హీరో యనుట
- 42-43 లియెనటో ఆంటోనియెతో ననుట
- 44 27లో రొక్కిగోతో అయోగో యనుట
- 45-46 కెషియోలఁ ద్రాగినందులకుఁ దన్ను నిందించుకొనుట
- 47 బయాంకొనుఁ గుఱించి కేషియో వడిగి యానంభావణమున
సిద్ధెల్లను మోసపుచ్చెనని అయోగో యనుకొనుట
- 48 ఎమిలాడిస్సెమోనాతో ననుట
- 49 28లో మీలవాడుకలలో వచ్చిన కవచమునుఁ జూచి యను
కొంట
- 50 బౌర్బుతనవృత్తి న్నిదించు మెరీతో ననుట
- 51 29లో రోమియోతో సన్యాసియనుట
- 52 30లో పెట్రూషియోకేతరీ నానుఁగూర్చి యనుకొనుట
- 53 31లో ట్రింకూలో కట్టెలమోపుతో బదుకొప్ప కాలిబమ్మం
జూచి యనుకొంట
- 54 31లో ఒక సేవకుఁ డింకొక సేవకము కనుట
- 55 31లో కౌక్టరుట్రొయిలస్సుతో ననుట

అద్భుతరసవండు.

—:—

- 1 1లో పెరోకిసుతో హేలీనా యనుట
- 2 రాజు హేలీనానుఁ బెండ్లాడుమని బర్హిముతోఁ జెప్పుట
- 3 బర్హిముతో పెరోలీననుట
- 4 ఒక ప్రెంచిఘనుఁ డింకొక ప్రెంచిఘనునితో బర్హిముంగూర్చి
మాట్లాడు చనుట
- 5 2లో తారోమునకేగుచు ఆంటన్లీక్లీయో పోట్రాతో ననుట
- 6 మీనాను పాంపేతో ననుట
- 7 ఈనోర్బు మెసీనసుతో క్లియోపేట్రాను వర్ణించిచెప్పుట
- 8 ఆంటనిపైకి నీజారు సేననంపించినపుడు క్లియోపేట్రా ఆంట
నీతోఁబల్కుట
- 9 నీజారుధైర్యముతో క్లియోపేట్రాను లోబర్చుమని చెప్పుట
- 10 నీజారునిఁ దిరస్కరించి ఆంటనీ యెదిరింప నిశ్చయించినపుడు
ఈనోర్బు ననుకొంటు
- 11 క్లియోపేట్రా నీజారునకుఁ దాతొంగితినిని చెప్పినపు డాపేతో
ధైర్యమున్ననుట
- 12 క్లియోపేట్రా నీజారుని వశమైనదని శంకించి యాపేతో ఆంటనీ
యనుట
- 13 ఆంటనీ యుద్ధనన్నద్దుడై తన సైనికులతో ననుట
- 14 ఆంటనీ నీజారునకు క్లియోపేట్రా లోబడుట కాపేపైఁ
గొప్పించిపోవఁగా న్నాపేతో భార్యయననుట
- 15 అంటనీ ఈరాసుతో ననుట
- 16 ఆంటనీ మృతిచెందిన సిదప క్లియోపేట్రా కరితపించుట
- 17 3లో రోజ్లిండుతో పిలియా యదృష్టజేవత స్థూర్తి బల్కుట

- 18 రోజ్లిండు తనకు గొలుసిచ్చిన పిమ్మట ఆర్లెండో యనుకొనుట
- 19 రోజ్లిండు ఆర్లెండోతో ననుట
- 20 రోజ్లిండు తనకు గొలుసిచ్చి వెళ్ళిపోయిన తరువాత
ఆర్లెండో యనుకొనుట
- 21 రాజు చేయు కుట్రకు బడిసి యూరువిడిచి పోదలంచిన
ఆర్లెండోతో ఉడమను ముసలి సేవకుఁ డనుట
- 22 అడవిలో రాజ్యభ్రష్ట ప్రభువుతో జాక్విస్సనుట
- 23 రాజ్యభ్రష్ట రాజునొద్ద ఆమియన్ను పాడుట
- 24 మగవేసముననున్న రోజ్లిండు ఆర్లెండోతో జెప్పట
- 25 మగవేసముననున్న రోజ్లిండుతో జాక్విస్సనుట
- 26-27 మగవేసముననున్న రోజ్లిండు ఆర్లెండోతో ననుట
- 28 టచిస్టోయ పిలియముతో ననుట
- 29 4లో ఎక్రియానా లూసి యానాల సంభాషణము
- 30 ఎక్రియానా లూసి యానాతో ననుట
- 31 ఎక్రియానా లూసియానా కనుట
- 32 బల్లబరు ఆంటోనోస్కీ ఫెనస్సుతో ననుట
- 33 అక్రియానా తనభర్తకుఁ బిచ్చు తెననయోగిని యనుట
- 34 6లో భాగ్యము చవకగా నమ్మించుమని యల్లరిచేయు తొలి
జారునితో కొరియోలేనస్సునుట
- 35 యుద్ధముబయిఁచి వచ్చిన కొరియోలేనస్సునకుఁ జారులు చేసిన
గొప్ప కోర్వక బూట్రున్న సిసీనియస్సుతో బల్కుట
- 36 కొరియోలేనస్సు తన్ను ద్వేషించు ప్రజాప్రతినిధులతో ననుట
- 37 విదేశగమనము విధింపఁబడిన కొరియోలేనస్సు తన్నిడనాడతేక
యేడ్చు తనకెల్లతో ననుట
- 38 ఆఫీషియస్సుతో మైత్రిచేయుట కేగుచు కొరియోలేనస్సును
కొనుట

- 39 6లో క్లోటను ఇమోజినున్న యింటికిఁబోవుచు నా పె చానీల
స్వాధీనముచేసికొనెదనని యనుకొంట
- 40 ఇమోజిను తపోఁచీపోయినపుడనుట
- 41 పోస్తానును ఇమోజినుం దాఁగూడితి నని యాపె పోఁచీచూపి
అయాచోఁ జెప్పఁగా ననుట
- 42 పై నానియోయిమోజినుం దంపునుని తనకు పొస్తమస్సువాసివ
యత్తరము నాపెకుఁ జూపి యనుకొంట
- 43-44-45 పిల్లనానివేసముతో మిట్టగునకుఁ బోవుచున్న ఇమో
జినుతలపోయుట
- 46 అర్విరాగను తనకు మగవేసమునమున్న ఇమోజినుపై మిక్కిలి
ప్రేమపుట్టుటంగూర్చి యనుకొంట
- 47 ఇమోజిను అర్విరాగస్సుగై దీరియస్సులు తనకుఁ జేసినయాద
రణముఁ దలచి యనుకొంట
- 48 అర్విరాగనుతో బెలీరియన్ను వేయకేగి రా కాలస్యముచేయు
టకుఁ జింతించి యనుట
- 49 క్లోటనునితల నటికితెచ్చిన గెడిరియను నటియు నందుకు
సంతసించు అర్విరాగనునిఁ దలంచి బెలీరియ స్సనుకొంట
- 50 విషమూర్ఖునందిన పై డలీ మృతిచందె ననుకొని వానిఁ
బూచ్చునమయమున అర్విరాగస్సుతో గై దీరియ స్సనుట
- 51 ఇమోజిను మూర్ఖుడేటి యనుకొంట
- 52 పిల్లనాని వేసముననున్న ఇమోజినుం దని సేవకునిఁగా దీసికొన్న
లూసియస్సు తనయజమానునికై పొగలు నరని నోదార్పుట
- 53 పై నానియో తనయజమానునినుండియు ఇమోజినునుండియు
వర్తమాన మెద్దియులేకుండుటకు క్లోటను గతియేమయ్యెనో
తెలియకుంటకు శంకించుచు దనలో ననుకొంట
- 54 పొస్తమస్సు చెరసాలలో నిద్దుర మేల్కొని యనుకొంట

- 55 కారాగృహాధికారి పోస్తమయతో ననుట
- 56 తనభార్య వినమిడి ఇమోజినుం జంపించిన ట్లావ్వుకొననని
కార్మిలియస్సు చెప్పగా సింబెల్లె ననుకొంట
- 57-58 7లో హెరోషియో దయ్యముంజూచిన వేకువనుబర్నార్డ్తో
ననుట
- 59 హెరోషియోబర్నార్డ్ మాస్ట్రెస్సులు తనతండ్రి దయ్యము
తమ కగళదెనని నమ్మించి చెప్పినపుడు హేమ్లెట్టు అనుకొంట
- 60 హెరోషియో మెరిసెల్లస్సులతోఁదనతండ్రి దయ్యమునకై
రాత్రి నిరీక్షించుచున్న హేమ్లెట్టు తనవినతండ్రి బయలు
దేజ్జుచువపుడు విని యతని దుర్భాగముం గూర్చి యనుట
- 61 తన తండ్రి దయ్యము కాన్పించి తనతో మాట్లాడుచున్నపుడు
హెరోషియోతోఁ బలుకుట
- 62 పోలోనియస్సుఒఫీలాతో హేమ్లెట్టుం గూర్చి తెలుపుచుం
బలుకుట
- 63 రాజు హేమ్లెట్టు వెట్టింగూర్చి పోలోనియస్సుతో ననుట
- 64 నాటకములోని రాణి తన భర్తతో ననుట
- 65 రాజు దైవప్రార్థనముచేసి తేవిపోవు చనుకొంట
- 66 పోలోనియస్సు హేమ్లెట్టుచే జంపఁబడగా ఐఫీలాకు వెట్టివుట్ట
గనిపెట్టి రాజు జర్నార్డుతో ననుట
- 67 హేమ్లెట్టు ఒఫీలా సమాధిచెంత లార్బిసుతోఁ బోరాడినవిదప
హెరోషియోరాజు తనపైఁ జేసినకుటఁ జెప్పబోవు చనుట
- 68 గిల్డెన్స్సు రోసెన్బాట్సులనుఁ జంపించుటకుఁ దావన్ని న
కుటహెరోషియాతో హేమ్లెట్టు తెల్పుచు వారిన్గూర్చి యనుట
- 69 లాటీసెట్టివాడో నీకు బాగుగఁ దెలిసిన్బు కాన్పించుదను ఆసి
క్కుతో హేమ్లెట్టు అనుట
- 70 8లో హేరోషియస్సుగూర్చి వీరూరు ఆంటనీతో ననుట

- 71 నీజారు ముకుటము ధరించినయెడల నెట్లుండవచ్చునో యని
బ్రూటసు తలపోయుట
- 72 బ్రూటసు కేషియస్సుచే నీజరుం జంపుటకుఁ బ్రేరేపింపఁబడి
నదురేయి నెవ్వరోతనతలుపు పిలువఁగా ననుకొంట
- 73 కల్పూర్నియా శకునములు బాగున్నవికావు కాబట్టి వధకుఁ
బోవద్దని నీజారునితోఁ బల్కుట
- 74 చావునకు జంకరాదని కల్పూర్నియాతో నీజారునుట
- 75 నీజారుం జంపినపిమ్మటఁ బ్రజలయందలి కనికరమున నీజారునెడఁ
గనికరము మానికొనని బ్రూటసుఁడు అంటనీతోఁ బల్కుట
- 76 లుసీయలియసుతో శిబిరముఁజెంత బ్రూటసు కేషియస్సుం
గూర్చి పల్కుట
- 77 రణరంగమున నవకాశమున్నప్పుడే శత్రువుల జయింపవలెనని
కోషియస్సుతో బ్రూటసుఁడనుట
- 78 ఒక భునఁడనుట [యనుకొంట
- 79 9లో యువరాజగు హెన్రీ తనదుష్ట నహవాసముఁ గూర్చి
- 80 నాల్గవ హెన్రీనుహారాజు యువరాజుంగూర్చి పలుకుట
- 81 10లో ప్రవాదయనుట
- 82 నార్తాంబరేండు బార్డుల్పుతో ననుట
- 83 నార్తాంబరేండు మార్బునుతోఁ బల్కుట
- 84 నాల్గవ హెన్రీనుహారాజు తనశత్రువులు జయింపఁబడిరని విని
తనకువచ్చిన జబ్బుం దలఁచుకొని యనుకొనుట
- 85 11లో అయిదవ హెన్రీనుహారాజుతో ప్రాశ్నలోఁ గొందఱి
పైనికుల న్యుద్ధమునకంపి స్కాట్లెండు భయమునుండి రక్షించు
కొనుటకుఁ గొందఱితో మనమిచ్చట నుండవలయునని యుపదేశిం
చుట

- 86 కాంటర్బరీగురు వైదవహెన్రీ మహారాజునకు రాజ్యపాలన
క్రమముందెల్పుట
- 87 ఇంగ్లాండు నివసించియుద్ధమునకై ప్రాప్సనకు వచ్చుటయే తన
కానందమున ఎక్కువయ్యెచే ప్రాప్స రాజున కైదవహెన్రీమహారాజు
నందేశమంపుట
- 88 పల్లవిపల్కుట
- 89 అయిదవ హెన్రీ మహారాజు రణరంగమున శత్రువిద్యంభ
ణముం చూచి గ్లాస్టర్బుతో ననుట
- 90 సంధినిగూర్చి యొడంబడిక వ్రాయు క్రతుల వెంటనే గూడ
నుందునని ఇస్పెల్లా మహారాణి యైదవహెన్రీ మహారాజుతోఁ
బల్కుట
- 91 12లో పుసెల్లీ ఫ్రెంచి దొరతో యుద్ధము కొనసాగించుము నే
సాయముచేసి యింగ్లీ పై న్యము నోడించెదనని తెల్పుట
- 92 పుసెల్లీ టేబుట్ట శూరతకు వెలుచు దాల్చిప్పుతో రణరంగ
మున ననుట
- 93 సఫల్కు రణరంగమునఁ దనకుఁజిక్కిన మార్గరెట్టుం చూచి
యనుకొంటు
- 94-95-96 సఫల్కు నాటవ హెన్రీ మహారాజుతో మార్గరెట్టుఁగూర్చి
వర్ణించుట
- 97 13లో గ్లోస్టరు విదేశవాసశిక్ష విధింపఁబడి యూరేగింబంబడు
తన భార్యం దలంచి తలపోయుట
- 98 సఫల్కు గ్లోస్టరుపై నాటవ హెన్రీమహారాజుతోఁ గొండెము
చెప్పట
- 99 గ్లోస్టరు శిక్షవిధింపఁబడుట క్లౌక్ సభనుండి రేదిపోవుచుఁ
దన్నెందున రేచెద వని యడుగు మార్గరెట్టుతో నాటవహెన్రీ
యనుట

- 100 జార్జి బీవిస్సుజాన్ హాలెండుతో ననుట
- 101 14లో రణరంగమునఁ బట్టువడిన యాహ్ను మార్గేరట్టురాణీచే
మిక్కిలి తెగనాడఁబడి యాపెన్నిందించుట
- 102 యాహ్ను రణరంగమునఁ జంపబడుటకు రిచార్డు తనపోదరులతో
ననుట
- 103 ఆటవహెన్రీమహారాజు ప్రజలు ఎడ్వర్డు పక్షముకాబోరని
ఎక్స్ప్రతోఁ బట్టుట [గ్రోస్సకనుట
- 104 జెటలో నాటవహెన్రీ దెగటార్చ వచ్చినావా యని యనగా
- 105 15లో వుల్ఫీ రాజుతోఁ మదపై కుట్రకన్నవని యెంచి బంకిం
గాము రాజువద్దకు వుల్ఫీ కన్నముండుగాఁ బోనొందినపుడు
నార్సాల్కనుట
- 106 సేండ్స్ ప్రభువు చేంబ్లెన్స్ ప్రభువుతోఁ బట్టుట
- 107 తన్నిడనాడి ఆనీనిఁ బెండ్లాడిన యెన్నిదవ హెన్రీమహారాజుం
దలంచి యలుకచున్న కేత్తరైనురాణీతో వుల్ఫీ యనుట
- 108 కి హెన్రీమహారాజుతో వుల్ఫీనుఁగూచి నార్సాల్క చెప్పట
- 109 వుల్ఫీ మృతినందట విని యతని దౌర్జన్యము నెగ్గించు కేత్త
రైనుతో గ్రీస్పీతనుట
- 110 రాజ శిక్షితుఁడయి క్రామ్యెల్లు సఫలము ప్రభువుతో ననుట
- 111 గార్డెనరుతో క్రామ్యెల్లునుట
- 112 16 లో ఒకజార్జిపుత్రుఁడు జానుమహారాజుచే రిచార్డు అను
పేరునఁ ప్రభువు గావింపఁబడి తనలో ననుకొనుట
- 113 పాండల్పు కరాజితుఁడౌ లూయీతో ననుట
- 114 పాండల్పు లూయీతో జానుమహారాజు తనచేఱిక్కిన ఆర్త
రుని నిశ్చయముగాఁ బోలయించునని చెప్పట
- 115 సేరిస్పర్ ఆర్తుక్షేత్రముగా నున్నాఁడు నేను పాపమెఱుగఁ జని
హమ్మబర్డు వగునఁగా ననుట
- 116 17లో కార్డిలియా ఫ్రెంచి రాజునకు భార్యయై ప్రాప్తుకు
లోవును స్పెన్సరీగనుండు తనపోదరితో రియము సంగరక్షణము

- కాగుఁగ జేయఁ దన వారలు నీదారి నీవుపొమ్ము మేమెరుఁగ
 మా యని ప్రత్యుత్తరమిఁగా వారితో ననుట
 117 నను దిరన్కరించిన గ్రనీలు చేయిపట్టుకొని నీవు నెమ్మి నగ
 కర్మదాదను లియగుతో రీగననుట
 118 వన్నుఁ దిరన్కరించి కూతులపై మండిపడి వెట్టెరి గారి
 వానలో లోవు లియరునె దిరిగి పిలువమని గోస్తరనఁగా
 రీగననుట
 119 తనయుఁటఁజొచ్చి గాలివానతఁకుదప్పించుకొమ్మనుకెంటుతో
 గాలివాన బాధకన్న నెక్కువుబాధ పొందు నను గాలివానకు
 జడియు జనాయ నిలియరనుట
 120 కయ్యము కట్టిపట్లు నటించు ఎడ్డారతో విదూవకు దనుట
 121 లియగుని కెంటు శత్రులనుండి తప్పించు కొంపోయినపుడు
 ఎడ్డారనుకొంటు
 122-123 సృష్టిగావింపఁబడిన గోసరొక మునునలివానితో ననుట
 124-125 ఎడ్డారుగోసరుతో నెనివోరిక చొక్కున నెనివి తోవరుమెట్ట
 యెకించితినిని చెప్పుట
 126 వెట్టితిని లియరు గోసరుతో ననుట
 127 రణమునఁ దనచే నూలిన ఎడ్మందు తనచే రడిగినపుడు ఎడ్డ
 రనుట
 128 తనకొగిట నృతి చెందిన కారీలి యానుఁగురించి లియరనుట
 129 ఎడ్డారు ఆల్పును కెంటులతో ననుట.
 130 16లో బాలింగు బ్రూకుతో స్వర్గ బూనిన నార్తబల్లేందు
 ప్రభువు రెండవరిచార్డు మహారాజుతో ననుట
 131 గోసరుకభ్యిగాంటు నెనివి పోదరుంబుపిన వారిపైఁ బగఁదీర్చు
 కొమ్మని చెప్పుట
 132-133 గాంటు విదేశవాసశిక్షనందు బాలింగు బ్రూకుతో ననుట
 134 విదేశవాసశిక్ష నందిన బాలింగుబ్రూకు గాంటుతో ననుట
 135-136-137 వ్యాధిగ్రస్తుడైన గాంటు యార్కుతో ననుట

- 138 రెండవరిచార్డు మహారాజును గాంటును నంవాదమాడుట
- 139 ఆమర్లతో రెండవరిచార్డు మహారాజు బాలింగు బూక్కుం
గూర్చి యనుట
- 140 సింహానవమునుండి తొలగింపబడిన రెండవరిచార్డు మహారా
జందునకుఁ గారణమగునారాంబరేండతో వనుట
- 141-142 19లో ఎలిజబెత్తురాణి గ్లోసరుతో నీవునన్ను నానాతతీన్
దేవ్విండుట రాజునకుఁ గిట్టదని చెప్పగా నతఁడాపెతో వనుట
- 143 గ్లోసరుం దలఁచుకొని యతని తల్లి యనుకొంటు
- 144 రిచ్చుండు తనసైనికులతో వనుట
- 145 మూడవరిచార్డు మహారాజు రణరంగమునఁ దనసైనికుల
కనుట
- 146-147 20లో రాజుతో బైరను వల్కుట
- 148 తనసాందర్యముం గొనియాడు బోయెట్టుతో రాణియనుట
- 149 స్త్రీలతో బొందుచేయుట చదువుకంటె మేలని బైరనురాజు
నకుఁ చెల్పుట
- 150 21లో మేకృత్తు తనభార్యతో దానిదురంగూడఁ జంపునని
యొక ధర్మని తనకు వివరించుట చెప్పట
- 151 మేకృత్తు తనభార్య వ్యాధిచేఁబచ్చెనని విని యనుట
- 152 22లో రాజు తా విదేశ మేగదనని తనస్థానమున నియోగింపఁ
దలంచిన ఆంజలోతోననుట
- 153 నానాదరుని రక్షించు శక్తి నాకెద్దియైనఁ గలదాయని కంఠించు
ఇస్పెల్లాతో యాసియో యనుట
- 154 ఎస్కాలిను న్యాయాధికారితో వనుట
- 155 నీనాదరునకు శిక్షవిధింపబడియె మఱి యదిత్రోవ రాదను ఆంజ
లోతో ఇస్పెల్లా యనుట
- 156 ఆంజలో ఇస్పెల్లానుఁ గవియునోరి యనుకొంటు

- 157 తనభావము తెలియజాలకుంటివనికంటేలో ఇస్సెల్లాతో ననఁగా
నాపె యరినితో బల్కుట
- 158 మాఱువేసముననున్న రాజుతో క్లాడియో వల్కుట
- 159 ఇస్సెల్లాక్లాడియోతో ననుట [రాజనుట
- 160 రాజును నిందించు లూసీయోతో ప్రచ్ఛన్న కేషముననున్న
- 161 2లో గ్రాటియానో యోమో చింతించెడు కంటోనియోతో
ననుట
- 162 ఫోర్టియా నెరిస్సాతో ననుట
- 163 షేలాకుతో అంటునియో వల్కుట [ననుట
- 164 మాఱువేసముల యటకు సిద్ధపడిన గ్రాటియానో సెగాలారితో
- 165 ఫోర్టియా తా నేర్పర్చిన బంగారు వెండి నీసములబరణాలలో
నాపె బెడ్లాడనంది యార్దమరాజు వెండిబరణం గైకొని
యనుకొంటు
- 166 యీ అనివేకులు తప్పుబరిణాల నెంచుకొనుచున్నారను ఫోర్టి
యాతో నెరిస్సా యనుట
- 167 ఫోర్టియా రెండువూలు లాగి మరియు బరిణనెంచుకొమ్మని
బెసానియోతో వనుచు సతనిపైఁ దనవలవు చెల్పుట
- 168-169 లొరె జోజప్పీకాతో ననుట [స్సాతోననుట
- 170-171 ఫోర్టియా కంటోనియోనుఁ గాపాడి తనయింటికివచ్చి నెరి
- 172 నీ పెనిమిటి ముంకొక్షాములో వచ్చునని లొరెంజో చెప్పుఁగా
ఫోర్టియా యనుట [దొరసాసకిఁజెప్పిన నీతి
- 173 21లో పోల్టావున కాఁడు వేషమువేసి కేజిదొంపాని వార్డు
- 174 ఫార్డు వరువుతీయఁబడిన పోల్టావుతో నల్వరిలో ననుట
- 175 25లో కైజాంగురు హెన్రీయాలు వివాహముం గూర్చి పల్కుట
- 176 హెలీనా యనుకొంటు
- 177 టబీరను రాబీసుతో ననుట

- 173-179 తిసియస్సుహిహ్నోలీహతో వలపులవారింగూర్చి యనుట
- 180 20లోవియోఁటో సంతోషవార్త విని యానందభావము
లొల్కించుట గూర్చి యనుట
- 181 హీరోమాగ్గేరట్టతో ననుట
- 182 బెండిక్కు లియోనటోతో ననుట
- 183 సన్యాసిలియోనటోతో హీరో మృతజేందినట్లు చాటుమని
తెల్పుచనుట దూర్చి యనుట
- 184 27లో కేషియోచే దెబ్బలుతిన్న రోడరిగోనుఅయాగోయో
- 185 అయాగోఒ తెల్లోకుడి పై మోనాపై ననుమానము పుట్టించిచనుట
- 187 88 అయాగో యనుకొంట
- 189 ఒడెల్లో అయాగోతో ననుట
- 190 అయాగో తా న్యాయవంతుడనని ఒడెల్లోతోఁ జెప్పుట
- 191 ఒడెల్లో తనభార్యయొక్క తెల్వితేట తెన్నుట
- 192 తనభార్యఁ జంపి యాపె యోగ్యురాలని ఏమిలాచెప్పినవిదవ
ఒడెల్లోతాఁ జావనిశ్చయించుకొని యనుకొంట
- 193 28లో ఆంటియోకస్సుతో పెరిక్లిస్సననుట
- 194 ఆంటియోకస్సునుండి పాటిపోఁగలఁచి పెరిక్లిస్సు అనుకొంట
- 195 హెలికానసు పెరిక్లిసుతోఁ బలుకుట
- 196 పెరిక్లిసు హెలికానసుతో ఆంటియోకస్సుంగూర్చి చెప్పుట
- 197 క్లియోనుడయోనిజాతో ననుట
- 198 వెల్లజెండాలయోడలువచ్చినవని యొకత్రుభు వనఁగా క్లియో
ననుట
- 199 సెమానిడిసు మూడవత్రుభునితోఁబలుకుట
- 200 సెమానిడిసు శూనులకనుట
- 201 తై సావలపంది పెరిక్లిసనుకొంట

- 202 తనభార్యమృతి చెందెననుకొని యాపె నొకపెట్టలోనిది,
సముద్రమున విడిచిపెట్టి యాపె కన్నపిల్ల నెత్తుకొని పెరిక్లిసు
సముద్రమున పగిలినయోడలోనుండి వనుకొనుట
- 203 పెరిక్లిసు మెరినానుఁబోల్చి హేలికేనస్సుతో వనుట
- 204 39లో జూలియట్టుతో నాపెరిల్లియనుట
- 205 రోమియో మారువేసపు టాటలో మొట్టమొదట జూలియట్టు
జూచి వరించుట
- 206 జూలియసుతో మాట్లాడబోవుచు రోమియో యనుకొంటు
- 207 సన్యాసిప్రభాతవర్షసము సేయుచుం బల్కుట
- 208 తెల్లవారక మునుపే తనయొద్దకువచ్చిన రోమియోతోసన్యాసి
యనుట [పల్కుట
- 209 రోజురై నునందు వలపుచూనినావాయని రోమియోతోసన్యాసి
- 210 జూలియట్టు నాభార్య యనిపించుకొనుట చాలును నాకాపె
న్వంటనే పెండ్లి చేయుమను రోమియోతో సన్యాసియనుట
- 211 సమ్మాహనావధము తిరిమూర్చిల్లినజూలియట్టునుమృతిచెందిన
దానిఁగాభావించియాపెన్నమాధినిదుచునాపెతండ్రుఁబించుట
- 212 31లో ఆంటోనియోతో సెబార్థియను పల్కుట
- 313 ఫ్రడినండు ప్రోస్పెరో యజ్ఞానుసారము కట్టలు పోగుచేయు
చనుకొంటు
- 214 ఫ్రడినండుతో ప్రోస్పెరోయనుట
- 215 ప్రోస్పెరో మూర్ఖ దేతెదుగొండలోమొదలగువారిం గని
యనుకొంటు
- 217 32లో టెమనుచిరపటముం జూచి యనుకొంటు
- 218 టెమనుచెంతసృశ్యము చేయచచ్చిన స్త్రీలఁజూచి విపిమాంటు
ననుకొనుట
- 219 ప్లేవియస్సుటెమనుని యవివేకస్థితి జూచి యనుకొంటు

- 220 తననకుపదేశముం బెడఁబనిదిన టైమసుందలచి ఎవిమాంట
ననుకొంట
- 221 ప్లేవియసుని రెండవ నేవకుఁడు చెడిపోయిన టైమను దలంచియునుట
- 222 అడవిలో బంగారుఁజూచి టైమనుపల్కట
- 223 టైమనడవిలోఁ దన్నాడవచ్చిన ఆల్పిబయాడీసుతో ననుట
- 224 టైమను బంగరుఁజూచి యనుట
- 225 టైమను బంగ రాసించివచ్చిన దొంగల కనుట
- 226 ఒకదొంగ యింకొక దొంగతో ననుట
- 227-28 ప్లేవి మనడవిలోనున్న టైమసుం జూడ నేగు చనుకొంట
- 229 34లో అలగ్నాండరు క్రస్టీతో అజాక్సుగూర్చి చెప్పట
- 230 ఆగమెమ్మ మనెస్టరు మొదలయినవారితోఁ బల్కట
- 231 ఉలిపిస్సు ఆగమెను మనెస్టరు మొదలగువారితో ననుట
- 232-233 పేరిస్సు యుద్ధమే చేయవలయుగాని హెలను మరలనప్పగించ
రాదనఁగా హెక్టరనుట
- 234 ఉలిస్సు పెట్రోక్లసుతో ననుట
- 235 అచీలస్సుతో ఉలిస స్సనుట
- 236 అచీలస్సు ఉలిపిస్సుతో తన్ను గ్రీకుపైనికులు చుల్కన
వర్చిరనుట
- 237 అచీలస్సుతో ఉలిసిస్సనుట
- 238 అజాక్సు హెక్టరుతోఁ లోబడుటచేఁ దనకుఁ జిన్నతనము
నవచ్చునని కందు అచీలస్సుతో పెట్రోక్లస్సనుట
- 239 ట్రోములస్సు క స్పీడాతోఁ బరులవల లోఁజిక్కకుముని
భోధించుట
- 240 హెక్టరు తాను యుద్ధమున కేగక తీరికు దైవము
ప్రమాణము చేసితి ననఁగా కెసాండా యనుట
- 241 35 ఆండ్రా బెల్పితో ననుట

- 242 విదూషకుఁ డనుట
- 243 36లో జూలియా ప్రోటియనువాసిన యుత్తరముం దెచ్చిన
యూపెట్టాకుఁ దిరిగి యాయుత్తరమతని కిచ్చివేయునుని యూపె
న్గసిరి పొమ్మని పిదపఁ దనలో వగచుట
- 244 ఆంటోనియో పెంతిలోతోఁ దనకొడుకగు ప్రోటియనుంగూర్చి
యనుట
- 245 రాజునకు వెలంటెనునకు స్త్రీని వశపర్చుకొను నుపాయము
చెప్పట
- 246 ప్రోటియస్సురాజుతో నతని పుత్రికతో వెలంటెనుపైఁ
గొండెము చెప్పట
- 247 ప్రోటియస్సు తనముఖము నల్లని దనుతూరియోతో ననుటయు
మతీయు సిల్వియాను దా సంపాదించుకొనుట వెలంటెనుని
మైత్రీఁ దూలఁ గొట్టెదనని యనుకొనుటయును
- 248 అడవిలో సిల్వియాను బల్మి న్నూడనుంకించు ప్రోటియస్సుతో
వెలంటెననుట
- 249 ప్రోటియ స్సకవిలోఁ దనకు జైలుపడి జూలియట్టుతో సిగ్గు
పడి యనుట
- 250 తననేరమునకై నక్కాత్తవుండగు ప్రోటియస్సుతో వెలంటె
ననుట
- 251 37లో పాలీనా హెర్మియో నీకుఁడు జూలి రాజేమనుకొనునో
యని ఎమిల్లాతో ననుట
- 252 హెర్మియోనీ తనపై వ్యభిచార దోషముమీసిన తనభర్తతో
ననుట
- 253 పాలిక్సిసీకు కెమిల్లాతో పోరిజీలు గూర్చి యనుట
- 254 కేమిలోఫోరిజీలు పెరిడిట్టాలతో సిసిలియాకుఁ బొమ్మని యుప
దేశించు ననుట

శావ్యములందు,

వీనస్సు మఱి ఎదోనిస్సును శావ్యంలో 19ము

- 255 అశ్వవర్ణనము
 256 కవివాక్యము
 257 ఎదోనిస్సు వీనస్సుతోననుట
 259 కవివాక్యములు
 261 వీన ముదయించిన సూర్య జూచి యనుట
 262 వీనసు ఎదోనిసుమృతి చెందెననుకొని తఃపోసికొనుట
 263 అడవిగుండిచే జంబంబడిన ఎదోనిసుం జూచినపుడు వీన
 సుదృష్టి కవిచే వర్ణింపబడుట
 264 వీనసు మృతిచెందిన ఎదోనిసుం కవి విలపించుట
 265 కవివాక్యములు ల్యూకేసీ ఛెటయను శావ్యమునందు
 267 ల్యూకేసీనిం బట్టుకొని యాపెతో టార్క్వియనుట
 271-272 తన్ను బట్టించుట సిద్ధపడిన టార్క్వియతో ల్యూకేసీ యనుట
 273 ఛెటకట్టంబడిన పిదప ల్యూకేసీ పరితపించుట
 278 కవివాక్యములు

చాటు వద్యములలో

- 287 విరహీ వాక్యములు.

దీ విరహీతీర్థన్ వాసి యను శావ్యమునందు.

- 292 విరహీవాక్యము.

రౌద్రరసము మేక్సియరు నాటకములందు

- 1 రీతిలో ఆలివరు తనతమ్ముడగు ఆర్లెండోవయి గిట్టక యను
 కొంట
 2 రీతిలో పోనమును తనభార్య జారయి తెలిసినపిదప ననుకొంట

- 3 7లో హేమైట్లు తనపినతండ్రి తనతండ్రిందంపించి తనతల్లిక
వెంటనే పెండ్లాడు టందలంచుకొని యనుకొనుట.
- 4 నాటకుని యభినయ వివేచబుంగనిపెట్టి హేమైట్లు తమకొంట
- 5 11లో అయిదవ హెన్రీమహారాజు ప్రాన్సుదేశములోని యొక
కోటకు లగ్నకెక్కుచుం దన సేనానాయకులతోఁ బయ్యట.
- 6 14లో యుద్ధమందు నిరుత్సాహుడగు నాటవహెన్రీ మహా
రాజుతో క్షిప్త ర్థనట.
- 7 16లో రణరంగమున వదరు జారపుత్రుం గాంచి ఆస్త్రియా
యనుట.
- 8 22లో మైలాకు ఆంటోనియో గుండె నెత్తు తీయించి వానిం
బంపించెద ననుకొట.
- 9 23లో విర్మియా టైమాండ్రాతో టైమను కలుకుట
- 10 బంగరుకై వచ్చిన దొంగతో టైమననట.
- 11 టైమను దుంకలు త్రవ్వికొని తినుచు భూమింగూర్చి పలుకుట.
- 12 ఆల్ఫిబయాడీసు ఆతెస్సుపురముపై దండెత్తివచ్చి చాటించుట
- 13 33లో ఆరనుతనక్రజ్జలం చెలువుట.

కావ్యములందు లూకెసీచెఱయను కావ్యములో.

- 14 టార్కిను లూకెసీతో ననుట
- 15 చెఱపబడిన పిమ్మట లూకెసీ యనుకొనుట.

దీపక్షము

షేన్స్పియరుని నాటకములయందు

- 1 9లో హట్స్పరు యేర్పిమరుని తండ్రిగూర్చి మూర్ఖిమరుతో
ననుట.
- 2 13లో గ్లోస్టరు ఆటవహెన్రీమహారాజుతో ననుట

- 3 19లో మూడవరిచార్డు మహారాజు కలంగని వలవించుచు లేచి
యనుకొనుట
- 4 28లో కియోను దయోనిజా లేల్పుట
- 5 37లో పాలీనాభార్య మృతికి వగచు లియోనిటీసుతో ననుట.
- 6 ల్యాక్రకసీచెఱ యను కావ్యములో బలి చెఱబరిగిన పిమ్మట
టార్క్వినుయొక్క యులూక్రసీయొక్క యవర్ణనము.
- 7 లూక్రెసీ చెఱవట్టబడిన పదవ నున్న స్థితి.

బ్రహ్మసకరసము

షేక్స్పియరుని నాటకములందు

- 1 3లో తనతండ్రి యన్నయడవికేగఁ దలంచి రోడ్లొడిసిలియా
కనుట
- 2 5లో కొరియోలేనసుని భార్యతనయని తోవనుట.
- 3 13లో ఆటవకొనీనుహారాజు గొప్పదుచచ్చనని చెప్పిన
సఫల్యతోవనుట.
- 4 16లో జాన్మహారాజు హ్యూబర్టుతో ఆర్తరుం బంపుమనిచెప్ప
మంకించుట.
- 5 22లో క్లాడియో మరణముగూర్చి యనుకొనుట

సాగసుల వివరణము

వీర రసము

కాలిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

- 1-2 దిలీపమహారాజు వర్ణనము
- 3-4-5 దశరథ మహారాజు వర్ణనము
- 6 శ్రీరాముఁడు జనాపవాదముం బోగొట్టుకొనుటకు నీతను
నిడువ విశ్వయించుట.

7 శ్రీరామమున వొంటిగఁ దనసిజ్జకడఁ జేరిన యయోధ్యానగ
రాధి దేవతతో శ్రీరామునికొడుకగు కుశమహాగాజనుట.

8-9 అజమహారాజు వర్ణనము.

కుమారసంభవములో

10 బ్రహ్మ బృహస్పతి స్మృన్నిడికొని వచ్చిన యింద్రదాది దేవతలం
దారకాసురుంగూర్చి యనుట.

11 ఈశ్వరతేజముగఁ పహించుమని యగ్నిదేవు నింద్రుడు ప్రార్థిం
చుట.

మేఘసందేశమున

12 మేఘమును యక్షుఁడు తనభార్యతో తనవర్తనము చప్పుమని
బలిమూలట.

13 హిమాలయమందలి దావాగ్నిం జల్లార్చుమని మేఘముతో
యక్షుండనుట.

కాళిదాసనాటకములలో ప్రకమార్దవశీయము

14 పురూరవుండు విరహోన్మాదమున సడవిలో హంసతో ననుట.

శకుంతలమున

15 దువ్యంతుఁడు శకుంతలంజూచినతోడనే యనుకొనుట.

16 దువ్యంతుఁడు శకుంతలచలిక తైలతో ననుట.

17 దువ్యంతున కంపిన సందేశము.

18 కణ్వుఁడు శకుంతల కునదేశించుట.

19 శకుంతలను దువ్యంతునికడ కంపి కణ్వుఁడనుకొంటు.

20 తెఱచాటున మేలుకొలుపువాండ్రునుట.

21 దువ్యంతుఁడు తన్నెలుకొమ్మని వచ్చిన గర్భవతియగు
శకుంతలతో ననుట.

22 శకుంతలతో వచ్చిన తాననులకు దువ్యంతుఁడనుట.

శాంతరసము

శాళిదానశావ్యముతో రఘువంశమునందు

1-2 ఇందుమతి మృతికి దుఃఖించు నజయహాగాజాతో కలిష్టశిష్యుఁడయట.

3-4 రావణాసుర బాధకు చారిత్రక జీవితము కైకుంఠము కేగినారాయణుని స్తోత్రముచేయుట.

5 శ్రీరామాజ్ఞం దన్ను నడవిలోవిడిచిన లక్ష్మణుతో శ్రీరామువ కిట్లు చెప్పమని సీతయనుట.

కుమారసంభవమునందు

6 తారశాసురుని జంపుమని శివ్రుడిచ్చిన యాజ్ఞం గుమారస్వామి శిరసావహించుట.

నాటకములలో విక్రమార్కశీయమునందు

7 నాందీశ్లోకము.

8 రాజు తా నూర్వశిఁగూడి నందున కలిగిన తనభార్యతో ననుట.

9 చంద్రదేవునిఁ గూర్చి నోచుచున్న తనభార్యను రాజు వర్ణించుట.

10-11 రాజుతో నతనభార్య యనుట.

12 మంగళశ్లోకము.

శాకుంతలమునందు

13 నాందీశ్లోకము.

14 రాజు కణ్వశ్రమమున సారథితో ననుట.

15 మరీచిముని వర్ణనము.

క రు ణా ర స ము

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమునందు

- 1 అజమహా రాజు పూదండచాటున మృతించెందిన తనభార్యకై పొగలుట.
- 2 మృతభార్యఁడగు సజమహా రాజు వర్ణనము.
- 3 యుద్ధమున శ్రీరాముఁడు యడిసెనని రాక్షసులు చెప్పినపుడు మఱి వారిమాట దబ్బరయని తనకుఁ దెలిసినపుడును లంకలో మన్న నీత యనుకొంటు.

కుమార సంభవములో

- 4-5 రతిదేవి మన్మథుఁడు శివుని ఫాలనేత్రాగ్నిచే దగ్ధుండయిన పిమ్మట నేడ్చుట.
- 6-7 వాయుదేవుఁడు తనయొద్దకురాఁగా రతిదేవి యేడ్చి యనుట.

మేఘ సందేశమున

- 8-9-10-11 యక్షుఁడు మేఘునితోఁ దనభార్య స్థితింజెప్పట.
- ముతుసంహారమందు

- 12 వర్ష రు వర్ణనము.

విక్రమార్కశీయమునందు

- 13 ఊర్వశీవిరహమున రాజవిదూషకుతో ననుట.
- 14-15 రాజార్కశీవిరహమున వడవిలోఁ దుమ్మెదతో ననుట.
- 16 సంగమమణిస్పర్శమున పాషాణాకృతిఁ దొఱఁగి నిజరూపము మూనిన యూర్వశితో రాజుట.
- 17 సంగమమణి నొక్కగద్ద యపహరింపఁగా రాజు విదూషకుని కనుట.
- 18 భరతుఁడు మరీచిమునితోఁబల్కుట.
- 19 కంచుకి యనుకొనుట.
- 20 ఊర్వశి దివి కేగుచు రాజుంజూచుచుకొంటు.

శకుంతలమునందు

21-22 శకుంతల చలిక తైలతో ననుట.

23 లేడి నొట్టుటకు బాణమువేయుచున్న రాజుతోఁ గాశ్యప శిష్యులనుట.

24 అనసూయ రాజుతోఁ బల్కుట.

25 అనసూయ రాజు నతనిస్థితి గతు లడుగుచుండఁగా శకుంతల యనుకొనుట.

26 విరహబాధనొందు శకుంతల సఖులకనుట.

27 రాజు కడకు శకుంతల సంకుదలచి కాశ్యపుఁడనుట.

28 కాశ్యపుఁడు శకుంతల రాజనముఖమున కరుగుచుండఁగా పూల మొక్కలతో ననుట.

29 రాజునొద్ద కేగుచు శకుంతల తాఁబెంచిన లేడితోఁబల్కుట.

30 రాజునొద్ద కేగెడు శకుంతలతోఁ బ్రియంవద యనుట.

31 అత్తవారింటి కేగెడు శకుంతలతోఁ గాశ్యపుఁడనుట

32 రాజు శకుంతల తనకు వలపుజాబు ప్రాయునపుడాపెకుఁ జాటు గానుండి యనుకొంటు.

33 శకుంతలం దా నెఱుగనని తిరస్కరింపఁగా నాపె పురోహితుని వెంటఁ జొవుచున్నప్పటి స్థితిం దలంచుకొని రా జనుకొంటు.

35 మరీచ్యాశ్రమముననున్న శకుంతలంజూచి రాజనుకొంటు.

శృంగార రసమునందు

కాళిదాసకావ్యములలో రఘువంశమున

1 అజమహారాజు వ్యలచిన యిందుమతిస్థితి.

2 అజమహారాజుంజూచి యా గిన యిందుమతితో నాపె చలి

3 సుదర్శన మహారాజ వర్ణనము. [యనుట.

కుమార సంభవంలో

- 4 శివుడు పార్వతి న్వలచుట.
 5 తనకుఁ బ్రత్యక్షమైన శివుని గన్గొన్న పార్వతిస్థితి.
 6 నారదుడు శివుడు పార్వతిం గోరియున్న వాడని హిమవంతుని
 తోఁ జెప్పుచుండఁగాఁ బార్వతిచేయు చేష్ట.
 7 పెండ్లి పీటపైన నున్న పార్వతీపరమేశ్వరుల దృగ్దవర్ణనము.
 8 శివుని తొలికూటమిం బార్వతి యున్నతీరు.
 9 పార్వతి శివునిం గూడిన పిదప నొందిన సంతోషము.

మేఘునందేశమున

- 10 యక్షుడు మేఘునితోఁ దనభార్య స్వర్ణించి చెప్పుట.

శృంగారతిలకమునందు

- 11 ఒకవిరహిణి తనభర్తకు జాబువ్రాయుట.

విక్రమార్వశీయమున

- 12-13 రాజుార్వశివ్రవాసిన జాబు చదువుచు విదూషకుని కనుట.

- 14 రాజుార్వశి కనుట.

- 15 ఊర్వశీ వియోగమున రాజడవితో ననుకొనుట.

- 16 రాజుార్వశికనుట.

- 17 ఊర్వశి దివికేగుచు రాజునందు చూపించి చెలితో ననుట.

- 18 రాజుార్వశి దివి కేగుచుండ ననుకొనుట.

- 19 తనతప్పు మన్నించుమని తనభార్య పాదములంబడు రాజు
 గాంచి యూర్వశియనుకొంటు.

- 20-21-22 ఊర్వశిం దలంచుకొని రాజనుకొంటు.

- 23 రాజు తనభార్యతో ననుట.

- 24 నటిపాట.

- 25 రాజు శకుంతలం దొలిసారిఁజూచి వర్ణించుట.

- 26 వూదోటలో ననసూయా ప్రేయంవదలు శకుంతలతో ముచ్చ
 టించుట.

ర్వతిస్థితి.

వాఁడని హిమవంతుని

కేవల.

దృగ్వర్ణనము.

దు.

నంతోవము.

ంచి చెప్పట.

.

హవకుని కనుట.

కొనుట.

చి చెలితో ననుట.

దములంబడు రాజు

మట.

శకుంతలతో ముచ్చ

27-28 తుమ్మదకు బెదురు శకుంతలంగాంచి రాజనుకొనుట.

29 రాజుతో ననుసూయ శకుంతలావృత్తాంతము చెప్పచుండగా శకుంతల యనుట.

30-31-32-33-34-35 రాజు వివిధావస్థలందున్న శకుంతలంజూచి యనుకొనుట.

36 శకుంతలతో ననుసూయయనుట.

37 శకుంతల రాజునకు వ్రాసినవలపుజాబు.

38 శకుంతలతో రాజనుట.

39 రాజుపై దృష్టినిల్పి శకుంతలరాజు తన్దవఁగూడిన విమ్మట పొడరింటితో ననుట.

40-41 రాజు తన్దవిసిన శకుంతలపొందుఁ దలంచుకొనుట.

42 వలపుజాబువ్రాసి చదువుచున్న శకుంతలతో రాజనుట.

మాలవికాగ్నిమిత్రము

43 రాజు మాలవిక సొగసెన్నుట.

హాస్య ర స ము న ం దు

కాళిదాస కావ్యములలో కుమారసంభవమున

1 కుమారస్వామి బాల్యాభివర్ణనము.

విక్రమార్కశీయమున.

2 ఊర్వశి చీరచంగునకుఁ దీరగె తగులుకొన్న దనంగాఁ జిత్రలేఖ యనుట

కాకుంతలమున

3 తుమ్మదకు బడియు శకుంతల కనుసూయ యనుట.

4 అనుసూయ శకుంతలం జూపి రాజుతో ననుట.

5 జాలరి రాజవధులొ ననుట.

శృంగారతిలకములో

6 కవివాక్యము.

7 ప్రహసనము.

రౌద్ర బీభత్స భయానక రసములు

రౌద్రరసము

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

1 అజమహా రాజుచే రణరంగమునఁ దెగు వీరుల వర్ణనము.

విక్రమార్కశీయమున

2 రాజార్క న్వలచుటచే నతనిభార్య యాతనితో ననుట.

3 శకుంతల తన్నెఱుంగనను రాజున కనుట.

బీభత్సరసము

కాళిదాస కావ్యములలో ఋతుసంహారమున

1-2-3 గీష్మర్తు వర్ణనము.

శాకుంతలమున

4 రాజు శకుంతల జ్ఞప్తికిరాగా నామెం దలంచుకొని తలడిల్లుట.

భయానకరసము

కాళిదాసనాటకములలో శాకుంతలమున

1 రాజుచే వెంటఁదఱువఁబడు లేడియొక్క వర్ణనము.

2 తుమ్మెదకు జడిసి శకుంతల చలికత్తెలతోఁ బల్కుట.

3 రాజుతో నడవిలో నరిగికొడు కనుట.

అద్భుతరసమునందు

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

1 కవివాక్యము

2 దిలీపమహా రాజు వర్ణనము

- 3-4 దిలీపమహారాజ భార్యయై గర్భిణియా సుదక్షిణా వర్ణనము
 5 దిలీపుఁడు తనకొడుకగు రఘువు నత్తుకొని ముద్దాడుట
 6 యుద్ధముచేయు రఘుమహారాజ వర్ణనము
 7 సునంద యిందుమతితో ననుట

8-9-10 భార్యసహితఁడౌ నజమహారాజ స్విదర్భాపురీ జనులు
 చూచుట

11 కవివాక్యము

12 దశరథమహారాజ తన్ను శపించిన తాపముల కనుట

13 గర్భిణులగు దశరథమహారాజ భార్యల వర్ణనము

14 లక్ష్మణశత్రుఘ్నులంగన్న సుమిత్రా వర్ణనము

15 ఎదుర్కొన్న శ్రీరామ కరశురాముల వర్ణనము

16 చుప్పనాది శ్రీరాముని మోహించుట

17 సీతను వెదకు కోఁతులస్థితి

18 ఆంజనేయుఁడు సముద్రము న్దాటుట

19 రాక్షసీ పరివృతయా సీతా వర్ణనము

20 సీతచూడామణిని హనుమంతుఁడు శ్రీరామున కిచ్చుట

21-22-23 శ్రీరాముఁడు రావణుని సంహరించి సీతతోఁగూడి యయో
 ధ్యకుఁ బుష్పకముపై వచ్చుచు నాపెతోననుట

కుమారసంభవమున

24 హిమాలయ వర్ణనము

25 పార్వతీనిద్యావై భవము

26-27-28-29 పార్వతీ సౌందర్య వర్ణనము

30-31 ఇంద్రాది దేవతలతోఁగూడిన బృహస్పతి బ్రహ్మతోఁ దార
 కానురుని గూర్చి చెప్పుట

32 ఇంద్రుఁడు శివునికడకు మన్మథు ననువుట

33 శివునితపోవజమందలి కొండగోగు వర్ణనము

34 బ్రహ్మచారివేషముతోఁ దనయెదుట శివనిండచేయు శివునితోఁ
బార్వతియునుట

35-36 న పద్మలతో హిమవంతుఁడనుట

37-38-39 చంద్రదోదయ వర్ణనము

40 శివునిచేత పావురాయి వేసముననున్న యగ్నిదేవతా వర్ణనము

41 కుమారస్వామి శైశవ వర్ణనము

42 తారకాసురుం బొలయింతునను శివునితో నిండదుడు పలుకు
చున్నాఁడను కవివాక్యము

మేఘసందేశమున

43-44-45-46-47-48-49 యక్షుఁడు మేఘునితోఁ బలుకుట

ఋతుసంహారమున.

50-51 వ్రష్మఋతు వర్ణనము

52-53-54-55 వర్షఋతు వర్ణనము

56-57-59 శరత్కాల వర్ణనము

61-62 శిశిరఋతు వర్ణనము

63-64 వసంతఋతు వర్ణనము

శృంగారతిలక పుష్పబాణకావ్య విశేషములందు నాయక
నాయక దూతీ వాక్యములు

65-66-67 కవి వాక్యములు

నందోదయమునందు

68 చంద్రదోదయ వర్ణనము

69 మద్యపాన వర్ణనము

రాక్షసకావ్యమందు

70 కారుమబ్బుంజాచిన యాడు నెమిలి వర్ణనము

విక్రమార్కశీయమున

71 రాజమూర్ఖుఁ డేతెడు మూర్ఖశి వర్ణించుట

- 72 దివిశేగు నూర్వశింగాంచి రాజనుకొంటు
- 73 రాణియొక్కదాసి విదూషకుంగూర్చి యనుకొంటు
- 74-75 రాజూర్వశింగలంచి విదూషకునితోఁ బల్కుట
- 76 రాజూర్వశిందా వలచినందున కలిగి తనభార్యం దలంచి విదూషకునితోఁ బల్కుట.
- 77 మధ్యాహ్న వర్ణనము.
- 78 రాజల్గిన తనభార్యం దలంచుకొని యనుకొనుట.
- 79-80 రాజూర్వశితో ననుట.
- 81-82-83-84-85 రాజూర్వశీ విరహమున నడవి యందనుకొంటు.
- 86 సంగమమణి తాఁకునఁ బాషాణరూపము విడిచి నిజరూప మందిన యూర్వశితో రాజనుట.
- 87-88-89-90 తనకూర్వశి యందుఁ బుట్టినపిల్లనితో రాజనుట.
- 91 రాజు విదూషకునితో బల్కుట.
- శకుంతలమున.
- 92 వనంత రువర్ణనము.
- 93 గుట్టముల వర్ణనము.
- 94 రథవేగ వర్ణనము.
- 95 తపోవన వర్ణనము.
- 96 తపోవనమునఁ జొచ్చుచు రాజనుకొనుట.
- 97-98 రాజనకియలతో విహరించు శకుంతలను జూచియనుకొంటు.
- 99 శకుంతల చెలులతోననుట (•) చెలిశకుంతల కనుట.
- 100 ఆనసూయ రాజు నడుగుట.
- 101 రాజనసూయ నడుగుట.
- 102-103 శకుంతల మేనకకూఁతురని తెలిసిన పిదప రాజనుకొంటు.
- 104 శకుంతల తనచెంగటినుండి యేగిన పిదప రాజనుకొంటు.
- 105 రాజు శకుంతల చెంగటినుండి మర్చిపోవు చనుకొంటు.
- 106 రాజు శకుంతలం దలంచి యనుకొనుట.

- 107 రాజ విదూషకునితోఁ బలుకుట.
- 108 రాజ చంద్రమస్మధుల నెగ్గించుట.
- 109 తనయందలి మోహము న్నకుంతల చెలులతోఁ దెల్పుచుండఁగా రాజనుకొనుట.
- 110-111 కాశ్యపశిష్యుఁడు ప్రభాత వర్ణనముచేయుట.
- 112 అత్తవారింటి కంపకము పెట్టు పనసూయ శకుంత లతోననుట
- 113 రాజ సంగీతమువిని యనుకొంటు.
- 114 అత్తవారింటికిఁగూ శకుంతలతోఁ గాశ్యపుఁడనుట.
- 115 రా బగ్నిహోత్ర గృహమున కరుగుచు సథికార భేదముం దలంచుకొని యనుకొనుట.
- 116 శకుంతలన్నఁ బెండ్లాడితినా యని సంశయించు రాజతోఁ గాశ్యపశిష్యుఁడనుట.
- 117 తపోవనజాల న్నేరిసేయఁ దగదను గౌతమితో రాజనుట.
- 118 రాజ తా శకుంతల కిచ్చిన ముద్రికంజూచి సంతనే శకుంతల జ్ఞప్తికిఁరాఁగాఁ బలవించుట.
- 119 ఇంద్రుఁ డీరథమెక్కి నిన్ను రమ్మన్నాడన మాతలితో రాజ
- 120 వియద్గమన వర్ణనము. [నుట,
- 121 మచచమునితో రాజనుట.

మాలవికాగ్ని మిత్రమున

- 122 రాజతో మాలవికకు సంగీతము నేర్పిన వాడనుట.
- 123-124 అగ్నిమిత్రునితో సతవి మంత్రి యనుట.
- 125-126
- 127 సృత్యము చేయు మాలవిక నగ్నిమిత్రుఁడు వర్ణించుట.
- 128 అగ్నిమిత్రుఁడు మాలవికా విరహమును దలంచుకొని యనుకొ
- 129 చంద్రికా వర్ణనము. [నుట

గుర్తుగల శబ్దముల కర్థములు

అ

అంగద - ఆకలి

అంగన - (స్త్రీ)

అంచ - హాస

అంచన - ఇట్లుండునని

యూహించి కొలతచెప్పట

అంచెలు - ఆగియాగిపోవుట -

టపా

అంటి - అరటికంబము

అండకు - చెంతకు

అండగొనుటకు - ఆశ్రయించు

టకు

అంతము - నాశము

అంతరంగము - మనస్సు

అంతరము - ఎడము

అంతిపురము - రాణివాసము

అంద - పొంద

అందమంద నత్యధికము - వాడుట

కమితమూల్యముగల సొగసు

అందములు - పాటలో హాయి

నిచ్చు సంగతులు

అంబుదము - మేమము

అంశము - సంగతి

అక్కడంపు - అధికమైన

అక్కటా - అయ్యో

అక్కఱ - చేయవలసినపని

అక్కు - రొమ్ము

అక్షతము - గాయముపడని

అఖిల - సమస్తమైన

అగచాట్లు - ఆపద

అగదుపర్చుతేదు - తిరస్క

రింపజాలదు

అగణితాధిక్రియ - అమితాధి

కారము

అగౌరవము - అనుర్యాద

అగ్నికోపంబు - అగ్నియనునలుక

అఘములు - పాపములు

అఘోర - మిక్కిలిభయంకర

మైన

అచ్చపు - కేవలమైన

అచ్చతానము - శుద్ధస్నానము

అచ్చర - వేల్పుసాని

అచ్చివచ్చు - అనుకూలించు

అచ్చోట - అక్కడ

అచ్చోట - తనభర్తతో

దాబడుకొను శయ్యపై

అజాదు - బ్రహ్మ [యదృష్టము

అజ్ఞాతభాగ్యము - తెలియబడని

అడలు - మాధులు
అట్టిట - తార్కాణు
అడకువ - వినయము - జితేంద్రి
యత్వము

అడలుట - శోకించుట
అడలు - భయము
అడిమి - దానుడు
అడుసు - బురద
అణువు - లేశము
అత్తమిల్లెడు - పడుకొనెడు
అతిపరితాపము - మితిమీరిన
దుఃఖము

అతివ - (స్త్రీ)
అత్యధికము - మితిమీరిన
మనతకలది
అత్యాశ - తనకుండగని గోరిక
అదనము - కావలసిన దానికన్న
నెక్కువ

అది - ఆపి - వలయును
అదును - సమయము
అద్దిర - భరిర
అధముని - నీచుని
అధికము - కావలసిన దానికన్న
నెక్కువ

అనంతము - హద్దులేనిది
అనద - దిక్కుమాలినది
అనయంబు - ఎల్లప్పుడు
అనవరతము - ఎల్లప్పుడు

అని - యుద్ధము
అనుకంప - దయ
అనుకృతి - పోలిక
అనుగు - మిత్రుడు - ముఖ్య
మైన

అనుగుణముగ - తగునట్లు
అనుజాడు - తమ్ముడు
అనుతాపము - పాపమెందుకు
చేసితినిని నొచ్చుకొనుట
అనువు - కుంవు
అనురూపము - సరిపడుతీరు
అనువు - ఉపాయము
అనుసరింపబడు - చేయబడు
అన్న - (స్త్రీ)
అన్నవిమిన్న - ఉత్తమ (స్త్రీ)
అన్యేషణము - వెదకుట
అపప్రయుక్తంబగు - తప్పుకా
నుపయోగింపబడు

అపమృత్యుకరము - బ్రతుకవల
సినంత కాలము బ్రతుకనీనిది
అపరకర్మము - చచ్చినవారిం
గూర్చిచేయు కర్మము
అపహరింపబడిన - తీసికొనఁ
బడిన

అపహాసనకరము - నగులాట
చేయునది
అపాయము - కీడు
అపాయకరులు - హానిచేయు
వారు

అవురూపము - అరుదు
 అపూర్ణములు - వెలితివి
 అవ్వనము - కవ్వము
 అవ్వలతో - నీళ్ళతో
 అబ్బు - పొందు
 అబ్బురము - ఆశ్చర్యము
 అబ్రిము - ఆశ్చర్యము
 అభినయము - లేనిదన్నట్లు
 కన్నలు మట

అభి పాయము - ఊహ
 అభిమానము - ప్రేమ
 అభ్యాసము - అలవాటు
 అనురపదవి - చావు లేనిస్థితి
 అమరి - ఒప్పి
 అమాయిగుల - నిష్కపటుల
 అమితవ్రీయభరము - హద్దులే

ని వెచ్చమునఁ గల్గుబాధ

అమృతపదము - చావు లేనిస్థితి
 అమ్మ - బాణము
 అయిన - కూడ
 అరమర - సంశయము
 అరయ - గ్రహింప
 అరయఁబోవ - చూడ - పోవ
 అరయు - చూచు - వెదకు
 అరయఁగి - చూడఁగి
 అరసెదవని - ఆలోచించెదవని
 అరుగు - పోవు

అరుదెంచి - వచ్చి
 అరులకు - శత్రువులకు
 అరునుల - రాజుల
 అర్థము - ధనము
 అర్థ రాత్రము - నడిరేయి
 అర్హత - యోగ్యత
 అర్హమామానుషోహ - తగు
 మనుష్యుని తలంపు

అర్హుడ - తగినవాడ
 అఱిముఱి - మిక్కిలి
 అఱుత - కంఠమున
 అల - తరంగము
 అలంతుల - నీచుల
 అలఁతులారా - అల్పలారా
 అలఁడడి - చింత
 అలత - అలనట
 అలము - కవియు - కర్వ అక్ర
 మించు - వ్యాపించు
 అలరింప - నంతోష వర్చుటకు
 అలరు - పుష్ప - ఒత్పను
 అలవడుట - అభ్యాసపడుట
 అలనట - బడలిక
 అలుకువ - కోపము
 అలుఁగు - బాణము
 అల్కపోత - కోపస్వభావము
 కలదానా
 అల్పముగ - కొద్దిగా

అల్పవేళ - కొద్దిసేపు

అల్లన - మెల్లగా

అల్లాడెడు - కదలెడు

అవకాశము - సమయము

అవతరించిన - భూమికిదిగిన -

ఆకారమందిన

అవధి - గడువు

అవమానకరములై న - పరువు

పోగొట్టెడు

అవశ్యకృతి - చేయవలసినపని

అవసరము - అక్కఱ - ఇష్టము

నరవేర్చుకొనువేళ

అవివేకము - మంచికెడ

లేటుగమి

అశుచి - మైల

అశ్రులు - కన్నీళ్ళు

అసంభవము - కలుగఁజూనిది

అసంభావితము - అసందర్భము

అసడ్డ - నిర్లక్ష్యము - అశ్రద్ధ

అసదు - అల్పని

అసలు - సారము

అసాధారణముగా - అందఱి

కన్న నెక్కువుగా

అసుర - రాకాసి

అసులకు - కత్తులకు

అహంయువు - గర్వి

అ

ఆ - బొను

ఆంధ్రకు - భార్యలకు

ఆకట - ఆకలిచేత

ఆదికొంచు - అపహరించు

కొంచు

ఆడంగి - పిఱికి

ఆనకుండు - పొందకుండు

ఆకరించి - లాగి

ఆకస్మికమై - అనుకొనకున్నపుడు

తటస్థించిన

ఆకారములు - రూపములు

ఆకృతి - రూపము

ఆకె - ఆపె

ఆచరణము - చేయుట

ఆచరించి - చేసి

ఆచారానుసార సూతకళ్యాణ

వేషము - వాడుకననుసరించి

మైలపట్టుట నైలుపు నల్లనివస్త్రా

భరణాద్యలంకారము

ఆచ్ఛాదితులు - బట్టలచే

గప్పబడినవారు

ఆటపట్టు - నాట్యస్థానము

ఆణి - కుండని

ఆతతాయులు - దుర్మార్గులు

ఆతుమలు - సూక్ష్మదేహములు

ఆతురపడర్ - వెల్లిచూపరు

ఆత్మ - తమయొక్క ప్రాణము

జీవుఁడు

అర్కహత్య - తన్నుఁదాఁ జంపు
కొనుట

అడట - ఎల్లచోట్ల
అదినరునకగుశిక్ష - విదేశపాన
శిక్ష - అదమను మొట్టమొదటి
మనుష్యుఁడు నిషిద్ధఫలముం
దినుటచే నతని నేవుఁడు స్వర్గో
ద్యానమునుండి భూమికిఁ దగిలి
వేసెనని హాణవేదమునందలి
గాథ

అస - అజ్ఞ - పిట్ట
అసతి - అజ్ఞ
అసవాలు - గుఱుతు
అపత్తుసామాన్యానుభవము -
ప్రాణులందఱికి నమానముగాఁ
గవ్వము నంభవించుట
అపద - కవ్వము
అమని - వనంతఱుతువు
ఆయుధనిగూఢుఁడు - ఆయుధ
బలముకలవాఁడు
అరముగ్గిన - నిండారబండిన
అరయుఁడి - చూడుఁడి
అరసి - అలోచించి
అరసినాఁడవు - కనిపెట్టినావు
అరాటము - శోకము
అరోహించి - ఎక్కి
ఆర్చన - ఆడించునా
ఆర్చియను - ఒకదివ్యవైణికుఁడు
ఆలు - శార్క

ఆలోచనయునుఁ గలిగి
యూటాడు - ఇట్లుచేయవలయు
నను నుపదేశము బయల్పడ
కూఁగులాడు
ఆవృత్తులు - తడవలు
ఆస్థ - శోరిక
ఆస్యము - మొగము

ఇ

ఇంచుమించు - రమారమి
ఇంతి - (స్త్రీ)
ఇందాఁక - ఇంతవఱకు
ఇంద్రియములు - వినిపిచూపు
మొదలగు నవయవ గుణములు
ఇక్కట్టు - బాధ
ఇగిరిక - హవిస్సు
ఇగురు - చిగురు
ఇగురులోఁడి - చిగురువంటి
శరీరముకలదానా

ఇచ్చ - చిత్తము - శోరిక
ఇదుమ - కవ్వము
ఇదుముల్కు - కవ్వములు
ఇదువారలు - శోర్క - నగ
పర్చు పలపుకాండ్రు
ఇతిము - ప్రేయము
ఇత్తడినమాధి - ఇత్తడితోఁ గట్ట
బడిన గుండము
ఇమ్మడి - రెండుమార్లు - రెండు
రెట్లు

ఇరువుకొనుట - ఉండుట

ఇరుకెలంకుల - రెండువేపుల

ఇరుమన్నుల - రెండిండ్ల

ఇరులు - చీకట్లు

ఇర్వరు - ఇద్దరు

ఇట్టి - లేడి

ఇల - భూలోకము

ఇల్లాలు - భార్య

ఇహపరములు - దేహముతో

నున్నప్పుడు నేహము విడిచి

నప్పుడు స్త్రీవుడు క్రమముగా
నుండు లోకములు

ఈ

ఈడ - ఇక్కడ

ఈదు - ఒసంగదు

ఈను - ప్రసవించు - ఒసం

గను

ఈభంగి - ఇట్లు

ఈయెడ - ఇక్కడ

ఈరు - మీరు - ఒసంగరు

ఈర్ష్య ఓర్వలేమి

ఈల్లుట - చచ్చుట

ఈవి - దానము

ఈవు - నీవు - ఒసంగవు

ఈనడకడు - అసహ్యకడు

ఈనడించు - తిరస్కరించు

ఈనడకడు - ఈర్ష్యుడు

ఉ

ఉలకించుట - ప్రయత్నించుట

ఉంటె ఉన్నావా

ఉక్కడంచు - చంపు

ఉగడించెడు - తెలియపర్చెడు

ఉగ్మలి - (స్త్రీ)

ఉచితబోధము - నుంచి తెల్పుట

ఉచ్చరించు - పలుకు

ఉచ్చస్థితి - గొప్పపదవి

ఉచ్చాణరము - పలుకుబడి

ఉఘ్నసిరము - బైటవిడుచు

ఉడుకు - వేడి [నూపిరి

ఉడువు - దుస్తు

ఉత్తమప్రజ్ఞ - గొప్పజ్ఞానము

ఉత్తమ మధ్య మాధమ విభాగ

ములయెడ - కాలముపంచుట

యందను కూలముగనుండు

నవుడు

ఉత్తలపడకు - చింతించకు

ఉత్సాహము - ఉబలాటము

ఉదయము - ప్రొద్దునూరు

ఉదారుడు - చాత [నమయము

ఉదిలేంద్రియములు - పనిచేయ

జోచ్చు చూపు మొదలగు

నవయవములు

ఉద్యోగిజనము - కార్య
నిర్వాకులు

ఉద్యహనుమము - పెండ్లి

కలంకరించుకొను పువ్వు
ఉపద్రవకరము - చేటు

తెచ్చనది
ఉపన్యాసము - దేనిఁగూర్చి

యైన విస్తరించెవ్వట
ఉపేక్షించు - నిర్లక్ష్యముచేయు

ఉరంబులను - హృదయములను
ఉరలు - విడిచిన

ఉరవు - పెద్ద - మిక్కిలి

ఉరు - ఒప్పెను

ఉరువడి - త్వరగా

ఉర్వి - భూమి

ఉటిది - దట్టము, దార్ఢ్యము

ఉలివి - నద్దు

ఉలుకు - భయము

ఉల్లాసము - వేడక

ఉవిద - (ప్రీతి)

ఉసికొల్పెద - పురికొల్పెద

ఉసురుల - ప్రాణముల

ఉరి

ఉర్పుచు - ఉపిరిరియుచు

దుఃఖించుచు

ఉరురు - నిట్టూర్పువిడుతురు
ఉరడిలుడు - ఓర్పుకొందు

ఋ

ఋతువులు - కాలవిశేషము

ఎ

ఎంచగ - ఆలోచింపగ

ఎంతే - మిక్కిలి

ఎందేని - ఎక్కడనైనను

ఎకిమోడు - రాజు

ఎక్కటి - ఏదోయొక

ఎక్కుడు మేకములు - వన్దులు

ఎగ్గించుట - నిందించుట

ఎగు - అనకారము - దోషము

ఎట్టకేలకు - కొంతసేపటికి

ఎడ - హృదయము

ఎడఁద - హృదయము

ఎడవని - విడువని

ఎడయిక - విరహము

ఎడయట - మానుట

ఎడసి - విడచి

ఎడ్డి - పిచ్చి

ఎత్తుగడ - కుట్ర

ఎదిరి - శత్రువు

ఎదిరించు - నిరసించు

ఎద్దియుఁగాని యున్ని -

నిర్మాణము

ఎనయు - కలియు

ఎన్నక - ఆలోచించక
 ఎన్నిక - నెత్త కీర్తి వచ్చునట్లు -
 గొప్పస్థితికిఁ దెచ్చుటకు
 ఎర - ఆహారము
 ఎరఁగుట - వదుట
 ఎరవు - ఒకటి రెండు దినములు
 వాడుకొనుట కడగితెచ్చుకొను
 సొమ్ము

ఎఱుక - జ్ఞానము
 ఎల - తేలిక
 ఎలనాఁగ - (స్త్రీ)
 ఎలమి - సంతోషము
 ఎలుంగు - ధ్వని
 ఎల్లు - గొంతు - భల్లూకము
 ఎల్లభావలు - అందఱినాల్కలు
 ఎనంగు - ఒప్పెడు
 ఏ

ఏఁపు - బాధ
 ఏకతమున - ఒంటిగా
 ఏకమానసము - ఒక్కరీతిగా
 మనస్సులుటం
 ఏకు - నిందించు
 ఏగుచున్నారు - పోవుచున్నారు
 ఏగుదెంచు - వచ్చు
 ఏడ్చెఱ - మిక్కిలి
 ఏతెంచినాఁడ - వచ్చినాఁడ

ఏతేరవు - రావు
 ఏది - పోఁగొట్టుకొని - లేక
 ఏను - నేను
 ఏమఱి - పొరపడి
 ఏరు - ఎవరు
 ఏలుబడి - కరిపాలనవృత్తి
 ఏల్క - రాజు
 ఏవ - అనన్యము
 ఏవగించెద - అనన్యించెద

ఐ

ఐదవ - పుణ్యస్త్రీ

ఓ

ఒంటిమై - రహస్యముగా
 ఒండు - వేఱు - ఒకటి
 ఒండె - అయినను - కాని
 ఒండొంటిచే - అన్యోన్యము
 ఒండొరుమిక - పొత్తు
 ఒందిలి - ఆచడ

ఒకట - ఒక్కచోట - తల్లఱము
 ఒకపట్ల - ఒకప్పుడు
 ఒకొండు - ఒకఁడు
 ఒకొట - ఒక్కచోట
 ఒకొమ్మడి - ఒక్కమాటు -
 తల్లఱము
 ఒక్కట - దబ్బన -
 ఆకస్మికముగా
 ఒగి - వరుసగా

ఒడలు.. గురువులు
 ఒడఁగూడ.. లభించఁగా
 ఒడబర్చు.. విప్పించు
 ఒడనున్.. వుట్టఁగా
 ఒడము.. ధనము
 ఒడయను.. అధికారిని
 ఒడసి.. కట్టుకొని
 ఒడి.. అంకప్రదేశము
 ఒడిదిరి.. పొడిదిరి
 ఒత్తడి.. బాధ
 ఒడవనీ.. వుట్టఁగా
 ఒడవిన.. పొందిన
 ఒద్దిక.. చేరిక
 ఒనరవలయు.. తగియుండ

వలయు.. ఉండవలయు

ఒనరుకు.. చేయుదు
 ఒరగదరు.. వ్రాలెదరు
 ఒరపిడి.. రాపిడి
 ఒరసిన.. రాచిన
 ఒలయు.. చచ్చు
 ఒనంగి.. ఇచ్చి

ఓ

ఓగు.. తక్కు
 ఓగుదనము.. తక్కు
 ఓటము.. అవదయము
 ఓడంగి.. ఓడవాఁడు
 ఓడి.. ధయపడి

ఓమెదు.. రక్షించెదు
 ఓర్పు.. బయింటి
 ఓర్వ.. నహించఁగా

ఔ

ఔదు.. పెదవిక్రిందిచోట
 ఔదల.. ముఖ్యకారణము
 ఔన్నత్యమునఁదోచుచు.. పొడ
 వుగాఁ గావలడుచు

క

కంటికి.. చూచితిరా
 కంఠు.. మస్మధుని
 కంఠర్చుదు.. మస్మధుఁడు
 కందు.. కసిబిడ్డ
 కడ్కిలు.. రరవఘోషాలు
 కటా.. అయ్యో
 కటకటా.. అయ్యో
 కటికి.. అధికమైన.. క్రూరమైన
 కట్టడి.. అధికమైన.. క్రూరమైన
 కట్టు.. చదరంగములోనిరాజు

కడవడట

కఠినావనరము.. తవర్కము
 కడ.. కొన
 కడంగి.. బయటదేటి
 కడఁక.. ప్రయత్నిము
 కడఁగి.. ప్రయత్నించి
 కడగండ్లు.. కష్టములు

కడను - జరుగు

కడలేలు - తుదముట్టు

కడను - కొఱతలఁ తక్కిన

కడముట్టు - చచ్చు - ముగియు

కడలి - సముద్రము

కడలివెన్న - చంద్రుడు

కడి - అన్నకబళిము

కడిడి - కఠినమైన - గొప్ప

కడిమి - బలము

కడు - మిక్కిలి

కణత - కడకంటి కంగటిచోటు

కత - కథ

కతన - కారణమున

కతము - కారణము

కడలాడు - చలింపు

కదించిన - పట్టుకొనఁగా

కదువున్ - రేపిడున్

కన్ - కన్ను

కపకము - బంగారు

కను - కన్ను

కనుమొలుగక - తానవుచ్చక

కనెడు - ప్రసవించెడు

కన్గొన్న - చూచిన

కన్నెలోకములు - ఒరు లాక్ర

మించని భగములు

కన్యాశ్రమమునందు - పెని

మిటితోఁ గనఁకూడం ప్పువుడు

కప్పలకు వివ.మున్న పనియు వాని

తలల ములులుందునఁ యును

బూర్వకాశ్చర్య మతము

కమ్మ - జాలు

కమ్మన - తీయన

కయి - సగ - కవి - చెయి

కరఁగించు - శాలివడఁజేయు

కరఁచలేదు - కరఁగఁజేయలేదు

కరకరిన్ - క్రూరభావము కలిగి

యుండుటచేత

కరడము - తరంగము

కరణి - తీరు

కరము - మిక్కిలి - చేయి

కరుడు - మద్ద

కరువలి - గాలి

కర్ణముల - కార్యముల

కర్ణముల - చెవుల

కర్త - చేయువాడు

కర్తవ్యము - చేయవలసినపని

కర్తృత్వతి - చేయువానిపని

కర్వలి - గాలి

కఱవుట - నేర్పుట

కఱవఁగ - నేర్చుకొనుటకు

కటి-నల్లని

కలంగుట - దుఃఖించుట

కలంగు - క్రోధ పెట్టు - బడరించు

కలంత - క్రోధకరమైన

కలయిక - సంయోగము

కలవరిము - కలంత [భేదధ్వని

కలహతూర్యరసము - యుద్ధ

కలహించు - పోరాడ

కలి - దుష్టశాలము

కలికిటరాయి - సొగసగు

శిశోభావణము

కలిమి - ఐశ్వర్యము

కలిమిపె - కలిగియుండుటచేత

కలు - బండియొండ

కలుపదొంగ ప్రొద్దులు - చంద్ర

సూర్యులు

కల్పనాచూరపవానకార్లు -

అల్లికనేర్చి గల్లి నవ్వుపుట్టించు

కల్పములం జన్మపాద

కల్పించు - కల్పించుట

కల్పించు - సంకల్పించుట

కల్లకార్లు - అబద్ధపుష్పములు

కల్లసిగుచ్చనిపేట - అబద్ధ

మాడుపారిచే నవమానింకు

బడనికీర్తి

కళ - కాంతి

కవలు - ఒక్కమా తొక్కడు

పునః బుట్టినవారు

కసిమనంగి - కలరేగి

కస్తీ - ఆకుద

కా

కాక్షింకుడు-కోరడు

కాంచరు-పొందరు

కాంచిస - ప్రసవించిన - కన్న

కాంచుడి-చూడుడి

కాంచు-తపింపజేయు

కాంచులు-సేద్యముచేయువారు

కాచు - రక్షించు

కాన - కనుక - అడవి - చూడ

కానిపించు-అగవర్చు-అగవడు

కానియేలికపోటు - దుష్టరాజు

చేయు నవకారము

కామంచిచెట్టు-ద్రాక్ష

కామము - వలపు - కోర్కె-

రతివాంఛ

కామమూలము-ప్రేమకార

ణము

కామకునకు - వలపుకాని

కామని-మస్మకుని

కారించని-కాధించనిమ్ము

కారు-కాలము

కార్జము-కడుపునీటి తీర్తికింద

నుండుమాంసఖండ వికేషము

కారుడు-కరకాళము

కాటియ పెటకు - బాధించకు
కాం కాడవతిరస్కారములు
కాలమువలనగలు బాధలు నవ
మానములును

కాలముతప్పట - అవస్థ మూఱుట
కాలునికీ - యమునికీ
కావరము - కొప్పు
కావలిచిటునగవు - రక్షణము

స్వామియే పిమ్మనవ్వు
కావలినిమానములంటకువలె -

కడలికగల నిమిషములు జరిగి
పోవు గంటయొక్క బర్హుతగించు

కావీ - ఎట్టని
కాన్సవుడు - కాశ్యపుడు

కీ - కినియు - కోపించు

కిక్క - కోపము
కిరణములు - మినుకులు - కాం
తులు
కిల్చివము - పాపము

కు

కుందరు - దుఃఖించరు
కుటిలమైన - చెడ్డ
కుట్టిన - బాధకలిగించుచోట

కుడుచునంతకు - అనుభవించు
సను సభోగముల కంటెను
కుడువబడగలు - అనుభ
వించబడజాలు

కుత్సింతు - నిందింతు
కుత్సితవాంఛలు - నీచములగు
కోర్కెలు

కుందింప - తగ్గింప
కుప్పనమా - కూసము
కులట - వ్యభిచరించు (స్త్రీ)
కులస్త్రీల - మగవాండను

క్రూ

కూటమి - సురతము
కూటమిన్మానసి - కుత్తుకనొడవిస
నులివు - వెలి గుక్క - రతికూ
తము

కూతుల - కొమారితల
కూర్కు - నిద

కూర్మి - ప్రేమ - నే సము
కూళ - కూరమైన - కఠినుడు
కూళతనము - కూడత్వము

కృ

కృతఘ్నత - మేలుమఱపు
కృత్యము - కవి
కృత - దైవకరుణ
కృషి - పాటు

కె

కెంగాము.. అంగారకగ్రహము

కెంపు.. ఎఱ్ఱని

కెడ పెద.. చంపెద

కెలంకుల.. వేపుల

క్రే

కేశరింత.. గొంతుక నవరించు
కొనుట

కేశ.. బురద

కేశలము.. బొత్తిగా

కేశములు.. తలవెండ్రుకలు

కేశరములు.. మెడవెండ్రుకలు

క్రై

క్రై.. చేయి.. అలంకారము

క్రై వడి.. తీరు

క్రొ

క్రొంతు.. పెంకె

క్రొండి.. తేలు తుమ్మెద మొద
లయినవాని తోక

క్రొండొక.. ఏదోయొక

క్రొత్తికి.. సంకోచించి.. అక్షర
లోపమై

క్రొతుకునిద్దుర.. పట్టిపట్టనిద్ర

క్రొదము.. ఈడువచ్చిన.. లేత

క్రొదువ.. తక్కువ [ముగా

క్రొనకొని.. ప్రయత్న పూర్వక

కొను.. పుచ్చుకొను

కొప్పెర.. బాస

కొమరు.. సాగసు

కొమల.. కొమ్మల.. స్త్రీల

కొఱంత.. నవ్వుము

కొఱగాడితము.. పనికిమాలిన

తనము

కొఱడుపాటించెడు.. కొయ్య

కట్టు నట్టుచేసెడు

కొఱమాటి.. పనికిరాక

కొలది.. పాదు

కొలము.. కులము

కొల్పెడు.. పుట్టించెడు

కొత్తి.. కమ్మరివాడు నిప్పుంచు
వల్లము

క్రో

క్రోడేశాని.. పిన్నవయసువాని

క్రోణంగి.. హాస్యగాడు

క్రోరికలుచెడిన.. క్రోరినట్లు కాకు
న్నప్పుడుక్రోఱమీసము.. కొన నన్నగ
నుండు మీసము

క్రోలుపోయి.. విడనాడి

క్రోవిదారి.. దేవకాంచన

వృక్షము

క్రౌ

క్రౌను.. నడుము

క్రౌరు.. రంగు

క్ర

క్రంతల - క్రోవలసందుల
 కన్నన - క్షరగా
 కమతన - వరుసగా
 కమము - సప్తస్వరముల
 యోరోహ - ణావరోహణవిధము
 కమ్మతి - ముఱిల - తిరిగి
 క్రయమూల్యము - కొనువెల
 క్రయింపబడుచు - కొనఁ

బడుచు

క్రా

క్రాలుగంటి - బెనురుచూపుల
 యాఁడుడి
 క్రాలెడు - ప్రకాశించెడు -
 మండెడు

క్రి

క్రియ - పని

క్రు

క్రుంగిలిప - పేదపడిన

క్రే

క్రేవకు - చెంతకు

క్రో

క్రోంపపులు - వింతరుచులు

క్రోన్ననపాయము - లేత

జవ్వనము

క్ష

క్షణభంగురము - క్షణములో

నశించునది

క్షణికంగా - మిక్కిలి యస్థిర
 మగుదానా

క్షుద్రము - నీచము

క్షా

క్షాళితమై - కడఁగఁబడి

క్షౌ

క్షౌకందుకము - భూగోళము

ఖ్య

ఖ్యాతి - కీర్తి

గ

గంగ - గంగానది

గంటమ్మ - వ్రాతఁపనిమ్మట్టు

గంటావడు - గాయమువడు

గంధర్వవేళ - అర్థరాత్రము

గడన - సంపాదనము

గడనపెట్టించు - లెక్కపెట్టించు

గడువు - నిర్ణయింపబడిన

కాలము - అవధి

గతి - నడక - అవస్థ

గచ్ఛి - పొగరుబోతు

గభీరత - లోఁతు

గభీరశుభ సంప్రార్థనగీతములు
హాయికలు గఁజేయుటకై దేవుని
వేడుచుఁ బాడెడు వేడుక

పాటలు

గమి - సమూహము
గతితలు - స్త్రీలు
గలిలిలి - సందడి
గవాక్షమ్ములు - కిటికీలు

గా

గాదువు - గాలి
గాఢ నిద్ర - ఒడలెఱుఁగనినిద్దుర
గానము - పాట
గాయకుఁడు - పాటకాఁడు
గారము - గౌరవము
గారాబు - గౌరవము
గాలిమేపరిపగ - గాలిందిను
పామునకు శత్రువగు నెమలి

గి

గిఱి - కుండనిరేఖ
గిరికింత - చక్కిలిగింత

గీ

గీటున - అనాదరమున

గు

గుంత - పల్లము
గుంపు - కట్టమీదియై తెనప్రదే
శము - సమూహము

గునగున - త్వరగా
గునికెవరు - మెల్లగాఁ బడువిడి
పోయెదరు

గుబ్బుల - చమ్మల
గుర్వీలు - గాఢనిద్రకొందు
గులాబు - ఒకవిధమగు నట్టరి
సువాసనగల పూవు
గుహ్యచాపల్యమా - పోకిరితనము

గె

గెడఁగూర్చుట - పఠఁగూర్చుట
గెడవు - నడవు

గే

గేయము - సంగీతము
గేస్తు - గ్రహస్తు

గొ

గొంకు - జంకు
గొంతెమ్మకోర్కులు - అంద
రానివాని పై నాశలు
గొడవ - అపద
గొడ్డు - నివ్వలమైన
గొనము - గుణము
గొబ్బున - త్వరగా
గో

గోటు - ఒయ్యారము
గోడిగ - అఁడుగుట్టము
గోరము - అపద

పు

ఘన-గొప్ప
ఘనత-గొప్పతనము
ఘనతకేసు--కసిద్ధిచెందు
ఘనము-కంచుతో-జేయబడిన
వాద్యవిశేషధ్వని
ఘనులు-గొప్పవారు

ఘా

ఘాతుకుల్-చంపెడున్వభావము
కలవారు

ఘో

ఘోరము-భీకరము-అన్యాయము-చెడ్డ
ఘోరవృత్తి-కఠినవ్యాపారము
ఘోరవైరము-ఎడతెగని విరోధము

ఘోష-ధ్వని

చ

చంద్రగతి-చంద్రుని నడక
చవల-నిల్కడలేని
చమూనియత్పగడ-నేనావతి
యాయుధమగు నినుపదాద్ధు
చర్మితచర్మణము-నమలబడిన
దానికే తిరిగి నమలుట

చా

చాంచల్యము-నిల్కడలేని

చాపలము - నిల్కడలేని

చారులు-రహస్యముగాఁ దిరు
గుచు రాజాసకు లోకవార్త
దెల్పువారు

చి

చింతరుచిహీనమా-విచారము
యొక్క కాంతిమానీష
చింతాకారణము-విచార
హేతువు

చింతించు-ఉహించు
చింత్యము-ఆలోచింపవలసిన
నంగతి

చికిత్సకులు-వైద్యులు

చిచ్చు-అగ్ని
చిటికె-చిటికెవేయునంత
కాలము

చిట్లించుకొన్న-కోపవికార
ములోఁ గూర్చిన యెడల

చిడిముడి-కోపము

చిత్రము-చిత్రరవు

చిరము-దీర్ఘకాలము

చిఱుత-చిన్న-చిడ్డ

చిలుకలకొలెకి-అందమగు-స్త్రీ

చిల్లగింజ-నీటికలఁక దేర్ప నొక
విధమైన వృక్షదీపము

చిల్లర-కొండము

చిల్వ-పాము

చివుకలు - బేడ మొదలగు కొద్ది
నాణెములు

చిహ్నము - గుర్తు
చి

చీకటిగొంగయచ్చుమచ్చు
చారి - చీకటికి శత్రువుగు
చంద్రునియొక్క ప్రతిబింబము
పోర్చిగల కన్నులుండు పించెము
ధరించిన నెమలి

చీకటితర్వా - రంకు
చీకటినడకనక - చీకటిలో

నడుచు విధము తెలియక
చీట్లుతెలుదొడగిరి - బొను
కాదనడు మాటలు కాగిదవు
ముక్కలపై ప్రవాసీ యొక
పెట్టెలో గలిపియుంచి చేతికి
వచ్చిన చీటిని దీసికొని దాని
ప్రకారముచేయం ప్రకారం
భించిరి

చీడలు - వ్యాధులు
చీమచిటుకుమన్న - ఏమాత్రము
చప్పుడైనప్పటిని

చు

చుంచించు - ముద్దిడు

చె

చెచ్చర - త్వర

చెట్ట - కీడు

చెడుగొట్టు - దుష్టులు

చెనక - తిరస్కరింపగ - ఎది
రింపగ

చెనటి - కఠినులైన

చెయిదములు - ఇంద్రియవ్యాపా
రములు

చెలంగ - ఒప్పుగా

చెలి - ప్రియురాలు - ప్రియుడు -
(స్త్రీ)

చెలిమిచే - హితు లోదార్పు
టచే

చెలియ - (స్త్రీ) - చెలికతై

చెలువ - అందకతై

చెలువడచు - రూపుమాపు

చెలుపు - అందము

చెలుపుడు - మగడు

చెలుపున - తీరున

చెల్లరే - భర్త

చెల్లెను - శేకుండను

చెల్వము - అందము

చెల్వక - మగని - తీరిని

చే

చేకురు - లభించు

చేకూర - దొరికినయెడల

చేకొను - పుచ్చుకొను

చేగల ఘోకములు - ఏడ్పులు

చేడె - (స్త్రీ)

చేడ్పడ - తొట్టుపాటుచెంద

చేతొడవు - చేతికీ దొడగి

కొను దుస్తు

చేయినరవచ్చు - జేలగినాయ

ముకడ - న్యాయవంతులవలె

జరిగిపోవచ్చు

చేవత్తి - చేత బట్టుకొన్న

దీపపువత్తి

చౌ

చౌర్యము - దొంగతనము

చ

చందము - తీరు

చందానన్ - తీరునన్

చందు - చంద్రుడు

చందుకోయినులు - చంద్ర
రోహణులు

చక్కటికి - ఒడ్డుకు

చక్కపర్చు - కుదుర్చు

చక్కాదు - బాగుచేయు - నాశ
నము చేయు

చక్కిలిగింతలు - నవ్వుపుట్టించు
నట్లవయవము తాకుట

చదల - ఆకాశమున

చదువర్ల - విద్యాంశుల

చనదు - కూడదు

చబుకు - కొరడా

చయ్యన - దబ్బున

చలము - కోపము - కగ

చలివెల్లు - చంద్రుడు

చలువబొట్ల - చెమ్మట

చల్లడము - సగముతొడ వలకు
దొడగికొను లాగు

చా

చాగురే - భళిరా

చాడి - కొండము

చాడ్పున - తీరున

చాన - (స్త్రీ)

చామ - శ్రీ - శ్యామ యను

పేరుగల యొకమట్టి చెట్టు

చాయల - విధములు

చాల్పులు - పరుసలు

చావుదరువు - చచ్చినవారిం

గొంపోవునవుడు వాయించు

పాద్యము

చు

చుంచు - చిటలుక

చువక - మెత్తనిసన్నని నిడుపాటి
చిన్న రెమ్మ

చూ

చూకురు - దుఃఖము

చూడికి - చూపు

చూపట్టదు - చోఁపదు
చూపలులు - చూచువారు

చొ

చొక్కువాటు - పరవశత్వము
చొప్పు - మార్గము
చొరవ - సాహసము

జి

జగదానందకరుఁడు -
సూర్యుఁడు

జమ - కన్నతల్లి
జర - ముదిమి
జరతత - ముదిమి
జవము - వేగము

జ్ఞా

జాగరూకత - కాలజ్ఞానము
జాగ్రత్త - మెరుకువ
జాసకి - నీత

జి

జింక - లేడి
జిగి - కాంతి
జిత్తెంద్రియత - ఇంద్రియముల
వాదీన పర్చుకొనుట
జిప్తె - జాన్మహారాజయొక్క
జ్యేష్ఠపాదరుఁడు

జి

జీనువ - ఒకట

జీవగట్ట - జీవనాశధము
జీవసాధము - జీవము లుండు

చోటు

జీవింప - బ్రతికింప
జీవుఁడు - ప్రాణి

జై

జేటి - మల్లియుద్ధముచేయు

వాఁడు

జే

జేజేలరుసిమిన్న - నారదమహర్షి

జి

జిప్తి - తెలివి - తలంపునకుఁ
జెచ్చుకొనుట

జ్ఞా

జ్ఞాతి - దాయాదుఁడు
జ్ఞానులు - తెలిసినవారు

జ్యే

జ్యేష్ఠము - గ్రీష్మర్తువందలి
మొదటిమానము

జ్యౌ

జ్యోతిషికులు - జోనులు

జి

జ్వరము - వేడి

జి

జంట - జత

జగముకన్ను - సూర్యుడు

జగముతల్లి - పార్వతి

జతనము - ప్రయత్నము

జన్ని - సన్నిపాతము

జన్నికట్టు - బ్రాహ్మణుడు

జబ్బుయిన - కాంతితగ్గిన

జమిలిముక్కాలి - తుమ్మెద

యొక్క

జముడు - ప్రాణుల పంపించు

జీవత

జ్ఞా

జాడ - చొల్కి - దారి

జాబిలివతిమనగ - చంద్ర ప్రతి

బింబమను భూవణము

జాలకట్ట - కిటికీ

జ్ఞు

జాట్టువులుగు - నెమలి

జ్ఞో

జోక - ఉత్సాహము - ఆనందము

జోగము - మనస్సు నిశ్చలము
చేయుట

జోగులు - యోగులు

జోటి - స్త్రీ

జోతి - వెల్లు

ట

టక్కరి - మోసగాడు

టె

టెక్కియము - జెండా

టై

టైబరు - ఇటలీ దేశములోని

యొకనది

తా

తాయి - స్వరస్థాయి

డ

డబము - తలకుమించిన

వేషము

డగ్గుతిక - గడ్డదస్వరము

డప్పి - దాహము

డబ్బు - ధనము

డస్సిన - అలసిన

డా

డాచు - దాచు

డాలు - కాంతి - పలక

డి

డిండు - అడంగు

డె

డెందము - గుండె

త్ర

తంటాలుపడియెద - శ్రమపడెద

తందుగోల - లెడ్డు - తండలు -

పడవపెత్తనగాడు

తక్కువారు.. తక్కువువారు

తగ.. బాగుగ

తగవు.. నాయము.. నీతి

తగిలి.. అభిలాషకడి

తగు.. గొప్పస్థితిగల

తగులమందినవాడు..

కొముగుడు

తగులు.. పొందు.. అనురాగ

వడు.. అనురాగము

తడబడిన.. తోచకున్న

తడవు.. కాలము.. చిరకాలము..

ఆలస్యము

తత్తులు.. గుఱ్ఱములు

తద్దయా.. మిక్కిలి

తనకతముడిండికగచూళ్ళ-

తనకుఁ గారణమగు కఱ్ఱ న్నిను

నగ్గియొక్క ధ్వజరూపమగు

పొగవలనఁ బుట్టు మేఘముల

యొక్క

తనమసి.. కా నుపయోగించు

సిరా

తనరారె.. ఒప్పెను

తనరు.. ప్రకాశించు

తనస్థితివిశేషమునకువలను

గడించి.. తనయైశ్వర్య మభివృద్ధి

చెందునట్లు పాయము వెతకి

తనిపెడు.. నంతుష్టిపొందఁగ

తనియు.. తృప్తిపడు

తనువు.. శరీరము

తన్వి.. సంతృప్తి

తపసి.. ముని

తప్పముల్లేలు.. వట్టినంచులు

తప్పకొందురికినటుల.. ఆవిధ

ముగా నుతిబాధ తెలియ

కుండుడు

తత్తమగు.. కాల్యబడిన

తబము.. తపస్సు

తమి.. వలపు.. కుతూహలము

తమ్మిచూలి.. బ్రహ్మ

తమ్మిపగతుడు.. చంద్రుడు

తమ్ములు.. కడ్డములు

తరుణము.. అవసరము.. లేత

తరుణత్వము.. యౌవనము

తర్కించుకొనుచు.. ఊహించు

కొంచు

తర్లు.. ప్రయాణమగు

తలితన.. చచ్చినయెడల

తఱి.. కాలము

తఱుగు.. తగ్గు

తఱుము.. వెంటడించి

పరుగెత్తించు

తలఁగి.. విడిచి

తలకొనుడు.. పూనుకొందు

తలపోసి.. తలఁచుకొని

తలవంపు.. చిన్నతనము

తలారి - కావలివాడు
 తలిరు - లేత - చివురు
 తలిరుకై - చివురుపంట చేయి
 ఘుకువనతల - పైకి నంతోషము
 వలె గన్నదుదుఃఖము
 తస్కరులు - దొంగలు

తా

కాత్పర్యము - కోర్కె
 కానము - స్నానము
 కామరల - పద్మముల
 కారతమ్యంబు - నాసి
 తారలు - నక్షత్రములు
 కారసమై - పెంతకువచ్చి
 కారు - తిరుగు - సటించు
 కారుణ్యము - యావనము
 కాల్యేడు - ధరించెడు
 కావకిన - నీయొక్క
 కాపు - చోటు

త్ర

తిమ్మనికన్న - కొంతకన్న
 తిరవగాండ్రు - బిచ్చగాండ్రు
 తిరగఁజెడు - మాటెడు
 తిరుగుబాటు - మార్పు
 తిలకింపన్ - చూడన్
 తవురుట - యత్నించుట
 తివురుము - కుతూహల పడుము

త్రీ

తిండ్రమైన - తిడ్డమైన
 తీతువు - ఒకవిధమైనపక్షి
 తీరని - పోవని - చేయక విధిలేని
 తీరము - ఒడ్డు
 తీరు - విధము
 తీటిన - కడచిన
 తీవ్రోన్మాదప్రకృతి - మిక్కిలి
 సిచ్చిగుణము

తు

తుంట - చెడ్డ
 తుంటరి - చెడ్డ - దుష్టు
 తుచ్చకానుచేష్టలు - పనికి
 మాలిన పోకిరిపనులు
 తుట్ట - తుట్టపాము
 తునిమి - చంపి
 తురితముగ - త్వరగ
 తుఱుమ - ముడువ
 తుల్వ - దుర్బుధి కలవాడు

తూ

తూపు - బాణము
 తూము - నీర్బుజెటికివచ్చు
 పట్టు ద్వార మేర్పర్చు కట్టిన
 కట్టడము
 తూలిన - చొక్కన

త్ర

శృంగి - సంతుష్టి

త్రే

త్రేంపున - సాహసముతో

త్రేక్కరిండ్లు - మోసకార్లు

త్రేగదియదాయె - తూలగొట్ట
దాయె

త్రేగబదాపుడు - పూనుకొన్న
పుడు

త్రేగడజొచ్చు - నిరసించు

త్రేట - తేనెపట్టు

త్రేమ్మర - చల్లగాలి

త్రేరలు - తొలగు - బయలు
దేలు

త్రేటగు - విధము

త్రేణవ - శ్రీ

త్రేలివులుగులు - హంసలు

త్రేల్పుతటి - చదువు చెప్పు
నపుడు

త్రేవులులన్ - రోగములను

త్రే

త్రేంట్ల - తేనెటింగల

త్రేదమా - కాంతి

త్రేదరిల్లు - ప్రకాశించు

త్రేజి - గుట్టము

త్రేడి - సారమానమునందలి

దినము

త్రేరు - రథము

త్రేలు - మూడికివచ్చు

త్రేరికులు - తీరమున కేగువారు

త్రో

త్రోగల - చల్లదన

త్రోగలు - కల్వలు

సమాహములు

త్రోడగె - మొదలుపెట్టె

త్రోడరి - కలిగి - ఎదిరించి

త్రోడువబడియె - అలంకరింపఁ
బడియె

త్రోడ్డు - ఉడుపు

త్రోత్తు - కానిన

త్రోయ్యలి - శ్రీ

త్రోఱిగి - విడిచి

త్రోఱిగిన - లేని - విడిచిన

త్రోలిటెంకి - మొట్టమొదట

స్థానము

త్రోలిదెన - తూర్పుదిక్కు

త్రోలిబాము - పూర్వజన్మము

త్రోలినుచ్చు - మొదటమాదిరి

త్రోవల - కల్వల

త్రో

త్రోచబడియె - కానబడియె

త్రోచునట్లు - అగపడునట్లు

త్రోచెంచు - కనబడు

త్రోడు - సాయము

త్ర
త్రాసాసాతముల్ - సిగ్గును
చదువులు

త్రా
త్రాఁచు - వగడగలసాము

త్రి
త్రిప్పటంబడు - తిరుగులాడు

త్రి
త్రిొక్కుడు - బాధ

ద

దండ - చెంత

దండనవిధి - శిక్షాకృత్యము

దగ - డప్పి

దనుక - వఱకు

దబ్బు - దర్భ

దబ్బుటి - కల్ల చెప్పవాఁడు

దమ్మము - ధర్మము

దయాళురు - కరుణాన్వభావము
కలవారు

దయ్యము - దేవత - పితౄచము -

సాపముచేయుటకుఁ బ్రేరిపింపు
దేవత

దరి - పిడ్డు - హద్దు చెంత

దరిసెనము - దర్శనము

దర్పణము - అద్దము

దళముల - సేనల

దవు - దూరము

దవ్వు - దూరము

దా

దాడి - దండెత్తుట

దాది - పాలిచ్చి పెంచుస్త్రీ

దావి - క్లియోపేట్రాయొక్క

దావు - దగ్గర

దాయము - తలిదండ్రులనుండి

రావలసినయాస్తి

దారిద్ర్యభరము - పేదరికపు

బరువు

ది

దిగంబరులు - దినమొలవారు

దిటవు - ధైర్యము

దిట్టదనము - ధైర్యము

దినుసులు - వస్తువులు

దివి - స్వర్గము

దివ్య - దైవసంభందమైన

దివ్యమూర్తి - అతీనుందరుఁడు

దివ్యమాశక్తి సధికులు పురు

షులు - ఎక్కువు బలముంటచే

మగవాండ్లు ప్రకేష్టులు

దివ్యోపమ - వేల్పుసాటి

దివ్య - దీపము

దీ

దీనుఁడు - దుఃఖించువాఁడు

దీప్తి - వర్ధిల్ల నెంతయు

దు

దుఃఖమేలు - మనోవికారము

కలిగించు

దుండగము - కీడు - నేరము

దుండగీఁడు - దుష్టుఁడు

దుడుకు - దుష్టు - కీడు

దుడ్డు - ధనము

దుము - ధూళి

దురటిల్లు - శోకించు

దురము - యుద్ధము

దురాయి - శరణము - కూడ
దనుట

దురితము - పాపము

దువ్వ - నొప్పి యుగళాంతించు
నట్లు తాఁకుట

దుష్కార్యము - చెడుపని

దుష్టవిధ్వంసకర నముద్రఘర్షణ

విసప్తనిజపీఠిక - చెడుగు నొప్పి

గొట్టు నముద్రవు రాపిడిచే

నశించినపాదు

దుష్టు - దుర్మార్గుఁడు

దుస్సంతుని - దుష్టసంతుని

దూ

దూఁబఱఁదిండి - అతివ్యూహ

మొనరించునట్టిది

దూఱు - నింద - నిందించు

దూషింప - నిందింప

దృ

దృష్టాంతము - సాటి

దృష్టి - చూపు

దె

దెబ్బన - చక్రన

దెన - అవస్థ

దే

దేవర - దేవుఁడు

దేవునికంటెనధికము తత్సేవఁ

గావించుట - దేవునిసుతించుట

కన్న దేవుని ప్రతిమార్చనము

గావించుటయే శ్రేష్ఠమనుట.

దేవునియూర్ప - గాలి

దె

దె వలము - వేల్పు

దె వము - వేల్పు - అదృష్టము

దొ

దొంగతట్టువ - మోసముచేయు

కునికిమాలిన పొట్టిగుట్టము

దొడ్డగొనములు - నద్దుణములు
దొనఁగు - నేరము

దో

దోన - తెప్ప

దోయి - జత [కాయ

దోరగాయ - నగమువండిన

దోషి - నేరము చేసినవాఁడు

దౌ

దౌర్జన్యము - క్రూరత్వము

దౌర్భాగ్యము - పేదలు

ద్ర

ద్రవరూపమా - నీటివలెనున్న

ద్రవ్యము - ఇంద్రియము

ద్రా

ద్రాక్షాసవము - ద్రాక్షపండ్ల
సారాయి

ద్రొ

ద్రొబ్బున - పడవేయుచు

ద్రో

ద్రోహము - నేరము - పాపము

ధ

ధరణి - భూమి

ధర్మంబు - స్వభావము

న్యాయము - పుణ్యము

ధవళిమ - తెల్పు

ధి

ధిఃకృతప్రణయాతిదీర్ఘవేద
నలు - కా వలచినవారు తన్ను
నిరసింపఁగా వచ్చిన గొప్ప
బాధలు

ధీ

ధీరులు - ధైర్యవంతులు

ధ్వనంబు - పాడు

న

నకనకలు - నన్నెడనము

నక్కనైచ్యము - అలివిన

యము

నక్కెడు - ఒదిగెడు

నగరు - కోట

నగవైరివింట - ఇంద్రధనుస్సు
నందు

నగుచు - నవ్వుచు

నగుబాటు - హాస్యము

నటనము - తేనిదున్నట్లగవ

య్యట

నట్టువపిట్ట - నెమలి

నడ - నడక

నడతెంచు - వచ్చు

నడిన్ - మధ్యను

నడిరేయి - అర్ధరాత్రము

నత్తకాయ - గుల్లతోఁ బ్రాచు
నీటిపురుగు

నన - పువ్వు

ననబోడి - పువ్వువంటి శరీ

రము కల యాఁడుది

ననవిల్లుఁడు - మన్మథుఁడు

నన్ను - నాశరీరమును

నన్నుఁగూరిచి - నన్ను జ్ఞాపికిఁ

దెచ్చుకొనుటకు

నమ్రభమరము - కనికరింపఁ

దగిన తుమ్మద

నరకము - శిక్ష విధింపఁబడిన

పాపులుండులోకము - ఘోరము

నరక మెఱుగనవి - మనుష్యుఁ ఁ

దెలియక నరకమందున్నవి

నరవరప్రియులు - రాజానకిష్టులు

నఱద - వింటినారి తగిలించుగాడి

నలి - మిక్కిలి

నలువ - బ్రహ్మ

నలువందు - ఒప్పు

నలువయువిద - సరస్వతి

నల్ల - నెత్తురు

నవకము - మెత్తఁదనము

నవీన - క్రొత్త

నహి - కాదు

నా

నాఁగ - అనఁగా

నాకునీళ్ళదాకవిడుపుఁడు -

నే బతుకనని తెలియుఁడు

నాగరికత - మోటతనములేమి

నాట్యప్రవీణత - ఆటనేర్పు

నాణెము - ముద్రింపఁబడిన రాగి

లోహముల బిళ్ళ

నాతి - (స్త్రీ)

నాదురాగ్రహఘాతము - నా

దుష్టకోపమును పిశాచము

నాన - సిగ్గు

నానఁబాలు - నానబియ్యము

నానాగతులు - అనేకవిధములు

నానుము - పేరు

నామకరణము - పేరుపెట్టెడు

కర్మము

నాయకి - వలపుక తె

నాయకుఁడు - వలపుకాడు

నాయము - న్యాయము

నాయాననుమ్మా - సస్త్వపు

కొన్నట్టునుమి

నారికాయల - వింటితాడు

కాపిడిచేఁ గల్గుకాయల

నారీస్వభావము - (స్త్రీ)నై జము

నాలిముచ్చ - కవటి

నాళ్ళ - దేశముల - సరముల

నావ - ఓడ

నావికుఁడు - ఓడవాఁడు

ని

నింగి - ఆకాశము

నించెడు - నిందించెడు

నిక్కవు - నిజమైన

నిక్కమగుదుఃఖమేలురాణిరొ -

మనోవికారము కలిగించు

చంద్రుడా !

నిగమము - వేదము

నిగుడు - నిక్కు - చెలఁగు

నిచ్చయంబు - నిశ్చయము

నిచ్చలవు - కదలని

నిచ్చలు - ఎల్లప్పుడు

నిజమితీ - నిజము పల్కు

వాడు

నిడు - దీర్ఘమైన

నిత్యుండు - దేవుడు

నిద్దముగా - సుకుమారముగా -

సునువుగా

నివుణుడు - నేర్పరి

నిబ్బది - నిజము

నిమిత్తమ - కారణము

నియతి - ఆదర్శ

నియమింపఁడయ్యెనేని -

కాసింపకున్నయెడల నెంత

కాగుండును

నిరవరాధితనము - నేరములేమి

నిరవరాధిత్యము - తప్పులేమి

నిరవరాధుల - నేరములేనివారల

నిరసించు - తిరస్కరించు

నిరాకరించు - అనాదరణము

చేయు

నిరుపమముగ - సాటిలేనట్లుగా

నిరూఢిగ - నిశ్చయముగా

నిరూపించవలయు - కనుపర్చ

వలయు

నిరూపింపఁబడుచు - నిర్ణయింప

బడుచు

నిర్ణయము - పూనిక

నిర్భాగ్యవేళ - దారిద్ర్యదశ

నిర్భీతి - నెఱపులేమి

నిర్మించి - కట్టి

నిర్వహింతు - నెరవేర్తు - నిల్వ

కొందు

నిర్వృత్తి - సుఖము

నివేదనములు - సమర్పణములు

నివ్వెఱ - ఆశ్చర్యము - భ్రాంతి

నిశ్చేణి - నిశ్చేష

నిశ్చంక - సంశయములేదు

నిశ్చబ్దపదము - చప్పుడు లేని

యడుగు

నిషిద్ధమైన - కూడిన - తగని

నిష్కృతి - విడుదల

నిహతమై - అణచబడి

నీ

నీరడఁగియడఁగిపోవుదురు -
 నీకంటె లొంగిలొంగి నశించెదరు
 నీచంబు - నులభము
 నీచక్రవాహదయ - తుచ్ఛము
 నమూహాధీనత

నీచపోహములు - క్రింది

మీటులు

నీటఁగల్పెదవు - పాడుచేసెదవు
 నీపావనమగుగుడి - దేవా
 లయమువలె బవిత్రమగు నీశరీ
 రమును

నీరములు - బలములేనివారు

నీరాటములు - జలక్రీడలు

నీర్వట్టు - దప్పికొని

నీలాట - చచ్చుట

ను

నుడులు - మాటలు

నునువు - లోకములేదు

నున్ని - గొట్టెబొచ్చు

నుల్పు - మాటలు

నూ

నూఁగు - లేత

నూత్నాచారము - శ్రోత

వాదిక

నూల్కొను - పొందిన

నృ

నృపదండము - రాజాచేనుండు

శాసనచిహ్నము

నృపమాళి - రాజకిరీటము

నృపులార - రాజులార

నె

నెక్కిని - ఉండి

నెక్కిలుపపు - చేయపు

నెగడి - వ్యాపించి

నెగులు - నొప్పి

నెచ్చలి - నేపీహితుఁడు

నెట్టింపఁబడి - వెడలఁగొట్టఁబడి

నెట్టుకొనకు - ప్రయత్నించకు

నెత్తావి - సువాసన

నెనరు - దయ

నెపంబు - మిష

నెముకుట - వెదకుట

నెమ్మి - ప్రేమ

నెమ్మలను - ఎముకలను

నెరుపఁబడిరి - చేయఁబడిరి

నెర్వి - ఒకానొకపట్టణము

నెఱ - ఎక్కువైన

నెఱుఁగు - వ్యాపించు - పెట్టు

కొన - చేయు

నెఱి - వలెను

నెఱులు - తలవెండ్రుకలు

నెల - చంద్రుడు

నెలకొందువు - ఉందువు

నెలవు - - ఉన్ని-పట్టు

నే

నేనేనేను - నాకుఁ బ్రేమ

నాయంక - తప్ప మఱెవ్వరి

యెడ నేడు

నేమము - నియమము

నేరము మోమునెదుర్చుటకా -

జనులొనర్చు కీడు న్యారించు
టకా

నేలవుర్యా - లోకమును

ధ్వంసము చేయువాడా

నై

నై చ్యము - కొంచెపుఁదసము

నై జముగ - సహజముగా

నొ

నొగులు - నొప్పి

నొడవిన - చెప్పిన

నొనళ్ళను - నుదుళ్ళను

నో

నోము - వ్రతము

న్యాయ

న్యాయభోగము - న్యాయముగా

సనుభవించఁదగిన భోగము

న్యాయవాది - తగవుతీర్చునకు

వాదించువాడు

న్యాయాధిపతి - తగవరి

న్యాయాలస్యము - న్యాయస్థాన
మునందు తీర్చాలస్య మగుట

ప

పంగమారి - న్వంద్వసంకటము

పంగఱ - నిర్భయముగా

పంగలు - శాఖలు

పంట - లాభము - ప్రయోజ

నము - సంవత్సరము

పంటవలంతి - యామి

పండితుఁడు - నేర్పరి - విద్వాం
నుఁడు

పండ్లిగిల్చెడు - చచ్చునపుడు

డంతములు బైలుపడునట్లు
చేయు

పండెను - నిదురించెను

పంద - పిటికి

పక్కి - పక్షి

పక్షపాతము - ఒకవై

బించుట

పగ - శత్రువు - శత్రుత్వము

పగతు - శత్రువుని

పగతురు - శత్రువులు

పగఱ - శత్రువుల

పగిది - తీరు

కచ్చవిల్లుని - మన్నఘని

పజల - జనుల

పజ్జకే- చంతకే
 పటిమ- శక్తి
 పట్టి- బిడ్డ- బిడ్డఁడు
 పట్టు- తేనెపట్టు- నివాసస్థానము
 పరింప- చనువ
 పడఁతి- పడఁతుక- (స్త్రీ)
 పడక- శ్రమపడక
 పడకుండు- కిట్టకుండు
 పడగ- జెండా
 పడసిన- పొందిన
 పడచు- కన్నియ
 పతితుఁడు- గొప్పస్థితినుండి
 పడినవాఁడు
 పతివ్రతాత్వంబు- పెనిమిటిస్తవ
 నితరునిచ్చగించని వ్రతము
 పత్రైచ్చము- అగవదుట
 పదంపడి- మఱియు
 పదపడి- మఱియు
 పదను- వాఁడి
 పదము- శబ్దము- అడుగు
 పద్మన- పూన్నితో
 పద్మబాంధవు- సూర్యుని
 పనికిరావు- కార్యమునకుఁజో
 లేవు
 పనిపడనంతకు- అక్కరకలుగ
 నంతగాక
 పనిపడి- మిక్కిలి

పనివాండ్రవలె- పనిచేయుటకుఁ
 బూనుకొన్న వారితీరున
 పనుపడనప్పు- పనికిరానిసమయ
 మున
 పన్నికము- సృష్టి
 పన్నిదము- పందెము
 పన్నుచుంట - కల్పించుచుంట
 పబులకు- ప్రభువులకు
 పబ్బలి- నీటియొడ్డునఁబుట్టునొక
 చెట్టు
 పరఁగుట- బ్రకర్తిలుట-
 ఒప్పుట
 పరము- దేహమువిడిచినపిదప
 జీవుఁడుండు లోకము
 పరికించితి- కనిపెట్టితి
 పరికి- చేసేనియు- చూచినయెడల
 పరస్పరము- ఒకరినొకరు
 పరిగణింపఁబడు- ఎన్నఁబడు
 పరిగియ- చిఱుచేప
 పరిణయమ్ము- పెండ్లి
 పరిపూర్ణత- నిర్మాణము
 పరిపూర్ణురాలవు- లోపములేని
 దానవు
 పరిమళము- సువాసన
 పరిమార్చవలయు- చంప
 వలయు
 పరిశీలింపఁబడవు- బాగుగ
 నొనర్పఁబడవు

పరిసిన- చెడిన
 పరువడి- మిక్కిలి
 పరుసమైనవ్రాని- పరుసా
 ధ్వరము
 పర్యాయములు- సార్లు
 పర్వతశిఖరము- కొండతల
 పఱచుట- వ్యాపించుట-
 పరుగిడుట
 పలుకుట- గుఱియుపైకి
 దెలుపుట
 పలుదెఱలు- పెదవులు
 పలువుర- అనేకుల
 పల్కులు- దైవసోత్రములు-
 మాటలు
 పల్లటీల్లోను- పావుర మెగరుట
 పల్లవి- పాటయొక్కతొలి
 భాగము
 పశువులు- అజ్ఞానులు- నాల్గు
 కాళ్ళు తోచగలజంతువులు
 పన- బలము- చవి
 పనరముల- పశువుల
 పసాదము- వ్రసాదము
 పసిండి- బంగారు
 పస్తుపడిన- తిండిదొరకకున్న
 పా
 పాంపను- నీజాకునిశత్రువగు
 నొకభునుడు
 పాఠపరిచయము- చిరకాలము
 నుండియున్నయలవాటు

పాటనమ- శక్తి
 పాటు- అవస్థ- శ్రమ
 పాటుపడు- పనిచేయు
 పాటుమానిసి- గాయకవ్యమున
 బ్రతుకువాడు
 పాడుచున్నగోళములు- దేవ
 దుందుభులు
 పాడుపాత్ర- పనికిమాలిననటి
 పాతకము- పాపము
 పాతరలు- నాట్యమాడుస్త్రీలు
 పాతివ్రత్యము- పెండ్లాడిన
 వానిండిప్పనితరునింగూడకుండు
 వ్రతము
 పాదిరిల- పాటలీవృక్షముల
 పాదుకొనియె- నాటుకొనియె
 పాదుకొలిపె- వుట్టించె
 పానము- ప్రాణము- త్రాగుట
 పాయము- యావనము
 పారిజాతము- ఒకపూలముక్క
 పార్వతి- పాతివ్రత్యదేవత
 పార్శ్వము-వ్రక్క
 పాఱుట-రణరంగమునుండిభయ
 పడిపరుగెత్తుట
 పాఱుపోము-చంచలసుఖము
 పాలిన-కాంతిచెడివల్లనైన
 పాళము-విధము- ఆనుకూల్యము
 పావన-పవిత్రమైన
 పాశంబు-కట్టుతాడు
 పాషాణము-రాయి

పి

పిండు-నమూహము

పితాపుత్రవిద్యేషకారణ - తం
డికింగొడుకునకున్వైరముపుట్టిం
చుహేతువ

పితురునిపై - తండ్రియందు

పితృద్వారము-పైత్యమునఁ

బుట్టుద్వారము

పిన్నవయసురకము-వడుచు

వారు

పిఱువడు-తగిన

పిలిచితే-పిలిచితివా

పిలుకుమూరి-నశించి-చచ్చి

పిల్లలారారండు-లోట్టియను

సూదిబిలమునజొప్పించునట్లువ

చుట్ట

యసాధ్యంబగు-ఈరెండును

స్తువేదవాక్యములు

పిల్లికన్నురతనము-పైదూర్య

ము

పిసినారి-లుబు

పిసినగొట్టు-లుబు

క్రీ

పీకులాట-శ్రమము

పు

పుడమితాలుపుమిన్న-శ్రేష్ఠ

భూపతి-శ్రేష్ఠపర్వతము

పుడమి-భూమి

పుడుకుచు-అంటుచు

పునము-పుణ్యము

పున్నియము-పుణ్యము

పున్నపుంగాన-ధర్మా

రణ్యము

పురి-పట్టణము-నెమలి

పించెము

పురుడు-సాటి

పులుగు-పక్షి

పువ్వార-చేపలదపుడలదంత

వ్రేలాడునొక

పూ

పూద్య-మన్నింపదగిన

పూనుకలకు-ప్రయత్నములకు

పూర్ణముగ-వెలితిలేకుండునట్లు

పూర్వపు-ముందటి

పూవుబోడి-క్రీ

పె

పెంపటి-గొప్పకెడి

పెంసారుచుండు-వృద్ధిపొందె

దరుగాక

పెంపు-కీర్తి-అభివృద్ధి

పెక్కుమార్లు-పలుసార్లు

పెచ్చు-అధికము

పెచ్చుగ-అధికముగా

పెట్టు-ఈవి-దెబ్బ-పూనిక

పెదఁబడి-గుఱిరప్పి

పెద్దతనము - ముసలితీకము
 పెన్ - పెద్ద
 పెనఁగొనియె - మెలిపడియె
 పెను - పెద్ద
 పెనుచు - రక్షించు
 పెనుచుట - పెంచుట
 పెనుపడ - వృద్ధిపొందఁగా
 పెన్నందు - మహావాద
 పెర - ఇతరము - ఇతరవస్తువు
 యొక్క

పెరయ - వ్యాపించఁగా
 పెరిమ - ప్రేమ
 పెరుచు - అస్థిరమైన - విటె
 గెడున్వభావముగల
 పే

పేద - హీనురాలు - దరిద్రుఁడు
 జ్ఞానహీనుఁడు - దుఃఖ
 పేదలై - తక్కువువిల్వకలవై
 పేరు - కీర్తి - హారము -
 నాకుము

పేరుచు - అతిశయించు - ఒక
 దానిపై నొకటిపెట్టు
 పేరేదిన - కీర్తికెక్కిన

పై

పై - తరువాత

పైకొను - ఎదిరించు - కలుగు -
 తెచ్చుకొను

పైడి - బంగారు
 పైరు - చేను
 పైవానిచూపులనుండి - నుఖ
 పడఁజూచుట - ఇతరులుపొందు
 భోగముతాననుభవించునట్లును
 కొంట

పొ

పొంగించు - ఉడికించు
 పొంగు - నంతోషించు
 పొంత - దా
 పొక్కు - దుఃఖము
 పొగరు - గర్వము
 పొగలు - విచారము -

దుఃఖము

పొడగంటినే - చూచితినే -
 నేమఱుఁజూచితిని

పొడఁగాంచు - చూచు

పొడమించు - వుట్టించు

పొడము - వుట్టు

పొడచు - ప్రసరింపఁజేయు -

ఉదయించు

పొత్తము - వుత్తము

పొదువబడిన - పట్టుకొనబడిన
 పొదువు - మితవ్యయము
 పొనరుచు - చేయుచు -

పివ్వచు

పొరయ - పొంద

పొరవోవఁజాలదు - పొరపాటు
 కానేరదు

పొరింబొరి - మాటిమాటికి

పొర్లిక - ప్రవాహము

పొలతి - పొలంతుక - (స్త్రీ)

పొలవు - సొగసు

పొలయ - చావ

పొలయలుక - ప్రణయకోపము

పొలయించు - చొచ్చుచు

పొలసె - నశించె

పొలివోవు - నశించు

పొలుపారు - ప్రకాశించు

పొల్పారు - ప్రకాశించు

పొల్పుమీరు - ప్రకాశించు

పొనంగు - పివ్వ - కుదురును

ప్రే

ప్రే - కదా

ప్రేదివిరి - ప్రేవుటకుయత్నించిరి

ప్రేక - నాశము - వెళ్ళుట

ప్రేకడలు - నడతలు

ప్రేకిరి - వ్యభిచారి - దుష్టు
 ప్రేకిరితనము - లంకెటికము
 ప్రేటున - నీరుపొంగునవుడు

ప్రేతరము - గర్వము

ప్రేడిమి - సొగసు

ప్రేరుతంత్రములు - యుద్ధో
 పాయములు

ప్రేరితి - యుద్ధముచేసితివి

ప్రే

ప్రేరులు - పురజనులు

ప్ర

ప్రకాశము - కాంతి

ప్రకృతి - పంచభూతతత్వము -

స్వభావము - జగత్తునిర్మించు
 దేవత

ప్రకృతిగుణముల రెండువ

పథము - స్వభావగుణములలో

మొదటిదగు తెల్విగాక

రెండవదగు మఱివు

ప్రక్కకుఁదప్పుట - వ్యభిచ

రించుట

ప్రచురము - వెల్లిడి

ప్రజ్ఞర్థశిల - మిక్కిలియఱిగి

పోయినరాయి

ప్రణతులు - సమస్కారములు

ప్రణయబిందువు - హితము

చేయుబొట్టు

ప్రణామములు - దండములు

ప్రణతింత్రై - కొనియాడుదురె
ప్రతిగ - మాటుగా

ప్రతిఘటించునేని - ప్రతికూలిం
చినయెడల

ప్రతి తీయించుట - అచ్చు
తీయించుట

ప్రతిదివస జీవితము - ఎల్లదినము
నందలి బ్రతుకు

ప్రతిదుష్ట వివరము - ఎల్లచెడ్డ
నందు

ప్రతిపదార్థము - ఎల్లవస్తువు
ప్రతిఫలములు - మాటులాభ
ములు

ప్రతిబంధము - అడ్డు
ప్రతివాదులు - విరోధులు

ప్రతిష్ఠ - కీర్తి
ప్రతిక్ష - ఎదురుచూచుట

ప్రత్యక్ష దేవతలు - కనులకగ
వడు వేల్పువు

ప్రత్యక్షరము - ఎల్లయక్షరము
ప్రత్యేకము - వేర్వేరుగా

ప్రధానము - పెండ్లి నిర్ణయించు
కొనట - ముఖ్యము

ప్రబలు - వృద్ధిపొందు
ప్రభాతము - ప్రొద్దుపొడుచు

ప్రభువుచేత - శ్రీస్తుచేసినమేలు
ప్రభుత - దొరతనము

ప్రమాణము - ఒట్టు
బ

ప్రయాసకరము - బాధపర్చుదు
నది

ప్రయోజనములు - కార్యములు
ప్రవర్తింపబడె - నడువబడె

ప్రశస్తామిత - శ్రేష్ఠమైనట్టియు
పాదుతేనట్టియు

ప్రస్తుతి - పొగడ్త
ప్రస్తుట - స్పష్టమైన

ప్రా

ప్రాచదువులకొసల - ఉపని
వత్తుల

ప్రాచీనవృక్షదృష్ట శిఖరముల -
తూర్పునందలి చెట్ల కొవ్విన
తుడల

ప్రాజ్ఞత - ఎక్కువతెల్వి
ప్రాజ్ఞల - తెలిసినవారల

ప్రాణగొడ్డమ్ములు - ప్రాణ
హింసచేయునవి

ప్రాణోత్తమణవేళ - ప్రాణము
పోయినతత్త ణము

ప్రావు - రక్షణము
ప్రామదు - బాధింపదు

ప్రాయము - యావనము
ప్రాయశ్చిత్తము - పాపమపోఁ

గొట్టుకొనుటకుఁ జేయుకర్మము
ప్రారంభమొనరించు - మొద

లిడు
ప్రార్థించు - కోరు

ప్రాలూలి - సోమరితనముపొంది

ప్రి

ప్రియముగ - ఇంపుగ

ప్రియుఁడు - మిత్రుఁడు -

మగఁడు

ప్రే

ప్రేముడి - ప్రేమ

ప్రేరణ - పురికొల్పట

ప్రా

ప్రాద్దు - సూర్యుఁడు

ప్రాద్దువేల్పు - సూర్యుఁడు

ప్రో

ప్రోత్సాహపర్చె - ప్రేరేపించె

ఫ

ఫక్కి - రీతి

బ

బంగరుపూసినట్టికీడు - ధనవంతు

లగుపాపులు

బంగాతువలవంత - విశ్వరూప

ముననున్న దుఃఖము

బంటిపక - మిక్కిలియలక్ష్య

ముగా

బండ - తాయి

బంతి - వరుస

బందాలు - చెఱబడ్డవారు

బంది - చెఱ

బందిగము - చెఱ

బందుగుల - బంధువుల

బక్కచిక్కిన - మిక్కిలి

కృశించిన

బటువు - పెద్ద

బట్ట - వస్త్రము

బడల్వడ - శ్రమపడ

బత్తి - భక్తి

బదలుపల్కె - దేని - ప్రత్యుత్తర

మిచ్చినయెడల

బధిరులు - చెవిటివారు

బమ్మ - చతుర్ముఖబ్రహ్మ

బయలు - ఆనాశము

బరి - దొంగ

బరిపోవు - పోగొట్టుకొను

బల్ - గొప్ప

బలంగంబు - జ్ఞాతిబంధునమూ

హము

బలిమి - శక్తి

బలు - గొప్ప

బలెన్ - తీరున

బల్మి - బలవంతము

బవినీ - గౌరవము

బౌ

బాఁకా - సుషిరవాద్యవిశే

షము

బాగెంబు - అదృష్టము

బాద - బాధ

బావురే - భళి

బారి - అధీనత

బాళి - వలపు - విచారము

బాష్పములే - కన్నీళ్ళు

బాస - బిట్టు - కలు

బాహుటము - వెల్లిడి

బి

బిట్టు - మిక్కిలి

బిరుసు - కఠినము

బీ

బీజము - విత్తనము

బు

బుగ్గినంటవలయు - నేలపాల్గా
వలయు - నశించవలయు

బుద్ధగించిన - లాలనముచేయుఁ
బడిన

బుడుత - పిల్లకాయ - లేత

బుడుతనెలతాల్పు - శివుఁడు

బువీ - భూమి

బువ్వ - అన్నము

బూ

బూతము - ప్రాణి

బూమెల - మాయల

బె

బెంగి - (భృంగి) శివభటుఁడు

బెగడింప - భయపెట్టుటకు

బెట్టిదంపు - భయంకరమైన

బెడఁగు - అధికమైన - సొగసు

బెడిదంపు - బెడిదమా -

భయంకరమైన - కఠినమైన

బెడిదఁడు - క్రూరుఁడు - భీక

రుఁడు

బెన్త - మిలవాఁడు

బొ

బొండ - చేతులకుఁదగల్గు

నంకెలు

బొంది - దేహము

బొడ్డ - కడుపు

బొబ్బ - అలపు

బొనుముడి - కోపము

బొమిడికల - కిరీటముల

బో

బోగముల - భోగముల

బోధ - ఎఱుక

బ్ర

బ్రతుకు - సంసారము

బ్రహ్మవిద్య - ఆత్మజ్ఞానము

భ

భక్షించఁగ - తినఁగ

భటులు - కాల్యంతులు

భరము - భారము

భర్త- పోషింపఁదగినవాఁడు-

మగఁడు

భల్లకము- ఎల్లుబంటి

భా

భాగంబు- వైపు

భాగ్యము- అదృష్టము

భార్తి- తీరుప

భానుని- సూర్యుని

భామల- స్త్రీల

భావింపఁ తలంప

భీ

భీకరము- భయంకరము

భీముఁడు- మనుష్యులందఱిలో

బలశాలి

భీరులు- పిఱికివారు

భు

భుననరంగము- లోకమనునాట్య

శాల

భూ

భూకందుకము- భూగోళము

భూతసామాన్యమలముల-

నమస్త జీవుః శరీరమాలిన్యముల

భూపతి- రాజు

భూమిప్రభులు- రాజులు

భూషింప- కై నేయ

భే

భేదము- తారతమ్యము

భేదింప- చించిఁబెండాడ

భో

భోక్త- తినువాఁడు

భ్ర

భ్రమము- తిరుగుడు

భ్రష్టుగాలు- చెఱువఁబడిన(స్త్రీ)

భ్రా

భ్రాంతి- భ్రమ

మ

మండలిము- శత్రుసైన్యము

ముందుప్రొద్దు ముద్దులకు-

చుఱుకు పెండ తాఁకులకు

మంతనము- రహస్యము

మంతిరి- మంత్ర

మందట- సమీపము

మందదృష్టులు- చూపుతగ్గిన

వారు

మందలింపు- చీవాట్లు పెట్టుట

మంపుకనులదాని- మదిరాక్షి

యొక్క

మకిల- నల్లని- మాలిన్యము

మకుటము- కిరీటము

మక్కవ- స్నేహము

మగఁటిమి- శౌర్యము

మగఁడు - జోడు - పెనిమిటి

మగరాల - వజ్రాల

మగవాని - శూరుని

మగువ - (స్త్రీ)

మచ్చరము - ఓర్వలేమి

మచ్చరులకు - ద్వేషులకు

మచ్చిక - ఆసక్తి

మచ్చు - తీరు

మచ్చకంటి - చేపలవంటి

కన్నులుకలయాఁడుది

మట్టును - పఱకు

మట్టుపఱచిన - తగ్గించినయెడల

మట్టుమీటి - హద్దుదాటి

మడియింప - చంప

మతిమంతుఁడు -

తెల్వికలవాఁడు

మత్తిలి - మదించి

మదము - గర్వము

మది - మనస్సు

మద్యము - కల్లు

మహాకోశన క - మనస్సునందుఁ

దగులుకొన్నవాఁడా

మనదు - కాపురముచేయదు

మనికట్టు - ముంజేతిపైనున్న

మొదటిభాగము

మనికి - బ్రతుకు

మను - చిరకారముండు

మనుచు - పోషించు

బ్రతికించు

మనుజుల - మనుష్యుల

మనెడు - బ్రతికెడు - మన్నెడు -

ఉండెడు

మనోజభాగినిమూర్తుల్ - స్వ

సంకల్పమే శరీరముగాఁగలవారు

మన్ని - బ్రతుకు

మన్ను - చిరకాలముండు - భూమి

మబ్బు - మేఘము

మయి - శరీరముతో

మరగ - ప్రేమింప

మరగాలు - కాలుపకుబదులుగాఁ

దగుల్పుకొన్నకొయ్యకాలు

మరణము - చావు

మరుకమ్మ - పలువుజాబు

మరుని - మస్మధుని

మరులు - మోహము

మర్త్యకాలము - మనుష్య

జీవితము

మర్త్యకృత - ఓమనుష్యాను

గ్రహమా

మర్త్యజాతి - మనుష్యసంఘము

మర్త్యప్రకృతి - చచ్చెడు

స్వభావము

మఱక - మచ్చ

మఱి - అధికమైన - వెండియు

మఱిగిడు - కళ్ళ

మఱిగుజ్జ - మిక్కిలి

పొట్టివాడు

మసి - సిరా

మహిత - గొప్ప

వూ

మాడ్కి - తీరు

మాత్ర - పరిమాణము

మాత్సర్యము - ఓర్వలేమి

మాదిరి - సాటి

మానక - తప్పక

మానవనీతి - మనుష్యులకుండ
దగినధర్మము

మానికము - మాణిక్యము

మానికె - మాణిక్యము

మానిసి - మనుష్యుడు

మానుగ - ఒప్పుగ

మాన్యము - పన్ను లేకనుభ

వించుకొనునట్లునన్మానముగ నీ
బడిన యామి

మావు - రాత్రి

మాయము - కానరాకుంట

మాయురే - భళిరా

మారుతము - గాలి

మార్కొనుట - ఎదుర్కొనుట -

ఎదుర్కొనుట - మాటు ముఖ

ములు వేవముకై తగుల్చుకున్న
కాగితపు మొగములు

మార్గశీర్షము - ముదిరిన శీత

కాలము

మాటు వెలుపున - ఇతరమార్గ
మున

మాలినావు - మానినావు

మాతెమంతము - మాల్యవం

తము (ఒకవర్వతము)

మి

మించగ - ఒప్పుగ

మిట్టల - ఎత్తైనప్రదేశముల

మిత్తి - చావు

మిత్తిగొంగ - శివుడు

మినుకులు - కిరణములు

మినుచెక్కిన్ - ఆకాశము

వైపున

మినువెల్లు - ఆకాశపుకాంతి

మిన్ను - ఆకాశము

మిట్ట - ఎత్తైనస్థలము

మివుల - మిక్కిలి - మిగుల

మీ

మీఁదుమిక్కిలి - అత్యధిక

ముగ

మీఱు - అతిశయించు

మీఱు - చేపలు

ము

ముందు - మొదట

ముక్కంటి - శివుని
 ముక్కడలు - మూర్ఖులు
 ముగియు - అంతమగు
 ముచ్చిపసిడి - కల్లబంగారు -
 మాయబంగారు
 ముచ్చిలింఁచెడు - దొంగిలింఁచెడు
 ముత్తి - మోక్షము - నిర్వా
 నము
 ముదము - సంతోషము
 ముది - ముసలి
 ముదురు తెంపి - సయసుమర్చిన
 ముండిమోపి
 ముద్దులగుమ్మ - ప్రియురాలు
 ముద్దులాడి - సొగసైన స్త్రీ
 ముద్ర - గుర్తు
 ముద్రించుబడిన - తల్లికడుపునఁ
 బొడమిన
 ముని - జితేంద్రియుఁడు
 మునిపండ్లు - పుట్టుకతోనే
 యున్న దంతములు
 మునిరూపున - ఋషి వేషముతో
 మున్నీటి - సముద్రపు
 ముమ్మరమగు - అత్యధికమైన
 మురిపెవు - కుల్కునడల
 మురియుచు - కుల్కుచు
 ములికి - బాణము
 ములుచలు - మూర్ఖులు
 ముల్లె - ధనపుమూట

మునుంగు - చాటు
 మునురుమూతి - శోభవిశారము
 గల మొగము

మూ

మూలము - కారణము -
 ముఖ్యము
 మూర్ఛన - సప్తస్వరారోహ
 నావరోహణక్రమము
 మూర్తి - ఆకారము

మృ

మృతమానువుల - చచ్చినమను
 ష్యుల
 మృతి - మృత్యుదేవత - చావు
 మృత్యులైన - చచ్చినవార
 లైన
 మృత్యువు - చావువేల్పు

మె

మెండు - అధికము
 మెండుకొన్న - అతిశయించిన
 మెగముల - మృగముల
 మెత్త - శయ్య
 మెయి - తీరు - దేహముతో
 మెఱుఁగుల - ఆధిక్యముల
 మెలఁగుచు - తిరుగుచు
 మెతఁతల - స్త్రీల

మే

మేకొను - ఉత్సహించు
 మేటి - ఎక్కువ
 మేనిపై - ఒడలిమీద
 మేలి - శ్రేష్ఠమైన
 మేలు - శ్రేష్ఠమైన - శుభము
 మేలుబంతి - శ్రేష్ఠురాలు

మై

మై - తో - శరీరము - చేతను
 మైకము - మత్తు
 మైకొల్పు - చేయు

మొ

మొక్కలుడు - కరినుడు -
 మూర్ఖుడు
 మొగంబుమొత్తించు - అన
 హ్యముకలిగించు

మొగడు - ముడుగుకొనిపోవు
 మొగలు - మొగ్గులు
 మొగి - ముందుగా
 మొగిలి - మేఘము
 మొద్దుగ - వెల్లిగ
 మొద్దువేల్పు - అన్నిచంతు
 పులన్దొద్దులుగాఁజేయుదేవతా
 మొనల - నేనల - సమూహ
 మాల - కొనల
 మొనసి - పనిపడి
 మొయిళులకు - మేఘములకు

మొరటుల - వినయములేని

వారల

మొరయు - ధ్వనిచేయు
 మొరసెనేని - ధ్వనిచేసినయెడల
 మొనూలు - పిడ్డాణము
 మొల్క - సగులు - చిఱునవ్వులు
 మొల్ల - మల్లెపూవు
 మొల్లపు - ఆధికమైన

మో

మోటబాన - వతముకటి
 నీళ్లుతోడెడుకడవ
 మోమోటమి - దాక్షిణ్యము
 మోదమ్మ - సంతోషము
 మోళ్ళు - మొరళ్ళు
 మోవి - పెదవి
 మోస - మోసము
 మోహధూమము -

మూర్ఖయనుపొగ

మో

మోసము - ఊటకొనుట
 మోసి - జితేంద్రియుడు
 మోలి - కిరీటము

మ్ర

మ్రొందు - చచ్చు

మ్రా

మ్రాకు - చెట్టు

ము

ముక్తి-కడి- కూరమైన-
నీచులగు

య

యజమానుడు- అధికారి
యజ్ఞ నేదిక-యాగము
చేయుతినై

యథార్థ- నిజము-
నిష్కాపట్యము

యా

యాచకులు- బిచ్చగాండు
యాచించు- అడుగుకొను

యు

యుగము-లక్షలకొలది సంవత్స
రముల పరిమితిగలకాలము
యుతము- కూడినది

యో

యోగ్యత-మంచిగుణము-
ప్రావీణ్యము
యోగ్యులు- మంచివారు
యోజన- ఆలోచనము
యోధునకు- యుద్ధమొనరించు
వానికి
యోధు- యుద్ధముచేయువానికి

ర

రంగము- నాట్యస్థానము
రంభ- ఒక వేల్పుసాని అచ్చర
రకము- దినుసు
రక్కసి- రాక్షసి
రక్కెనచవులు- మూర్ఖు
వీనులు
రక్తులు- పొటలో హాయినిచ్చు
సంగతులు

రగుండు- రఘుమహారాజు
రగులు- రఘువంశ రాజులు
రచియించె- అల్లెను
రచ్చ- రహస్యముకాని త్రోవ
రతనము- రత్నము
రవణమున- ఉల్లాసమున
రమ్యదశ- సొగసైనకాంతి-
అందమైనయవస్థ
రమ్యము- సొగసైన
రయము- వేగము
రహి- తీరు

రా

రాగము- ఆనక్తి- రంజకస్వర
సందర్భము
రాగవు- రాఘవు
రాచరుసి- రాజర్షి

రాజహతుక - రాజాలంజంపు
స్వభావముకలవాఁడా

రాజలి - ప్రకాశించి
రాయసము - రాజగర్వము
రాష్ట్రము - ఇరువదిలేక
ముప్పది గ్రామములుగల
దేశము

రి

రిక్క - సక్షతము
రిత - వ్యర్థము - నిష్కారణము

రీ

రీతి - విధము

రు

రుచ్యము - చవిగల

రే

రే - రాత్రి
రేదొర - చంద్రుఁడు
రేయిచేదుఁజెమ్మ - రాత్రిసం
బంధమగు వినపురడి

రొ

రొంపి - బురద

రొద - ధ్వని

రో

రోత - అసహ్యమగు - ఏవ

రోజుచుండె - నిట్టూర్పువుచ్చు
చుండె

రోము - ఇటలీదేశపు ముఖ్యపట్ట
ణము

రోయచుండ్రు - వెదకుచుండ్రు
ఱి

ఱవ్వ - నింద

ఱొ

ఱా - రాయి

ఱే

ఱేఁడు - రాజు

లంగరు - ఓడనిల్పటకై
నీటియడుగున బిగియవేసెడు
నాగేలువంటి యినుపకనిముట్టు

ల

లక్ష్యము - దృష్టాంతము - ఆద
రము

లగ్నము - మేషాదిరాశ్య
దయము

లచ్చన సతురుగులు - లక్ష్మణ
శత్రుఘ్నులు

లచ్చి - లక్ష్మి

లతుక - లక్కరంగు

లపితము - పల్క

లభించిన - దొరకిన

లయ- ఘాతాంతరాళవర్తి
కాలము

లలన- (స్త్రీ)
లవమైన- ఏమాత్రమైన-
కొంచెమును

లౌ

లాంఛనము- గుఱుతు
లాఠి- వరుని
లాగబడెద రొక్కలాగందఱు
నమనరసనున్న వస్తుసమితిచేత
-అందఱి కిన్నహవాన గుణ
మంటకమానదు

లాగు-రీతి
లావణ్య-నీరసిల్లిన
లావు- బలము

లె

లెంక- చానుడు
లెన్ప- శ్రేష్ఠమైన-మేలు

లే

లేగొను- సన్ననినడుము
లేబొద్దు- బాలసూర్యుడు
లేక- అటుగాక- పోనీ
లేకేఱబడు- లేకవలెదీయబడు
లేచ- ఎదిరించు
లేను- (స్త్రీ)
లేమి- పేదటికము- అభావము
లేకము- మిక్కిలికొంచెము

లో

లోజగ- తక్కువుగా

లో

లోఁగలనరు- ఆత్మను
లోఁగి- లోబడి

లోఁగొనుట - వశపర్చుకొనుట
లోఁబై- లోకములే
లోపరహితుఁడు- కొఱతలేని
వాఁడు

వ

వంక- ఏఱు
వంగడంబు- కులము
వంగుమోఁకాళ్ళు-
వ్రణానుములు
వంచకుఁడు- మోసకాడు
వంచన-మోసము
వంత- శోకము.

వళ్ళాత్రాపము

వందనము- మ్రొక్కు
వక్త- మాటకారి
వక్రముగ- వంకరగా
వగ- దుఃఖము- పగ- రీతి
వగచు- దుఃఖించు
వగవు- దుఃఖము-

వళ్ళాత్రాపము

వడువున- రీతిచే

వదంతి - లోకప్రవాదము

వదాస్యత - ఈవి

వధ - చంపుట

వసట - దుఃఖము

వసరు - దుఃఖించు

వయసు - యౌవనము

వఱలు - వృద్ధిపొందు - జయ
మందు

వలదు వలదు - వద్దవద్ద

వలను - ఉపాయము

వలనగు - ఒప్పు - మోహము

వలపు - వాసన

వలయు - శోరదగిన

వలరాజు - మన్మథుండు

వలవంత - శోకము

వలిపె - సన్నని

వలిమల - వలిమిడిమల - హిమా
లయ పర్వతము

వలుద - పెద్ద

వల్వ - వక్త్రము

వశమొనర్చి - స్వాధీనపర్చి

వహించిన - పొందిన - మోసిన

వా

వా - నోరు

వాడి - చుట్టుకు

వాళినంగ - పల్కంగ

వాకుచ్చి - చెప్పి

వాగు - వలు

వాగ్ధరి - మాటపోర్లు

వాచాలకము - మాటకారి

తనము

వాడుక - అలవాటు

ఉపయోగము

వాణిజ్యము - కర్తకము

వాతైతి - పెదవి

వామలోనకించె - పందెమువై

చుకొనె

వాని - పడచువాని

వాపుమించు - కల్ల

వారాళి - సముద్రము

వారిధి - సముద్రము

వార్షిధి - సముద్రము

వాలకము - వేషము

వాలాయము - తప్పక

వాలు - కత్తి

వాలుగంటి - జవ్వని

వాళి - వాడుక

వావిరి - మిక్కిలి

వాసి - తారతమ్యము

వాస్తవంబుగ - నిజముగ

వాహినీనాథుల - సేనానాయకుల

వి

విందులు - అతిథులు

వికత్తనోద్ధితుఁడు- ఆత్మస్తుతి
చేసికొనువాఁడు

వికారములు- తెవుల్పు
వికృత- వికారమైన
వికృతయాన- వికారాకారము
కలవాఁడా

విచారణ- చర్చ
విచ్చేసె- వెడలిపోయె
విజృంభించు - హెచ్చు
విడి - విడబడి

విత - వ్యర్థము
వితంతువు - ముండమోపి
వితము - విధము
వితర్కము - మార్పు
వితాకు - పరవశత్వము
వితాన - విధమున

విత్తబడిన - నారుచల్లబడిన
విత్తము - ధనము

విదూషకుఁడు - నవ్వుపుట్టించు
నట్లొకరి చెప్పచేతనోడిరుగు
వాఁడు

విద్యార్థి- చదువునేర్చు
కొనువాఁడు

విధాన- విధమున
విధి- అదృష్టము- సాలనపద్ధతి
విధించె- ఏర్పర్చె- కాసింపె
విధిగ- తప్పక

వినికి- వినుట- శ్రవణేది
యము

విన్నబరచు- చిన్నపుచ్చు
విన్ననా- చిన్నపోయిన
విన్నాణము- అందము
విన్ను- ఆకాశము
విపతులకు- ఆపదలకు
విపరీతికల్పన- లేనిపోనిపన్నిక
విపరీతిము- తార్కాణము- ఒక
దానికిబదులింకొకటియైన

విభులు- మగలు
విభూషణము- నగ
విమర్శ- విచారణము

వియజ్ఞోజ్యతి- సూర్యుఁడు
విరచనాకౌశలము-

పనిచేయు నేర్పు
విరాళి- మోహము- విరహము
విరియఁబుచ్చి- పోగొట్టి
విరుద్ధముగ- ప్రతికూలముగ
విలపించెద- ఏడ్చెద
వివరించిన- తెల్పిన
వివిధ- పలుతెఱంగులైన
వివేకము- యుక్తాయుక్త

జ్ఞానము
వివేకతీరము- తెల్వియునునొడ్డు
విశదము- తెల్లము
విశేషముగ- అధికముగా
విశ్రాంతి-ఊరట

విశ్రాంతిమేర - వెల్లడిచేయఁబడిన
దానిహద్దు

విశ్వసింతు - నమ్మద
విశ్వాసము - కృతజ్ఞత
విషమత్పరము - కూరమైన
యోర్యలేమి

విషానుభవము - కష్టానుభవము
వినపుమేలరి - శివుఁడు

విస్తరించు - పొచ్చించు
విహితులారా - మిత్రులారా
వీ

వీనులు - చెవులు
వీవనల - విననకట్టల
వీనము - పదునాఱవభాగము
వీనరములు - వ్యర్థములు

వృ
వృక్షము - చెట్టు
వృద్ధత - మునలటికము
వృద్ధదశ - మునలితనము
వృద్ధాత్మజుఁడు - మునలివాని
కొడుకు

వె
వెంగలి - వెట్టి
వెండి - మఱియు - రజత
లోహము - తెల్లని
వెండియు - మఱియు
వెంబరులు - అవివేకులు
వెక్కనంబుగ - మిక్కిలి

వెచ్చ - వేడి
వెజ్జ - వైద్యుఁడు
వెడవిల్తుచే - మస్మధుచే
వెత - దుఃఖము
వెదచల్లు - వ్యాపింపఁజేయు
వెన్నెలపుల్లు - చకోరపక్షి
వెన్నెలతేని - చంద్రుని
వెరపు - ఉపాయము - తీరు
వెఱుఁగు - ఆశ్చర్యము
వెఱపు - భయము
వెట్టినీగుల - కల్లును
వెలఁది - (స్త్రీ)

వెలివుచ్చుచుండు - లోనికిరానీ
యకుండు
వెలియు - మాయు - చెడు
వెలిసిడము - తెల్లజేండా
వెల్లిపడవలయు - క్రిందిగాలి
విదువవలయు

వెల్లువ - వ్రవాహము
వెన - వేగము

వే
వేండ్రమగు - వేడియైన
వేడికోలు - బతిమాలుట
వేగింపఁబడు - తపించఁబడు
వేగురు - వేయిమంది
వేగులు - చారులు
వేది - కాచుకొని
వేతు - నిరీక్షింతు

వేదాంతి - జగమబద్ధము

బ్రహ్మమునత్యమనువాడు

వేలుపుపెద్ద - బ్రహ్మ

వేలుపులఱువ్వ - చంద్రుడు

వేలుపులమూఁక పేరిటి వెలది

మగడు - కుమారస్వామి

వేల్పుబడి - హోమముచేయుబడి

వేల్పుతేసి - ఇంద్రుని

వేసరి - విసిగి

వై

వైఖరి - తీరు - చేష్ట - కంఠధ్వని

వైచిత్ర్యము - చమత్కారము

వైద్యు - నీతి - వైదేహి

వైశము - త్వరగా

వ్య

వ్యధ - దుఃఖము

వ్యయము - వెచ్చము

వ్యవహారకర్త - కనినడిపించు

వాడు

వ్యవహారి - కనికావలసినవాడు

వ్యసనము - చెడ్డయలవాటు -

చింత

వ్యా

వ్యాకులము - కలఁత

వ్యాఖ్యానము - శబ్దార్థవివరణము

వ్యాఘ్రచేష్ట - పులివడత

వ్యాధి - వీడ

వ్యాయామము - సంచారము

వ్ర

వ్రయ్య - తునక

వ్రయ్యంబడకుంటి - ముక్కలు

కాకుంటిని

వ్రా

వ్రాయి - లక్షరము

వ్రాలు - లక్షరములు

వ్రే

వ్రేగు - బడుపు

శ

శంక - నందియము

శక్తి విహీనమైన - బలములేని

శక్తి - ఆయుధధారి

శా

శాంతము - ఆఁగుండి

శాశ్వతము - స్థిరము

శాసనపత్రక - రాజిచ్చినదాని

కైవ్రాసిన నిదర్శనపత్రము

శాసనము - పాలనము - ఆదేశ

శి

శిలాక్షరము - రాతిమూఁది

వ్రాయి

శిల్పుల - విద్వాంసుల

శ్రీ

శ్రీఘృతమవిధుల-త్వరఁగాఁజేయ
వలసినముఖ్యకార్యముల

శ్రు

శ్రుద్ధినేయఁగబడి - దోష
మూడ్చబడి

శ్రూ

శ్రూప్యమానము - ఆపాధ
మానము

శ్లో

శ్లోకము - దుఃఖము
శ్లోధ - పరీక్ష

శ్లా

శ్లార్థము - వీరత్వము

శ్ర

శ్రద్ధ - ఆసక్తి

శ్రా

శ్రాద్ధాశనము-చచ్చినవారినుద్దే
శించిపెట్టుభోజనము

శ్రావ్యము - వినుటకింపై ప

శ్రీ

శ్రీ - విశ్వర్యము

శ్రు

శ్రుతి - వేదము - పాటకుసాయ
వడునుతి

స

సంక్షిప్తనాద - ఇతనామొఱ
చాలించెదను

సంగడి - మిత్రుఁడా

సంగతి - వ్యవహారము

సంఘము - సభ - సమూహము

సంజ - ప్రొద్దుగుంతుసమయము

సంతతి - పిల్లలు

సంతరించు - కలిగించు

సంతసించెద - సంతోషించెద

సందియము - సంశయము

సంద్రము - సముద్రము

సంధి - పొత్తు

సంపాతి - రామాయణమునఁ

బేరొక్కన్నగద్ద

సంపుటముల - పుస్తకముల

సంపూర్ణ సహజ కాలవిన్యా

నము - స్వభావికముగాఁగలము

వంచుట

సంపూర్ణుఁడు - సుగుణములందు

వైలిలేనివాఁడు

సంభవించె - కలిగె

సంస్తవము - పొగడ్డ

సకటము - మాయతోఁగూడిన

సకలైశ్వర్య - అందఱసహ్యించు

కొను

సఖ్యము - చెలిమి

సగపాలు - సంగోరువంతు

నడలెడు - జాతెడు

నడి - చప్పుడు

నతతము - ఎల్లప్పుడు

నతము - శాశ్వతమా

నతి - కతివ్రత - (స్త్రీ)

నతిగుండము - పేరంటాలినమాధి

నత్కృతి - ఆదరము

నత్తుపు - బలము

నత్ప్రతిష్ఠోద్భవస్థానము -

నత్కర్తరికలుగుచోటు

నత్యము - నిజము

నద్విధీయత - మంచినినయము

నన్నద్ధము - సిద్ధపడిన

నన్నలు - సంజ్ఞలు

నన్నుతి - పొగడ్త

నమయము - కాలము

నమర - వికసించుట

నమర్పించు - ఇచ్చు

నమస్తము - అంతయు

నమాధి - శ్మశానము

నమానుభూతి - సమముగానను

ధవించుట

నమితి - నమూనాము

నమ్మదలీల - సంతోషవిలా

నము

నరకు - లక్ష్యము

నరగున - వేగముగా

నరశత - తిన్నదనము

నరస - చంత

నరసము - వేడుక

నర్వభక్షకత్వము - అన్నియుం

దిన స్వభావము

నర్వసాధారణానుభవంబె - జను

లందఱునుభవించిన యంశమే

సలాక - కాటక పెట్టుకొనువుల్ల

సలిపిన - చేసిన

సల్పు - చేయు

సవతి - తోడిపెండ్లాము

సవతులేని - సోటిలేని

సవితృడు - సూర్యుడు

సహచరు - మిత్రుని

సహజము - స్వభావము

సహేతుకముగ - కారణముచెప్పి

సహోదరు - తోడఁబుట్టినవాని

సా

సాకిరి - సాక్షి

సాకు - నెవము

సాజంబు - నహజంబు

సాటిదినుసుగమి - ఉపమాద్రవ్య

నముచ్చయము

సాదుల - మంచివారల

సాధనము - ఉపాయము - సహ

య సంపత్తి

సాధుల - మంచివారల

సాపాటు - భోజనము

సామర్థ్యము - శక్తి

సారెసారె - కలుమాలు

సావానము - నహవానము
 సాష్టాంగవందనము - సాగిలిపడి
 మ్రొక్కుట

సాహసోద్యమములు పనికిరావు -
 అవసరముగాఁజేయవలసినవి
 లుచేయఁబడకుండును

సాహాయ్యము - తోఁడు

సి

సిగిడి - లజ్జలేనివాఁడు
 సిగ్గుచదువుల - లజ్జాపాఠముల
 సిడము - కెండా

సిద్ధితిలకము - సిగ్గు
 సిరి - విశ్వర్యము - కాంతి
 సిరిగలాని - ధనవంతుని

కీ

నీ - చీచీ
 నీతు - శీతకాలము - పంటలేని
 కాలము

నీమ - దేశము - ఆంగ్లేయదేశము
 నీరాము - శ్రీరాముని
 సిరిఁగొనఁబడలేదు - లక్ష్యము
 చేయఁబడలేదు

సు

సుంతలో - క్షణములో
 సుకము - సుఖము
 సుఖజన్మార్థము - సుఖముగలు
 గఁజేయఁబుట్టుటకొఱ

సుఖాననముల - సుఖకరములగు
 కూర్చుండవీట మొదలగువస్తు
 వులు

సుగానము - తీయనిపాట
 సుద్దమా - నిర్మలమా
 సున్న - శూన్యము
 సూర్యాణి - శుభ్రమైన - కాంతి
 గల ముత్తైము

సుమితర - సుమిత - ధశరథ
 మహారాజభార్య

సురటిసిగలు - చామరశిఖలు
 సురపొన్న - సువాసనగలయొక
 విధమైనపొన్నపూవు

సురలు - వేల్పులు
 సురియ - చిన్నకత్తి
 సులభత్రసూత - అశ్రమముగాఁ
 బుట్టెడుదానా
 సులోచనములు - ముక్కద్ద
 ములు

సుఖివు - సులభము
 సుశ్లోకము - సొగసై పదద్యము

సూ

సూకరమాంసాశనులు - పంది
 మాంసముతినువారు

సూక్ష్మపు - కొద్ది
 సూచనము - తెలియపర్చుట
 సూడు - శత్రువు

సృష్టి

సృజించె - నిర్మించె - చేసె

సేగి - పాపము - కీడు

సై

సై చునహాచానము - దుఃఖము
నోర్చుతోడివారు

సైతము - కూడ

సైచియుందునా - దుఃఖమొర్చి
యుందునా

సైచు - ఓర్చు

సా

సాత్తు - స్వల్పము

సామ్మ - మూర్ఖ

సామ్ము - ధనము - నగ

సాో

సోదరి - తోబుట్టువు

సోదరుడు - తోడబుట్టినవాడు

సోయగము - అందము

సా

సారు - సాగను

సా

సావము - పొగడ

సా

సాతి - పొగడ

సా

సాక్షి - జనము - బుద్ధి

జాతరుచిహీనమాచాయచేత -

దీర్ఘాలోచనముచేతమనోవిశ్వా

యముచెడిపోవును

సా

సావము - శ్రమ - బోగొట్టు

సాధనము

సృ

సృరకరవిధ - మన్మథ బాణము

లచేగొట్టుబడిన

నవరసతరంగిణి

తస్పాస్పల పట్టిక [పీఠిక]

పుట	పంక్తి	తస్ప	ఒస్ప
3	1	కెద్దియందోఁచక	కెద్దియుందోఁచక
3	5	వచ్చినట్లయ్యె. నాపని	వచ్చినట్లయ్యె నాపని.
7	11	దేశోపద్రవకారులగు	దేశోపద్రవకారులగు
10	4	సోఁభూత్సమా	సోఁభూత్సమా
10	12	rick	rich
10	18	రాత్రొ	రాత్రొ
12	26	friednd	friend
13	10	యతనిని	యతనిని
13	11	నొక్కఁడే నొక్కఁడే	నొక్కఁడే
15	24	మోని	మోని
16	8	యెందు	యెందు
17	5	భారవి మాఘలు	భారవి మాఘలు
18	3	వెట్టిలానివలె	వెట్టిలానివలె
21	15	హేమెట్టుం	హేమెట్టుం
22	4	బోధింపవచ్చు	బోధింపవచ్చు
22	6	పామరంజనము	పామర రంజనము
24	11	పైఁబడ	పైఁబడ
24	19	లనుమానించెదరేమో	లనుమానించెదరేమో
27	5	నభ్యంగమొనర్చుట	నభ్యంగనమొనర్చుట
27	7	కరుణాబీభత్స	కరుణాబీభత్స
28	3	Rope of	Rape of
29	5	మననెట్లు	మననెట్లు
30	15	రంగస్థలమున	రంగస్థలమున
31	14	కాశిదాన	కాశిదాన

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
32	2	దద్దుర	దద్దుర
32	12	నిర్ణయించిని	నిర్ణయించిరి.
34	24	భేదముండునో	భేదముండునో
35	2	బాడిరన	బాడి రన
37	14	పులిమనట్లు	పులిమినట్లు
37	26, 27	తాలజ్జశ్చాప్రయోగేన	తాలజ్జశ్చాప్రయాసేన
38	18	దాసాదికృతులు	దాసాది కవికృతులు
39	6	తవిలిని	తవిలి
40	3	రస్త్రములు	రస్త్రములు
41	3	కుడిచేయు	కుడిచేయి
41	9	ముదేష్టిత	ముద్యేష్టిత
42	24	అనుఅనునప్పు	అనునప్పు
43	8	పతాక	పతాక
45	1	సముద్ర	సముద్ర
45	2	గలుపునెఱ్ఱరంగు	గలుపు నెఱ్ఱరంగు
45	8	ఊహనాల్గు	ఊహనాల్గు
46	1	ననియు	ననియు
46	3	భర్తవియో	భర్తవియో
47	13	కేషకా ?	కేషనా ?
47	22	యాన్వర్సిటీ	యాన్వర్సిటీ
48	12	యంతజీత	యంతజీత
51	21	రెండున్నుపాతిక	రెండున్నుపాతిక
54	9	నాగరకాగ్రణ్యులు	నాగరకాగ్రగణ్యుల
54	13	గాన్పించుట	గాన్పించుట
54	17	రసాభాముగ	రసాభాసముగ
54	17	నగుబాసటుం	నగుబాటుం
56	14	కాశీదాస	కాశీదాస

తప్పొప్పుల పట్టిక (శుద్ధ పత్రము)

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
8	10	భక్తింఁచు!	భక్తింఁచు
4	14	Scaldrhymers	Scald rhymers
6	3	tolament	to lament
6	15	honour	honour
7	3	గోరుచున్న	గోరుచున్న
7	6	మాకమించు	మాకమించు
7	14	నాడినచో	నాడినచో
21	21	మైన నన్నుండనిమ్ము	మైన నన్నుండనిమ్ము
24	3	armed	armed
30	13	LOVES	LOVE'S
35	6	బూమెల	బూమెల
36	7	Can, 'shall	Can, shall
36	17	not	not
37	7	తావున్	తావున్
42	17	Lhey	They
48	2	Wonnds	Wounds
52	10	యశోధనా నాంహి	యశోధనానాం హి
52	15	ప్రవృత్తి	ప్రవృత్తిః
56	2	క్రియోకలం భాయ	క్రియోకలంభాయ
56	10	యాంత్యేవం	యాంత్యేవం
58	3	పాదకస్త్రీ వముష్ణం	పాదకస్త్రీ వముష్ణం
64	11	I the sun	i' the sun

పుట	పంక్తి	తప్పు	సవరించు
68	9	uncrossed	uncrossed
70	18	majestical	majestical
70	18	thing	thing
70	19	Vapours	Vapours
72	9	consummation	Consummation
72	31	sicklied	sick lied
73	3	నన్నానందింప	నన్నానందింప
73	18	యొకపు	యొకప్పు
81	21	మఱియ	మఱియు
82	13	clifford	Clifford
83	11	పులుసెచ్చలు	పులుసెచ్చలు
90	8	goldea	golden
94	17	Power	Power
95	6	యడుపులెట్లు	యడుపులెట్లు
98	15	destory	destroy
100	3	be ths	be the
106	8	potience	patience
115	13	ఇంచుక	ఇంచుక
119	3	రెఱుక గల	రెఱుక గల
120	10	న న్నాణుస్థిర	న న్నాణుస్థిర
124	2	వలయెన	వలయెన
124	4	బింబం స్థితః	బింబంస్థితః
133	11	నదునులు	నదనులు
142	6	be	be

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
145	6	గీ॥	అ.) delete
148	8	word	world
149	4	కటాకటా	కట కటా
151	10	నీదరుండివుచె	నీదరుండిప్పుచె
151	15	మాళింతు	యాలింతు
162	22	unensy	uneasy
163	9	దోసరారుల	దోసకారుల
165	21	పెట్టగలెదవ
బిది	పెట్టగలెగవ
బిది
170	24	watchful	watchful
171	9	ఎద	యెద
172	20	Cume	Come
173	14	గూరుడవు	గూరుడవు
174	4	Nav.	Nay,
175	4	యమ్మను	యమ్మనజాల
175	6	జుం	— (To be deleted)
175	10	(హు)	(హ్యు) —
175	24	హుబర్డు	హ్యుబర్డు
176	14	An	And
177	3	(హు)	(హ్యు)
177	7	ముగనుపయోగింప	ముగనుపయోగింప
178	11	Habert	Hubert
178	22	Wnat	What
182	3	therin	therein
184	33	nd	And
185	6	గోల్డీ	గోల్డీ

పుట	పంక్తి	తత్ప	ఒక్క
187	21	వృధ	వృథ
189	17	వెట్ట	వెట్ట
194	13	thier	their
194	17	Have	Have
198	18	bi	be
202	16	inquiry	iniquity
203	15	వన్య	వన్య
204	13	live	live
205	6	నీవీవు	నీవీవు
206	16	sleeo	sleep
208	8	యత్త	యత్త
208	12	చతురైస్సర	చతురైస్సర
208	13	స్తన	స్తన
210	3	రుదితో	రుదితో
211	17	యునిద	యువిద
212	7	స్తన్మభోచ్చాస	స్తన్మభోచ్చాస
212	11	మన్యన్త్రపవాన	మన్యన్త్రపవాన
212	15	వాస్మదంకే	వాస్మదంకే
213	8	10	14
214	5	10	20
214	11	యస్మిన్	యమస్మిన్
214	14	రాశ్మరాస్తే	రాశ్మరాస్తే
214	15	రదవో	రదవో
215	4	వికులాట	వీకులాట
216	4	కథం ను	కథం ను

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
216	4	దఃఖైర్నవైః	దఃఖైర్నవైః
216	7	యాన్యా	యన్యా
216	8	సర్వే	సర్వే
216	10	విడిరో	విడిరో
217	12	యెనంగు	యెన గు
222	12	othor	other
224	5	Soone	Sooner
224	14	rimmed	Trimmed
225	20	...	7
227	21	మొగతా	మొగ్గతా
230	6	...	12
230	14	...	14
231	11	13	14
231	13	14	15
232	6	Act. See 1	Act. I. Sc. I.
237	3	(ప్రోటియన్ -	(ప్రోటియన్ -
241	14	[వ్యాఘ్రము]	
241	15	జోక్యము	జోక్యమువ్యాఘ్రము]
241	21	జట్టించు	జట్టించు
244	13	And	And
246	8	రసూయ	రసూయా
243	6	మున్స్వభావ	మున్స్వభావ
248	8	నందధే	నందధే
248	8	గాంతు	గాంతు
248	8	కృప్తాం	కృప్తాం (కుప్తాం)

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
248	8	నన్మర	నన్మర
248	12	అనుంప్ర	అనుంప్ర
243	15	దిశనా	దశనా
248	19	శృంగారతి శే	Read as 1st line on
page 250
249	3	శేలబట్టుకొన్న	శేలబట్టుకొన్న
249	7	చూపులస్స	చూపు లస్స
250	6	సిద్ధస్సని	సిద్ధస్సని
250	7	బింబధియా	బింబధియా
250	14	కామమ	కామమ
251	13	నలిపితి	నలిపితి
252	10	నూపురశబ్ద	నూపురశబ్ద
254	3	త్వయా	త్వయా
254	8	నేతా	నేతా
254	11	కచ్చేణ	కచ్చేణ
255	12	వేడికొల్లె	వేడికొల్లె
256	2	త్సకః	త్సకః
256	11	వల్లవనా	వల్లవనా
256	13	అర్థమో	అర్థమో
257	14	నకియ	నకియ
258	1	వల్పురణో	వల్పురణో
258	6	తత్త్వా	తత్త్వా
258	10	లోహితత తా	లోహిత తతా
253	10	బాహు	బాహు
259	7	నలిపు	నలిపు

పుట	పంక్తి	తత్పర	బిత్పర
259	12	వెదకట న్మేమె	వెదకట న్మేమె
260	8	స్థానస్యతి	స్థానస్యతి
261	1	కానినే	కానినే
261	7	ముంటి	ముందిటి
262	14	స్థానస్య	స్థానస్య
263	9	బెట్టిను న్నొడల	బెట్టి న్నొడల
266	10	in end	mend
274	1	beleve	believe
279	10	మొమటకల్క	మొమటికల్క
282	8	at the	at they
282	13	mothers	mother's
283	8	బెకలిం	బెకలించె
285	11	వచ్చినవి	వచ్చినవి
286	16	help	help
288	10	VANICE	VENICE
289	3	దృష్టలు
For	దృష్టలు
Read as
289	9	వ రెండు...కాపు 39
For	ద్వి పరుగు.....
Read మొత్తము 40
289	12	ద్వి పరుగు.....
మొత్తము	వ రెండుగంపల...
కాపు 39
293	5	దొంగలించు	దొంగిలించు
295	5	యాండ్లకు	యాండ్లకు
296	17	a ould	would

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
302	4	నడతాపకారీ	నడతాపకారీ
302	5	మృతచిత్రమ్	మృతచిత్రమ్
302	6	మహాతీం	మహాతీం
303	6	గొనక	గనక
305	7	నత్రాపు	నత్రాపు
308	3	Tbey	they
309	13	చూసవు	చూసవు
317	22		Delete.
318	1	Act ii Sce ii	Act iii Sce ii
321	3	నది	నది
325	4	ధారణమగు	ధారణమగు
342	22	is	it
345	1	హే జమైన	హే జమైన
346	7	bea s	bears
348	18	civil	civil
348	22	exectors	executors
349	3	కాలవ్యాసమున	కాలవిన్యాసమున
349	5	తే నటిగలు	తే నటిగలు
351	3	చిర్రేన	చిర్రేన
367	1	యచోటు	యచోట్టు
371	5	నెవందు	నెవందు
373	11	చున్నప్పుడు	చున్నప్పుడు
373	21	మావు	మావు
377	1	భీరుల	భీరులు

పుట	పంక్తి	తత్వ	ఒక్క
379	16	గూట	గూడ
380	14	Innocent	innocent
380	18	teast	feast
381	17	నూలిని	నూలిని
391	11	నెట్టులెటుల	నెట్టులెటుల
393	2	దాటు	దాటు
393	21	చిఱుత	చిఱుత
395	5	కెక్కని	కెక్కని
395	14	బడివ	బడివ
397	5	మాయురెయిదుమ	మాయురెయిదుమ
399	2	తెన్నునంబొంగ	తెన్నునంబొంగ
401	4	యందుదకు	యందుదకు
403	5	మిక్కుటమగు	మిక్కుటమగు
403	9	ముల్లెను	ముల్లెను
403	15	దొంగలించిన	దొంగలించిన
405	14	బోవలేదు	బోవలేదు
412	15	fowder	powder
415	11	దెబ్బన	దెబ్బన
416	18	Iheir	Their
419	7	వ్రయము	వ్యయము
421	16	కుదురుపర్చు	కుదురుపర్చు
423	15	జండుడుం గూడె	జండుడుం గూడె
424	3	vilder	viler
425	12	కేదుర్గుణ	కేదుర్గుణ
428	3	voice	voice

పుట	పంక్తి	తత్ప	ఒక్క
429	6	అద మెదియు	అద్ద మెదియు
430	1	nost	host
430	15	ague	ague
430	15	tain's	taints
431	7	నవ్వఁ వ్వెడు	నవ్వన వ్వెడు
432	17	one	once
434	8	be perfect	be a perfect
435	2	లరడుఁ	లరయుఁ
436	20	Affliction	Affliction
436	23	nostrill	nostril
437	13	కుండ్ల	గుండ్ల
439	3	కాళ్ళు	కాళ్ళు
439	9	వీవు నెక్కు	వీవు నెక్కు
440	1	lock	Look
441	5	చక్కఁ	చక్కఁ
442	6	toves	loves
445	11	నాఁగు	నాఁగు
443	2	crosses	crosses
440	7	up ON	upon
451	24	వలనఁత	వలనఁత
452	3	losser	lesser
453	9	లోజగఁజప్పదు	లోజగఁజప్పదు
454	1	curd	cur'd
455	14	మైనన్నియ	మైనన్నియ
456	6	from expence	from expense

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
458	16	They	The
459	11	నెవసియుండు	నెనసియుండు
459	19	యుం యుందిట్టము	యుందిట్టము
460	3	ond	and
461	15	గంటల	గంటుల
463	(N. B : “అద్భుతరసః” — కాళిదాసుని శ్లోకానువాదము నకు పుట 512 నుండి 558 వరకు చూడగలరు).		
464	2 & 13	Sec	Sce
464	22	restrined	restrained
465	1	కౌద్రభీభత్స భయానక రసములు	delete
466	9	Slaaders	Slanders
467	15	యేనచో	యైనచో
467	23	నకర	నరక
469	4	వారే	వారి
469	19	బడవట్టి	బడనట్టి
470	4	flusihing	flushing
471	15	ము వెంసడిచెడు	ము వెంబడించెడు
472	6	Wanned	
472	19	Yet I dull	Yet I, A dull
473	6	కొందుఁగాన	కొందుఁగాన 3
474	33	Kings	King
475	14	విటునా	నిటునా
477	25	వింతకన్న	నింతకన్న
479	14	నలమనిండు	నలమనిండు 5

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
481	6	వర్చెడును	వచ్చెడును
481	13	ఖిస్తుమస్థ	ఖిస్తుమతస్థ
481	20	నిన్నులలో	నిన్నుఁ బో
482	17	Enscar	Ensear
484	4	there boundless	there is boundless
484	6	forth	froth
484	7	So scape	So 'scape
486	8	theirs	their
486	17	heartly	heartily
487	7	కావుల	కాపుల
487	21	లుక్కడండీచునొ	లుక్కడంచునొ
488	17	arbitrators	arbitrators
489	11	మఱి	మఱి
489	14	వేడ్కవది	వేడ్కనది
489	15	దిద్దబడిని	దిద్దబడని
493 to 502	Page	భీబత్సరసము	భీభత్సరసము
		Heading	
493	16	దేవికి	దేనికి
495	22	ఘోష వెట్ట	ఘోష వెట్ట
497	9	గ్రొజవు	గ్రొంజవు
498	15	flies	flies
501	2	చున్రొత	చున్రొత
502	4	రేపిగ జాన్మొ	రేపి గజాన్మొ
502	6	విసన్నమీనం	విపన్నమీనం
502	8	విమర్ద	విమర్ద

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
502	11	తృషాకులంనిః స్మత	తృషాకులం నిఃస్మత
507	17		
504	12	KING GOHN	KING JOHN
504	18	braven month	brazen mouth
512	3	ప్రాంసు	ప్రాంశు
512	3	రఘువంశే—న	రఘువంశే—న—1
512	4	శ్లో 3 . 1	శ్లో. 3. (ఆ పుటలో శ్లోక సంఖ్య 1 అని గ్రహించవలెను)
512	6	శ్లో. 15.2	శ్లో. 15 (ఆ పుటలో శ్లోక సంఖ్య 2 అని గ్రహించవలెను)
512	9	తనుప్రకాశే	తనుప్రకాశే
512	10	స. 3. శ్లో॥ 2.3	స. 3. శ్లో॥ 2. (ఆ పుటలో శ్లోక సంఖ్య 3 అని గ్రహించవలెను)
		(అట్లేమీదను సర్గసంఖ్య-శ్లోకసంఖ్య నెఱుంగునది)	
512	13	తరశ్చకార	తిరశ్చకార
512	18	స్వర్ష	స్పర్ష
513	5	గయిజాచు	గయిచాచు
513	20	దొడవిడి	దొడనిడి
514	1	పక్షసి	పక్షసి
514	8	మామాగచ్ఛతు	మమాగచ్ఛతు
514	11	వసంభావిత	న సంభావిత
514	21	వాన్స్పంక్తిరథో	వాన్స్పంక్తిరథో
514	22	అపథే	అపథే
516	3	నేద్దో	నేద్దో
516	4	జ్యలనః	జ్యలనః

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
516	7	సువేయమా ।	సుషువే యమా ।
516	13	తం పత్రవే	తం వత్రవే
518	1	మన్వేష్టం	మన్వేష్టుం
520	4	వటశ్శ్యామ	వటశ్శ్యామ
520	18	పర్యస్త	పర్యస్త
522	2	మాయతాక్ష్యాః	మాయతాక్ష్యాః
523	21	జగములోన	జగములోన
524	4	మూడం	మూఢం
524	7	తిమరం	తిమిరం
525	11	జేలువు	జెలువు
528	4	దూపః	దూనః
528	9	క్రియయైవ	క్రియైవ
528	10	కేషాంవస్యా	కేషాం నస్యా
528	13	పవనవేగోత్తి	పవనవేగోత్తిప్త
528	15	ముచ్చైర్వీక్ష్య	ముచ్చైర్వీక్ష్య
529	18	జడువు	జడువు
530	6	క్వచిత్సగర్ష	క్వచిత్సగర్భ
530	16	విపత్ర	విపత్ర
530	17	విహాయః	విహాయ
531	13	న్ద్యాయ్యలులు	న్ద్యాయ్యలులు
531	15	కొందురు	కొందరు
532	17	కప్యన	కస్యన
532	21	ప్రమలా॥ దేవబా	ప్రమదేవబాలా॥
533	15	పుపుల	పుపుల
534	6	పువనస్సుమన్ధిః	పువనస్సుగన్ధిః

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
534	21	శ్లాఁఘ్యం	శ్లాఘ్యం
535	7	హోయి యూపద	హోయియకాపవ
535	10	మానికొమ్మ	మావికొమ్మ
535	22	మడుసుల	మడుసుల
536	8	నినాధం	నినాదం
536	12	ఆవిర్భూతే	ఆవిర్భూతే
536	14	ముచ్యమానా	ముచ్యమానా
537	12	పడగఛూల్ల	పడగఛూల్ల
538	3	లోక	లోక
538	9	నతద్విధాం	నతద్విదాం
540	9	దంతర్భాషే	దంతర్భాషే
542	12	దూరమిదానీం	దూరమిదానీం
543	17	వింతమానిక	వింతమానిక
544	2	శీశోర్విషమ్	శిశోర్విషమ్
546	5	స్తరూణామనః	స్తరూణామథః
546	16	కిమవహి	కిమివహి
548	5	స్థితఇతి	స్థితఇతి -
549	5	డనుతపసి	డనుతపసి
550	9	బాణాన్వరజ	బాణాన్వరజ
551	16	కాక కతమా	కాక కతమా
552	13	త్రాచీనార్కం	త్రాచీనార్కం
552	14	నర్వం వత్సే	న త్వం వత్సే
552	16	లబద్ధ పరిపాలన	లబ్ధపరిపాలన
554	5	స్వశ్లోను	స్వప్నోను
555	19	పుపు తరువాత	పుపు తరువాత

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
556	7	దృశ్యంత మసి	దృశ్యం తమసి
556	11	సుందరిం	సుందరీం
557	12	ద్వావ్వె	ద్వివ్వె
558	1	క్షామాం ప్యాదసతి	క్షామాం స్యాదసతి

గమనిక : కొన్ని-చోట్ల Act - Sec అని ఉండవలసిన చోట్ల Act - Sec అని ముద్రణలో నున్నది సరిదిద్దుకొనవలెను.

561	4	ప్లానుర్ని	ప్లారిన్సు
561	14	మెరియాస	మెరియాన
562	3	బ్రట్టము	బర్త్రిము
562	15	వృత్తాంము	వృత్తాంతము
562	18	బర్ట్టము...బర్త్రిము	బర్త్రిము
563	8	లెపిడన్సు-పాంపియన్సు	లెపిడన్సు, పాంపియన్సు
564	12	లోఁబుట్టవగు	తోఁబుట్టువగు
564	16	త్రానీజిప్టు	తా నీజిప్టు
564	18	యాంట్టనీ	యాంటనీ
564	20	నీజారు నేరిని	నీజారు నేరిన
565	11	కాలస్పరములకు	కాలసర్పములకు
566	1	రాజభ్రష్ట	రాజ్యభ్రష్ట
566	2	ప్రథ-క్కు.	ప్రథరిక్కు
567	2	రోడ్లిండు	రోజ్లిండు
567	8	నెత్తుటర్దడుపఁ	నెత్తుటన్దడుపఁ
567	9	గొల్లినికిమ్మని	గొల్లని కిమ్మని
567	14	రానేర్చిన	దానేర్చిన
567	15	దెచ్చదననియు	దెచ్చెదననియు
568	10	ఆడిమానా	ఆడియానా

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
568	11	అడిమానా	అడియానా
568	16	వర్తకులు కిట్టి	వర్తకుల కిట్టి
568	23	దన క్రవ్యము	దీన ద్రవ్యము
569	9	నసందర్భముగ	చ సందర్భముగ
569	15	నన్నెండా	నన్నెండ్లా
570	5	తన్వలచి	తన్వలచి యు
571	14	తోఁజెచ్చి	తోఁదెచ్చి
571	16	యతనకి	యతనికి
572	5	వజీన్ లియ్య	వజీ లియా
572	6	వజీన్ లియా	వజీ లియా
572	7	వజీన్ లియా	వజీ లియా
572	20	వ్రోమనులతో	వ్రోమనులతో
573	2	వ్రోమునందు	వ్రోమునందు
573	8	తనీదేశ	తనదేశ
573	11	వ్రోమనులకు	వ్రోమనులకు
573	13	దుర్భోధ	దుర్భోధ
573	25	రోమస్సేనా	రోమస్సేనా
574	8, 9	ఇమోర్జ	ఇమోజన్
574	11	చెప్పవారు ఓకడచ్చి	చెప్పవారు ఒకడచ్చి
575	7	దొంగలించి	దొంగిలించి
575	17	యొద్ద తన్నెసానియో	యొద్ద తన్నెసానియో
576	21	బిలింపఁబడిన	బిలిపింపఁబడిన
578	5	కాస్కా	కాస్కా
579	6	వార్తాంబల్లేండు	నార్తాంబల్లేండు
580	13	పర్వుసర్వసుల	

పుట	పంక్తి	తపస్	ఒపస్
580	16	వేల్పుతో	వేల్పులో
581	9	సజాన్ న్నాల్టానిపు	సజ్జా న్నాల్టానిపు
581	10	బాడన్ ల్పు	బార్డ్ ల్పు
583	13,22	ప్రహస్	ప్రహస్సు
585	18	ప్రభెరిచి తలారి	ప్రభెంచి తలారి
586	5	కొడుగు	కొడుకు
586	13	ప్రహంస్సు	ప్రహంసు
586	21	నభిక్తుడై	నభిషిక్తుడై
586	24	తనకొడుక	తనకొడుకు
586	26	చారల్పు	చార్లెస్సు
587	5	13. రెండవభాగమను
నాటకమునందు	13 ఆటవహస్రీ మహా
రాజు రెండవ భాగమను
నాటకము నందు
587	7	గోస్టరు	గోస్టరు
587	8	విచ్చెస్టరు	వినెచ్చెస్టరు
588	16	సజాన్ న్నేన్సి	సజ్జా న్నేన్సి
588	6	గోస్టరు
టట	గోస్టరు
టట
588	13	శములు	ములు
589	15	నేరిసబరీలను	నేలిస్బరీలను
589	19	నతనికొడుకులను	నతని కొడుకులును
590	4	హెస్టింగ్సు	హెస్టింగ్సు
591	5	పట్ట	పట్టుకొని
591	23	మార్గరెట్టులు	మార్గరెట్టులు
592	3	వారిక్కు	వార్విక్కు
592	4	యాడుచనియు	యాడుననియు

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
591	11	నాల్గయెడ్వర్డు	నాల్గవయెడ్వర్డు
592	15	ఫ్రాంస్సు	ఫ్రాన్సు
592	21	తల్లిడిల్లుట	తల్లిడిల్లుట
593	11	కాంటర్బరీ గురువు	కాంటర్బరీ గురువు
593	25	చేతిక్రింద	చేతిక్రింది
594	4	బూటసు	బ్రూటసు
594	15	వెస్టమిస్టరు	వెస్టుమిస్టరు
595	2	వ్రయవర్చుచు	వ్యయపర్చుచు
595	2	మతాధ్యక్షునకు	మతాధ్యక్షునకు
595	10	బిల్లీను	బుల్లీను
595	11	కేరై నుతో	కేతరై నుతో
595	15	గ్రామెల్లెలిజెబెత్తని	క్రామ్వెల్లెలిజెబెత్తని
596	19	జాన్మరాజు	జాన్మహారాజు
597	1	పాండలు పోవునకు	పాండల్పు పోవునకు
597	13	కాన్వెన్సు పుత్రవిహార	కాన్వెన్సు పుత్రవిరహ
597	15	జాన్మరాజు	జాన్మహారాజు
597	20	జాన్మహారాజ	జాన్మహారాజు
598	11	ఎగ్డారు	ఎడ్డారు
598	14	గనేరిల్లశ్యాదత్తుడు	గనేరిల్లశ్యాధ్యత్తుడు
599	5	నాపె	నాపెపె
599	10	గోస్టరెడ్డారుపె	గోస్టరెడ్డారుపె
599	13	వియర్మిహా	లియర్మహా
599	16	రాజ్యద్రోహి	రాజద్రోహి
600	12	ఎడ్మండు దూషించుచు	ఎడ్మండు నూషించుచు
600	19	రాలబ్బనుతో	యాలబ్బనుతో
601	3	భవిష్యచ్ఛతుర్థ	భవిష్యచ్ఛతుర్థ
602	21	కృటును	ఎక్ట్రను

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
604	9	ప్లంటాజెనట్టమ	ప్లంటాజెనట్టను
604	13	తనకురూపముం	తన కురూపముం
605	25	త్రైఞ్చి	త్రైఞ్చి
606	8	సవయస్కులను	సవయస్కులును
606	17	రాజవయస్కులును	రాజవయస్కులును
607	13	దొరసాని గని	దొరసానిం గని
607	22	ద్వారసాలకునకు	ద్వారపాలకునకు
609	5	క్లాబయో	క్లాడియో
609	7	జూనియటు	జూలియటు
609	15	ప్రఫాల్సిస్కా	ప్రఫాన్సిస్కా
609	16	దనసోదరిని	దనసోదరుని
609	20	రాజసన్యాసి	రాజు సన్యాసి
610	4	రాజెవిని	రాజు విని
610	10	వచ్చే నేమో	వచ్చే నేమో
611	6	మైలాకు వకయూధుడు	మైలాకు—వక యూదుడు
611	20	జస్సీకాలో రెంజోను	జస్సీకా లోరెంజోను
613	13	మధ్యరమ్మన్నదని	మధ్యరమ్మన్నదని
613	23	ఫాల్టాపు	ఫాల్టాపు
614	1	ఫాల్టానందటిచే	ఫాల్టాపందటిచే
617	22	యాగోరోడరిగోలు	అయాగోరోడరిగోలు
618	11	పెండ్లియాడిచ్చిన	పెండ్లి నాడిచ్చిన
619	13	యిద్దరుఘనులు	యిద్దరుఘనులు
619	23	క్లినుభార్య	క్లియోన్ భార్య
620	14	బెట్టిన	బట్టిన
620	26	మెరీనాపై కొరిడాలనుక్లిను	మెరీనాలై కొరిడాలను
క్లియోను
621	8	బాత్రివత్య	బాత్రివత్య

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
621	18	భాతృవ్యఁడు	భ్రాతృవ్యఁడు
621	19	కేపు వెట్ట	కేపు వెట్టు
622	3	కేపు నెట్టు	కేపు నెట్టు
622	8	నార్వింఁచుట	న్వారింఁచుట
622	23	తలదంఁడు	తలిదంఁడు
623	17	బేష్టి సా	బేష్టిసా
624	7	బమాంకా	బయాంకా
624	15	ప్రోస్పెలో	ప్రోస్పెరో
624	20	మఱుగుజు	మఱుగుజు
625	9	ప్రేస్పెరోమి	ప్రోస్పెరో మి
626	2	ఫాన్సిస్కో	ఫ్రాన్సిస్కో
626	13	ముకస్తుతి	ముఖస్తుతి
628	12	ప్రజాపతినిధి	ప్రజాప్రతినిధి
629	7	దేవతులకు	దేవతలకు
629	14	నవమానింబబడి	నవమానింపబడి
629	20	గద్దింపఁగా	గద్దింపగా
630	3	తామకారా	తామోరా
630	12	లూసియసు విదేశ	లూసియసుకు విదేశ
630	17	శిరస్సును	శిరస్సులను
635	3	చీలివియా	ఒలీవియా
635	25	దొంకి	దొరికి
638	16	లియోటిసు	లియోంటిసు
639	3	పాలీ నారాజు	పాలీనా రాజు
640	2	నాపెన్దప్ప కదా	నాపెన్దప్పకఁ దా
640	7	న్నింక్షింఁచెద	న్నిక్షింఁచెద
641	14	నగ్నిమిత్రుఁడను	నగ్నిమిత్రుఁడను
641	15	బెడ్డాఁడుట	బెండ్లాఁడుట
643	1	షేకిస్పయరుని	షేక్స్పియరుని

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
643	17	వలమ్మి యవర్జిలియా	వలమ్మియా వర్జిలియా
643	17	నోదార్చుట	నోదార్చుట
644	26	2 లో	12 లో
646	2	బ్రార్థించి చనుట	బ్రార్థించు చనుట
646	7	3 లో	31 లో
646	17	లూసియుస్సు	లూసియస్సు
647	15	రాజ్యభ్రష్టరాజు	రాజ్యభ్రష్టరాజు
647	18	కారినుటచ్ స్టోను	కారిను టచ్ స్టోను
648	2	తానిమోకిను	తానిమోజిను
648	3	నొప్పికొని చనుట	నొప్పికొను చనుట
648	11	పశ్చాతత్తు	పశ్చాతత్తు
648	14	హాల్సుస్సురు	హాల్సుస్సురు
648	20	గౌసెస్టరు	గౌసెస్టరు
649	6	11 లో	14 లో
649	10	వార్విక్కు ప్రభువు	వార్విక్కు ప్రభువు
649	16	గాడిన్ నరు	గార్డిన్ నరు
649	20	తనకూతురై న	తనకూతులై న
650	3	యూర్కుప్రభువు	యూర్కుప్రభువు
650	4	బోర్డోరి చార్డుం	బోర్డోరిచార్డుం
651	3	సిచ్చిన్న	స్పిచ్చిన్న
651	22	కరుణారసము	కరుణారసము
652	1	లో	2 లో
652	7	యోదాచుట	యోదార్చుట
652	9	రోక్లిండనుట	రోజ్లిండనుట
652	18	లో ఇమోజను	6 లో ఇమోజను
652	25	దనభర్త పెసాని	దనభర్త పెసాని
653	12	కాస్కా ననుటతో	కాస్కాతో ననుట

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
653	13	కాల్పార్ని యాదుశ్చ	కాల్పార్నియా దుశ్చ
655	17	జేఱుపబడిన	జేఱుపబడిన
656	6	ఆరెడ్డో	ఆరెండ్డో
656	17	బెస్సానియో	బెస్సానియో
656	21	తావున్ గుల్ల	తార్పుగుల్ల
657	1	ట్రానియో
తోలుసెంటియో	ట్రానియోతో
లుసెంటియో
658	9	టచ్ స్టోనుని	టచ్ స్టోనుని
658	15	యున్నానను	యున్నానను
659	9	బెడ్చడున్	బెడ్చర్డు
659	14	గోస్టరురాజు	గోస్టరు రాజు
660	10	ఉలిసూలా	ఉరుసూలా
660	24	సేవకను కనుట	సేవకున కనుట
660	25	3...లో హెక్టరు	34 లో హెక్టరు
661	2	పెరోరీసు	పెరోలీసు
661	13	ఈనోర్చననుకొంట	ఈనోర్చననుకొంట
661	23	రోజిండుతో	రోజ్లిండుతో
662	2	రోజ్లిండ్	రోజ్లిండు
662	11	ఆరెడ్డోతో	ఆరెండ్డోతో
663	6	పైనానియో	పైసానియో
663	24	వరమాన	వర్తమాన
664	4	బర్మార్	బర్మార్
664	18	ఐఫీలా	ఒఫీలా
664	24	కాన్పించుదను	కాన్పించదను
665	10	లుసీయలియసు	లుసీలియసు
665	18	కోషియస్సు	కేషియస్సు

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
666	13	యింగ్గీ... సై న్యము	యింగ్గీ షు సై న్యము
666	14	తేల్చట	తేల్చట్టు
666	25	దన్నెందుక	దన్నెందుకు
667	7	ఎక్కు...తో	ఎక్కునుతో
667	9	రాజుతోఁ మదపై	రాజుతోఁ దమపై
668	2	ప్రత్యుత్తరమిగా	ప్రత్యుత్తరమిగా
668	5	నన్నుఁ దిరస్కరించి
కూతుల	దన్నుఁ దిరస్కరించిన
కూతుల
668	6	గోస్త రనగా	గోస్తరనగా
668	16	యెక్కించితి నని	యెక్కించితి నని
668	22	1 బూకుతో	బ్రూకుతో
668	26	గాటు	గాంటు
670	6	యోమో	యేమో
670	9	అంటునియో	ఆంటోనియో
670	11	బరణిలలో	బరణిలలో
670	18	లోరెజ్జో	లోరెంజ్జో
671	9	అయాగో ఒ తెల్లోకుడిస్తే
మోనాపై	అయాగో ఒ తెల్లోకు
డిస్తేమోనాపై
671	14	తనభార్య జంపి	తనభార్యం జంపి
672	9	వర్ణనము	వర్ణనము
672	15	మూర్చిల్లిన	మూర్చిల్లిన
672	17	సెబార్థియను	సెబార్థియను
672	18	ఫ్రడినండు	ఫర్డినండు
672	24	చేయచచ్చిన	చేయవచ్చిన
673	1	తననదుపదేశము	తన నదుపదేశము
673	9	పేవిమసడవి ...
తైమసుం	పేవియసడవి...
తైమసుం

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
673	11	అగమెమ్మ మనెస్టరు	అగమెమ్మను నెస్టరు
673	12	అగమెను	అగమెమ్మను
673	15	ఉలిస్సు	ఉలిసిస్సు
673	16	ఉలినస్సనుట	ఉలిసిస్సనుట
673	19	అచీఁస్సుతో	అచీలస్సుతో
673	20	లోబడుటచే	బోరాడుటచే
673	21	నవచ్చునని	వచ్చునని
673	23	భోధించుట	బోధించుట
673	24	దై వము	దై వముపై
673	26	బెల్చితో	బెల్చితో
674	24	ప్లోరిజీలు గూర్చి	ప్లోరిజీలుం గూర్చి
674	25	ప్లోరిజీలు	ప్లోరిజీలు
674	26	దేశించు ననుట	దేశించు చనుట
675	2	కావ్యంలో 19 ము	కావ్యంలో
675	19	దీవిరహ తీర్థన్ వాసి	దీనవిరహ తీర్థవాసి
676	3	వివేషముంగని	విశేషముంగని
676	7	క్లిష్టస్వర్దనుట	క్లిష్టస్వర్దనుట.
676	12	తైఁను	తైమను
676	20	భీభత్సము	బీభత్సము
676	22	యేర్పి మరుని	మార్పి మరుని
677	5	బలిచెఱజరిగిన	బల్మిచెఱజరిగిన
677	10	యన్నయడవి	యున్నయడవి
677	3		
679	22	సారథితో	సారథితో
680	1	కరుణారసము	కరుణారసము

పు	పుట	పంక్తి	తపస్వ	ఓపస్వ
	680	20	నిజరూపము	నిజరూప
66	682	7	దృగ్వర్ణనము	దృగ్వర్ణనము
66	684	4 & 11	భీభత్స	భీభత్స
66	684	13	గీష్మర్తు	గ్రీష్మర్తు
66	687	4	కలిగి తన	కలిగిన తన
66	687	14	శకుంతలమున	శాకుంతలమున
66	688	18	మచచముని	మరీచముని
66	689	5	అంచ	అంచ
	689	18	అంద	అంద
	689	23	మేమము	మేఘము
66	690	1	అజలు	అజలు
66	690	3	అకుకృతి	అనుకృతి
66	690	7	దానుఁడు	దానుఁడు
66	690	8	నొచ్చుకొనుట	నొచ్చుకొనుట
67	690	14	అన్నవిమిన్న	అన్నవమిన్న
67	691	10	అర్హఁడ	అర్హుఁడ
67	691	16	అమితవ్రయ	అమితవ్యయ
6	692	22	కుండని	గుండని
6	694	27	ఈనరుండు	ఈనరుండు
6	695	2	నిర్వాకులు	నిర్వాహకులు
6	695	4	కలంకరించుకొను	కలంకరించుకొను
6	695	26	నిర్మాణము	నిర్వాణము
6	696	2	ఎన్నిక-నెత్త	ఎన్నికనెత్త
6	696	11	ఐదవ	ఐదువ
6	696	21	మనస్సులుటం	మనస్సులుంట
6	696	25	వడ్డెఱ	వడ్డెఱ

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
699	19	జున్ను వారు	బున్ను వారు
700	2	కాంతాడన	కాలతాడన
700	9	స్నాచించు	స్నాచించు
700	25	కుట్టిపన్	కుట్టినన్
700	11	మగవాండను	మగనాండను
701	14	కొల్మి	కొల్మి
703	5	గుర్విట్టు	గుర్విట్టు
703	14	గ్రహస్థు	గృహస్థు
706	17	రోహణులు	రోహిణులు
707	21	జోసులు	జోస్యులు
709	19	ఱలితన	తఱలిన
710	4	ఘకువనతట	తఘకు వనట
710	22	మాఱెడు	మాఱెడు
710	25	తవురుట	తివురుట
711	14	స్త్రీ	స్త్రీ
712	5	పగడ గల	పడగ గల
712	6	దావి	దాని
712	13	దిన మొల	దిన మొల
712	14	ధే ర్యము	ధై ర్యము
712	18	దై వ సంభంద	దై వసంబంధ
715	14	మెఱుగనవి	మెఱుగునవి
716	17	నిర్వృత్తి	నిర్వృతి
717	16	నీలుట	నీల్లుట
720	1	పాటనము	పాటవము
721	3	పునెము	పున్నెము
721	12	వేలాడునొక	వేలాడునొక యవ
			యవ విశేషము
721	28	పెడబడి	పెడబడి

పుట	పుట	పంక్తి తప్పు	ఒప్పు
666	722	20 నాకుము	నాసుము
666	724	10 నందు	సందు
666	725	13 ఆనాశము	ఆకాశము
666	725	17 బలంగంబు	బలంగంబు
666	726	19 బువీ	బువి
666	727	7 భార్తి	భాతిన్
666	728	11 నలుకు	వలుకు
666	728	21 మనఃకోశ	మనఃకోశ
	728	27 చిరకార	చిరకాల
66	728	7 సంకల్పమే	సంకల్పమే
66	728	16 వలుపు	వలపు
66	729	26 ఎదుర్కొనుట	Delete this word
66	730	12 ముండిమోపి	ముండమోపి
66	730	11 మానువుల	మానవుల
67	730	14 మృత్యులై న	మృత్యులై న
67	730	22 దేహముతో	దేహముతో
67	730	25 మెలఁతల	మెలఁతల
67	734	11 స్సహవాస	స్సహవాస
67	734	2 లోజ్జగ	లోజ్జగ
67	736	1 వికతనోదితుఁడు	వికతనోదతుఁడు
67	737	3 మన్మథుచే	మన్మథునిచే
67	737	20 వెన	వెన
67	738	7 వేల్పుబడి	వేల్పుబడి
67	741	12 తనము	తనము
67	741	21 సిరికి	సీరికి
67	741	„ After 3	Add సుగము.
67	741	7 సూర్పాణి	సుర్పాణి

సుఖము

